

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SLÄKTEN PALME

INTILL ÅR 1815

BILAGOR, SLÄKTTAFLOR,
KÄLLOR OCH NOTER

SLÄKTEN PALME

INTILL ÅR 1815

*Försök till en genomförd skildring af
en skånsk borgare- och prästsläkts öden
genom fem släktled*

BILAGOR, SLÄKTTAFLOR,
KÄLLOR OCH NOTER

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

BILAGOR

	Sid. 1.
Bilagor	Sid. III.
1. Utdrag ur Ystads tullräkenskaper 1606—1625.	Sid. IV.
2. Jacob Guodes köpebref till Palme Lyder af augusti 1630 å stolen n:r 97 i S:ta Maria kyrka i Ystad.	Sid. VII.
3. Marne Lochs bref till Evert Hinckeldey af den 7 juni 1634.	Sid. VIII.
4. Utdrag ur Schonenfarer-kompaniets i Lybeck protokoll för den 10 september 1642.	Sid. IX.
5. Arfskifte efter Marne Loch af den 1 februari 1648.	Sid. X.
6. Morten Sixen von Moenichens anteckningar om sin dotter Margaretas födelse och öden, hennes giftermål i december 1660 med Hans Palme och bädas död i mars 1661.	Sid. XI.
7. Jacob Palmes inlaga till magistraten i Ystad af den 11 april 1678.	Sid. XIII.
8. Tvenne intyg rörande Jacob Palmes flykt från Ystad under stora plundringen den 4 och 5 juni 1678, hans död och begrafning i september 1679.	Sid. XV.
9. Inger Koefoeds inlaga till kämnarsrätten i Ystad af den 20 april 1694.	Sid. XVI.
10. Palme Simonssons bref till Lütke Prael af den 9 april 1697.	Sid. XVII.
11. Testamentarisk bestämmelse af Anne Haagsdaatter i pesttiden år 1712.	Sid. XVIII.
12. Öfverstelöjtnant Axel Rosencrantz' bref till biskop Hahn af den 30 maj 1687 rörande Simon Palm och Öfraby pastorat.	Sid. XIX.
13. Simon Palms inlaga till domkapitlet af den 23 mars 1688.	Sid. XX.
14. Simon Palms bref till Margrete Simonsdaatter af den 1 april 1699.	Sid. XXII.
15. Margrete Simonsdaatters bref till biskop Steuchius af den 3 april 1699.	Sid. XXIV.
16. Protokoll öfver biskopsvisitation i Östra Sallerups och Långaröds församlingar den 10 juli 1703.	Sid. XXVI.
17. Simon Palms inlaga till domkapitlet af den 10 maj 1715.	Sid. XXIX.
18. Simon Palms inlaga till domkapitlet af den 9 augusti 1725.	Sid. XXXI.
19. Grefve Bengt Frölichs tankar om de eviga straffen.	Sid. XXXIII.
20. Olof Palms inlaga till domkapitlet af den 16 november 1733.	Sid. XXXV.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

21. Utdrag ur berättelsen öfver förhör i religionen med greve Bengt Frölich
den 10 september 1735. Sid. xxxviii.
22. Olof Palms inlaga till domkapitlet af den 10 september 1736. Sid. xli.
23. Rutger Palms inlaga till domkapitlet af den 26 juni 1749. Sid. xliv.
24. Prosten öfver Norra Åsbo och Bjära härader Fredric Botsacchs inlaga till
domkapitlet af den 24 februari 1756 jämte infordrade yttranden af Bjära
härads präster om en ktingsänd boklåda. Sid. xlvi.
25. Protokoll öfver prostvisitation i Barkåkra och Rebbelberga församlingar
den 26 augusti 1759. Sid. xlviii.
26. Rutger Palms inlaga till domkapitlet af den 30 mars 1760. Sid. xlix.
27. Rutger Palms inlaga till domkapitlet af den 9 november 1761. Sid. l.
28. Kontrakt mellan Rutger Palm och sonen Eric Palme af den 17 november
1761. Sid. li.
29. Sorgeskvåde vid Rutger Palms begrafning den 10 februari 1762, författadt af
hans söner. Sid. lii.
30. Eric Palmes infordrade yttrande af den 9 maj 1807 om det blekingska
prästerskapets frihet från vägunderhållsskyldighet. Sid. liv.
31. Eric Palmes bref till Johan Palme af den 18 juli 1807. Sid. lvi.
32. Eric Palmes bref till Johan Palme af den 14 mars 1809. Sid. lvii.
33. Eric Palmes bref till Johan Palme af den 24 mars 1809. Sid. lix.
34. Eric Palmes bref till Johan Palme af den 23 maj 1809. Sid. lxi.
35. Eric Palmes bref till Johan Palme af den 21 oktober 1809. Sid. lxii.
36. Prosten Eric Palmes berättelse af den 24 juli 1812 om Nättraby försam-
lings tillstånd. Sid. lxiv.
37. Häradsprosten och Kyrkoherden i Tving Mathias Sundii bref till biskopen
af den 18 februari 1813. Sid. lxviii.

SLÄKTTAFLOR

Sid. lxix.

Släktaflor

Sid. lxxi.

1. De äldre, borgerliga grenarna af släkten Palme i Ystad.
2. De yngre, prästerliga grenarna af släkten Palme från Ystad.
3. Släkterna Loch, Palme och Glimager. Sid. lxxiii.
4. Släkten von Meinichen. Sid. lxxiv.
5. Släkterna Trelborg och Dahl. Sid. lxxv.
6. Släkten Graa. Sid. lxxvi.
7. Släkten Koefoed i Ystad och Malmö.
8. Släkterna Krudmeyer och Koefoed i Malmö. Sid. lxxvii.
9. Släkterna Palme, Koefoed och Ingelotz. Sid. lxxviii.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

10. Släkterna Palme, Koefoed och Aquilonius.	Sid. LXXIX
11. Släkterna Palme, Koefoed, Graa, Weibøll och Ingelotz.	Sid. LXXX.
12. Släkterna Ingelotz, Aquilonius, Palme och Weibøll samt Haagen Pedersøns släkt.	Sid. LXXXI.
13. Släkterna Krudmeyer, Solter och Koefoed samt Søffren Christensøns släkt.	Sid. LXXXII.
14. Släkterna Weibøll, Graa och Koefoed samt rådmannen Lauritz Pedersøns släkt.	Sid. LXXXIII.
15. Rådmannen Jacob Ebbesøns ättlingar.	Sid. LXXXIV.
16. Borgmästaren Simon Jacobsøns ättlingar.	Sid. LXXXV.
17. Släkterna Palme, Koefoed och Barfoth.	Sid. LXXXVI.
18. Slakten Aquilonius.	Sid. LXXXVII.
19. Slakten Foss.	Sid. LXXXVIII.
20. Släkterna Oelreich, Sinus, Sundius, Blanxius och Palme.	Sid. LXXXIX.
21. Släkterna Skytte, Silentz och Sinus.	Sid. xc.
22. Slakten Sinus.	Sid. xci.
23. Östgöta-släkterna Sundius och Torpadius.	Sid. xcii.
24. Skånska slakten Sundius.	Sid. xciii.
25. Släkterna Sundius, Sundin, Orrberg, Quiding, Palme, Gyllenskepp, Abelin och Henschen.	Sid. xciv.
26. Släkterna Sinus och Östman.	Sid. xcv.
27. Slakten Quiding.	Sid. xcvi.
28. Antafla i 5:te ledet för assessoren Johan Palme.	

KÄLLOR OCH NOTER

Källor	Sid. 1.
Inledning	Sid. 3.
Förteckning	Sid. 3.
Noter	Sid. 18.
Källor i tryck	Sid. 25.
Litteratur	Sid. 191.
	Sid. 193.

ANMÄRKNINGAR OCH TILLÄGG

Anmärkningar	Sid. 199.
Tillägg	Sid. 201.
	Sid. 203.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

ORNAMENTIKEN OCH ILLUSTRATIONERNA	Sid. 207.
Ornamentiken	Sid. 209.
Illustrationerna	Sid. 211.
REGISTER	
Personregister	Sid. 217.
Ortsregister	Sid. 243.
Sakregister	Sid. 245.

BILAGOR

B I L L A G O R

Såsom bilagor aftryckas här ett antal akter och bref, ägnade att dels styrka och närmare belysa den släkthistoriska skildringen, dels äfven gifva en intimare inblick i mera framträdande släktmedlemmars lynnen samt i de förhållanden, hvori de lefde. Bland mängden af handlingar, som stått till buds, har valet ej sällan varit svårt. I vissa fall hade endast aftryckandet af ett vida större antal skrifter, än som här kunnat komma i fråga, varit fullt tillfredsställande. Särskildt gäller detta den långvariga fejd, hvori Jacob Palme råkade såsom föreståndare för Ystads latinska skola, och kanske i ändå högre grad de kyrkliga och religiösa strider, Olof Palm förde med grefve Bengt Frölich. I förra fallet har icke det fåtal inlagor eller domboksutdrag kunnat framletas, som i sig kunna anses samla det väsentliga i denna egendomliga tvist, hvarför det synts bättre afstå från dess belysning genom aktstycken. Hvad åter Olof Palm och Bengt Frölich angår, hafva medtagits ett fåtal skrifter, som synas gifva koncentrerade uttryck af hvardera partens uppfattning i väsentliga punkter, ehuru väl dessa akstycken ingalunda gifva någon fyllig bild af de åskådningar, som här bröto sig emot hvarandra. Liknande förhållanden gälla för flera andra delar af denna släkthistoria. Öfverallt har utrymmet jämte proportionen mellan släkthistoriens olika delar satt en gifven gräns.

De aftryckta handlingarna äro, så långt den latinska tryckstilen medgifver, återgifna bokstafstroget, utom med afseende å interpunktion, stor och liten bokstaf samt tecknet för ö-ljudet, där så många skiftande och obestämbara öfvergångsformer finnas mellan det danska ø och det svenska ö, att ett bokstafstroget återgifvande i alltför många fall blifvit rent godtyckligt; här har därför normalisering företagits så, att i texter med öfvervägande danskt språk användts bokstafven ø, i texter med öfvervägande svenskt språk bokstafven ö. Upplösta förkortningar hafva kursiverats. Här och hvar har tillagts ett ord eller en bokstaf, som saknas i originalet; sådana tillägg äro alltid satta inom [ ]. Dessa principer gälla äfven för citat i såväl text som noter.

Samtliga bilagor äro, där ej annat tydligt angifves, aftryckta in extenso; dock hafva utanskrifter å bref och skrivelser endast i undantagsfall återgifvits.

Bil. 1.

UTDRAG UR YSTADS TULLRÄKENSKAPER 1606—1625.

Dessa räkenskaper förvaras i *Danska Riksarkivet* och föreligga i ofullständigt skick; se härom ofvan sid. 21—22. Räkenskaperna äro förda från och till Philippi och Jacobi dag, d. ä. den 1 maj, hvarje år. Här meddelas fr. o. m. räkenskapsåret 1606—1607 t. o. m. räkenskapsåret 1624—1625 alla de ställen, där Palme Lyders namn förekommer, utom i en utanför de vanliga räkenskapernas ram förd bok öfver brännvinstull 1622—1624.

1606—1607.

Annammidt till hesste tholdtt wdaff huer hest en daller. — — — — —

Noch samme daug [= 25 april] med schiper Palem Liuder aff Ydstedtt

Recardus Lichtum ibid. j hest j daller

Annammidt till øxenn tholdt aff huer oxke enn daller. — — — — —

Samme daug [= 14 april] med schiper Palem Liuder aff Ydstedtt

Oluff Prest borger ibid. xxix øxenn xxix daller

Noch samme daug [= 25 april] med schiper Palem Liuder aff Ydstedtt

Recardus Lichtum ibid. xxviiij øxenn xxviiij daller

1611—1612.

Annammidt till smaa pluck tolldt wdaff kremere och andre wdi adtschillige maade.

30 nouember med schipper Peter Skutte aff Lubeck

Henrick Bruning till Lybeck for — — — — —

Erlandt Skoemager aff Ydstedt for — — — — —

Palm Luder ibid. for xij thøndr Lønborger saldt er ij daller

j schippundt hommel er j ort

j schippundt Bergefisch er j ort

iiij thøndr thorsch j ort

ij thøndr silld xij β

j lest brødt	xxiiij β
ij thøndr erter	iiij β
Thomas Spidt ibid. for — — — — —	—
26 martij medt schipper Peter Skutte af Lubeck	—
Henrick Bruning till Lubeck for — — — — —	—
Boell Arffuidtz aff Ydstedt for — — — — —	—
Palm Luder ibid. for ij thønder thorsk er	xij β j alb.
— — — — —	—
27 martij medt schipper Lauritz Bønn aff Ydstedt — — — — —	—
Palm Luder ibid. for j lest kringler er	xv β
— — — — —	—
Annammidt till tholld for wienn, miødt och mumme. — — — — —	—
30 nouember medt schipper Skutte aff Lubeck	—
Erlanndt Schomager aff Ydstedt for iij thøndr miødt	ij daller
Palm Luder ibid. for j thønne miødt	j daller
— — — — —	—

1614—1615.

Annammidt aff jnndlenndiske som haffuer wdschibbidt vdj denn frii thidt och giffuer halffoldt. — — — — —	—
31 augustij med schiper Knnudt Jennssenn aff Ydstedt	—
Pallem Liuder ibid. for jc thønner hauffre	j daler xiiij β
Hanns Thillinck ibid. for — — — — —	—
Annammidt till achssiisse for miødt och mumme, som er jnndkommenn. — — — — —	—
16 maj med schiper Karstenn Lorenndtzønn aff Liubeck	—
Pallem Liuder aff Ydstedt for ij thønner miødt	xxiiij β ij alb.
— — — — —	—

1615—1616.

Annammidt till smaa pluck tholddt vdj adtskillige maade. — — — — —	—
29 augustij med schiper Knnudt Jennssenn aff Ydstedt — — — — —	—
Pallem Liuder ibid. for ij thønner smør	j daller
— — — — —	—

Annammidt till achssisse for miødt, som er jnndkommenn.

12 maj med schiper Madtze Pedersenn aff Roedstock

Erlanndtt Skoumager aff Ydstedtt for ij thønner miødt   xxiiij β ij alb.

Pallem Liuder ibid. for ij thønner miødt   xxiiij β ij alb.

4 octobr med schiper Lauridtz Faxte aff Ydstedtt

Pallem Liuder ibid. for iij thønner miødt er   j daller

1623—1624.

Annammet till thold aff biug, maldt, hauffre och adschelige wahre dette aar vdschibett ehr.

9 junij Palmer Lyder aff Ydsted miød iij t^r   ij ort vj β

16 nouember Palmer Lyder aff Ydsted biug j^c t^r   ij rdr viij β
 nøder vj t^r   iij ort
 thallig xiiij lissp.   j ort v β

20 martj Palmer Lyder miød iij t^r   ij ort vj β

1624—1625.

Annammet till thold aff biug, maldt, hauffre och andre adschelige wahre dette aar er vdschibett.

31 maj

Palme Lyder smør j thønde   j ort

20 junij Palme Lyder miød j thønnde   xiiij β
 edike vj thønnde   j ort

Bil. 2.

JACOB GUODES KÖPEBREF TILL PALME LYDER AF AUGUSTI 1630
Å STOLEN N:R 97 i S:TA MARIA KYRKA I YSTAD.

Detta köpebref förvaras i afskrift i *Ystads S:ta Maria kyrkas arkiv*. Afskriften bär å baksidan en anteckning utvisande, att den vid 1675 års ransakning om kyrkans stolar inlämnats af Palme Lyders måg Christen Blegensfar, som därmed ville visa rätt åtkomst till stolen. Slut saknas på den å 11:e raden nedan begynnande parentesen.

Kiendess jeg Jacob Guode Borger och Jnduonner udj Ydsted, at ieg haffuer solt och afhendt fraa mig och minne arffuinger och jndtill erllig och welforstandige Mand Palme Lyder, min Medborgerre, och hanss arffuinger en min stoell och sted, liggendess herudj Wor Frufue kircke j den nørre gang jmellum Christen Jespersenss och Gorriiss Tønnessens stolle ibim. och strecker sig fraa adelgangen och dicht indtill den nørre mur. Kiendess mig eller minne arffuinger effter denne dag ingen widderre tillhold at haffue udj samme stoell, effter som for^o Palme Lyder mig der udinden effter mit nøye fuldkommellig contenterit och fuldgiort haffuer, men beplichter mig for^o Jacob Guode och minne arffuinger at frj hiemle och fuldkommelligen at till stande forreschrefne Palme Lyder och hanss arffuinger forreschrefne stoell och sted, det at haf^o, nydde, bruge och beholde som wederbør (dog bemelte Wor Fruffuess kirkess tillbørllige rettighed uforkrencket udj alle maader. Dess till windessbiurd daa haffuer ieg trøcht mit singnet hernelen under och wenllig ombedet min medborgerre Frandtzt Stehen med mig till witterllighed at forseigle och under skriffue. Datum Ydsted den augustj anno 1630.

(Jacob Guodes sigill här afritadt)

(L. S.)

FRANDTZ STEHENN
min egen haandh

Bil. 3.

MARNE LOCHS BREF TILL EVERT HINCKELDEY AF DEN 7 JUNI 1634.

Detta bref finnes i original i vol. 734 af *Schonensfarer-arkivet i Lybeck*. I stället för orden »dess . . . Hinckeldey» å rad 7 här nedan från brevets början har ursprungligen stått endast »der Herr», men »der» är ändrad till »dess», »Herr» till »Herren» och orden »Bruder Euert Hinckeldey» äro tillskrifna i marginalen och medelst ett kors införda efter ordet »Herren». Att utanskriftens förnamn »Henrich» är oriktigt, »Euert» däremot riktigt, framgår af Schonensfarer-kompaniets protokoll för den 12 augusti 1634. Evert Hinckeldey var f. ö. detta arbetsår, enligt samma protokoll för den 22 augusti 1633, den främste af kompaniets fyra »Elteste».

Laus Deo adj 7 junij a^o 1634.

Ernuester, Wollgeachter vnnd Furnehmer, Besonderss Gunstiger Herr vnndt Werther Freundt. Demselben kann jch freuntlich nicht bergen, wie dass die buden vnndt keller, dar ich so lange jhare alhier von wegen der Schonfahrer Compagnia zu Lubeck innen gewohnet, nun mehro fast bawfelligk wirdt nebenst dem hause, alss dass ess nothwendig muss hin vnnd wieder verbessert werden. Vnnd weil auch alhier noch stein verhanden, alss ist mein freuntlichess bitten, weil dess Herren Bruder Euert Hinckeldey mit einer von den Eltesten daselbst ist, er wolle doch mit den andern besprechen, ob ess von denn steinen die noch verhanden solle gebawet werden, oder ob sie ander mittel haben, vnd ob ihnen geliebet selbest einen mann heruber senden, der es im augenschein nehmen vnndt besichtigen möge, damitt dem gebewde je ehe je besser möge geholffen werden. Dar wir vnss ahlhier werden wissen zu richten. Womit gottlicher gnaden protection zu langer gesundtheit empfohlen, vnnd ein schleuniges antwort erwartend. Actum Vstede ut supra.

D. H. O. W.

MARGE SELIGEN
PALM LÜDERSSEN NACH-
GELASSENE WITTWE

[Utanskrift a tergo:] Dem Ernuesten Achtbahren vnnd Furnehmen Henrich Hinckeldej, Burgeren in Lubeck. Zu freundlichen handen. Lübeck.

[Mottagarens anteckning a tergo:] Sehl. Palm Lüderss fraw wittwe datum ad 1634 den junij.

*Bil. 4.*UTDRAG UR SCHONENFARER-KOMPANIETS I LYBECK PROTOKOLL
FÖR DEN 10 SEPTEMBER 1642.

Detta protokoll ingår i vol. 202 af *Schonenfarer-arkivet i Lybeck*.

Adij den 10 7bris sein die Eltesten durch den Eltermann Andreas Kleenke gecon-
vociret bey einender geweessen inn Schonenvarer schütting jn der hindersten stuben
undt Elsten gemaghe. Daselbsten fuhr ihnen erschinen Peter Cristensen von Vestede
vndt sein jahr regnung eingelibert, wass vndt wie vile im vuhrgangnen jahr up dass
deutsche hauss (so ehr daselbsten im gebraughe hahttt undt zuhr hauwr bewonet) an
beuwlichen unkosten vuhrwendet undt aussgegeben, davon die summa belaufet fuhr kalk
undt arbeidess lohn aussgegeben $\text{℥} 56 : \beta 2 : \text{d} 6$. Dess soll ehr disen schihrkoms-
tigen Mighaeli diesses jares zalen 2 jahr hühre a $4\frac{1}{2}$ ℥ p. jahr, duhttt so abgekurtzet
 $\text{℥} 9 : -$. Vndt jst dato vurter mit ihme vuhrabscheidet, dass ehr dass gantze deutsche
hauss daselbsten zu seinem bestem solle zu gebrauchhen haben mit diesser condition,
dass ehr dass gantze hauss nach aller nottrofft up sein eigne bekostigung im beuwlichem
weessen soll unterhalten, vndt hinvurter so lange ehr leebet dasssselbe (!) also zu seinem
nutz undt bestem so lange ehr leebet zu gebrauchhen haben, dafuhr ehr jarliche heuwre
up Mighaeli zalen soll 9 ℥ lubesch. Dass jst auch vehrner dabey vuhrabscheidet, dass
ehr die vensteren daselbst inn der karken gleichfallss up seinen kosten soll beuwlich
undt besssserlich (!) unterhalten, sage die veenster darin es lübsche wapen, wan auch
sin lubscher burger aldahr kehme in seiner vorrigtunge, dehmselbem es haus vorgon-
nen, seine saghen da hin ein zu bringen undt zu sein nohtrofft so lange ehr dahr zu
gebraughen vergönnen, wie das der contract, dehren zwey eines lautenss hihruber auf-
geriget, mit mehrem anssweisset, da von dieser Peter Cristensen ehness zu sigh genom-
men, der ander jn der kauffmanss lade bey geleeget worden.

Bil. 5.

ARFSKIFTE EFTER MARNE LOCH AF DEN 1 FEBRUARI 1648.

Detta arfskifte finnes i här anförda sammandrag upptecknad i äldsta skiftesboken i *Ystads stadsarkiv*. Som volymen är delvis sönderfuktad och uppteckningen af arfskiftet därigenom fragmentarisk, anföres den med originalets radindelning.

Anno 1648 den 1 februarij holdtis skifte
 jmellem Peder Christenssøn borgere och hans
 börnn, och effterssom enn deell aff samme børn
 ware deris egne formøndere och deris thilfald-
 ne arffue thill dennem anammede, da ehre
 de wmøndige børn thilfaldenn, nemblig Jacob
 Palme 200 D., som hans formønder Peder Bernt-
 ssøn borger ibid. schall haffue jndseende med,
 jtem thilfalt Kirstine Palmes daatter, som hen-
 dis suoger Knud Olssøn forualtar paa Øro[p]
 schall haffue thilseen med, 100 D. Saa [?] . . .
 Peder Christenssøns egen daatters . . . . .
 med andre 100 D. som hendis . . . . .
 ehridt hinder . . . . 200 D. . . . .
 bemte Peder Christenssø . . . . .
 fremtiden suare . . . . .
 uerendis Jens . . . . .
 Pederssøn, med wid . . . . .
 forklarar.

Bil. 6.

MORTEN SIXEN VON MÖINICHENS ANTECKNINGAR OM SIN DOTTER
 MARGARETAS FÖDELSE OCH ÖDEN, HENNES GIFTERMÅL
 I DECEMBER 1660 MED HANS PALME OCH BÅDAS
 DÖD I MARS 1661.

Dessa anteckningar, som utgöra en del af »Familien v. Möinichens Slægtbog», meddelas här efter den edition af originalhandskriften, som ingår i Personalhistorisk Tidsskrift I. R., 2. Bd. Här anförda del af släktboken är egenhändigt skriven af Morten Sixen von Möinichen. Själfva originalhandskriften torde alltjämt förvaras hos nuv. hovjægermester Lindegaard, men alla försök att få taga del af densamma hafva varit såfänga. Emellertid synes editionen vara noggrant utförd, och uppgifterna här nedan stämma fullständigt med de motsvarande uppgifter, som ingå i senare Möinichenska släktböcker, samt med hvad i öfrigt är känt om Hans Palme. Se härom ofvan i kap. »Palme Lyder och hans familj» samt i inledningen till förteckningen öfver källor och litteratur. Den mot slutet af här anförda del af släktboken tillagda noten är, enligt uppgift af utgifvaren i Personalhistorisk Tidsskrift, skriven af Morten Sixen von Möinichen själf.

A° 1640 den 24 septbr bleff min kierre hustru forløst om morgenen halffgangen 4 slett vnder Tuillingens tegn, fødte hun en datter, Gud ske loff lyudesløs, till verden, och haffuer vi samme vorris vnge datter laddet indpode ved den hellige daab vdj hendes Frelsere Cristo den 29 septbr vdj Helliggeistes kirke her vdj Kiøbenhauffn. Bekom der hendes døbenauffn *Margareta Mortensdatter v. Møynichen*, er bleffuen opneffnd efter min hustrue, och vaer fadre tijll hender som følger: Dr Olaus Worm, Medicus och Professor, Jens Boeyesen Tolder, Karne Peder Mortens bar barnet, Margareta Cristian Weiners holt det offuer daaben, Margarete Fin Nielsens, Sara Peter Ortmans. Gud giffue samme vorris vnge datter løke och velsignelse vdj Cristo, att vi moe hender optughte tijll Guds ehre, sigh selff och os alle tijl glede.

A° 1654 den 28 julj ehr hun bleffuen verdig tijll att anname dett hellige Alterens sachamentæ [1] vdj Helliggeistes kirke, och vaer hendis skrifftefader Hederlig och Vel- lerd Mand Hr Jürgen Nielsen Coldingh. Den 30 julj bleff hun syug aff blodsugt; Gud ske loff haffr det vell forvunden.

A° 1656 den 20 januarj bleff hun syug aff messlinge, ochsaa Gud ske loff vell forvunden.

A° 1660 den 16 marti bleff hun efter Guds forsyun och vorris vilge tijsagt den Erlig och Velacht Mand Hans Palmøesen tijll hans festemøe att verre. Derefter vdj Jesu

nauffn den 10 aprili holt dij derris troloffuelse vdj vorris hues; den allermechtiste Gud giffue dennem nade, løkke och velsignelse dertill derris egtheskabs begøndelse for Cristi skyld. Er dereffter bleffuen holdet derris brøllupshøgtds dag den 20 december 1660. Gud ladde det verre skett tijll Guds ehre, sigh selff och andre goede Cristene tijll ett goet exempell for Cristi skyld. Och stoed derris brøllup vdi vorris hues.

A^o 1661 den 19 februarj bleff hun syug aff en febris intermittente med hoidtpine och vehe vdj halsen, dogh dervdaff igen ved naturens middell, aff Gud forordenet, er bleffuen befriet, intill den 3 marti bleff hun angreben med en feber continua petecsiali eller springkellfeber, huor hender daa bleff brught alle dij lofflige middel, och laa saa tolmodelig hen tijll den 13 martj halff tolff slett om natten, kallede Gud hender aff denne bedrøvede verden tijll sitt euige eris rige. Gud vnde hender med alle Guds vdualde en ehrefuld opstandelse paa den yderste dagh! Och bleff hendes Slg lig begraffen den 18 marti her vdj Kiøbenhauffn vdj Helliggeistes Capell vdj vorris begraffuelsested. A^o 1660 den 26 december bleff hendes kierre mand* syug och infalt vdj en suaghed effter anden, tijll Gud hannem kalde effter hendes død den 27 martj 1661. Gud giffue dennem begge en ehrefuld opstandelse paa den yderste dommedagh med alle Guds vdualde! Och bleff hans Slg ligh begraffuen vdj hans egen leyersted vdj Helliggeistes capell her vdj Kiøbenhauffn den 31 marti 1661.

---

* Hans Palmøesen fød vdj Ydsted.

*Bil. 7.*JACOB PALMES INLAGA TILL MAGISTRATEN I YSTAD
AF DEN 11 APRIL 1678.

Denna inlaga, som i sin helhet är egenhändigt skriven af Jacob Palme, förvaras i original bland rådstufvurättens inneliggande handlingar i *Ystads stadsarkiv* och bär påteckningen: »Lest paa Ydsteds raadstue dend 19 april 1678». Handlingen är starkt fuktskadad, hvaregenom enstaka ord och äfven de två sista siffrorna i datumbeteckningens årtal saknas. Att årtalet är 1678, framgår emellertid med visshet såväl af anförda påteckning som af rådstufvurättens dombok för den 19 april 1678.

Høytærrede welwiisse Hr Magistrat.

Jeg hafr for nogen thid siden wdj min suaghed fornummet, det Eders W. W. schulde wilde sette mig thil formønder for een af sl. raadmanden Hans Graas døttre, wed huis forkyndende ieg nest thienstlig salutation hafr ladet Eders W. W. forstendige (paa min siuge seng) mit thienstl. suar, at mig nu for schiellige aarssager schøld saadant ey kunde paabørdes med føye. Mens saassom Hr Stadsfogden well^{te} Jens Jacobssen sig præsenterer som den der paa schal haflue at thalle och des ladet mig til i dag for Eders W. W. jndsteffne, daa huad det sig belanger, hafr ieg Eders W. W. dee motiuer at forre holde, som ret anssette nochssom kand frijtage mig for bemel^{te} formynder-schab. Thii j fraa det allerførste ieg her want mit borschab [1], er ieg med dee suar-reste byens tynger worden beladen: saassom først med min broders søns formønder-schab wdj en 16 aar och j midler thid dermed haft megen møye, siden med schollens forstanderi paa ottende aars tid och endellige med kirkens w-reede paa halffierde aars tid, mig thil aller største schade och forted, der i fraa ieg endnu thil een deel ey er maat bleffuen clareret, i huor jnstendig ieg der om anholdet hafr. For det 2) hafr ieg minne søster daatters wergemaal jnde hos mig, som er noch at frij mig fraa des liige bessuer widre, 3) och det med saa meget bedere schiel, som bemel^{te} sl. Hans Graas døtteres egne besslechtde er her i staden boende och som wederheffte bør sig saadant effter lowen at paa thage, helst effter dee (en deel) formodes thilførren med desslige byrder ey hafr werret graverede. Thil det 4) och offr alt, om jndtet af alt dette mig kunde wndsch . . . (det dog formodes), saa foruden dett . . . ieg nu giøres en tung och suag mand, lær . . . Eders W. W. af recessen forneme dee . . . som mig i saa fald aldelles frij tag . . . kand dess aarssager ey wnder giffue mig det bessuer,

huor fraa mig recessen forschaa . . . Effter huilket ieg thienstl. wil formode, at W. W. . . gistraten mig paa embeds weigne self lærer hantheffue. Begierres tienstl., at dette motte for Raadstuff Retten lesses, paa schriffues, wdj protucollen jndsørres, der effte[r] ieg och et w-willigt raadstuff widne er begierrendes. J det øffrige W. W. Hr Magistraten wdj Herrens wold befallet. Ydsted den 11 april a^o 16 . .

Welwiisse Hr Magistratens Pl . . . .
schøldige tiener

JACOB PALME
mp

Bil. 8.

TVENNE INTYG RÖRANDE JACOB PALMES FLYKT FRÅN YSTAD
UNDER STORA PLUNDRINGEN DEN 4 OCH 5 JUNI 1678,
HANS DÖD OCH BEGRAFNING I SEPTEMBER 1679.

Intygen finnas i här anförda, officiellt vidimerade afskrift bland rådstufvurättens inneliggande handlingar i *Ystads stadsarkiv*.

Copia.

Efter Wår Frue kiörkiöss teknebock uthi Ydstadh finness fordom Borgaren och Handelssmannen Erboren och Weltt, nu Sl. hoss Gudh, Jacob Palme medh en häderlig och ansseelig lijck process blefvet begrafwen her på Wår Frue kiörkiögårdh d. 30 septembr anno 1679, som her med af undertecknade confirmeras. Ydsta d. 30 augusti a^o 1691.

MAGNUS LACANDER.

Såsom Min Högtärade Kiere Swoger, Erborne och Welaktbare Peder Palme, af mig undertecknadhe er begärandess min enfaldige och sandhferdige attest angående hanss Sl. Faderss fordom Welförnemme Jndwonere och Handelssmand her uthi staden Sl. Jacob Palme, hanss undwikelsse och afreesse herifrån staden, som skeedhe uthi den swäre och strenge plyndring, som då föröfwadess af Rikssens och wore fiender dee danske wed deess admirall skiepss flothe och folk a^o 1678 jn junij ungefer den 3 och 4de, uthan ald twif af frukt och redhoge för fienderness då strenge trusell af påfölgende eeldh och brandh, så har jagh denne hanss billige begäran ike kundet neka, eftersom det ike migh allene, uthan heele staden wäl bekant er, at den Sl. Mandh obenbe^{le} år och tijdh her ifrån staden och til Kiöpenhamn afseglede och uthi midlertijdh der wjstadess til anno 1679 jn septembr den Sl. Mand der wed döden afgik och hijdfört til her hoess sine fäder att begrafwess. Dette bekrefter jagh med sandheedh under min eigen hånd. Ydhsta d. 28 aug. anno 1691.

JFFWER LARSSON.

Offwenskrefne attest uthi alt sandhed at wära och nochsom witterligt er, attesteras j lika mätto af undertecknade. Datum Ydhstad d. 30 augusti anno 1691.

HARMAN

KRUDTMEYER

JENSS MADTZEN

GIERDT

HANSSEN RING

Concordare vidj

P. HOLM

Not. Civit. Yst.

Läst för Rätten på Yst. Rådhuus
d. 31 aug. 1691.

*Bil. 9.*INGER KOEFOEDS INLAGA TILL KÄMNERSRÄTTEN I YSTAD
AF DEN 20 APRIL 1694.

Denna inlaga, till ingen del egenhändig (alltså äfven namnunderskriften af annan hand), förvaras i original bland kämnarsrättens inneliggande handlingar i *Ystads stadsarkiv*.

Ehrebåhrne, Höghachtat, Förstandige och Laghfärne Kongl. Mayst Justitire Kämner, Welachtat H^r Rådman Jöns Jacobson.

Såsom iagh vndentäcknade [!] bedröfwade enckia är wården citerad aff tienerna på Rättens wegnar att mötte till nu förstkommande Kämners Rätt, som warder hållandes den 20 april anlangende fangen Måns Tage, som nu sittier och skal hafwa sigh medh tiufwerj uthj Wår Frue kyrckio uthaff kyrckiones kijsta låtit befinna (* som han vppå är wården tagen fast, till thess wijdara [!] vthrandsackning, altså ödmuikst thetta mit eenfalliga, ringe och korte swar, att såsom jagh iche för swagheet skull kan comporera [!], så är thette i sandheet och wed högste ädh bekräftar och skriffteligen gifwer tilkenne, så wida migh om thene obenskrefne person (*kyrckiotiufwen är bewist, nemblig att han uthj mit huus hafwer wahrit och druchit och medh seelskap jndkummit (dock icke ofta). Een two eller trej ganger hafwer han liget på bencken om natten medh någre fläre medh honom, tå tijdan [!] kunna wara förlupen uthj theras mästars huuss att heem gåå, mens aldrig hafwer förnuhmit att hafwa haft många penningar hoos sigh, vthan hafwer ländt penningar aff min piga Jnger, som hun wel sielwer warder förklarandes. Thette mit eenfalliga och korte swar förmodas then högehrade Rätten och thess besijttare warder uthj beste settet vpptagendes och att jagh herom iche wijdare blifwer graverit. Och förblifwer her jmodh högwelärede Rättens

ödmuike tiennerjnne

JNGER SAHL. JACOB

PALMES

Ystadh

d. 20 aprilij 1694.

---

* Slut på parenteserna saknas; heltvisst skall den senare af dessa omfatta endast ordet »kyrckiotiufwen».

Bil. 10.

PALME SIMONSSONS BREF TILL LÜTKE PRAEL AF DEN 9 APRIL 1697.

Detta bref finnes i original i vol. 31 (litt. U n:r 18) af *Schonenfarer-arkivet i Lybeck*. Brevet är icke egenhändigt, lika litet som, trots manu-propria-beteckningen, den af annan hand än brevet skrifna namnteckningen; Palme Simonssons handstil var nämligen en helt annan än denna namntecknings, och han stafvade konsekvent sitt förnamn »Pallme».

Herrn Luetke Prael.

Ystad d. 9 april a° 1697.

Min Högthärade H. Swäger har jag tienstl. at betache för Dhes mödhe angående det lübske huuss och mehra Dhes stora benägenheet, förseckrandes jagh som skyldig stedze skall lagga flijt om sådant at demerera. Och ännu ytterligare fördrister migh hoess Kiere Swäger anmoda, emedhan mine sahl. förfädra samma huuss många år beboet och doch aldrig mehra der af gifwet än sielfwa jordskylden till staden, omtrent 10 $\frac{1}{2}$ sölfwer mynt åhrlig, och sedhan andra dhet haft, är dhet ruinerat blefwen. Men som dhet ligger näst up till min gård, har jagh för mine förfädra skull dher till lust haft, och i fahl jagh dhet måste till leya för mig och mine arfwinger wår lifs tijdh bekomma, will jagh gifwe 2 rix dhaler in specie föruthan jordskylden åhrlig och låta foreskrefne huus, som nu förfahllen är, reparera och wet licha hålla. Skollandhes dhe godhe herrar i Lübeck efterforbe^{to} min begiäran wara nögder, bedier jagh tienstl. M. H. Swäger tächtas låtha mig wetta, ifall jntet, så måste det bröstfällige huuss öde stå, dy iag intet högra deraf gifue will. Dhet brögge huuss af samma platz, som bag uthi gården stoed, är gansche nederfallen, och der jag något der upa anwendher och upbygger, som ländet till upresning af dheras nötte, måste mig godt giöres. J fahl klocharen Jörgen Möhring bodet eller wille gifwe 5 rix dahl. till läya af huusset, så kan man här, sålänge dher tagh på är, få 10 prachare till at sittia och spolera. Troo migh, dhet är sant. Ähre dhe godhe herrar nögder, som jag budhet, skall iagh mig redelig hålla derwed efter dhes contractes upsättiandhe. Formodher dhes gunstig swar och jagh M. H^r Swägers mödha sampt omkostnad richtig contentera skall, som dhen der skyldig förblifwer

Ystadh d. 11 april a° 1697

P. S. Der hoes måste jag precaveras för alles
tilltahle på samma huuss bem^{to} tijdh.

M. H^r Swägers
tienstskyldige tienere

PALME SIMONSSON

mpria

TESTAMENTARISK BESTÄMMELSE AF ANNE HAAGENSDAATTER I PESTTIDEN ÅR 1712.

Denna testamentariska bestämmelse, som förvaras bland handlingarna till arfskiftet efter Palme Simonsson i *Ystads stads arkiv*, är helt egenhändigt skriven af Palme Simonssons änka Anne Haagensdaatter, med all sannolikhet samma dag maken afidit i pesten (se härom närmare i kapitlet »Simon Palmes släktgren»). Den bär häraf sin prägel. Det bristfälliga, på en gång osammanhängande och rakt på sak gående språket, i förening med den fullständiga saknaden af interpunktion, äro väl egenskaper, som i äldre tid ofta utgjorde kännetecknet på kvinnligt författarskap och som gifva det dess särskilda värde, men här träda oss dessa egenskaper så starkt och omedelbart till mötes, att redan språket bär ett tydligt vittnesbörd om årets och stundens skräck.

Den här nedan tillsatta interpunktionen torde på mer än ett ställe vara till riktigheten tvifvelaktig. För öfrigt förtjänar blott anmärkas, att med »gat» och »nar» gifvetvis afses gaat (godt) och naar, med »nigdenskab» måhända »videnskab». På ett ställe är ordet »mere» tillagdt såsom försök till tolkning.

Saasom Gud ved den timellig død haar vformodellig bort kalldet min Si Mand och jeg huer dag er vssiecker och ved jcke, huor snart Gud viell komme med en salig kalldellse thill mig, der forre vell jeg nu giffe min kerreste Broder och Søster deres kerre barn en liden vnder retellse, huor dan jeg har j sinde med det som jeg haffer huos denem, at det lige och ret kan delt jmellen migne barne barn, saa jngen aff dem lider nogen vret, at jcke en eller to aff dem skulde korte sig det saa vell som lidet sølff och penge, som her j met hus neder saat her, som jeg vell giffe H. Broder och H. [!] Søster nigdenskab [!] der om. Aff det same giffer jeg min sonne son Jens Jackobssen 1 solffbeger, veger 10 lod, och en sølffske, som hand her vd skall haffe, effter effter [!] dig [!] andre gae och nyder [mere] gat aff vort hus end hand, och jeg maa alt lage [!] det gorde loffte deres S. Moder, nar hun tog affskeda [!] med mig, daa hun ved døden aff soffnede, hun som var en redelige hustru mod mand och barn, jmod mig ven kenende. Ved dete var med min Si. Mand konsens och ville skulde skee. Datum Ysted den 11 Augustius [!] 1712.

ANNE S. PAALLME
SIMENS

Bil. 12.

ÖFVERSTELÖJTNANT AXEL ROSENCRANTZ' BREF TILL BISKOP HAHN
AF DEN 30 MAJ 1687 RÖRANDE SIMON PALM OCH
ÖFRABY PASTORAT.

Detta bref finnes i original, helt egenhändigt af Axel Rosencrantz, bland *Acta cleri i Lunds domkapitels arkiv*.

Veledle och Högvyrdiga H^r Biskop, Gunstiga Väll-Gynnare.

Att Eders Höga Vyrdighetd sijn stora affection emott migh uthi dhen häderliga studiosi Simonis Palm promotion till Bennestedh och Örabys vacance har låtett påkenna, haffver iagh migh särdels öffver att hugna, önskandes att mig nogensinde kunne giffvas tillfelle sådantt medh angenem tjenst att demerera. Men såsom förbemelte studiosus i dagh till migh ähr ankommen, notificerandes migh Eders Höga Vyrdigheds villia om enkians conservation, så haffver iagh för sådan christeliga omsorrigh Eders Höga Vyrdighetd på dhett tjenstl. at betaka. Giffva Gudh att förbemelte studiosi hierta och sinne måtte sålunda aff dhen Högsta varda bögatt, att hand, effter Högvyrdiga Hr Biskopens sampt och min innerliga önskan, genom ett ektenskap enkian conservera kunne. Men såsom iagh ennu förnimmar hånom att hærera inter utrumque och dhett kandske intet behagar Gudh dhem båda uthi ett ektenskap att conjungera, så vill iagh dogh på öftbemelte studiosi vegnar Eders Höga Vyrdighetd försekra och hermedh fulkommeliga caverar, att handh såsom een reedeligh och upriktigh person sålunda skall contentera enkian, antingen straxt medh een summa penningar eller medh een årligh pension, att hun medh hennas småe barn kandh varda behållen och hand sielff kand haffva ett gott samvette. Och förmodar iagh och ennu tjenstl. beder, att Eders Höga Vyrdighetd altingh sålunda dirigera ville, att dhett må och kand lenda Gudj till ära och os samptligh till salighedts befordran, thy iagh tillijka medh församblingarna förmodar att niuta och behålla dhenna studiosus allenast till väris siälasöriare. J dhett öffriga nest flittigh salutation till Högvyrda Hr Biskopen sampt och Frue Biskopinnan förbliffver iagh altijdh Eders Höga Vyrdighetd

tienstskyldiga tienare

AXELL ROESENKRANTZ

Örup d. 30 majj
ao 87.

SIMON PALMS INLAGA TILL DOMKAPITLET AF DEN 23 MARS 1688.

Denna inlaga finnes i original, helt egenhändigt af Simon Palm, bland *Acta cleri i Lunds domkapitels arkiv*. Handlingen är fuktskadad, hvarigenom några få ord saknas.

Högherhvyrdiga och Höghlärdä Herrar, Gunstiga Patroner och Befordrare.

Såsom iagh emoet förhopningh förnimmar, huru några aff Örabys och Bennastads soknamän hos Ven. Consist. om een kyrkioheerde och siälasörjare i dhen affledna Sl. Hr Otto Engels ställe haffuer anhullet och förnembl. förreslaget een studiosum aff Ydstadh vijdh nambn Hans Juul, dhen dhe eenkannerl. till dheras siälasörjare säga sigh att ästunna, altså kand iagh intet unnerlåta, medh dhenna min ödmiuka skriffvelse hos Ven. Consist. att indkomma, tienstödmiugst begärandes, dhett Ven. Cons. gunstigh sig . . . . låta berätta, huru iagh till samme pastorat snart för ett åhr seedan gen . . . . rettmätigh och lagl. kallelse, giffven på samptl. böndernas vägnar aff Vällb. Hr Axell Rosenkrants, reedan åhr vocerat. Och emedan iagh medh salighets eedh bedyra kandh, att iagh dhenne min vocation intet genom någre simoniasæ lijstigheet, uthan lagl., dhå iagh aldrih eengångh dheruppå tenkte, bekommet har, siunes migh, att iagh dhen-samme intet medh godt samwete kandh förtijga. Thy har iagh i diupaste ödmiukheet Ven. Cons. dhensamme in originali veladt öffversenda, att Ven. Cons. må judicera, om een sådan fulkommen voca^{ti}on så lettsinningen[!] bör förgättas. Jagh kunne väll haffva legenheet genom höga patroners assistens att förskaffa migh dhe medell till min conserva^{ti}on, som försambl. intet skole kunna emoettsäga; men att iagh skall ike siunes att vela obtrudera migh någon, vill iagh dhett altsamman i Ven. Cons. goda behagh lembna, att dhett må skee, som mest kandh siunes lenda Gudj till ähra och försambl. till upbyggelse. Jagh veet elliest nogh, att försambl. haffver låtet sigh indbildä, att emedan iagh vijdh Hans Höghgräffvel. Excell^{cos} Hr Feldmarskalkens hoff hade antaget att upvakta, iagh dherför skole haffva changerat all tanka om Öraby pastorat, hvilchet iagh aldrih giorde eller någon migh öffvertyga skall, uthan iagh altijdh, så väll sedan som för iagh till Höghgräffvel. Excell^{cos} hoff kom, har tenkt att niuta dhett pastoratet, till hvilchet mitt samvete vittnar migh lagl. och aff Gudh att vara kalladt. Att iagh migh intet vijdh pastoratet uppehullet haffver, åhr allenast skeedt i dhen meeningh, att enkian omolesterat kunne få niuta nåde åhret, och iagh migh emedlartijdh vijdh

hoffet i prädikande öfva kunne, på dhett iagh seedan, försambl. till dhesto större nyttia och behagh, mitt embete göra kunne. Hvdh elliest dhett angår, som suppliqvanterne skall haffva föregiffvet, sc. att min vocation förnembl. dheruppå skole vara funderat, att iagh enkian ekta skole, så faller dhette ganska aff sigh sielff och vittnar om suppliqvanternes stoora ijlfunnigheet, emedan H^r Prof. Winslow väll lär att erindra sigh, huru Välb. Axell Rosenkrantz (dhen bönderne samptl. hade giffvet fullmakt migh att vocera) till Höghvyrdiga Sl. H^r Biskopen skriffvet har, att emedan iagh intet kunne resolvera att ekta enkian, erbödh handh sigh att cavera, att iagh henne anting . . på eengångh eller åhrl. så myket för hennes afträde giffva skole som pastoratets indkomst kunne tillåta. Tåkes dhett Gudj och Ven. Cons. att förunda migh till att niuta min vocation till goda, så erbiuder iagh migh ännu till dhett samme, på dhett enkian ingen skäligh orsak haffva skall sigh öfver mig att besvära. Dhette iagh i diupaste ödmiukheet Ven. Cons. har veladt förredraga, tienstödmiugst begärandes, att sådant måtte tagas i gunstigh consideration och iagh Ven. Cons. sentement dheröfver få måtte.

Förbliffvandes Ven. Cons.

skyldigste och hörsamste

tienare

S. PALM.

Malmeu dh 23 martij

ao 1688.

*Bil. 14.*SIMON PALMS BREF TILL MARGRETE SIMONSDAATTER
AF DEN 1 APRIL 1699.

Detta bref förvaras i original, helt egenhändigt af Simon Palm, bland *Acta cleri i Lunds domkapitels arkiv*, där det ligger såsom bilaga till Margrete Simonsdaatters här under n:r 15 aftryckta bref till biskop Steuchius af den 3 april 1699. Med den i brefvet omtalade »broor hr Hans» afses gifvetvis svågern Johannes Jacobæus, då rektor vid Malmö skola. Den omtalade excellensen och generalen är guvernören i Skåne grefve Carl Gustaf Rehnschöld, af hvilken finnes ett bref till biskopen i denna sak af den 14 mars 1699.

Högtährade K. Moor.

Efter K. Moors begäran leffverade iagh Hv. Biskopens breff uthi Hans Excell^{ces} egen handh, och dhå han efterfrågade, hvem dhett angik, svarade iagh, att dhett angik dhen saak emellan min svärmoor och Hr Probstén här i staden, hvarpå han loffvade att vele dhett samma eftersij. När iagh nu medh allrastörsta förtreett hade affgiort mitt eget ärinde hoos dhen förtretel. buesen Thomas Thomess och var i går kl. 2 aldels ferdigh att sättia migh på vagnen, stodh Hans Excell^{ce} uthi fönstret och kallade migh till sigh, dhå han aff migh begärade att veeta, hvadh dhett var som min svärmoor åstunnade, hvaruppå iagh hånóm saken kortel. refererade, jembväll de skiäll, som K. Moor hade att grunda sitt uthflyttande på. Hvarpå Hans Excell^{ce} badh, att iagh till i dagh betida vele förtöffva här i staan, dhå han vijdare vele tala vijdh migh. Men som iagh nu haar redan ventat till kl. halff-nie och Hans Excell^{ce} intet för andra saakers skuldh kunnat komma i taall, nödgas iagh för mitt embetes förrättningss skuldh att skynda migh på himbvägen, efter att iagh medh book-hållaren Falkman haar talat och begärt, att han migh hoos Generalen vele uhrsäktä, medh förmeldningh att K. Moor ännu hade een svärsohn här i staden, dher Hans Excell^{ce} äffven dhett samma kunde giffva vijdh handen, som han aff migh desidererade. Elliest hade Hoffverbergh tre bodh efter broor Hr Hans och migh, att vij entl. skole tala vijdh hånóm, dhå han i sitt taall var een engell och uthlätt sigh, att hvadh tort hånóm genom sådant K. Moors flyttande kunde tillfogas, vele han tål. lijda. Contractet vele han aldels uphåffva, heela leien aff hagan vele han giffva efter, allenast K. Moor vele bliffva i gården, bidiandes att iagh ännu vele contribuera all fljdh att disponera K. Moor till andra tankar än hoon nu

ähr uthi. Hvilket iagh effter löffte altsamman haar velatt K. Moor tillskriffva, medh förbliffvande nest tjenstflittigh hälsningh

Min Högtährade K. Moors

hörsamme sohn och tienare

Malmöe d. 1 aprill 1699.

S. PALM.

P. S. Dher K. M. flytter aff gården, förstodh iagh aff Falkman, att hoon intet lärar fåå mehra till huus-hyra än till dhett högsta fyratio dl. s^{mt}. Adieu!

[Utanskrift:] Probstinnan i Landz-crona Erbårne och mykit Dögdesamme Matrona Margreta Sl. Mag. Achtscheldings, Min Högtährade K. Svär-moor dhette

a Landscrone.

*Bil. 15.*MARGRETE SIMONSDAATTERS BREF TILL BISKOP STEUCHIUS
AF DEN 3 APRIL 1699.

Detta bref, helt egenhändigt af Margrete Simonsdaatter, finnes bland *Acta cleri i Lunds domkapitels arkiv*. Med den omskrifne »Messinerus» afses sannolikt Isak Meisner (se CAVALLIN II, s. 79).

Høywyrdige och Høglärde Herre, H^r Biskop, Høggunstige Gynnare, Befodretere och Fader.

Eders Faderlige Høyvyrdighed beder jag ødmygligen om forlathelse, at jag Eders Faderlige Høyvyrdighed med denne min ringe skrifuelse moste bemøda. Jag skicher herhos et bref, som min suerson H^r Simon Palm i Sallerop skref mig til och lod mig vetha, huad hand hos Hands Grefuelig Exselens har vdrettat pa frome H. Biskopens bref, som jag flyde honnom at lefuere til gubernøren. Ret nu sich jag vetha, at i dag kommer gubernøren hid och ska sta faderre til øberstens barn i morgen. Jag ved nu aldrig, om jag ska paminde hos gubernøren om nogen resolution pa Hands Faderlige Høyvyrdigheds bref. Gud better mig, at jag ska nødias til at gjøre sa mychen besuer bode sielf och med mina skrifuelser. I jafftis skichade mag. Julius mig bud, at jag ville vere betencht pa huem som ska i disse helige dager predicha høgmåsan, thi hand tog sig intet der af. Gud trøsta mig och hielpe mig vell fra den sorig. Jag ved nu ret aldrig, huor jag ska eller huem jag ska fa der til. Jag har nu bud hos H. Rasmus i Hersløf, som altid er god och hielper mig. Ved hand ingen gode rad, sa bler jag slet om intet. Herre Gud, bode mag. Julius och H. Carløf, de ha den største del af forsamlingen, som jag foer aldrig en fyrich til ofer af, vthan de ge bichtpenningar til dennem, som er intet lithet; de er enda sa fortreden at hielpe lidet til, tel des jag kand fa en anden. Gud gifue, at jag iche skulle fortørne Eders Faderlige Høyvyrdighed der med, at jag tjenstødmygligen beder, at jag konde fa en ledig person. Jag har nu en giffter mand i Asmuntorp. Gud ved, hand drager temelige der fra mig, thi forsamlingen der vil gierne indstelle sig hos honnom med et och andet, och sa bler min part den minste. Sa frychter jag, at det lerer at ga mig her, om jag foer en giffter mand hid. Toerde jag be Min Frome H. Biskop derom, at jag motte fa Messinerus, som alle seyier at vere en mychet from och noysam kär, da beder jag af hiertat tjenstødmygligen derom,

thi Gud better mig, jag har sa mychen anden sorig och fortrede. Bler den intet goder, som jag ska ha der til, sa bler jag ret ynneliger. Jag troer, at hand noch resolverer sig der til, om det behager Hands Faderlige Høyvyrdighed, men i alt hemstiller jag bode detta och alt andet mig och mine andgaende i Guds och Eders Faderlige vilia och forsorig. Sadan høygundst och faderlige omsorig skal jag aldrig forgleme at bede Gud om, at hand rigeligen ska velsigne och beløne. Med all høy sielføndskelig langvarig god velmogo, forblifuer jag til min døds stund

Eders Faderlige Høyvyrdigheds trognaste forebediare och ødmygaste tiennarina

MARGRETHE SL. MAG. ACHTSCHELDINGS

HØYTBEDRØFUDE ENKIA

Bil. 16.

PROTOKOLL ÖFVER BISKOPSVISITATION I ÖSTRA SALLERUPS OCH
LÅNGARÖDS FÖRSAMLINGAR DEN 10 JULI 1703.

Detta protokoll tillhör serien af visitationsprotokoll i *Lunds domkapitels arkiv*. Det omfattar äfven samma dags visitation i Högseröds församling, men de stycken, som handla uteslutande om Högseröd, äro här nedan utelämnade.

Anno 1703 d. 10 julii höltz visitation af Högvyrdige Hr Biskopen Doct. Matthiae Steuchio vedh församlingarne Sallerup och Langeryd, så och Höxerödh i Frosta härad.

1. Sedan annexen Langeryd, så och Höxerödh församling voro om mårgonen sammankomne till Sallerup kyrkia och des församling, blef predijkan hållen eft. texten i Timoth. IV. 8. af kyrkioherden i Sallerup, H. Simon Palm.

2. Sedan upräknades församlingarna, at förnimma om dhe borttovarandes försummelse och hvadh der til orsak varit, och befans någre gårdmän, som gamble och ålderstigne för sin swaghet skull ey kunnat komma tilstådes, een dehl och i nödvändige ärender. Elliest församlingarne sig vederbörligen instält.

3. Uthi deres examine och christendoms stycken vjste dhe sin flijt och kunskap. Någre gamble läste på danske, men mästedelen ungdomen kunde ey läsa i bok, synnerligen qvinfolken; i sången och någorledes öfvade. Men öfveralt förmantes och recommenderes til Deres Ehrevyrdigheter Kyrkioherdarne, at dhe tilhålla kläckarne at lära ungdomen läsa i book och eljest hålla hemma i husen een rätt disciplin uthi gudzfruktan mårgon och affton samt hålla böner och förböner för Hans Kongl. M^{tt}, synnerligen i desse besvärliche krigztijder, hvar til Gudh ville förläna dem sin nåd och välsignelse.

4. Kyrkiornes wårdar i Sallerup Anders Larsson i Tormestorp, Olof Nilsson i Gummarp samt sexmännen Åke Nilsson i Pärrip, Erich Andersson ibid, Jeppe Olofsson i Biskopzboa, Sven Persson i Ormestorp.

5. Församlingen i Höxerödh — — — — —

6. Barnen gå flitigt i läsemöten, och måste qvinfolken lära läsa i bok, på det dhe måtte vänjas at siunga i kyrkian.

7. Emedan confessionen läses, slås kyrkiodörren igen, på det alle tidsigt måtte vara tilstådes och ey ute ifrån kyrkian, när syndabekännelsen skeer, doch slås sedan kyrkiodören straxt upp. Påmintes flitigt gå i kyrkian på apostledagarne och i vekopredykorne, hvarföre å nyo måste af predykstolarne läsas kyrkioordningen.

8. Sallerup och Langeryd wore och i godh enighet medh sin kyrkioherde och kläckare. Gudstjänsten sker sidst kl. 12, effter vägen emellan kyrkiorne är både lång, i godh mihl, och besvärlig. Förmantes församlingarne at laga kyrkiovägen, effter kongl. förordningen, dhett de och låfvade och gärna tilstodo.

9. J Sallerup äro inga kyrkiorekningar, men Höxerödh kyrkiorekning var tilstådes och sluten för 700.

10. Uthi Brudfärder måste intet brukas trummor och pipor til kyrkior, utan allenast i sine hus.

Sine lijk måtte i tijdh begravas.

Faddrarne tråda alle fram til funten medh barnet, at dhe måtte göra sin wederbörlige tjänst.

11. I Sallerup är någon disput om bänkarna i kyrkian. Resol. Pastor upsätter längden som den nu är, och annoteras der vydh dhe oredor som upkomne äro.

12. Brudfolket kommer i rättan tijdh i kyrkian och vijgas straxt, sedan läses syndabekännelsen och gudstjänsten förrättas. Sedan predykan ute är och communion förrättat, der comunicanter äro, effter orden Tacker och låfver Herran, siunges en psalm och hålles brudmässan i kyrkian.

Eljest kan och samma ske i kyrkioby el/er brudstufvan, doch skeer här i soknerne allena trolåfning och inge gästebudh.

13. Allmogen förmantes, at dhe trolåfvade hålla sig ifrå hwar annan, at ingen otuckt och osedh i församlingen måtte skee. I Sallerup, så snart trolåfning sker, så skeer och der på lysning, at dhe måtte skynda sig til vigzlen, doch ske aldrig vigzlen för än i kyrkan.

13. J hospitalet äro ey dhe fattige, som eliest ey så många.

14. Spögbubbar kan och anskaffas i kyrkiorne för des nödvändighet och kan lönas först af församlingen genom någon collect, sedan vill man och tilsee, at man kan af kyrkio medlen något der til förskiuta.

15. — — — — —

16. Per Sörensson kläckare i Sallerup confirmerad af Biskop Doct. Papke, haf kläckarebohl $\frac{1}{8}$ dehl och een lijten fästa i annexen. Helgoneskyhl bör vara 9 pund, pension til skolan i Lund 1 D. 16^{or} och til Gårstånga 5 skpp korn.
17. Inge casus voro vydh handen, och hade församlingen ey heller något vydare at föredraga.
18. Ingen visitation på lång tydh varit, som någon minnas kan, af någon biskop och altså ey någre acta prioris visitationis.
19. Kyrkian är något bristfällig, och på tornet en sijda på taket är blyet afgångit i Sallerup. Dersammastädes och kyrkiogårdsmuren bör repareras.
20. Prästgården i Sallerup har H. Kyrkioherden Simon Palm wäl reparerat och bygdt.

MATTHIAS STEUCHIUS

PETRUS IOANNIS SOMMERUS

S. PALM.

Bil. 17.

SIMON PALMS INLAGA TILL DOMKAPITLET AF DEN 10 MAJ 1715.

Denna inlaga finnes i original, helt egenhändigt af Simon Palm, bland *Acta cleri i Lunds domkapitels arkiv*.

Högerwyrldige ok Högl^{de} Herrar Consistorij Ecclesiastici Assessores,
Mina Hög-Gunstige Herrar ok Befordrare.

Emedan klåkare legenheten vijd Östra Sallerup ok Långarödh F. F. är d. 30 april nestledne genom förra klåkarens, Sl. Pär Söronsons, död vacant bleffven, ok man säkert förnimmar, dett en ok annan ärna hoos Maxime Ven. Consistorium derom giöra skyndesam ansökning, altså, effter Gudj behagatt rundel. att välssigna mig med barn, så iag nu för tiden nie st. haffver att försörja, men der emoot effter sitt faderl. vällbehag med en spaarsam hand tilldeelt mig dett, som till deras vederbörl. education nödvändigt tarffvas, helst i dessa svåra ok högtbeträngda tijder, då mina församlingar genom hvarjehanda krigss-besvär så aff sig kombne äro, att de omöyel. orka sina vanl. prästa-räntor vederbörl. utgiöra, ok iag intet desto mindre ärnar, om Gudh der till täks giffva välssignelse, att hålla mina sex söner vijd studier, enkannerl. sedan tre aff dem redan så vijdä för sig kombne äro, att de med allra forsta [!] examen depositionis undergå skole, nödsakas iag hoos Eders Högerv^{heter}, såsom Mina Hög-Gunstige Herrar ok Befordrare, ödmiukast att anhålla, dett dem behaga måtte samma vacante klåkare-legenhets incombster, som i dessa svåra tider mykit ringa äro, mig till mina soners [!] studiers fortsättiande nådgunstigst förunna. Som iag der emoot obligerar mig ike allenast draga försorrig, att klåkare embetet med sång utj kyrkiorne ok ungdomens vederbörl. information så trol. ok redel. skall bliffva förrättat, som iag dett in för Gudh ok Mina Högerv. Förmän med ett trygdt samvete tänker att ansvara, utan ok, som Gudh är är [!] mitt vittne, att iag denna min ödmiuka ansökning gör ike aff någon girug- eller snikenhet, utan allena till mina fattige söners studiers understöd ok befrämmande, så försäkrar iag härjempte, att der iag utj detta mitt ödmiuka ansökiande må bliffva lykel., skall klåkare legenhetens incombster till intet annat än mina söners studiers fortsättiande [!] vijd academien bliffva employerade.

Men skole dett emoot förmodan falla Eders Högerv^{heter} betenkel. på offvanskreffvne sätt mig att solagera, anhåller iag allraödmiukast, att en aff mina soner [!], blant hvilka

den älsste är på sitt 20de år, måtte framför någon annan vijd denne vacance ihogkommas, då iag oförgripel. förmenar, att han sina studier lika fult vijd academien kan fullfölja, till des han når den mågenhet, att han mig utj min tillträdande alderdomb [!] ok svaghet uthi mitt embetes förrättande till hielp ok understödh vara kan, när klåkare tiensten emedlartijd aff en beskedel. ok Maxime Ven. Consistorio approberat substitut med all flijdt ok trohet vederbörl. förrättas.

Jag leffver i dett otviffvelaktige hoppet, att Gud, som genom denne vacance haar öpnat dörren till mina fattige söners studiers understödiande, lärar okså böya Eders Högerv^{beter} till hög-gunstigt bijfallande aff denna min ödmiuka ansökning, som vj samptl. en sådan högstbeprijsel. gunst ok bevågenhet aldrig skole ställa utj förgäthen. heet, utan heela lijffztiden den samma utj ett tak ok vyrdesamt minne oaffläteligen behålla. Jag förbliffver

Eders Högervyrdigheters,
Mina Hög-Gunstige Herrars och Befordrares

ödmuikaste tienare ok forbiadiare

Sallerup d. 10 may a^o 1715.

S. PALM

Bil. 18.

SIMON PALMS INLAGA TILL DOMKAPITLET AF DEN 9 AUGUSTI 1725.

Denna inlaga finnes i original, egenhändigt undertecknad, men ej skrifvet af Simon Palms hand, bland *Acta cleri* i *Lunds domkapitels arkiv*.

Högwördige Hr Doctor, Biskop ock Procancellarie

samt

Högwördige H^{tt} Doctores ock Consistoriales.

Dän höga gunst, som Eders Faderl. Högwördighet ock Maxime Ven. Consistorium altid betygat emot däm, som täm i något mål ödmiukelⁿ ålita, har jag mäd de mina fuller ofta haft att fägna mig öfwer i de ödmiuke ansökningar, wi fördristat oss andraga, för hwilken höggunstiga hiälsamhet jag nu såsom tillförne aflägger en wördsam tacksäyelse. Män om jag nu kunde blifwa så lyckelig ock få glädia mig af en slijk högunst, så wore dät en sak, som mig wid min närwarande ålderdom mer skulle frögda, än jag dät mäd ord kan beskrifwa. I sex och trettio års tid hafwer jag nu äfter dät pund, som Gudz milda hand mig förlänt, mäd all flit ock jfwer sträfwat att betiäna Östr. Sallerups ock Långaröds församlingar, män såsom jag nu beklagelⁿ måste förnimma mina kraffter dag från dag mer ock mer så förswagas, att jag nog förstår afftonen för mig snart wara för handen, så finner jag mig så mycket mer förbunden till att icke allenast genom Gudz nåd christelⁿ bereda mig siälf till en salig hädanfärd, utan ock tillika, så mycket som hos mig står, under Gudz milda försyn tänka på de minas wälstånd äfter min död. Om jag fördänskull mig fördrista måtte in för Eders Faderl. Högwördighet ock Maxime Ven. Consistorium ödmiukast mig yttra, så wore dätta min ödmiuka bön ock begiäran, Eders Faderl. Högwördighet ock Maxime Ven. Consistorium höggunstigast tacktes mitt ringa huses tillstånd behiärta ock genom en till Hans Kongel. May^{tt} underdånig föreskrift anhölla, att jag måtte få nådigt tillstånd att cedera bem^{te} Sallerups ock Långaröds pastorat till min comminister Hr Matthiam Sundium, hwarigenom mitt fattiga hus äfter min död kunde hafwa att wänta något understöd, hwilket älliast skulle finna sig i ett alt för beklageligit tillstånd satt wara, emedan jag i de förflutna krigsåren så wäl igenom dragoners præsterande ock contributioners utbetalande, såsom åg medelst dryg ock långwarig inqvartering samt i synnerhet dän wid min hitkomst aldeles förfalne prästegårdens bebyggande icke allenast måst mine egne ringa medel tillsättia, utan åg

mig hos andra i skuld fördiupa. Ock ehuru jag nog finner, att dänne min allerödmiukaste ansökning har sina swårigheter, som ligga i vägen, så lefwer jag dock i dät underdåniga hopp, att Hans Kongel. May^t skulle där till gifwa sitt allernådigste bifall, om Eders Faderl. Högwördighet ock *Maxime* Ven. Consistorium wille hysa dän ynnest för mig ock inför Hans Kongel. May^t underdånigst berätta, dät jag, ehuru tiderna warit swåra, likwäl sökt att på anständigt sätt framdraga mine många barn, af hwilka 2^{ne} piltar ännu ganska unge äro ock nu som mäst handräckning behöfwa till vidare förkofring ock fortkomst wid accademien. Hwad ock Hr Sundium widkommer, så är han af Gud mäd de ämbetes gáfwor ock mäd så christeligit, stilla ock gudfrucktigt lefwerne begåfwad, att jag ey twiflar, han ju skall wara församlingarne till behörigt nöye både i lärande ock lefwerne, såsom de honom ock teras siälfwilliga ock otwungna, ödmiukel^a här hos fölliande recommendation till Eders Faderl. Högwördighet ock *Maxime* Venerandum Consistorium mäddelat. Hwad meriter däss Sal. K^{re} Fader kan hafwa haft samt hwad däss Sal. K^{ra} Moder tillika mäd honom, Hr Sundio siälf, ock hans syskon af deras redbara egendom för ärwist trohet emot fäderneslandet, måst tillsättia wid fiendens sidsta infall här i landet, will jag nu ey omröra, utan allenast uprepa min förenämnda ödmiuka bön, att i behiärtande af alt sådant en underdånig böneskrift till Hans Kongel. May^t mig måtte förunnas, hwaremot jag förblifwer mäd en ouphörlig ödmiuk wördnad

Eders Faderl. Högwördighetz

ock

Maxime Venerandi Consistorii

Östr. Sallerup d. 9 aug.

1725.

aldra ödmiukaste t^{re}

S. PALM.

Bil. 19.

GREFVE BENGT FRÖLICH'S TANKAR OM DE EWIGA STRAFFEN.

Det följande är ett utdrag ur Bengt Frölichs skrifvelse till Andreas Rydelius af den 17 november 1732, förvarad i *Lunds domkapitels arkiv*.

I följje af Gudz ord måste allt, som intet blifwit frigiord af Christo, dett enda oskyldiga offret för hela människoslächtet, undergå en ewig pina effter domedagen, hwar och en efter sin ogudachtighetz grad. Doch synes af Christi egna ord, som är och blifwer sanning, som skulle pinan entel. få en ända tillika med dett onda, änskiönt pinan rättel. kallas ewig, ty när syndaren har måst lemna effter Gudz ordning sitt sista onda uti Gudz wredes eld, att derutinnan blifwa förstörd och till intet uti en skräckel. pina, och sålunda betalt den andra döden, Gudz wrede, sista skerfwen, i följje af Gudz ord, domb och ordning, så måste ju och med dett onda pinan, döden och wreden, som allena i dett onda som wrede kännes, tillika ophöra. Kommer alltså den ewiga pinan sålunda att förstås, att hon, sålänge dett onda är ondt och intet förstörd uti den andra döden, hwilken igenom Gudz ord der till är bered, sålänge lærer plåga de ogudachtiga ewigt el^r sålunda outhörligt, utan någon emellan kommande lindring och derföre rättel. kallas ewig. Men intet på något ställe, som mig är bekant, kallas hon oendel., utan Gudz ord betygar klarligen, att entel. intet ondt, ingen smerta, ingen död skall wara till, utan Gud dett högsta goda alt uti allom, så att de förra, som woro Gudz fiender och igenom Gudz ordz krafft uti tron ock kärleken låtit öfwerwinna sig och altså uti Christo blifwit Gudz barn och bekommit dehl uti den första upstondelsen, de triumphera med Christo öfwer döden, diefwulen och helwetet, de andra, som hafwa förachtat nåden, måste derföre undergå domen och den ewiga pinan, men entel., när dett onda, hwilket ju intet utan ända kan segra öfwer dett, som haft sitt ursprung af dett högsta goda, blifwit till intet uti den andra döden, uthi hwilken alla ogudachtiga, ja döden och helwetet sielf skall kastass och dett onda sålunda förstörass, och sedan Gudz creatur blifwit skillda derifron, de entel. och igenom Gudz oföränderliga ord warda förnyade igenom den, som sagt: Sij iag giör allting nytt och sitter på stolen, för hwilkens ansichte himmel och jord måste förswinna för synden skull, som likwäl war Gudz skapade wärk. Mycket mer måste dett onda, som intet är Gudz wärck, förswinna utan att finna något rum. Uti Johannis uppenbarelsess books 20 v. 10 står wähl, att de skola warda pinade dag och natt fron ewighet till ewighet, men dett synes derföre intet willia säija,

att pinan blir oendel. De orden, som förutgå, dag och natt, uttrycker tydeligt, att pinan skall blifwa sålunda ewigt och oughörligt, neml. utan något uppehold el^f emellan kommande lijsa. De orden, som efterfölja, ifron ewighet till ewighet, determinerar tiden och tala om twenne slagz ewigheter innom Gudz allena omäteliga ewighet, som är sielfständig, men dessa creaturliga och alltså igenom ordet fattade uti mindre cirklar. Ty Satan, som är ursprunget till dett onda och förgängeligheten, han war effter Gudz ordning till en liusenss engel formerad och satt uti en omskränkt ewighetz eller oförgengelighets widd och cirkel innom den stora Gudens omäteliga widd och alla ewiga ewigheterss begrep. Doch förorsakade han dett onda igenom sitt förnuffts och fria willjas afwikning ifron Gudz ord och wilja och dermed gjorde en sådan förändring i sig sielf och alla sina englar inom sin ewighetz cirkel, att han blef af en liusens en mörksens engel, wardt altså derföre kastat med sina englar utur sin uti dett skapade liusetz omskränkta ewighetz cirkel uti diupet och mörkret, hwarest hans pina intet warit så stor, förän Christus öfwerwan på korset, emedan Satan då blef öfvertygat, att creaturet uti beständig förening med ordet hade kunnat Gudz bod hålla. Men effter domedagen tager den största pinan sin begynnelse och warar sålunda som sagt oughörligt uti dett omskränkta och beredda pinorummet, sålänge den alsmächtige Guden, som är högst god och rättfärdig, finner rättwist, hwilket pinorum och kan kallas en omskränkt creaturl. ewighetz widd och cirkel. — — — — —

Gudz Son, sanningens mun, säijer och, att utan man warder född på nytt igenom watn och andanom, kan man intet komma i Gudz rike. När wij nu förstå, att Gudz ord är dett rätta andeliga watnet, hwar med han oss, som tro, uti sig sielf twagit, och wij igenom ten Heliga Anda uti Honom och Hans ord warda uti tron på nytt födda, så begripa wij och, att Hans kärlek och anda, som är inseparabele ifron Des rättfärdighet, och kan föda på nytt och uti tron, änskiönt igenom en annan process, de fördömda. Och när den ewiga glädien på något ställe lika som sättias i parallell med den ewiga pinan, då bör intet lemnas utur ögonen den åtskillnaden, att salighetens ewighet är i Gud och derför god och oendel. i Honom och Hans omäteliga oendelighet, men osalighetens ewighet el^f continuerl. pina är ond och af ett creatur, neml. Satan, förorsakat, derföre ond och altså ändel. Ty creaturetz förorsakade onda kan intet komma i likhet med dett ena enda alldrahögsta godas oendelighet. — — — — —

Wollsiö d. 17 november 1732.

B. FRÖLICH
mp

Bil. 20.

OLOF PALMS INLAGA TILL DOMKAPITLET AF DEN 16 NOVEMBER 1733.

Denna inlaga finnes i original, helt egenhändigt af Olof Palm, bland *Handlingar, Religionsmål*, i *Lunds domkapitels arkiv*.

Högwyrdigste Her Doctor, Biskop och Procancellarie,

så och

Högwyrdige och Höglärde Herrar Doctores, Maxime Venerandi Consistorij Ecclesiastici Assessores,

Mina Höggunstige Fäder och Gynnare!

Till ödmuik efterlefnadt af Högwyrdigste Her Biskoppens och Maxime Venerandi Consistorij Ecclesiastici befallning de dato d. 13 september, som mig först d. 6 november tillstålt blef, öfwersänder jag härmed Högwählborne Her Grefwens och Öfwerste Lieutenantens Bengt Frölighs skriffter, hwilka sielfwa bäst lära kunna intyga, hwad hans discourser förnämligen syfta uppå, fastän bemålte Grefwe uthi sielfwa discourerandet går långt wijdare fram, än som det uthi skrifften uthfördt är, så at han och till mig sagt och påstådt, det borde wij önska, at sielfwa Satan, som ett så ädelt Guds creatur är, een gång måtte blifwa till nåd uptagen och med Gud förenat. Han påstår äfwen wähl uthi sina discourser, at de owärdiga intet blifwa dehlachtiga af Iesu Christi sanna lekamen och blod uthi den heliga nattwarden, och at man intet borde döpa barnen, utan wänta till des de först uthi sin christendom underwijsas kunde. Hwad för slätta tanckar han har om Christo wår Frälsare, kan af hans hoosgående skriffter klarligen sees. Jag har åfta både wijst honom absurdaten af sådana hans syndiga och willfarande meningar och jämwähl warnat honom för de fahrliga consequencer, som derpå omsijder följja lärde, så framt han ej i tijda dermed afstodo, och besynnerligen om han sådan willfarellse iblandt then eenfalldiga hopen uthspridde, men beklageligen dermed intet uthrättat, utan fådt sådant swar, at han intet frucktade för någon, utan wore bered at bekräfta een sådan sanning med lijf och blod. Jag har och hördt af hans egna betienter, at han samma discourser för dem haft. Men som både deras bekännellse och Grefwens egitt tahl med mig alltijd warit emellan 4 ögon, så kan jag heller intet bewijsa mehra än det, som uthi följande skrifften innefattat är. Hwad hans öfriga lefwerne angår, så kommer han ganska sällan i kyrkian, men Grefwinnan alsintet. Det är nu snart 2 åhr sedan hon war här i kyrkian. När jag gör min påminnellse derom, så får

jag till swar, at deras opaslighet är dertill wällande, hwarpå när jag påminner, huru han både går på jackt och elljest är uthi köllden at see till sin oeconomie hela dagarna, Grefwinnan äfwen, fast sällan, kan resa uthi visiter och at det långt mindre lärde skada hälsan at sittaa een tjemmas tijdh uthi kyrkian än som at wara uthe på marcken eller göra een så lång resa som Fru Grefwinnan uthi sina timmeliga saker och ärender förleden sommar gjorde till Stocholm, då säger Grefwen, det kan han tåla, emedan han har motion derwijd, men i kyrkian skall han sittaa stilla, hwilcket han intet tåler. När jag då derwijd påminner honom at noga see till, om och det är een sådan eenskyllan, som inför den allwettande Guden gälla kan, då säger han, at han intet gör kyrkian till sin afgud, han har templet i sitt hierta, therest han then rätta gudstiensten håller. Går jag då wijdare och will wijsa honom, hwad för een både fahrilig och galen mening det är, så är det intet annat än påfwe öfwer axell och skrifftlärd, öfwer hwilcken Christus ropat wee. Nu har han nyligen begärdt, at han wille hafwa predikant för sig på gården, hwilcket, då jag honom afslog, såsom een ting der wore emot höga öfwerhetens befallning, swarade han med owillja, at det wore då lijka mycket, han kunde bättre upbygga sig sielf hemma än sittaa med förargellse och höra en präst, som intet hade Guds anda, hwilcket han säger sig straxt kunna sij, så snart han sijr en menniskia. Detta är hwad jag effter befallning ödmiukast bordt gijfwa wijd handen, hwarwijd jag i lijka ödmiukhet uthbeder mig den gunsten af Högwyrdigste Her Biskoppen och Max. Venerandum Consistorium, at jag måtte blifwa frijkalladt för at wara antingen actor eller angifware i denna saken, ty jag sijr wähl, hwad för een wijdlöstig träta jag derigenom skulle råka uthi, som och lärde föra sådana påfölgder med sig, hwilcka mina trånga willkår intet förmåtte uthärda med. Desutan så har jag giordt min berättelse på mitt samwete, sådan som jag den såsom ett wittne med lijflig eed bestyrka will och inför Gud förswara kan, men ingalunda som jag den effter vår proces (som fordrar wittnen) uthföra will, ty alt vårt tahl har warit emellan fyra ögon, hwilcket jag beder höggunstigst måtte observeras. Förblifwer med all ödmiuk wördnadt

Högwyrdigste Her Biskoppen

och

Maxime Venerandi Consistorij Ecclesiastici

ödmiukaste tienare och

trogna förebediare

Frenninge d. 16 november

*Bil. 21.*UTDRAG UR BERÄTTELSEN ÖFVER FÖRHÖR I RELIGIONEN
MED GREFVE BENGT FRÖLICH DEN 10 SEPTEMBER 1735.

Denna berättelse förvaras i original i *Lunds domkapitels arkiv*.

Till följe af Hans Högwyrdighetz Herr Doctor och Biskopens befallning af Helsingborg d. 16 julii sidstl. infunno wi undertecknade oss i Wällsiö d. 10 af innevarande månad, och sedan wi hos Högwälborne Herr Grefwen och Öfwerst-Lieutenanten Frölich på Wällsiö gård låtit oss wederbörl. anmähla och wi af honom blifwit inviterade, förfogade wi oss til gården, hwarest wi mycket wänl. blefwo emottagne. Och sedan wi anmählt wårt ärende, begynte Herr Grefwen för oss upptäcka sin mening uti wissa religions mål, neml:

1.) Om församlingens och christendomens tilstånd, hwilken han säjjer wara nu så förfallen, at hwarken ordet i sin renhet och ordning warder lärdt eller sacramenterne rättel. administrerade, och at effter apostlarnas tider knapt warit någon ächte och rätt församling til at finna. När man häremot androg åtskilliga skiäl, förföll discoursen nu uppå ett, nu uppå annat, emedan han håller aldrig stånd, utan går ifrå en sak till en annan, så at man honom så i ordning omöyel. kan minnas. Dock gick saken der uppå ut, at så länge en prest låter leya sig med sin wanliga lön och måste bry sig med tijonde, föhl, kalfwar, lamb, lijkstol, lysningzpenningar etc., hafwer han icke tid at studera uti Gudz ord, som han borde, och deraf utforska sanningen, och är altså en legoherde. Jämwal ock, så länge han lappar ihop Gudz ord och wränger det effter egit tycke eller deraf ihopfickar pasquiller öfwer oskyldigt folck til sin förmenta fördel, så är han en Babels och icke Gudz tienare, en siälamördare och icke siälaherde. Men skal han wara en rätt herde, så bör han intet jordegodtz eller ständig lön hafwa, utan wara nögd med det, som hans åhörare af godt hierta wilja honom tildela. Hans endaste bekymmer skal wara der om, at han må kunna winna Christo siälar, så skal han wäl finna, at han skal hafwa sin näring af evangelio och få många resor mera än han nu får, ty hwart och ett Gudz barn, ja ock Herr Grefwen sielf, skulle då gierna dela sitt hierta och sin endaste brödbeta med honom. Så borde och hans förtröstan til Gud wara så stor, at han brydde sig intet om hustru och barn effter sin tid, så skulle wäl Gud ändå rikel. försörja dem.

2.) — — — — —
 — — — — —

4.) Kyrckiorne borde wara stora scholar eller lärohus, hwarest schrifften dagel. skulle läsas och förklaras, och det uppå det sättet som 1 Cor. 14: 29 sqq. gifwer anledning til, neml. så at hwar och en, som hafwer andans uplysning, får raisonera öfwer texten, så at presten finge intet lof ensam det göra och stå som en infallible påfwe.

5.) Skrifften allena skulle läsas och förklaras och ingen mennisklig lärdom inmängias.

6.) Ingen kyrckioordning borde antagas eller lidas och öfwerheten intet befatta sig med något, som til Gudztiensten hörer.

7.) — — — — —
 — — — — —

16.) En gudlös och oomvänd prest tror han intet kunna rätt lära. Han sade sig wäl en lång tid warit bedragen genom den liknelsen af en pärla, hwilken är lika dyrbar, antingen den ligger i ett trä- el. silf-kärl, och derigenom låtit förleda sig til at både höra ordet och anamma sacramentet af slika. Men sedan hade Gud uplyst honom, så at han lärdt förstå saken bättre, neml. at det ordet, som af en ogudachtig prest predikas eller wid absolutionen och communionen utsäjes, är wäl i sig sielft en krafftig läkedom för själen, men warder af en lärare, som syndene undergifwen är, förderfwadt, såsom en hälsosam kroppsens läkedom blifwer, om den intages af en förgiftad skied, eller orenadt, såsom rent watn, om det rinner genom en oren ränna, emedan en sådan prest gemenl. wränger det till sina kiöttzl. afsichters bemantlande. Och detta sade han wara orsaken, hwarföre han och hans husfolk nu på någon tid icke kunnat biwista gudztiensten eller bruka Herrans nattward.

17.) Om sin egen prest wille han intet directe utlåta sig, säijandes sig fuller mycket höra, men icke kunna rätta sig dereffter, wille ock icke inmänga sig deruti, aldenstund han wore så wida kommen igenom Gudz nådiga uplysning genom ordet, at han aldrig täncker betiena sig hwarcken af honom eller någon annan, så länge de äro legoherdar och Babels tienare.

18.) Ibland andra skähl, som han androg til at bewisa, det wår evangeliska kyrckia icke kan anses för annat än Babel, war jämwäl ett, som han tog af Apoc. 13: 3, 4, 12, hwarest står, at ett af wildiuretz hufwud *wardt sargadt till döds, men des dödsår wardt igenläkt*, och hela jorden tilbåd wildiuret. Detta såret sade han wara den skada, som

Lutheri reformation tilfogat påfwiska kyrckian. Men at såret wardt åter läkt och hela jorden tilbad wildiuret, förklarade han om lutheranismo, som åter så småningom blifwit förwandlad til ett påfwedöme.

19.) — — — — —
— — — — —

21.) Om werldenes skapelse, Lucifers fall och helfwete hade Herr Grefwen ock sin besynnerliga mening, hwilken war, så wida man den kunnat inhämta, sådan som följer, neml:

Om skapelsen.

At Gud sielf, förr än något blef til, endast och allena war et *alt* och allena alt upfylte. Men wid skapelsens början drog han sig liksom ihop, så at utom hans wäsande blef ett *tomt rum*, hwilket war det första han gjorde, och det säijer Herr Grefwen wara det *intet*, som omtalas, hwar af Gud alting giordt hafwer. Sedan har Gud med sin subtila eld i detta *toma intet* så wärckat, at deraf alting wordne äro, som finnas i himmelen och på jorden. Til himmelens förfärdigande anwände Gud den finesta, men til jordens den grofwesta materien, och af den subtila himmelska materien skapade han änglarna, likasom han af den grofwa jordiska skapade menniskian. Änglarne bestå fördenskul af den liusa och subtilesta materien, som är eld, hwarföre de ock i skriften kallas *Liusens änglar* och Psalm 104: 4 *Eldslägar*. Af eld menar han ock, at alla himmelska liusen äro, doch af en grofware än andarnas. Och om somliga undertiden förörckas, förmenar han det skie der af, at de äro på den ena sidan af en örck eller tiöck och tät, men på den andra af en lysande materia sammansatte. Annars håller han alla firmamentets lius för örkliga. Men den som wil säija, at ock jorden har sin wissa rörelse, håller han för en af sitt förnufft förwillad philosoph, ty den mening har ingen grund i Gudz ord.

Om Lucifers fall.

När alting skapade woro och Gud för skapelsens wärck skul af änglarna höltz för ett allena alsmächtigt wäsande, begynte Lucifer först igenom sin tancka afwijka ifrån Gud, inbillandes jämwäl sig wara äfwen så alsmächtig och kunna giöra äfwen så stora wärck som Gud. Föll derföre på den tanckan, at Gud icke hade skapat werlden af *intet*, såsom Gud föregaf, utan af någon materia praeexistente, i hwilken inbillning han blef så mycket mera styrkt, som han såg, at när Gud skapade menniskian, gjorde

han henne icke af intet, utan tog ämnet af jorden. Kunde han derföre allenast råka på det första ämnet, mente han, så lärde ock han kunna skapa en sådan werld, som Gud skapat hade. Men imedlertid, medan Lucifer drog med dessa tanckarna, twiflade Herr Grefwen intet uppå, at ju Gud låtit genom de goda änglarna predika för Lucifer, at han ingen materiam praeexistentem haft till skapelsen, och förbudit honom at vidare speculera i denna saken samt warnat honom för affäl genom denna sin förwetenhet. Men detta alt har Lucifer ingen ting låtit hos sig giälla, utan gådt vidare med sitt ransakande, i hopp at kunna utgrunda, hwilket det första ämnet wore, och sål. få i rätta härfwetråden. Gick derföre med sitt undersökiande til de ädlaste creaturen, änglarna, til at se, hwaraf de woro tagne. Fann, at de woro skapade af liuset eller elden. Liuset åter fann han wara kommit uhr mörkret, ty Gud bød liuset lysa utur mörkret, 2 Cor. 4: 6, och mörkret war det första som war til, Gen. 1: 2. Fördenskul mente han i mörkret ligga semina omnium rerum. Och aldenstund han inbläst denna sin mening i en stor del af de öfriga änglarna, hwarigenom deras tilbörliga wyrdnad för Gud minskades och aldeles förgick, så lät Gud, när den store striden blef i himmelen, Michaël och hans änglar stöta Lucifer och hans anhang ned i helfwete. Men detta sade Herr Grefwen sig intet wilja gie ut för något wist, utan wara allenast hans egen speculation, huruledes han tycker, det måtte hafwa tilgådt med Lucifers fall.

Om helfwete.

At ett helfwete war til, det wiste Lucifer och hans sällskap intet utaf, förr än de kommo dijt. Men Gud hade redan i skapelsen beredt det i jordenes innersta rum, dijt eld och swafwel sammanflutit, hwarigenom alt orent kan renadt warda. Och som elden bränner bort allenast det som orent är, men lämnar det som är rent, så skier det ock med dieflarna och de fördömda siälarna: när de ifrån sitt syndaslagg och orenlighet luttrade äro, skola de hwar i sin ordning komma till Gud igen.

Detta är hwad man af hans tal kunnat behålla i minnet. Lund d. 15 septemb. 1735.

O. I. WENNERSTEDT,
Pr^r, Pf^r et Pr^{us} Sofd. et Blenter.

L. GEMZEUS,
P. West. et Pr. Nom. Fers.

ABRAH. RÖNBECK,
Comminist. in Östraby et West.

Bil. 22.

OLOF PALMS INLAGA TILL DOMKAPITLET AF DEN 10 SEPTEMBER 1736.

Denna inlaga finnes i original, helt egenhändigt af Olof Palm, bland *Acta cleri i Lunds domkapitels arkiv*.

Högwyrdige och Höglärde Her Doctor, Biskop och Procancellarie,
så och

Högährewyrdige och Höglärde Herrar Doctores, Professores,
Mina Höggunstige Fäder och Gynnare!

Till ödmuickt belefwande af Högwyrdige Her Biskoppens och Maxime Venerandi Consistorij höggunstiga befallning, framteer jag härmed min ödmiuka berättelse, huruledes jag mig wijd Fru Grefwinnan Fröligs altare gång förhållit.

Sedan jag förmedelst Fru Grefwinnans opaslighet och trägna begäran at få komma till Herrans högwärdiga nattward ej kunde afbjida Högwyrdige Her Biskoppens och Maxime Venerandi Consistorij skriftteliga swar uppå min ödmiuka förfrågan uthi det ärendet, reste jag dagen föruth dijt och först förestälte Fru Grefwinnan, hwad för een grof och swår synd hon thermed begådt, at hon ej allenast så länge afhullit sig ifrån ett så dyrt nådemedels nyttiande, utan och så ganska sällan bewijstat then offentliga gudstiensten, och hwad stoor förargellse hon derigenom i församblingen åstadhkommit, samt at Grefwinnan alldrig kunde blifwa wärdeligen delacttig af Herrans heliga nattward, med mindre hon sådant sitt swåra brott emot Gud och menniskior först med een hiertelig sorg och ånger årkände och sedan med trogna och eendast uppå Guds nåd och Iesu Christi förtienst grundade böner hoos Gud troligen afbådo samt och genom sitt lefwernes oskrymtade förbättring söckte till at förtaga then gjifna förargellsen.

Häruppå swarade Fru Grefwinnan det intet wara skedt af något förackt, utan hennes siukdom och swaga hälsa hade hindrat henne, at hon intet så åfta kunnat gå i kyrckian, som hon welat, och at then wijdlöfftiga process, the alt härtills stådt uthi med sina bönder, hade afhullit henne ifrån at begå Herrans h. nattward, emedan hennes sinne under then tijden warit uthi sådan oro, at hon ej tilltrodt sig then samma wärdeligen at begå.

Deruppå förehölt jag henne, det wara sådana uhrsäckter, som litet för menniskior, men alsintet in för Gud gälla kunde, effter hon så wähl som jag wähl wiste, huru hon

een och annan gång under gudstiensten både rest i visiter och äfwen diverteradt sig med fremmande hemma, sampt at hon therföre skulle noga pröfwa sig sielf, på det hon icke med större skada än nytta af then h. nattwarden dehlacktig blifwa måtte, emedan hennes innersta hiertans tanckar Gudi noga kunnige woro etc. Hwilcket tå hon låfwade, frågade jag:

1mo Om hon och wore samma willfarellser i läran tillgjfwen som hennes herre? Hwarpå tå hon swarade nej och sade, at hon uthi christelig enfaldighet hölt sig till sin Frälsare Christum och brydde sig intet om några religions twistigheter. Frågade jag henne 2do om Christi ewiga gudom och jämlijckhet med Fadren, hwilcka begge stycken tå hon erkände. Frågade jag 3to om Christi pijn och död, antingen then till någon hans egen nytta och förmåhn eller för wårt gagn och bästa skull skedt wore. Therpå swarade hon: till min och alla arma syndares wåhlfärd och salighet. 4to frågade jag, om hon och hölt Guds heliga skrefna och genom Mosen och propheterna, evangelisterna och apostlarna uppenbarade ord för then eenda och rätta regel och rättesnöre, hwar-
 efter wij os både uthi tro och lefwerne rätta böra och skola. Hwartill tå hon jakade, talade jag wijdare med henne om det så kallade inwärtas ordet och andan i os, hwar-
 efter Grefwen mehrendels will reglera Guds heliga uppenbarade ord, och wijste henne, hwad för en falsk regell det war och hwad grufweliga willfarellser deraf följja sampt at wij tå intet finge een, utan många reglor at wandra efter, etc. 5to frågades om predijko-
 embetet, om hon hölt alla präster för förödellsens styggellse, Baals präster och onyttige, hwarpå tå hon swarade, at hon hölt alla rättsinnige lärare, som följja Guds heliga ord och ställa sitt lefwerne derefter, för Guds tienare och nyttige uthi församlingen. Frå-
 gade jag 6to, om hon och hölla barndop för een både syndig och onyttig ting. Derpå swarade hon nej och sade ytterligare, at lijka som barnen i Gambla testamentet genom omskärelsen, som på åttonde dagen efter theras födellse skedde, blefwo uptagne i nådeförbund med Gud, så trodde hon och, at det lijkaledes i Nya testamentet skedde genom döpelsen och at barnens ungdom och oförstånd intet hindrade Guds nådelöfte. Härmed uppehölt jag at qvæstionera wijdare och slööt med een förmaning till een christelig beredellse och upricktig lefwerne förbättring och tog henne sedan följande dagen fram till H. h. nattward.

Nu har jag fuller sedan märckt så mycken förbättring, at the något flitigare gåt i kyrkian än förr. Men som hon sedermera een gång mycket förswarade 2de sin herres satser, nemln. först at Fadren war större än Sonen, äfwen i hänseende till gudommen,

och sedan at een oomwändt präst (änskönt han förde alldrig så stilla och alfvarsampt lefwerne, alldrig så högt i Guds heliga ord uplyst wore och för ingen witterlig grof synd beryctadt wore) så kunde han doch alldrig i sitt oomwända tillstånd wijsa någon vägen till himmelen eller rätteligen predijka Guds ord, så uthbeder jag mig Högwyrdige Her Biskoppens och Maxime Venerandi Consistorij skriftteliga befallning, huruledes jag mig hädaneffter förhålla skall, om hon nu åter begär at framkomma till H. h. nattward, lijkaledes om the unga grefwarne (som nu äro hemkomne och then ena allenast een gång för 2 åhr sedan, then andra alldrig warit till H. h. nattward) kunna, om the thet begära, admitteras för än the warit wijd Max. V. Consistorium uthi Lundh och ther effter föregångit examen giordt sin troos bekännellse, men thenna befallningen till mig beder jag ödmiukast, at then så ställas måtte, at jag then för them upwijsa kunde och the lijckwähl intet kunde märckia deraf, at jag någon berättellse härom ingifwit. Jag recommenderar mig nu uthi Högwyrdige Her Biskoppens och Maxime Venerandi Consistorij wanliga gunst och med all ödmiuk wördnadt och högacktning förbliifwer

Högwyrdige och Höglärde Her Doctorens och Biskoppens

sampt the

Högährewyrdige och Höglärde Herrar Doctorers och Professorers,

Mina Höggunstiga Fäders och Gynnares!

Frenninge d. 10 september

1736

ödmiukaste tienare

O. S. PALM.

Bil. 23.

RUTGER PALMS INLAGA TILL DOMKAPITLET AF DEN 26 JUNI 1749.

Denna inlaga finnes i original, helt egenhändigt af Rutger Palm, bland *Acta cleri i Lunds domkapitels arkiv*.

Högwördige H^r Theologiæ Doctor, Biskop och Procancellarie
så och

Högwördige Herrar Doctores, Domprobst, Professores och samtelige
Consistorii Assessores!

Det är Högwördige H^r Biskoppen och Maxime Venerandum Consistorium nog-samt bekant, at fast iag icke warit mer än 4 åhr pastor, har jag likwäl så när 18 åhr warit i ämbetet, under hwilken tjd idheligit släp och arbete nog räkt till för mig, hwar af kraffterna märkeligen aftagit, har och iblant under sielfwa ämbets förrättnin-garna någon kiänsla af swindel i hufwudet, som förorsakar stark fruktan och alteration, at då begå något fel i ämbetet. Här till kommer, at iag åhret effter mit anträde till pastoratet bröt ena benet på 3te ställen twärt af, hwar af iag icke allena wid wäder-skifte har kiänning, utan och ansenligit hinder, då sådana ministerialia förefalla, som fordra mycket och långwarigt ståndande, såsom förhör, communion med mera. At detta icke är af mig någon updiktadt sak, intygar begge respective församlingarnes här hos bifogade witnesbörd, som iag ödmiukeligen beder må komma uti höggunstig åtanka.

Ser mig altså ingen annan utwäg än här med ödmiukeligen ålita Högwördige H^r Biskoppen och Max. Venerandum Consistorium om hielp i ämbetet, hwar wjd iag till Högwördige H^r Biskoppens och Max. Venerandi Consistorii wjdare höggunstiga ompröfwande understår mig ödmiukeligen föreslå en hederlig och wällfrägdad person, hwars goda conduit i lära och lefwerne allmänt bekant är, nemligen Studiosum Theologiæ H^r Paul Lybeck, hwilken under inbördes wänskap och förtroende genom Guds nåd är i stånd att till den Högstes ära understödia mig i ämbetet, önskandes ingen ting högre, än at han mig till medhielpare höggunstigast må förordnat blifwa och det, om möjeligit wore, wjd första tillstundande ordination, på det iag ju förr ju hellre kan företa det så strängeligen anbefallte husförhör. I förhoppning om Högwördige H^r Biskoppens och Max. Venerandi Consistorii höggunstiga bifall här utinnan, följer af os begge

underskrefwen den öfwerenskommelsen, som iag med H^r Lybeck lönen angående träffat hafwer. Förblifwer med skyldig wördat och högaktning

Högwördige H^r Theologiæ Doctor, Biskopp och Procancellarie
så och

Högwördige Herrar Doctores, Domprobst, Professores och samtelige
Consistorii Assessores!

Mina Höggunstiga Fäders i Christo   ödmiukaste tjänare
Barkåckra d. 26 jun. 1749. _____ RUTGER PALM

Af de två bilagorna till denna inlaga anföres här, med uteslutande af allmogenamnen, den första, utgörande ett memorial af Barkåkra och Rebbelberga socknemän.

Ödmiukt Memorial.

Till bestyrkande af vår kyrckioherdes Herr Rugter [1] Palms skrifteliga ansökning hos Högwördige Herr Biskoppen och Consistorium angående medhielpare i ämbetet, hwartill han i ödmiukhet föreslagit Herr Paul Lybeck kunna wij underteknade herskaper och allmoge af Barckåkra och Rebbelberga församlingar sanfärdeligen ityga, det bemälte vår kyrckioherde högstnödvändigt behöfwer comminister, dels för ämbetets widlöftighet skull, dels och i anseende till hwarjehanda honom ofta påkommande krämpor. Vår kyrckioherde skonar sig intet i ämbets saker, men wij hafwa dock mången gång med medlidande sedt, hwad swårigheter han haft wid theras förrättande, hwartill mycket bidrager det olyckeliga benbrott honom öfwergådt. Skulle nu vår kyrckioherde lämnas emot förmodan utan hielp och ey få den personen till sin medtjenare i ordet, som både han och wij så högt åstunda och betarfwa, gör fuller kyrckioherden sielf alt hwad han hinner i ämbetet, änskiönt hans dagar der igenom förkortas. Men om något skulle tryta i hans skyldighets fullgörande, hafwa wij största skadan deraf, det wij förmoda Högwördige Herr Biskoppen och Consistorium i möjligaste måtto genom skyndesam undsättning både för oss och vår kyrckioherde gunstigt hindrar och förebygger. Barckåkra d. 25 iunij 1749.

På Barckåkra församblings wägnar:

W. F. TIGERSCHIÖLDH.

ANNA PAHL,

En högt bedröfwat Enckia.

— — — — — [Många allmogenamn] — — — — —

På Rebelberga församblings wägnar:

— — — — — [Många allmogenamn] — — — — —

Bil. 24.

PROSTEN ÖFVER NORRA ÅSBO OCH BJÄRA HÄRADER FREDRIC BOT-
SACCS INLAGA TILL DOMKAPITLET AF DEN 24 FEBRUARI 1756 JÄMTE
INFORDRADE YTTRANDE AF BJÄRA HÄRADS PRÄSTER
OM EN KRINGSÄND BOKLÅDA.

Denna inlaga finnes, jämte bilagor, i original bland *Acta cleri* i *Lunds domkapitels arkiv*. I domkapitlets memorial af den 21 januari inbjudas prästerna att köpa någon af de i en boklåda medsända, nyutkomna böckerna, nämligen C. M. EKMAN'S *Epistelbok*, JENS BANG'S *Wår Herras och Frälsares Jesu Christi heliga pinos historia*, öfversatt af J. E. NORBERG, ett i Strengnäs tryckt *Nevum Testamentum Græcum* samt två danska böcker.

Högwördige H^r Doctor, Biskop och Procancellarie
så ock

Högwördige och Höglärde H^{rar} S. Sta Theologiæ Doctores och Professores,
Gunstige H^{rar} och Gynnare!

Härjemte har iag den ähran öfwersända tabellen för Norra Åsbo och Bjära häraders probsterj jemte contractisternas egenhändigade yttrande öfwer högwördige Consistorii memorial under d. 21 sistledne ianu., som först med påsten ankom d. 16 hujus. Så snart iag får contractisternas swar uti Norra Åsbo härad, skall iag, efter gunstig befallning, samma äfwen hafwa den ähran i ödmukhet öfwersända. Förblifwer med all wördnad

Eders Faderlige Högwördighets
och

Maxime Venerandi Consistorii

Hiernarp d. 24 feb.

1756

ödmuke tienare

FRIED. BOTSACC.

Till häradsprostens inlaga är fogad följande bilaga.

Högtährade H^{rar} Embets Bröder i Biära härad.

Öfwer alla fyra puncterna, som hosföljande Högwördige Consistorii memorial innehåller, behaga H^{rar} Embetsbröderna sina yttrande lemna, at iag sedermera må fullgjöra, hwad mig befalt blifwet. Förblif^r H^{rar} Embetsbrödernas

Hiernarp d. 17 febr.

1756

hörsamste tienare

FRIED. BOTSACC.

Å baksidan af denna häradsprostens skrifvelse hafva häradets kyrkoherdar, hvar och en egenhändigt, tecknat följande yttranden.

Gud gifwe jag rätteligen kunde bruka the fåå böcker, som jag äger, och ehuruwähl jag kunde behöfwa flere, så hafwer jag doch nu för tiden ingen lägenhet at tillhandla mig några, antingen ifrån Strengnäs, Linköping, Köpenhamn eller Norköping.

Engelholm d. 17 februarij 1746[!].

HANS ENEROTH.

Om inkomsterna så tillväxte, såsom utlagorna åhrligen föröka sig, wille iag gärna tillhandla mig några af dessa wackra böcker, men som iag finner wederspelet, nödgas iag stadna i samma beslut som föreskrefne min Embets Broder. Lådan afgik d. 18 hujus om morgonen, emedan hon ankom intet förr än aftonen i mörkningen.

RUTGER PALM.

Ehuruwähl iag gärna önskade hafwa de omskrefne böcker, så tillåta mig nu likwäl hwarken tijderna el^r mina willkor att prænnumerera på them. Lådan ankom d. 18 febr. under mitt och min brors bortowarande och afgick therföre ey förr än d. 21 om morgonen kl. 7.

JÖNS THULIN.

Mitt yttrande kommer så mycket snarare öfwerens med föreskrefne mina Herrar Embets Bröders, som mina inkomster näppeligen räcka till mina dageliga utgifter, som årligen ökas.

Lådan ankom d. 21 febr. och afgick genast.

PETR. HINDH.

Jag har böcker at sälja och ser mig under aftagande helsa ej wara i stånd at läsa flera böcker.

D. 21 febr.

HANS EURODIUS.

Bil. 25.

PROTOKOLL ÖFVER PROSTVISITATION I BARKÅKRA OCH REBBEL-
BERGA FÖRSAMLINGAR DEN 26 AUGUSTI 1759.

Detta protokoll tillhör serien af visitationsprotokoll i *Lunds domkapitels arkiv*.

Åhr 1759 d. 26 augusti instälte sig Härads Probstén effter förut skiedd kundgiörelse uti Barkåkra kyrkia, der begge församlingarnas ledamöter församlade woro, at förrätta sin probste-visitation, hwilken och, sedan gudztiensten af Studioso Eric Palm förrättad war, företogs på sätt som följer:

Församlingarnas ledamöter förhördes aldräfst uti sina christendoms stycken, wid hwilket mästa delen befunnos förswarlige, som och till vidare upmuntran fingo af Härads Probstén sitt tillbörliga beröm. De som mindre tilltagit blefwo warnade at hädan effter mera beflita sig om insickt uti de stycken, som lägga grunden till deras wälfärd både i tiden och i ewigheten.

Sedan nu förhöret således war till ända brackt, wälsignelsen läsen och ett par versar siungne, frågade Härads Probstén

1° Om gudztiensten altid i rättan tid förrättas? Swarades: Ja.

2° Om klockaren fullgör sin skyldighet med förhör och annat, hwad hans sysla tillkommer? Swarades: Ja.

3° Om förordningen om barnamord, tienstehionsstadgan med mera åhrligen och sina wissa tider upläses? Swarades: Ja.

4° Om skolemästare äro i församlingarne? Swarades: Ja.

5° Om något löst folk sig i församlingarne uppehåller? Swarades: Ney.

6° Om casus speciales woro at andraga? Swarades af Pastor Palm, at Jöns Jönson af Strandgården hwarken går till kyrkian eller brukar sina salighetsmedel, änskiönt han det tillförene brukat, hwilket Probstén lofwade uti Högwördige Consistorio föredraga, som lærer försörja, at samma person skall blifwa för sitt förargeliga upförande wederbörligen tilltalt och näpsatt.

In fidem

FRIED. BOTSACC.

Bil. 26.

RUTGER PALMS INLAGA TILL DOMKAPITLET AF DEN 30 MARS 1760.

Denna inlaga finnes i original, egenhändigt undertecknad, men ej skrifvet af Rutger Palms hand, bland *Acta cleri* i *Lunds domkapitels arkiv*.

Högwyrdige Herr Theologiæ Doctor, Biskop och Procancellarie
så ock

Högwyrdige Herrar Doctorer, Professorer och Consistorialer!

Till Högwyrdige Herr Biskoppens och Max. Venerandi Consistorii Höggunstiga godtfinnande tager iag mig frihet wördesammast begiära, at wid förslagets uprättande till det i Östra Gjönge härad lediga Giersås pastorat höggunstigast blifwa ihugkommen. Mina Embetsmeriter äro bekanta. 1732 wid kyndersmessotiden blef iag ordinerad. 1745 ärhöll iag Kongl. Maj^{tz} nådigste fullmagt på Barckåckra pastorat, hwarest iag nu i 15 år warit. Ingen girughet drifwer mig söka transport härifrån, änskiönt lägenheten, som iag nu innehafwer, är till inkomsterna klen och swag nog. Men som iag under alla mina embetsår sutit under herreporten och sålunda med min egen skada förfarit, hwad sinnes oro och förtreteligheter slikt fast dageligen förer med sig, önskar iag, om så Guds willje är, wid min annalkande ålderdom en gång derifrån blifwa entledigadt. I förhoppning om höggunstig willfarighet, med skyldigste wördnad har den ähran wara

Högwördige Herr Theologiæ Doctorens, Biskoppens och Procancellariens
så ock

Max. Venerandi Consistorii

Barckåckra d. 30 mart.

1760.

ödmiukaste tienare

RUTGER PALM.

RUTGER PALMS INLAGA TILL DOMKAPITLET AF DEN 9 NOVEMBER 1761.

Denna inlaga finnes i original, egenhändigt skrifvet af Rutger Palm, bland *Acta cleri i Lunds domkapitels arkiv*.

Högwyrdige Herr Doctor, Biskopp och Proca[n]cellarie
så ock

Högwyrdige Herrar Doctorer, Professorer och Consistoriales.

Det har behagat Gud hemsöka mig med en farlig och långwarig siukdom, bestående af skiörbiugs wattersot och dermed följande swår andetäppa, hwaraf jag undertiden warit så hårdt angripen, at jag icke annat förestält mig, än at Gud då wille kalla mig ifrån denna usla werlden. At detta så i sanning är, wet Höglärde Herr Professoren och Medicinæ Doctoren Rosén, under hwars förfarna hand jag förtrodt mig, hwad medicinerandet beträffar. Och som jag hörer, at Högwyrdige Herr Biskoppen och Maxime Venerandum Consistorium ärnar snart anställa ordination, ty tager jag mig dristighet i all ödmiukhet härmed föreslå och kalla min äldsta son Eric Palme, som är något öfwer 25 åhr gammal, till min ständiga comminister och medhielpare i embetet.

Wähl hafwer Herr Magisteren Lars Laureen från Arrie under min siukdom på behagelig tid giordt mig ett godt bistånd, men lärar snart förfoga sig hem till sin fader, till hwilken han är ordinerad.

Lefwer i stadiga hoppet, at Högwyrdiga Herr Biskoppen och Maxime Venerandum Consistorium höggunstigast bifaller denna min ödmiuka begiäran, som länder mig i min swaghet till stort soulagement. Förblifwer med diupaste wördnad

Högwyrdige Herr Doctorens, Biskoppens och Procancellariens
så ock

Maxime Venerandi Consistorii

Barckåckra d. 9 novembr.

1761.

ödmuikaste tienare

RUTGER PALM.

*Bil. 28.*KONTRAKT MELLAN RUTGER PALM OCH SONEN ERIC PALME
AF DEN 17 NOVEMBER 1761.

Detta kontrakt förvaras i original bland *Acta cleri i Lunds domkapitels arkiv*. Själfva kontraktet är egenhändigt skrifvet af Rutger Palm, belåtenhets-förklaringen egenhändigt af Eric Palme.

CONTRACT.

I förhoppning, at Högwyrdige Herr Biskoppen och Maxime Venerandum Consistorium höggunstigast willfara min oförgripeliga ödmiuka ansökning at få bekomma min äldsta son Eric Palme till min ständiga medhielpare i embetet, har jag härmedelst den ähran at föreslå och uprätta det wanliga contract emellan pastor och comminister, skolandes, så länge jag lefwer, bestå honom sextjo dahl. s^{rmt} till lön, jämte alla de för-måner, som en lydig och tienstacktig son har at wänta af en huld fader, så at, så wida möjligt är, jag aldrig skall låta honom lida nöd. Hwilcket jag med namn och signete härmedelst försäkrar.

Barckäckra d. 17 novembr. 1761.

RUTGER PALM.

(Sigill)

Med förestående wilkor förklarar jag mig till alla delar wäl nögd.

ERICH PALME.

---

*Bil. 29.*SORGEKVÄDE VID RUTGER PALMS BEGRAFNING DEN 10 FEBRUARI 1762,
FÖRFATTADT AF HANS SÖNER.

Efter samtida tryck in folio med följande titelblad:

Probstén öfwer Biära härad och Kyrckioherden wid Barckåckra och Rebelberga församlingar den i lifs-tiden högärewördige och höglärde herren, nu mera hos Gud salig RUTGER PALM, till skyldigt äreminne uppå dess begrafnings dag, som skiedde d. 10 Februarii 1762. Upsatt af des i djupaste sorg qwarlämnade söner.

Det är en påfölgd swår,
Som synden med sig för,
Och syndar'n öfwergår,
När han här timligt dör:
Då han med jämmer, sorg och pust
Måst' öfwergifwa werldsens lust,
Och in i ewigheten gå
At för Guds domstohl stå.

Helt fasligt detta är
För syndigt kiött och blod,
När man ej tidigt lär
Med andligt hieltemod,
At kufwa kiöttet, stå emot
All werldsens, satans låck och hot
Och städs med CHRISTO strida så
At man kan seger få.

När detta icke skier,
Men man för fiend' sin
Strids wapnen lägger ner,
Och gör ej minsta mine
At emotstrida, som sig bör,
Man då missnögder, rädder dör
Och frucktar denna dom undfå,
At man från Gud skall gå.

All olycksalighet
Med sig då döden har,
Man då helt säkert wet,
Hwad ända lifwet tar,
En ända, som är faselig,
Ty lifwet då förbyter sig
J ewig död, ur hwilken man
Aldrig upwakna kan.

Men annorlunda sig
En god stridsman upför,
Han håller ständigt krig
Mot kiötts begär, och tör
Helt dristigt falla werlden an
Med hennes grymma styresman,
Och genom JESU hielp alt fort
Tillslutar helftes port.

De andlig' wapnen god
Han städs iförer sig,
Tro, hopp och tålamod,
Han ber ock fitelig
Och såleds kraft af Honom tar
Som seger oss förwärfwad har
At dämpa, hwad som hindra må
At fram till målet gå.

När döden då sitt wäld
 På honom öfwa får,
 Och han sin kropp ser såld
 Åt jordens tysta wrår,
 Hans siäl då nögd och glad utfar
 Från werldens buller, dit han har
 Sin lön, sin krona och sin frögd
 J sälla himlens högd.

På den, som så sin strid
 J werlden genomgådt
 Och för sin tro och id
 Har segerlönen fådt,
 Ha wi exempel i vår Far
 Som så sig städse skickat har;
 Han wilar nu af arbet' sit
 Och är all oro qwitt.

Det christna namnet han
 Förgäfwes intet bar
 Som han i dopet wan;
 Nej, han det siradt har
 Med christig wandel och san tro,
 Samt sådan dygd, som städs bör bo
 J christnas sinn' och lysa så,
 At Gud kan ära få.

Sit dyra herda-kall
 Han fitigt förestod,
 Med nit och trohet all,
 Och som en Herde god
 Wilfarand' siälar rättade,
 Andligen sorgse tröstade,
 Och födde fitigt Christi hjord
 Med dyra lifsens ord.

Uti sißt hus han war
 För stora och för små
 En huld och fromer Far,
 Som förehölt sig så,

At alla honom älskade
 Och äfwen altid wördade,
 Och tälte ingen led orätt
 Ej uppå minsta sätt.

All menskelig skröplighet,
 Som han uti sig fan,
 Han med sorgfällighet
 Motstod och öfwerwan,
 Och uti Christi dyra blod
 Tog ständig bot och rening god
 Från synd och onskans smittor all
 Som kom af Adams fall.

Han har nu striden ändt
 Och segerkronan nådt,
 Hans siäl till himlen ländt,
 En god belöning fådt
 För all den möda, oro, strid,
 Som han måst utstå i sin tid.
 Hans kropp i jorden wila får,
 Tils den med frögd upstår.

Så far nu wäl, vår Far,
 Haf tack för mödan tin,
 Tu med oss haft ospar'.
 Tu går ej ur vårt sinn,
 Wi sku städs wörda stoftet titt
 Och sträfwä efter med all flit
 At träda uti tina spår,
 Alt tils wi få grå hår.

Men Mor och Syskon mång,
 Som är i striden qwar'
 Och qwildra klage-sång
 För det wi mist vår Far,
 Låt oss alt ständigt strida så,
 At wi med honom kronan få
 Och honom skåda i hans skrud,
 Sen wi ha fådt döds bud.

Bil. 30.

ERIC PALMES INFORDRADE YTTRANDE AF DEN 9 MAJ 1807
OM DET BLEKINGSKA PRÄSTERSKAPETS FRIHET
FRÅN VÄGUNDERHÅLLSSKYLDIGHET.

Detta yttrande förvaras i original, helt egenhändigt af Eric Palme, i *Medelstads prostarkiv* i *Lunds Landsarkiv*. Det är bilagdt häradsprosten Mathias Sundii cirkulärskrifvelse af den 4 maj 1807, hvarigenom denne inforrdar kontraktisternas yttranden rörande en genom skrifvelse från Konungens Befallningshafvande väckt fråga om blekingska prästerskapets deltagande i vägröjning och brobyggnad. Sundius uttalar själf med styrka sin mening, att man bör föga sig i krafvet. Han säger bl. a.: »Det är sannt, presterskapet i Blekingen har hittills alldrig varit besväradt med vägeröjning och brobyggnad. Men monne det därför är vår lagliga rätt att derifrån everdeligen vara befriade?» Han påvisar, att Skånes präster deltaga i vägunderhållet, och fortsätter: »Orsaken, att presterskapet i Blekingen althittills njutit befrielse från detta onus, är väl ingen annan än den, att deras skyldighet dertill tillförene af ingen blifvit yrkad. Presterskapet har i fredsfördrag, Malmö recess, riksdagar och andra tillfällen erhållit konungaförsäkringar att bibehållas vid sine förunte fri- och rättigheter, men befrielse ifrån oftanemde onus är ingen genom någon känd författning oss förund fri- och rättighet». Sedan han uttalat sin förvåning öfver, att frågan ej tidigare väckts med stöd af byggningsbalken, säger han: »Men sedan den nu är väckt, skola vi då spjerna mot udden? . . . Visserligen blir det ett tungt och svårt onus, men då föga hopp är att vinna befrielse derifrån, monne det då icke är bättre att i början med heder ge efter än göra ett såfengt motstånd och ändå förlora till slut?» Å baksidan af Sundii skrifvelse har först kyrkoherden i Backaryd Lars Hjortsberg tecknat ett kortare instämmande i Sundii mening. Därefter har kyrkoherden i Listerby J. B. Wolff ett något längre, surt och tveksamt instämmande, slutande med orden: »Jag spjerner därför wist intet emot udden, utan åtager mig utan motstånd det samma onus som mina Herrar Medbröder». Härpå följer Eric Palmes nedanstående yttrande; det är odateradt, men datum framgår af en anteckning å handlingen, att skrifvelsen ankom till Nätraby den 8 maj kl. 7 e. m. och afgick den 9 maj, hvarefter den först den 10 maj ankom till Fridlefsstad. Sist har kyrkoherden därstädes W. M. Gyllenskepp tecknat sitt yttrande, hvori han visserligen instämmer med Sundius, men dock »i anledning af Herr Prosten Palmes förestående yttrande, särdeles om Kgens respective Befallningshafvandes utslag öfwer en dylik fråga sistledit är» hemställer, att Sundius måtte göra sig härom närmare underrättad, hvilket måhända kunde leda till »befrielse ifrån detta onus». Om den fullständiga framgång, Eric Palme genom sitt kraftiga yttrande vann såväl inom häradet, där han t. o. m. lyckades draga Sundius, om än motvilligt, på sin sida, som hos Konungens Befallningshafvande, liksom äfven om den olyckliga utgång saken slutligen fick, förtäljes närmare i kap. »Eric Palme i Nätraby».

At aldrig wisas kan, det prästerskapet i Bleking, antingen förr eller sedan denna province kom under svenska cronan, varit besväradt med vägröjning och brobyggnad, är wisst tillräckeligt skäl för oss at påstå befrielse derifrån för nu och ewärdel^a tider, ty både Malmö recess och flera sedan utkomne derpå grundade kongl. resolutioner försäkra prästerskapet om at bibehållas wid sina förunta fri- och rättigheter, och Kongl. Maj^{ts} nådiga bref i anledning af Ärke Biskopens proposition wid sistl^{de} riksdag at få präste-

gårdarne till andeligt frälse, säger uttryckelⁿ, det Kongl. Maj^t will med onåd anse, om någon ämbetsman eller rätt ålägger prästerskapet något onus, hwarifrån det hit intill warit fritt. Någon annan särskild resolution i detta mål kan således icke behöfwas. Här efter rättade sig ock Konungens höga Befallningshafwande wid en dylik fråga i Listers härad förledit år, och ingen fara är, at han ju nu gör oss samma rätt, om wi den påstå. Prästerskapets i Skåne ansökningar om befrielse från wäg- och brohållning och uthslagen deröfwer angå als intet oss präster här i Bleking, ty deras så wäl onera som rättigheter hafwa från uråldriga tider warit i flera delar ganska olika med våra, och förmodelⁿ är det ena passat efter det andra. 1767 års res. i detta ämne kan således icke med minsta skäl lämpas till oss. 25 cap. 8 § i byggn. b. säger wäl, at alla, som å landet hemman äga eller bruka, skola wägar rödja och broar bygga; men N. B. nulla regula sine exceptione; annars hade wäl aldrig kongl. cammar collegium befriat en hög herre i vårt härad för wägrödning och brobyggnad blott derföre, at han antagit en lots på sina ägor. Wi hafwe således alsingen anledning at befara widrig utgång i denna sak, allenast wi samhälligt påstå vår rätt. Udden är här intet farlig; den måste ofelbart wid första spark brista. Afwund öfwer våra små fördelar och rättigheter finnes blott hos swarta och nedriga själar och är, Gud ske lof, ännu icke så allmen, at wi behöfwa låta den skrämma oss till at eftergifwa vår rätt i ett så betydligt mål. Wi skulle ju dermed röja just en kärringacktig räddhoga, en skamlig flathet, hwaröfwer wederbörande skulle triumphera och beskratta oss och våra efterträdare sucka och klaga, beggedelar oss till ewärdelig skymf och wanheder.

När vår H^r Härads Prost har genomläsit detta, kan han wäl såsom förnuftig och hederlig man omöjelⁿ annat än ändra sina tanckar och häruti göra ett med mig. Men huru skola H^r Doctor Wolff och H^r Kyrkoherden Hjortsberg få riktigt begrepp om saken, innan de ingifwa sitt yttrande till Konungens Befallningshafwande? Det beror aldeles på H^r Härads Prostens åtgärd.

ERIC R. PALME.

ERIC PALMES BREF TILL JOHAN PALME AF DEN 18 JULI 1807.

Detta bref finnes i original, helt egenhändigt af Eric Palme, i *Palmeska släktarkivet*.

Min kärälskel^e son!

Begge dina kära brefwar har jag fått, det sista i tordags affton, och detta i synnerhet gladde mig storlⁿ. Gud ware lof och tack, at min kära swärdoter blifwit lyckelⁿ förlöst med en wälskapad son. Iesus wälsigne det kära barnet till själ och kropp och gifwe Eder, dess föräldrar, nåd at med en så christelig upfostran lägga grunden hos honom till en san och waraktig christendom, at han kan förblifwa ett Guds barn och en salighetens arfwinge, hwartill han nu i dopet är uptagen.

Men, min son, med barnets namngifwande har du begått ett brott, som jag aldrig kan förlåta dig. Det har i alla tider warit och är allment brukeligt hos både högre och lägre folck at upkalla sina anhöriga och i synnerhet dem, af hwilka man härstammar, just för at dermed uplifwa och underhålla hos sig ett kärt och wördsamt minne af dem. Huru har det då kunnat falla dig in at gifwa din förstfödde son ett helt annat och just ett churfursteligt namn blott derföre, at dess ljud klingar litet mer i dina öron? Min glädje hade wisst blifwit ännu större och barnet mig kärare, om du hade kallat det Rutger efter din salige farfar, hwilket ju hade passat aldrabäst. Men nu lär det namnet aldeles dö ut i vår släkt.

För all ting skaffa en dugelig amma åt barnet, ty din Carolina står aldrig ut med at sjelf upammat. Hennes hälsa och kraffter förswagas deraf alt förmycket, och kanske hennes dagar förkortas, ja sjelfwa barnet kan deraf taga skada. Bättre wore at upammat med ren komjölck. Dermed är du ifrå första början upammad, och du är ju ändå frisk och rask.

Hälsa på det kärligaste min lilla söta swärdoter. Herran förhjelpe henne snart till fulla kraffter igen och gifwe henne härnäst en son, som får heta Rutger. Dermed wore jag någorlunda soulagerad. Flickorne låta hjertelⁿ hälsa både dig och din kära qwinna genom

din hulde far

Nettraby d. 18 iulii 1807.

ERIC R. PALME.

Bil. 32.

ERIC PALMES BREF TILL JOHAN PALME AF DEN 14 MARS 1809.

Detta bref finnes i original, helt egenhändigt af Eric Palme, i *Palmeska släktarkivet*.

Min kärälskel^a son!

Tack för ditt sista kära bref af d. 11 febr. Drögde du länge med det, så har jag nu revancherat ditt drögsål med at lika så länge dröja at beswara det. Dock försäkrar jag, at ingen hämdgirighet har drifwit mig dertill, utan endast mina täta socknebud och mångfaldiga andra gjöremål, hwarmed jag ofta från morgon till qväll syslösattes wida öfwer wanligheten. Det är wiserlⁿ en besynnerlig Guds försyn, at hwarcken hälsa eller krafter hafwa ännu deraf det ringaste aftagit.

Den swåra tandwårck och det öronsprång, som du hade, war ju för dig owanl^a krämpor, dem du måtte hafwa skaffat dig genom förkylning. Curen, som du brukte deremot, war hård, men en man här i socknen har af egen erfarenhet försäkrat mig, at den aldrig hjälper mer än en gång och at, när dessa plågor komma igen, skall man bara lägga rifwen pepparrot på handpulsarne, hwilket är både det säkraste och lättaste botemedel. Dock måste du så mycket möjligt är ackta dig för förkylning. Har du någon fräten tand i munnen, så låt för all del taga ut den, ty annars smittar den alla de andra tänderna, och efter många och långwariga plågor mister du dem alla.

J morgon hafwe wi vårt första krigsgårdsmöte här i socknen i Skillinge. Wi stackars präster hafwa fått ordres frå consistorium at icke allenast sjelfwe efter råd och ämne försträcka Kongl. Maj^t och Cronan med penninge lån, utan ock dertill upmana våra förmögnare åhörare. Det förra är ingen af oss i stånd till att göra, och det senare blir utan wårkan. På söndag skall jag hålla socknestämman derom. Herran förbarme sig öfwer vårt arma land! J så wådelig belägenhet har det aldrig förr warit som det nu är.

Det är mig en innerlig fågnad och glädje, at din kära Carolina har återwunnit sin hälsa, men hon måste ackta sig för både förkylning och otjenlig mat, ty deraf kan hon snart få 3^{dje} recidivet. Ehuru hjertelⁿ gärna jag skulle se er hos mig, will jag dock intet råda er till en sådan resa nu denna tiden, då kölden är nog stark och farsoten grasserar ännu öfwer alt här på orten, ty det kunde hafwa olyckel^a följd för er. Dessutan får jag sällan wara hemma någon dag. Låter Gud oss lefwa till sommaren, så bär det ju bäst till för både er och mig och kan ske med mera nöje.

Nu Herran wälsigne er begge, mina ömt älskade barn, och äfwen edre små käre påkar! önskar af hjertat din hulde far

Nettraby

ERIC R. PALME.

d. 14 martii 1809.

[Längs kanten:] Flickorna låta hälsa. Ebba håller på at bli ofantelⁿ fet. Peter Jacobssons älste son är död, fadren till stor saknad.

Bil. 33.

ERIC PALMES BREF TILL JOHAN PALME AF DEN 24 MARS 1809.

Detta bref finnes i original, helt egenhändigt af Eric Palme, i *Palmeska släktarkivet*. Årtalet är ej utsatt, men framgår med full visshet af uppgifterna om händelserna den 13 mars 1809.

D. 24 martii.

Min hjertelⁿ käre son!

Ditt bref fick jag ej för än i onsdags affton af orsak, at det i tisdags af postföraren orätt fördes till Ronneby, hwarifrån det dagen efter återkom; således har jag intet kunnat beswara det förän nu med söndags posten. Berättelsen deruti om K^{g^{ons}} arrestering och huru derwid tillgick war mig då ganska förwånande, ty jag hade förut icke hört det ringaste derom, ehuru jag kunde nog föreställa mig, at något besynnerligt måtte hafwa händt honom. Men i går, då jag war i socknebud på Skärfwa, fick jag höra händelsen beskrifwas just sådan, som ditt bref innehåller, dock ännu något omständeligare. Hwad påföljd den kan hafwa för vårt fattiga land, wet Herran; men för våra ögon tyckes den blifwa oss ganska farlig, ty efter alt utseende lära wi nu få krig med Engeland. J Carls-crona sättes nu förswars wärcket med all drift i stånd. En engelsk fregatt, som någon tid legat der under reparation, blef i förgårs isad ut och fick ej längre bli der. Skall nu detta krig upkomma, så blir wissertⁿ det sista wärre för oss än det första; ty icke allenast våra kuster blifwa då härjade och Götheborg, Malmö etc. intagit, utan all rikets handel får då afstanna och alla swenska skepp, som ute äro, blifwa tagne. Hwad brist på salt och andra förnödenheter skall wäl icke deraf upkomma? J dag fick jag höra, at en Oxenstjerna (en mycket wältalig man) blifwit skickad till Engeland; men om hans ärende är at förklara krig eller begära frid, wet man intet. K^{g^{en}} säges hafwa blifwit så uprörd, at han måtte gå till sängs och kastade up ganska ofta ända till kl. 9 om qwällen, då han med sin drottning och famille fördes till Drottningholm, men skall nu wara helt tranquille; deremot skall drottningen nu wara sängliggande sjuk af harm och sinnes oro samt mycket knota på swenska folcket. Gud wet, hwad sant är. Något knorr och missnöje förnimmes intet här hos folcket, hwarcken de högre eller lägre, och i söndags, då Hertig Carls kungjörelse uplästes, märcktes intet synnerligt upseende.

Om krigsgärdens uphäfwande är här ännu ingen kungjörelse kommen. D. 15 dennes war första mötet med denna socken i Skillinge. Jag betalte då hela min del

med 25 r^l 32 sk. banco. Några få följde mitt exempel, men alla de andra betalte bara 3^{dje} delen. Alla önska wi at återfå våra pg^r, men owisst är, om så sker. Få wi nu krig med Engeland, så blir wäl hela krigsgården utfordrad och kanske mera till.

Herran Iesus förbarme sig öfwer oss och tyste med sin förbön landets synders rop i himmelen, som wissert^a har retat den rättfärdige Guden till swära straffdomar öfwer oss! Detta är wäl wärdt att be om. Hälsa din kära Carolina frå mig. Herran wälsigne er till själar och kroppar! önskar af hjertat din hulde far

ERIC R. PALME.

[Längs kanterna:] P. S. Om gamla tecken hålla stånd, må wi wänta oss en swår misswäxt i år.

Flickorna låta hälsa. Am^{is} Rådet Kihlgren har flere gånger bedt mig påminna dig om hans torparens sak, som du åtagit dig, och be dig snart bringa den till godt slut.

J tisdags affton dog Cammarrådet Loftman i Carlscrona. Der börjar nu sjukomen mycket aftaga, men ännu intet på landet.

Jnnan detta blef förseglat, kom jämte kungörelsen om riksdagen äfwen en om den återstående krigsgårdens inställande till nästa riksdag.

Bil. 34.

ERIC PALMES BREF TILL JOHAN PALME AF DEN 23 MAJ 1809.

Detta bref finnes i original, helt egenhändigt af Eric Palme, i *Palmeska släktarkivet*. Några uteslutna rader i början handla blott om brefskrifningen och den ömsesidigt goda hälsan.

Nettraby d. 23 maji 1809.

Min hjertelⁿ käre son!

Farsoten har nu börjat här mycket aftaga, hwilket gör, at jag slipper beswäras af så täta socknebud, som jag nu mer än $\frac{1}{2}$, år haft.

Wårt stånds ena riksdagsman, superintendenten Hallström, har uti bref till oss präster i Medelstads härad för 8 dagar sedan berättat, at d. 10 nästl^{ne} upsade alla ständerne enhälligt Kungen, utan afseende på hans afsägelse af d. 28 martii, all tro och lydnad och beslöto äfwen, at hans posterite skall för all tid wara utesluten från swenska thronen. Som Napoleon säges skynda på en ny constitution, d. ä. regeringsform, så skulle dagen derpå wäljas ledamö[ter] af alla stånden till constitutionsutskott, 6 af adelen och 5 af de andra stånden hwardera. Äfwen will Napoleon, at en ny kung skall wäljas. Gud wet, hwem den skall blifwa. Gud låte den bara bli christelig och wis! J Carlscrona göras alla möjel^a anstallter till stadens förswar. 9 blockskepp ligga i sundet mellan skansarne. Mycket krigsfolk är der redan och mera wäntas. Orsaken är, at om Napoleon will hafwa våra hamnar innestängda för engelsmännen, så frucktar man för krig med dem. Ännu få de dock gå in i hamnen med sina handelsfartyg, men intet mer än 4 örlogsskepp få der ingå. Herran styre alt till det bästa för oss arma swenskar! Men om det än aflöper för oss aldrig så wäl, må wi dock wänta oss en stor tillökning i våra skatter och utlagor.

Bekant lærer wara, at fransoserne grufwel^a slagit österrikarne. J en batail hafwa 30000 af de senare stupat med en archiehartig och 12 generaler tillfångatagne. Men nu säger ett ryckte, at Napoleon sjelf med sin armee skall hafwa retirerat hela 18 mihl. Gud wet, om så är eller ej.

Jnnerlⁿ och hjertelⁿ beder jag hälsa din kära Carolina. Är det för någon del möjlig, så gjören mig ett kärt besök straxt efter midsommar. Jag har en ganska betydlig sak af 131 r1^{re} wärde i banco, som jag wille du skulle för mig utreda, ty här är ingen, som både kan och will göra det. Herran wälsigne eder alla både stora och små till själar och kroppar! önskar af ömmaste hjerta din hulde far

ERIC R. PALME.

[Längs kanten:] Flickorna låta hjertelⁿ hälsa.

Bil. 35.

ERIC PALMES BREF TILL JOHAN PALME AF DEN 21 OKTOBER 1809.

Detta bref finnes i original, helt egenhändigt af Eric Palme, i *Palmeska släktarkivet*.

Nettraby d. 21 oct. 1809.

Min käre son!

Ditt sista bref af d. 7 oct. fick jag ej för än i tisdags aftton d. 17 dito. Med posten d. 11 sistl^{de} afgick mitt swar på ditt förra bref, det jag hoppas du fått.

Mig har händt en malheur, för hwilken jag aldrig förr i min tid varit utställd. J torsdags aftton d. 12 wid pass kl. 11, då jag nyss hade slutat min qwälls måltid och satt helt frisk utan at förut hafwa känt minsta krämpa, blef jag i största hast anfallen af en swindel. Jag hade intet wäl rest mig up af stolen, för än jag föll dånad omkull på golfwet baklänges. Ebba, som då intet war somnad, hörde bullret och väckte på pigan, hwilken kom in till mig och halp mig up. Straxt kom jag till full sansning igen och kände intet annat ondt än en ängslig förundran öfwer händelsen. Sedan jag då en liten stund åkallat Herrans namn, rökade jag min wani^a nattpipa, derefter klädde af mig och lade mig. Men jag war intet wäl somnad, för än jag wagnade med en gräselig pina i vänstra sidan, som gjorde, at jag swärl^d kunde andas. J synnerhet plågades jag grufwel^a, så ofta jag kom till at hosta. Sådan måtte jag ligga i hela 3 dygn, hwarjämte en swår colique ansatte mig. Men Gud ske lof! plågan har sedermera småningom af tagit, så at jag hoppas kunna med Guds hjelp sjelf predika på nästa söndag. Si, så litet weta wi, hwad oss i detta usla lifwet förestår. Hwad är oss då angelägnare och hwad bör ligga oss mer om hjertat än at i tide söka en rätt trones bekantskap och för ening med Honom, som bäst hjälper utur nöden uti lifvet och i döden?

At skaffa dig 2 fjerdingar torsk har wisst varit min fulla föresats; men alt mitt bemödande i den saken har hitintill varit fåfängt, och jag frucktar, det blir så härefter ock, hwartill 2de hufwudorsaker äro, nemlⁿ 1° at de bäste fiskare syslosättas ständigt med lotsningar och dermed hindras från deras wani^a fiskefänge, 2° at engelsmännen sluka up den allermästa fisk, som fås, dock för glubsk betalning. Se de en fiskebåt komma i sjön, så skicka de ut en slup, som köper all den fisk, som der fins. Ända tills i fredags har en marck torsk gullit en dl^r s^{mt}, men sedan är den såld för 16 [öre]. Står nu detta senare pris, så gäller en fjerding torsk fulla 100 dl^r s^{mt} utom saltet, ty den

fylles ej med mindre än 10 pund. Hela denna efterhöst har jag intet sett en enda torsk, mindre fått den. Annan fisk kan jag då och då få för betalning från Ramsö, men slätt ingen från Aspö. Nu har en sådan oro och owäsende upkommit i Carlsrona och deromkring, at owisst är, om jag kan komma till Aspö i efterhöst at der hålla husförhör. En stor engelsk escadre ligger wid Skanshålet i en sådan ställning, at man ej annat kan se, än den ärnar skjuta våra skepp i sank. Folk börjar redan flygta ifrå staden, och i dag äro Öfw. Ljeut. Schelins fru och son, Secret. Brome och hans swägerska hitkomna med sina redbaraste saker för at här qwarblifwa tills oroligheten afstannat. Detta är intet litet besvär för mig. Du ser således häraf, huru omöjeligt det är mig at nu [härifrån längs kanten] skaffa dig någon torsk. Om i Calmar fås cabeljou, är det då icke bäst, at du köper den? Den är wida bättre än torsk och lærer wäl intet kosta så mycket. Hälsa din kära Carolina tusendefallt frå din hulde far

ERIC R. PALME.

Detta är nu 4de dagen jag skrifwit på detta bref. Flickorne låta hälsa.

PROSTEN ERIC PALMES BERÄTTELSE AF DEN 24 JULI 1812
OM NÄTTRABY FÖRSAMLINGS TILLSTÅND.

Denna berättelse, afgifven af Eric Palme såsom prost öfver egen församling, är här aftryckt efter originalet, helt egenhändigt och med darrande handstil skrifvet af den äldrige prosten, förvaradt i serien af prostvisitationer i *Lunds domkapitels arkiv*. En likaledes helt egenhändig renskrift af konceptet finnes i Nättraby pastorsämbetes arkiv.

Till hörsammande af Högwördigste H^f Doctorens, Biskopens och Pro-Cancellerens memorial, daterat d. 31 nästledne martii, aflämnas härmed följande embets berättelse om den mig ombetrodde Nättraby församlings tillstånd i likställighet med tryckta circulairet af d. 20 februari 1795.

- 1° Gudstiensten förrättas här lagligen alla sön-, högtids- och bönedagar samt i fastan. Om vinteren börjas den kl. 11 och om sommaren kl. 10. Passions predikningar hållas här onsdagarne i fastan kl. 10 och derefter catechismiförhör rotewis.
- 2° De allerfläste ståndspersoner och en bonde undantagne inställa sig de öfrige åhörarne flitigt och tidigt i kyrkan och i stillhet afbida gudstjenstens slut.
- 3° Catechismiförhör fortsätts wid alla tillfällen, och husförhör håller jag sjelf alla år om efterhösten öfwer hela församlingen med allmogen både gamla och unga.
- 4° Hwarje år författar jag sjelf ny husförhörlängd, hwaruti upptecknas hvars och ens ålder samt dess mer eller mindre kunskap i christendomen med mera, som antecknas bör.
- 5° Till scholæinrättning i denna socken blef för 22 år sedan af framledne handelsman Lunde i Carlsrona testamenterat 2283 rl^r rgd^m, hwilken summa blef sedan af framledna enkefru Lyckou på Virtö ökad med 333 rl^r 16 sk^r rgd^m, så at scholans fond nu är 2616 rl^r 16 sk^r rgd^m, hwilken summa är utlånd till 6 hemmansägare emot wedderhäftig borgen och laga inteckning i deras fastigheter. Kort för min hitkomst upbyggdes scholæhuset på prestegårdens inägor, bestående af stuga, förstuga, kök och ett tillräckeligt scholærum med alla nödiga tillhörigheter. Scholæmästarens årliga lön är för 5 år sedan ökad till 75 rl^r rgd^m, hwarjämte honom blef på allmen socknestämma 2^{dra} dag pingst nästledit år af alla socknens hemmansägare bewiljade en half skeppa råg och en half skeppa korn af hwarje helt hemman årligen, som utgjör tillsammans inemot 6 tunnor. Äfwen är honom lämnad 2 skeppelands

åkerjord näst intill scholæhuset, den han nyttjar till trädgård. De öfrige rättepennningarne användas till fattiga scholæbarns underhåll och scholæhusets nödiga reparationer. För altsammans gjöres på landscontoiret i Carlsrona behörig redowisning. Förmedelst denna goda inrättning samt scholæmästarens utmärkta skickelighet och flit i barnens underwisning, kan klockarens åtgärd derutinnan icke behöfwas, hwarifrån han ock ofta skulle hindras af åderlätningars och vaccinationers förrättande.

- 6° Den ungdom, som anmäler sig at första gången begå den hel^a nattwarden, njuter af mig sjelf full underwisning i christendomen. Jag börjar dermed straxt efter nyåret och fortfar en dag hwarje wecka, till dess de alla hafwa inhämtat förswarlig kunskap, hwilket mer än dels drager ut på tiden till iunii eller iulii månad, då ungdomen förhöres en söndag öffentel^a i kyrkan i församlingens påhör för nattwardens begående. Jngen framtages dertill, förän han kan läsa rent i bok och förswarligen förstår sin christendom. Annan påkallad confirmation har hittills här icke warit brukelig.
- 7° Communion förhör hålles här altid söndagen för nattwardens begående. Predikoförhör äro icke brukelige. Afflyttande tjenstefolk förhöres i christendomen.
- 8° Anmälan till nattwarden sker här aldrig rotewis. Communion hålles här en söndag hwarje månad. Den sker icke i private hus, utan i händelse af sjukdom eller ålderdomsswaghet. Några af de få ståndspersoner, som här begå den hel^a nattwarden, gjöra det helst på söcknedar, dock altid i kyrckan.
- 9° 2^{ne} personer af olika stånd hafwa nu i flere år under nog syndig lefnad å sido satt den hel^a nattwardens begående, hwaremot inga förmaningar och warningar ännu kunnat hos dem något wärcka.
- 10° Kyrckan, klockorne, klockstapeln och kyrckomuren äro här i godt stånd.
- 11° Med Konungens Befallningshafwandes och Biskops Ämbetets tillstånd blef år 1796 klockstapeln ombygd, wapenhuset nybyggt grundmurat, en fensterlufft utwidgad och kyrkan ut- och inwändigt rappad.
- 12° Kyrko-inspectoren har med kyrkobygnad och reparationer här ingen befattning.
- 13° År 1797 i november månad skedde här om nattetid i kyrkan en grof inbrottsstöld. Ett fenster blef sönderslagit. Penningekistan, som war försedd med 3^{ne} låsar, blef upbruten och de der nedlagde penningesummor, tillhörige kyrckan och socknens

fattige, blefwo bortstulne. Detta föranledde församlingen till att på en socknestämma anmoda mig om at taga både kyrckans och de fattigas penningar i mitt förwar, hwilket jag ock alt sedan gjordt. Då kyrckoräkning här hålles, upwisar jag kyrckans hela behållningssumma, hwilken i sistledne april månad utgjorde 353 r^l 25 sk^f 2 rst banco.

- 14° Kyrckans inventarium befinnes ricktigt effter räkenskapsboken. Ingen testamenterisk författning är gjord till kyrckans förmån.
- 15° Kyrckan äger ingen jordägendom utom en ö kallad Haglö, hwilken för längre tider tillbaka legat under Iohannishus sätesgård, som derföre till kyrckan årligen betalar 34 sk^{rs} ränta. Utom kyrckestolen finnas inga handlingar till uplysning derom.
- 16° Detta hörer intet hit.
- 17° Kyrckodisciplin och god ordning är här i församlingen. Flera oseder och oordningar blefwo de första åren effter min hitkomst rättade.
- 18° Fästehjon förhöras, innan lysning och wigsel sker. Otidig sammanlefnad förekommes så mycket möjligt är. De, som häremot bryta, undgå icke laga näpst och tilltal. Med lysnings chartorne förhålles nu effter sistankomna chartæ sigillatæ förordning.
- 19° Wigsel och andra ämbetsmål förrättas i kyrkan, så wida icke sjukdom eller andra gällande skäl annorlunda föranleda.
- 20° Barndop förrättas aldramäst i kyrkan och sällan hemma.
- 21° Af inflyttande ungdom, som ej begått den hel^a nattwarden, fordras altid prästebewis. För de utflyttande kan jag icke answara. J begge fallen sker derom anteckning i husförhörslängden.
- 22° Kongel^a förordningar, kungjörelser, circulairer, sockenstämmoprotocoller förwaras i behörig ordning. Tabellformulairer befinnas enligt författningarne.
- 23° Fattigmedel, som genom gåfwor och af boskifften ricktigt inflyta, utdelas 2^{ne} gånger om året, hwaröfwer ordentelig bok hålles. Fattige, huswille, sjuke intagas i fattigstugan, och, när så behof gjöres, sker af församlingen särskilde sammanskotter till deras hjelp och skjöttel.
- 24° Ett så kallat kyrckeråd är här icke inrättat, utan på allmenna socknestämmor föredrages och afgjöres, hwad nödigt är för både socknen och kyrckan. Tillsyningsmän äro tillsatte för hwarje rote.

- 25° Sammandraget af kongl. förordningar upläsas årligen.
- 26° Stolrum och grafställen äro här af ålder indelte. Ringning brukas här om afftarna frå maji månads början till september månads slut. Benhus finnes här icke.
- 27° Mycket sällan nyttjas här studenters biträde till predikande, men aldrig någon, som icke har behörigt tillstånd.
- 28° På gästgifwaregården här wid kyrkan hålles krog, der liderlighet föröfwas, mäst sön- och helgedagar effter gudstjenstens slut, ofta långt ut på nätterne.
- 29° J synnerhet 2no personer här i församlingen äro kända för nog grofwa synder. Mina alfwarsamma förmaningar och warningar hafwa ingen förbättring ännu kunnat wärka hos dem.
- 30° Mig weterligt har församlingen alsintet at klaga antingen på mig eller på klockaren.
- 31° Prästegårdens både in- och uthus blefwo straxt effter min hitkomst af socknens hemmansägare satta i godt stånd och warda ännu af dem behörigen underhållna. Chartor och handlingar har prästegården gemensamt med byen öfwer jn- och utägor, men nu är på en wiss herres begäran enskifte på jn- och utägorne redan börjat.
- 32° Twenne kyrkowärdar äro af mig och församlingen tillsatte och med antagnings-sedlar försedde samt njuta de förmåner, som dem genom kongl. författningar tillkomma.

Ricktigheten häraf i alla delar intygar, Nettraby d. 24 iulii 1812,

ERIC R. PALME.

---

*Bil. 37.*HÄRADSPROSTEN OCH KYRKOHERDEN I TVING MATHIAS SUNDII
BREF TILL BISKOPEN AF DEN 18 FEBRUARI 1813.

Detta bref finnes i original, helt egenhändigt af Mathias Sundius, bland *Acta cleri i Lunds domkapitels arkiv*.

Högwördigste Herr Doctor, Biskopp, Procanceller och Ledamot af Kongl. Nordstjerne Orden!

Jag får icke längre dröja att anmäla Prosten Palmes behof af medhjelpare. Vid 76 års ålder äger gubben väl ännu någorlunda kropsstyrka, men själens krafter försvagas likväl dag från dag i den grad, at biträde i embetet är för honom nu högst oumbärligt. Man kan icke öfwertala honom att sjelf begära det. Det skäl, han anför, är viktigt och sannt. Han har ej råd att löna och underhålla comminister. Detta skulle likväl till någon del kunna afhjelpas. Församlingen består till mer än hälften af ståndspersoner. Kommer en prest dit, som med goda embetsgåfvor förenar et fogeligt sinnelag, för att rätta sig efter gubben, och förstånd och klokhet att umgås med sockneboer af så mångfaldigt olika lynnen, så tror jag, att han skall hafva sin bergning. Jag har redan till en och annan framställt, om de skulle vilja bidraga till en comministers aflöning och underhåll och funnit mer benägenhet dertill än jag väntat, om de få en man, som de tycka om. Mången gång hade gubben genom sin minneslöshet, stundom envishet, råkat illa ut, om man ej sökt afböja följderna af hans misstag. Nu bär det sig icke lengre. Ehuru det icke sker med hans samtycke, anser jag det ändå wara min pligt att för Eder Högvördighet anmäla förhållandet och angelägenheten deraf, att en tjenlig person blifver med det första utsedd och förordnad till hans biträde.

Med djupaste vördnad har jag den äran framherda

Högwördigste Herr Doctor, Biskop, Procanceller och Ordens Ledamot!

Eder Högvördighets

ödmjukaste tjenare

Tving d. 18 febr. 1813.

M. SUNDIUS.

SLÄKTTAFLOR

S L Ä K T T A F L O R

De tjugioåtta släktaflor, som här meddelas till belysning af den släkthistoriska framställningen, torde kräfva några ord till förklaring. Frånsedt n:r 28, som är en antafla, afsedd att uppvisa assessoren Johan Palmes 32 anor, äro dessa släktaflor af tvenne skilda slag, nämligen dels de tre större släktaflorna n:r 1, 2 och 7, dels de tjugofyra mindre släktaflorna n:r 3—6 och 8—27. Dessa två slag af släktaflor äro till innebörd och ändamål väsentligt olika. De tre större släktaflorna afse nämligen att gifva, med den inskränkning som å själfva taflorna uttryckligen angifves, en så vidt möjligt fullständig öfversikt af därstädes uppförda släktled, fullständig med hänsyn såväl till släktmedlemmarnas antal som till de biografiska uppgifternas omfattning och precision. De tjugofyra mindre släktaflorna åter äro afsedda endast att uppvisa släktskapen mellan vissa bestämda personer; å dessa taflor finnas alltså ej uppförda andra släktmedlemmar än sådana, som behöfvas i och för uppvisandet af ifrågavarande släktskapsband. Denna olikhet med afseende å ändamålet har äfven medfört den olikhet i själfva uppställningen, att å de tre större släktaflorna syskon äro uppförda i såvidt möjligt rätt åldersföljd med den äldsta längst till vänster, medan denna åldersföljd å de mindre släktaflorna, om den än i regel iakttagits äfven där, dock stundom brutits på grund af den tabellariska uppställningens kraf. I öfrigt är de större och de mindre släktaflornas uppställning densamma. Äfven denna uppställning torde tarfva förklaring.

Strängt har den viktiga, ehuru äfven i eljest framstående arbeten åsidosatta grundsatsen iakttagits, att de olika släktleden äro placerade under hvarandra i jämna skift, så att namnen å ett och samma släktleds medlemmar alltid stå vågrätt bredvid hvarandra. De vågrätt liggande klamrarne beteckna då, vare sig de, såsom i regel är fallet, vända spetsen uppåt eller de, såsom någon gång, t. ex. å n:r 12, är fallet, vända spetsen nedåt, på ett fullt tydligt sätt sambandet mellan släktleden, d. v. s. hvilka som äro barn af hvilka. Där barn i olika giften äro uppförda och det ej af släktnamnen eller på annat vis fullt tydligt framgår, hvilka barn som äro födda i det ena och det andra gifvet, har detta angifvits medelst siffror omedelbart före hvarje namn. Giftermålsförbindelse mellan

två personer har å såväl större som smärre släkttaflor angifvits på tre olika sätt. Dessa sätt äro: 1) att maken, resp. maken namngifvits i de till hvarje person direkt fogade biografiska upplysningarna, 2) att där båda makarnas namn finnas uppförda hvar för sig å själfva släkttafian och kunnat placeras omedelbart bredvid hvarandra, giftermålsbandet dem emellan angifvits medelst lodrätt stående, inåt hvarandra vända klamrar, hvilket förhållande ytterligare tydliggjorts genom ett »G. m.» (ev. »G. 1:o m.» etc.) mellan klamrarne, hvarvid är att märka, att man här som alltid läser från vänster till höger, 3) att där båda makarnas namn finnas uppförda hvar för sig å själfva släkttafian, men icke kunnat placeras omedelbart intill hvarandra, giftermålsbandet dem emellan angifvits medelst ett »G. m.» (ev. »G. 1:o m.» etc.) samt en till maken, resp. maken ledande fin linje. Å n:r 11 angifves alltså medelst en följd af lodrätt ställda klamrar, att Hans Koefoed var gift med Marne Graa i hennes 1:a gifte, att hon i sitt 2:a gifte var förenad med Lauritz Pedersøn Weibøll i hans 1:a gifte, medan åter han blef omgift med Margrete Jacobsdaatter; å samma släkttafia angifves genom linje, att Simon Palm(e) var gift med Margareta Aquilonia. Å n:r 13 angifves t. ex. Kirstine Søffrensdatters 1:a gifte med Hermand Krudmeyer medelst klamrar, medan det medelst linje uttryckes, att hon i sitt 2:a gifte var förenad med sin svägerskas (Giertrud Solters) son i första giftet Laurs Koefoed, som tillika var hennes förste mans svägers (Peder Koefoeds) brorson. Största svårigheten vållas alltid af dubbla giften. Stundom har man, såsom å n:r 1, nödgats angifva båda giftena medelst klamrar på endast höger sida om en person; då har på den närmast stående makens högra sida dragits en lodrätt, afskiljande linje, så att sammanhörande klamrars spetsar städse peka åt hvarandra; å n:r 1 angifves på detta sätt, att Marne Loch var gift först med Palme Lyder, sedan med Peder Christensøn. Genom en kombination af en eller flera af dessa metoder kan man, såsom särskildt n:r 13 visar, nå ganska långt i tabellariskt angifvande af de ofta invecklade släktskapsbanden.

DE ÄLDRE, BORGERLIGA GRENARNA AF SLÄKTEN PALME I YSTAD.

MARNE SIMONSDAATTER LOCH, dotter af handelsmannen i Ystad Simon Loch († före april 1621) och Kirstine N. N. († trol. i juli 1622), † senast i jan. 1648.		G. 1:o m. { skeppare och handelsman i Ystad, nämnes där tidigast i april 1607, † på hösten 1630.		2:o m. { (stundom kallad PALME), handelsman i Ystad, kyrkvärd, † o. 1/2 1665.		PEDER CHRISTENSØN													
KIRSTINE PALMESDAATTER, f. o. 1622, † 1686 begr. 21/1. G. m. skepparen i Ystad CHRISTEN PEDERSØN BLEGENSFAR, † trol. 1676, i hans 2:a gifte (g. 1:o 1639 m. Inger Lauritzdaatter, † trol. 1650).		SIMON PALME, f. o. 1624, handelsman i Ystad, stockman vid by- tinget, † i början af 1654 (trol. i pesten). G. m. N. N., som dog före eller kort efter honom.		HANS PALME, f. o. 1626, handelsman först i Ystad, sedan i Köpenhamn, † 21/8 1661. G. 1:o m. N. N., 2:o 20/10 1660 m. MARGARETA MORTENSDAATTER VON MØINICHEN, f. 24/6 1640, † 18/8 1661.		MARGRETE PALMESDAATTER, † trol. vid slutet af 1650-talet. G. m. skomakaren i Ystad SØFFREN JØRGEN- SØN TRELBORG, † o. 1656, i hans 2:a gifte (g. 1:o m. Karine Hendricsdaatter, † trol. 1645).		JACOB PALME, f. o. 1629, handelsman i Ystad, före- ståndare för stadens latinska skola, kyrkvärd, † 1679 begr. 20/6. G. m. INGER PEDERSDAATTER KOEFOED, f. 1631, † 12/10 1698.		MARNE PEDERSDAATTER. G. senast 1665 m. kyrkoherden i Sjörup RASMUS JENSØN HARBOE, f. i dec. 1631, † 1699 begr. 2/6, i hans 1:a gifte (g. 2:o m. Ingeborg Christensdaatter Lund).									
PALME SIMONSSON, f. 26/10 1649, handelsman i Ystad, stadskämner, kyrkvärd, † i pesten 1712 begr. 12/8. G. 1669 m. ANNE HAAGENS- DAATTER, f. o. 1642, † 1714 begr. 22/11.				PER PALM(E), f. o. 1662, student i Köpenhamn 1681, handelsman i Ystad, bisittare i kämnarsrätten, † 12/8 1692. G. m. BRITA POVELS- DOTTER WATZ, f. 1668, † 22/8 1735, i hennes 1:a gifte (g. 2:o 2/6 1695 m. handels- o. rådmannen i Ystad Morten Jensson (Dahl), f. 20/1 1652, † 24/4 1709, i hans 2:a gifte, 3:o 17/3 1713 m. handelsm. där Jochim Petter Volckman, f. o. 1681, † 29/8 1723).		SIMON PALM(E), f. 1664, student i Köpenhamn 1681, i Lund 1682, i Witten- berg 1684, hofpredikant hos Rutger von Ascheberg 1687, kyrkoherde i Ö. Sallerup 1689, häradsprost 1722, † 20/1 1726. G. 2/10 1689 m. MARGARETA OLUFSDOTTER AQUILONIA, f. o. 1666, † 14/6 1726.													
SIMON PALM(ESSON), f. i mars 1675, handelsman i Ystad, föreståndare för stadens latinska skola, † 1709 begr. 9/8. G. 1:o 11/4 1694 m. ANNA MARGARETA JENS DOTTER, f. 1670, † 1700 begr. 10/4, 2:o 20/6 1701 m. JUDITHA EILERTSDOTTER BARFOTH, som öfverlefde honom.		HÅKAN, f. trol. 1677 döpt 9/8, † 1681 begr. 14/8.		JACOB, f. 1680 döpt 18/10, † späd.		JACOB, f. 1682 döpt 22/1, inskrifven i Ystads latinska skola 1690, † 1691 begr. 18/8.		JACOB, f. 1688 döpt 9/8, † 1690 begr. 19/8.		GÄSCHA, f. 1689 döpt 22/1, † i pesten 1712. G. 20/11 1706 m. handelsmannen i Ystad JACOB FROM, † i pesten 1712. (Samtliga deras barn dogo samma år i pesten).		MARGARETA, f. 22/8 1690, † 9/8 1770. G. 1:o 21/1 1710 m. handelsmannen i Ystad JACOB ANDERSSON, † 1714 begr. 18/8, i hans 2:a gifte (g. 1:o m. Marna Tomasdotter, † 1708, barnen kal- lade sig SYLVAN), 2:o 19/8 1716 m. kaptenen PETTER RIJBER, f. o. 1682, † 1717 begr. 2/8, 3:o 1725 m. ryttmästaren EMANUEL CHRI- STOFFER LYDENDAHL, f. i sept. 1679, † 12/1 1767.		PÅFVEL, f. 1/8 1692, † 1692 begr. 28/8.		Släkterna Palme och Palm. Se Släkttafla 2.			
1) PALME, f. 20/10 1694, gick i Ystads latinska skola 1704—1710. Antog omkring 1714 nam- net PALMLÖFF och flytta- de, sannolikt följande år, bort från Ystad.		1) ANNA CATHRINA, f. 21/11 1695, † 1696 begr. 9/4.		1) JÖNS JACOB, f. 21/8 1697, kallade sig PALM. Flyttade omkring 1715 till- sammans med äldre brodern bort från Ystad.		1) HÅKAN, f. 20/10 1698, handelsman i Ystad, † 1761 begr. 18/11. G. 1:o 21/8 1734 m. ELSA LARS- DOTTER HEDENSKOG, f. 1708, † 27/11 1737, 2:o 9/8 1739 m. PETRONELLA BENGTS- DOTTER KOCK, f. 18/8 1704, † 21/10 1777.		2) ANNA MARGARETA, f. 11/8 1702, lefde ännu 9/8 1715. Senare öden okända.		2) CATHARINA, f. 2/8 1703, † 1705 begr. 18/11.		2) EILART, f. 21/8 1704, gick i Ystads latinska skola 1715—1717. Senare öden okända.		2) DOROTEA, f. 2/10 1705, † 1710 begr. 20/8.		2) KARINA, f. 20/10 1706, † 1749 begr. 9/8. G. senast 1728 m. postjakt- skepparen i Ystad MAGNUS GLIMAGER, f. o. 1702.		2) IFVER, f. 2/10 1708, † före 9/8 1715.	
				GERTRUD MARGARETA, f. 20/10 1735, † 9/1 1795. G. 1/10 1762 m. handelsmannen i Ystad JOHANNES LANGWAGEN, f. 20/10 1734, † i dec. 1796, begr. 2/1 1797.															

DE YNGRE, PRÄSTERLIGA GRENARNA AF SLÄKTEN PALME FRÅN YSTAD.

SIMON PALM(E),

f. 1664, student i Köpenhamn 1681, i Lund 1682, i Wittenberg 1684, hofpredikant hos Rutger von Ascheberg 1687, kyrkoherde i Östra Sallerup och Långaröd 1689, prost öfver Frosta härad 1720, † ³⁰/₇ 1726. G. ⁹/₁₀ 1689 m. MARGARETA OLUFSDOTTER AQUILONIA, f. o. 1666, † ¹⁴/₆ 1726.

JACOB PALM, f. ¹⁸ / ₈ 1691, † o. ¹³ / ₁₀ 1691.	MARGARETA PALM, f. ⁹ / ₈ 1692, † ¹⁹ / ₁₀ 1732. G. m. kyrkoherden i V. och Ö. Vram, prosten öfver Gårds härad NICOLAUS ROBELIUS, f. o. 1678, † ¹¹ / ₆ 1747, i hans 2:a gifte (g. 1:o 1712 m. Johanna Maria Torslow, † 1715, 3:o 1734 m. Maja Ebeltoft, f. 1688, † ⁹ / ₈ 1745).	INGER PALM, f. ³ / ₈ 1694, † o. ¹³ / ₈ 1694.	INGER PALM, f. ³⁰ / ₁ 1695, † ²⁸ / ₁₀ 1773. G. 1:o ⁹ / ₇ 1726 m. faderns efterträdare såsom kyrkoherde i Östra Sallerup och Långaröd MATHIAS SUNDIUS, f. ¹⁸ / ₈ 1695, † ²⁶ / ₈ 1730, 2:o ⁴ / ₆ 1732 m. förste makens efterträdare i pastoratet JOHAN WILHELM CORVIN, f. ²⁸ / ₁ 1695, † ²⁸ / ₈ 1756.	OLOF PALM, f. ²⁶ / ₈ 1696, student i Lund 1715, prästvigd ¹ / ₆ 1722 till biträde åt fadern, vice pastor i Frenninge och Vollsjö 1728, kyrkoherde där 1733, prost öfver Färs härad 1755, † barnlös ¹ / ₈ 1760. G. m. BRITA CATHARINA SUNDIA, f. ¹⁸ / ₆ 1700, † 1768, begr. ⁹ / ₈ . De upptogo såsom eget barn brodern Peters dotter Catharina.	JACOB PALM, f. ⁴ / ₈ 1697, student i Lund 1715, prästvigd ⁹ / ₈ 1725 till tjänstgöring i Hardeberga, magister 1726, kyrkoherde i Efveröd och Östra Sönnarslöf 1731, † ¹⁸ / ₈ 1772. G. 1:o m. ANNA RETZIA, f. 1707, † trol. 1741, begr. ¹⁸ / ₁ 1741, 2:o ³¹ / ₁₀ 1741 m. CAJSA FREDRICA WELTZIN, i hennes 2:a gifte (g. 1:o m. kyrkoherden i Nosaby Peter Sylvander, f. ²¹ / ₄ 1697, † ²³ / ₈ 1739). Han hade i 1:a giftet bl. a. sonen:	GILIUS PALM, f. ²⁶ / ₈ 1699, student i Lund 1715, frälseinspektör på Svaneholm och Brodda, † ⁹ / ₁₀ 1734. G. isept. 1734 m. BRITA CATHARINA SINIA, f. o. 1705, † ²⁶ / ₃ 1757.	PETER PALM, f. ¹⁸ / ₈ 1701, † späd.	MAJA PALM, f. ³⁰ / ₄ 1702, † o. ³⁰ / ₈ 1703.	JOHAN PALM, f. ⁹ / ₈ 1703, † o. ⁹ / ₈ 1706.	CATHARINA PALM, f. ²⁰ / ₇ 1704, † ²⁰ / ₈ 1706.	PETER PALM, f. ¹ / ₁₀ 1705, student i Lund 1724, kollega vid Lunds skola 1733, prästvigd s. å., magister 1734, pastor vid Södra skånska kav.-reg. s. å., kyrkoherde i Löfvestad och Fågeltöfta 1741, † ⁹ / ₁₁ 1759. G. 1:o 1735 m. BEATA MAGDALENA SINIA, f. o. 1709, † ⁹ / ₁₁ 1750, 2:o ¹¹ / ₄ 1752 m. CATHRINA ELISABETH KRÖGER, i hennes 2:a gifte (g. 1:o m. kyrkoherden i Mjellby Henric Kemner, f. ⁴ / ₈ 1695, † ¹¹ / ₈ 1750, i hans 2:a gifte, 3:o m. kyrkoherden i Löfvestad och Fågeltöfta Jonas Tauson, f. ⁹ / ₈ 1718, † ¹ / ₆ 1774, i hans 1:a gifte). Han hade i 1:a giftet flera barn, bland hvilka märkas:	RUTGER PALM, f. ²⁰ / ₈ 1707, student i Lund 1724, prästvigd ²⁶ / ₈ 1732 till komminister i Allerum, komminister i Brunnby 1733, kyrkoherde i Barkåkra och Rebbelberga 1745, prost öfver Bjära härad 1760, † ⁹ / ₁ 1762. G. 1735 m. CATHARINA SINIA, f. 1712, † ²² / ₁₀ 1789.	JOHANES PALM, f. ²⁰ / ₈ 1709, † o. ²¹ / ₈ 1709.
--	---	--	---	--	---	---	---	--	---	--	--	--	---

SIMON ISRAEL PALM, f. 1734, döpt ¹⁹/₈, student i Lund 1751, magister 1760, prästvigd ¹/₆ 1760 till biträde åt fadern, blef dennes efterträdare såsom kyrkoherde i Efveröd och Östra Sönnarslöf 1772, † ³/₈ 1785. G. ³⁰/₈ 1771 m. PHILIPPA CHRISTINA NOLÉN, f. ¹⁴/₇ 1746, † ¹⁸/₁ 1842, i hennes 1:a gifte (g. 2:o m. kyrkoherden i Efveröd och Östra Sönnarslöf, prosten öfver Gårds härad, Josef Norén, f. 1756, † ²⁰/₁ 1798). Blef stamfader för en ännu lefvande släktgren **Palm**.

CATHARINA PALM, f. ²⁸/₈ 1736, † ¹/₈ 1792. Upptogs såsom eget barn af farbrodern Olof Palm. G. ⁹/₁₀ 1764 m. komministern i Frenninge och Vollsjö MATHIAS IVAR FEUK, f. o. 1730, † ²¹/₈ 1787.

GILIUS PALM, f. ²⁸/₈ 1740, student 1756, prästvigd ¹⁸/₁₁ 1762, kyrkoherde i Kågeröd och Stenestad 1775, † ¹/₈ 1785. G. m. CHARLOTTA LOVISA KLERCK, f. 1752, † 1827, i hennes 1:a gifte (g. 2:o m. kyrkoherden i Kågeröd och Stenestad Carl Harald Hasselberg, f. ⁹/₈ 1741, † ²¹/₁₀ 1797). Blef stamfader för en ännu lefvande släktgren **Palm**.

EN SON, f. trol. 1736, † före fadern, trol. o. 1742.

ERIC PALME, f. ⁹/₁₁ 1737, student i Lund 1756, prästvigd ¹⁸/₁₁ 1761 till biträde åt fadern och tjänstgjorde i Barkåkra till 1764, komminister i Svedala sistnämnda år, i Allerum 1767, i Husie 1773, i Backaryd 1775, kyrkoherde i Nättraby 1792, prost öfver egen församling 1802, † ¹/₈ 1815. G. ⁹/₇ 1776 m. HELENA CATHARINA SUNDIA, f. ²⁰/₁ 1749, † ¹¹/₈ 1798.

GILIUS PALME, f. något af åren 1738—1743, student i Lund 1763, uppgifves hafva dött före 1783.

SIMON PALME, f. o. 1743, student i Lund 1763, extra ordinarie kontorsskrifvare vid Stockholms postkontor 1769, ordinarie kontorskrifvare där 1777, † ogift ²²/₁ 1789.

CATHARINA MARIA PALME, f. trol. 1745, † ²⁴/₈ 1798. G. ²²/₇ 1774 m. kyrkoherden i Norrvinge och Dagstorp, prosten JACOB ÖSTMAN, f. ⁹/₈ 1738, † ²⁷/₈ 1799.

JOHAN PALME, f. ¹⁹/₁ 1755, kronofogde i Ingelstads och Järrestads härader 1778, begärde och erhöill afsked 1781, mönsterskrifvare i Malmö, † ¹⁹/₈ 1788.

JOHAN PALME,

f. ¹⁸/₈ 1778, tjänstgjorde å häradsskrifvarekontor i Ronneby från 1793, sedan å landskontoret i Carlskrona, stadskassör i Calmar 1801, kronofogde i Södra Møre härad af Calmar län 1805, assessors n. h. o. v., begärde och erhöill afsked 1844, † ¹⁰/₄ 1845. G. ¹⁸/₁ 1806 m. CAROLINA LOVISA VON SYDOW, f. ²⁴/₈ 1787, † ²⁰/₈ 1854. Från dem härstammar hela den nu lefvande släkten **Palme**.

Nr 3.

SLÄKTERNA LOCH, PALME OCH GLIMAGER.

SIMON LOCH,

handelsman i Ystad, † senast 1621. G. m. KIRSTINE N. N., † 1622.

PETER LOCH, handelsman och skeppare i Ystad, stadskämner, † 1632. G. m. ANNE N. N., som öfverlefde honom.	HANS LOCH, handelsman och skeppare i Ystad, † 1640. G. m. N. N. (som förut varit gift med rådmannen Hans Tillings son Christoffer Hansøn).	MARNE LOCH, † trol. 1648. G. 1:o m. PALME LYDER, † 1630, 2:o m. PEDER CHRISTENSØN, † 1665, båda handelsmän i Ystad.	ANDRIS LOCH, handelsman i Ystad, † 1646, trol. ogift.	HELVIG LOCH, † 1679. G. m. KNUD OLSØN, handelsman och kvarnägare i Ystad, förvaltare på Örup, † o. 1650.
--	---	---	--	--

1) SIMON PALME,
f. o. 1624, handelsman
i Ystad, † 1654.

PALME SIMONSSON,
f. 1649, handelsman
i Ystad, † 1712. G. m.
ANNE HAAGENS-
DAATTER, f. o. 1642,
† 1713.

SIMON PALM(E),
f. 1675, handelsman
i Ystad, † 1709.
G. 2:o m.
JUDITHA BARFOTH,
som öfverlefde
honom.

KARINA PALM,
f. 1708, † 1749. G. m.

ANNA KIRSTINA
KNUTSDOTTER.
G. m. BJÖRN OLOFSSON
GLIMAGER,
f. 1641, kyrkoherde
i Högestad, † 1702.

CARL BJÖRNSSON
GLIMAGER,
f. 1668, kyrkoherde
i Högestad, † 1721.

MAGNUS GLIMAGER,
f. o. 1702, postjakt-
skeppare i Ystad.

SLÄKTEN VON MØINICHEN

SIXTUS VON MØINICHEN,

f. i Rostock 1550, bardscher i Ystad, † 1613. G. m. BARBARA MORTENSDAATTER GØDE, f. 1573, † 1639, i hennes 1:a gifte (g. 2:o före 1623 m. bagaren i Ystad Carsten Hindricsøn Oldenborg). De hade flera barn, bland hvilka sonen:

MORTEN SIXEN VON MØINICHEN,

f. i Ystad 1599, bardscher i Malmö 1626—1638, i Köpenhamn från 1638 till sin död 1663. G. 1627 i Malmö m. MARGRETE HINDRICSDAATTER DAABELSTEN, f. 1608, † 1677. Af deras elfva barn märkas:

SIXTUS,	HINDRIC,	KARNE,	MARGRETE,
f. 1629 i Malmö, bardscher i Köpenhamn, † 1666. G. m. ANNE THISENS.	f. 1631 i Malmö, bardscher i Köpenhamn, hof- och lifmedicus hos konungarne Fredric III, Christian V och Fredric IV, »justitieraad», † 1709. G. 1:o 1666 m. INGEBORG KLAWMAN, † 1672, 2:o 1676 m. MARIA PELT.	f. 1633 i Malmö. G. 1655 m. bardscheren i Köpenhamn, lifkirurgen hos konung Christian V ADAM DANIELASPACH, f. 1629.	f. 1640 i Köpenhamn, † 1661. G. 1660 m. handelsmannen först i Ystad, sedan i Köpenhamn HANS PALME, f. o. 1626, † 1661, i hans 2:a gifte.

SLÄKTTAFLOR

LXXV

N:r 5.

SLÄKTERNA TRELBOG OCH DAHL.

SØFFREN TRELBOG,
skomakare i Ystad, † o. 1656. G. 1:o m.
Karine Hendricsdaatter, † senast 1645, 2:o
före 1648 m. MARGRETE PALMESDAATTER,
† senast 1665. Hade i senare äkten-
skapet döttrarna:

MARNA, † 1697. G. (trol. efter okt. 1673) m.	KARNA, lefde 1689 "i Åsom".	PERNILLA, † 1672.	} G. m.
--	-----------------------------------	----------------------	---------

INGER N. N.,
som lefde ännu 1689.
Trol. g. 1:o m. Med visshet g. (2:o) m.
CHRISTOFFER [DAHL] SÖREN MICHELSSON,
f. o. 1600, skoflickare
i Ystad, † 1687.

ENEVOLD CHRISTOFFERSSON
DAHL,
sämiskmakare i Ystad, † 1685,
i hans 2:a gifte. G. 1:o m.
MARNE RASMUSDAATTER,
† 1669, 3:o med N. N., † 1676,
4:o 1677 m. LUCIA JACOBSDOT-
TER POPP, i hennes 1:a gifte.

CHRISTOFFER
SÖRENSSON
DAHL,
sämiskmakare
i Ystad,
i hans 1:a gifte.
(G. 2:o 1698 m.
Dorotea Nils-
dotter). Hade i
förräktenskapet
flera barn som
lefde i Ystad.

1) CHRISTOFFER	1) ANNA MARGRETA	2) SÖREN ENEVOLDSSON DAHL, f. o. 1671, sämiskmakare först i Ystad, sedan i Trond- hiem.	ETT BARN i 3:e eller sna- rare 4:e giftet.
----------------	---------------------	--	--

SLÄKTEN GRAA.

LAURS NIELSØN GRAA,
handelsman i Ystad, gjorde sitt testamente 1628.
G. m. ANNE PEDERSDAATTER JYDE, † före 1617.

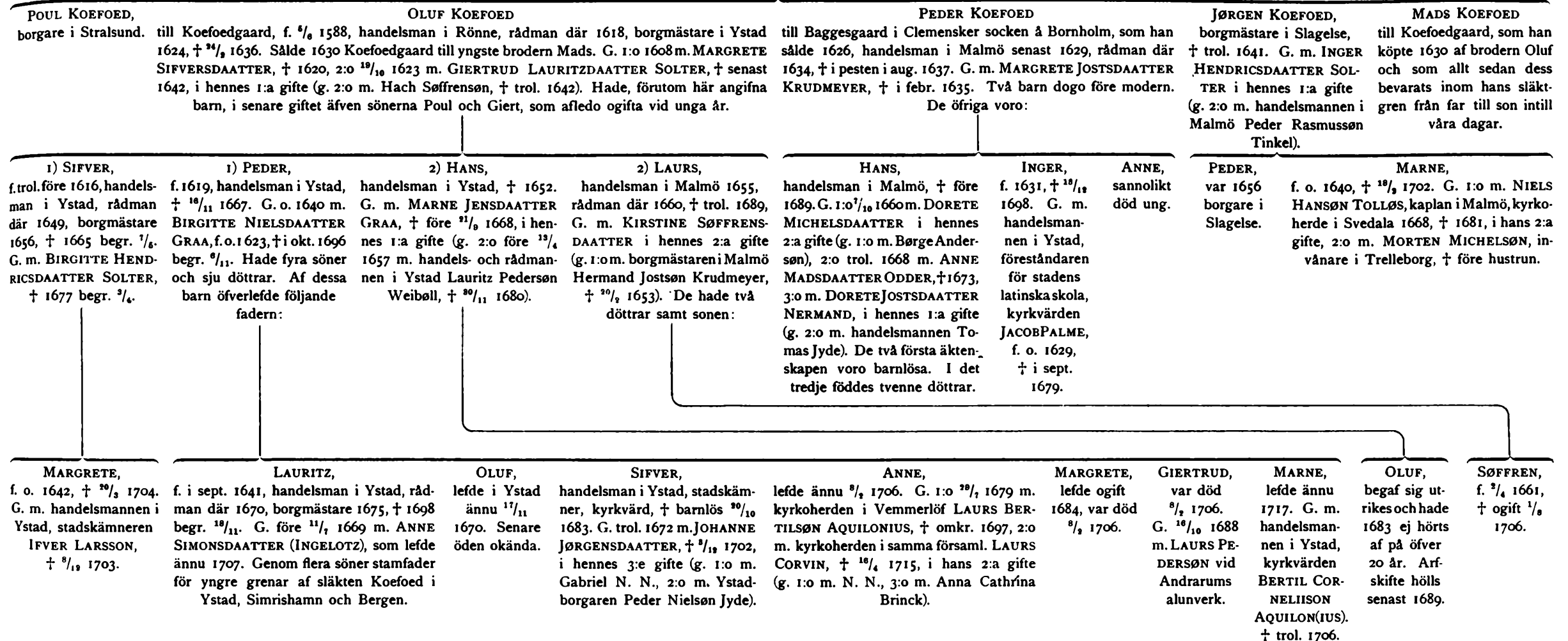
NIELS LAURSØN GRAA, f. 1600, handelsman i Ystad, rådman där senast 1631, borgmästare 1636, begärde och fick afsked från denna tjänst 1657, † 1664. G. 1:o m. ANNE HANSDAATTER, f. o. 1594, † 1628, 2:o m. Anne Svendsdaatter, f. o. 1599, † 1637, 3:o m. Elne Clausdaatter, f. o. 1604, † 1644. Hade i första gifftet tre söner och två döttrar. Två af dessa barn voro:		BEINDTE LAURS- DAATTER GRAA, † trol. 1631. G. m. borgaren och kyrk- värden i Ystad HENDRIC GIERTSØN SOLTER, † trol. 1633, i hans 1:a gifte.		JENS LAURSØN GRAA, handelsman i Ystad, rådman där trol. 1648, inspektör vid Vårfrukyrkans ny- byggnad 1648-1651, hospitalsförestån- dare, † 1668. G. m. N. N.							
HANS NIELSØN GRAA, handelsman i Ystad, råd- man där 1656, † 1676. G. m. GIERTRUD NIELSDAATTER, som dog före honom.		BIRGITTE NIELS- DAATTER GRAA, f. o. 1623, † 1696. G. m. handelsman- nen i Ystad PEDER KOEFOED, f. 1619, † 1667.		BIRGITTE HEND- RICS DAATTER SOLTER, † 1677. G. m. borg- mästaren i Ystad SIFVER KOEFOED, † 1665.		MARNE JENS- DAATTER GRAA, † senast 1668. G. 1:o m. handelsman- nen i Ystad HANS KOEFOED, † 1652, 2:o m. rådmannen där LAURITZ PE- DERSEN WEIBØLL, † 1680.					
ELSEBE, † barnlös 1682. G. 1:o m. rektor vid Ystads latinska skola ANDERS JACOBSØN, † 1670, 2:o 1678 m. löjt- nanten AMBRO- SIUS GRAF, som nämnes död 1689.		ANNE, f. o. 1655, † ogift 1737.		MARNE, f. o. 1658, † 1731. G. 1688 m. ar- rendatorn på Kronovall PÅL ASSERS- SON UTTER, som dog senast 1727.		BIRGITTE, f. o. 1659, † 1727. G. tidi- gast 1689 m. handelsman- nen i Malmö PEDER NILSSON, som dog före henne.		NIELS, student i Lund 1682, rymde från Ystad till Dan- mark 1686, † där mel- lan 1688 och 1696.		LENE, † 1726. G. trol. 1686 m. boktryckaren först i Malmö, sedan i Lund ABRAHAM HABEREGGER, † 1739.	

SLÄKTEN KOEFOED I YSTAD OCH MALMÖ.

PEDER KOEFOED,

f. 1548, † 1616, till Koefoedgaard i Östermarie socken, ägare jämväl af ett flertal gårdar i Poulsker, Clemensker, Aaker och Rutsker socknar, allt å Bornholm. G. 1:o m. Elsebet Henningsdaatter Gagge, † trol. 1585, 2:o m. INGER PEDERSDAATTER. I förra äktenskapet hade han fem barn, som jämte modern voro döda 1585. I senare äktenskapet hade han nio barn, af hvilka sex voro söner.

Fem af dessa söner voro:

Nr 8.

SLÄKTERNA KRUDMEYER OCH KOEFOED I MALMÖ.

JOST HERMANDSØN KRUDMEYER,

f. i Westfalen 1553, handelsman först i Lybeck, sedan i Malmö,

† i pesten 1619. G. 1593 m. ABELE BØLLICKEN, † 1639. Hade tre

söner och fem döttrar, af hvilka tre dogo unga. Bland barnen märkas :

JOHAN,	HERMAND,	TIDEMAND,	MARGRETE,
rådman i Malmö, † 1654. G. m. BEINDTE COR- NELIIDAATTER, som lefde ännu 1667. Hade bland flera barn äfven dottern :	borgmästare i Malmö, † 1653. G. 1:o m. Hille Faddersdaat- ter, † 1631, 2:o m. KIRSTINE SØFFRENSDAATTER, i hennes 1:a gifte (g. 2:o m. rådmannen i Malmö Laurs Koefoed, † trol. 1689). Hade barn i båda gif- tena, i det senare bl. a. dottern :	rådman i Malmö, † 1645. G. m. BIRGITTE GIERTSDAATTER SLYTTER, † 1680. Hade bland flera barn äfven dottern :	† 1635. G. m. råd- mannen i Malmö PEDER KOE- FOED, † 1637. Hade bl. a. dottern :
MARNE.	ANNE,	ANNE,	INGER,
G. m. JOCHIM BRUN, borgare i Malmö, afrättad 1659.	f. 1649. G. 1:o m. handels- mannen i Malmö POFVELWATZ eller WATZEN, † 1688, i hans senare gifte. (I sitt första gifte hade han dottern Brita, som blef gift med Jacob Palmes son Per).	† 1665. G. m. handelsmannen i Malmö JENS NIELSØN ROED, † 1673, i hans 1:a gifte.	f. 1631, † 1698. G. m. handels- mannen i Ystad JACOB PALME, f. o. 1629, † 1679.

SLÄKTERNA PALME, KOEFOED OCH INGELOTZ.

PETER KOEFOED

till Koefoedgaard, f. 1548, † 1616. G. 2:o m.

INGER PEDERSDAATTER.

PETER KOEFOED,
rådman i Malmö, † 1637.
G. m. MARGRETE JOSTS-
DAATTER KRUDMEYER,
† 1635.

INGER KOEFOED,
f. 1631, † 1698. G. m.
handelsmannen i Ystad
JACOB PALME, f. o. 1629,
† 1679.

SIMON PALM(E),
f. 1664, prost i Ö. Salle-
rup, † 1726. G. 1689 m.

OLUF KOEFOED,
f. 1588, borgmästare i
Ystad, † 1636. G. 1:o
m. MARGRETE SIFVERS-
DAATTER, † 1620.

PETER KOEFOED,
f. 1619, handelsman i
Ystad, † 1667. G. m.
BIRGITTE NIELSDAAT-
TER GRAA, f. o. 1623,
† 1696.

LAURITZ KOEFOED,
f. 1641, borgmästare
i Ystad, † 1698.

SIMON JACOBSON
(hvars barn kallade sig INGE-
LOTZ), borgmästare i Ystad,
† 1675. G. m. KARNE JACOB-
DAATTER, † 1676.

G. m.	ANNE, lefde ännu 1707.	MARGRETE, † 1707. G. 1:o m. prosten i Löderup OLUF BERTILSON AQUILONIUS, f. 1630, † 1684.
	MARGARETA, f. o. 1666, † 1726.	

SLÄKTTAFLOR

LXXIX

N:r 10.

SLÄKTERNA PALME, KOEFOED OCH AQUILONIUS.

PEDER KOEFOED

till Koefoedgaard, f. 1548, † 1616. G. 2:o m.

INGER PEDERSDAATTER.

PEDER KOEFOED,
rådman i Malmö, † 1637.
G. m. MARGRETE JOSTS-
DAATTER KRUDMEYER,
† 1635.

INGER KOEFOED,
f. 1631, † 1698. G. m.
handelsmannen i Ystad
JACOB PALME, f. o. 1629,
† 1679.

SIMON PALM(E),
f. 1664, prost i Ö. Salle-
rup, † 1726. G. 1689 m.

OLUF KOEFOED,
f. 1588, borgmästare i
Ystad, † 1636. G. 1:o
m. MARGRETE SIFVERS-
DAATTER, † 1620.

PEDER KOEFOED,
f. 1619, handelsman i
Ystad, † 1667. G. m.
BIRGITTE NIELSDAAT-
TER GRAA, f. o. 1623,
† 1696.

ANNE KOEFOED. G. 1:o 1679 m.

BERTIL KNUDSØN AQUILONIUS,
f. 1588, prost i Løderup, skald
och lärd, † 1650. G. 1616 m.
LISEBET NIELSDAATTER,
f. o. 1602, † 1663.

LAURS BER-
TILSØN AQUI-
LONIUS, kyrko-
herde i Vem-
merlöf, † om-
kring 1697.

OLUF BERTIL-
SØN AQUILO-
NIUS, f. 1630,
prost i Løderup,
† 1684. G. m.
MARGRETE
SIMONSDAAT-
TER, † 1707, i
hennes 1:a gifte.
MARGARETA,
f. o. 1666, † 1726.

SLÄKTERNA PALME, KOEFOED, GRAA, WEIBØLL OCH INGELOTZ.

PETER KOEFOED

till Koefoedgaard, f. 1548,

† 1616. G. 2:o m. INGER

PEDERSDAATTER.

PETER KOEFOED, rådman i Malmö, † 1637. G. m.	OLUF KOEFOED, f. 1588, borg- mästare i Ystad, † 1636. G. 2:o m. GIERTRUD
MARGRETE JOSTSDAAT- TER KRUD- MEYER, † 1635.	LAURITZ- DAATTER SOLTER, † senast 1642.

INGER KOEFOED, f. 1631, † 1698. G. m. handels- mannen i Ystad JACOB PALME, f. o. 1629, † 1679.	HANS KOEFOED, handelsman i Ystad, † 1652.
---	--

SIMON PALM(E),
f. 1664, prost i Ö. Sallerup,
† 1726. G. 1689 m.

JENS GRAA,
rådman i
Ystad, † 1668.
G. m. N. N.

MARNE
GRAA,
† senast 1668,
i hennes 1:a
gifte.

LAURITZ
PEDERSØN
WEIBØLL,
rådman i
Ystad, † 1680,
i hans 1:a
gifte.

JACOB EBBESØN,
f. 1586, byfogde och rådman
i Ystad, † 1657. G. 1:o 1621 m.
MARGRETE JOHANSDAATTER
FRIJS, † trol. 1628, 2:o 1648
m. ELNE JØRGENDS DAATTER,
f. o. 1627, † 1705, i hennes
1:a gifte.

2) MAR- GRETE, f. 1650, † 1709, i hennes 1:a gifte.	1) KARNE, † 1676. G. m. borgmästaren i Ystad SIMON JACOBSON, † 1675.
--	---

MARGRETE,
† 1707. G. 1:o m. prosten
i Löderup OLUF BERTILSØN
AQUILONIUS, f. 1630, † 1684.

MARGARETA,
f. o. 1666, † 1726.

SLÄKTTAFLOR

LXXXI

N:r 12.

SLÄKTERNA INGELOTZ, AQUILONIUS, PALME OCH WEIBØLL SAMT HAAGEN PEDERSØNS SLÄKT.

JACOB EBBESØN,

f. 1586, byfogde och rådman i Ystad, † 1657.

G. 1:o 1621 m. MARGRETE JOHANSDAATTER
FRIJS, † trol. 1628, 2:o 1648 m. ELNE JØRGENS-
DAATTER, f. o. 1627, † 1705, i hennes 1:a gifte.

1) KARNE,
† 1676. G. m.
borgmästaren
i Ystad SIMON
JACOBSØN,
† 1675.

2) MARGRETE,
f. 1650, † 1709.
G. 1:o 1673 m. råd-
mannen i Ystad
LAURITZ PEDER-
SØN WEIBØLL,
† 1680, i hans
2:a gifte.

ANNE,
f. trol. 1625,
† 1675.

G. 2:o { JENS TORSØN,
f. o. 1618,
handelsman i
Ystad, † 1686.

HAAGEN PEDERSØN,
handelsman i Ystad, † 1646
eller 1647. G. m. DORETE
GIERTSDAATTER FRØLING-
HUS, f. på 1500-talet,
† på 1670-talet.

MARGRETE,
† 1707. G. 1:o
m. prosten i
Löderup
OLUF
BERTILSØN
AQUILONIUS,
f. 1630, † 1684.

PER
LAURITZØN
WEIBØLL,
handelsman i
Ystad, drä-
pare, senare
handelsman i
Köge, † 1709.

G. 1:o { KARNE JENS DAATTER,
som lefde ännu 1689, men
† 1680 dog före 1694, i hennes
2:a gifte.

G. 1:o { JENS
HAAGENSØN,
handelsman i
Ystad, † 1677.

ANNE
HAAGENS-
DAATTER,
f. o. 1642,
† 1714. G. m.
handelsman-
nen i Ystad
PALME SI-
MONSSON,
f. 1649, † 1712.

MARGRETE,

f. o. 1666, † 1726. G. m. prosten i Ö. Sallerup
SIMON PALM(E), f. 1664, † 1726.

SLÄKTERNA KRUDMEYER, SOLTER OCH KOEFOED SAMT
SÖFFREN CHRISTENSØNS SLÄKT.

JOST KRUDMEYER,
f. 1553, handelsman i
Malmö, † 1619. G. m.
ABELE BØLLICKEN,
† 1639.

MAR- HERMAND
GRETE KRUD-
MEYER,
KRUD- borg-
MEYER, mästare
† 1635, i Malmö,
G. m. † 1653.

SÖFFREN CHRISTENSØN,
borgmästare i Malmö,
† 1649. G. 2:o m. MARNE
JACOBSDAATTER,
† 1651.

KIRSTINE HACK
SÖFFRENS- SÖFFREN-
DAATTER, SØN, ride-
i hennes fogde på
1:a gifte. Fulltofta,
G. 2:o m. borgare
i Ystad,
† trol.
1642.

MARNE HACKS-
DAATTER, † 1666.
G. m. rådmannen
i Malmö FADDER
OLUFSØN LOCH,
† 1676, i hans
1:a gifte.

LAURITZ
GIERTSØN
SOLTER,
rådman
i Ystad,
† 1632.
G. m. MA-
RINE N. N.

GIERTRUD
LAURITZ-
DAATTER
SOLTER,
† senast
1642,
i hennes
2:a gifte.

PEDER KOEFOED
till Koefoedgaard, f. 1548,
† 1616. G. 2:o m. INGER
PEDERSDAATTER.

OLUF PEDER
KOEFOED, KOEFOED,
f. 1588, rådman i
borg- Malmö,
mästare i † 1637.
Ystad,
† 1636,
i hans 2:a
gifte.

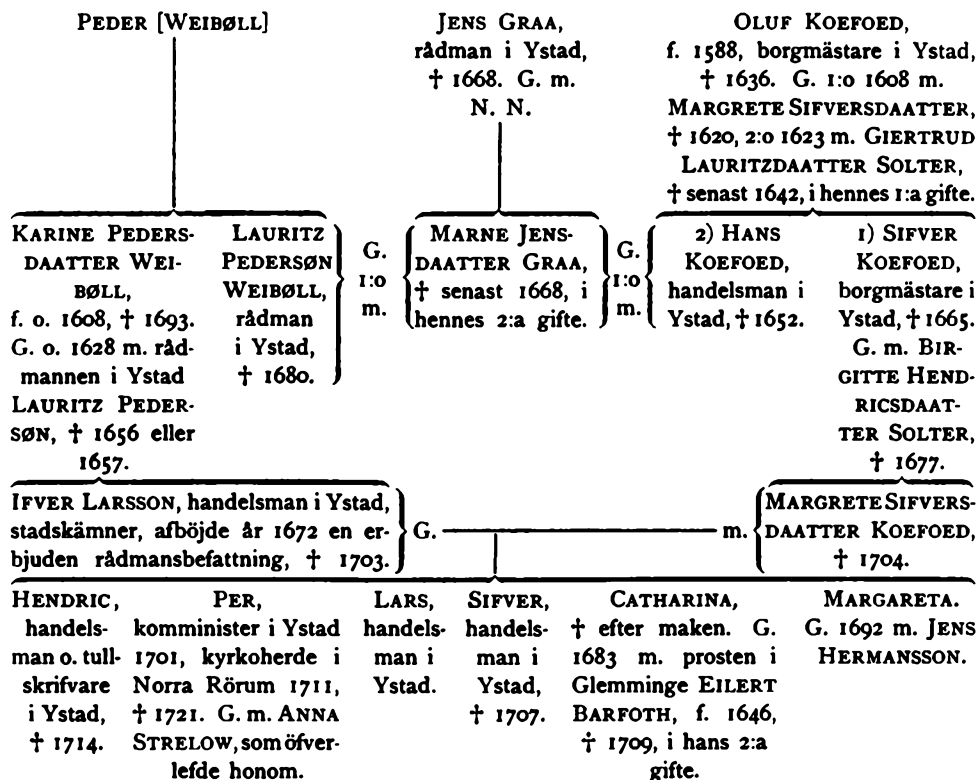
LAURS KOEFOED,
rådman i Malmö,
† trol. 1689.

SLÄKTTAFLOR

LXXXIII

N:r 14.

SLÄKTERNA WEIBÖLL, GRAA OCH KOEFOED SAMT RÅDMANNEN LAURITZ PEDERSØNS SLÄKT.

RÅDMANNEN JACOB EBBESØNS ÄTTLINGAR.

EBBE PEDERSØN,
borgare i Tönder. G. m.
MARNE IBSDAATTER.

JOHAN FRIJS,
borgmästare i
Ystad, † 1633. G.
m. KARNE
TUFVESDAATTER.

JØRGEN N. N.
G. m. BODIL JACOBSDAATTER i
hennes 1:a gifte (g. 2:o senast 1648
m. byfogden, senare rådmannen
i Ystad Christen Jensøn).

JACOB EBBESØN,
f. 1586, byfogde i Ystad 1621-
1624, rådman där 1624-1657,
† 1657.

G. 1:o MARGRETE
JOHANSDAATTER
FRIJS,
† 1628.

2:o 1648 m. ELNE JØRGENDSDAATTER,
f. o. 1627, † 1705, i hennes 1:a
gifte (g. 2:o m. borgaren i Ystad
Suend Suendsøn).

1) KARNE,
† 1676. G.
m. borg-
mästaren
i Ystad
SIMON
JACOBSON,
† 1675.
Från dem
här-
stammar
släkten
Ingelotz.
Se Släkt-
tafla 16.

1) MARNE,
f. trol. 1624,
† 1655. G. m.
rådmannen i
Ystad JENS
JACOBSON,
f. 1608, † 1689,
ihans 1:a gifte.
Från dem här-
stammar
släkten
Dahl.

1) ANNE,
f. trol. 1625, † 1675.
G. 1:o m. handels-
mannen i Ystad
PEITERUPPENDICK,
f. trol. 1612, † 1654,
2:o m. handelsman-
nen där JENS TOR-
SØN, f. o. 1618, † 1686.
Från henne, i båda
hennes giften, här-
stammar släkten
Uppendick.

1) EN SON
och EN
DOTTER
döda före
modern.

2) MARGRETE,
f. 1650, † 1709. G. 1:o
1673 m. rådmannen
i Ystad LAURITZ
PEDERSON WEI-
BØLL, † 1680, i hans
2:a gifte, 2:o 1681 m.
rådmannen där
SVEN BELLIN, f. o.
1646, † 1705. Från
henne, i hennes se-
nare gifte, härstam-
mar släkten
Bellin.

Nr 16.

BORGMASTAREN SIMON JACOBSSØNS ÄTTLINGAR.

SIMON JACOBSSØN,

född på Jutland; skeppare och handelsman i Ystad från 1641, bodde 1645 i Köpenhamn, 1646 åter i Ystad; blef 1648 arrendator på Ingelstad, omkr. 1656 förvaltare på Smedstorp, men var därjämte hela tiden borgare och handelsman i Ystad; lämnade Smedstorp och slog sig helt ned i staden 1670; borgmästare där 1675, † s. å. G. m. KARNE JACOBSDAATTER, † 1676.

CATHRINE SIMONS- DAATTER, f. 1646, † 1696. G. 1:o 1668 m. prosten i Gladsax ANDREAS CLAUSØN, f. o. 1620, † 1677, 2:o 1678 m. kyrko- herden i Gladsax MADS STURE, f. o. 1650, † 1694.	MARGRETE SIMONS- DAATTER, † 1707. G. 1:o m. prosten i Löderup OLUF BERTILSØN AQUILONIUS, f. 1630, † 1684, 2:o 1684 m. prosten först i Löde- rup, sedan i Helsing- borg, sist i Lands- krona Gilius Acht- schelding, † 1698.	JOHAN SIMONSØN INGELOTZ, född på Ingelstad, kyrko- herde i Åsum 1673, † 1686. G. m. CATHARINA OEL- REICH, som lefde ännu 1718, i hennes 1:a gifte (g. 2:o m. förste mannens efterträdare Mathias Eklund, † 1693, 3:o m. dennes efterträdare, sedermera prosten i Hel- singborg Johannes Sundius, f. 1662, † 1701).	JACOB SIMONSØN (INGELOTZ), född på Ingelstad o. 1656, kyrkoherde i Efve- röd 1681, † 1699. G. m. ELLINE PEDERSDAAT- TER, † senast 1700, i hennes 2:a gifte.	ANNE SIMONS- DAATTER, lefde ännu 1707. G. före 1669 m. borg- mästaren i Ystad LAURITZ KOEFOED, f. 1641, † 1698.			
Barnen i 1:a giften, af hvilka söner- na CLAUS, JACOB, KNUT och SIMON samt dottern GUNNIL CATHRINA äro kända, kallade sig BERGSTEN.	MARGARETA AQUILONIA, f. o. 1666, † 1726. G. 1689 m. prosten i Ö. Sallerup SIMON PALM(E), f. 1664, † 1726.	CATHARINA MARIA INGELOTZ, † o. 1734. G. 1700 m. prosten i Brunnby ERIC SINIUS, f. 1669, † 1742.	BERNT SIMON INGELOTZ, nobil. INGELOTZ, f. 1685, öfver- stelöjtnant, adlad 1720, † 1765. Stam- fader för ännu levfande adliga ätten Ingeltz.	SIMON INGELOTZ, f. 1697, upp- togs 1700 som eget barn af Simon Palm i Östra Sallerup, student 1715, öfver- gick sedan till den militära banan.	HELENA INGELTZ, upptogs 1700 ¹ , som eget barn af fastern Margrete Simons- daatter, efter hennes död 1707 af hennes son Simon Aquilo- nius, efter dennes död 1713 sannolikt af Si- mon Palm i Östra Sallerup. Hennes senare öden okända.		
GILIUS PALM, f. 1699, frälse- inspektör på Svane- holm och Brodda, † 1734. G. m.	PETER PALM, f. 1705, kyrko- herde i Löfvestad, † 1759. G. 1:o m.	RUTGER PALM, f. 1707, prost i Barkåkra, † 1762.	G. m.	CATHARINA SINIA, f. 1712, † 1789.	BEATA MAGDALENA SINIA, f. o. 1709, † 1750.	BRITA CATHARINA SINIA, f. o. 1705, † 1757.	Om deras öf- riga ättlingar se Släkttafva 22.

SLÄKTERNA PALME, KOEFOED OCH BARFOTH.

PETER KOEFOED

till Koefoedgaard, f. 1548, † 1616.

G. 2:o m. INGER PEDERSDAATTER.

PALME LYDER,
skeppare och handelsman i Ystad, † 1630.
G. m. MARNE LOCH, † trol. 1648.

PETER KOEFOED,
rådman i Malmö,
† 1637. G. m. MAR-
GRETE KRUD-
MEYER, † 1635.

OLUF KOEFOED,
f. 1588, borgmästare
i Ystad, † 1636. G.
1:o m. MARGRETE
SIFVERSDAATTER,
† 1620.

SIMON PALME,
f. o. 1624, handels-
man i Ystad,
† 1654.
G. m. N. N.

JACOB PALME,
handelsman i
Ystad, f. o. 1629,
† 1679.

G. m. { INGER KOEFOED,
f. 1631, † 1698.

SIFVER KOEFOED,
borgmästare i Ystad,
† 1665. G. m. BIR-
GITTE HENDRICS-
DAATTER SOLTER,
† 1677.

PALME SIMONSSON,
f. 1649, handelsman i Ystad, † 1712.
G. m. ANNE HAAGENSDAATTER,
f. 1642, † 1714.

SIMON PALM(E),
f. 1675, handelsman i Ystad, † 1709.
G. 2:o 1701 m.

MARGRETE KOEFOED,
f. o. 1642, † 1704. G. m. handels-
mannen i Ystad IFVER LARSSON,
† 1703.

CATHARINA IFVERSDOTTER.
G. 1683 m. prosten i Glemminge
EILERT BARFOTH, f. 1646, † 1709,
i hans 2:a gifte.

JUDITHA BARFOTH,
f. o. 1684, öfverlefde sin make.

Nr 18.

SLÄKTEN AQUILONIUS.

BERTIL KNUDSØN AQUILONIUS,

f. 1588, kyrkoherde i Löderup, prost öfver Ingelstads härad, humanist,
† 1650. G. m. LISEBET NIELSDAATTER, f. o. 1602, † 1663.

OLUF,	LAURS,	MAGNUS,	BERTIL,	CORNELIUS,
f. 1630, kyrkoherde i Löderup, prost öfver Ingelstads härad, † 1684. G. m. MARGRETE SIMONSDAATTER, † 1707, i hennes 1:a gifte (g. 2:o 1684 m. kyrkoherden först i Löderup, sedan i Helsingborg, sist i Landskrona, prosten först öfver Ingelstads, sedan öfver Luggude och Södra Åsbo, sist öfver Rönnebergs och Harjagers härader Gilius Achtschelding, † barnlös 1698). Bland deras barn märkas:	kyrkoherde i Vemmerlöf, † o. 1697. G. m. ANNE PEDERSDAATTER KOEFOED, som lefde ännu 1706, i hennes 1:a gifte.	kyrkoherde i Önnestad, † 1708. G. m. MARGRETE N. N. Hade flera söner, som ändradesläktnamnet till AQUILON. Från en af dem härstammar sannolikt den nu lefvande släkten af detta namn.	kyrkoherde i Hoby, prost öfver Bräkne och Listers härader, begaf sig 1676 till Danmark.	student, lefde hos brodern Bertil i Hoby, begaf sig 1676 till Danmark. Var troligen fader till:

BAR-THOLDUS,	ELISABETH, MARGARETA,	CATHARINA,	ANNA,	SIMON,	BERTIL CORNELIUSON AQUILON(IUS),
student i Lund 1682, i Wittenberg 1684, dräpt i Lund 1687.	† senast 1714. f. o. 1666, † 1726. G. 1:o 1685 m. kyrkoherden i Tryde NIELS LONDIN, † 1699, 2:o m. kyrkoherden i samma församling JOSEPH BOLMSTADIUS, f. 1669, † 1739, i hans 1:a gifte.	lefde ännu 1723. G. 1:o m. komministern i Grönby HANS BERING, 2:o 1696 m. rektorn i Malmö, kyrkoherden i Kropp JHANNES JACOBÆUS, † 1710.	öfverlefde båda sina män. G. 1:o 1699 m. kyrkoherden först i Löderup, sedan i Christianstad, prosten öfver Gårds härad TURO LIEBMAN, f. 1660, † 1718, 2:o 1720 m. kyrkoherden i Tygelsjö JHANNES SJÖWALL, † 1730.	f. o. 1680, kyrkoherde först i Hellestad, sedan i Håslöf, † 1713. G. m. BRITA PLANTIN, f. 1678, † 1757, i hennes 1:a gifte (g. 2:o 1714 m. förste mannens efterträdare, prosten öfver Skytts härad Nils Sylvan, f. 1665, † 1726, 3:o m. kyrkoherden i Dalköpinge, prosten öfver sistn. härad Olof Örnberg, f. 1680, † 1738).	handelsman i Ystad, kyrkvärd, † trol. 1706. G. m. MARNE PEDERSDAATTER KOEFOED, som lefde ännu 1717.

SLÄKTEN FOSS.

TØGER JENSØN,
kyrkoherde i Viborg, reformator, † 1538.
G. m. ANNE PEDERSDAATTER, i hennes
1:a gifte.

PEDER TØGERSØN,
f. 1532, biskop i Viborg, † 1595. G. m.
MARGRETE JENSDAATTER, † i pesten
1603, i hennes 1:a gifte.

CHRISTIAN NIELSØN REFF eller FOSS,
f. o. 1554, lektor i Viborg, kanik i Aar-
hus, † 1625.

G.
m.

MAREN PEDERSDAATTER,
»de Fossers moder», f. 1571, † 1588,
samma dag ende sonen föddes.

NIELS FOSS,
f. 1588, läkare i Lund, provincialmedicus i Skåne, lärd, † i Köpenhamn 1645. G. 1625
m. KAREN MATTHISDAATTER (JACOBÆA). De hade 6 söner och 3 döttrar.

Af dessa barn märkas:

CHRISTIAN, f. 1626, läkare, pro- fessor i Lund, sedan lif- medicus hos Christian V, † 1680.	MATTHIS, f. 1627, rektor i Lund, sedan pro- fessor i Köpen- hamn, biskop i Aalborg, † 1683.	JENS, f. 1629, läkare i Christian- stad, se- dan i Randers, Köpen- hamn, † 1687.	PEDER, f. 1631, rektor vid Köpen- hamns skola från 1677, pro- fessor mu- sices, † 1698.	JACOB, f. 1633, rektor i Köge, se- dan i Kö- penhamn, † 1676.	MARNE. G. 1660 m. pro- fessorn i Lund, Lunds universi- tets förste pro- kansler, superin- tendenten i Bre- men BERNHARD OELREICH, f. 1626, † 1686. Från dem här- stammar på tre skilda vis släkten Palme. Se Släkttafla 20.	LAURITZ, f. 1637, läkare, förestån- dare för Sorö sko- las gods, † 1703.
--	---	---	--	---	---	---

SLÄKTERNA OELREICH, SINIUS, SUNDIUS, BLANXIUS OCH PALME.

BERNHARD OELRIECH,

f. 1626, magister i Rostock 1646, professor i Sorö 1647, reste i utlandet 1648—1651, kyrkoherde i Norra Åsum 1651, änkedrottningens hofpredikant 1664, teol. doktor i Greifswald 1665, förste teologie professor i Lund s. å. och tillika universitetets förste prokansler, pastor primarius vid S:t Petri kyrka i Bremen 1672 och tillika superintendent därstädes, † 1686. G. 1:o 1652 m. ELISABETH LAUREMBERG, † 1658, 2:o 1660 m. MARNE FOSS.

2) CATHARINA OELREICH,

lefde ännu 1718. G. 1:o 1682 m. kyrkoherden i Norra Åsum JOHAN INGELOTZ, † 1686, 2:o m. kyrkoherden ibid. Mathias Eklund, f. 1658, † 1693, 3:o 1694 m. kyrkoherden först ibid., sedan i Helsingborg JOHANNES SUNDIUS, f. 1662, † 1701.

1) JOHAN OELREICH,

f. 1653, gjorde vidlyftiga resor 1670—1682, kyrkoherde i Efverlöf 1685, i Norra Åsum 1697, † 1700. G. 2:o m. LYCKA ROGGE.

1) CATHARINA MARIA
INGELOTZ,

† o. 1734. G. 1700 m. prosten i Brunnby ERIC SINIUS, f. 1669, † 1742.

3) JOHAN SUNDIUS,
f. 1699, kyrkoherde i Alle-
rum och Fleninge, † 1774.
G. 2:o m.HELENA CATHARINA
OELREICH,

f. 1693, lefde ännu 1750. G. 1711 m. kyrkoherden i Vinslöf IVAR BLANXIUS, f. 1676, † 1744, i hans 2:a gifte.

CATHARINA SINIA,
f. 1712, † 1789. G. m.
prosten i Barkåkra RUTGER
PALM, f. 1707, † 1762.

CECILIA BLANXIA,
f. 1712, † 1789.

ERIC PALME,
f. 1737, prost i Nättraby,
† 1815.

G.
m.

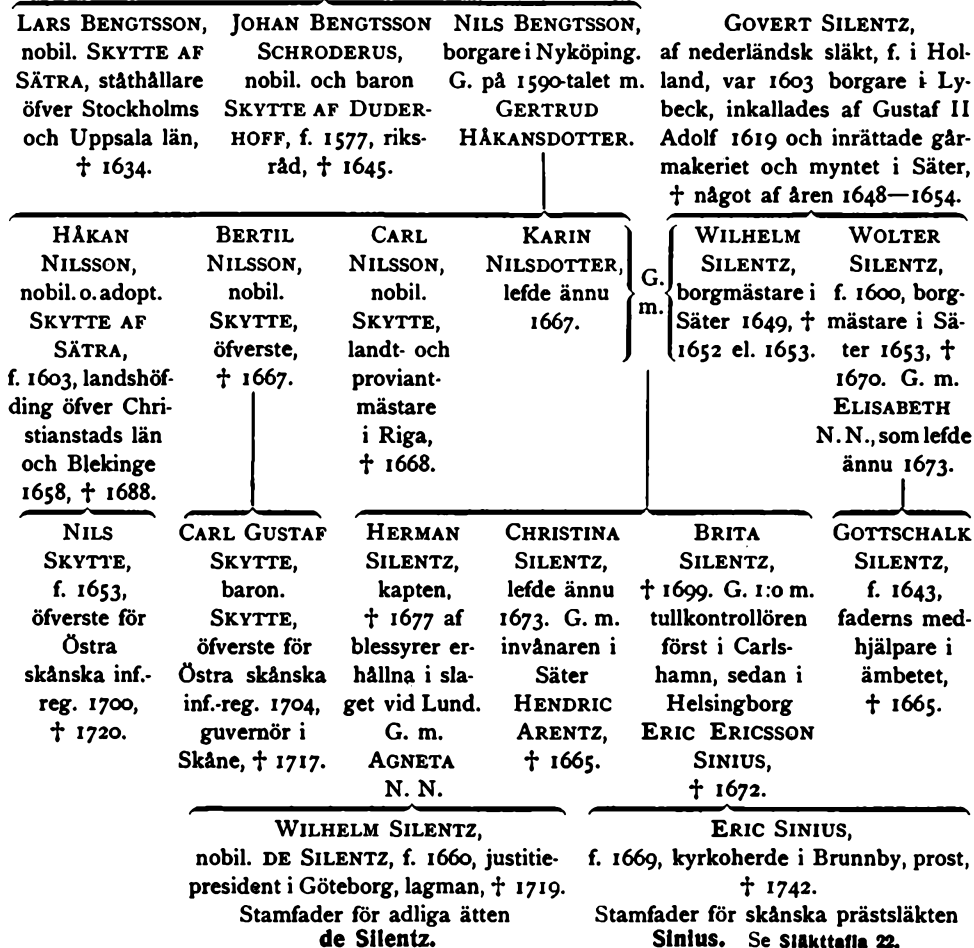
HELENA CATHARINA
SUNDIA,
f. 1749, † 1798.

Från dem härstammar hela den nu lefvande släkten **Palme**.

SLÄKTERNA SKYTTE, SILENTZ OCH SINIUS.

BENGT NILSSON, SKRÄDDARE,

borgmästare i Nyköping på 1500-talet. G. m. ANNA ANDERS-
DOTTER, hvars mormoder var Brita Ericsdotter (Soop) och
hvars mormors moder uppgifves hafva tillhört den medeltida
adliga Skytte-ätten.

SLÄKTTAFLOR

XCI

N:r 22.

SLÄKTEN SINIUS.

LAURENTIUS JONÆ,
kyrkoherde i Enköpings-Näs, † 1626.

ERICUS MAGNI DANMARCHIUS,
kyrkoherde i Enköpings-Näs, † 1661.

} G. m. {
BRITA LARSDOTTER,
som lefde ännu 1680.

LARS ERICSSON SINIUS,
magister i Greifswald, hvarifrån han var åter-
kommen 1650, då han studerade i Upsala.
Senare öden okända.

ERIC ERICSSON SINIUS,
student i Uppsala, tullkontrollör i Carlshamn
1660, i Helsingborg 1672, † s. å. G. m.
BRITA SILENTZ, † 1699.

ERIC SINIUS,
f. 1669, rektor i Helsingborg 1698, kyrkoherde i Brunnby
1704, prost öfver egen församling 1737, tillförordnad prost
öfver Luggude härad 1740, † 1742.
G. 1700 m. CATHARINA MARIA INGELOTZ, † o. 1734.

KARIN SINIA,
f. o. 1673, † 1702. G. m. kyrkoherden
i Hällaryd JACOB KOCK eller COCCIUS,
f. o. 1652, † 1711 i pesten,
i hans 1:a gifte.

BRITA CATHA- RINA, f. o. 1705, † 1757. G. 1734 m. frälse- inspek- toren GILIUS PALM, f. 1699, † 1734.	BEATA MAGDA- LENA, f. o. 1709, † 1750. G. m. kyrko- herden i Löfvestad PETER PALM, f. 1705, † 1759, i hans 1:a gifte.	CATHA- RINA, f. 1712, † 1789. G. m. prosten i Barkåkra RUTGER PALM, f. 1707, † 1762.	EMEREN- TIA, f. 1713, lefde efter faderns död först i Barkåkra, sedan i Norra Åsum, † ogift 1778.	ANTOI- NETTA SOPHIA, f. o. 1716, lefde efter faderns död i Fren- ninge, † ogift 1766.	CHAR- LOTTA, f. o. 1719, lefde efter faderns död i Barkåkra, † ogift 1756.	CHRISTINA MARGARETA, f. o. 1720, upptogs som eget barn af Olof Palm i Frenninge, † 1765. G. 1753 m. kyrkoherden i Kärrstorp JOHAN GADD, f. 1709, † 1773.	JEANNA MARIA, f. o. 1721, upptogs som eget barn af Peter Palm i Löfvestad, flyttade sedan till Fren- ninge, lefde ännu 1764, † ogift.	SAMUEL, f. 1723, kyrko- herde i Norra Åsum, † 1796. G. m. ANNA MARIA ÖSTMAN, † 1789.
---	---	--	--	---	--	---	--	---

ÖSTGÖTA-SLÄKTERNA SUNDIUS OCH TORPADIUS.

NICOLAUS JONÆ,
kyrkoherde i Torpa i Linköpings stift
1559, prost öfver Ydre kontrakt, under-
skref Uppsala mötes beslut 1593, † 1599.
G. m. N. N.

JONAS NICOLAI TORPADIUS,
f. 1560, underskref Uppsala mötes beslut
1593, kyrkoherde i Torpa 1600, † 1601.
G. m. N. N.

ZACHARIAS TORPADIUS,
f. 1597, kyrkoherde i Torpa 1633, † 1663.
G. m. INGEBORG LARSDOTTER, † 1672.

PETRUS MAGNI RIVIUS,
kyrkoherde i Sund i Linköpings stift 1632,
† 1655. G. m. ANNA KILIANSDOTTER,
som lefde ännu 1664.

MAGNUS PETRI SUNDIUS,
f. 1625, kyrkoherde i Asby i Linköpings
stift 1668, prost öfver Ydre kontrakt
1690, † 1697. } G. m.

BRITA TORPADIA,
f. 1630, † 1703.

PETRUS SUNDIUS,
f. trol. 1660, kyrkoherde i
Västra Nöbbelöf 1699,
† 1707.

JOHANNES SUNDIUS,
f. 1662, kyrkoherde först i
Norra Åsum, sedan i Hel-
singborg, prost öfver
Luggude härad, † 1701.

ZACHARIAS SUNDIUS,
f. 1664, justitieborgmästare
i Malmö 1699, † 1710.

Denne yngre broder blef
stamfader för både släkten
Sundin och adliga ätten
Segerheim. Se Släktaflora 25.

Dessa två äldre bröder blefvo stamfäder för skånska
släkten Sundius. Se Släktaflorna 24 o. 25.

Nr 24.

SKÅNSKA SLÄKTEN SUNDIUS.

JOHANNES SUNDIUS,

f. 1662, kyrkoherde i Norra Åsum 1694, i Helsingborg 1697, prost öfver Luggude och Södra Åsbo härader 1698, † 1701. G. m. CATHRINA OELREICH, som lefde ännu 1718, i hennes 3:e gifte (g. 1:o m. kyrkoherden i Norra Åsum Johan Simonsson Ingelotz, † 1686, 2:o m. kyrkoherden darsammastädes Mathias Eklund, f. 1658, † 1693).

MATHIAS (ULRIC),

f. 1695, kyrkoherde i Östra Sallerup 1726, † 1730. G. 1726 m. INGER PALM, f. 1695, † 1773, i hennes 1:a gifte.

JOHAN(NES NICOLAUS),

f. 1699, kyrkoherde i Allerum, † 1774. G. 1:o m. Catharina Dryselia, † 1734, i hennes 2:a gifte (g. 1:o m. kyrkoherden i Allerum Olof Hellichius, f. 1682, † 1728), 2:o m. CECILIA BLANXIA, f. 1712, † 1789.

BBITA (CATHARINA),

f. 1700, † 1768. G. m. kyrkoherden i Frenninge, prosten öfver Färs härad OLOF PALM, f. 1696, † 1760.

Hade i 2:a giftet bl. a. följande barn:

SIMON

PETRUS,

f. 1728,

kyrkoherde i Grönby 1758, † 1780.

G. 2:o m.

ANNA

MARGARETA

TENGWALL,

f. 1742,

† 1776.

ANNA

BEATA,

f. 1742, † 1809.

G. 1:o 1768

m. kyrko-

herden i

Kjells Nöbb-

löf SEVERIN

CAVALLIN,

f. 1723, † 1783,

2:o 1786 m.

prosten i Öf-

raby BERNDT

DARIN,

f. 1743, † 1820.

MATTHIAS,

f. 1748, hospi-

talsförestån-

dare i Malmö

1777, † 1786.

Stamfader för

en ännu lef-

vande gren

af släkten

Sundius.

HELENA

CATHARINA,

f. 1749, † 1798.

G. m. prosten

i Nättraby

ERIC PALME,

f. 1737, † 1815.

EVA MARIA,

f. 1750, † 1801.

G. 1778 m.

kyrkoherden i

Norra Åsum

JOHAN PETER

ORRBERG,

f. 1748, † 1807,

i hans 1:a

gifte.

MARIA

CHRISTINA,

f. 1752, † 1820.

G. 1:o 1776 m.

kyrkoherden i

Allerum

ANDERS

FORSELL,

f. 1737, † 1786,

2:o 1788 m.

kyrkoherden

i Allerum

GABRIEL

THULIN,

f. 1751, † 1827.

CHRISTIAN,

f. 1754,

gross-

handlare

i London,

translator vid

engelska

amiralitetet,

† 1835.

G. två gånger

och hade

flera barn.

MATHIAS,

f. 1766, rektor i Carlskrona 1793, kyrkoherde i Tving 1803, prost öfver Medelstads härad 1806, † 1823. G. 1786 m.

ANNA MAGDALENA RINGIA,

f. 1767, † 1793.

SLÄKTERNA SUNDIUS, SUNDIN, ORRBERG, QUIDING, PALME,
GYLLENSKEPP, ABELIN OCH HENSCHEN.

MAGNUS SUNDIUS,

f. 1625, kyrkoherde i Asby i Linköpings stift, 1697.

G. m. BRITA TORPADIA, f. 1630, † 1703.

JOHANNES SUNDIUS,

f. 1662, prost i Helsingborg, † 1701,
G. m. CATHRINA OELREICH, som
lefde ännu 1718, i hennes 3:e gifte.

ZACHARIAS SUNDIUS,

f. 1664, borgmästare i Malmö,
† 1710. G. m. CECILIA
MARGARETA STOBÆA, † 1743.

ANDERS ORRBERG,
kronohejderidare å Va-
seholm, † 1767. G. m.
MAGDALENA CATH-
RINA EKHOF.

JOHAN(NES NICOLAUS) SUNDIUS,
f. 1699, kyrkoherde i Allerum,
† 1774. G. 2:o m. CECILIA BLAN-
XIA, f. 1712, † 1789.

MAGNUS SUNDIUS,
f. 1698, öfverstelöjnant, † 1751.
G. m. JOHANNA MARIA BOSSOW,
f. 1713, † 1798. Samtliga barnen
ändrade släktnamnet till Sundin.

ANNA JOHAN
CATHRINA PETTER
ORRBERG, ORRBERG,
† 1791. G. m. f. 1748,
kyrkoherden prost i
i Nättraby Norra
JOHAN Åsum,
QUIDING, † 1807.
f. 1735, † 1791.

G. 1:o m. EVA HELENA
MARIA CATHARINA
SUNDIA, SUNDIA,
f. 1750, f. 1749, † 1798.
† 1801. G. m. prosten
i Nättraby
ERIC PALME,
f. 1737, † 1815.

CHRI- ENGEL SOPHIA JOHANNA MA-
STIAN SUNDIN, RIA SUNDIN,
ANDREAS f. 1743, † 1823. f. 1741, † 1782.
SUNDIN, G. m. prosten G. m. lands-
f. 1747, i Fridlestad sekreteraren i
färgeri- WILHELM Blekinge, hof-
faktor i MAGNUS sekreteraren
Ronneby. GYLLENSKEPP, JOHAN PETER
f. 1740, † 1820. ABELIN,
f. 1721, † 1790.

NILS
QUIDING,
f. 1777,
kyrkoherde
i Nättraby,
† 1828.

G.

m.

KARIN
SUNDIN,
f. 1786,
† 1873.

ANNA CATHRINA ABELIN,
f. 1773, † 1849. G. m.
kyrkoherden i Ronneby
WILHELM PETER
HENSCHEN,
f. 1766, † 1816.

SLÄKTTAFLOR

xcv

N:r 26.

SLÄKTERNA SINIUS OCH ÖSTMAN.

ERIC SINIUS,
f. 1669, prost i Brunnby, † 1742.
G. m. CATHARINA MARIA
INGELOTZ, † o. 1734.

CATHARINA SINIA, f. 1712, † 1789. G. m. prosten i Barkåkra RUTGER PALM, f. 1707, † 1762.	SAMUEL SINIUS, f. 1723, kyrkoherde i Norra Åsum, † 1796.	} G. m.
--	---	------------

ERIC PALME, f. 1737, prost i Nättraby, † 1815.	CATHARINA MARIA PALME, f. o. 1745, † 1798. G. 1774 m.
---	--

NILS ÖSTMAN,
f. 1694 af västgötsläkt, prost i Löderup, † 1771.
G. m. MARGRETA CHRISTINA NEUMAN,
f. 1703, † 1771.

ANNA MARIA ÖSTMAN, † 1789.	CATHRINA ÖSTMAN, † 1791. G. m. prosten i Bårs- löf MARTIN ELMGREN, f. 1724, † 1797.	JACOB ÖSTMAN, f. 1738, docent i Lund 1763, rektor vid Lunds skola 1768, kyrko- herde i Norr- vidinge 1778, prost 1791, † barnlös 1799.
----------------------------------	--	---

SLÄKTTAFLOR

N:r 27.

SLÄKTEN QUIDING.

NILS QUIDING,

f. 1705, kyrkoherde i Västra Karup, † 1749. G. m. MARIA ELISABETH THULIN,
f. 1711, † 1776.

FLERA

JOHANNES,

JÖNS,

ÄLDRE

f. 1735, kyrkoherde i Nättraby, † 1791. G. m.

f. 1737, sockerbruks-

SÖNER.

ANNA CATHRINA ORRBERG, † 1791.

inspektör i Ronneby,
† 1807. G. m. ELISA-
BETH SOPHIE LÖNNE-
ROTH, f. 1745, † 1802.

NILS,

JOHAN(NES ANDERS),

EBBA (CHRISTINA),

NILS,

f. 1777,
kyrko-
herde i
Nättraby
1815,
prost 1824,
† 1828.
G. 1816 m.
CATHA-
RINA
SUNDIN,
f. 1786,
† 1873.

f. 1778, prästvigd i Borgå
1803, lärare å Sveaborg s. å.,
rektor i Carlskrona 1807,
kyrkoherde i Hoby och Ölje-
hult 1810, prost 1817, † 1818.
G. m. CAROLINA (MARGRE-
TA) SCHWEDER, f. 1794,
† 1870, i hennes 1:a gifte
(g. 2:o m. pastorsadjunkten
i Kiaby Mathias Angelin,
† 1827).

f. 1779, † 1851. Upp-
togs efter föräldrar-
nas död som eget
barn af faderns efter-
trädare i Nättraby
Eric Palme. G. 1814
m. kammarskrifva-
ren vid kungl. flottan
SVEN PETER WET-
TERQUIST, f. o. 1782,
† 1821.

f. 1773, kyrkoherde i
Malmö Caroli försam-
ling 1811, prost 1814,
† 1824. G. m. (sin kusin)
SARA MARIA QUIDING
(Jacobsdotter), f. 1778,
† 1855.

JOHAN ANDERS (JANNE),
f. 1819, konsistorienotarie i
Lund, † 1876.

NILS HERMAN,
f. 1808, rådman i Malmö,
† 1886.

ANTAFLA I 5:TE LEDET FÖR ASSESSOREN JOHAN PALME.

<p>PALME LYDER, handelsman i Ystad, † 1630. MARNE LOCH, † trol. 1648.</p> <p>JACOB PALME, f. o. 1629, handelsman i Ystad, † 1679.</p> <p>SIMON PALM, f. 1664, prost i Östra Sallerup, † 1726.</p> <p>RUTGER PALM, f. 1707, prost i Barkåkra, † 1762.</p>	<p>PEDER KOEFOED, rådman i Malmö, † 1637. MARGRETE KRUDMEYER, † 1635.</p> <p>INGER KOEFOED, f. 1631, † 1698.</p> <p>MARGARETA AQUILONIA, f. o. 1666, † 1726.</p> <p>ERIC PALME, f. 1737, prost i Nättraby, † 1815.</p>	<p>BERTIL KNUDSEN AQUILONIUS, f. 1588, prost i Löderup, † 1650. LISBET NIELSDAATTER, f. o. 1602, † 1663.</p> <p>OLUF AQUILONIUS, f. 1630, prost i Löderup, † 1684.</p> <p>MARGRETA AQUILONIA, f. o. 1666, † 1726.</p>	<p>SIMON JACOBSON, borgmästare i Ystad, † 1675. KARNE JACOBSDAATTER, † 1676.</p> <p>MARGRETE SIMONSDAATTER, † 1707.</p> <p>ERIC SINIUS, f. 1669, prost i Brunnby, † 1742.</p>	<p>ERICUS MAGNI DANMARCHIUS, kyrkoherde i Enköpings Näs, † 1661. BRITA LARSDOTTER, lefde ännu 1680.</p> <p>ERIC SINIUS, tullkontrollör i Carls- hamn, † 1672.</p> <p>ERIC SINIUS, f. 1669, prost i Brunnby, † 1742.</p>	<p>WILHELM SILENTZ, borgmästare i Säter, † 1652 el. 1653. KARIN NILSDOTTER (SKYTTE), lefde ännu 1667.</p> <p>BRITA SILENTZ, † 1699.</p> <p>CATHARINA SINIA, f. 1712, † 1789.</p>	<p>SIMON JACOBSON, borgmästare i Ystad, † 1675. KARNE JACOBSDAATTER, † 1676.</p> <p>JOHAN INGELOTZ, kyrkoherde i Norra Åsum, † 1686.</p> <p>CATHARINA MARIA INGELOTZ, † o. 1734.</p>	<p>BERNHARD OELREICH, f. 1626, professor, superintendent, † 1686. MARNE FOSS, gifte sig 1660.</p> <p>CATHARINA OELREICH, lefde ännu 1718.</p> <p>JOHAN SUNDIUS, f. 1699, kyrkoherde i Allerum, † 1774.</p>	<p>PETRUS MAGNI RIVIVS, kyrkoherde i Sund, † 1655. ANNA KILJANSBOTTER, lefde ännu 1664.</p> <p>MAGNUS SUNDIUS, f. 1625, prost i Asby, † 1697.</p> <p>JOHANNES SUNDIUS, f. 1662, prost i Helsing- borg, † 1701.</p>	<p>ZACHARIAS TORPADIUS, f. 1597 kyrkoherde i Torpa, † 1663. INGEBORG LARSDOTTER, † 1672.</p> <p>BRITA TORPADIUS, f. 1630, † 1703.</p> <p>JOHAN SUNDIUS, f. 1699, kyrkoherde i Allerum, † 1774.</p>	<p>JOHAN OELREICH, direktör för isländska kompaniet i Köpenhamn. ELISABETH VON ESSEN.</p> <p>BERNHARD OELREICH, f. 1626, professor, superinten- dent, † 1686.</p> <p>CATHARINA OELREICH, lefde ännu 1718.</p> <p>HELENA CATHARINA SUNDIA, f. 1749, † 1798.</p>	<p>NIELS FOSS, f. 1588, läkare i Lund, † 1645. KAREN MATTSDOTTER, öfverlefde maken.</p> <p>MARNE FOSS, gifte sig 1660.</p> <p>HELENA CATHARINA SUNDIA, f. 1749, † 1798.</p>	<p>CHRISTOPHER BASUNBLESER, invånare i Naksöv. CHRISTINE N. N.</p> <p>LAURENTUS BLANXIUS, f. 1643, prost i Österslöv, † 1713.</p> <p>IVAR BLANXIUS, f. 1676, kyrkoherde i Vinslöv, † 1744.</p>	<p>JØRGEN SIMONSEN SCHEE, f. 1612, kyrkoherde i Visseltofta, † 1692. ANNE PEDERSDAATTER BIGH, f. o. 1622, † 1703.</p> <p>PERNILLE JØRGENSEN- DAATTER, f. 1642, † 1705.</p> <p>CECILIA BLANXIA, f. 1712, † 1789.</p>	<p>BERNHARD OELREICH, f. 1626, professor, superintendent, † 1686. ELISABETH LAUREMBERG, † 1658.</p> <p>JOHAN OELREICH, f. 1653, kyrkoherde i N. Åsum, † 1700.</p> <p>HELENA CATHARINA SUNDIA, f. 1693, lefde ännu 1750.</p>	<p>ANDERS OLUFSEN ROGGE, borgmästare i Christianstad, flydde till Danmark 1678. LENE HENDRICSDAATTER.</p> <p>LYCKA ROGGE, f. 1655.</p>
--	--	---	---	---	--	--	--	--	--	--	---	--	---	---	--

JOHAN PALME,
f. 1778, kronofogde i Södra Møre, assessor, † 1845.

KÄLLOR och NOTER

K Ä L L O R

INLEDNING

De källor, som för denna släkthistoria kommit till användning, finnas i det följande i ett sammanhang förtecknade och angifvas dessutom på vederbörliga ställen i noterna. De viktigaste af dessa källor skola här inledningsvis underkastas en kort jämförande granskning, som torde kunna bidraga jämväl till belysningen af de möjligheter, som föreligga för historisk forskning rörande de skånska landskapens borgare- och prästsläkter, enkannerligen Ystads borgaresläkter fram till vid pass år 1715 samt Skånes och Blekinges prästsläkter under det därpå följande århundradet.

De krigiska härjningar, Ystad under 16:e och 17:e seklen undergick, bragte äfven förstöring öfver stadens rådhus och arkiv. Denna förstöring var under nordiska sju-årskriget så grundlig, att intet blad af stadens skilda arkiv från tiden före detta krig finnes bevaradt. Äfven under 1600-talets krig förstördes mycket, dock lyckligtvis icke allt.

Ystads egentliga *kyrkböcker* (födelse- och dopbok, lysnings- och vigselbok, död- och begravningsbok) begynna först efter skånska krigets slut, nämligen för S:ta Maria församling med året 1679 (dock ofullständiga anteckningar från och med år 1677) och för S:t Petri församling med året 1689. Emellertid finnas åtskilliga andra källor, hvori man kan söka pålitliga uppgifter rörande födelser, vigslar och framför allt begrafningar. Främst stå härvid att nämna *Ystads S:ta Maria kyrkas räkenskaper*, hvilka innehålla uppgifter om flertalet begrafningar i staden (dock icke alla, se not 1 till s. 55, hvartill äfven är att märka, att *Ystads S:t Petri kyrkas räkenskaper*, om än i ringa antal, innehållit begravningsuppgifter, hvaraf nu återstå endast fragment för åren 1653—1660 och 1684—1687). De äldsta af Ystads Mariakyrkas räkenskaper innehållas i en volym i vackert skinnband, omfattande åren 1578—1611. Sedan finnas de bevarade för de flesta år till april 1625, då en lucka i kyrkans arkiv inträder, som för begravningsinkomsternas del sträcker sig ända till år 1676. Emellertid finnas för några af de felande åren Ystads kyrkräkenskaper bevarade på annat håll, nämligen bland *Skånska kommissionens handlingar i Riksarkivet*; i vol. litt. B af dessa handlingar finnas S:ta Mariakyrkans i Ystad räkenskaper in extenso för tiden $\frac{1}{2}$, 1663— $\frac{1}{2}$, 1668. Systematiska uppgifter om begrafningar i Ystad finnas därjämte på tvenne andra håll. Vid alla förnärmare begrafningar utfördes sång af skolgossarne, och inkomsterna häraf finnas uppförda i *Ystads latinska skolas räkenskaper* i *Ystads läroverksarkiv* (vol. med rygg-

titel: »N° 4. Dist. Beneficiorum»); för tiden $\frac{1}{2}$, 1666— $\frac{1}{2}$, 1668 samt åren 1691—1701 äro räknenskaperna i detta hänseende fullständiga, för den senare perioden dock utan angifvande af data. Det var äfven sed (se i texten s. 62), att skomakarelaget ombestyrdte förmärare begrafningar; uppgifter härom finna vi för åren 1692—1708 (med obetydliga luckor) i *Ystads skomakarelags räkenskaper i Upsala Universitetsbibliotek* (W 398). Uppgifter om såväl födelser och dop som trolofningar och vigslar samt dödsfall och begrafningar finnas därjämte i stor utsträckning i den värdefulla källa till Ystads historia, som utgöres af rådmannen *Morten Jenssons almanacksanteckningar i Kungl. Biblioteket*, omfattande åren 1679—1703 (med lucka 1686), samt sonen handelsmannen *Petter Mårtenssons almanacksanteckningar i Hofrättsrådet F. W. Grönwalls samlingar till Ystads personhistoria*, hvilka senare dagboksanteckningar, som omfatta åren 1700—1740 (med luckor 1710 o. 1714), af nuv. ägaren med största välvilja ställts till förf:nes förfogande. Personhistoriska data finner man vidare i mängd å *grafstenar i Ystads bödda kyrkor* (hvarvid bör märkas, att ett stort antal grafstenar från S:ta Maria kyrka äro flyttade dels till S:t Petri kyrka, dels till platsen utanför densamma), vidare å *epitafier, ljuskronor* och andra kyrkliga föremål i Ystads kyrkor, äfvensom *likkist-plåtar* och andra föremål i *Ystads läroverks museum*. Många af de kyrkliga föremålen hafva visserligen under tidernas lopp förstörts, framför allt en stor del af S:ta Mariakyrkans grafstenar vid kyrkans restaurering i nyare tid, men uppteckningar af dessa nu obefintliga grafstenars o. a. föremåls inskrifter finnas i stor utsträckning dels i BÆIJERS Ystad-beskrifning, dels i den beskrifning af Ystads kyrkor, som ingår i den Stobæus-Benzeliska serien af dylika, förvarad i *Engeströmska samlingen i Kungl. Biblioteket* (beklagligtvis befintlig endast i en illa gjord afskrift, B. IX. 1. 10.) samt den beskrifning af sagda kyrkor, som i följd af 1828 års förordning upprättats i dubbla exemplar, förvarade i resp. *Antikvarisk-topografiska arkivet* och *Lunds Landsarkiv*. Dessa äldre kyrkobeskrifningar visa äfven, att flera af epitafie-inskrifterna i S:ta Maria-kyrkan genom nymålning förvanskats; sålunda uppgifver den nuvarande inskriften å borgmästaren Johan Frijs' epitafium, att denne dog 1630, medan de äldre kyrkobeskrifningarnas årtal 1633 stämmer med pålitliga källor och alltså heltvis är det ursprungliga. Slutligen finner man gifvetvis personhistoriska data i stor utsträckning i Ystads bouppteckningar och arfskiften, domböcker etc., hvilka källors hufvudsakliga betydelse dock är en annan.

Det är för släktforskningen af stor betydelse att jämförande undersöka de, såsom af det meddelade framgår, på flerfaldigt sätt parallelt löpande serierna af källor till personhistoriska data. Ett par exempel må belysa de värdefulla slutsatser, som af en sådan jämförande forskning kunna dragas. S:ta Maria död- och begravningsbok uppgifver, att »Hustru Inger Persdotter Kofooth» begrofs $\frac{1}{2}$, 1699 i en ålder af 67 $\frac{1}{2}$, år; i kyrkans räkenskaper uppgifves hennes namn vara »Inger Jacob Palms», i skolans räkenskaper åter »Inger Persdotter Koefoot», och af Morten Jenssons almanackor får man veta, att ifrågakvarande person var »Sahl. Moder [näml. hans hustrus svärmöder]

Inger Sahl. Jacob Palms^a och att hon aflidit ¹³/₁₁ 1698. Genom sammanställning af dessa uppgifter får man alltså klart besked därom, att Ystad-borgaren Jacob Palmes hustru var dotter till en Per Koefoed, som lefde omkring år 1630. Ett annat exempel: i Ystad lefde under 1600-talets senare hälft en samsmakare, som i regel kallas blott »Christopher Felbereder», men hvars namn stundom fullständigt utskrifves »Christopher Sörensson Dahl»; hvem han var son till, skulle man icke veta, därest man icke vore i tillfälle sammanställa kyrkräkenskaperna, som meddela, att »Christopher Felbereder» ¹⁰/₆ 1687 betalte begrafningsafgift »for sin Sahl. fader Sörren skoefflecker», med död- och begrafningsboken, som upplyser, att samma dag begrofs »Sören Michelson 87 år gl». De slutsatser, som af sådan jämförelse dragas, äro gifvetvis mycket säkra, hvarför denna metod här i stor utsträckning kommit till användning.

Emellertid visar en jämförande granskning af förevarande källor äfven begränsningen af dessa källors värde. Först och främst visa sig data inom en viss ram vara ganska osäkra. Per Palm(e) begrofs enligt död- och begrafningsboken ²¹/₆ 1692, enligt skomakarelagets räkenskaper ¹⁸/₆ 1692, enligt skolräkenskaperna ¹⁹/₆ 1692; som förstnämnda datum är officiellt och därjämte stämmer med kyrkräkenskaperna, bör det gifvetvis godtagas; dödsdatum, ¹⁹/₆ 1692, gifver Morten Jenssons dagbok. Svårare ställer sig bedömandet i ett fall som följande: Peter Uppendick afled enligt inskriften å hans grafsten i S:t Maria-kyrkans vapenhus ¹⁴/₁₁ 1654, enligt inskriften å en ljuskrona i samma kyrka ¹⁰/₁₁ 1654, enligt inskriften å hans epitafium därstädes ¹⁰/₁₁ 1654. Man kunde af flera skäl vara benägen gifva vitsord åt grafstenens datum (om epitafiet vet man t. ex. genom dess egen inskrift, att det är förfärdigadt så sent som 1667); emellertid visar erfarenheten, att äfven grafstenarnas uppgifter långt ifrån alltid äro fullt pålitliga. Någon gång visa såväl grafstenar som andra här behandlade källor betydande oriktigheter. Den mest betydande, som påträffats, förefinnes å rådmannen Jens Jacobsøns (seniors) och hans hustru Marne Jacobsdaatters grafsten (nu liggande utanför S:t Petri kyrka). Hustrun uppgifves i inskriften å denna grafsten hafva dött ⁸/₁₁ 1655 »vdi hendis alders 22 aar». Den här uppgifna åldern är med full visshet högst betydligt, sannolikt ett helt årtionde, för låg. Enligt *Likpredikan öfver Jacob Ebbesen* afled nämligen hans första hustru senast i december 1628, och det var i detta gifte dottern Marne, som blef Jens Jacobsøns hustru, föddes (se härom noten till Släkttafla 15); sannolikt var Marne Jacobsdaatter född år 1624 och afled i sitt 32:a år. Så svåra felaktigheter som denna sistnämnda torde dock dessbättre vara mycket sällsynta. Där jämförande granskning icke kunnat ske, hafva därför personhistoriska data ur här behandlade källor godtagits, hvarvid dock städse bör observeras, att där källan icke utgöres af kyrkbok, en mindre afvikelse med hänsyn till datum lätt kan föreligga.

Den jämförande granskningen af dessa källor, som hufvudsakligen äro ägnade att gifva oss hvad vi här benämnt personhistoriska data, kan, såsom de anförda exemplen torde visa, gifva oss något mera, nämligen genealogiska fakta, d. v. s. pålitliga

uppgifter om släktskapsförhållandet mellan två eller flera personer. Sådana genealogiska fakta framgå stundom direkt ur en enda af dessa källor, i synnerhet när denna källa utgöres antingen af grafsten, epitafium eller likkistplåt — dessa innehålla stundom hela släktutredningar — eller ock af Morten Jenssons eller Petter Mortenssons almanacksanteckningar; dessa två författare uppgifva nämligen i regel sin egen släktskap till de personer, hvilkas födelse, vigsel eller död de uppteckna. Någon gång finnas äfven i andra af dessa källor, äfven i kyrkböckerna, kortare eller längre släktutredningar. Hvad födelse- och dopboken angår, är därjämte att märka, att faddrarne nästan alltid till större delen utgjordes af fränder.

Hufvudkällorna till de genealogiska fakta äro emellertid att söka på andra håll. Främst böra härvid nämnas *bouppteckningar och arfskiften*. Fullständiga sådana finnas i *Ystads stadsarkiv* bevarade alltifrån år 1611, dock för äldre tid mycket sparsamt; först på 1660-talet blir serien tämligen omfattande utan att dock någonsin nå fullständighet. Ej sällan föreligga de endast i oundertecknade koncept, då de gifvetvis utgöra en något svagare grund att bygga uppå, stundom finnas de i såväl koncept som original. Vid sidan af själfva bouppteckningarna och arfskiftena finnes en år 1622 upprättad liggare, innehållande för åren 1622—1634, 1640—1651, 1667—1684 samt 1690—1694 i mycket stort antal kortare uppteckningar af arfskiften, hvarvid arfvingarnas namn och ställning städe angifvas; denna äldsta skiftesbok, som beklagligtvis är ganska starkt fuktskadad, kan alltså sägas vara af grundläggande vikt för hvarje forskning rörande Ystads borgaresläkter under 1600-talet (ett exempel på uppteckningarnas art se Bil. 5). Näst bouppteckningar och arfskiften i värde såsom källa till genealogiska fakta torde böra nämnas *domböckerna*, både från Ystads egna och från högre domstolar (se närmare om dessa domböcker nedan); de därstädes ofta utförligt behandlade, talrikt förekommande processerna om arf, förmynderskap o. dyl., stundom belysta af bevarade *inneliggande handlingar*, gifva ej sällan släktutredningar, minst lika säkra och ingående som arfskiftenas. Såsom en tredje hufvudkälla till kunskapen om släktförbindelserna i Ystad under 1600-talet bör nämnas *stolståndslängder* och *stolståndshandlingar* i *Ystads S:t Maria kyrkas arkiv*. Såsom i kap. »Staden och hafvet» (s. 75) samt »Jacob Palme och hans familj» (s. 194) närmare beröres, betraktades kyrkstolarna af ålder såsom ärftliga; en reglering af rättsförhållandet rörande dessa stolar ägde rum genom ett kungl. bref af år 1622, som bestämde vissa normer för arfsrätten och framför allt fastställde en viss afgift till kyrkan, utan hvars erläggande arfsrätten vore förverkad; när sedan på 1670-talet fråga uppstod om medels anskaffande till kyrktornets färdigbyggande, företogs, på grund af en allmän försummelse med nämnda afgifters erläggande, en mångårig omfattande ransakning rörande hvars och ens rätt till stolstånd, en undersökning som på 1680-talet förnyades; de ännu bevarade stolståndslängder, som blefvo resultatet af dessa ransakningar och som belysas af ett betydande antal bevarade stolståndshandlingar (köpebref, fastebref o. s. v.), gifva ofta ingående utredningar

om huru stolarna ärfits och köpts alltsedan år 1622, stundom sedan än aflägsnare tidpunkt. Utan denna genealogiska hufvudkälla hade heltvisst aldrig släkten Palmes härstamning från dess äldste skånske stamfader kunnat med visshet fastställas, och liknande förhållande torde gälla för ett stort antal Ystadsläkter på denna tid.

Förutom de trenne nu nämnda såsom hufvudkällor betecknade, finnas betydande källor till genealogiska fakta på skilda håll, såsom: *graflängder* och *grafhandlingar* i *Ystads S:t Maria kyrkas arkiv* (för grafvar gällde enahanda arfsförhållanden som för stolstånd, ehuru omständigheterna här icke nödvändiggjorde så omfattande arfsutredningar); *panteböcker* i *Ystads stadsarkiv*, bevarade i obruten följd alltsedan år 1633, ofta innehållande utredningar om panters ärfvande, om de olika parternas i de ofta invecklade pantetransaktionerna inbördes släktskap o. s. v.; *mantalslängder*, befintliga i *Kammararkivet* fr. o. m. år 1658, i *Ystads stadsarkiv* fr. o. m. år 1679, på båda stäl-lena med talrika luckor (i dessa längder finner man i regel antalet af de familjemedlemmar, som fyllt 15 år, fördelade i grupperna husbonde, hustru, söner och döttrar, men de innehålla högst sällan namn på andra än resp. familjers öfverhufvud och deras värde är i genealogiskt hänseende begränsadt, hvarom se t. ex. not 2 till s. 216 och not 4 till s. 237). I öfrigt finner man enstaka uppgifter af förevarande slag i betydande antal på spridda håll.

I många fall, där det befintliga källmaterialet icke gifver bestämda genealogiska fakta, kan man göra genealogiska sannolikhetsberäkningar, stundom så välgrundade, att sannolikheten närmar sig visshetens gräns. Af grundläggande vikt vid sådana beräkningar är att äga så säkra och omfattande längder som möjligt öfver stadens borgerskap eller grupper af detsamma. Några borgareböcker finnas icke och hafva sannolikt aldrig funnits, men längder af skilda slag finnas på olika håll och kunna på andra konstrueras fram. De äldsta bevarade längderna utgöras af *mönstringsrullor* öfver stadens vapenpliktiga borgerskap, befintliga för åren 1555, 1556 och 1624 i *Danska Riksarkivet*. Sedan finnas *skattelängder* i *Ystads stadsräkenskaper* för åren 1634, 1646—1648, 1663, 1666—1667, 1676—1677 o. s. v. spridda år. En tredje grupp af längder, som afse att från en viss synpunkt vara fullständiga, utgöres af *mantalslängderna*, som föreligga, om än med många luckor, alltifrån år 1658 (se härofan). Betydelsen af dessa längder får dock ej heller i förevarande hänseende öfverdrifvas; särskildt torde ingen slutsats få dragas ur den omständigheten, att ett namn saknas i en dylik längd (om mantalslängdernas starkt begränsade, skattelängdernas vida större värde se not 1 till s. 132). Öfver vissa grupper af borgare stå längder att finna på skilda håll. Ur *Ystads tullräkenskaper*, bevarade i *Danska Riksarkivet* för tiden 1606—1657 (med åtskilliga luckor), kan man konstruera fram längder såväl öfver skeppare som öfver de borgare, hvilka drefvo större handel; fortsättning häraf för den svenska tiden finnes endast i ringa mån i de fragmentariskt bevarade stadsräkenskapernas inkomstafdelningar för s. k. bropenningar (se not 2 till s. 198), medan de i Kammararkivet i mycket liten utsträckning beva-

rade tullräkenskaperna i detta hänseende intet upplysa. De med tullräkenskaperna förenade *accisräkenskaperna* gifva längder öfver de borgare, som bryggde öl. *Ystads hospitalsräkenskaper* innehålla för åtskilliga år (tidigast 1625) och *Ystads kyrkräkenskaper* för några år (tidigast 1620) längder öfver de ofta mycket talrika frivilliga bidragsgifvarne, i förra fallet till hospitalets fattiga »lemmar», i det senare till kyrkliga arbeten. Öfver stadens handverkare af åtskilliga »ämbeten» kunna längder erhållas ur *skråhandlingar* (protokolls- och räkenskapsböcker, ut- och inskrifningsböcker o. s. v.), befintliga dels i *Westinska samlingen* i *Uppsala Universitetsbibliotek* (W 397—400, 419—421), dels i *Ystads fornminnesförenings samlingar*. Slutligen förtjänar att bland namnlängder påpekas längderna öfver disciplarna i Ystads latinska skola, befintliga i obruten följd fr. o. m. år 1670 i *Ystads läroverksarkiv*.

När man endast har namn, utan att något släktskapsförhållande direkt angifves, finnas ändock flera metoder att i enskilda fall med sannolikhet eller stundom t. o. m. visshet bestämma, huruvida och hvilket slag af släktskap som föreligger. En sådan metod, hvilken, brukad med nödig försiktighet, visat sig synnerligen fruktbärande, är grundad på principerna dels för släktnamnsbildandet, dels och i synnerhet för dopnamns gifvandet. Om dessa principer och de slutsatser, som i genealogiskt hänseende ur dem kunna dragas, förmåles utförligt i denna släkthistoria (se afd. »Namnet och ursprunget» samt i öfrigt flerstädes, främst s. 97—98, not 3 till s. 107, not 4 till s. 241, noten till Släktafta 5). En annan metod, ägnad att gifva betydligt säkrare resultat, är grundad på en kombination af å ena sidan principerna för namnbildning och namngifning, å andra sidan sigillen och bomärkena. En undersökning, som icke inskränkts till Ystad, utan jämväl omfattat Malmö och Lybeck, har nämligen visat, att en son ej sällan upptog sin faders bomärke, men att han då alltid företog en detaljförändring af detsamma, dock utan att rubba dess väsentliga linjer (se ett särdeles belysande exempel i not 2 till s. 27, som bör jämföras med not 3 till s. 107). Som Ystad-borgares bomärken förekomma i mycket stort antal dels å grafstenar i Ystads kyrkor, å hus i staden och å föremål i dess tvenne museer, dels och främst i de under offentliga handlingar talrikt förefintliga sigillen, så kan här nämnda metod ej sällan med framgång tillämpas. Sin största betydelse hafva dock bomärkena och sigillen på ett annat område, nämligen såsom säkra medel till identifiering af personer, något som, där sigill eller bomärke ej användts, ofta ställer sig svårt på grund af det ringa antalet gängse dopnamn (se s. 24).

Det, som här benämnts personhistoriska data och genealogiska fakta och hvartill de allra viktigaste källorna för Ystads del blifvit omnämnda och i korthet karakteriserade, utgör i en släkthistoria allenast den fasta grunden, stommen, skelettet, hvar förutan dock det väsentliga och hufvudsakliga, sådant det här gjorts gällande, ej ens kan tänkas. Detta väsentliga i en släkthistoria har man väl stundom i nyare tid, drifven af en osund tidsandas lust att i allt söka det kuriöst oväsentliga, trott sig böra finna i allehanda större eller oftast smärre kroppsliga egenskapers, i all synnerhet

aberrationer och abnormiteters, förmenta äftlighet, hvarvid man sällan vårdat sig om ens den enklaste historiska kritik vid begagnandet af källmaterialet, som dessbättre sällan förmålar något om slika ting. Vi våga gentemot denna osunda materialism, med huru dryga och vetenskapliga later den än må framträda, förmena och häfda, att i allt mänskligt det väsentliga utgöres af lifvet själf, af det mänskliga tänkandet och kännandet och främst af den mänskliga gärningen, huru enkel och ringa denna gärning än må vara. Här ligger, såsom tidigare med styrka framhåfts, det väsentliga och hufvudsakliga i en släkthistoria, som förtjänar historiens namn, här ligger det, som ensamt gör den värd att skrivas.

Söka vi från denna synpunkt källor till Ystads borgares och borgerliga släkters historia under den tid, hvarom här är fråga, så möter oss främst den rika mängden af *domböcker* af skilda slag. Det är sannerligen ett djupt misstag att tro, att *domböcker* allenast förmåla om människors kif och tvister. I *domböckerna* afspegla sig i fylligare, allsidigare mån än i någon annan historisk källa människors sedvänjor och tänkesätt. I *domböckerna* finna vi ej blott den rättsliga grundvalen för mycket, som är väsentligt i människors lif, utan vi finna där jämväl, i skiftande och dock samlade uttryck, skilda tiders och människors uppfattning af den rätt, som hägnar allt mänskligt lif. I de tvister och strider, hvarom *domböckerna* förmåla, framträda ofta, särskildt där allvarliga ting stå på spel, människors karaktärer och lynnen i klarare dager än t. o. m. i deras egna skrifter och bref. Men *domböckerna* kräfsa, mer än de flesta historiska källor, en djupgående pröfning, en insiktsfull kritik, ett förstående studium; de, hvilka allenast söka kuriositeter eller, såsom alltför ofta sker, blott söka göra sig lustiga på de gamles bekostnad, borde lämna dessa dyrbara källor ifred.

I *Ystads stadsarkiv* finnes *Ystads bytings dombok* bevarad alltifrån april 1651 (med luckor ^{10/1}, 1653—^{9/11}, 1656, i det att en volym gått förlorad, samt under krigtiden ^{14/1}, 1674—^{14/1}, 1679). I maj 1682 omdanas bytinget till en *kämmnersrätt*, hvars *domböcker* finnas bevarade i obruten följd. Vid sidan häraf finnes för tiden 1672—1686 en *dombok i gästrättssaker*, d. v. s. en *dombok* förd vid en särskild rätt, där byfogden, senare justitiekämneren, var ordförande och två borgare besittare och där en särskildt snabb behandling kom sådana mål till del, hvari ena parten var gäst, d. v. s. ej hemmahörande i staden. *Ystads rådstufvurätts dombok*, tillika utgörande hvad vi skulle benämna magistratsprotokoll och äfven innehållande protokoll från skilda borgerskapets sammankomster, finnes i *Ystads stadsarkiv* bevarad alltifrån maj 1664. Härvid är dock följande att märka. Första volymen af denna *dombokserie* är defekt och slutar med ett ofullbordadt protokoll för ^{22/1}, 1669. För tiden ^{22/1}, 1669—^{14/1}, 1670 saknas *dombok*, och när den i en ny volym fortsättes ^{14/1}, 1670, finna vi en på försättsbladet skriven, af landshöfding A. Leyonskiöld undertecknad bestämmelse, att i denna volym skulle upptecknas »alt hwadh dher på rådhuset emillan borgmester och råd passerar, stadzens besta och politie ahngäendhe», medan »hwadh egentligen dhomar och iustitie

saker ahngå» skulle upptecknas i en annan bok. Här sker alltså en uppdelning i justitie- och politie-ärenden, och den volym, hvarom här är tal, skulle med hänsyn härtill böra benämnas magistratsprotokoll, hvilket f. ö. skulle vara fallet jämväl med de närmast följande af seriens volymer, enär dessa officiellt betecknas på enahanda vis. Emellertid förhåller det sig i realiteten annorlunda. Uppdelningen i tvenne serier föreföll tydligen borgmästare och råd vara en skadlig och besvärlig nyhet, så mycket mera som protokollen i justitie-ärenden, alltså den egentliga domboken, i renoverade exemplar skulle tillställas Göta hofrätt. Vi finna därför den här omhandlade volym-serien väl till en början utgöra hufvudsakligen magistratsprotokoll, men så småningom upptaga allt fler och fler justitie-saker, tills den nästan omärkligt öfvergår till att jämväl utgöra verklig dombok. Detta förhållande bekräftas och belyses ytterligare genom en granskning af *Ystads rådstufvurätts renoverade domböcker i Göta hofrätts arkiv*. Dessa förefinnas, med ett häfte för hvarje kalenderår, för åren 1669—1673 samt från och med år 1680. Emellertid äro dessa häften mycket tunna — 1673 års häfte är t. ex. endast 4 blad stort — och de innehålla också endast protokoll i ett fåtal mål. Efter hvilken grundsats dessa mål utvalts ur mängden af justitie-ärenden, kunde måhända klarläggas genom en detaljgranskning, som dock för denna släkthistoria icke behöft ifrågakomma. Något senare, på 1690-talet, begynner en ny uppdelning i parallela serier, som dock ej heller här är konsekvent genomförd.

Det är emellertid icke endast domböckerna från Ystads egen jurisdiktion som utgöra värdefulla källor till Ystads person- och släkthistoria. I *Kongens Rettertings arkiv* i *Danska Riksarkivet* finnas tvenne serier kungliga domböcker, nämligen *Rigens kanslers dombøger* och *Herredagsdombøger*, af hvilka de senare äro de mest omfattande och betydande. De förra föreligga i nära nog obruten följd alltifrån år 1540, de senare alltifrån år 1537. För föreliggande arbete hafva de blifvit genomgångna, kanslersdomböckerna fr. o. m. år 1597, herredagsdomböckerna fr. o. m. år 1602, båda serierna t. o. m. år 1660. Denna genomgång har varit särdeles gifvande och har ådagalagt, att vi i dessa domböcker äga en hufvudkälla ej blott till Ystads och dess borgares, utan till de skånska landskapens historia under den danska tidens sista sekel.

Från Ystads rådstufvurätt vädjades icke direkt till konungens dom, utan först till *Skåninge landsting* (se s. 158). Från danska tiden finnes af denna rätts arkiv intet bevaradt. För äldsta svenska tiden finnas fr. o. m. året 1667 (i *Lunds Landsarkiv*) två serier resp. protokoll och domböcker. De förra utgöra dock endast ytterligt kortfattade uppteckningar om förekommande mål, medan de senare endast innehålla själva domarna, »slutklämmarna», icke motiveringarna. Serien af ineliggande handlingar börjar först omkring 1680. Det är därför icke blott af stor betydelse för föreliggande släkthistoria, utan torde vara af ett allmännare intresse, att Skåninge landstings fullständiga protokoll, med afskrift af samtliga handlingar (äfven af de fullständiga protokollen från underätterna) i en särdeles vidlyftig rättgång, som en medlem af släkten Palme förde inför

denna domstol, finnas bevarade i en afskrift af prosten Magnus Lacanders hand, i *Ystads läroverksarkiv* (se närmare not 1 till s. 160).

Bland domböcker, som äro af direkt betydelse för Ystads släkt- och personhistoria i äldre tid, märkas vidare *Lunds domkapitels domböcker i äktenskapsmål*, befintliga för åren 1577—1579 i *Uppsala universitetsbibliotek* (K 6), för tiden $^{18}/_{10}$ 1589— $^{18}/_{4}$ 1597, 1602— $^{17}/_{1}$ 1625, $^{19}/_{4}$ 1631— $^{9}/_{4}$ 1638, $^{12}/_{1}$ 1646— $^{11}/_{8}$ 1649, $^{14}/_{1}$ 1650— $^{8}/_{12}$ 1662 etc. i *Lunds domkapitels arkiv*. Dessa domböckers värde för kunskapen om såväl släktförbindelser som seder, tänkesätt och karaktärer kan knappast skattas för högt.

Af domböcker bör här slutligen nämnas *Göta hofrätts dombok*, befintlig i *Göta hofrätts arkiv* alltifrån den tid, då Skåne blef svenskt. Under första svenska tiden appellerades från Ystads rådstufvurätt liksom förut till Skåninge landsting och därifrån till hofrätten, men vid 1668 års riksdag erhöll Ystad den som en förmån ansedda rättigheten, kallad landstingsrätt, att mål skulle appelleras direkt från stadens rådstufvurätt till Göta hofrätt.

Förutom domböckerna är det åtskilliga af här tidigare nämnda källor, som äro af hufvudsaklig betydelse jämväl för kännedomen om Ystads och dess borgares lif. Sålunda gifva *Ystads tullräkenskaper* och *Ystads stadsräkenskaper* rika, om än ingalunda fullständiga, upplysningar rörande handeln och sjöfarten. *Ystads panteböcker* gifva — i förening med domböckerna, med på många skilda håll befintliga *kartor*, med köpe-, faste- och pantebref, i stor utsträckning bevarade i *Ystads stadsarkiv*, samt med försäkringsbrefven i *Skånska brandförsäkeringsinrättningens arkiv* — en rik och fyllig kunskap om gårdar och fastigheter i staden. I detta sammanhang bör äfven särskildt påpekas den i *Riksarkivet* (Städers acta, Ystad) befintliga förteckningen öfver Ystads invånare af $^{18}/_{8}$ 1683, särskildt värdefull dels därför, att den följer gatorna och icke kvarteren, dels och främst därför, att för hvarje hus finnas angifna såväl husägaren som husets bebyggare. Rika källor till kännedomen om Ystad-borgarnes lif och förhållanden utgöra gifvetvis äfven *bouppteckningarna* och *arfskiftena*, de i stor mängd bevarade *inneliggande handlingarna* till stadens skilda domböcker, *Morten Jenssons* och *Petter Mortenssons almanacksan-teckningar* samt i öfrigt nära nog alla här i tidigare sammanhang nämnda källor. Af ej ännu anförda källor förtjäna här ytterligare påpekas: *Skaanske Registre* och *Skaanske Tegnelser* i *Danska Riksarkivet*, utgörande kungliga registratur (i detta ords gängse svenska betydelse) och i stor mängd innehållande bref och resolutioner rörande Ystad-borgares förhållanden; *Malmöhus länsräkenskaper*, bevarade i *Danska Riksarkivet* alltifrån år 1541 (med vissa luckor) och för denna släkthistoria genomgångna för tiden 1598—1633, hvarvid det framgått, att de i stor utsträckning bevarade verifikationerna till dessa räkenskaper utgöra en hufvudkälla till kännedomen dels om handtverkarnes förhållanden, dels om bomärken och sigill, samt en viktig källa äfven för frågorna om handel, sjöfart m. m. (en föreställning om denna källas betydelse just för Ystad gifver det faktum, att t. ex. för de två räkenskapsåren $^{1}/_{8}$ 1627— $^{1}/_{8}$ 1629, som innefattas i en

räkenskap, ej mindre än 128 verifikationer röra Ystad-förhållanden och till allra största delen äro utgifna af Ystad-borgare); *Skånska generalguvernementets arkiv* alltifrån år 1658 (med afbrott för åren 1670—1675, då såsom generalguvernör fungerade öfverkommandanten i Malmö, hvilkens arkiv är bevaradt) samt *Landshöfdingens öfver Landskrona, Helsingborgs och Malmöhus län arkiv* 1662—1676, hvilka båda arkiv innehålla talrika skrivelser från magistrat och ämbetsmän i Ystad, inlagor från dess borgare och andra värdefulla källor till stadens historia; *Skånska kommissionens* (1669—1670) *arkiv* i *Riksarkivet*, med dess rika, ännu alltför litet utnyttjade material till Skånes inre historia under första svenska tiden, beklagligtvis befintligt i ganska defekt skick (bland de i en 1600-tals-förteckning öfver arkivet upptagna volymer, som numera saknas, märkes litt. I, som innehållit Ystads skolräkenskaper för 1660-talet, då Jacob Palme var skolans föreståndare). Slutligen förtjänar här nämnas, att *Malmö stadsarkiv*, med dess i Skandinavien enastående, af historieforskningen ännu så föga utnyttjade serier af domböcker, räkenskaper, inkomna skrivelser och handlingar m. m. alltifrån 1500-talets förra hälft, innehåller rika källor jämväl till Ystads och dess borgares historia och detta delvis från en tid, då andra källor till Ystads historia äro både få och knappa.

I denna korta öfversikt har endast det allra viktigaste kunnat omnämnas. För speciella frågor kunna hufvudkällor föreligga på andra håll. Så är t. ex. i denna släkt-historia fallet med det lybska Schonenfarer-kompaniet, hvars ombud i Ystad flera medlemmar af Palmeska släkten voro och hvars hus de där bebodde; rika källor till kunskap härom föreligga såväl i *Schonenfarer-kompaniets arkiv* i *Archiv der Kaufmannschaft* som i *Staatsarchiv* i Lybeck, hvilka arkiv äfven innehålla källor till historien om andra sidor av den lifliga och nära förbindelsen mellan Lybeck och Ystad.

För förbindelsen mellan Ystad och den forna rikshufvudstaden Köpenhamn äro däremot källorna ytterst knappa, detta beroende därpå, att de köpenhamnska arkiven nästan fullständigt förstördes genom 1728 års brand. När Ystad-bor antingen, såsom Hans Palme, helt slog sig ned i Köpenhamn eller, såsom Jacob Palme, tidvis voro bosatta i den danska hufvudstaden, får man söka källorna till kunskap härom hufvudsakligen i *Danska Riksarkivets* serier af *Militära räkenskaper*, *Tullräkenskaper* och *Räkenskaper öfver s. k. extraskatter* samt i *Själlandske Registre*. I *Köpenhams Rådhusarkiv* är det äldsta dokument, som öfverhufvud finnes, en skattelängd (s. k. »Grundtakst») för år 1661, och Köpenhamns i *Landsarkivet för Själland etc.* förvarade kyrkböcker begynna först långt in på Skånes svenska tid.

Flertalet af de källor, som här berörts, torde förtjäna namn af primära. En icke oviktig sekundär källa till Ystads och dess borgares historia återstår att nämna. Det är den af Ystads stadsläkare i slutet af 1700-talet G. H. BÆIJER författade beskrifning af Ystad, som utgjort nära nog enda källa för PSILANDER i *Ystads historia*, liksom för flera andra författare, och som är känd i ett stort antal handskrifna exemplar på vidt skilda håll. En jämförande undersökning, som kommer att särskildt publiceras,

af dessa exemplar har visat, att tre exemplar äro egenhändiga manuskript af författaren. Af dessa förtjänar gifvetvis det exemplar, som Bæijer själf år 1793 med en som inledning befintlig längre dedikation öfverlämnade till stadens magistrat och som alltjämt förvaras i *Ystads Rådhusarkiv*, namn af hufvudexemplar. Emellertid äger ett annat af dessa originalmanuskript ett betydligt själfständigt värde, nämligen det — efter hvad det vill synas alltsedan år 1854 fullständigt obeaktade — exemplar, som finnes i *Strengnäs Stiftsbibliotek*; detta manuskript företer betydande avvikelser från det förut nämnda, det är på viktiga punkter, ej minst i fråga om de betydelsefulla handteckningarna, utförligare, och det innehåller slutligen tillägg af Bæijer gjorda efter år 1793. Det tredje originalmanuskriptet, befintligt i *Lunds Universitetsbibliotek*, är av mindre intresse. Denna Bæijers Ystad-beskrifning har sitt hufvudsakliga värde dels i ett antal uppgifter grundade på numera förkommet eller åtminstone okänt källmaterial, dels i de talrika upplysningarna om huru det såg ut i Ystad på Bæijers egen tid (jfr ofvan s. 4).

Litteraturen om Ystad är icke betydande. Det anförda arbetet af PSILANDER innehåller när intet utöfver Bæijer och en del äldre författare. *Gamla och nya Ystad*, närmast en turistvägvisare, utgifven af FRITZ W. LARSSON, äger som populärt arbete stora förtjänster och innehåller ett värdefullt illustrationsmaterial. Talrika, delvis väl valda Ystad-bilder finnas ock i arbetet *Gamla svenska städer*; i ett verk af så hög syftning hade man dock väntat sig en större noggrannhet i de faktiska uppgifterna (se exempelvis not 2 till s. 55). I sistnämnda arbete har F. W. GRÖNWALL offentliggjort en studie öfver *Staden Ystads gatunamn*, en förträfflig specialundersökning, hvars svåra ämne dock gifvetvis icke tillåter fullständighet. Ytterligare en specialundersökning rörande Ystad finnes, nämligen af TH. WÄHLIN om *Ystads S:ta Maria kyrka*, utkommen sedan större delen af föreliggande släkthistoria var färdigtryckt; äfven om så ej varit fallet, hade dock Wählin's komplett odugliga bok intet kunnat gifva, liksom det ej heller lönat mödan att på hvarje punkt gendrifva dess oriktigheter. Mycket för Ystads och dess borgares historia står gifvetvis att hämta i allmänt kända arbeten af CRONHOLM, FABRICIUS, RIETZ m. fl., något äfven i undersökningar om andra skånska städer, hvaribland främst märkes *Malmö stads historia* af CLEMENSSON, den enda gedigna och grundliga skånska stadshistoria, som finnes. Inom den genealogiska litteraturen äro enstaka Ystad-släkter, i regel på ett föga tillfredsställande sätt, behandlade i gängse handböcker. Trenne äldre Ystad-släkter hafva gjorts till föremål för mera grundliga specialframställningar. Främst märkes härvid *Släkten Weibull från Ystad*, utgörande s. 82—87 i den grundliga utredningen om *Släkten Weibull* af C. G. WEIBULL; vidare är Ystad-grenen af släkten Båt föremål för en ingående genealogisk behandling af A. W. LUNDBERG i arbetet *Ur skånska Båt-släktens häfder*; slutligen finnes hos P. B. GRANDJEAN, *Den Graae'ske Slægtebog*, s. 8—14 en förtjänstfull, ehuru långt från fullständig framställning af *Släkten Graae i Ystad*. I den öfriga personhistoriska litteraturen finnes för Ystad ej mycket; dock utgör *Bidrag till Malmö stads historia* af A. U. ISBERG ett bestämdt

undantag; många af detta värdefulla arbetes i regel pålitliga uppgifter beröra nämligen direkt eller indirekt Ystad; saknaden af källhänvisningar är gifvetvis kännbar, men för:s källor, nästan uteslutande befintliga inom Malmö stadsarkiv, kunna i regel utan större svårighet där uppsökas och granskas.

Hvad här blifvit sagdt om källorna till Ystads person- och släkt-historia fram till vid pass år 1715, gäller till väsentlig del äfven om källorna till de skånska och blekingiska prästsläkternas historia under den tid, 1689—1815, som denna släkthistorias prästerliga del omfattar. Gifvetvis föreligga de grundläggande källorna i ett vida mer fullständigt skick för denna senare tid. Från de allra flesta församlingar finnas sålunda *kyrkböckerna* bevarade för nära nog hela perioden, hvarigenom såväl personhistoriska data som genealogiska fakta kunna noga fastställas och själfva skelettet till släkternas historia alltså fås fram med vida större lätthet än för en äldre tid. De befintliga kyrkböckernas uppgifter kunna gifvetvis kontrolleras och fullständigas, de numera obefintliga kyrkböckernas uppgifter ersättas genom *grafstenar*, *epitafier* och andra kyrkliga föremål, genom *bouppteckningar* och *arfskiften* samt *domböcker*, i regel bevarade för större delen af perioden, samt genom åtskilliga andra källor, till ej ringa del af samma art som blifvit med någon utförlighet för Ystad nämnda. Bland dessa källor finnas dock några af större vikt, som icke kunde spela samma roll för 1600-talets borgarsläkter. En sådan källa är *Lunds universitets matrikel*, kontrollerad och fullständigad dels genom *Lunds universitetsbiblioteks räkenskaper*, som innehålla årliga längder öfver de nyinskrifna studenternas obligatoriska afgifter till biblioteket, dels genom *studentnationernas matriklar*. Vid begagnandet af dessa källor är att märka, såväl att prästsonerna ej sällan inskrefvos vid universitetet ett eller flera år före de egentliga universitetsstudiernas början, hvarvid en sådan tidrymd åtskiljer inskrifningsdata i resp. universitetets och nationens matrikel, som äfven att ej alla studenter inskrefvos i en nation, sålunda icke professors-söner eller sådana, som stodo under en professors särskilda uppsikt. Genom nu anförda källor till studietidens datering kan ofta en persons ålder ungefär fastställas. Pålitliga data ur prästernas lif stå ock att hämta ur de olika *läroverkens matriklar*, som i den mån de äro bevarade gifva datum för skolstudiernas början, samt ur det i *Lunds domkapitels arkiv* befintliga officiella *Album ordinatorum*, som gifver prästvigningsdatum. Andra källor, som äro af vida större betydelse för 1700-talets prästsläkt än för 1600-talets borgarsläkter, utgöras af de vanligen tryckta *likpredikningarna* samt de likaledes i regel tryckta *bröllops- och begravningsverserna*. För den föreliggande tidsperiodens senare del begynner ytterligare en tryckt källa blifva af allt större betydelse, nämligen *tidningspressen* med dess notiser om framför allt dödsfall, hvarvid främst äro att märka de i Stockholm alltifrån år 1760 utkommande *Inrikes Tidningar* med notiser från hela riket samt särskildt för Skånes del *Lunds Weckoblad* alltifrån år 1775.

Äro alltså, med här gjorda väsentliga tillägg, källorna till personhistoriska data och genealogiska fakta i hufvudsak desamma för 1600-talets borgarsläkter och 1700-

talets prästsläkter, så är förhållandet ett helt annat, när frågan gäller kunskapen om personernas och släkternas lif. För borgarsläkternas del hade vi här att söka källorna främst i domböckerna med deras inläggande handlingar, i de offentliga räkenskaperna af skilda slag, i landshöfdinge- och generalguvernementsarkivens serier af skrivelser, inlagor och koncepter samt på andra likartade håll. Äfven för prästsläkternas del äro dessa källor af betydelse, men denna är, om man fränser bouppteckningarna samt prästgårdssynerna, alldeles underordnad. Hufvudkällan föreligger här på ett helt annat håll, nämligen i *Lunds domkapitels arkiv*, i hvars fylliga serier af olika protokoll och handlingar bevarats en, om också ofullständig och ofta svårtydd, bild af de skånska och blekingska prästernas tanke- och känslolif och främst af deras prästerliga gärning. Tre af dessa serier äro framför alla andra af grundläggande vikt, nämligen serierna af *visitationsprotokoll*, öfver biskopsvisitationer och prostvisitationer, samt *Acta cleri*, d. v. s. prästernas skrivelser och inlagor till biskopen och domkapitlet, beklagligtvis ordnade icke efter församlingar, utan i en enda fortlöpande kronologisk serie om stundom flera digra volymer för hvarje år. Genom visitationsprotokollen vinner man en ganska fullständig inblick i församlingarnas religiösa och sedliga tillstånd. Genom *Acta cleri* träder man den individuella prästerliga gärningen nära. Ej sällan ligga bref och handlingar af skilda slag, stundom af intim natur, såsom bilagor till prästernas skrifter. Härigenom ernås ej sällan på enstaka punkter en djup inblick i tidens tankelif, seder och förhållanden. Ett viktigt komplement till *Acta cleri* utgöres af *domkapitlets protokoll* och *domkapitlets brefkoncept*. Af stor betydelse i enstaka fall äro de rika och särskildt för kännedomen om den religiösa utvecklingen betydelsefulla samlingarna af *protokoll och handlingar i religionsmål*. Äfven talrika andra serier i detta rika arkiv, alltför många och vidlyftiga att här kunna anföras, äro af grundläggande vikt för skilda spörsmål af ofta stort personhistoriskt intresse.

För senare delen af det tidsskede, hvarom här är fråga, träda jämte domkapitlets arkiv tvenne grupper af arkiv i förgrunden såsom inneslutande de viktigaste källorna till kännedomen om prästernas och församlingarnas lif, nämligen de offentliga *prostarkiven* och de enskilda *släktarkiven*. I de förra finnas väl i regel bevarade handlingar af äldre datum, men det är först emot slutet af 1700-talet som en del af dessa arkiv nå en fullighet, hvilken gör dem jämförliga med domkapitlets arkiv. Hvad de inom sjelfva prästsläkterna bevarade släktarkiven angår, torde det högst sällan, om ens någonsin, vara fallet, att i dem bevarats bref, dagböcker eller anteckningar från 1600-talet eller 1700-talets förra hälft. Först från Gustavianska tiden finnas i dessa arkiv källor af här nämnda slag ej sällan bevarade i större eller mindre omfattning. Där de finnas, tillåta de ofta ett inträngande icke blott i hem- och familjelifvet, utan jämväl i prästernas offentliga verksamhet, som ställer dessa källor framför hvarje annan. De arkiv, som bevarats inom släkterna Palme och Quiding, hafva för kunskapen om den ende prästerlige medlem af Palme-släkten, hvars lefnad inföll under Gustavianska tiden, varit af

grundläggande vikt. Äfven inom adliga och borgerliga släkters enskilda arkiv finnas för denna tid någon gång bevarade bref från präster eller andra källor till prästernas historia.

För studiet af Lunda-stiftets prästsläkter har det varit af stor betydelse, att ett stort antal personer under skilda tider alltifrån 1700-talets midt ägnat sig åt samlandet af material till prästernas och släkternas historia. Förutom de tryckta verk, som ur sådant arbete framgått, äro att nämna främst trenne manuskriptsamlingar, samtliga förvarade å *Lunds universitetsbibliotek*. Utan gensägelse främst af dessa stå *Sommeliis samlingar* till ett skänst herdaminne, hopbragta hufvudsakligen under 1760-talet af bibliotekarien Gustaf Sommelius och fyllande fem digra volymer. I dessa band finnas ej blott talrika utförliga prästbiografier, skrifna af Sommelii egen nitida handstil, utan äfven i original eller afskrift en stor mängd själfbiografier, bref samt biografiska anteckningar och upplysningar af prästerna själfva, äfvensom annat biografiskt material af de mest skilda slag, delvis systematiskt hopbragt redan på 1600-talet af föregångare till Sommelius (professor J. Vinslow m. fl.). Näst efter Sommelii samlingar stå att nämna prosten *Martin Elmgrens anteckningar*, sammanförda under 1700-talets sista årtionden till ett handskrifvet herdaminne i två band. Dessa anteckningar äro ingalunda grundade på så omfattande studier som Sommelii biografier; också äro de af betydelse hufvudsakligen för kunskapen om Elmgrens samtida eller närmaste föregångare. Nu nämnda två samlingar äga sin gifna betydelse såsom tillkomna redan på 1700-talet. Därför nämnes här först i tredje rummet *Bibliotekarien August Palms samlingar*, hvar med dock ingalunda afses att förringa värdet af denna i sitt slag enastående källa till ej blott skänst, utan öfverhufvud svensk personhistoria. Tvärtom afses att med styrka framhålla denna med orätt förbisedda källas utomordentliga betydelse. Från de mest skilda och stundom oväntade håll, främst från tidningspressen, har Aug. Palm, med en piktur af enastående diminutiv och nitid karaktär, på vanligen små papperslappar sammanfört och systematiskt ordnat ett personhistoriskt material, hvilket utan denna förmedling heltvisst i de flesta fall blitvit för forskaren oåtkomligt. Som man städse nödgas gå till detta material själf, något som Aug. Palms i regel ytterst noggranna källhänvisningar möjliggör, är det blott sällan hans namn anføres i noterna. Vare nog sagdt, att mer än en af de källor, som för denna släkthistoria varit af grundläggande betydelse, liksom talrika källor af mindre vikt, kommit till förf:nes kännedom uteslutande genom förmedling af Aug. Palms anteckningar. Han har för svensk och särskildt skänst personhistorisk forskning utfört ett af de mest betydelsefulla och samtidigt mest otacksamma värf. Källhänvisningarnas noggrannhet icke blott ställa hans anteckningar på ett helt annat och högre plan än sådana samlingar som t. ex. de ofta nyttjade Klerckerska anteckningarna å Kungl. biblioteket, hvilkas totala saknad af källuppgifter gör dem för allvarlig forskning nära nog värdelösa, utan ställer dem afgjort framsför äfven åtskilliga med anspråk framträdande personhistoriska arbeten.

En viktig källa till kunskap om Lunds stifts präster samt än mer om den miljö och de förhållanden, hvari de verkade, utgöres af de från olika tider stammande *socken- och kyrkobeskrifningar*, som finnas på skilda håll bevarade. En uppräknings vore här omöjlig. Den äldsta mera omfattande beskrifning af detta slag torde utgöras af den i *Linköpings stiftsbibliotek* förvarade ståtliga foliant, hvars titel är: »Hertugdömetz Skåhne, Halland och Bleking kyrckio räckningar medh een vthförlig deduction öfwer dess herligheeter» etc. Denna volym är tydligen upprättad af eller för den kungliga kommission, som år 1674 arbetade med granskning och omläggning af de skånska kyrkornas, skolornas etc. räkenskapsväsen och af hvars arkiv i öfrigt intet synes finnas kvar (se not 1 till s. 192 med anm.); volymen innehåller närmast en ingående ekonomisk redogörelse, men gifver mycket därutöfver, för några kyrkor t. o. m. inventarie-förteckningar. Af uteslutande ekonomisk art, men grundläggande för kännedomen om prästernas inkomster äro de dels i *Lunds domkapitels arkiv*, dels i *Skånska generalguvernementets arkiv* förvarade *relationer om skånska prästerskapets, klockarnes och kyrkornas inkomster*, som upprättats i anledning af förordningar af resp. 1695 och 1696 (se utförligt om dessa relationer i not 1 till s. 336). Vidare märkas de redan omförmälda Stobæus-Benzeliska samlingarna af skånska sockenbeskrifningar, upprättade hufvudsakligen på 1730-talet och förvarade i *Engeströmska samlingen* i *Kungl. Biblioteket*. Förutom afskrifter af dessa sistnämnda, finnes i original ett flertal andra socken- och kyrko-beskrifningar i *Collectio Rönbeckiana* å *Lunds universitetsbibliotek* (se om en viktig grupp af dessa not 1 till s. 308). Slutligen märkas de ofvan nämnda, ofta nyttjade kyrko-beskrifningar, som upprättats i följd af 1828 års förordning.

Hvad den personhistoriska litteraturen om Lunda-stiftets prästsläkter under tidrymden 1689—1815 beträffar, är den alldeles för rik för att kunna här ingående behandlas. Främst märkes det välkända *Lunds stifts herdaminne* af SEVERIN CAVALLIN, ett arbete, som står framför de flesta af sin tids historiska verk i både källforsknings allvar och kritikens skärpa och som med hänsyn till de omständigheter, hvarunder det tillkom, förtjänar namn af intet mindre än en vetenskaplig bragd. Att förf:s lifliga skapande fantasi, i förening med omöjligheten att på hvarje punkt gå till botten i källforskningen, på mer än en punkt ledt till förhastade och stundom svårt orättvisa om dömen, kan ej förvåna, liksom det icke kan läggas förf. till last, att hans arbete i flera hänseenden ej motsvarar nutida kraf. Cavallin har dock lagt den fasta grunden till hvarje kommande forskning i detta ämne. Af nyare arbeten stå främst att nämna de af SJÖSTRÖM utgifna och medelst rika personhistoriska och genealogiska notiser kommenterade nationsmatriklarna. Här har med stor möda från de mest skilda håll sammanförts ett betydligt antal uppgifter, som ofta gifva forskaren en god ledning; om sammanförandet skett med vaknare kritik och om framför allt källhänvisningar lämnats, hade dock dessa arbetens nytta varit en helt annan och större; den nästan fullständiga saknaden af källuppgifter är här vida mer kännbar än i Isbergs omförmälda, i någon

mån likartade arbete om Malmö, detta emedan Sjöströms källor visat sig vara att söka på vidt skilda håll och stundom, trots åtskillig möda, alls ej kunnat påträffas. Förutom i nu nämnda arbeten behandlas skånska och blekingska prästsläkter till ej ringa antal i gängse handböcker, hvarjämte finnas flera dels biografiska, dels genealogiska monografier, af hvilka dock ingen för denna släkthistoria spelat någon större roll.

Hvad slutligen angår den rika litteraturen i öfrigt om Skåne och Blekinge, denna mängd af delvis goda, någon gång förträffliga, socken- och Ortsbeskrifningar, skildringar af folklif, seder och förhållanden i äldre och nyare tid, så har den gifvetvis i stor utsträckning varit förf. en vägledning vid uppfattningen af det skånska; någon gång hafva ock ur sådana arbeten hämtats direkta bidrag till släkthistorien. Att här nämna ens det viktigaste af denna litteratur, skulle föra för långt. Detsamma gäller de kyrkohistoriska och teologiska arbeten, som anlitats för kännedom om den religiösa och kyrkliga utvecklingen och hvaraf det väsentliga anföres på vederbörliga ställen.

FÖRTECKNING

1. Källor i handskrift.

Inom parentes efter vissa af resp. arkivs och seriers namn utsättas de förkortade beteckningar, som använts i noterna. Förutom här uppräknade källor hafva såsom sådana anlitats äfven några i böcker befintliga namnteckningar; dessa böcker angifvas närmare i resp. noter.

Lunds Landsarkiv (LLA).

Ystads stadsarkiv (YSA). Detta arkiv är till alla delar fullständigt genomgånet intill omkr. år 1715, delvis, såsom bouppteckningar och arfskiften, till inemot 1700-talets slut. Som arkivet ännu till allra största delen är oordnad, kan hänvisning till bestämda serier eller volymer i regel ej ske.

Ystads S:t Maria kyrkas arkiv (YKA). Arkivet är till alla delar fullständigt genomgånet intill omkr. år 1715. Äfven detta arkiv är till stor del ännu oordnad.

Lunds domkapitels arkiv (LDA). Protokoll (olika serier). Konzept. Album ordinatorum. Formula juramenti. Handlingar: Acta cleri (AC), Valhandlingar, Religionsmål. Husesyner. Uppgifter om prästernas inkomster. Handlingar angående Ystads skola.

Medelstads prostarkiv. Protokoll vid sammankomster af häradets prästerskap. Visitationsprotokoll. Konzept. Inkomna skrifvelser och handlingar.

Kyrkböcker från följande församlingar: Allerum, Arrie, Backaryd, Barkåkra, Carlshamn, Carlskrona amiralitetsförsamling, Christianstad, Efveröd, Frenninge, Helsingborg, Huaröd, Håslöf, Hällaryd, Kverrestad, Källstorp, Landskrona, Lund, Löderup, Löfvestad, Mjällby, Norra Åsum, Norrvinge, Nosaby, Nättraby, Skurup, Trelle-

borg, Vinslöf, Visseltofta, Vollsjö, Västra Alstad, Västra Vram, Ystads S:t Maria, Ystads S:t Petri, Österslöf, Östra Sallerup.

Backaryds kyrkoarkiv. Diverse handlingar.

Nättraby kyrkoarkiv. Annotationsbok 1746—1888. Räkenskaper. Diverse handlingar.

Skånska generalguvernementets arkiv. Koncept. Inkomna skrivelser och handlingar.

Öfverkommendantens i Malmö arkiv. Inkomna skrivelser och handlingar.

Landshöfdingens öfver Landskrona, Malmöhus och Helsingborgs län arkiv. Inkomna skrivelser och handlingar.

Malmöhus länsstyrelses arkiv. Jordeböcker. Inkomna skrivelser.

Christianstads länsstyrelses arkiv. Landskansliets registratur och protokoll. Landskontorets koncept. Landsböcker. Mantalslängder.

Blekinge länsstyrelses arkiv. Mantalslängder.

Skåninge landstings arkiv. Domböcker. Protokoll.

Bjära, Frosta, Färs, Gärds, Harjagers, Medelstads, Oxie, Vemmenhögs och Västra Göinge häradsrätters arkiv. Domböcker. Bouppteckningar och arfskiften. Syner.

Inneliggande handlingar.

Landskrona stadsarkiv. Arfskiften.

Christianstads stadsarkiv. Domböcker. Äldsta borgarematrikeln.

Carlshamnns stadsarkiv. Domböcker. Inneliggande handlingar.

Riksarkivet (RA).

Riksregistraturet. — *Registraturet i inrikes civil-ärenden.*

Kanslikollegii arkiv. Inkomna skrivelser från landshöfdingar i Malmöhus län.

Städers acta. — *Städers besvär.* — *Topographica.* — *Biographica.*

Skånska kommissionens 1669—1670 handlingar och protokoll (SkKH).

Arkivet å Wijk. Gustaf Horns papper.

Kammararkivet (KA).

Inkomna skrivelser. — *Städers acta.* — *Jordeböcker.*

Landsböcker med verifikationer (enkannerligen mantalslängderna).

Reduktionskommissionens i Skåne 1687—1689 handlingar. Här hafva hufvudsakligen kommit till användning de i 3:e bandet af »Inkomna förklaringar» i original befintliga jordeböckerna för Ystads stad, kyrkor, latinska skola, hospital och husarna.

Kyrkors, skolors och hospitals i Lunds stift räkenskaper.

Krigsarkivet.

Kartor.

Uppsala Landsarkiv (ULA).

Säters stadsarkiv. Domböcker. Inneliggande handlingar.

Säters kyrkoarkiv. Kyrkböcker.

Enköpings Näs kyrkoarkiv. Kyrkböcker. Räkenskaper. Sockenstämmoprotokoll.
Uppsala domkapitels arkiv. Handlingar ordnade efter pastorat.

Vadstena Landsarkiv.

Kyrkböcker från Asby och Torps församlingar.

Malmö Stadsarkiv (MSA).

Rådstufvurättens domböcker. — *Bytingets domböcker.*
Barnaböcker. — *Bouppteckningar och arfskiften.* — *Inneliggande handlingar.*
Stadsräkenskaper. — *Mantalslängder.* — *Tullräkenskaper.* — *Kyrkräkenskaper.*
Malmö garnisonsförsamlings död- och begravningsbok.
Diverse handlingar, befintliga i serierna Litt. A—D.

Lunds Universitetsbibliotek (LUB).

Lunds universitets arkiv. Album academicum 1667—1692. Album studiosorum 1720—1809. Consistorii majoris renoverade prot., konceptprot., koncept och registratur.
Lunds universitetsbiblioteks räkenskaper. — *Skånska nationens matrikel.*
Sommeliis samlingar. Titel: »Lefvernesbeskrifningar, strödda, och anteckningar öfver skånska kyrkoherdar», 5 vol.
Collectio Rönbeckiana. Vol. 9, 13 och 18.
Elmgrens anteckningar. Titel: »Biografiska anteckningar rörande presterskapet», 2 vol.
Bibliotekarien Aug. Palms samlingar.
Erland Samuel Brings samlingar till Andreas Rydelii historia.
P. J. Hjelm's dagbok 1805. Titel: »Dagbok vid cousinernas resa år 1805».

Uppsala Universitetsbibliotek (UUB).

Mads Nielson Odders och Bastian Madson Odders anteckningsbok (K 8).
Westinska samlingen. Skomakare-lagets i Ystad handlingar och räkenskaper (*W 398*).
 Handlingar rörande Kalmar län och Blekinge (*W 1205*). Handlingar rörande Engeltofta gård (*W 1552*).

Kungliga Biblioteket (KB).

Engeströmska samlingen. Här hafva användts de skånska socken- och kyrkobeskrifningar, som hopbragts väsentligen genom Anders Stobæus och Jacob Benzelius.
Rådmannen i Ystad Morten Jenssons almanacksanteckningar.
Samlingar till en beskrifning öfver Bleking. Troligen hopbragta af J. Elers.
S. W. Gynthers samlingar rörande Blekinge.

Strengnäs Stiftsbibliotek.

Bæijer: »Beskrifning öfver staden Ystad».

Kungl. Generalpoststyrelsens Arkiv.

Registratur. — *Personalförteckningar.* — *Generalpostböcker.* — *Verifikationer.*

Kungl. Landtmäteristyrelsens Arkiv.*Kartor med tillhörande beskrifningar.***Stockholms Rådhusarkiv.***Bouppteckningar.***Stockholms S:t Nikolai Kyrkoarkiv.***Riddarholms församlings död- och begrafningsbok.***Säters Kyrkoarkiv.***Räkenskaper. — Bänklängder.***Linköpings Domkapitels Arkiv.***Protokoll. — Handlingar, ordnade efter församlingar.***Göta Hofrätts Arkiv, Jönköping.***Hofrättens domböcker.**Ystads rådstufvurätts, bytings och kämnarsrätts renoverade domböcker.***Medelstads Häreadsrätts Arkiv, Ronneby.***Domböcker. — Bouppteckningar.***Christianstads Högre Allmänna Läroverks Arkiv.***Christianstads Schole-Bok.***Christianstads Läns Landtmäterikontors Arkiv, Christianstad.***Kartor med tillhörande beskrifningar.***Malmöhus Läns Landtmäterikontors Arkiv, Malmö.***Kartor.***Ystads Rådhusarkiv.***Bæijer: »Beskrifning öfver staden Ystad». — Kartor.***Ystads Högre Allmänna Läroverks Arkiv (YLA).***»N:o 1. Fundat. Bok». — »N:o 2. Album». — »N:o 3. Diarium». — »N:o 4. Dist. Beneficiorum». — »N:o 7. Varia documenta».**Urkunder, räkenskaper m. m. utöfver den numrerade serien af inbundna volymer.***Barkåkra Kyrkoarkiv.***Visitationsprotokoll.***Nättraby Kyrkoarkiv.***Husförhörslängder. — Sockenstämmoprotokoll. — Kyrkorädsprotokoll. — Visitationsbok.***Skånska Brandförsäkringsinrättningens Arkiv, Lund.***Brandförsäkringsbref. — Handlingar rörande eldsvådor.*

Palmeska Släktarkivet, Stockholm (PSA).

(Arkivets nuvarande ägare är Bankofullmäktigen Direktör Sven Palme.)

*Prosten Eric Palmes bref till sonen Johan Palme.**Assessoren Johan Palmes skildring af sin första utflykt ur fädernehuset, 2 ex.**Lagmannen C. A. Palmes skildring af sin första resa. — Diverse bref.***Cavallinska Släktarkivet, Stockholm.**

(Arkivets nuvarande ägare är Rådmannen Bernt Cavallin.)

*Prosten Samuel Cavallins egenhändiga lefvernesbeskrifning.**Själfbiografiska anteckningar af kyrkoherden Johan Sundius.**Bref af kyrkoherden Johan Sundius till kyrkoherden Z. Arsenius.***Friherrinnan Annie Åkerhielms, f. Quiding, Släktpapper, Stockholm.***Prosten Nils (Jönsson) Quidings själfbioografi.***Änkefru Héléline Westdahls, f. Quiding, Släktpapper, Lund.***Konsistorienotarien Janne Quidings anteckningar om Quidingska släkten.***Bibliotekarien August Palms efterlämnade Papper, Lund (APP).**

(I änkefru Beata Palms, f. Cöster, ägo.)

*Genealogiska och personhistoriska anteckningar.***Hofrättsrådet F. W. Grönwalls Samlingar till Ystads personhistoria, Ystad.***Handelsmannen Petter Mortenssons almanacksanteckningar.***Disponenten Sture Kemners fastlighetshandlingar, Ystad.***Handlingar rörande Palme-damm.***Rigsarkivet, Köpenhamn (DRA).***Skaanske Registre. — Skaanske Tegnelse. — Sjællandske Registre.**Hylninger. — Top. Sml.**Rettertingets Arkiv. Rigens Kanslers Dombøger. Herredagsdombøger.**Krigskancelliet, Søetaten vedk. Kongelige Ekspeditioner (= koncept). Indkomne Sager.**Mynstringruller og Rostjænestetaksringer.**Militære Regnskaber. — Malmøhus Lens Regnskaber.**Regnskaber over Købstædernes Ekstraskatter. — Københavns Garnisonsprotokol.**Mandtal og Takseringer vedr. Københavns Krigsstyr.**Øresundstoldregnskaberne. — Toldregnskaber. — Havneregnskaber.**Byfogedregnskaber. Innehålla ofta äfven tullräkenskaper.***Landsarkivet for Sjælland etc., Köpenhamn.***Nakskovs Kirkebøger. — Nakskovs Børnebøger.***Københavns Raadstue-Arkiv.***Grundtakst 1661.*

Det Kongelige Bibliotek, Köpenhamn (DKB).

- Kallske S. 528.* Titel: »Slegte-Bog ofver velædle... Aspachers och Møinichers Familier... af... Oluf Hermans. Nysted».
- Ny Kongl. S. 398.* Titel: »Chronica Borringiaca eller Bornholms historiske Beskrivelse... af Rasmus Pedersen Raufn, Sognedegn til Aakirke».
- Ny Kongl. S. 398^c.* Innehåller diverse bornholmska handlingar i original och afskrift.
- Ny Kongl. S. 2097.* Utgör borgarehustrun i Christianstad Sine Rosenmeyers dagbok.
- Ny Kongl. S. 1631.* Utgöres af 6 vol., af hvilka 4 innehålla J. Bidstrups anteckningar och brevväxling från arbetet med släkten Koefoeds historia (se litteraturförteckn.).
- Hirsch: Fortegnelse over danske og norske officerer.*

Universitetsbiblioteket, Köpenhamn.

Københavns Universitets arkiv. Kommunitetets Matrikel.

Fru Ellsabeth Johanne Adrians, f. Møinichen, Släktpapper, Köpenhamn.

Slægtetøger. Tvenne, om samma släkter och af samme förf. som Kallske S. 528, DKB.

Staatsarchiv, Lybeck (LSA).

Suecica. — Testamente.

Archiv der Schiffergesellschaft. Bruderbücher.

Schnobel: Lübeckische Geschlechter.

Archiv der Kaufmannschaft, Lybeck.

Archiv der Schonenfahrer-Compagnie (LSchA).

Litt. U, X, Ww. Dessa serier innehålla talrika originalhandlingar från förbindelserna mellan Lybeck och Ystad alltifrån 1500-talet till 1700-talet.

Vol. N^{1a} 170—287. Utgöra kompaniets protokoll för tiden 1606—1728.

Vol. N^{1a} 524, 530. Utgöra matriklar öfver medlemmar och Älterleute.

Vol. N° 572. Rente-Buch 1611—1654.

Vol. N^{1a} 578—693. Utgöra kompaniets räkenskapsböcker för tiden 1591—1728.

Vol. N° 701. Innehåller diverse räkenskaper.

Vol. N° 734. Innehåller diverse bref från 1630-talet.

Rathsarchiv, Rostock.

Schossregister.

Universitäts-Bibliothek, Halle.

Archiv der Universität Wittenberg. Liber studiosorum.

II. Inskriptioner och minnesmärken.

Såsom källor hafva i stor utsträckning (se inledningen) anlitats *inskriftioner* & grafstenar, epitafier, likkistplåtar, ljuskronor och andra kyrkliga föremål, äfvensom *min-*

nesmärken, som antingen icke äro försedda med inskriptioner eller endast med obetydliga sådana, såsom epitafier, porträtt samt byggnader eller byggnadsdelar. Samtliga dessa inskriptioner och minnesmärken äro, fränsett några profana korsvirkeshus i Ystad, af kyrklig karaktär. De äro till en mindre del befintliga i museer. Till största delen utgöra de delar af eller äro de befintliga i eller invid någon af följande församlingars kyrkor: Allerum, Barkåkra, Brunnby, Fleninge, Frenninge, Långaröd, Nättraby, Sjörup, Ystads S:ta Maria och S:t Petri, Östra Sallerup.

III. Källor i tryck.

Det har ansetts lämpligt att placera förteckningen öfver tryckta källor, liksom öfver anlitad litteratur, efter noterna.

BETECKNINGAR

använda i noterna för vissa arkiv, bibliotek och arkivaliska källor:

<i>AC</i> = Acta Cleri (i <i>LDA</i>).	<i>ULA</i> = Uppsala Landsarkiv.
<i>APP</i> = August Palms efterlämnade Paper (i Änkefru Beata Palms, f. Cöster, ägo).	<i>UUB</i> = Uppsala Universitetsbibliotek.
<i>DB</i> = Dödbok.	<i>VB</i> = Vigselsbok.
<i>DKB</i> = Det Kongelige Bibliotek (Danska).	<i>YBD</i> = Ystads Bytings Dombok (i <i>YSA</i>).
<i>DRA</i> = Rigsarkivet (Danska).	<i>YDB</i> = Ystads Dödbok (i <i>LLA</i>).
<i>FB</i> = Födelsebok.	<i>YFB</i> = Ystads Födelsebok (i <i>LLA</i>).
<i>KA</i> = Kammararkivet.	<i>YHR</i> = Ystads Hospitalsräkenskaper (i <i>YSA</i>).
<i>KB</i> = Kungliga Biblioteket.	<i>YKA</i> = Ystads (S:ta Maria) Kyrkas Arkiv (i <i>LLA</i>).
<i>LDA</i> = Lunds Domkapitels Arkiv (i <i>LLA</i>).	<i>YKD</i> = Ystads Kämnersrätts Dombok (i <i>YSA</i>).
<i>LLA</i> = Lunds Landsarkiv.	<i>YKR</i> = Ystads Kyrkoräknenskaper (i <i>YKA</i>).
<i>LSchA</i> = Lübecks Schonenfahrerarchiv (i Archiv der Kaufmannschaft).	<i>YLA</i> = Ystads (Högre allmänna) Läroverks Arkiv.
<i>LStA</i> = Lübecks Staatsarchiv.	<i>YRD</i> = Ystads Rådstufvurätts Dombok (i <i>YSA</i>).
<i>LUB</i> = Lunds Universitetsbibliotek.	<i>YSA</i> = Ystads Stadsarkiv (i <i>LLA</i>).
<i>MSA</i> = Malmö Stadsarkiv.	<i>YSR</i> = Ystads Stadsräkenskaper (i <i>YSA</i>).
<i>PSA</i> = Palmeska Släktarkivet.	<i>YTR</i> = Ystads Toldregnskaper (i <i>DRA</i>).
<i>RA</i> = Riksarkivet.	<i>YVB</i> = Ystads Vigselsbok (i <i>LLA</i>).
<i>SkKH</i> = Skånska Kommissionens Handlingar och protokoll (i <i>RA</i>).	

NAMNET OCH URSPRUNGET

Sld. 5. ¹ För denna framställning se kapitlen »Staden och hafvet» samt »Palme Lyder och hans familj», äfvensom bl. a. följande arbeten berörande det sextonde århundradets handelspolitiska utveckling och i samband därmed stående frågor: VAN BRAKEL, *De hollandsche handelscompagnieën der zeventiende eeuw*; KERNKAMP, *De Sleutels van de Sont*; ELLINGER BANG, *Tabeller over Skibsfart og Varetransport i Øresund. I*; SCHÄFER, *Das Zeitalter der Entdeckungen und die Hanse*; TROELS-LUND, I: *Land og Folk*; CLEMENSSON, *Malmö stads historia*. För en riktigare uppfattning af dessa problem torde Schäfers anförda uppsats vara banbrytande.

Sld. 6. ¹ Denna anteckning, i sida 8:o, helt skrifven af Severin Cavallins hand och undertecknad »S. C.», har tydligen af honom öfverlämnats till bibliotekarien August Palm, bland hvars efterlämnade papper den påträffats. Den har sedan, på grund af sitt för frågan om Eric Palmes namnförändring betydelsefulla innehåll, af bibliotekarien Palms änka, Fru Beata Palm f. Cöster, välvilligt öfverlämnats till *PSA*.

Sld. 7. ¹ Samuel Cavallins egenhändiga lefnadsskildring, *Cavallinska släktarkivet*; Eric Palmes bref till Johan Palme, särskildt brefven af d. ³¹/₈ 1807 och ¹⁶/₈ 1809, *PSA*. Samuel Cavallin berättar år 1818 om sitt besök i Nättraby i september 1797: »Min väg tog jag nu åt Vexjö och derifrån åt Carlscrona och ett ställe, der jag hade en moster gift med kyrkoherden E. Palme, neml. Nättraby. Dem hade jag föresatt mig besöka, som ock skedde. Jag ankom efter fyra dagars resa lyckligen till dem och träffade äfven der min äldsta syster. Jag uppehöll mig en veckas tid hos desse mig så nära pårörande vänner och njöt all slägtskapens och godhetens välvilja». Eric Palme skriver d. ³¹/₈ 1807: »Sam. Cavallin, som nu är rector scholae i Carlshamn, kom hit i lördags afton, predikade här 2^{dra} dagen förträffel. och reste tillbaka i dag kl. 9 f. m. Han bad hjertel^h hälsa dig».

Sld. 8. ¹ »Några anteckningar om Palmeska släkten», egenhändigt manuskript af C. A. Palme, *PSA*.

² Detta sker ej blott i det i texten meddelade stycket af själfva anteckningarna, utan äfven i ett till anteckningarna fogadt bref af d. ⁴/₈ 1879, hvari dessa sägas utgöra »hvad jag dels efter hos mig i behåll varande anteckningar och dels efter minnet kunnat i hast sammanskrifva». *PSA*.

Sld. 10. ¹ Dessa anteckningar förvaras bland Erland Samuel Brings samlingar till Anders Rydellii historia, *LUB*. De äro icke undertecknade, men den synnerligen karakteristiska pikturen ådagalägger, att de äro skrifna af Nils Hofverbergs hand, liksom innehållet tydligt visar, att de äro författade af honom. De äro ej heller daterade, men Nils Hofverbergs maka förmåles hafva afidit d. $\frac{1}{8}$ 1782, och Hans Horster, som utnämndes till prost d. $\frac{22}{10}$ 1783 (enl. *Lunds domkapitels protokoll, LLA*), benämnes såväl i den ursprungliga »Promemoria» som i »Addenda» kyrkoherde, medan i öfrigt prostar konsekvent benämnas prostar. Anteckningarna äro alltså författade mellan d. $\frac{1}{8}$ 1782 och d. $\frac{22}{10}$ 1783. Dessa anteckningar finnas i fullständig afskrift af bibliotekarien August Palms hand, *APP*. Om August Palms forskningar i öfrigt rörande släkten Palme, se inledningen till förteckningen öfver källor och litteratur.

Sld. 12. ¹ Detta framgår ej blott af papperets, bläckets och pikturons beskafhet, utan ock af innehållet. I »Addenda» nämnes sålunda t. ex. Simon Israel Palm, hvilken afled d. $\frac{2}{8}$ 1785, såsom lefvande.

Sld. 14. ¹ De tre borgmästarne Koefoed i Ystad tillhörde en af de bornholmska släkterna Koefoed. Förväxling kan då hafva skett antingen med någon af de tre bröder Koefoed, som vid 1646 års rättarting i Köpenhamn dömdes till ganska stränga straff på grund af sitt dåliga förhållande vid Bornholms försvar 1644—45 (se ZAHRTMANN, *Bornholms Tilskikkelser i Christian 4° sidste Svenskekrig*, s. 163 o. f.) eller ock med den bekante »Bornholms Befrier» Jens Koefoed, som år 1658 mördade den svenske guvernören Printzensköld. Förväxling kan också hafva skett med den s. k. Malmö-sammansvärjningen af 1658—1659, hvori Jacob Palmes svåger, Inger Koefoeds broder Hans Koefoed, borgare och handelsman i Malmö, var inblandad; se härom i kap. »Jacob Palme och hans familj». Denna sistnämnda möjlighet synes vara den mest sannolika i betraktande däraf, att såsom följd af sammansvärjningen skåningar — ehuru visserligen icke Hans Koefoed, hvilken gick alldeles fri — blefvo dömda för »statsbrott» och halshuggna. Den oriktiga uppgiften i Nils Hofverbergs anteckningar skulle då hafva uppstått genom sammansmältning af fyra fakta: 1) att de »gamle Palmer» voro släkt med Ystad-borgmästare Koefoed, 2) att en deras släkting Koefoed var inblandad i ett »statsbrott», men blef »oskyldig befunden», 3) att för detta »statsbrott» skånska borgare blefvo halshuggna, 4) att bland de dödsdömda befann sig en borgmästare i Malmö (Evert Wilfang), som dock på afrättsplatsen blef benådad.

Sld. 15. ¹ August Palm har, ej blott genom Cavallins till honom lämnade anteckning (se not 1 till s. 6), utan ock genom egna arkivstudier ägt kännedom om den år 1679 afidne Ystad-borgaren Jacob Palme, men han synes aldrig kommit till klarhet om, att denne var fader till prosten Simon Palm. Detta framgår af flera anteckningar af August Palms hand, särskildt af ett odateradt koncept till bref till V. Örnberg (af år 1889, jfr Örnbergs bref till Palm af d. $\frac{2}{4}$ 1889), hvori August Palm under åberopande af Nils Hofverbergs släktanteckningar säger, »att Palme Simonsson, snarare än Jacob

Palme, varit fader till Simon Palm i Ö. Sallerup». *Bibliotekarien August Palms papper, LUB.* Om Örnbergs misstag se ÖRNBERG V, s. 377 o. 382.

² Om det djupa intryck, barnen i Östra Sallerups prästgård mottogo af pesten 1712, vittnar bl. a. *Likpredikan öfver Inger Palm*, Jacob Palms syster, där denna pest är en af de få tilldragelser ur hennes lif, som beröras.

Sld. 17. ¹ Förf:ne hafva under sina forskningar i skånska och danska arkiv aldrig mött namnet Palme såsom dopnamn annat än inom den släkt, hvars historia här föreligger. På förfrågan hafva så framstående kännare af skånsk och dansk historia som Landsarkivarie Lauritz Weibull och Amanuens Gustaf Clemensson i Lund samt Arkivarie A. Thiset och Professor Knud Fabricius i Köpenhamn benäget meddelat, att Palme såsom dopnamn är för dem fullständigt okänt. En uppgift af PSILANDER (s. 105), grundad på motsvarande uppgift hos BÆIJER, om en byfogde »Palme Jönson» i Ystad i slutet af 1400-talet beror på felläsning. Denne byfogde hette »Palme Jønson»; se härom borgmästares och byfogdes i Ystad införselbref åt Niels Torsøn, utvald abbot till Tomerups kloster, å klostrets vägnar, i dess åt lybska kompaniet upplåtna hus i Ystad, af d. ²¹/₁, 1492, orig. i *Top. Smi., DRA.* Här står med full tydlighet »palne ienssz».

³ För denna upplysning stå förf:ne i tacksamhetsskuld till Bibliotekarie Anders Grape, hvilken äfven påpekat det i texten nämnda belägget hos E. H. LIND, *Norsk-isländska dopnamn och fingerade namn från medeltiden*, sp. 829.

⁵ LUNDGREN och BRATE, *Personnamn från medeltiden*: Palme. Källan till denna uppgift angifves kort och godt med »Nordl.» utan att någon förklaring gifves till denna hänvisnings betydelse. Förgäfves hafva »Norrländska Samlingar» och andra arbeten af Johan Nordlander blifvit genomgåfna. Emellertid borge de tvenne namnen Brate och Nordl(ander?) för uppgiftens riktighet.

⁴ Om denne fogde Palme Persson se *Riksregistraturet* för d. ²²/₆ 1616, ²¹/₆ 1617, ²⁰/₇, 1645, *RA.* Här står uttryckligen »Palme». Förmodligen afses här samma person som förekommer flerstädes i riksregistraturet under åren 1617—1620 under namnet »Palne Persson». Om Palme eller Palne var hans rätta namn, synes alltså ovisst, ehuru väl näppeligen det förra, särdeles ovanliga namnet upprepade gånger användts, därest det ej varit det rätta.

⁶ *Norske Herredagsdombøger* IV, s. 123. Namnet stafvas här »Palme Gregerszen».

⁶ Såsom belysande för det faktum, att ett förnamn ingalunda alltid får betraktas såsom dopnamn, kan anföras, att i Stavanger i Norge år 1569 fanns en kyrkvård, som benämndes Ysted Jønson, i hvilket namn tydligen dopnamnet saknas och hemortsnamnet är ställt före fadersnamnet. *Norske Rigs-Registranter* I, s. 628.

⁷ Såsom exempel på frekvensen af tvåstafviga tillnamn på -e i danska städer vid denna tid kan anföras: i Ystads mönstringsrulla för år 1556, upptagande 234 borgare, finnas endast 13 tillnamn, förekommande 20 gånger, af denna typ; i Ystads mönstringsrulla för året 1624 är motsvarande antal 5 namn, förekommande 6 gånger, bland 311

upptagna personer; i Köpenhamns mönstringsrulla för år 1588 är antalet 23 namn, förekommande 27 gånger, af 2141 upptagna personer. *Mynstringsruller og Rostjænestetaksringer 1505—1653, DRA.*

Sld. 18. ¹ Schonenfarer-kompaniets matrikel, vol. n:r 530, *LSchA.*

² Hans Palmes testamente af d. ²¹/₁₀ 1526, original på pergament, *LStA.* Här förtjänar omnämnas, att namnet »Palm» vid denna tid förekommer i såväl Rostock som Lybeck, de två städer, med hvilka Ystad hade särskildt liflig förbindelse. I båda städerna förekommer det äfven i sådan ställning, att det möjligen kan hafva varit dopnamn. I Rostocks *Bürgerbuch 1597—1602* förekommer detta namn visserligen icke, men i det s. k. *Schossregister* (skattelängd) för år 1600 finnas upptagna en »Hanss Palm» och en »Palm Köper», *Rostocks Rathsarchiv.* I Lybeck blef en »Palm Dollfodt» år 1603 medlem af Schiffergesellschaft, enligt *Bruderbuch 1535—1646* o. 1600—1831, *Archiv der Schiffergesellschaft, LStA.* F. ö. fanns i Lybeck på 1600-talet en släkt Palm, öfver hvilken finnes en släkttafla hos SCHNOBEL, *Lübeckische Geschlechter*, manuskript i *LStA.* Flera medlemmar af denna släkt tillhörde Schonenfarerkompaniet (vol. n:r 524 o. 530 i *LSchA.*). En förmodan om samband mellan denna släkt och Palme Lyder visar sig af tre vägande skäl vara oriktigt: 1) den lybska släktens medlemmar kallade sig konsekvent Palm, ej Palme, 2) i denna släkt förekommer alls icke namnet Lyder, 3) Palme Lyder var borgare i Ystad redan 1607, men blef först vid 1620-talets midt lybeckskarnes ombud i Ystad (se kap. »Palme Lyder och hans familj», i sht s. 88—89).

³ Såsom grundläggande för kännedomen om förekomsten af släktnamn på -e i Nederländerna på 1500-talet kan icke läggas namnregistret hos WINKLER, *De nederlandsche Geslachtsnamen.* I detta förträffliga arbete anföras nämligen namnen i regel i deras nuvarande former. Emellertid framgår af flera uppgifter hos WINKLER, att namn på -e i äldre tider i Nederländerna varit synnerligen vanliga. Han meddelar sålunda (s. 99), att under medeltiden genitivformen af mansförnamn öfvervägande bildades medelst ändelsen -en, hvilken endast så småningom utträngdes af (den äfvenledes i äldre tid brukliga) ändelsen -s; i de talrika fadersnamnen på -en, som sålunda uppstodo, uttalades emellertid i provinsen Holland och andra landsdelar icke ändelsens -n (s. 105), hvarigenom uppstodo talrika tillnamn på -e, hvilka delvis bevarats såsom släktnamn fram till våra dagar. Äfven på åtskilliga andra sätt bildades släktnamn på -e i Nederländerna. För en annan del af det lågtyska språkområdet har PREUSS i *Die Lippischen Familiennamen* framställt liknande förhållanden; dock var det (s. 13—14) i Lippe endast undantagsvis som släktnamn uppstodo genom svag genitivböjning af fadersnamn.

Sld. 19. ¹ *Mynstringsruller og Rostjænestetaksringer 1505—1613, DRA.*

² Om Lyder van Vreden se ISBERG II a, s. 145, samt CLEMENSSON, *Malmö stads historia*, s. 30—31. I Bergen är på 1500-talet känd en »Lyder Snedker» och år 1601 en väfware »Hans Lyderssenn». BØGH, *Bergens Haandværkere i 300 Aar*, s. 35 o. 102, samt *Bergens Borgerbog 1550—1751.*

³ *Mynstringsruller og Rostianeste-takseringer 1614—1653, DRA.* Att Lyder Ottesøn sannolikt var infödd Malmöbo, framgår af *Malmö bytings dombok* för d. 10/8 1623 o. 10/7 1624, *MSA*. På tysk eller i hvarje fall utländsk härstamning tyder med bestämdhet, att ej blott Lyder Ottesøn, utan äfven hans broder, rådmannen i Malmö Helmicke Ottesøn (se *ISBERG* II a, s. 149 o. 178) buro dopnamn, som voro okända i danska städer, men vanliga i Tyskland — Helmicke torde vara ett äkta tyskt namn.

⁴ *Malmö stadsräkenskaper 1605—1614, MSA. Malmö Toldregnskab 1610—1611, DRA.*

⁵ *Malmö Toldregnskaber 1611 o. f., DRA.*

⁶ *Malmö bytings dombok* 10/8 1623 samt en skrifvelse af d. 12/10 1618 i packen n:r 22, ser. litt. A, *MSA*. Exemplet från skånska städer kunna lätt mångfaldigas. Helsingborgs byfogderäkenskaper, tillika omfattande tullräkenskaper, äro för tiden 1599—1610 nästan fullständigt bevarade; bland deras hundratal namn förekommer Lyder en enda gång (»Liuder Perss» 1607—1608). *Helsingborgs Byfogedregnskaber, DRA.*

Sid. 20. ¹ *Mynstringsruller og Rostjæneeste-takseringer 1614—1653, DRA.* Hvad här anförts om namnet Lyder, kunde, såsom äfven i texten säges, ensamt för sig anses nästan lika väl bevisa, att Palme Lyders fader inflyttat till Ystad, som att han själf vore inflyttaren. Emellertid framgår af tvenne omständigheter med stor bestämdhet, att fadern Lyder icke kan hafva varit den, som flyttade in. Å ena sidan säga Simon Israel Palms, här såsom normgifvande framställda upplysningar i Nils Hofverbergs släktanteckningar, att Palme var den inflyttade stamfaderns förnamn och att hans tillnamn var ett -søn-namn. Å andra sidan — och detta synes vara ensamt för sig fullt bevisande — förekommer namnet Lyder hvarken som dopnamn eller fadersnamn i Ystads för tiden 1578—1607 fullständigt bevarade kyrkoräkenskaper, innehållande uppgifter bl. a. om alla begrafningar. Det är ej gärna tänkbart, att om Palme Lyder eller hans fader under denna tid lefvat i Ystad, deras namn ej skulle någon enda gång nämnas i dessa räkenskaper, så mycket mindre som anteckningarna därstädes genomgående hänföra personerna till familjens hufvudman, d. v. s. nämna dem såsom hufvudmannens barn, hustru, svärmoder etc.

² *Öresundstoldregnskaberne 1590—1607, DRA.* Det resultat, hvartill man kommer vid genomgång af Öresundstullräkenskaperna, synes bekräftas af alla andra källor. Särskildt har i detta syfte förekomsten af namnet Lyder (Luder, Liuder o. s. v.) undersökts i ett stort antal namnregister till såväl högtyska som lågtyska urkundspublikationer. Såsom allenast exempel kan anföras, att i *Bremisches Urkundenbuch*, del V, omfattande tiden 1411—1433, finnas 15 säkra eller sannolika Bremenbor, som bära namnet Lyder, i *Diplomatarium Flensborgense*, del II, omfattande tiden 1501—1559, finnas 41 personer af detta namn, medan namnet i *Mecklenburgisches Urkundenbuch* förekommer något mera sällan (i t. ex. 23:e bandet, omfattande tiden 1396—1399, finnas 5 personer af detta namn). Såsom en egendomlighet kan anmärkas, att författaren till namnre-

gistret i sistnämnda verk anser Lüder (Luder) jämte Ludeke utgöra »Koseform» för Ludolf, hvilket heltvisst är oriktigt (se om namnets ursprung ur stammen leudi (Leute) och dess förhållande till besläktade namn FÖRSTEMANN, *Altdeutsches Namenbuch*). I äldre högtyska urkundspublikationer förekommer namnet Lyder mycket sparsamt.

Sid. 21. ¹ YTR 1606—1607.

Sid. 22. ¹ »Palme Lyder» benämnas stamfadern i det köpebref, han af sin medborgare Jacob Guode år 1630 förvärfvade å en stol i Vårfrukyrkan (se Bil. 2), likaså — med stafning »Palme Lydder» — i 1624 års mönstringsrulla samt 1625—26 års hospitalsräkenskaper, äfvensom — med stafning »Pallme Lyder» — i 1622 års kyrkoräkenskaper, förda af Ystad-borgaren Lauritz Giertsøn, samt slutligen — med stafning »Pallme Lyedher» — af byskrifvaren Jens Jacobson i 1675 års stolståndslängd för S:ta Maria kyrka. Om dessa och andra källor se kap. »Palme Lyder och hans familj». År 1637 skrifver Ystads byskrifvare Hans Møller Kock »Pallme Lydersen» och år 1658 stafvar byskrifvaren Hans Pedersøn namnet »Palme Lyderssøn», Bilaga till *Ystads Byfoged-regnskab* 1637—1638, *DRA*, samt *YBD* ²¹/₈ 1658.

² YTR 1606—1625. Jfr s. 47!

Sid. 23. ¹ *Köge Toldregnskab* 1608—1609, *DRA*. Jfr s. 81! Se fotografi!

² Vol. 734, *LSchA*.

³ Om namnet Palm i Lybeck se not 2 till s. 18 ofvan!

⁴ Såsom belysande stafningen »Palmø» etc. kan här anföras, att äfven ordet »palme» stundom skrefs »palmø» etc.; sålunda ligger bland Ystads rådstufvurätts handlingar en räkning, daterad »1659 Den 27 Marti Som war Pallmö Söndag», *YSA*. En likartad utveckling, ehuru i motsatt riktning, har ledt »Faxø» eller »Faxø» till »Faxe», den numera allena brukliga stafningen af detta namn (jfr s. 27).

⁵ Efterföljande framställning såväl af de allmänna grunddragen vid släktnamnshandlingar i Ystad som af de särskilda förhållanden, hvilka inverkat på eller varit af betydelse för bildandet af släktnamnet Palme, är grundad ej blott på en fullständig genomgång af alla till Ystad hörande arkiv intill år 1700 (rådstufvurättens och magistratens, bytingets, hospitalets, skolans o. s. v.), utan äfven på systematiska studier rörande Ystad i andra, hufvudsakligen skånska, danska och tyska arkiv, hvarvid särskild uppmärksamhet städe varit fäst på personnamnen. Rörande de allmänna förhållandena har ej medtagits mera än som ansetts oundgängligt för begripandet af släktnamnet Palmes tillkomst; framställningen härvidlag åsyftar alltså ingalunda fullständighet. Området är f. ö. nästan alldeles obearbetadt. BRIESKORNS undersökningar beröra endast periferiskt de problem, som här föreligga. Ej heller står — kanske mot förmodan — mycket att hämta i den officiella undersökningen af *Dansk Navneskik*, utarbetad af NIELSEN, OLRİK och STEENSTRUP, och detta af flera skäl. Denna i sin art märkliga och förträffliga danska undersökning har haft ett aktuellt syfte, den hvilat på hufvudsakligen nutida källmaterial (från landets olika delar insamlade uppgifter om de faktiska förhål-

landena) och det historiska material, som tillgripits, har användts endast för att hastigt få fram en så fullständig namnlista som möjligt för viss tid och viss landsdel. Verklig fördjupning har icke skett på någon punkt, vare sig för enskild släkt eller för viss ort eller trakt. Man kan ej heller, då man trängt närmare in i förhållandena på en ort sådan som Ystad, värja sig för intrycket, att i *Dansk Navneskik* åtskilliga förhastade slutsatser dragits, när det gällt äldre tiders förhållanden. Vidare är den danska undersökningen nästan helt inskränkt till landsbygden. Hvad såväl städer som landsbygd beträffar, gick f. ö. utvecklingen i Danmark — genom -sen-namnens seger öfver de verkliga släktnamnen och genom 1828 års lagstiftning om dop — i en riktning, så diametralt motsatt emot hvad i de skånska städerna var fallet, att jämförelsemöjligheterna äfven för äldre tider starkt försvåras. Slutligen synes äfven före 1658 på väsentliga punkter skarp olikhet hafva rådt emellan förhållandena i Skåne och i det nuvarande Danmark. Såsom exempel kan nämnas, att i *Dansk Navneskik* såsom generella förhållanden angifvas, dels (s. 98) att inflyttade utlänningar, som buro verkliga släktnamn, vanligen bortkastade dessa och antogo -sen-namn, dels (passim) att tjänare särdeles ofta upptogo sina husbönders tillnamn; i båda dessa hänseenden rådde i Ystad rakt motsatta förhållanden. Trots allt detta lämnar gifvetvis den danska undersökningen en och annan jämförelsepunkt af värde. Detsamma är fallet med tvenne undersökningar rörande motsvarande lågtyska förhållanden, nämligen de ofvan i not 3 till s. 18 anförda arbetena af WINKLER (för Nederländerna) och PREUSS (för Lippe). Föga står däremot att hämta hos LÜBBEN, *Etwas über niederdeutsche Familiennamen*, en öfversikt, hvars detaljuppgifter förefalla osäkra.

Sid. 24. ¹ Se rörande de allmänna förhållandena i detta hänseende, STEINHAUSENS intressanta undersökning *Die Namenarmut im ausgehenden Mittelalter*. För Danmarks del är förhållandet påpekadt flerstädes i *Dansk Navneskik*.

² Om borgarne Jens Jacobson se flerstädes i *YSA*. I *YRD* ²⁰/₁₀ 1673 omtalas den nyligen afidne borgaren Jens Jacobson Beck, medan rådmän Jens Jacobson (d. ä.) sitter i rätten och protokollet är fördt af byskrifvaren, sedermera rådmannen och justitie-kämneren Jens Jacobson (d. y.); den fjärde Jens Jacobson var grofsmed. De två rådmännen åtskildes vanligen så, att vid den äldres namn tillades »wed Østerport», vid den yngres »paa torffuid», på svenska »på torget». Om de tvenne rådmännen Lauritz Pederson, som voro svågrar, se WEIBULL, *Släkten Weibull*, s. 83—87.

Sid. 25. ¹ *Madvigshavns Toldregnskab* 1610—1611, *DRA*. Jfr *YTR* 1610—1612.

² Ystads mönstringsrulla 1556, *DRA*.

³ Detta namn var ej ovanligt. I början af 1600-talet fanns t. ex. en »Johann Stenneuegh» (se bl. a. *YTR* 1606—1607) och vid seklets midt en »Daniell Steenvig» (se t. ex. *YPB* ⁹/₁₀ 1667 o. ²⁰/₁₀ 1669). Den sistnämnde kallas i *YBD* ¹⁰/₁₀ 1669 »Sallig Daniell Stenwieg, snedicher och bilthugger, forðum borger och jndwonner her vdi staedhen».

⁴ Förutom »Palme i Kielleren» fanns i Ystad vid 1600-talets början »Peder i Kielleren» eller »Peder Kieller», såsom han äfven kallades, en betydande borgare (se t. ex. *YTR*, *YKR* och *YHR*, passim); samtidigt fanns en »Laffritz Kielder» (*YKR* 1624—1625) och senare en »Christoffer i kielleren» (*YBD* ¹⁸/₄ 1670). Äfven en kvinna finnes här att anföras, nämligen »Anne i kielleren» (*YKR* 1602—1603). I Ystad var dock detta tillnamn ej öfver höfvan vanligt. Vida vanligare var det t. ex. i Köpenhamn; af de 9 borgare, boende vid gatan »wed Stranden», som år 1658 mottogo inkvartering af soldater, buro 7 tillnamnet »i kielleren». Inkvarteringslängd för Köpenhamn i *Militär-Regnskaber IV. d. 19, DRA*.

⁵ Namn af denna typ äro särdeles vanliga i Ystad och förekomma talrikt alltifrån de äldsta mönstringsrullorna af 1555 och 1556 (*DRA*) till inemot 1600-talets midt, men börja då alltmera upphöra att användas.

⁶ Hyllningsfullmakt från Ystad 1584, *Hyldinger, DRA*, äfvensom *YKR*, passim. Claus von Trier afled år 1593, *YKR* 1593—1594. Se äfven PSILANDER, s. 115.

⁷ Denne betydande borgare nämnes flerstädes, t. ex. *YTR* passim från 1620- till 1640-talet, *YPB* ¹⁹/₁ 1639, *Herredagsdombog* ¹⁰/₁₀ 1641, *DRA*.

⁸ Ystads mönstringsrulla 1555, *DRA*.

Sid. 26. ¹ Ystads mönstringsrullor resp. 1555 o. 1624, *DRA*.

² Ystads mönstringsrullor resp. 1555, 1555 o. 1624, *DRA*. Hagen Ørlling, hvars tillnamn visar härkomst från Helsingör, nämnes äfven i *YTR* 1630-talet, passim.

³ Sådana namn förekomma talrikt i Ystad alltifrån de äldsta mönstringsrullorna.

⁴ *YTR* 1606—1642. Det sakförhållande, som här beröres, är alltför litet beaktadt. Visserligen är det för Sveriges del med utförlighet påpekadt af BRIESKORN, *Bidrag till den svenska namnhistorien*, s. 134—164, men inom den historiska litteraturen har man ofta intrycket, att en författare anser en person vara tunnbindare utan annat skäl än att denne benämnes Bødker, o. s. v. Det synes sålunda t. ex. knappast möjligt, att säkra uppgifter kunna ligga till grund för alla namn i längderna hos BØGH, *Bergens Haandværkere i 300 Aar*, sannolikt det mest omfattande försök, som i sin art gjorts inom de skandinaviska länderna. Af förf:s inledning att döma (s. 6), har han nämligen ej använt någon annan källa än stadens borgare-matrikel.

Sid. 27. ¹ Denne, som var byskrifvare under 1630-talet, kallas stundom blott Hans Kock; i *YPB* ⁴/₄ 1637 kallas han uttryckligen »Byeskrifveren Hans Møller Kock». Se ock PSILANDER, s. 121. Själf skrifver han sig »Johannes Møllerus Coccius», påskrift å stadens skuldebref till skolan af S:t Mortens dag 1637, *YLA*.

² Om Christen Pedersøn Blegensfar se nedan s. 34—35 samt i kap. »Palme Lyder och hans familj». Att han högst sällan for till Blekinge, framgår af *YTR*, i hvilka man år för år kan följa hans resor från 1630-talet till 1650-talet. Att han var son till Peder Jensøn Blegensfar, framgår ej blott af namnen, utan ock med full visshet af bomärkena. En undersökning (som inom kort torde blifva publicerad) af bomärken i

Ystad under jämförelse med förhållandena i Malmö och Lybeck har nämligen visat, att bomärkena stundom ärfdes, men att man vid sådana arf alltid, för att hindra missbruk af sigill, vidtog en detaljförändring i bomärket. Ett typiskt sådant fall föreligger här. Af vidstående bomärken är det vänstra Peder Jensøn Blegensfars (i sigill å verifikation n:r 285, dat. ¹⁰/₁₆ 1628, till *Malmøhus Lensregnskab* 1627—1629, *DRA*), medan det högra är Christen Pedersøn Blegensfars (i sigill å af honom utfärdadt köpebref af ¹¹/₁₆ 1669 i *YSA*). Om Peder Jensøn Blegensfar se *YTR* och *Malmøhus Lensregnskaber*, passim, *DRA*. Första gången han omnämnes i *YTR*, d. ⁹/₁₆ 1625, kallas han »Peder Bleginndzfar aff Jydland», hvadan han sannolikt inflyttat därifrån till Ystad.

³ Om Søffren Jørgensøn Treiborg se nedan i kap. »Palme Lyder och hans familj».

⁴ Af dessa släkter, samtliga betydande, var utan tvifvel Frijs den främsta; i flera släktled beklädde dess medlemmar olika offentliga tjänster. Men äfven släkterna Risoer och Jude hörde till de ledande i staden, och släkterna Aalborg, Faxø, Holbech och Holst hade att förete flera framstående medlemmar. Efter släkten Faxø var en gård uppkallad »Faxegaarden»; se t. ex. *YPB* ¹¹/₁ 1653. Sådana gårdsnamn voro vanliga. Om »Frijegården» se Gurris Åkessons skulde- och pantebref till Ystads latinska skola af ¹⁰/₁₆ 1704, *YLA*; om »Skottegaarden» se i texten s. 61.

Sld. 28. ¹ Se om dessa personer nedan i kapitlet »Jacob Palme och hans familj» samt »Simon Palmes släktgren».

² Se om Simon Jacobsøn och släkten Ingelotz flerstädes i det följande samt *CAVALLIN V*, s. 117, hvilken dock oriktigt gör Simon Jacobsøn till son åt Jacob Ebbesøn, som var hans svärfader.

³ Om Richardus Lichton förmåla alla Ystad rörande arkiv från 1600-talets förra hälft. Själf skref han sitt namn »Rekarduss Lichtonn» under ett skuldebref af S:t Mortens dag 1617 till Ystads latinska skola, *YLA*, »Rekardus Lichtonn» under flera bouppteckningar i *YSA*, o. s. v. Exempel på, att han ofta kallades kort och godt »Recardus», finnas i *Malmøhus Lensregnskab* 1606—1607, *DRA*; *YKR* ³/₁₆ 1619, 1620—1621; *YTR* passim, t. ex. flera gånger året 1636—1637; *Bastian Odders anteckningar*, *UUB*. Om Richardus Lichton se f. ö. upplysningar hos BÆIJER och efter denne hos PSILANDER, s. 12. Att han var icke blott skotte, utan äfven ledare för skottarne i Ystad, säges flerstädes uttryckligen, t. ex. *YKR* 1609—1610. Såsom skotte erkännes han ock af FISCHER, *The Scots in Sweden*, s. 38, hvilken utan angifvande af källa oriktigt uppgifver Richardus Lichton vara borgmästare redan omkring 1620.

⁴ Att dessa och flera släkter äro skotska, framgår 1) af släktnamnen som äro skotska, några — såsom Key, Klerck och Loch — mycket kända sådana, 2) af dopnamnen, bland hvilka dominera namn sådana som Albret, Richardus, Sander (Alexander), Tomas och framför allt Villum, samtliga ovanliga i Danmark, men synnerligen vanliga bland de dit inflyttade skottarne, 3) af släktskaps- och handelsförbindelser.

FISCHER nämner i anförda arbete såsom namn på till Sverige inflyttade skottar »Clerck» (»Klerk» m. fl. stafningar, sid. 12, 34, 38 etc. passim), »Key» (olika stafn. s. 92, 257, 265), »Low» (s. 218), »Wright» (s. 219, 246, 264); Ystad-släkten Klerck erkännes såsom skotsk (s. 258). Någon anledning att förmoda, att sistnämnda släkt — såsom ANREP för den adlade grenens del uppgifver — skulle vara af högadlig skotsk härkomst, finnes alls icke. Dess äldsta medlemmar i Ystad voro handelsmän som andra och släkten heltvisst ursprungligen en skeppare- och köpmanssläkt. Huru vanligt namnet var bland skeppare, framgår däraf, att det har fyra representanter bland skeppare, som 1590—1603 seglade in i Östersjön och som bestämdt uppgifvas vara skottar, nämligen Albret Klerck från Leith, Hindrich Klerck från Dundee, Rekardus Klarckh från Leith och Villum Klerck från Dundee (*Öresundstoldregnskaberne* 1592: s. 368, 614; 1597: s. 508; 1601: fol. 210, 433, 438; 1603: s. 388, 392, 405, 440, 463, *DRA*).

⁵ Dessa släkters tyska ursprung ligger i öppen dag. För släkten Krudmeyers eller Krutmeyers del framgår ursprunget af *Likpredikan öfver Jost Krudmeyer*. Se ock ISBERG II a, s. 127, samt nedan i kap. »Jacob Palme och hans familj», äfvensom Släktaffa 8. Släkten Poppes tyska härkomst framgår med visshet af H. Rusts anteckningar om lybska kompaniets hus i Ystad, vol. n:r 31 (litt. U, utan n:r, ligger mellan n:r 37 och 38), *LSchA*. Om släkten Lieberat se flerstädes i *YSA*, i sht bouppt. $\frac{1}{1}$, 1675 efter Peiter Lieberat samt $\frac{9}{8}$, 1677 efter Claus Lieberat och dennes hustru.

Sld. 29. ¹ WEIBULL, *Släkten Weibull*, s. 83—87.

² De äldre leden af denna släkt äro af BIDSTRUP i *Stamtafle over Familien Koefoed fra Koefoedgaard* hjälplöst hopblandade och genomgående oriktigt framställda. Den fullständiga undersökning af denna märkliga släkts skånska, i Malmö och Ystad på 1600-talet lefvande gren, hvilken af föreliggande arbete nödvändiggjorts, torde inom kort blifva offentliggjord. Se eljest nedan i kap. »Jacob Palme och hans familj» samt Släktaffa 7.

³ Se t. ex. *YTR* 1606—1607 (Bil. 1) samt Ystads mönstringsrulla 1624, *DRA*.

⁴ Se t. ex. *YPB* $\frac{19}{1}$, 1643.

⁶ Se bl. a. *YPB* $\frac{6}{1}$, 1642, $\frac{10}{1}$, 1647; *YTR* 1639—1653; CAVALLIN III, s. 120 m. fl. st.; SJÖSTRÖM, s. 39. Att Peter Uppendick var född på Femern, omtalas i inskriften på hans grafsten, numera upprest emot vapenhusets södra vägg i S:t Maria kyrka i Ystad. Första gången, han i Ystad nämnes, är den 27 maj 1639, då han i *YTR* kallas »Peiter aff den Dich aff Ydsted». Visserligen får (se i texten s. 22) ej alltför mycket afseende fästas vid tullskrifvarnes namnstafningar, men denna äldsta, sedan veterligen icke upprepade form tyder på, att namnets ursprungliga form varit »Peiter op den Diche», d. ä. Peter på vällen, i hvilket fall namnet skulle utvecklats på ett sätt liknande det holländska släktnamnet Oppedijk, hvars ursprungliga form var »op den Dijk» (ett d eller t i sådan ställning har i holländska släktnamn ofta bortfallit); se härom WINKLER, *De nederlandsche Geslachtsnamen*, s. 254. Peter Uppendick, som afled år

1654 vid endast 41 års ålder (enligt grafsten och epitafium) hann under de 15 år, han bodde i Ystad, blifva en af stadens förnämsta och förmögaste handelsmän.

⁶ Se flerstädes i *YSA*, *YKA* och *YTR* under 1500-talets slut och 1600-talets början; se äfven kap. »Palme Lyder och hans familj» samt Bil. 1. Med stor konsekvens benämnes denne borgare »Oluf Prest». Endast sällan möter man fadersnamnet, »Olluff Matzønn», eller både fadersnamn och tillnamn, »Ole Madssønn Prest» (*Malmøhus Lensregnskaber* resp. 1598—1599 och 1606—1607, *DRA*). LÜBBEN lutar, i *Etwas über niederdeutsche Familiennamen*, s. 147, närmast åt att anse sådana namn som detta vara »aus Spott gegeben», ehuru han äfven känner, att de uppkommit af tjänsteförhållande. *Dansk Navneskik* känner hufvudsakligen detta senare (se ofvan not 5 till s. 23).

Sld. 30. ¹ I ett fall synes namnet måhända hafva sitt ursprung i kroghandtering, nämligen när »Kiesten Brenduins», heltvisst en änka, nämnes bland de få personer, som i Ystad år 1624 utskänka brännvin (*YTR*; se äfven i texten s. 92).

² Ystads mönstringsrulla 1555, *DRA*.

³ Se t. ex. *YPB* ²¹/₄ 1651. I *YHR* 1625—1626 är namnet »Stamb Claus».

⁴ Se om honom i alla Ystad-arkiv från 1600-talets förra hälft. Hans namn var Mickel Christensøn. Efter hans död i början af 1640-talet var änkan Elne under flera årtionden en af stadens mera betydande »borgerskor», som ofta nämnes. En gata kallades »Lille Mickels Strede» (se t. ex. bouppt. ¹⁰/₄ 1676 efter Niels Bytter, *YSA*), men bar efter hans död ankans namn (se GRÖNWALL, *Staden Ystads gatunamn*, s. XI).

⁵ Samtliga dessa tre namn förekomma i *YKR* 1593—1607.

⁶ Se om denna släkt GRANDJEAN, *Den Graae'ske Slægtbog*, s. 8—14, hvilken framställning dock företer luckor.

⁷ Denna släkt är känd uteslutande från 1500-talet, då en af dess medlemmar, Hans Hiort, på 1530-talet var borgmästare och såsom sådan synes varit en betydande person. Om honom se Ystads klagoskrift af d. ¹²/₁₁ 1534, *Top. Sml.*, *DRA*, samt ett donationsbref af år 1532 i *Kong Frederik den Førstes danske Registranter*, s. 450.

⁸ Denna släkt är känd i Ystad under 1500-talets senare hälft samt 1600-talet. Till densamma hörde äfven kyrkoherden Hans Adriansøn i Vidtsköfle, som af CAVALLIN (*V*, s. 135) benämnes Gøe, men hvars rätta släktnamn var Gode. Se hans egenhändiga underskrift »Hans Adriannz Gode» under donationsbref af S. Martini dag 1624, orig. i *YLA*, äfvensom *YBD* ¹/₄, 1659 o. ¹²/₈, 1660. Se om en annan släktnamn Bil. 2.

⁹ Namn af denna typ, på 1600-talet tydligen medvetet bildade och antagna såsom släktnamn, förekomma alltifrån seklets midt mycket i Ystad. Denna släktnamnsbildning har i tiden gått före bildandet af sammansatta släktnamn, såsom Beckman och Stenberg, hvilka ännu vid 1600-talets slut förekomma i ringa antal; deras tid är 1700-talet.

¹⁰ Se flerstädes i *YSA*, t. ex. bouppt. efter hans svärfader rådman Hans Pedersøn af ⁴/₁₁ 1674 samt hans inläga till magistraten af ¹¹/₈ 1684, hvori han utförligt skildrar den förstöring, som öfvergått hans hem under den stora plundringen i juni 1678.

Sld. 31. ¹ Namnet bildades sannolikt af rådmannen och tullnären i Ystad, konungens ridefogde Hans Tilling (se om honom synnerligen rika upplysningar framför allt i *YTR* samt *Malmöhus Lensregnskaber, DRA*), som verkade under 1600-talets första årtionden. Om honom torde närmare upplysningar komma att gifvas i samband med en utredning om den märkliga Tilluf-släkten (eller rättare Tilluf-släkterna), hvars medlemmar i fem släktled beklädde Ystads borgmästarestol och hvari flera af Ystads främste män — såsom borgmästarna Hans Schriffuer och Richardus Lichton — voro ingifta. Hans Tillings son Tønnes Hansøn använde i sin ungdom faderns tillnamn (jfr t. ex., med hänsyn äfven till sigillen, verifikationerna n:r 76 o. 89 till *Malmöhus Lensregnskaber* 1627—1629, *DRA*), men bortlade detta och är sedermera känd i Ystad allenast under namnet Tønnes Hansøn (se bl. a. i texten s. 118). Om fadersnamn på -ing i Nederländerna, där särdeles vanliga, se WINKLER, *De nederlandsche Geslachtsnamen*, s. 53—81. Äfven PREUSS framställer i *Die Lippischen Familiennamen*, s. 3, 14—15 m. fl., fadersnamn på -ing såsom mycket vanliga.

² Stamfadern för denna släkt i Ystad var Claus Sander, som under 1600-talets två första årtionden var rådmän och tullnär i Ystad och omkr. 1620 blef borgmästare därstädes, men som afled kort därpå. Han var broder till rådmannen i Malmö, konungens ridefogde Peder Sander (ISBERG II a, s. 186), hvilket framgår af anteckningar, daterade ²⁹/₁₀ o. ³¹/₁₀ 1616, befintliga i packen n:r 22 å afd. litt. C, *MSA*. Att tillnamnet Sander (en då mycket vanlig förkortning af Alexander) här är fadersnamn, framgår däraf, att de två bröderna ofta kallas Sandersøn eller Sandersen, t. ex. Peder i *Herredagsdombog* ³¹/₁₀ 1602, *DRA*, och Claus i *YKR* 1619—1621. LÜBBEN anser i *Etwas über niederdeutsche Familiennamen*, s. 149, namnet Sander eller Zander komma af fisken af detta namn (gös); något skäl anför han icke. PREUSS känner däremot, a. a. s. 27—28, namnet Sander (= sammandragning af Alexander) såsom fadersnamn.

³ Stamfader för denna släkt var byskrifvaren i Ystad på 1610- och 1620-talen Frans Stehen (se bl. a. Bil. 2), hvars tillnamn var en då vanlig form för namnet Sten. Att det var hans fadersnamn, framgår däraf, att det stundom anföres i formen »Stænsenn» (*YTR* aug. 1621) Steensen (*YPB* ⁴/₁₀ 1639) eller Stehenssen (*YSR* ⁹/₁₀ 1634).

⁴ Om denna köpmans- och skepparesläkt finnas särdeles utförliga upplysningar i *Morten Jenssons almanacksanteckningar* 1679—1703, *KB*; rådmannen i Ystad Morten Jensson var nämligen gift med en dotter till stamfadern Peter Sifwertz. Namnet skrefs nästan lika ofta Sifwert, Siuerdt etc., d. v. s. utan genitivändelse.

⁵ Ystads mönstringsrullor 1555 och 1556, *DRA*.

⁶ Om släkten Langwagen och dess härstamning från rådmannen Segud Nielson se flerstädes i *YSA* (särskildt bouppt. ²⁹/₁₀ 1662 efter Segud Nielson, köpebref ³/₁₀ 1693 af Peter Segudsøn samt *YBD* ²¹/₁₀ 1652) äfvensom i *Morten Jenssons almanacksanteckningar*, *KB*. Se äfven SJÖSTRÖM, s. 181, och CAVALLIN III, s. 228, där man bl. a. ser, huru namnen Nils och Segud fortsatte inom släkten.

Sld. 33. ¹ För fallet Koefoed-Weibøll se WEIBULL, *Släkten Weibull*, s. 85, Ystads rådstufvurätts inneliggande handlingar 1681 o. 1682 samt bouppt. ²/₈ 1682 efter Hans Koefoed, *YSA*. För fallet Uppendick-Jens Torsøn se talrika handlingar i *YSA*, i sht bouppt. ²/₈ 1675 efter Anne Jacobsdaatter, ¹/₄ 1676 efter Johan Uppendick och ¹/₂ 1686 efter Jens Torsøn; se äfven SJÖSTRÖM, s. 39, och CAVALLIN II, s. 296.

² Se ISBERG II a, s. 127—128, där Hans Berensen oriktigt uppgifves vara son till Jost Krudmeyer. Verkliga förhållandet framgår af t. ex. *Herredagsdombog* ²/₈ 1653, *DRA*, samt afgörande af Bøllicken-Krudmeyerska arfshandlingar i packen n:r 23, afd. litt. B, *MSA*.

³ Om bröderna Fadder och Mogens Olufson (Loch) se bl. a. ISBERG II a, s. 197—199, II b, s. 109—113; *Skaanske Registre*, vol. 6, fol. 465, *DRA*; *YBD*, *YRD* och *YPB*, passim; talrika handlingar i *YSA*, *MSA* samt bland *Revisionsacta* i *RA*.

Sld. 34. ¹ Se bl. a. nedan s. 38—39.

² Hans namnteckning innehöll veterligen aldrig namnet Ring, däremot ofta ett R efter de på hvar sin rad stående namnen Hans och Pedersøn; detta R betyder dock snarare »Raadmand» än »Ring». En enda gång kallar han sig veterligen själf Ring, nämligen i en anteckning sist i vol. 3 af *YBD* (efter ²/₈ 1661), där Hans Pedersøn, som dittills varit byskrifvare, kungör sin utnämning till rådman: »Jeg Hans Pederssøn Ring» etc. Se f. ö. bouppt. ⁴/₁₁ 1674 efter Hans Pedersøn (Ring), *YSA*.

Sld. 35. ¹ Initialerna tecknade och sigillet tryckt under köpebref ²/₈ 1669, *YSA*.

² Exempelen kunde med stor lätthet mångfaldigas, men hänvisas i detta hänseende till en undersökning, som snart torde offentliggöras (se not 2 till s. 27). Om sigillens allmänna betydelse vid denna tid se t. ex. TROELS-LUND XIV, s. 321—324.

³ *YDB* ²/₁ 1686.

Sld. 36. ¹ En anledning till, att hon vanligen benämndes med mannens namn, var den, att hon så tidigt blef änka. Se närmare i kap. »Palme Lyder och hans familj».

² Det är veterligen endast stadsskrifvaren Andreas Gallenius som skrifver hans tillnamn Palmesson; se t. ex. *YRD* ²/₈ 1666.

³ I de Møinichenska släktböckerna skrives hans tillnamn Palmesøn och Palmøesen; denna sista stafning, använd af svärfadern (se Bil. 6), som var född (år 1599) och uppväxt i Ystad och alltså väl kände Hans Palmes släkt, saknar icke intresse. I officiella papper (inkvarteringslängder m. m.) i Köpenhamn skrives tillnamnet Pallme, Palm, Pallmessen, Palmesenn och Pahlmessen, men äfven Palme. Se f. ö. i texten s. 104—107. En felläsning må här rättas. NIELSEN har i *Kjøbenhavns Diplomatarium* I, s. 744 »Hans Pohlmesen». Originalhandskriften i *Kjøbenhavns Raadstue-Arkiv* har fullt tydligt »Hans Pahlmessen».

⁴ Se härom detaljerade upplysningar i kap. »Jacob Palme och hans familj».

Sld. 37. ¹ Se härom i kap. »Palme Lyder och hans familj». Såsom ännu ett exempel på, att utlänningar med egenartade namn benämndes med endast förnamnet,

kan anföras, att Balzer Tønnesøn Steigi, en af hufvudleverantörerna till Ystads hospital, i dess räkenskaper ofta benämnes endast »Balzer», *YHR* 1625—1626.

² Se härom i kap. »Simon Palmes släktgren».

Sld. 38. ¹ Stolståndshandlingar i *YKA*.

Sld. 39. ¹ Palme Simonsson lika väl som Jacob Palme använde mycket sällan sigill. Palme Simonssons finnes veterligen endast under 1682 års af honom såsom kämner förda stadsräkenskaper samt, användt af sonen Simon Palm, under ett hans skuldebref af ¹⁴/₈ 1695, *YKA*. Om initialerna »P. S. L.» å en 1600-tals-dörr från Ystad, som möjligen suttit i Palme Simonssons hus, se öfverstycket till kap. »Simon Palmes släktgren» med därtill hörande beskrifning.

Sld. 40. ¹ Å titelbladet till dessa verser kallas han »Simon Palm». I den svenska delen af texten förekommer namnet en enda gång, nämligen:

»Detta har brudgummen vår Hr PALMESON haft i godt minne,
Ty Han nu vinner och får een JUDITH alt efter sitt sinne».

I den latinska delen af texten är formen »Palmæus» (= Palme, ej Palm).

² *YFB* ²⁹/₁₀ 1694.

³ Se härom i kap. »Simon Palmes släktgren».

Sld. 41. ¹ I Ystads domböcker, där hans namn särdeles ofta förekommer, benämnes han aldrig Loch, liksom ej heller i det märkliga kungabrefvet af ²⁴/₁ 1658. *Skaanske Registre*, vol. 6, fol. 465, *DRA*.

Sld. 42. ¹ Se härom i kap. »Simon Palm i Östra Sallerup».

¹ Se härom i texten s. 99. Under de studier, som ligga till grund för denna bok, har genomgående iakttagits, att Per användes såsom hvardagsspråkets förkortning af Peder, men icke af Peter.

² »Peder Palme» i *YTR* 1648—1650; »Peer Christen. Palme» i *YRD* ¹⁶/₁₁ 1664. Om det nära förhållande, hvori Peder Christensøn och Jacob Palme äfven af andra ansågos stå till hvarandra, vittnar t. ex. *YBD* ²⁷/₈ 1664, där de tillsammans nämnas »Peer och Jacob Palme»; att med »Peer» här afses styfadern Peder Christensøn, framgår med full visshet af *YBD* ⁶/₈ 1664, där målet från ²⁷/₈ fortsättes.

⁴ Se härom i kap. »Jacob Palme och hans familj».

Sld. 43. ¹ Jacob Palmes sigill finnes veterligen bevaradt endast under ett koncept till bouppteckning efter Palme Bertelsøn Kopsetter af ¹/₈ 1669, *YSA*.

² *YFB* ⁶/₈ 1711. Petter Mortensson uppgifver i sina almanacksanteckningar, under ⁶/₈ 1711, namnet vara »Per Palm». *F. W. Grönwalls samlingar*.

Sld. 44. ¹ Se härom i kapitlen »Jacob Palme och hans familj» samt »Simon Palm i Östra Sallerup».

² Det tidigaste vittnesbördet härom utgöres af anteckningen om Eric, Gilius och Simon Palmes novitieafgift till Lunds Universitetsbibliotek och är af ²⁹/₈ 1754, *LUB*.

Då de tre brödernas namn här stafvas *Palme*, är det egendomligt att finna en egenhändig anteckning af *Eric Palme* från studenttiden, så lydande: »Min Fader är Pastoren *Rutger Palm* wid *Barkåkra* och *Rebbelberga församl*. Jag är född d. 6 dec. 1737 och blef för student inskrifwen år 1754 och studerar theologien. *Eric Palm*». (Under namnteckningen är senare af annan hand tillskrifvet: »Past. i *Nättraby*»). *Sommeliar Samlingar, LUB.*

³ Att detta medvetande, oafsedt utformningen af släkttraditionens detaljer i öfrigt, kvarleefde inom släkten, därom vittna äfven *Nils Hofverbergs* anteckningar (se s. 10—16).

Sld. 45. ¹ *Psalmboken* äges af *Fröken Julia Strandberg*, dotter af skalden *C. W. A. Strandberg* och hans maka, som var dotter till öfverstelöjtnanten *Rutger Palm*. Att den ena anteckningen (å frampärmens insida) är egenhändig och från skoltiden, därpå tyda med bestämdhet såväl pikturen som den latinska ägarefrasen; äfven den andra anteckningen (å eftersättsbladets baksida) är af allt att döma egenhändig; hvem som här efter »*Palm*» tillagt bokstafven *e*, torde dock näppeligen kunna utredas.

Sld. 46. ¹ *Fröken Sophie Louise Palms* anteckningar om sin fader öfverstelöjtnanten *Rutger Palm* äro af henne på begäran egenhändigt uppsatta och år 1914 öfverlämnade till *PSA*. I dessa anteckningar heter det bl. a.: »men att min Farfader gifvit boken åt min Fader då han var barn, då skrifvit namnet på det rätta sättet». Att *Simon Israel Palm* skulle hafva skrifvit namnen i *psalmboken*, är emellertid på grund af pikturen alldeles uteslutet. Huru länge och starkt medvetandet om det ursprungliga släktnamnet lefvt kvar äfven inom de grenar, som kalla sig *Palm*, framgår af de första ord, *fröken Sophie Louise Palm* riktade till den ene af för:ne, när han i augusti 1913, af henne förut okänd, besökte henne, nämligen: »Ja, jag skulle egentligen heta *Palme*, jag med». Af samtalet med *fröken Palm* framgick f. ö. med tydlighet, att hon trodde, att det först var hennes far och dennes bröder, som lagt bort *-e* i slutet af namnet. *Fröken Sophie Louise Palm*, som vid 3 ¹/₂ års ålder år 1832 förlorade sin far, hade visserligen intet minne af honom själf, men på grund af sin mors bestämda meddelanden uppgaf hon vid samma besök, att fadern, när han funnit trumslagare och andra på sitt regemente heta *Palm*, många gånger yttrat, att han mycket ångrade, att han lagt bort namnformen *Palme*. Af denna sista mening var äfven *fröken Palm* själf.

² »*Palme*» stafvas namnet i anteckningen af ³⁰/₁ 1789 om deras novitie-afgift till *Lunds Universitetsbibliotek, LUB.*

³ *Skånska nationens matrikel, LUB.*

Sld. 47. ¹ Efterföljande framställning är byggd hufvudsakligen på studier i alla tillgängliga ordböcker i germanska språk; att i detalj anföra, hvilka ordböcker som ligga till grund för uppgifterna, blefve alltför vidlyftigt. Detta sker därför endast i de fall, där uppgifternas kontrollerande kunde tänkas erbjuda svårigheter. — Om palm-måttets användning vid uppmätning af hästar se t. ex. *Rutger von Aschebergs* bref till magistraten i *Ystad* af ¹/₁ o. ¹/₈ 1684, *YSA*.

Sld. 48. ¹ KLUGE, *Seemannssprache*. Ordets användning i svenskan framgår af *Svensk Litteraturlitning* 1816, sp. 437, *Nordisk Familjebok* 2:a uppl., del 16, sp. 959, m. fl. belägg, benäget meddelade från Svenska Akademiens ordboksredaktion.

² Køge Havneregnskab ¹²/₁₀ 1602—¹⁰/₁₁ 1604, *DRA*. Här finnes, i förteckningen öfver hvad som ¹⁰/₁₀ 1603 utseppades på Lybeck-skepparen Johan Høllecks fartyg, bl. a. följande post: »Item wdskibidt Jacob Pallmeirer paa sinn hossonndis Jacob Hysenns wegne aff Lybeck 19 lester bygh . . . .» Det är alltså otydligt, af hvad ställning och nationalitet denne Jacob Pallmeirer var. Förmodligen var han med på fartyget å sin nämnde husbondes vägnar; han var i så fall sannolikt tysk och hörde närmast till yrkesgruppen skeppare. Det är naturligtvis möjligt, att tillnamnet kan vara samma ord som det engelska »palmer» — känt äfven i medeltidslatin och romanska språk — och alltså betyda pilgrimen eller rättare han, som varit i Jerusalem.

Sld. 49. ¹ DIJKSTRA, *Friesch Woordenboek*, har »palme» i betydelsen »palmondag»; SCHILLER o. LÜBBEN, *Mittelniederdeutsches Wörterbuch*, känna »palmen» (egentl. dat. plur.) i samma betydelse.

² LÜBBEN känner i *Etwas über niederdeutsche Familiennamen*, s. 150, namn sådana som Gudejar (godt år), Paschedach (påskdag), Palmendach (palmsöndag). I Ystad funnos på 1500- och 1600-talen släkter Sommer och Winter. Af särskildt intresse är det där på 1600-talet förekommande namnet Påska el. Påska; här fanns nämligen en Hans Påska, hvars son hette Påska Hansson, som måhända var fader till Lars Påska, se bl. a. *YFB* 4:e dag påsk 1701, *YDB* ²¹/₈ 1710, ²¹/₈ 1725.

³ Se t. ex. *Herredagsdombog* ¹⁸/₁₀ 1641, *DRA*.

Sld. 50. ¹ Det är att märka, att födelse på palmsöndagen kanske är den enda punkt, där alla versioner af släkttraditionen öfverensstämma, och när (se s. 12—13) Simon Israel Palm om traditionens romantiska moment uttalade domen »Föregående lemnas i sitt värde», gällde — såsom Nils Hofverberg uttryckligen säger — denna dom endast kejsarsnittet, icke palmsöndagen.

² För påpekandet af betydelsen ankarfly, som finnes hos WHITNEY, *The century dictionary*, samt LUCAS, *Englisch-deutsches und Deutsch-englisches Wörterbuch*, stå förf:ne i tacksamhetsskuld till Fil. Lic. Axel Boëthius.

³ *Erikskrönikan*, vers 4013. För denna uppgift hafva förf:ne att tacka Fil. Mag. Rolf Pipping, hvilken äfven påpekat möjligheten af ett samband mellan Erikskrönikans palm-vapen och »palmar», i bet. klubba känt i norsk dialekt enl. TORP, *Nynorsk etymologisk ordbok*.

⁴ MEYER-LÜBKE, *Romanisches etymologisches Wörterbuch*. För påpekandet häraf stå förf:ne i tacksamhetsskuld till Docenten Jöran Sahlgren.

Sld. 51. ¹ Se t. ex. *Kjøbenhavns Universitets Matrikel*, utg. af BIRKETH-SMITH, under data ²⁴/₄ 1626, ²¹/₈ 1629, ²²/₁₁ 1634, ¹³/₈ 1636 etc. ganska ofta. Såsom ett särdeles påtagligt exempel kan anföras, att discipeln vid Ystads skola, sedermera kyrkoherden

i Allerum Palle Bång (SJÖSTRÖM, s. 37, CAVALLIN III, s. 369) i ett protokoll öfver visitation i nämnda skola ¹/₄ 1681 omnämnes i följande ordalag: »... Rector gaff till swarz, at hand ... hadhe två stycken till Gripsvoldiske Academien demitterat, nemlig Palæmonem Bangium och Johannem Berthilonium». Afskrift af Magnus Lacanders hand i vol. n:r 1, »Fundat. Bok», YLA. Här förtjänar nämnas, att när Palme Simonsson d. y. (Palmloff) år 1704 inskrefs i Ystads skola, skedde det under namnet »Palæmon Simonis», och att han där äfven senare så benämndes. Vol. n:r 2, »Album», YLA.

² WINKLER, Friesche Naamlijst.

Sld. 52. ¹ *Sine Rosenmeyers dagbok, DKB.* Sine Rosenmeyer var borgaredotter och borgarehustru i Christianstad. Se om henne FABRICIUS II, s. 186—188.

Slutanmärkningar till denna afdelning. 1) När man ser (s. 3—17), huru sedan mycket långt tillbaka inom två grenar af Palmeska släkten left två väsentligen olika traditioner rörande släktens ursprung, den ena (inom Rutger Palms släktgren) förmälade om ett franskt ursprung, den andra (inom Jacob Palms släktgren) förmälade om ett holländskt, och när man finner sistnämnda tradition med till visshet gränsande sannolikhet vara i sin kärna riktig, uppställa sig flera spörsmål till besvarande. Först kan frågas: huru förhåller det sig med traditionen inom den tredje ännu lefvande släktgrenen, Peter Palms släktgren? Härpå kan svaras, att enligt upplysningar, benäget lämnade af flera medlemmar af denna släktgren, främst af Skeppsredaren Rudolf Palm, har icke någon själfständig tradition inom denna släktgren left kvar, utan äga dess nu lefvande medlemmar sin kunskap om släktens ursprung allenast genom uppgifterna hos CAVALLIN, ÖRNBERG m. fl. författare. Viktigare och intressantare är dock följande fråga: när nu den inom Rutger Palms släktgren lefvande traditionen förmäler om härstamning från »en fransman, som i anledning af religionsförföljelser utvandrat från sitt fädernesland (s. 6) eller kortare uttryckt från en hugenott (s. 9) och när denna tradition visats vara oriktig, hvarifrån och på hvad sätt kan den då hafva kommit in i släkten? Endast en ledtråd har till denna frågas besvarande kunnat utfinnas, men denna ledtråd synes äga verklig betydelse. Af de skånska prästsläkterna Palm finnes en, som benämnts Palm från Fulltofta eller rättare Palm från Arkelstorp (CAVALLIN III, s. 8; SJÖSTRÖM, s. 38 o. 517; ÖRNBERG IX, s. 328—332; ELGENSTIERNA, *Svenska släktkalendern* 1914, s. 618—620). De äldre författarne hafva om denna släkts ursprung intet att förmäla, men hos ELGENSTIERNA uppgifves, att släkten »skall enligt traditionen härstamma från flyende franska hugenotter». Denna uppgift är till sagda arbete lämnad af Pastor Carl Wilhelm Palm, hvilken för förfinne ytterligare bestrykt uppgiften och om ifrågavarande tradition meddelat följande. Någon äldre uppteckning af traditionen finnes veterligen icke bevarad, men den berättades i den anförda formen af Pastor C. W. Palms farfader, brukspatronen Eric Olof Palm, hvilken sagt sig hafva hört den af sin fader, krigsrådet Carl Henric Palm (f. 1773, † 1825). Otvifvelaktigt har man här en sedan gammalt lefvande släkttradition. Dennas trovärdighet

bestyrkes särskildt däraf, att släktens medlemmar i allmänhet haft ett verkliga »franskt» utseende. Redan omförmälda krigsrådet Carl Henric Palm, af hvilken ett porträtt finnes bevaradt (hos Änkefru Doris Palm, f. Franke), hade enligt detta porträtt vittnesbörd örnäsa, mörk hy och kolsvart hår, och samma typ har inom släkten bevarats ända till nu levande släktled. Att Cavallin icke känt denna släkttradition, förklaras däraf, att släkten på hans tid uteslutande lefde i öfre Sverige. Nu kan emellertid frågas: är det ej möjligt, kanske t. o. m. sannolikt, att den oriktiga traditionen inom Palmeska släkten om ett franskt ursprung uppstått genom förväxling med eller inverkan från traditionen inom släkten Palm från Arkelstorp? Särskildt är härvid att märka, att den prästerlige stamfadern för hvardera af dessa två släkter genom ett egendomligt sammanträffande var kyrkoherde i Östra Sallerup, något som gifvetvis kunnat föranleda förväxling. En närmare undersökning af Arkelstorp-släktens ursprung kunde måhända här gifva större klarhet.

2) Det saknar ej intresse att i ett sammanhang i korthet granska, huru tidigare forskare och författare sökt sig fram i släkttraditionernas och släktuppgifternas mörker, närmast i frågan om hvem som var fader till prosten Simon Palm i Östra Sallerup. Severin Cavallin (se i texten s. 6), visste, när han utgaf *Lunds stifts herdaminne*, intet härom, men framkastade såsom en gissning, att prosten Simon Palms fader var Ystadborgaren Simon Palm (i verkligheten prostens kusins son). Genom senare arkivforskningar kom emellertid Cavallin in på rätt spår, upptäckte Ystad-borgarne Palme Simonsson och Jacob Palme samt antog, att endera af dessa två var prosten Simon Palms fader, hvilket framgår såväl af den ofvan (s. 6) omförmälda anteckningen som, med tydligare, om än tveksamt utpekande af Jacob Palme, i genealogiska anteckningar af Severin Cavallins hand, bevarade i *Cavallinska släktarkivet*. Dessa forskningsresultat blefvo dock icke offentliggjorda eller allmänna kända. Så kommo genom bibliotekarien August Palms forskningar Nils Hofverbergs släktanteckningar i dagen, men ledde (s. 15) genom en dubbel förblandning till det oriktiga antagandet, att prosten Simon Palm var son till den i 1712 års pest afidne Ystad-borgaren Palme Simonsson (i verkligheten hans kusin). Detta antagande godtogs af såväl August Palm som Örnberg, hvilken sistnämnde dock, sannolikt genom egna arkivforskningar, kände Jacob Palmes namn och meddelar det såsom en eventualitet (ÖRNBERG V, s. 377 o. 382). Detta torde vara första gången Jacob Palmes namn offentliggjorts i samband med prosten Simon Palm i Ö. Sallerup. Slutligen gör Sjöström upptäckten, att sedermera prosten Simon Palm i Löderups vigselbok för år 1689, då han i denna församling vigdes, benämnes Simon Jacobsson Palm (SJÖSTRÖM, s. 38). Detta kombinerar dock Sjöström icke med Örnbergs uppgift om en borgare Jacob Palme i Ystad. Tvärtom leda namnen Simon och Jacob till, att Sjöström förmodar ett samband mellan prosten Simon Palm och Ystad-borgmästaren Simon Jacobsøn (af honom känd endast såsom arrendator på Smedstorp). Något annat samband mellan dessa tvenne finnes dock heltvisst

icke, än att prosten Simon Palm var gift med borgmästaren Simon Jacobsøns dotterdotter och att han stod sin svärmoder, bemålde borgmästares dotter, synnerligen nära (se t. ex. Bil. 14), hvilket icke har det ringaste med namnen Simon och Jacob att skaffa. Huru förf:ne till föreliggande arbete endast trefvande och långsamt förmått genomtränga mörkret och lägga släktkedjans länkar samman, är ett vidlyftigt kapitel, som dock nu, sedan resultatet föreligger, saknar intresse.

3) Här följer en sammanställning af de olika stafningar af namnet Palme, som på 1600-talet för släktmedlemmars del förekommit (hvarvid för åtskilliga stafningar endast angifves en mindre del af befintliga belägg): Palme (tidigast i *Køge Toldregnskab* 1608—1609, *DRA*), Pallme (*YKR* 1622; Palme Simonssons namnteckning), Pahlme (*YKR* 1691), Palmme (*YTR* 1649—1650), Paelme (*ibid.*), Paallme (Anne Haagens-daatter 1712, se Bil. 11), Palmø el. Palmö (*YTR* 1653, *YRD* 1666 ¹⁸/₁, m. fl. data), Palmøe el. Palmöe (*YTR* 1655, *YSR* 1666), Pallmøe (*YSR* 1663), Pallmmø (*YBD* ⁹/₁, 1653), Palem (*YTR* 1606—1607), Pallem (*YTR* 1614—1616), Palm (*YTR* 1611—1612; i Lybeck genomgående), Palmer (*YTR* 1623—1624). Såsom latinisering användes dels Palæmon (af Palme såsom förnamn, se not 1 till s. 51), dels Palmæus (af Palme såsom tillnamn; se not 1 till s. 40 samt BIRKETH-SMITH, *Kjøbenhavns universitets matricel* Bd 1, H. 3, s. 107, sistnämnda fall närmare berördt i kap. »Simon Palm i Östra Sallerup»).

STADEN OCH HAFVET.

Sid. 55. ¹ Ystads faktiska betydelse vid denna tid inom det danska riket är af flera nyare forskare fullständigt och med orätt misskänd. Sålunda räknar TROELS-LUND (I, s. 126—131), sedan han först namngifvit alla rikets städer af första och andra rangen, Ystad till de rent betydelselösa småstäderna med »nogle faa Hundrede» invånare. På samma vis gör FABRICIUS (II, s. 176—184), hvilken vid sin framställning af vissa inre förhållanden i de skånska städerna först utförligt ordar om Malmö, Landskrona, Lund och Helsingborg, hvarefter han säger: »Lignende Forhold, men i mindre udpræget Grad, møde vi i de mindre Stæder som Ysted», hvarefter dessa smärre städer affärdas på 4 ¹/₂ rad med följande hufvudomdöme: »Disse Smaabyer eller Flækker vare som oftest i en endnu sørgeligere Tilstand end de større». Båda dessa framställningar äro, hvad Ystad angår, oriktiga till en grad, som med hänsyn till de högt framstående författarnamnen måste väcka förvåning. Om vi först hålla oss till siffror, så grundar

TROELS-LUND sin uppskattning af städernas betydelse och storlek nästan uteslutande på mönstringsrullorna, hvilkas summor af vapenpliktiga borgare han åttadubblar för att finna resp. städers invånareantal. På denna grund räknar han till andra rangens städer, med ett invånareantal växlande mellan 3500 och 2000, bl. a. Køge, Randers och Viborg. För dessa finnas mönstringsrullor af år 1588 med resp. 258, 266 och 243 namn. För Ystad finnas mönstringsrullor för åren 1555, 1556 och 1624 med resp. 245, 234 och 311 namn. Dessa siffror ställa gifvetvis Ystad i full paritet med de tre af TROELS-LUND anförda städerna, ja t. o. m. framför dessa. Ty siffrorna visa, att Ystad växte från tiden 1555—1556 till år 1624 med i medeltal omkring 1 vapenpliktig man om året; supponera vi schematiskt, att denna växt var regelbunden, och utgå vi från medeltalet mellan 234 och 245, d. v. s. 240, för tidpunkten 1555—1556, så skulle Ystad år 1588 haft omkr. 272 vapenpliktiga borgare, d. v. s. större invånare-antal än de af TROELS-LUND så långt framför Ystad ställda städerna. (Samtliga här anförda siffror hämtade från *Mynstringsruller og Rostjeneste-takseringer* 1614—1653, *DRA*). Hvad så de skånska städernas inbördes ställning angår, har man en god ledning af det antal båtsmän och bösseskyttar, som från dessa städer utskrefs. Det inbördes förhållandet kan väl här växla på grund af tillfälliga förhållanden, men är dock i stort sedt konstant. Såsom normala exempel kan följande anföras. Båtsmän år 1551: Ystad 20, Trelleborg 15, Åhus 10, Vä 8, Simrishamn 6 etc. (*Kancelliets Brevbøger* ¹⁹/₁₀ 1551). Bösseskyttar och båtsmän år 1593: Malmö 21 + 21 = 42, Ystad 20 + 0 = 20, Landskrona 11 + 3 = 14, Vä 7 + 5 = 12, Åhus 10 + 0 = 10, Trelleborg 9 + 1 = 10, Falsterbo o. Skanör 6 + 3 = 9, Helsingborg 4 + 4 = 8 (a. a. ⁴/₁ 1593), Bösseskyttar 1620: Malmö 47, Ystad 24, Helsingborg 15, Landskrona 15, Lund 14, Simrishamn 8, Skanör 5, Falsterbo 5 (*Skaanske Registre* ¹/₁₁ 1620, *DRA*). Dessa siffror torde tillfyllest visa det oriktiga i FABRICIUS' framställning. Det finnes emellertid annat, som bevisar lika mycket som siffror, måhända mera. Såsom exempel på hvad härmed åsyftas kan anföras en skildring af Danmark från denna tid, som icke torde vara de danske författarne obekant, en märklig och vacker, i sitt slag enastående beskrifning af ett rike: *Danmarkis oc Norgis Fructbar Hertlighed* af ARENT BERNTSEN BERGEN, tryckt år 1656. Här säges (1:a boken, s. 62—63) om Ystad bl. a. följande: »Ydsted, en velbyggt Kiøbsted . . . omkring liggende Land actis for den beste oc mest bebyggt Egn i Skaane. Ellers sker dog aff omliggende Lands Jndbyggere til Byen stor Søgning oc Tilføff aff Landsens Ware, for hvilcke de dem anden deris Fornødenhed igienkiøbe: Saa at ligesom Borgerskabet aff Bondens Tilføring oc Jndkiøb aff Adelen, mange Skibs-Ladinger aff Malt och Korn kunde affhende oc udføre, saa haffve de aff Landet stor Afftreck paa alle saavel Kram- som andre groffve Wahre aff Salt, Homle, Jern, Staal, tør- och saltet Fiske, med andet atskilligt, som fra atskillige Stæder aff Borgerskabet, saavelsom fremmede, didføris». Detta är icke en skildring af en liten usel »Flæk» om »nogle faa Hundrede» invånare i ett »sørgelig Tilstand» (TROELS-LUND och FABRICIUS). Arent Berntsen Bergens

märkliga och träffande skildring af Ystad pekar äfven på det, som alldeles oberoende af invånareantalet måste gifva Ystad en verklig betydelse: läget som den naturliga utfarts- och utförsel-orten för ett rikt och betydande uppland. — Hvad stadens exakta invånareantal på denna tid kan hafva varit, vore för vidlyftigt att här närmare ingå på. KINCH i *Ribe Bys Historie og Beskrivelse* (I, s. 504—505) och efter denne TROELS-LUND (se ofvan) multiplicera de i mönstringsrullorna uppförda vapenpliktiga borgarnes antal med 8, dock utan att alls motivera denna siffra. Detta skulle för Ystad år 1624 gifva omkr. 2500 invånare. HAMMERICH i *Historisk Tidsskrift* 4 Række, del II, s. 50—51, multiplicerar för Köpenhamns del med 15, Detta skulle för Ystad år 1624 göra omkr. 4700 invånare, hvilket heltvisst är ett för högt tal. FRIDERICIA i *Adelsvældens sidste Dage* (s. 68) anser Ystad hafva omkr. 2000 invånare, hvilken siffra han grundar på 1624 års mönstringsrulla; emellertid tager han för andra städer (i synnerhet Köpenhamn) helt andra multipler af mönstringsrullornas siffror utan att närmare motivera sin ståndpunkt. Öfverhuvud präglas dessa och andra omdömen i denna fråga af stor godtycklighet; någon verklig undersökning af saken är icke gjord. Skulle man lägga kyrkräkenskapernas begrafningsuppgifter till grund och enligt gängse och ganska allmänt godtagen metod (se främst JASTROW, *Die Volkszahl deutscher Städte zu Ende des Mittelalters und zu Beginn der Neuzeit*, s. 63 o. f.) multiplicera det årliga dödstalet med 30, skulle man för Ystad omkr. 1620 ej komma högre än till 1500 à 1800 invånare, utan tvifvel en alldeles för låg siffra, med tydlighet utvisande, att långt ifrån alla begrafningar kommo till synes i kyrkräkenskaperna. Emellertid torde, såsom JASTROW och andra tyska författare uppvisat, metoder finnas, hvilka, tillämpade på nordiskt källmaterial, heltvisst skulle gifva märkliga och kanske förvånande resultat.

² Den skildring af Ystad i det sjuttonde seklet, som i detta kapitel gifves, är byggd hufvudsakligen på samma arkivforskningar rörande Ystads historia, som äro nämnda i not 5 till s. 23. Här måste betonas, 1) att i föreliggande kapitel medtagits uteslutande sådant, som varit af direkt betydelse för uppfattningen af släkthistoriens biografiska del, 2) att skildringen äfven inom denna begränsning är ytterligt sammanträngd, samt 3) att hvarje detalj är grundad på säkert kända förhållanden eller händelser i Ystad och att man alltså på ingen punkt nöjt sig med de allmänna skildringarna af stadsförhållanden på denna tid. Att styrka hvarje uppgift med källhänvisningar, skulle därför gjort noterna längre än själfva kapitlet och har så mycket mindre ansetts behöfligt eller befogadt, som några af de spörsmål, hvilka här beröras, särskildt organisationen af Ystads sjöfart samt Ystads öden under 1600-talets krig, komma att upptagas till utförligare behandling i annan form och i annat sammanhang. Af litteratur, som för detta kapitel kommit till användning, märkes särskildt: ARENT BERNTSEN BERGEN, *Danmarkis oc Norgis Fructbar Herlighed* (om detta märkliga arbete se föreg. not); HAGEDORN, *Betriebsformen und Einrichtungen des Emders Seehandelsverkehrs in den letzten drei Jahrzehnten des 16. Jahrhunderts* (ett till såväl metoder som resultat banbrytande arbete,

grundläggande för all forskning om sjöfartens och sjöhandelns organisation i norra Europa under 1500- och 1600-talen); ARUP, *Studier i engelsk og tysk Handels Historie*, BENDIXEN, *Ett omrids af Norges handelshistorie*; HANSEN, *Beiträge zur Geschichte des Getreidehandels und der Getreidepolitik Lübecks*; SCHÄFER, *Geschichte von Dänemark V*; FRIDERICIA, *Adelsvældens sidste dage*; TROELS-LUND; MACKEPRANG, *Dansk Købstadstyrelse fra Valdemar Sejr til Kristian IV*; MUNCK, *Købstadstyrelsen i Danmark fra Kristian IV:s Tid til Enevaldens Ophør*; FALBE-HANSEN o. SCHARLING, *Danmarks Statistik III*; MATTHIESSEN, *Natten* (äfvensom samme författares öfriga arbeten, de djupaste undersökningar om gamla städers lif, som öfverhufvud i Norden blifvit gjorda); HOLBERG, *Den berømmelige norske Handel-Stad Bergens Beskrivelse* (en klassisk skildring, heltvisst i åtskilliga stycken tillämplig på andra sjöstäder); PEDERSEN, *Godt Folk og uærligt Folk i det gamle Helsingør*; BREHMER, *Das häusliche Leben in Lübeck zu Ende des fünfzehnten Jahrhunderts*; ISBERG, *Bilder från det gamla Malmö*. För speciella frågor hafva anlitats arbeten af MANSA, DAAE, OLAFSEN m. fl. Förutom tryckta kartor öfver Ystad hafva anlitats sådana i *Ystads magistrats arkiv*, *DRA*, *UUB*, *Krigsarkivet*. Det flera gånger nämnda Jens Jacobsøns hus, förut stående å tomten n:r 4 vid Stora Östergatan (icke n:r 3, såsom i *Gamla svenska städer*, Ystad-planscher 3 och 4, med orätt uppgifves), är numera flyttadt till platsen vid klostret. För påpekandet, att å detta hus finnas märken efter anordningar till fönsterluckornas nedfällande, liksom för åtskilliga upplysningar rörande korsvirkeshusens byggnad och kronologi, stå förf:nne i tacksamhetsskuld till Teckningsläraren Carl Werner.

Sld. 57. ¹ HAGEDORN, a. a., årg. 1915, s. 348.

Sld. 63. ¹ *Kancelliets Brevbøger* ¹⁰/₁, 1576, ¹¹/₁, 1577.

² *YTR* 1611—1612.

Sld. 65. ¹ I huru hög grad denna stadslagstiftning i en del städer, såsom just i Ystad, blef en död bokstaf, synes vara okänt såväl för MUNCH som för andra forskare på detta område.

Sld. 76. ¹ *YKR* 1590—1621.

Sld. 77. ¹ Det är egendomligt, att VESSBERG i sin afhandling om *Gustaf Horns fälttdg* i Skåne 1644—1645 icke har en aning om plundringen af Ystad fastlagssöndagen 1644; han nämner icke Ystad, förrän Gustaf Horn där tager sitt vinterkvarter på hösten 1644, och från den långa vintern i Ystad har han nästan intet att förmåla. Ändock finnas rika källor till Ystads historia under kriget 1644—1645, främst hos RAUFN, *Chronica Borringiaea*, manuskript i *DKB*, samt på skilda håll i *RA* (bl. a. Gustaf Horns rapporter och skrivelser i orig. i *Krigshistoriska Samlingen*, i koncept i det deponerade *Wijk-arkivet*), äfvensom i *DRA*, *MSA*, *LSchA* samt främst i *YSA*. Äfven i tryck finnas värdefulla upplysningar i denna fråga, t. ex. i *Kjøbenhavns Diplomatarium* VI, s. 231—339, där man finner namnen på en del af de Ystad-bor, som flytt till Köpenhamn, samt hos ZAHRTMANN, *Bornholms Tilskikkelser i Christian 4° sidste Svenskekrig*.

Sld. 78. ¹ Af 1659 års danska landstigning i Ystad finnas tvenne samlade framställningar, nämligen hos FABRICIUS I, s. 140—141, samt hos ÖHLANDER, *Det egentliga Sveriges försvar mot Danmark-Norge under Carl den X:s danska krig 1657—1660*, s. 223—225. Ingendera skildringen är fullständig, och Öhlanders utmärker sig därtill för grofva fel. Sålunda uppgifver han, med stöd af G. O. Stenbocks skrifvelse till K. M:t af ¹¹/₁₆ 1659 (bland *Generalguvernörens i Skåne, Halland och Blekinge skrivelser, RA*), att danskarne kommenderades »af Christian von Weer och Diedrik Alefeld». Båda dessa namn äro oriktiga. Namnet von Weer är fullständigt okänt, och i den nämnda, såsom källa uppgifna skrifvelsen står särdeles tydligt »Christian Vrne». Tillnamnet har tydligen blifvit felläst »Weer» (och »von» kanske tillagdt för väljudets skull?). Af handlingar i i YSA framgår, att anföraren var den i Ystad väl bekante Christian Urne till det närbelägna Marsvinsholm (nu öfverste till häst, 1661 gången i svensk tjänst, 1662 chef för Västerbottens regemente, 1664 svensk adelsman, död 1667; se *Danmarks Adels Aarbog XXI*, 1904, s. 404, samt ANREP, *Svenska adelns ättartaflor IV*, s. 506). Hvad det andra af ÖHLANDER anförda namnet beträffar, så skrifver verkligen G. O. Stenbock »Diderich Alefeldt», och bemålde förf. har äfven den turen, att det vid denna tid faktiskt existerade en Didrik Ahlefeldt; denne var dock, enl. HIRSCH, *Fortegnelse over danske og norske Officerer*, manuskript i DKB, år 1659 endast fänrik. Faktiskt var danskarnes anförare vid Ystad, såsom FABRICIUS uppgifver, Friedrich von Ahlefeldt, den framstående och kände ledaren vid Köpenhamns försvar 1658—1659, hvilket bl. a. framgår af dennes egen utförliga redogörelse för 1659 års Ystad-affär i bref till danske konungen, renskrift af koncept i *Köbenhavns Garnisonsprotokoll 1671, DRA*. Denna redogörelse, som ger en väsentligen annan bild af affären än de hittills ensamt anlitade svenska källorna, är tydligen okänd för FABRICIUS; eljest hade denne heltvisst icke ordat om »den lille svenske Styrke», ej heller försummat att omtala den oförvägne snapphaneledaren Conrad Schmidts uppträdande i Ystad. — Att brand och plundring vid detta tillfälle öfvergick Ystad genom danskarne, framgår såväl af landshöfding H. Skyttes af FABRICIUS anförda bref som af handlingar i YSA.

PALME LYDER OCH HANS FAMILJ.

Sld. 81. ¹ Att Palme Lyder ej gärna kan hafva varit född senare än 1580-talets början, framgår däraf, att han i april 1607 var skeppare och därtill bosatt i främmande land. Att hans födelse ej gärna kan sättas tidigare än slutet af 1560-talet, beror därpå

att alla hans kända barn torde vara födda på 1620-talet och att hans yngste son Jacob, såsom nedan skall visas, föddes allra tidigast 1628, sannolikt 1629 eller 1630.

² YTR 1606—1607.

³ Ibidem.

⁴ *Køge Toldregnskab* okt. 1608—okt. 1609, jämförd med *Køge Havneregnskab* ¹⁰/₈, 1608—¹⁰/₈, 1609, *DRA*. I tullräkenskaperna finnes »Palme Lydert aff Ystedt» (se fotografi!) uppförd såsom den 12:e i ordningen af de skeppare, hvilka efter den 20 oktober 1608 med 1 skilling betalade »roerstold», d. v. s. en tull, som oberoende af lasten utgick för främmande fartyg; några data finnas dock icke i denna förteckning. Däremot finnes för hvarje fartyg datum angifvet i hamnräkenskapernas förteckning öfver erlagda »haffnepenge». Många af namnen i dessa två förteckningar äro gemensamma, men åtskilliga namn, som finnas i den ena, saknas i den andra, såsom Palme Lyder, hvars namn saknas i hamnräkenskaperna; detta beror dels därpå, att fartyg, som i annan dansk hamn redan erlagt roerstold för året, ej behöfde göra det ånyo, dels därpå, att hamnpengar endast erlades af dem, som lastade in något i hamnen. När vi nu finna Palme Lyder erlægga roerstold, men icke hamnpengar, betyder detta, att han i Køge hamn icke intog någon last samt att han ej tidigare under året anlöpt dansk hamn. Emellertid leder oss en jämförelse längre. Vi finna nämligen, att hamnpengar erlades den 9 dec. af »Henndrick Wrampe aff Rostock», den 10 dec. af »Mouritz Kastenssen af Lybeck», hvilken var den siste som under året erlade denna afgift. Dessa två namn stå, ehuru i omvänd ordning, omedelbart före Palme Lyders i roerstold-förteckningen. Omedelbart efter hans namn här stå namnen »Jacop Wrampe af Lybeck» och »Suennd Kremer aff Landtzkrone». Dessa återfinnas i hamnräkenskaperna under resp. 18 och 22 febr., sedan seglationen för året begynt den 3 febr. Det är då tydligt, att Palme Lyder anlöpt Køge hamn antingen omkring den 10 dec. 1608 vid seglationens slut för året eller i febr. 1609 vid seglationens början. Det förhållande, att han ej tidigare under året erlagt roerstold i dansk hamn, gör det mycket sannolikt, att februari 1609 är rätta tiden. Att Palme Lyder saknas i hamnräkenskapernas uppgifter om det, som utskeppats och inskeppats i Køge hamn, synes visa, att han endast anlöpte hamnen, alltså hvarken intog eller aflämnade någon last. Vi kunna alltså anse, att Palme Lyder med stor sannolikhet ännu i februari 1609 såsom skeppare, på resa hem eller bort mellan hemstaden Ystad och västlig ort, anlöpte Køge hamn.

Sld. 82. ¹ YTR 1611—1612. Tullräkenskaperna hafva genomgående »Peter Skutte». Att denne skeppare hette »Schutte», framgår af det lybska Schiffergesellschafts Bruderbuch, d. ä. matrikel, där han ¹⁰/₈, 1599 under detta namn står inskrifven. *Archiv der Schiffergesellschaft*, vol. n:r 19, *LStA*.

² Se HAGEDORN, *Die Entwicklung der wichtigsten Schiffstypen*, s. 78—92. Af detta banbrytande arbete på ett tidigare nästan obearbetadt område framgår, att bojerten under 1500-talets senare och 1600-talets förra del i Holland blef den domine-

rande skeppstypen för kustfart och mindre sjöfart och att denna skeppstyp under samma tid förvärfvade ett dominerande inflytande i Östersjöländerna. Detta förhållande bestyrkes af de källor, som användts för denna släkthistoria. Särskildt bör beaktas, att det artyg, Palme Lyders måg Christen Blegensfar förde, var en bojert.

Sld. 83. ¹ Om Palme Lyders verksamhet som handelsman se *YTR* 1606—1628, *YHR* 1625—1626. Om salthandeln se äfven HAGEDORN, *Die Entwicklung und Organisation des Salsverkehrs von Lüneburg nach Lübeck im 16. und 17. Jahrhundert*. Några siffror för Palme Lyders handel kunna icke angifvas, dels emedan tullräkenskaperna från hans tid äro befintliga i så fragmentariskt skick, dels ock emedan han till väsentlig del handlade med varor, för hvilka i regel tull ej erlades.

Sld. 85. ¹ *YHR* 1625—1626, *YTR* 1611—1612. *YHR* äro bevarade äfven för året 1623—1624, men här finnas icke upptagna leverantörernas namn; emellertid stod, enligt 1625—1626 års räkenskaper, hospitalet vid årets början i skuld till Palme Lyder. Att den norska fisken, när den hämtades direkt, infördes tullfritt, framgår däraf, att den betydande mängd norsk fisk, Palme Lyder och andra under året 1625—1626 sålde till Ystads hospital, ej alls synes i årets tullräkenskaper. När fisken hämtades öfver Lybeck, betalades däremot en tullafgift (se *YTR* 1611—1612, äfven Bil. 1). Till förklaring af de meddelade siffrorna rörande fiskförsäljningen till hospitalet bör följande påpekas: såväl Palme Lyder som öfriga försäljare af lutfisk sålde heltvisst alltid en och samma kvantitet, hvilket framgår däraf, att priset för posterna alltid var ungefär detsamma ($2\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$, sällan något mera); vid beräkningen af hvad som under året såldes måste medräknas äfven de poster, för hvilka hospitalet enligt särskild förteckning stod i skuld vid årets slut. Näst Palme Lyder var Peter Loch en af de största fiskeleverantörerna till hospitalet. Däremot nämnes ej Hans Loch i räkenskaperna såsom sådan. När man icke desto mindre finner, att det om en penninggåfva af 10 dlr till hospitalet den 14 febr. heter: »huilcke jeg strax betalde Palme vdi kieller och Hans Loch med paa Regenschab», d. v. s. med hvilka jag strax gjorde afbetalning på kontot hos Palme Lyder och Hans Loch, så framgår häraf nära nog med visshet, att Palme Lyder och Hans Loch drefvo fiskhandel i kompaniskap. Om Hans och Peter Loch samt deras fartyg se s. 96. För uppfattningen af denna fiskhandels teknik och betydelse hafva förf:ne erhållit värdefulla upplysningar af nuvarande innehafvaren af A. Nissens Sennepsfabriks forretning i Köpenhamn. Denna gamla senaps- och lutfiskaffär, inrymd i samma årtalsprydd hus vid Graabrødretorv, där den år 1732 begynte sin verksamhet, drifves — hvad lutfisken angår — efter precis samma system som sedan 1730-talet, af allt att döma samma system, som för denna handel rådde redan på Palme Lyders tid i Ystad och som i texten skisserats. — Bergens tullräkenskaper finnas i Norska Riksarkivet för större delen af Palme Lyders verksamhetstid i Ystad och hafva på förf:nes begäran af annan person därstädes blifvit genomgångna, dock utan resultat, hvilket synes bestyrka, att här omhandlade handel var tullfri.

Sid. 86. ¹ Tullräkenskapernas fragmentariska skick medför, att man i detta hänseende ej får känna sig alltför säker. Huru växlande en köpmans handel kunde vara, framgår t. ex. däraf, att Oluf Prest, som året 1606—1607 utförde 29 oxar och 31 hästar, under året 1608—1609 ej utskeppade några alls och under nästpåföljande år en enda ox.

² Om lybska kompaniets hus i Ystad kommer en särskild undersökning att publiceras. Här gifna framställning är grundad på främst följande källor: *De äldste danske Arkivregistraturer* IV, s. 373, 375, 380; *Top. Sml. Perg. Ystad, DRA*; Schonenfarer-kompaniets protokoll och räkenskaper, dess skrivelser af ¹⁰/₁₀ 1598 o. ⁹/₁₀ 1608 till rådet i Lybeck, Jer. Platzkows redogörelse rörande huset i Ystad af ⁹/₁₀ 1597 m. fl. handlingar i *LSchA*, Casten Lobachs räkning för år 1609 m. fl. handl. i vol. *Land Schonen*, afd. *Suecica, LStA*. Att det var 1609 års hus som stod kvar vid branden 1908, framgår äfven med tydlighet af de äldsta beskrifningarna (af åren 1828 och 1861) af det 1908 brunna huset i *Skånska Brandförsäkringsinrättningens arkiv* (Brandförsäkringsbref n:r 584 o. 5014). Det har uppgifvits — så t. ex. hos LARSSON, *Gamla och nya Ystad*, s. 37—38, i *Ystads Allehanda* ¹⁰/₁₀ 1908 m. fl. tidningar i redogörelser för eldsvådan — att huset vore byggt år 1632. Denna uppgift är grundad därpå, att detta årtal stod på en på huset åt gårdssidan befintlig tafel med inskription. Enligt samstämmiga upplysningar af ett flertal Ystad-bor, äfvensom af Teckningsläraren Carl Werner, stod verkliga årtalet 1632 å sagda tafel. Emellertid var, enligt lika samstämmiga upplysningar, bl. a. af den i gården uppväxte Järnhandlaren Hilding Nilsson, denna tafel ingalunda inbyggd i huset, utan var uppsatt utanpå väggen ett stycke ofvanför porten. Som året 1632 icke synes hafva spelat den ringaste roll i husets historia, är det alltså mycket sannolikt, att tafeln ursprungligen suttit å ett annat hus. Säkra närmare upplysningar om inskriftens lydelse hafva ej kunnat erhållas. — NILSSON i *Gamla svenska städer* I, s. v, uppgifver efter PSILANDER, s. 14, och denne efter BÆIJER, att lybska kompaniets hus redan på 1700-talet skulle varit försvunnet så när som på ett litet stenhus på en bakgård. Allt detta beror på felläsning och misstag af Bæijer, såsom närmare skall utredas i särskild undersökning; ursprunget till det hela är magistratens beslut år 1727 att försälja »öde stenhuset på Wästergatan», såsom den benämnde det lybska huset; detta har föranlett BÆIJER att tro, att det vore fråga om ett stort stenhus i modern mening; »stenhus» var emellertid den i äldre tid i Ystad vanliga benämningen på sådana korsvirkeshus, där fyllningen mellan korsvirket utgjordes af tegel och icke af lera, hvilket sistnämnda var det vanligaste (se härom närmare i kap. »Olof Palm i Frenninge»). — Om Schonenfarer-kompaniet i Lybeck och dess organisation finnes särdeles litet offentliggjordt. Förutom SCHÄFER, *Das Buch des Lübeckischen Vogts auf Schonen*, som rör medeltida förhållanden, märkas helt korta och öfversiktliga framställningar i tvenne arbeten af SIEWERT, *Die zur Vertretung des Handels in Lübeck geschaffenen Einrichtungen der älteren Zeit* samt *Die Lübecker Rigafahrer-Compagnie im 16. und. 17. Jahrhundert*, s. 3—8.

Sld. 88. ¹ YTR 1611—1612.

² YKR 7/, 1622—¹⁸/, 1623, förda af kyrkvärden Tomas Holst. Att Palme i kiellern och Palme Lyder äro identiska, utgör enda möjliga förklaringen till alla de ställen, där de nämnas, och framgår med full visshet af YHR 1625—1626, där hospitalets store fiskleverantör benämnes än Palme i kiellern, än Palme Lyder.

Sld. 89. ¹ »Adj 11 decemb. Empfangen vonn Palm Luders von Vstede wegen eins keller vnde bode, so he von vnser compeney jn der hure hefft vor ein jahr hure 4 fl 3 β 6 d vnde dan ock von Johim Bruningk vor 1 jahr hure so ehr salige Heinrick Bruningk hefft zu gestellet ock 4 fl 3 β 6 d dutt also vor 2 jahr 8 [fl] 7 [β].» *Rechnungsbuch* ¹¹/, 1626—¹⁸/, 1627, *LSchA*. Ordalagen här äro så tydliga, att den sammanträngda anteckning i *Rentebuch* 1611—1654 (vol. n:r 572, fol. 91 recto), som uppger båda årens hyra vara betald af Palme Lyder, heltvisst är oriktig, *LSchA*.

² Schonenfarer-kompaniets protokoll och räkenskaper, *LSchA*.

³ Om Hinrich Brunings handel på Ystad se YTR passim. Om hans ställning i Lybeck, där han under 1600-talets två första årtionden var en af de ledande bland Schonenfarer-kompaniets Älterleute, se detta kompanis protokoll i *LSchA*.

⁴ Om Palme Lyders förbindelser med Hinrich Bruningk se YTR, passim. Enligt YTR 1615—1616 var en lybeckare »Jerimas Brunningh», måhända felskrifning för Jochim eller ock en tredje medlem af denna släkt, liksom Palme Lyder en af de få, som införde mjöd från Lybeck. En Lybeck-köpmän Jeronymus Bruningk donerade år 1629 60 dlr till Ystads skola, se t. ex. skolans fundationsbok, *KA*, samt PSILANDER, s. 128.

Sld. 90. ¹ Palme Lyders kontrakt med Schonenfarer-kompaniet kan fullständigt och säkert läsas fram ur kompaniets räkenskaper och protokoll intill 1642, Marne Lochs bref till Evert Hinckeldey af 7/, 1634 (se Bil. 3) samt öfverenskommelsen mellan kompaniet och Peder Christensøn, befintlig i två hvarandra kompletterande uppteckningar nämligen dels i kompaniets protokoll för ¹⁰/, 1642 (se Bil. 4), dels i *Rentebuch* 1611—1654 (vol. n:r 572, fol. 92 verso), *LSchA*. Såväl i de utförliga räkenskapsanteckningarna som i Marne Lochs anförda bref säges uttryckligen, att Palme Lyder endast hade källaren och vindsvåningen i hyra. Att underhållet ålåg kompaniet, framgår dels däraf, att 7 fl 8 β den 12 juni 1627 utbetalades för husets underhåll (*Rechnungsbuch* ¹¹/, 1626—¹⁸/, 1627), dels af Marne Lochs bref och dess mottagande i Lybeck (prot. ¹⁹/, 1634), dels äfven däraf, att underhållsskyldigheten för Peder Christensøn i 1642 års kontrakt tydligt framstår såsom en nyhet. Att jordskylden till Ystads stad erlades af Palme Lyder, framgår af YSR 1633 o. f. år. Att med »das Haus» afsågs allenast husets hufvudvåning, därom finnas talrika vittnesbörd, t. ex. i Schonenfarer-kompaniets protokoll ¹⁰/, 1642 (Bil. 4), där själfva huset däremot kallas »dass gantze hauss», och på afgörande vis i H. Rusts anteckningar om lybska huset af år 1727 med där befintliga profilteckning af huset, vol. 31 (litt. U), *LSchA*.

² H. Rusts anteckningar af år 1727, *LSchA*.

Sld. 91. ¹ Denna beskrifning af lybska husets källare är grundad på i allt väsentligt samstämmiga meddelanden af flera personer i Ystad, främst Konditor Carl Moberg, som under åren 1886—1890 samt 1892—1894 arbetade i ett konditori i gården och under dessa år dagligen besökte källaren.

² YTR 1611—1626.

Sld. 92. ¹ Att det var, åtminstone nästan, uteslutande öl-ättika som tillverkades i Ystad, utgör enda rimliga förklaringen till denna tillverkning; se äfven TROELS-LUND V, s. 135, samt YTR passim, t. ex. bland af Hans Loch införda varor ²¹/₁₀ 1632, där ättika uttryckligen angifves såsom »ell edicke». Rörande den fordom så betydande tillverkningen af ölättika se *Salmonsens Konversationslexikon* (uppslagsord Edike) m. fl. handböcker, äfvensom TROELS-LUND V, s. 34 o. 135. Troels-Lund synes emellertid icke känna, hvartill de häpnadsväckande mängder ättika, tiden förtärde, egentligen åtgingo. Användningen framstår klart i YHR 1625—1626, där vi genomgående finna ättika inköpt för tillredningen af färsk fisk och färskt kött, t. ex. ²⁰/₁₀ 1625, då det köptes färsk torsk för 2 ¹/₂, fl. och »j potte edicke dertill» för 4 β , och ²⁴/₁₀ 1625, då det för 15 β köptes »5 potter edicke till vilbraed» (= villebråd, vildt). Från hvem all denna ättika inköptes, förmåles icke; det är mycket sannolikt, att det var från Palme Lyder. — Rörande öl-handeln i Ystad må en oriktighet rättas hos GRANDJEAN, *Den Graae'ske Slægtbog*, s. 8. Det heter här, att Ystad-borgaren Lauritz Graa sålde »baade gement og Rostockerøl». Motsättningen är felaktig. Motsatsen till Rostock-öl och annat tysköl var danskölet. Tyskölet lika väl som danskölet kunde till jäsningen vara gement eller dubbelt (jfr i texten s. 59).

² YTR 1623—1624.

Sld. 93. ¹ YHR 1625—1626.

² YKR ²⁰/₁₀ 1620—¹⁸/₁₀ 1621. Af de 13 personer, som skänkte penningar till klockans omgjutning, stod Palme Lyder med 1 ¹/₂, fl. bland de lägsta; endast två af dessa skänkte lägre belopp, resp. 20 och 12 β ; de flesta skänkte 2—9 fl. Öfvervägande flertalet, nämligen 50 personer, bidrogo emellertid in natura, d. v. s. med koppar. Som dessa bidrag, med ledning af utgifterna för inköpt koppar, kunna värderas, finner man, att de flesta bidragen äfven här växla mellan 2 och 9 fl. Huru litet man får bygga på en enda dylik siffra, framgår däraf, att Richardus Lichten, en af de förmögna i staden, bidrog med endast 1 ¹/₂, fl. »kiele kaaber» (= kittelkoppar), uppvägda med »rett bismær» (se ofvan s. 70) och i penningar värda, enligt 9 ¹/₈ skillingar pr vikt-ort, 14 β .

³ YSR 1634.

Sld. 94. ¹ Det delvis bortfuktade slutet af arfskiftet efter Marne Loch (Bil. 5) har heltvisst haft ungefär följande lydelse: »Saa och [möjl.: Sameledis] Peder Christenssens egen daatters arffue 100 D. med andre 100 D. som hendis fader haffuer forehridt hinder, tilsamen 200 D., for huilken arffuelod bemte Peder Christenssen denne dag haffuer wdloffuet at i fremtiden suare. Sametid var schiffted offueruerendis Jens [N. N.], [N. N.]

och [N. N.] Pederssøn, med videre som skiftebreffuidt nermere forklarer². Vi finna alltså här, att de myndiga sönerna Simon och Hans och den gifta dottern Margrete själfva mottagit sina arfvelotter, alltså 200 + 200 + 100 = 500 dlr, hvartill bör läggas Jacob Palmes 200 dlr, Kirstine Palmes 100 dlr och Marne Pedersdaatters 100 dlr, alltså tillsammans 900 dlr. Till belysning af denna summa kan anföras, att gårdarnas värde i Ystad vid denna tid vanligen växlade mellan 200 och 800 dlr (upp till nära eller omkring sistnämnda belopp nådde endast de allra största och präktigaste gårdarna), medan oxar voro värda 15 till 16 dlr, ston 5 till 6 dlr, får 1 till 2 dlr o. s. v. (Bouppt o. arfsk. passim, YSA).

² Ystads mönstringsrulla 1624, *DRA*. Att det ej var fråga om någon personlig värnplikt, framgår bl. a. däraf, att änkor ofta stå upptagna i mönstringsrullorna.

Sld. 95. ¹ *YKR* 1622—1624. Det heter ²¹/₇, 1622: »anammit aff Palme j kielderen for jorden paa kierkegaarden och for klocherne for hans hustrues moders lig», och ¹⁹/₈, 1624 lyda orden: »anammit aff Palme for hans quindis moders lig for jorden paa kierkegaarden och for alle klocherne bleff ringt».

² Dottern Kirstine föddes senast i januari 1623 (se not 2 till s. 97).

Sld. 96. ¹ Om Simon Loch och hans hustru se i sht *YTR* och *YKR*. Att han afled före april 1621, framgår däraf, att änkan, »Kirstinn Simenn Lockes», mellan ²¹/₇, och ¹/₈, 1621 betalte malt-accis. Öl- och maltaccisräkenskaper ²¹/₇, 1621—¹⁰/₈, 1622, *YTR*.

² Om Peter och Hans Loch se främst *YTR*, *YHR*, *YPB* och *YSR*, äfvensom äldsta skiftesboken i *YSA* (Peter Loch under ²¹/₁₉, 1631, Hans Loch under ¹⁴/₈, 1640); om Peter Loch äfven ett köpebref af ²¹/₇, 1632, *YSA*.

³ Om Andris Loch se främst *YSR* 1633—1635, stolståndsbrief å stol n:r 44 i S:t Maria kyrka, *YKA* (se i texten s. 38), samt äldsta skiftesboken under ²¹/₈, 1646, *YSA*.

Sld. 97. ¹ Om Knud Olsøn och Helvig Loch se främst *YSR* och *YBD* särdeles ofta, äfven *YRD*; *YKR* ²¹/₁₀, 1679; äldsta skiftesboken under ²¹/₇, 1645, ²¹/₈, 1646, ¹/₈, 1648 (se Bil. 5); bouppt. o. arfsk. ²⁰/₈, 1681 efter Helvig Loch samt en räkning öfver konungens andel af sakfall, förislof m. m. för år 1681, *YSA*. Genom sammanställning af sistnämnda två källor finner man, att alla Helvig Lochs barn voro bortflyttade från Ystad, där gården, härjad i stora plundringen, stod öde. Barnen voro: Laurs, bosatt i Norge; Peter, bosatt på Lolland; Christen, rest till Ostindien; Oluf, äfven rest utrikes; Kirstine, bosatt i Simrishamn; Karne, bosatt i Köpenhamn; Anne gift med Gregers Henningsson (1681 bosatt i Löfvestad, 1689 arrendator på Ullstorp); Anne Kirstine, gift med kyrkoherden Björn Olofsson Glimager i Högestad (*CAVALLIN II*, s. 349).

² *YDB* ²¹/₁, 1686. Anteckningen under detta datum om Kirstine Palmes begrafning lyder: »begroffs Kirstin Palmesdotter om 63 åhr». *YKR* meddela under ²⁰/₁, 1686, att afgifter för klockringning etc. betalats »för Sahl. Kirstine Christen Skipperss».

³ Dessa uppgifter äro grundade på systematiska iakttagelser rörande förhållandena i Ystad. Att de öfverensstämma med tidens allmänna förhållanden, framgår t. ex.

af TROELS-LUND VIII, s. 209 o. f. Se äfven STORM, *Vore Forfædres Tro paa Sjæle-vandring og deres Opkaldelsessystem*. Under 1600-talets lopp skedde ytterst långsamt en förändring i dessa åldriga former för namngifning i riktning emot större frihet; ännu vid öfvergången till adertonde seklet rådde dock i Ystad, liksom heltvisst i öfriga skånska städer, i hufvudsak de principer, som här angifvits.

Sld. 98. ¹ Att Simon Palme var äldre än Hans Palme, framgår redan däraf, att den förre i dopet erhöill morfaderns namn, den senare någon mindre nära släktings. Lika bevisande är, att den förre på allvar började idka handel några år tidigare än den senare. Vi finna nämligen Simon Palme redan ²¹/₁, 1646 utskeppa hästar från Ystad (YSR 1646—1648) och under åren 1647—1650 drifva en icke ringa handel (YTR) medan Hans Palme såsom handelsman nämnes första gången ²¹/₁, 1647 och sedan ej förrän ¹⁷/₁, 1653 (YTR). Därtill kommer, att Simon Palme på sommaren 1647 blef gårdsägare i staden, förmodligen i samband med giftermål (han finnes ej uppförd i 1647 års påskskattelängd, men väl i samma års Michaëlis-skattelängd, YSR; hans son Palme föddes ²⁶/₁₀, 1649, YBD ²¹/₁, 1670). Slutligen räknas båda dessa bröder såsom myndiga (d. v. s. att hafva fyllt 20 år) i arfskiftet efter modern af ¹/₁, 1648, och systemen Margrete är då gift (se Bil. 5). Nu har genomgående iakttagits, att de borgaresöner i Ystad på 1600-talet, som hade något att begynna med, redan kort efter myndighetsåldern, senast vid 23—24 års ålder, började drifva egen handel, något som i det följande torde blifva noggsamt bestyrkt (se t. ex. huru härmed förhöll sig med Jacob Palme, Per Palme, Palme Simons-son m. fl.). Det är då mycket litet sannolikt, att Simon Palme var född före systemen Kirstine, som föddes 1622. Heltvisst var Simon född något af åren 1623—1626, Hans något af åren 1624—1627. — Rörande myndighetsåldern på denna tid stadgade visserligen Christian IV:s stora recess af år 1643 (Bog II, cap. 18, § 1, *Corpus constitutionum Danie* V, s. 313), att det var »dend, 18 vintre er gammel, icke forment self sit gods efter loven at annamme», dock med viss inskränkning i själfva dispositionsrätten intill fyllda 25 år. Emellertid visa talrika tydliga fall i Ystad (se t. ex. YRD ²⁶/₁, 1685), att såsom myndighetsålder eller »lougalden» allmänt ansågs och rättsligen godtogs en ålder af fyllda 20 år. Särskildt giftermål ingicks dock stundom 1 eller högst 2 år tidigare. Se vidare om denna fråga kap. »Simon Palmes släktgren».

² Jacob Palme nämnes omyndig i arfskiftet efter modern ¹/₁, 1648 (se Bil. 5). Han var alltså född tidigast 1628. Han började emellertid ej på allvar drifva handel förrän år 1653 (YTR), ehuruval han redan år 1651 gjorde affärer på egen hand (YBD). Med hänsyn äfven därtill, att fadern dog på hösten 1630, torde man kunna alltså säga, att Jacob Palme var född möjligen 1628, sannolikt 1629 eller 1630, måhända t. o. m. posthum sistnämnda år eller 1631.

³ Hvad namnet Hans beträffar, är att observera, att Palme Kopsetters broder hette Hans Kopsetter (se exkursen om denna släkt), hvilket namn här dock sannolikt icke har något samband med Palme-släkten. Snarare är det troligt, att Hans Palme

erhöll sitt namn efter samma person, som gifvit namn åt morbrodern Hans Loch (efter en Simon Lochs broder, svärfar, sväger?). Rörande så ytterst vanliga namn som Hans och Jacob är dock svårt att framställa ens gissningar.

⁴ Tre gånger betalade Palme Lyder själf sin hyra i Lybeck: ¹¹/₁₁ 1626, ²¹/₁₁ 1628 (2 års hyra) samt ¹⁸/₁₁ 1629. Schonenfarer-kompaniets *Rechnungsbücher* (vol. n:r 588, 590 o. 591), *LSchA*. Att han vid dessa tillfällen själf var rest till Lybeck, framgår dels däraf, att han ej gjorde någon betalning år 1627, dels framför allt däraf, att Peder Christensøn under den långa tid, han hade huset i hyra, i regel betalte hyran genom andra och att räkenskapernas formulering då städse var: »von Adam Neverman wegen Peter Christenssen von Vhstede», »bezaelte Peter Christensen durch schipr Peter Kuhr» eller liknande. För Palme Lyder heter det däremot såsom 1629: »Adj 15 novembr habe ich von einem Vstedischem Burger Palm Luderss empfangen wegen d. Company fur 1 Jahr boden vndt keller huer». Den ¹⁸/₁₁ 1630 heter det: »wegen Palm Luders hinterlassener witwen habe jch . . . empfangen von Andreas Lock . . .» *Rentebuch* (vol. n:r 572 fol. 92 recto), *LSchA*. Att Palme Lyder lefde ännu i augusti 1630, framgår af Jacob Guodes köpebref till honom (se Bil. 2); att brefvet effektuerats, något som saknaden af datum kunde gifva anledning betvifla, framgår af dess inlämnande såsom åtkomsthandling af Christen Blegensfar vid rannsaking om stolständen.

⁵ Det hade ej gärna om Jacob Palme kunnat sägas (se Bil. 8), att hans lik fördes till Ystad för att »her hoess sine fäder att begrafwess», därest han ej begravts hos sin fader; men Jacob Palme begrofs (se samma Bil.) på S:t Maria kyrkogård.

⁶ *YSR* 1633—1636; Schonenfarer-kompaniets räkenskaper 1630 o. f. år, *LSchA*. Se vidare not 8 till denna sida!

⁷ Åren 1630, 1631, 1638 o. 1639 betalade Anders Loch hyran i Lybeck; 1633 betaltes den af Richardus Lichtons son Willom Lichten, 1636 af Hillebrand Petersøn o. s. v. Schonenfarer-kompaniets räkenskaper, *LSchA*. Se äfven not 4 ofvan!

⁸ Ännu ¹/₁₀ 1634 betalar »Marne Pallmis» jordskylden för lybska kompaniets hus men ¹/₁₀ 1635 betalas den af »Peder Christenssen», *YSR* 1634—1635. Härtill synes näppeligen någon annan förklaring finnas än att de ingått äktenskap redan mellan dessa två data. Ändock tala tvenne omständigheter med en viss bestämdhet i motsatt riktning. Å ena sidan betraktades Marne Loch i Lybeck alltjämt såsom hyresgästen; ännu i maj 1638 betalar Andris Loch hyran »wegen Sehel. Palm Luders wedewe», *Rentebuch*, vol. n:r 572, *LSchA*. Detta kan dock förklaras så, att lybeckarne ej ägde så noggrann kunskap om förhållandena i Ystad och ej kände Peder Christensøn. Å andra sidan betalte Marne Loch under 1630-talets lopp, veterligen så sent som i november 1639, måhända ändå senare, en afsevärd malt-accis i Ystad, *YTR* 1630-talet passim. Detta kan dock tolkas så, att det var hon och ej Peder Christensøn som stod för kroghanderingen, ehuru väl den tolkning låge närmare till hands, att de gift sig först omkring år 1640.

Sid. 99. ¹ Se om honom *YSR*, *YPB* m. fl. källor i *YSA*, *Ystads Byfogedregnskaber* 1628—1630, *DRA*. I *YPB* ¹³/₁₁ 1649 säges han vara »nu boendis paa Schougard Seland».

² Sedan brevet refererats, heter det om den däraf föranledda åtgärden: »Darup hebben de oldesten vor gut angesehn, dat se schall einen man von jhren mitbörgeren daruon befehl geuen, mit demsuluen willen de oldesten sich verdragen, vp wat art dat idt soll gebetert werden vnd vp wat art dat se de ferner bewohnen schall». Schonenfarer-kompaniets protokoll ¹³/₈ 1634, *LSchA*.

³ Schonenfarer-kompaniets protokoll och räkenskaper 1640—1642, *LSchA*. Se bl. a. Bil. 41 Det säges ingestådes uttryckligen, att Peder Christensøn i juli 1641 vägrade betala hyran, förrän huset vore repareradt, men faktiskt underlät han detta — han betalade i sept. 1642 två års hyra — och då är, med hänsyn äfven till den snabba påföljden, efter så lång väntan, af hans Lybeck-resa i juli 1641, hyresvägran mer än en sannolikhet. Om fullmakten för Peder Christensøn att reparera huset säges, egendomligt nog, intet i Schonenfarer-kompaniets protokoll, men i dess *Rentebuch* (vol. 572) heter det härom (fol. 92 verso): »Demnach Peter Cristenssen eine zeitd herro in der Altesten jhr compagnie hauss zu Vstede gewonet vnd befunden, das es etwas bau-fellich, alss is jhme a^o 1641 den 3 augustj von dem Alteman Euerdt Hinckeldey einen schriftlichen schein vnter des kauffman sigel erteilet, das ehr» etc. om reparationen.

Sid. 100. ¹ Af kontraktet ¹⁰/₈ 1642 mellan Schonenfarer-kompaniet och Peder Christensøn får man en heltvisst fullständig bild genom två hvarandra kompletterande versioner, dels i kompaniets protokoll för ¹⁰/₈ 1642 (se Bil. 4), dels i dess *Rentebuch* (vol. 572, fol. 92 verso), *LSchA*. Det heter i sistnämnda version om Peder Christensøns skyldighet att försvara kompaniets privilegier: »auch dar bey habende priuilegien alle woll jn ob acht nhemen, dar mit nictes dar an verkurtzet werde».

² Schonenfarer-kompaniets protokoll ¹/₈ 1646, *LSchA*. Det heter här, att Peder Christensøn infunnit sig och beklagat sig öfver, att lybska huset i Ystad »durch das swedeske krigess volck an döhren vnd fenstern sehr geruiniert». Sedan protokollet förmält, huru han fått de begärda fyra årens frihet nedprutade till ett års, heter det: »Wor mit dan dieser Peter Christens fridlich gewesen vnd angelobet hinfüro vermuge dem aufgerichten contract mit dem hause zu verfahren vnd den selbigen nachzuleben».

Sid. 101. ¹ Schonenfarer-kompaniets protokoll ¹⁰/₈ 1653, *LSchA*. Det husbygge, hvarom i såväl detta som andra protokoll från 1650-talet är tal och som ofta benämnas blott »das gebewte auf Schonen» el. dyl., gäller — enligt hvad en sammanställning af protokollen med full visshet ger vid handen — uteslutande huset i Falsterbo. När man i registret till vol. 415 af *LSchA*, utgörande ett senare gjordt, men just på grund af registret mycket användbart sammandrag af protokollen för tiden 1639—1666, finner hänvisning till protokollen om detta husbygge under uppslagsordet »Schonefahrer Hauss zu Ystade», så är detta ett misstag af registrets författare.

² Om Peder Christensøns verksamhet som handelsman se främst *YTR* och *YSR*.

Sid. 102. ¹ Om Peder Christensøns verksamhet som kyrkvård se främst *YKR* och andra handlingar i *YKA*, men äfven *YBD* och andra handlingar i *YSA*. Full visshet om längden af hans verksamhetstid som kyrkvård lämna de af honom utfärdade stolståndsbref och grafbref, som i stort antal förvaras i *YKA*.

Sid. 103. ¹ Arfskifte hölls $\frac{1}{2}$, 1648 (se Bil. 5).

² Se bl. a., förutom arfskiftet efter modern, *YRD* $\frac{18}{1}$, 1668 samt stolståndshandlingar till stolen n:r 4 i S:t Maria kyrka, *YKA*. Jfr texten s. 381

³ Se härom i texten s. 42 med dess not 3! Till de i denna not anförda exemplen kan läggas *Ystads mantalslängd* för 1664, *KA*, där Peder Christensøn benämnes »Peder Palme»; af jämförelse med tidigare mantalslängder, där namnen förekomma i samma ordningsföljd, framgår med visshet, att här afses Peder Christensøn.

⁴ Denna vackra pergamentsurkund, med stadens och de 8 borgarnes sigill i svarfvade träkapslar hängande i gröna silkessnören, förvaras bland *Hyldinge, DRA*. Peder Christensøns ställning bland de främste i staden framträder f. ö. vid åtskilliga tillfällen, såsom när han i januari 1659 är en af de 9 borgare, som å hela borgerskapets vägnar för talan emot Ystads store fiende Fadder Olufsen Loch, *YBD* $\frac{17}{1}$, 1659.

⁵ Om Peder Christensøns fasta egendom i Ystad se främst *YPB* $\frac{8}{1}$, 1639, $\frac{22}{1}$, 1648, $\frac{18}{11}$, 1664, $\frac{19}{1}$, 1668; *YRD* $\frac{18}{11}$, 1664, $\frac{19}{1}$, 1668; köpebref af $\frac{24}{1}$, 1662, orig. i *YSA*. Om hyran i Lybeck se Schonenfarer-kompaniets räkenskaper, *LSchA*. Att Peder Christensøn sannolikt bodde i hufvudgården, framgår af *YPB* $\frac{22}{1}$, där det talas om hans »hoffuedgaard, som hand nu self vdi boer». Att Palme Lyder däremot bodde i själfva det lybska huset, synes klart framgå bl. a. af ordalagen i Bil. 3.

⁶ *YSR* 1646—1648, 1663.

Sid. 104. ¹ Peder Christensøn begrofs $\frac{6}{1}$, 1665, Ystads S:t Maria kyrkas räkenskaper $\frac{1}{1}$, 1664— $\frac{1}{1}$, 1665, *SkKH* vol. litt. B. Om Peder Christensøns skuld till Schonenfarer-kompaniet, 6 $\frac{1}{2}$ 12 $\frac{1}{2}$, och dess afskrifvande, »weil er in armuth gestorben», se *Rechnungsbücher* vol. 628—632, *LSchA*.

² *YRD* $\frac{18}{1}$, 1668; köpebref å stol n:r 4 i S:t Maria kyrka i Ystad af $\frac{8}{4}$, 1665, *YKA* (se i texten s. 38—39, där Peder Christensøns dödsår är feltryckt 1664) m. fl. källor.

³ Om lybska husets öfvergång i Jacob Pops händer se *YBD* $\frac{80}{10}$, 1665 samt Schonenfarer-kompaniets prot. $\frac{19}{1}$, 1670, *LSchA*. Om Jacob Popp se not 5 till s. 28.

⁴ *YTR* 1646—1655. Om tidpunkten för öfverflyttningen se äfven s. 119, i sht not 3.

Sid. 105. ¹ *Militär-Regnskaber* IV. d. 19., IV. d. 40 b, *DRA*; *Grundtaxt* 1661, *Kjøbenhavns Raastue-Archiv* (tr. hos NIELSEN, *Kjøbenhavns Diplomatarium* I, s. 727 o. f., men rör. Hans Palme feltryckt; se not 3 till s. 36). I de militära räkenskaperna finnes ett flertal inkvarterings- och krigsskattelängder för Köpenhamn från åren 1658—1660. Läget af Hans Palmes gård framgår af följande: längdernas indelning är efter kvarter och gator; »Westergade», vid hvilken Hans Palmes gård ligger, finnes i både

»Wester Quarter» och »Nørre Quarter», tydligtvis gatans södra sida i det förra, gatans norra sida i det senare kvarteret, så att gränsen mellan kvarteren går midt i gatan; i en längd, där inom »Wester Quarter» Vestergade följer omedelbart efter Gammeltorv, står Hans Palme såsom den andra i ordningen vid nämnda gata (i de öfriga på liknande vis). Gårdens värde angifves till 250 dlr. Kvarterets i inkvarteringslängden för tiden ²⁴/₁₂ 1658—²¹/₆ 1659 upptagna 41 borgare skulle underhålla 35 soldater på så vis, att 3 borgare skulle hysa hvar och en 2 soldater, 20 borgare (bland dem Hans Palme) 1 soldat och 18 borgare ¹/₆ soldat. Tidigare hade Hans Palme hållit 2 soldater. Om hans första gifte se not 3 till denna sida.

² Om Köpenhamn under belägringen se SØRENSEN, *Kjøbenhavns Belejring*.

³ Den enda upplysning, vi äga om Hans Palmes första gifte, finnes i »Mandtalsregister paa den til Landkommissar Ove Juel indbetalte Hovedskat til jul 1660 af Sjællands Stift», *Militær-Regnskaber* IV. d. 40 b., *DRA*. Denna längd, som är den enda från Hans Palmes tid, där under resp. borgares namn äfven deras familjemedlemmar och husfolk stå upptagna, är för Köpenhamns »Vester Quarter» upprättad den 13 november 1660. Där återfinnes, på vederbörlig plats vid Vestergade, »Hanss Palmesenn» med »Sin Sl. hustruiss moder», »j karl» och »j pige». Tilläggas bör, att med »karl» här menas hvad vi kalla en (vuxen) dräng, medan den i denna skattelängd ofta förekommande benämningen »dreng» afser en ung gosse, som går i lära i yrket.

Sid. 106. ¹ Denna framställning är i allt väsentligt byggd på Morten Sixen von Møinichens egenh. anteckningar i *Familien von Møinichens Slægtetog*, tr. i *Personalhistorisk Tidsskrift* 1 R. 2 Bd, Köpenhamn 1881. (Om originalmanuskriptet se inl. till Bil. 6.) Utgifvaren, S. Jørgensen, meddelar (s. 141 not 1), att noter betecknade M. M. äro hämtade från »et Haandskrift om Slægterne Aspack, Møinichen m. fl. tilhørende Hr. Kjøbmand N. J. Møinichen i Kbhvn, der velvilligst har været mig udlaant». Sålunda meddelas t. ex., att denna handskrift har Palmesøn, där Morten Sixen von Møinichen har Palmøesen. Nu finnas faktiskt tre olika originalhandskrifter af här nämndt slag, nämligen en utgörande n:r 528 af *Kallske S., DKB*, två befintliga bland *Møinichenska släktpapperen*. Alla tre äro författade och egenhändigt skrifna af en Oluf Hermansøn Nysted på 1720-talet. Handskriften i *DKB* är mycket kortfattad och omnämner alls ej Margrete von Møinichen och Hans Palme. I de två andra handskrifterna nämnes däremot i korthet Margrete von Møinichens namn, hennes födelsedag och dödsdag samt hennes giftermål med Hans Palme, hvars tillnamn stafvas i den ena »Palmesøn», i den andra »Palmesen». — Att Morten Sixen von Møinichen gärna vidkändes sitt ursprung från Ystad, därom vittnar bl. a., att han lämnade penningebidrag till Ystads Vårfrukyrkas återuppbyggande omkr. år 1650, *YKR*.

Sid. 107. ¹ Detta framgår bl. a. af *YBD* ¹⁴/₁₁, 1663 samt främst af bouppt. och arfsk. efter Hans Palmes systerdotter Pernilla Söffrensdotter af ¹⁰/₁₆ 1673, *YSA*. Om detta arfskifte se närmare not 8 till s. 112.

² Äktenskapet ingicks förvisso till ej ringa del för att skaffa en moder åt de små barnen från första giftet; se härom nästa not. Ett säkrare bevis om tiden för äktenskapets ingående ligger dock däri, att Christen Blegensfar efter Simon Palmes död i början af år 1654 blef förmyndare för dennes son Palme Simonsson, hvilket heltvisst ej skett, därest ej svägerskapet redan då förelegat; se kap. »Simon Palmes släktgren».

³ Christen Blegensfar nämnes som själfständig skeppare med visshet $\frac{2}{10}$ 1639, måhända redan $\frac{2}{10}$ 1634, *YTR*. En lybsk båtsman fick $\frac{14}{10}$ 1637 plikta 2 daler »for slagsmaall med Christen Blegensfar», *Ystads Byfogedregnskab* 1637—1638, *DRA*. Om hans första äktenskap se arfskiften af $\frac{2}{10}$ 1641 efter Lauritz Andersøn och $\frac{2}{4}$ 1650 efter Inger Lauritzdaatter i äldsta skiftesboken, *YSA*. Barnen voro Jens, Lauritz, Peder, och Magdalena i här anfordr ordning. Namnet Jens åt äldste sonen förklaras däri- genom, att såväl farfadern (Peder Jensøn) som morfadern (Lauritz Andersøn) vid denne sons dop ännu lefde; barnet har då fått faderns farfaders namn, som sannolikt äfven burits af en dess farbroder. När nästa son fick heta Lauritz efter morfadern, var denne alltså död, och när tredje sonen döptes Peder efter farfadern, hade äfven denne aflidit.

⁴ Intet barn i detta äktenskap nämnes i bouppt. o. arfsk. efter Christen Blegensfar $\frac{8}{10}$ 1676, liksom ej heller tidigare.

⁵ Se härom främst *YBD* passim, t. ex. $\frac{8}{10}$ o. $\frac{28}{10}$ 1669, $\frac{18}{10}$ 1671.

Sid. 108. ¹ Se härom främst *YTR* 1639—1658; *YSR* 1646—1648, 1663, 1666; *YBD* $\frac{21}{10}$ o. $\frac{10}{4}$ 1670; intyg af magistraten i Ystad af $\frac{13}{10}$ 1662 rör. Christen Blegensfars bojert, *S&KH* vol. litt. X. I detta intyg säges, att Christen Blegensfar är rätt ägare till »sitt skiiepprum, som widh namn kalldis S. Jørgren[!]²». Att fartyget ägdes af flera, framgår tydligt af *YBD*, anförda data. Inför rätten fördes nämligen process emot Christen Blegensfar af två båtsmansänkor, som kräfde obetald hyra till deras män sedan krigstiden 1658, då Christen Blegensfar seglade med sin bojert i svenska kronans tjänst. Denne svarade, att han af kronan ej fått mer än 50 rdr af den utlofvade frakten och däraf genast betalt 3 rdr till hvardera båtsmannen. »Resten staar endnu vbetalt hoess Cronen», fortsätter Christen Blegensfar i sin inlaga till rätten, »naar ieg och mine daa medreder noegedt der aff bekommer, skall dee proportionaliter och saa der vdj vere delagtig». Emellertid dömdes han betala hela den kräfdä hyran (12 dlr »wintter hyrre» för hvardera båtsmannen). — Christen Blegensfars bojert säges under tidigare år vara af 16 lästers dräktighet, men sommaren 1648 förändras denna siffra till 20 (*YTR*); antingen anskaffades då en ny bojert eller förändrades grunden för lästtalsberäkningen.

² Den efterföljande framställningen är byggd på *YTR* samt *Öresundstoldregnskaberne*, *DRA*, för åren 1655 o. 1656.

Sid. 110. ¹ Det anförda uttrycket är från *YBD* $\frac{10}{10}$ 1670.

² *YSR* 1663, 1666; *YBD* passim, t. ex. $\frac{8}{11}$ 1669 o. $\frac{28}{10}$ 1670, där en Christen Blegensfars Stockholmsresa utförligt omhandlas. Sistnämnda datum heter det om honom bl. a.: »denn seniste reisse hand waar till Stocholm».

Sid. 111. ¹ YBD ⁹/₈ 1672—²⁰/₁ 1673. Ett annat vittnesbörd om, att Christen Blegensfar vid denna tid ej längre seglade som skeppare, ligger däri, att Ystad-fartyget S:t Jörgen, förmodligen identiskt med Christen Blegensfars bojert, år 1671 ägdes af rådmannen Lauritz Koefoed, handelsmannen Jens Torsøn och skepparen Christian Simonsøn; se härom magistratens i Ystad skrifvelse till kommerskollegium af ²⁰/₈ 1671, *Ståders acta*: Ystad, RA.

² Christen Blegensfar var liksom Peder Christensøn en af de 9 borgare, som företrädde hela borgerskapet enl. YBD ¹¹/₁ 1659; se härom ofvan not 4 till s. 103. I YBD ¹⁰/₁₀ 1670 säges uttryckligen om Christen Blegensfar: »thill med kand hand huerchen leesse eller skriffue».

³ Arfskifte hölls ⁹/₈ 1676, befinnligt i 2 ex., YSA.

⁴ Se härom, förutom arfskiftet, en af öfverförmyndaren Hans Larsson uppgjord och undertecknad »Kårt förtäckning of:r dhe uthaf stadhen Ystadz jnfödde barn, huilcke lickwähl för thiden äro vthom riikett», dat. ¹⁴/₈ 1683, YSA. Här finnes bl. a. uppförd »Sahl. Skeppare Christen Bleckindz fardhers son warith lenge vthe». Efter detta sista ord är senare af samma hand tillagdt: »NB död».

⁵ Bouppt. o. arfsk. efter Christen Pedersøn Blegensfar ⁹/₈ 1676, YSA.

⁶ Se härom i kap. »Jacob Palme och hans familj» samt »Simon Palmes släktgren».

⁷ YDB ²¹/₁ 1686, YKR ²⁰/₁ 1686.

Sid. 112. ¹ Se Bil. 5 samt nästa not! Hans namn skrefs ofta Threløftborg, Threlleborg, Thræleborg, Trelborrig o. s. v. Om namnet se i texten s. 27, där uttrycket »någon son till honom icke är känd» bör modifieras till: »någon son till honom icke lefde kvar i Ystad». Søffren Trelborg får icke förväxlas med en annan med honom ungefär samtida skomakare vid namn Søffren i Ystad; den sistnämndes fadersnamn var nämligen Christensøn och det tillnamn, vid hvilket han vanligen benämndes, var Horsens. Se t. ex. YBD ¹⁸/₇ 1657.

² Arfskifte ²⁹/₈ 1645 efter Karine Hendricsdaatter, äldsta skiftesboken, YSA. Hennes tre döttrar i det tidigare giftet benämnas här »Mette, Boell och Kirstine Pedersdøttre» och sägas vara ogifta, men förste mannen namngifves ej. Döttrarnas förmyndare var Søffren Bonekam.

³ YBD 1652.

⁴ Hufvudgårdens läge angifves i YPB ¹⁰/₁₁ 1641 o. ²⁹/₈ 1665. Om andra Søffren Trelborgs fastigheter se YSR 1633—1636, 1646—1648.

⁵ Søffren Trelborg betalade maltaccis i Ystad ²⁷/₈ 1655 (YTR), men nämnes död ²¹/₇ 1657 (YBD).

⁶ 1689 års stolståndslängd (stol n:r 44) YKA.

⁷ Om Pernilla Søffrensdotters giftermål med Enevold Christoffersson Dahl samt om denne och deras ende son se främst: grafsten i S:t Petri kyrka med deras initialer »E. C. S.» och »P. S. D.» huggna å sköld; bouppt. och arfsk. efter Pernilla Søffrensdotter

¹⁰/₁₀ 1673 samt Jacob Poppes hustru Margreta Sifversdotter ¹⁶/₁₀ 1680, äfvensom arfsk. ¹¹/₁₀ 1669 efter Marne Rasmusdaatter, *YSA*; *YRD* ²¹/₄ och ¹⁸/₁₀ 1672, ⁹/₁₀ 1684, ⁹/₁₀ 1685, ¹⁸/₁₀ 1692, ²¹/₁₀ 1699; *YBD* ¹/₁₀ 1667, ¹⁹/₁₀ 1680; *YVB* ²²/₁₀ 1677. Det är anmärkningsvärdt, att Enevold Dahl såväl i arfskiftet efter Margreta Sifversdotter som i *YRD* ¹⁸/₁₀ 1672 och ²¹/₁₀ 1699 benämnes Sörensson. Att detta är oriktigt, framgår af de talrika vittnesbörden i här åberopade källor om att hans fadersnamn var Christoffersson; att det icke kan vara fråga om två personer, framgår med full visshet af en jämförelse af dessa källor, t. ex. af arfskiftet efter Pernilla Söffrensdotter med *YRD* ²¹/₁₀ 1699, af arfskiftet efter Margreta Sifversdotter med *YVB* ²²/₁₀ 1677. Det oriktiga fadersnamnet Sörensson torde förklaras däraf, att Enevold Dahls styffader sannolikt hette Sören (se Släktafta 5 och noten till densamma); måhända har ock förväxling skett med den samtidige snickaren Enevold Sörensson. Om Marna Söffrensdotters giftermål med Christoffer Sörensson Dahl, om honom och deras barn se främst 1689 års stolståndslängd (stol n:r 44), *YKA*; *YFB* 1680 o. 1690-talen passim; *YDB* ²¹/₄ 1697; *YVB* ¹¹/₁₀ 1682; *YKD* ¹/₁₀ 1683. Om Marna Söffrensdotter se vidare i kap. »Jacob Palme och hans familj», om hennes barn och släkten Dahl på 1700-talet i kap. »Simon Palmes släktgren». — Enligt *YBD* ¹/₁₀ 1667, *YRD* ¹⁸/₁₀ 1667 samt bouppt. o. arfsk. ²¹/₁₀ 1669 efter Enevold Dahls hustru Marne Rasmusdaatter, *YSA*, hade Enevold Dahl åtskilligt att skaffa med kvarlåtenskapen efter en sämskmakare vid namn David Mortensøn, som afidit vid nyårstiden 1666 (han begrofs ¹⁰/₁ 1666, enligt Ystads S:ta Maria kyrkas räkenskaper, *SKKH*) och hvars änka benämnes Marne Söffrensdatter. Man kunde lätt frestas förmoda, att detta var Söffren Trelborgs och Margrete Palmesdaatters dotter, hvilken i så fall skulle varit gift med denne David Mortensøn, innan hon blef gift med Christoffer Dahl. En sådan förmodan kunde synas styrkt däraf, att hennes morbroder och förmyndare Jacob Palme ägde en betydande penningfordran i David Mortensøns sedan af Enevold Dahl inköpta gård (enl. anförda bouppt. o. arfsk. efter Marne Rasmusdaatter). Emellertid är hvarje förmodan i sådan riktning oriktig, hvilket framgår af flera omständigheter och ensamt afgörande däraf, att Söffren Trelborgs och Margrete Palmesdaatters dotter Marna i *YRD* ²¹/₄ 1672 benämnes »pige».

⁸ Om Margrete Palmesdaatters senare äktenskap äga vi kännedom endast genom tvenne, på skilda håll befintliga uppgifter. I bouppt. o. arfsk. ¹⁰/₁₀ 1673 efter Pernilla Söffrensdotter, *YSA*, uppföres bland boets gäld 54 daler med följande förklaring: »Jacob Pallme som ehr formynder for Sl Söffren Thrälborgs børn, nemblig for Marne, Karne Söffrens daatter, och Beindte Hermandssdaatter, som handh intet formynder for ehr, mens allene sig goedwillig paa tage hendis foedhring saa wijdt denne post andgår, huilcken foedring reisser sig aff en förärring som ehr schiedh efter Sl. Hans Pallme, som Jacob Pallme och Christen Skipper haffr consenterit deris andeeller nemblig paa en ver deres part 18 dr — 54 [dir]». Af denna något dunkla anteckning framgår, att vid Hans Palmes död (år 1661) skett en särskild gåfva ur hans arfvegods till Mar-

grete Palmesdaatters barn (ev. arfvingar), med 18 daler för hvarje, men att hela gåfvan blifvit innestående hos dottern Pernille, hvarför nu de två andra döttrarna i äktenskapet med Søffren Trelborg, Marna och Karna, äfvensom Bengta Hermansdotter kräfvat sina andelar. Som förklaring till denna »Beindte Hermansdaatters» existens föreligga tre möjligheter: 1) att hon var dotter till en afidens dotter till Margrete Palmesdaatter och Søffren Trelborg, 2) att hon var dotter till Margrete Palmesdotter i ett tidigare äktenskap, 3) att hon var dotter till Margrete Palmesdotter i ett senare äktenskap. Den första möjligheten synes utesluten därigenom, att Bengta Hermansdotter, enligt *YVB* ¹⁷/₉, 1682, gifte sig detta år, medan hennes i detta fall supponerade moder ej kunde varit född förrän allra tidigast 1646. Den andra möjligheten kan utan vidare elimineras bort på grund af hvad om dessa personer är känt (se i texten). Återstår den tredje, mycket sannolika möjligheten. För densamma tala direkt tvänne omständigheter: 1) att Margrete Palmesdotter kort efter Søffren Trelborgs död, näml. ¹⁴/₉, 1657 (*YBD*), nämnes såsom hans änka, men att hennes namn sedan alldeles upphör att förekomma i tillgängliga källor, tills hon nämnes död först ²³/₈, 1665 (*YPB*), 2) att Christoffer Sörensson Dahl, gift med Søffren Trelborgs dotter Marna (se Släktafla 5), i *YVB* ¹⁷/₉, 1682 kallas Bengta Hermansdotters svåger, något som icke utesluter, att Bengta Hermansdotter kunde varit hans hustrus systerdotter, men som ger vida mer sannolikhet åt den tolkning, att Bengta Hermansdotter var hans hustrus halfsyster.

JACOB PALME OCH HANS FAMILJ.

Stid. 115. ¹ Se härom s. 98 med dess noter.

² Arfskiftet efter Marne Loch ¹/₉, 1648 (se Bil. 5) samt *YPB* ²³/₈, 1648. Att Peder Berntsen heltvisst var genom frändskap förbunden med sin myndling, framgår däraf, att man endast i nödfall och ogärna tog andra än fränder till förmyndare (se tidens uppfattning härom t. ex. i Bil. 7) samt att fränder här ej saknades. Peder Berntsen var betrodd äfven med flera andra förmynderskap; se t. ex. bouppt. och arfsk. ¹⁴/₁₀, 1643 efter Peder Nielsen Hane, ¹⁸/₈, 1668 efter Jep Holgersen, *YSA*, samt *YBD* ²³/₄, 1651.

Stid. 117. ¹ HOLBERG, *Den berömmelige norske Handel-Stad Bergens Beskrivelse*, s. 89—90.

Stid. 118. ¹ *YBD* ¹³/₈, ²³/₈, ³⁰/₈, ¹/₉, 1651. Med hänsyn till den sena betalning, som vid denna tid var bruklig, förefaller det knappast troligt, att process inledts i maj

1651, därest fjällräfskinnen hämtats från Island eller Norge samma år; dock är det naturligtvis möjligt, att de förts till Ystad — väl af Jacob Palme själf — tidigt på året med fartyg, som öfvervintrat i Norge. Att Jacob Palme faktiskt i sin ungdom färdades på hafven, utgör å ena sidan den mest naturliga förklaringen till affären med fjällräfskinnen och står å andra sidan i god samklang därmed, att han som handelsman senare gärna följde med på skeppens färder, enligt hvad *YTR* och *YSR* ådagalägga.

Sld. 119. ¹ *YBD* ¹⁸/₃, ²⁰/₃, 1652. Tønnes Hansøn benämnes väl veterligen aldrig »procurator», men af *YBD* 1651—1652 framgår tydligt hans ställning såsom sådan. Prokuratorernas dåliga anseende afspeglar sig tydligt i lagstiftningen. Se härom främst Christian IV:s stora recess af ²¹/₃, 1643, Bog II Cap. 6 § 16, *Corpus constitutionum Danie* V, s. 267—269. Här förbjudas prokuratorer att »hidse folk sammen, bruge kragelofve, hindre lovlige forligelsemaale, spilde rettergange, forlunge tretteerne», o. s. v. Belysande exempel på prokuratorers beskaffenhet gifvas i kap. »Jacob Palme och hans familj» (om Peter Lundell) samt »Simon Palmes släktgren» (om Jens Ørn).

² Ett typiskt exempel på tidigt begynt handelsverksamhet i förening med af en prokurator stödda processer mot förmyndare och andra erbjuder Palme Simonsson; se härom i kap. »Simon Palmes släktgren».

³ Att Jacob Palme under sommaren 1651 var bosatt i Ystad, framgår af *YBD* ¹¹/₆, ²⁰/₆, ³⁰/₆, ¹/₇, ²¹/₇, 1651. Visserligen låter han ⁹/₁₀, 1651 stämma en person inför bytinget för gäld (*YBD* ⁹/₁₀, 1651), men han uppträder ej själf inför rätten, och saken afgöres på det snabba vis (redan samma dag som stämningen sker) som var brukligt med främmande personer. Väl stämmer Jacob Palme ¹⁸/₃, 1652 personligen Marcus Willomson, men när denne ²⁰/₃, 1652 väcker rekonventionstalan, heter det i *YBD*: »Søffren Andersøn [Munck] och Rassmuss Thomissøn [Riis] fremstod och gjorde Jacob Palmis forfald, att hand icke ehr her j byenn, mens vdj løffuerdugs[!] reiste herfra offuer thill Kiøbenhaffnn och jcke bleff steffnit aff Markus forend j aftis. Bleff saa aff-schediged, att effterdj befindis Jacob Palme war forreist fra byenn forend Markus Willomssøn haffuer ladet hannem citere, thilmed Jacob Palme jcke her j byen ehr boesid-dendis, wiste derfor icke effter slig høy saggiffuende nogen loughmaall offuer hannem at sted». Här af framgår tydligt, att Jacob Palme redan tidigare flyttat öfver till Köpenhamn och var bosatt därstädes. Han nämnes sedan icke i *YBD* förrän ⁹/₆, 1653, då tydligen bosatt i Ystad, hvilket med visshet framgår af *YTR* för samma år. Om Hans Palmes öfverflyttning till Köpenhamn se s. 104—105.

Sld. 120. ¹ Att Jacob Palme alltifrån Simon Palmes död i början af år 1654 jämte Christen Blegensfar och Søffren Trelborg var förmyndare för sonen Palme Simonsson, framgår ej blott af de processer, denne under åren 1669—1670 förde emot sina förmyndare och som närmare behandlas i kap. »Simon Palmes släktgren», utan äfven af Jacob Palmes tydliga uttalande härom i den såsom Bil. 7 anförda inlagen till magistraten af ¹¹/₆, 1678.

³ YBD ¹⁸/₈, ²⁹/₈, ⁹/₇, ¹⁹/₇, ²⁷/₇, 1657.

Sld. 121. ¹ YTR 1653—1657.

² YBD ¹⁸/₁₉, 1656.

Sld. 122. ¹ Att handelsmännens räkenskapsböcker äfven efter deras död spelade en stor roll, berodde därpå, att bevakning af fordringar vid dödsfall var okänd; skulder och fordringar ägde obegränsad giltighet, till dess vederbörlig uppgörelse skett. Härpå finnas otaliga exempel i Ystad från denna tid. Ett särdeles typiskt exempel på en räkenskapsboks användning i nämndt syfte finnes inom släkten Palme. I december 1663, alltså nära 3 år efter Hans Palmes död, stämde Peder Christensøn fyra Ystad-borgare för skuld till den afidne styfsonen. Tre erkände skulden, men den fjärde, Clas Skoflicker, vägrade betala. Då framlade Peder Christensøn för rätten »Hans Palmös riktige num[er]erade» reckenskapsbog», hvarpå Clas Skoflicker dömdes betala. YBD ¹⁴/₁₁, 1663. Jacob Palmes räkenskapsbok omtalas mer än en gång, tidigast i juni 1653, då vid bytinget »Jacob Pallme bewiste mett stadtztienere att haffwe opsteffind Mortten Guldsmid thill doms for 26 dr 2 $\frac{1}{2}$ 8 β effter hans indlagde regenschabs baags formelldning, som bleff lestt och paaschreffwen»; oaktadt Morten Guldsmid ej var närvarande, dömdes han betala. YBD ⁹/₈, 1653.

² Om släkten Koefoeds skånska grenar kommer, såsom tidigare (not 2 till s. 29) omnämnts, en särskild undersökning att publiceras, hvarvid oriktigheterna hos BIDSTRUP, *Stamtavle over Familien Koefoed fra Koefoedgaard*, skola blifva rättade. Hufvudkällorna till kännedomen om sambandet mellan de äldre leden af släktens skånska grenar äro, förutom de i noter och bilagor hos BIDSTRUP anförda, följande: *Likpredikan öfver Oluf Koefoed*; Peder (Olufsøn) Koefoeds likkistplåt i Ystads högre allmänna läroverks museum; YFB ²⁰/₁₉, 1678; YVB ²⁰/₇, 1679, ¹¹/₈, 1688; YDB ³/₄, 1677, ⁷/₁₁, 1683, ⁹/₁₁, 1696, ¹⁰/₁₁, 1698, ¹⁰/₁, 1699; YPB ¹/₁₉, 1640; YBD passim, främst ²⁶/₈, 1651, ¹/₈, 1657, ¹/₄—²⁰/₁₁, 1660, ¹⁰/₁, 1663, ²¹/₁₀, 1670, ¹⁰/₁₀—¹²/₁₉, 1681; YRD särdeles ofta, främst ²¹/₈, 1665, ⁷/₇, 1668, ¹⁴/₁₀—²⁷/₁₀, 1670, ⁹/₈, ⁹/₁₁ o. ²⁰/₁₉, 1673, ²²/₁₉, 1674, ¹⁰/₁₉, 1682, ¹⁹/₈ o. ⁴/₁₉, 1683, ²⁰/₁, 1684, ²⁸/₈, 1685, ¹³/₈, 1693; stolståndslängder och stolståndshandlingar samt grafslängder och grafhandlingar i YKA; bouppt. o. arfsk. (eller endast arfsk.) ²/₈, 1642 efter Hack Søffrensen, ²⁰/₈, 1672 efter Peder Jyde, ⁹/₈, 1673 efter Hans Koefoed, ¹/₈, 1684 efter Sifver Koefoed, ⁹/₈, 1706 efter Birgitte Nielsdaatter Graa, YSA; ett stort antal handlingar af skilda slag i YSA, främst en köp- och pantehandling af ¹¹/₇, 1669, förteckning af ¹⁴/₈, 1683 öfver i Ystad infödda personer, som vistas utom riket, rådmän Laurs (Olufsøn) Koefoeds inlaga till magistraten i Ystad af ²²/₈, 1685; *Trelleborgs DB* ¹⁰/₁, 1702, *LLA*; *Malmö rådstufvurätts dombok* 1641—1643 passim, främst ¹²/₁₉, 1641, ²²/₈, 1642, ²⁰/₈, 1643, *MSA*; *Herredagsdomböcker* ¹⁴/₁₀, 1641, ²²/₄ o. ²/₄, 1643, ⁴/₈, 1656, *DRA*; »Jorde Bog over Proprietaire Gaardene paa Bornholm», afskr. i *DKB*. I *Julius Bidstrups samlingar*, *DKB*, finnes i afskrift en del källmaterial, som icke kommit till användning i denne författares anförda släktbok. För rådmän Peder Koefoed i Malmö se nästa not.

Sid. 123. ¹ Om Peder (Pedersøn) Koefoed och hans familj se främst följande källor i *MSA*: *Malmö rådstufvurätts dombok* 1630- och 1640-talen, passim; *Barnaboken* ¹⁸/₁₆ 1637; bouppt. o. arfsk. ²⁰/₁₆ 1673 efter Anne Madsdaatter Odder, ¹⁸/₁₆ 1675 efter Jost Nermænd; S:t Petri kyrkas räkenskaper ⁸/₁₆ 1630, ¹⁸/₁₁ 1633, ¹⁸/₁₆ 1635, ²⁰/₁₆ 1637, ⁷/₁₀ 1660; mantalslängder och stadsräkenskaper, passim. Om hans Bornholmska gods se BIDSTRUP, a. a., s. 2. Om en ridefogde Peder Koefoed i Frosta härad se protokoll i äktenskapsmål ⁹/₁₆ 1624, *LDA*. Att Peder Koefoed dog i pesten, att barnen omhändertogs af morbröderna samt att deras arfvegods vanvårdades, framgår af *Malmö rådstufvurätts dombok*, *MSA*, samt *Herredagsdomböcker*, *DRA*, under i föreg. not anförda data 1641—1643. — Om släkten Krudmeyer se främst *Likpredikan öfver Jost Krudmeyer* samt ISBERG II a, s. 127—129, 200—205. Ett flertal väsentliga uppgifter i sistnämnda arbete hafva verifierats, resp. rättats genom kyrkräkenskaper, bouppt. o. arfsk. m. fl. källor i *MSA*; se ett exempel härpå i texten s. 33 med not 2.

Sid. 124. ¹ I *YDB* står under (begravningsdatum) ¹⁰/₁₆ 1699: »Hustru Jnger Persdotter Kofooth. 67 ¹/₁₂ år». *YKR* för samma dag meddela: »blef Inger Iacob Palms begrafwen, betalt för siälringning 1 [dlr] 28 [öre], lijkringning 3 [dlr] 24 [öre], efterringning 1 [dlr] 28 [öre], jordöpning j kyrkogård 1 [dlr]». Själfta dödsdatum meddelar *Morten Jenssens dagbok*, *KB*, där det under december 1698 heter: »d. 13 dito klochen 2 efter middagen döde moder Inger Sahl. Iacob Palms, Gudh fröjde hennes siell i Gudz rige med alle tro christnes siellar». Alltså var Inger Koefoed född år 1631, sannolikt i april, maj eller juni månad.

² Detta framgår dels af *Barnaboken* ¹⁸/₁₆ 1637, *MSA*, enligt hvilken Hermand, Tidemand och Johan Krudmeyer vid arfskiftet efter system Margrete voro närvarande för att bevaka barnens rätt, dels ock af de processer rörande arvet efter Peder Koefoed, hvartill källor (se not 1 till s. 123) finnas i såväl Malmö rådstufvurätts som Kongens rettertings arkiv för åren 1641—1643.

Sid. 125. ¹ Näppeligen hade Jacob Palme (se nästföljande not) vid brodern Simons död i början af år 1654 flyttat in i dennes hufvudgård, därest han ej varit gift; i egen hufvudgård bodde högst sällan en borgare, om han ej var gift eller änklings. Att Jacob Palme var gift ²¹/₁₆ 1657, framgår af *YBD* för denna dag, där det i ett vittnesmål af Jacob Palmes biträde i handeln Christen Pedersøn bl. a. heter: »da gich hand jt erinde j byen för sin madmodr».

² Om Jacob Palmes gård vid Stora Västergatan, i nuv. kvarteret Karna n:r 38, se främst *YBD* ¹⁸/₁₂ 1656; *YRD* ¹⁹/₁₀ 1671 (hufvudkällan), ²¹/₁₂ 1672; *YPB* ⁹/₁₂ 1656, ⁹/₁₆ 1682 (»belägen på Wester gatan strax sundher dhen latinske skohle»); *YSR* 1663 m. fl. år (jordskyld utgick); brandsyneinstrument för Ystads västra del ¹⁸/₁₆ 1682, *YSA*; förteckning öfver gårdar och invånare i Ystad af ¹⁸/₁₆ 1683, *Städers acta*: Ystad, *RA*.

³ *YBD* ²¹/₁₆ 1659.

⁴ *YBD* ²⁴/₁₆ 1670, där öfverenskommelsen af ¹/₁₆ 1653 återopas.

Sld. 126. ¹ YBD ⁹/₄, ²¹/₈, ²¹/₉ 1657, ¹⁶/₃, ²²/₈, ¹⁷/₈ 1658 m. fl. data; Ystads mantalslängder 1659 o. f. år, KA. Se äfven not 1 till s. 125.

² YTR ⁹/₁₀ 1657.

Sld. 128. ¹ Här gifna, mycket sammanträngda framställning af Ystads förhållande till Malmö-sammansvärjningen åren 1658—1659 är grundad på fullständig genomgång af 1659 års tvenne kommissorialrätters protokoll och handlingar, RA. Om bröderna Jens och Anders Jacobsøn se främst prot. ²⁰/₆ o. ⁹/₆ 1659 samt Nikolaus Skunks sentens rör. fru Ida Scheel. (Som Anders Jacobsøns namn blott en enda gång nämnes, föreligger en, ehuru svag, möjlighet, att namnet kunde vara felsagdt eller felskrifvet i st. f. Jens Jacobsøn.) Om dessa bröder och deras släktförhållanden i öfrigt se främst: grafsten öfver Dorete Pedersdaatter och hennes båda män i S:t Petri kyrka i Ystad; arfskifteshandlingar omkr. 1676 efter Anders Jacobsøn, YSA; YBD ¹²/₉ o. ²⁰/₆ 1652, ¹⁴/₃ o. ¹⁰/₄ 1664, ⁹/₁₀ 1670 m. fl. data; dessutom talrika handlingar på skilda håll i YSA och YLA, samt CAVALLIN II, s. 330—331, och RIETZ, s. 548—549. Såväl Anders Jacobsøn som Jens Jacobsøn spelar en betydande roll i släkten Palmes historia, den förre främst såsom Jacob Palmes motståndare i kampen om Ystads skola, den senare bl. a. såsom svärfader till handelsmannen Simon Palm(e). — Om Hans Koefoeds förhållande till Malmö-sammansvärjningen se kommissorialrättens protokoll ¹¹/₆ o. ¹⁰/₈ 1659, RA. Om Sifver och Peder Koefoeds förhållande därtill se bl. a. samma protokoll ¹⁰/₈ 1659, Jonas Hansson Spetz' och Knut Anderssons bref af ¹⁰/₇ 1659 bland kommissorialrättens handlingar, RA, samt *Historisk Tidskrift för Skåneland* I, s. 215—218. — Om Inger Koefoeds släktskap med Jochim Brun se Släktafta 8. Att det var Jochim Brun som tog Hans Koefoed med sig ut till Limhamn, säges uttryckligen, bl. a. af Jochim Brun själf, i anförda protokoll. — Malmö-sammansvärjningen är i all korthet förträffligt skildrad hos FABRICIUS I, där denna skildring utgör hela kap. V, s. 98—130. En del misstag finnas här dock. Sålunda kallar han (s. 104) den i sammansvärjningen inblandade Hans Koefoed för Ystad-köpman. Någon köpman af detta namn fanns icke i Ystad vid denna tid; se härom den fullständiga öfversikten af de skånska Koefoed i Släktafta 7. Att det är fråga om Malmö-köpmannen Hans Koefoed, framgår redan tydligt af det sätt, hvarpå han omnämnes i prot. ¹¹/₆ 1659, och afgörande af prot. ¹⁰/₈ 1659, där det talas om »Hans Koofott, som ähr hooss sin suoger Jacob Palm uthj Ystadh». Sannolikt är det dessa ord som vållat misstaget hos Fabricius.

Sld. 129. ¹ Om Jens Fribonde se domböcker och talrika andra källor i YSA, främst dock följande: G. H. Taubenfelt till K. M:t ¹¹/₆ 1659, tr. i *Historisk Tidskrift för Skåneland* I, s. 215—218; Knut Andersson till generalguvernören Gustaf Otto Stenbock ²⁰/₆ 1659 med Jens Fribondes bilagda egenhändiga klagoskrift af samma dag, *Skånska generalguvernementets arkiv*, LLA; Göta hofrätts dom af ¹⁰/₁₁ 1667 mellan borgmästare och råd i Ystad å ena, Jens Fribonde å andra sidan, ömsesidigt käreande och svarande, *Göta hofrätts arkiv*. Se äfven FABRICIUS I, s. 120, 137.

Sid. 130. ¹ Knut Andersson till generalguvernören Gustaf Otto Stenbock ¹⁸/₁₀, ¹⁹/₁₀ o. ²¹/₁₀ 1659, *LLA*.

² Om dessa förhållanden, sådana de i Ystad framstodo, se i forts. af detta kapitel. Om samma förhållanden i allmänhet se främst FABRICIUS I, s. 68—84, II, s. 165—191.

Sid. 131. ¹ Enligt en i *KA* befintlig äldre förteckning öfver landsböcker m. m. skulle därstädes finnas skånska inkvarteringsböcker alltifrån år 1660. Enligt af Kammararkivarien Afzelius lämnad uppgift afhämtades emellertid på 1880-talet dessa inkvarteringsböcker af Kaptenen Otto Bergström, som var behörigen befullmäktigad att föra böckerna till *Krigsarkivet*. Därstädes har emellertid på förfrågan meddelats, att sagda inkvarteringsböcker ej finnas i arkivet och ej heller där äro kända. Står sålunda intet att finna för de enskildes del, får man däremot en god inblick i den inkvarteringsbörda, som hvilade på staden som helhet, bl. a. genom den förteckning af ²⁰/₁₀ 1662 öfver inkvarteringar i Ystad ⁹/₁₀ 1658—¹/₁₀ 1661, som förvaras bland *Städers acta*: Ystad, *KA*.

² Räkenskaper öfver underhållet af generalmajor R. v. Ascheberg och hans folk i Ystad ¹¹/₁₀—²³/₁₀ 1665, *YSA*.

Sid. 132. ¹ *YSR* 1663, 1666, 1676. Det är anmärkningsvärdt, att mantalslängdernas siffror för de invånare, som fyllt 15 år, år för år växla på ett sätt, som icke gifver någon som helst ledning och som icke kan förklaras annat än såsom ett utslag af godtycklighet, förklarlig främst genom de år för år växlande personer, som förrättade mantalsskrifningen. Exempel: 1658 års längd 665 personer, 1661 års längd 534 personer, 1662 års längd 780 »förmögande» och 174 fattiga, 1664 års längd 891 + 103 personer, 1668 års längd 644 + 160 personer, 1671 års längd 763 + 91 personer, 1675 års längd 680 + 23 personer. Af helt annan säkerhet äro gifvetvis stadsräkenskapernas längder öfver de skattebetalande borgarne med deras skillingtal. Dessa längder upprättades visserligen af de år för år växlande åtta »taxere-borgerne», men underkastades städse omsorgsfull pröfning af magistraten. I de enskildes rätt till klagomål öfver dessa skattelängder, hvilken rätt i stor utsträckning nyttjades, samt i längdernas stora betydelse för såväl staden som de enskilda ligger en ytterligare borgen för dessa längders pålitlighet såsom källa till kännedomen om såväl de skattebetalande borgarnes antal som stadens och de enskildas ekonomiska ställning.

² *YSR* 1663, 1666. Se föreg. not!

Sid. 134. ¹ *YSR* 1663, 1666, 1667. Det faktum, att Jacob Palmes handel under hans hufvudsakliga verksamhetstid såsom handelsman i Ystad var, på sätt som i texten angifves, koncentrerad på spannmål och salt, kommer att upprepade gånger framträda, och äfven vederbörligen bestyrkas, i den följande framställningen.

² *YSR* 1663.

³ Se exempel härpå i den följande framställningen, äfvensom i Bil. 9.

⁴ *YBD* ²⁰/₁₁ 1663.

Std. 135. ¹ Inlaga ¹⁷/₁₁ 1669 af gästgifvaren Peder Lauritzøn, vol. litt X, *S&KH*.

Sld. 136. ¹ Om dessa allmänna förhållanden se främst 1539 års kyrkoordinans, in extenso tryckt hos RØRDAM, *Danske Kirkelove* I, s. 40—133, samt RIETZ, s. 57—66.

² Att Ystads latinska skolas ekonomiska ledning under danska tiden varit ordnad på här angifvet sätt, framstår fullt tydligt i handlingarna från 1660-talets strider. Det år 1662 upprättade skolföreståndarskapet angifves från skilda håll såsom en fullständig och märklig nyhet.

Sld. 137. ¹ Magistratens beskyllningar mot Hans Resen för hans vård af skolans drätsel finnas flerstädes framlagda, tidigast i dess skrifvelse till landshöfdingen af ²⁴/₃ 1663, *Landshöfdingens i Landskrona etc. län arkiv, LLA*, samt i dess skrifvelse till generalguvernören af ⁹/₃ 1664, *Skånska generalguvernementets arkiv, LLA*, skarpast i dess inlaga till Skåninge landsting af ²⁶/₈ 1667, befintlig i afskrift dels i vol. litt. X, *SkKH*, dels i vol. »Varia documenta», *YLA*. Citatet är ur sistnämnda skrift.

² För landsh. P. Hammarskiölds ingripande redogöres utförligt i Ystads magistrats memorial af ²⁹/₄ 1691 rörande stadens latinska skola, koncept i *YSA*. Se äfven magistratens i föreg. not anförda skrifvelse till samme landshöfding samt dennes i texten s. 151 nämnda order till Nils Palm af ⁴/₈ 1665.

Sld. 138. ¹ Magistratens förordnande af ⁴/₃ 1662 för Jacob Palme att vara skolans föreståndare finnes icke, ej ens i afskrift, bevaradt, men det återopas och erkännes så ofta, att dess existens kan anses fastslagen. Se t. ex. Jakob Palmes supplik till Ystads magistrat af ¹⁴/₃ 1665 samt magistratens förnyade förordnande af ²¹/₁ 1663 för Jacob Palme att vara skolans föreståndare, båda i afskrift i vol. litt. X, *SkKH*. I sistnämnda skrift säger magistraten uttryckligen: »Efttersom I sidst forleden d. 4 maertj ehr blefen tilforordnet at vere scholens forstandere . . .»

Sld. 139. ¹ Se föreg. not! Grunden till påståendet om biskopens gillande torde endast utgjorts af ett flera gånger återopadt, i *YRD* ²¹/₈ 1664 in extenso infördt, något surt erkännande af P. Winstrup, att han mottagit originalförordnandet för Jacob Palme. Sannolikt var detta just det förordnande af ⁴/₃ 1662, som numera är förkommet.

Sld. 142. ¹ Källorna till framställningen af Ystads latinska skolas ekonomiska lif äro främst: skolans fundationsbok af ²⁹/₁₃ 1686, *YSA*, och af ²⁰/₃ 1688, *KA*; skolans räkenskaper, alltifrån 1670 bevarade i *YLA*; samtliga handlingar i 1660-talets skolstrider, främst (med berättelse om midsommarfesten) Anders Jacobsöns inlaga af ²⁹/₁₁ 1666 till förhöret inför häradsprosten, afskrift i vol. »Varia documenta», *YLA*.

Sld. 143. ¹ Påskrift å magistratens förordnande af ²¹/₁ 1663 för Jacob Palme, afskrift i vol. litt. X, *SkKH*; magistratens skrifvelse af ²⁴/₃ 1663 till landshöfding Hammarskiöld, *Landshöfdingens i Landskrona etc. län arkiv, LLA*.

Sld. 145. ¹ Om de Hans Resenska skandalerna åren 1663—1664 se främst *YBD* ¹⁶/₈ 1663—²⁷/₈ 1664 samt CAVALLIN II, s. 316—317, och CRONHOLM II, s. 113—114.

Sld. 146. ¹ Om Jacob Jensøn och hans släkt se s. 127 samt not 1 till s. 128. Om Anders Jacobsøn se flerstädes i följande noter. Om Ingeborg (stundom kallad

Inger) Jacobsdaatter se t. ex. i mycket tydliga ordalag i YRD ²⁸/₈ 1680 o. ¹⁰/₇ 1688; om Hans Resens giftermål med henne och därigenom vunna släktskapsförbindelser se t. ex. YRD ²¹/₆ 1664 samt magistratens i Ystad skrifvelse till generalguvernören ⁹/₈ 1664, *Skånska generalguvernementets arkiv, LLA*. Att giftermålet ingicks på hösten 1663 framgår af YBD ¹⁴/₆ 1663. Om släkten Ring se i texten s. 34 med not 2. Om Dorete Pedersdaatter såsom syster till rådman Hans Pedersøn Ring och rådman Anders Hals' första hustru se t. ex. ett klart utredande arfmål i YRD ¹/₁₀ 1667, ¹⁰/₈ m. fl. data 1668.

² YBD ¹¹/₁ 1664.

³ De närmare omständigheterna vid Hans Andersøn Delphins afgang från rektoratet i Ystad och utnämning till kyrkoherde i Röddinge samt Anders Jacobsøns utnämning till rektor i Ystad äro icke kända. Hans Andersøn Delphin nämnes ännu i YBD ¹⁴/₆ 1663 uttryckligen latinsk skolmästare och var det heltvisst ännu ¹¹/₁ 1664, då (YBD) Anders Jacobsøn omnämnes på sätt, som tydligt visar, att han ännu icke erhållit befattningen. I Ystads borgares supplik till magistraten ¹/₈ 1664 (vidimerad afskrift bilagd magistratens skrifvelse ⁹/₈ 1664 till generalguvernören, *Skånska generalguvernementets arkiv, LLA*) framstår också Hans Delphins afgang som en fullständig nyhet. Det heter här: »Efterssom ehfraris, att skolemesteren hædherlig och vellerdt karll Hanns Anndersson Delphinius her fra denn latinsche schole at schulle resignere . . . » Väl namngifves här ej Anders Jacobsøn, men han utpekas mycket tydligt (se i texten s. 148). Enligt CAVALLIN IV, s. 109, prästvigdes Hans Delphin först ¹¹/₁₁ 1664 till kyrkoherde i Röddinge, hvilket icke hindrar, att han kan hafva utnämnts långt tidigare. Att Anders Jacobsøn redan den 1 mars var af biskopen utnämnd till rektor vid Ystads latinska skola, framgår af magistratens anförda skrifvelse af ⁹/₈ 1664 till generalguvernören, där det heter, att »wj paa woris och gandsche meenigheedens weigner høyligenn foraarssagis os ofwer Hans Edle och Høyerwurdigheed Biscopen at beesswerge, aff aahrssag, at hand wformodentligh wden nogenn woris widschab till rectoratum een perssoen weed naffnn Annders Jacobssenn, som hand med foderligst will haffue introducerit, hafwer fremskichet, da efterssom wj om samme perssoens vocation gandsche inndteedh haffver wist, thill med och med hannem inndteedh ehr beetiændt» etc. — Anders Jacobsøns namn angifves af RIETZ, s. 548, i latinsk form hafva varit »Andreas Jacobi Ystadiensis», hvarvid Ystadiensis gifvetvis icke behöfver fattas såsom egentligt namn. Emellertid synes han någon gång hafva skrifvit sig Ydsted i tillnamn, och hans vanliga namnteckning var »AndersJacobsönydhmp». Brodern Jens Jacobsøn hade i sitt sigill-initialerna J. I. Y. I viss mån synes alltså Ydsted ägt karakteren af släktnamn. Emellertid upptogs det icke veterligen såsom sådant af någon af denna brödraskaras barn, af hvilka flera tvärtom använde andra, vidt skiftande släktnamn. — Rörande biskopens påstådda rätt att tillsätta rektorer för de latinska skolorna rådde vid denna tid i Skåne skiftande meningar och flerstädes öppen strid; se härom bl. a. RIETZ passim, i sht s. 537—538, samt HALLENBORG, *Skånska kommissionen*, s. 70 o. 101.

Ingendera af dessa författare har utredt frågan, och båda göra sig skyldiga till svåra misstag; jfr nedan not 1 till s. 165. För Ystad har denna fråga här kunnat beröras endast helt periferiskt, i den mån den stått i direkt samband med de skolstrider, hvori Jacob Palme var inblandad. — Slutligen bör nämnas, att vid denna tid omtalas (se t. ex. YBD ¹⁴/₆ 1663, ¹³/₆ 1664) en Knud Nielsøn såsom skolmästare i Ystad. Denne var skolmästare vid stadens s. k. danska skola. Om dessa skolor se RIETZ, s. 62 m. fl.

Sld. 147. ¹ P. Winstrup till gen.-guv. ¹³/₆ o. ¹⁶/₁₂ 1664, *Skånska generalguvernementets arkiv, LLA*. Se ock CAVALLIN II, s. 316—317.

² YRD ¹⁷/₆ o. ²¹/₆ 1664.

Sld. 148. ¹ Se härom utförligt i not 3 till s. 146.

Sld. 149. ¹ *Riksregistraturet* ⁹/₆ 1664, *RA*.

Sld. 152. ¹ Jacob Palmes supplik ¹⁰/₁₂ 1665 till magistraten, i afskrift bilagd hans supplik ²⁹/₆ 1670 till skånska kommissionen, vol. litt. X, *S&KH*. Han skriver bl. a.: »Efttersom Min Gunstige Øfrighed well drages til minde, at ieg offte och mange gange paa Ydsteds raadstue baade skriftlig och muntlig haaffr andragt om en skriftlig underretning om skolens indteget och wdgiffte och der til (effter Hans Edle och Welbaarne H^r Lenshøfdingz befaling) en indbunden och igiennem dragen bog paa Ydstedz raadstue offtleffueret, huor effter ieg wdi sin tijdt kunde giøre reede och regenskab, huilcken min retmessig begiering ieg ej haaffr kundet erlange, di fattige skole børn der offr mueligt till største schade och nachdeell, huilchet for den Allerhøjeste Gud i sin tijdt skall forsuaris (Gud skall vere mit vidne, at ieg icke til min profit det haaffr begieret, mens di arme fattige, en deell fader- och moderløse, børns beste och nøtte at søge, som ieg for Gudz strenge dom vilde suare och vere bekiendt), och effterdi hederlig och højilred mand Mr Hanss Ressen mig i gaar wed et bud muntlig haaffr ladet forstendige . . . », så anhåller Jacob Palme, att han »fra Skolens forstanderj motte forløffuis».

² Till här gifna skildring af striderna om ledningen af Ystads skolas drätsel intill år 1666 äro de viktigaste källorna: Jacob Palmes supplik ²⁹/₆ 1670 till skånska kommissionen och i sht de till denna supplik fogade 12 bilagorna litt. A—M, utgörande de viktigaste handlingar i målet alltifrån ²⁷/₁ 1663, samtliga dessa handlingar befintliga i vol. litt. X, *S&KH*; Ystads magistrats skrifvelse ²⁴/₆ 1663 till landsh. P. Hammar-skiöld, *Landshöfdingens i Landskrona etc. län arkiv, LLA*; skrivelser till gen.-guv. från Ystads magistrat ⁹/₆ 1664, från Nils Palm sannolikt den 9 sept. (möjl. 9 okt.) 1666, båda med bilagor, *Skånska generalguvernementets arkiv, LLA*. Vissa uppgifter stå att hämta i de källor, som angifvas för den följande framställningen.

Sld. 153. ¹ Borgm. Jonas Hansson Gavelius begrofs ¹/₆ 1666, Ystads S:ta Maria kyrkas räkenskaper, vol. litt. B, *S&KH*, samt Ystads latinska skolas räkenskaper, *YLA*.

Sld. 157. ¹ Biskopen skriver bl. a.: »Dher som nogen beråber sigh på någon befallingh aff landzhøfdingen wälb. Pædher Hammerskiöld, dher om wdgiffwin, saasom for migh berättet att skall were wdgiffwen, daa protesterer jegh dher jmod, fornenendes,

att wälb. landzhöfdingen ingen macht eller møndigheed haffwer till ad infolde migh udi mitt embede och migh dher udi ad reformere, som haffwer ad commendere scholer, deigner och substituter». Om själfva källan se not 1 till s. 160.

Sld. 158. ¹ Peder Hammarskiölds instruktion såsom landshöfding i Kalmar län är daterad ¹⁸/₆ 1667, utnämningsdatum är ej känt, men af ett kungl. bref af ¹/₆ 1667 till Peder Hammarskiöld framgår, att han redan då var utnämnd och i tjänst i Kalmar. *Riksregistraturen*, RA. Det är förvånande, att NINA HAMMARSKJÖLD i sitt eljest i flera hänseenden förträffliga arbete *Ätten Hammarskjöld* endast har (s. 74) en helt sväfvande uppgift härom. Än mera förvånande är det dock, att i detta arbete icke gifves någon, om än kortare, skildring af Peder Hammarskiölds betydelsefulla verksamhet såsom landshöfding i Skåne; i Lunds Landsarkiv finnas till en dylik skildring uti källskrifter, ägnade ej blott att kasta ljus öfver ett viktigt skede af Skånes historia, utan äfven att framställa Peder Hammarskiölds kärfva och kraftfulla personlighet mera lefvande än det för nämnda släkthistoria använda källmaterialet tillåtit.

Sld. 159. ¹ Jacob Palme åberopar »magistratens ordre och strenge befallningh, huilke øffrigheedz ordre jeg een skatte borgere ey kunde jmodsigte, med mindre jeg for wlydigheed wille søgis och straffis, som den sin borgerlig eed haffde brut». Han skrifer: »Så haffwer jegh icke migh nogen degnerente bemechtiget, mens medh rätt och billigheed annemmet(!) och igen wdi borgemästere erborne Nielss Palm och scholemäster Anders Jacobsons närwerelse igen till fattige barn uthdeelt, der med ey søgt nogen profit eller fordeel, mens de fattiges gafn och beste med min største skadhe». Om själfva källan se not 1 till s. 160.

² Såväl Jacob Palme som ändå starkare magistraten häfdade här äfven en formell ståndpunkt, nämligen att stämningen till Skåninge landsting var olaglig, enär denna stämning skulle skett först till behörig underrätt i Ystad och saken därifrån eventuellt appellerats till landstinget; enligt denna mening skulle alltså nu vid landstinget hafva behandlats endast den dit från Herrestads häradsting hänskjutna saken mellan Jacob Palme och vissa bönder. Denna framställning, för hvars riktighet goda skäl synas tala, lämnades af landsdomaren fullständigt obeaktad.

Sld. 160. ¹ För framställningen af det skede i striden om ledningen af Ystads skolas drätsel, som sträcker sig från Nils Palms och Lars Sörmans inledande kraftåtgärder hösten 1666 till Skåninge landstings dom ²⁹/₆ 1667, hafva väl kommit till användning vissa af de källor, som åberopas i not 2 till s. 152, men hufvudkällorna äro: *Protokoll inför häradsprosten i Ljunits och Herrestads härader* ²⁹/₁₁ 1666, *Herrestads häradsrätts dombok* ¹/₁₁ 1666, ¹⁸/₆ o. ¹⁴/₆ 1667, *Skåninge landstings protokoll och dombok* ²⁹/₆ 1667, hvilka trenne urkunder finnas, i den mån de röra föreliggande sak, in extenso afskrifna af prosten Magnus Lacanders hand i vol. »Varia documenta», YLA. I *Skåninge landstings arkiv*, LLA, finnes i domboken blott själfva domen, i den s. k. protokolls-boken endast en kort notis. Se härom inledningen till källförteckningen, s. 10!

Gifvetvis ingå i dessa vidlyftiga rättegångar många mindre väsentliga moment, som af utrymmeskäl lämnats obeaktade. För ett par socknar var t. ex. förhållandet ytterligare inveckladt därigenom, att de disciplar, hvilka innehade klockaretjänsterna och åtnjöto motsvarande räntor, icke själfva utöfvade sina befattningar, utan höllo s. k. substitut, hvilka för sin möda åtnjöto en mindre del af räntorna. Ett af dessa substitut, som lämnat den honom ej tillkommande delen af klockareräntan till Jacob Palme, blef af Hans Resen vid förhöret den 23 november häftigt afsatt från sin befattning. — Anders Jacobsøns goda ekonomiska ställning kom honom väl till pass i denna strid; se därom i texten s. 145 o. 159. Ett af de på senare stället omtalade intygen af skolans disciplar är afgifvet af Magnus Lacander, som senare blef kyrkoherde i Ystads S:ta Maria församling. Han berättar i detta intyg, att när han uppburit 1 $\frac{1}{2}$ pund 6 skeppor honom tillkommande klockarekorn af Bjäresjö socken och sökt afyttra detta, hade Erhart Michelsøn, Niels Andersøn, Gertrud Hindric Risoers m. fl., till hvilka han bjudit ut varan, ej velat betala honom mer än 18 β för skeppan, men att Anders Jacobsøn gifvit honom 20 β — »migh, som var fremmed och fattig och hafde ingen wden Rev. Rectorem allene, som wnd-satte mig». — När Anders Jacobsøn i september 1666 afrest till Lund, skref Nils Palm det i not 2 till s. 152 anförda bref till generalguvernören, hvars månadsdatum numera saknas, men som sannolikt är skrivet den 9 sept., möjligen den 9 okt. I detta bref varnar Nils Palm för tilltro till Anders Jacobsøns uppgifter, därest dessa komme att frambäras till Gustaf Banér, samt hänvisar till Peder Hammarskiölds order. Huruvida generalguvernören ingripit i denna sak, är icke bekant. — Skåninge landstings dom af $\frac{29}{10}$ 1667 är undertecknad af »Sven Kråka» med följande ingress: »Vthi Hans Nådes H^r Landzdomarens frånvaro och efter dhess skrifttel. order och befallnigh till hans hemkomst och wijdare ratification medh egen hand och signete». Emellertid börjar själfva domboksutdraget på följande sätt: »Kongl. Maj^{ttz} till Sverige förordnet Landzdommere uthi Hertigdömet Skå[ne], så och Assistensråd^h wid generalgouvernementet dhersammestädes Vlff Bonde, Herre till Säckestedh, Waholm och Stoore Qvarseboo, Giör witterligt, att A^o Cristi 1667, lördagen d. 29 juni juthi Lundh på Skåninge Landzting för rätten framkom» etc. Det är alltså sannolikt, att Ulf Bonde endast var bortrest vid protokollets underskrifvande. — En af anklagelserna mot Jacob Palme, framställd af rådman Hans Pedersøn, gällde användande af oriktigt mått vid uppmätande af säd. Sedan landsdomaren lämnat denna anklagelse utan afseende, väckte Hans Pedersøn ett ej fullföljdt åtal mot Jacob Palme vid Ystads byting, YBD $\frac{29}{1}$ 1668.

² Jacob Palmes supplik $\frac{4}{10}$ 1666 till magistraten med dess påtecknade resolution, i afskrift bilagd hans supplik $\frac{29}{10}$ 1670 till skånska kommissionen, vol. litt. X, *SkåKH*.

³ Detta säger han själf uttryckligen i anförda supplik till skånska kommissionen, och det står i fullständig samklang med hans ofta upprepade anhållan om befrielse.

Sid. 161. ¹ Göta hofrätts skrifvelse $\frac{19}{11}$ 1667 med stämning å Ulf Bonde och Anders Jacobsøn, i afskrift bilagd Jacob Palmes anförda supplik till skånska

kommissionen, *SkKH*. Här säges, att »Borg^{mr} och raadh i Ydsted ehre med sin ydmiuke suplication inkomne, sig besuerendis ofr en vdstedh landtzingdomb» etc. Här af, liksom af Jacob Palmes eget uttryckliga uttalande i anförda supplik, att han själf »for dend Kongl. Hofret huerchen verit citerit eller ladet citere», framgår med visshet, att endast magistraten, icke Jacob Palme, öfverklagat landstingsdomen. Det är då särdeles egendomligt, att hofrättens dom i detta mål börjar med orden: »Vthi den ifrån Skåninge landtzingh hyt instämbdhe twistige saak emellan borghmästare och råd h med borgaren Jacob Pallme i Ystadh, å eene sydhan kierandher» etc. Domens uppenbara orättvisa mot Jacob Palme ger skäl förmoda, att orden »med borgaren Jacob Palme» i ingressen tillagts för att möjliggöra, att domen drabbade jämväl den person, som hofrätten med orätt och af okänd anledning förmodade vara upphofsman till hela tvisten.

² Ystads magistrats rättegångsfullmakt ²⁹/₁ 1688 för Anders Knudson Viborg samt Nils Palms order ¹⁹/₁ o. ²⁹/₁ 1688 till Jacob Palme, samtliga i afskrift bilagda Jacob Palmes meromnämnda supplik till skånska kommissionen, *SkKH*.

³ *Göta hofrätts dombok* ¹⁸/₁ 1668, *Göta hofrätts arkiv*.

⁴ Se ofvan not 1 till denna sida!

Sld. 162. ¹ Till bestyrkande af detta referat må ur domen anföras: »Huruledes Jacob Pallme någre åhr tillförendhe, nembl. 1663, hadhe efftertrachtat detta embetet, at blifwa scholens förestandare, befinnes af pag. 12, men effter det då intet framgångh want . . ., haf' han d. 19 iunij 1665 beklagat sigh här öfwer för landzhöfdingen . . ., så at här vthaf rönes, at Jacob Pallme haf' warit första vpphoff till denne onödiga wydloffthigheet och process». Vid processen i underrätterna hafva borgmästare och råd inlagt »een protest, hwar uthinnan the tillstå sigh vara för borgaren Pallme hufwudhmän, inkastandes sigh så förmedelst i denna saak och . . . sökandes draga henne vndher sin stadzrätt, thet ey befinnes lagh lichmätigt». Ur slutklämman: »Kongl. Rätten finner skiäligt, att H' Biskopen i hertighdommet Schåne, så här effter som för detta, altydh haf' inspection öfwer scholen, icke [allena] huru rector och collegæ där vndherwysa och lära sina disciplar, vthan iämwähl huru medh scholens intrader och medell handlas, hwar vthaff dhe scholeperssoner, som [förrätta] kläckare tiensten i dhe nest stadhen belägne sochner, som för detta så wydha vndher scholen warit, hafwi [i felskr. för hafwa] sielfwa macht kläckare renthan eller kornet att vppbära sigh vthi studier till help, hwar med magistraten skall sigh intet befatta . . . Skall och scholemestaren och dhen, som H. Biskopen till scholens förståndare antager, åhrligen göra richtigh rekenskap och redha för scholens medell och indrägsell, så lagandes, att dhe fattige schole barn så här effter som tillförendhe niutha deth vppehälle med öhl och brödh samt klädher och skohr, som dhe för detta hafwa warit wahne, så wydha scholæmedlen tillsäya, wydh hwilken distribution och räknings görandhe magistraten een aff sitt medell måga haffwa tillstädes, att förnimma om scholens medell, serdeles hwadh som af stadhen till dess nytta kommer, wähl blif' anlagdt.»

Sld. 163. ¹ Se i texten s. 129 med not 1.

² Se i texten s. 175—177.

³ *Göta hofrätts dombok* ⁹/₁, 1663, *Göta hofrätts arkiv*.

Sld 164. ¹ Härom finnas talrika vittnesbörd, t. ex. magistratens order till Jacob Palme i jan. 1668 att af skolans medel utbetala ett så stort belopp som 50 daler (se i texten s. 161) samt *YRD* ²⁴/₈ o. ²¹/₄, 1670. Det är äfven att märka, att Jacob Palme icke på denna punkt anförde några klagomål inför skånska kommissionen, medan han däremot i sin supplik till kommissionen talar om sina af magistraten reviderade skolräkenskaper. I detta sammanhang bör anmärkas, att i *YRD* ¹⁰/₁, 1674, där kyrkvärdar, skolföreståndare etc. alltifrån 1658 uppräknas, det om skolföreståndarne heter: »Skoellen. Dees jndtecht och vdgifft haffr prousterne her paa städhnen hafft vnder disposition jndtill Kongl. May¹² naadigste resolution som anno 1668 er vdgifuen. Daa haffr efter-schreffne schollens forstandere verit tillsadt: Jacob Pallme, Suend Suendssen». Uppgiften om en kunglig resolution af år 1668 såsom afgörande för tillkomsten af skolföreståndareskapet är heltvisst alldeles oriktig. I K. M:ts resolution ²⁹/₁₀, 1668 öfver Ystads vid riksdagen anförda besvär nämnes intet härom, *Riksregistraturet*, *RA*, och i denna hufvudkälla har för året 1668 ingen annan resolution, liksom intet kungligt bref kunnat uppletas, som på något sätt berört föreliggande fråga. Dombokens uppgift är alltså heltvisst gripen ur luften eller — medvetet oriktig. Vid protokollet satt nämligen såsom stadskrifvare Anders Jacobsøns broder Jens Jacobsøn.

Sld. 165. ¹ Om Winstrups tvister och regeringens missnöje med honom se främst CAVALLIN I; AHNFEIT, *Lunds universitets historia*; WEIBULL o. TEGNÉR, *Lunds universitets historia*; FABRICIUS II; WÄGNER, *Skånska kommissionen* (särsk. s. 41); HALLENBERG, *Skånska kommissionen*. Om Peder Winstrups bref till magistraten i Ystad af ¹⁰/₁₁, 1668 se *YBD* ⁶/₁₁, 1669. Uppgifterna om skånska kommissionen 1669—1670 äro grundade på genomgång af väsentliga delar af denna kommissions i *RA* förvarade handlingar och protokoll; f. ö. står mycket af värde att hämta hos WÄGNER, föga eller intet hos HALLENBERG. Det är betecknande, att sistnämnde författare i sin framställning af skolförhållandena i Skåne (s. 101 o. f.) ej vet att förmåla ett ord om Ystads principiellt betydelsefulla skolstrid, medan han omnämner allehanda obetydliga företeelser inom skolväsendet; hans ämne är skånska kommissionens verksamhet med hänsyn till Skånes kyrkliga förhållanden, och han har af dess arkiv ej ens använt vol. litt. X, som innehåller mycket af det viktigaste just på det kyrkliga området.

Sld. 166. ¹ Anders Jacobsøns supplik ¹⁷/₈, 1670 till skånska kommissionen, vol. litt. R, *SkKH*; Hans Pedersøns inlaga ¹⁴/₁, 1668 till Ystads magistrat, med senare påteckningar, Jacob Palmes supplik ²²/₈, 1670 till skånska kommissionen, vol. litt. X, *SkKH*.

² *YBD* ⁶/₁₁, 1669.

³ Jacob Palme skrifver bl. a.: »Men som nu verende scholæ rector Mag^r Anders Jacobsøn a^o 1666 monde påføre mig en wnødvendig trette, seyendis mig som

skulle ieg indtrengre mig udi Skolens bestillningh och præjudicera Hans Edele Høyær-wærdigheds H. Biskopens autoritet, huorfra migh Gud beuare, udi huilchen procedere migh med mange åtskillige scopticher och forhaanelsser, saa for nedrige som høyre retten wsandferdeligen beggenis, migh, min fattige hustrue och barn till største skimpf och nachdeel — — — — — och det nådigst behagede Kongl. Hofretten, at ieg tillige med dem skulle betale expenserne, huorforre ieg allene, som sigis, af Mag. Anders Jacobsøn at trues; da såsom jeg slig besuærligheed, som før er melt, iche af egen myndigheed men som en lydigh borgere efter min øfrigheds befallningh hafuer påtaget och dertill med for dend Kongl. Hofret huerchen verit citerit eller ladet citere, som Lit. M udviiser, saa ieg udi vnderdanighed iche hafuer kundet demonstrere Kongl. Hoffretten min wskyldigheed; ty bønfaller till Eders Høye Excellencier ieg paa det vnderdånigste och ydmygeligste mig naadigst måtte hielpis och fra di expenser befries, saa ieg iche med smerte må sige mig for min lydigheed imoed min øfrighed at vere påført straff. Så och ydmygeligst beder ieg nådigst måtte forloffuis fra denne besuærlige tienste, efftersom ieg derudaf har haft dend mindste indtegt och derimod dend største udgiftt och fortrædh, mig till stoer skade, ia maa skee omsider till største ruin. Ordet »at« framför »trues« är, tydligen af misstag, tillskrifvet senare ofvan raden.

Sld. 167. ¹ Kommissionens resolution framgår med full tydlighet och visshet genom en sammanställning af dess prot. ²⁶/₁₀, 1670 (vol. litt. QQ II, *S&KH*) med en å själfva Jacob Palmes supplik gjord anteckning af kommissionens sekreterare Swanehielm. Denna anteckning, som är skriven med det af Swanehielm uppfunna och använda stenografi-systemet, har Riksarkivarien Sam Clason haft välviljan för förf:ne tolka.

² Anders Jacobsøns supplik till skånska kommissionen, dat. Malmö ¹⁷/₁₀, 1670, vol. litt. R, *S&KH*. Anders Jacobsøn nämnes uttryckligen död i *YBD* ⁸/₁₀, 1670. Att han ända till mars 1670 var rektor för Ystads latinska skola, framgår med full visshet såväl af hans egen supplik till skånska kommissionen, som han undertecknat

»AndersJacobsønydhmp

Scholæ Patriæ Rector»,

som äfven af Jacob Palmes supplik till samma kommission, där denne talar om »nu verende scholæ rector mag^r Anders Jacobsøn» och detta på ett sätt, som gör det fullt tydligt, att Anders Jacobsøn äfven kontinuerligt dittills varit rektor. Uppgiften hos RIETZ, s. 549, att Gert Pettersson Uppendick »var rektor härstädes i början af 1668», är alltså antingen fullständigt oriktig eller innebär den endast, att Gert Uppendick vid anförda tidpunkt, då Anders Jacobsøn förmodligen var helt upptagen af processen inför Göta hofrätt, hade ett tillfälligt förordnande såsom vikarie. Äfven uppgiften hos RIETZ, s. 550, att Johan Bagger redan 1668 utnämnts till rektor i Ystad, är oriktig. Enligt *YRD* ²⁶/₁₀, 1671 kommo Hans Resen och Johan Bagger denna dag inför rätten och kräde, med stöd af ett biskopens bref till magistraten, att den senare skulle utses till rektor vid Ystads latinska skola. Härpå svarade magistraten med att häfda sin

rätt att utse rektor, men som den synes varit belåten med Johan Baggers person — han hade måhända tidigare tillfälligt skött tjänsten, hvilket kunde förklara misstaget hos RIETZ — så fattade magistraten följande betecknande beslut: »Daa hafver wij paa Kongl. May¹² naadigste oss och staedhen giffuen præuilegier och kongl. resolutioner, her med vocerar och kalldher M. Johan Bagger at wehre rector her vdi woris skoelle, och ey paa Hans Hoigædle Erwerdigheedt egen møndigheed effter hans skrivellsis formellndning, som agtis aff jngen werdi». Äfven vid senare tillsättningar af rektorer vid Ystads skola utbröto skismer mellan biskopen och magistraten.

³ Se härom FABRICIUS II, s. 124.

⁴ Se den utförliga instruktionen för Suend Suendsøn, när han utnämndes till skolans föreståndare, YRD ¹⁴/₁₁, 1671, samt skolans räkenskaper fr. o. m. 1670, YLA. Redan år 1669 hade faktiskt uppboriden eller åtminstone utdelningen af klockareräntorna, liksom skötseln af skolans ekonomi i öfrigt, legat i Jacob Palmes hand. Detta framgår klart af följande ord i *Ystads rådstufvurätts renoverade dombok* ¹⁴/₁₁, 1669, *Göta hofrätts arkiv*: »Er resoluerit aff officerschreffne magistrat, efftersom schollens indtrader vdi aar 1669 till St Martinij forfaldenn er och scholle børnen aff deess jndkombst schall haffue kläder och schoe till julle fest, effter gammel schich och seedvanne, daa befallis Eder her med Jacob Pallme, at I Eder dette aars indkombst aff pensioner och rentte penger antage effter den strugs, Eder, leffuerit aff raadmende nemblig raadmand Hendrich Riesoer och raadmand Jens Jacobsen, saa och findiss paa Hans Høyedle Erverdiges Bischoppens veigner rector Anderss Jacobsens haand . . . » Uppgiften om biskopens gillande genom Anders Jacobsøns påskrift på den till Jacob Palme af magistraten gifna instruktionen får heltvisst upptagas med försiktighet. Emellertid framstår i detta magistratens beslut den världsliga partens seger såsom erkänd redan i december 1669.

Sld. 168. ¹ Exakta tidpunkten, då Jacob Palme lämnade sitt skolföreståndarskap, är ej alldeles lätt att bestämma. När han ²¹/₄, 1670 skref sin supplik till skånska kommissionen, var han med visshet ännu skolans föreståndare (se not 3 till s. 166), likaså ²⁴/₄ o. ²¹/₄, 1670, då han i YRD uttryckligen nämnes såsom sådan. Å andra sidan äro 1670 års skolräkenskaper (YLA) förda af Suend Suendsøn. Att häraf sluta, att Jacob Palme kort efter ²¹/₄, 1670 lämnat sin befattning, vore förhastadt, enär skolans flesta inkomster inflöto och dess största utbetalningar gjordes under höstens lopp. Dock kan häraf slutas, att Suend Suendsøn sannolikt efterträtt Jacob Palme före hösten.

² Se föregående not! Hvarken för 1670 eller 1671 finnes Suend Suendsøns utnämning omförmäld i magistratens protokoll. Först i YRD ¹⁴/₁₁, 1671 finnes hans utnämning, för året 1672, protokollförd.

³ Se om revisionen YRD ⁴/₁ o. ²¹/₄, 1672. Med de stora förluster, hvarom Jacob Palme talar i sin supplik till skånska kommissionen (se not 3 till s. 166), torde han icke hafva afsett af honom gjorda förskott, som han ägde att återfå, utan de stora omkostnader, som voro en följd af striderna och som betraktades såsom hans personliga.

Sld. 169. ¹ YRD ³¹/₁, ³²/₈, ³⁰/₈, ¹/₉ 1671.

Sld. 170. ¹ YRD ¹⁸/₈ o. ³⁰/₁, 1672.

² K. M:ts resolution ¹⁸/₁₁ 1672 å Ystads besvär, *Riksregistraturet*, RA.

Sld. 171. ¹ YRD ³⁰/₈ 1673. Tidpunkten för konungens ankomst till och vistelse i Malmö framgår dels af *Riksregistraturet* aug. 1673, RA, dels af danske ministerns depesch af ²⁶/₈ 1675, refererad hos FRYXELL, *Handlingar rörande Sverges historia* I, s. 265 o. f., samt främst franske ministerns depesch af ¹/₈ aug. 1673, tr. i *Lettres inédites des Feuquières* II, s. 234.

Sld. 172. ¹ YRD ³⁰/₈ 1672.

² Hans Bjørnsøns exakta ålder är ej känd, men i YRD ³¹/₁₁ 1674 anföres det faktum, att »Hanss Biørnsen ehr ehn aaldrig mandh», såsom en af anledningarna till, att han då befriades från kyrkvårdskapet. Att långt dessförrinnan värfvets börda hufvudsakligen hvilade på Jacob Palme, torde klart framgå af den följande framställningen.

Sld. 174. ¹ De viktigaste källorna till kunskapen om S:ta Maria kyrkas tillstånd närmast före Jacob Palmes kyrkvårdskap äro kyrkans räkenskaper, domböckerna samt stadens vid riksdagarna inlämnade besvär och resolutionerna härå.

² YRD ¹⁴/₁₁ 1672. »Hans Biørnsen och Jacob Pallme kircke verger till Vor Frue kircke for retten nerlegger deris schriffthlige begiering om kirchens bristfeldidgheed och dens middell och eigendom, andholdher om en richtig fundatz och efterrettellsse, med vije dere dees jndholdh, som ehr aff dato d. 14 9br 1672, som blef läst och paaschr¹ l. Magistraten her paa suarede och tackede de dannemend, som ehre nicher for Herrenns huus...» Med »nicher» menas »nidkær», nitisk. Förkortningen »l.» efter »paaschr[effluid]t» betyder »lyedhende», hvarmed åsyftas den af kyrkvårdarne inlämnade skriften. Sådana inlagor äro endast högst sällan intagna i själfva domböckerna, enär de i original bevarades. Samlingen af dessa ineliggande handlingar är rik, men långt ifrån fullständig. Hans Bjørnsøns och Jacob Palmes inlaga af ¹⁴/₁₁ 1672 är icke bevarad.

³ Se själfva den bevarade gåfvoboken i YKA. Samtidigt vidtogos andra åtgärder, såsom insamlande af kontanta bidrag från alla skånska och blekingiska kyrkor; se här om biskopens bref ¹⁹/₈ 1673 till alla kyrkvårdar i Skåne och Blekinge, orig. i YKA.

Sld. 175. ¹ YRD ⁹/₈ 1674.

Sld. 180. ¹ Jacob Rasmussøn, hvilken dog som inspektor på Söfdeborg 1686, blef genom sina fyra söner Rasmus, Otto, Palle och Holger stamfader för skånska prästsläkten Bang eller Bång. Sonen Rasmus var en tid skolrektor i Ystad. Se CAVALLIN II, s. 345, III, s. 172, 369; SJÖSTRÖM, s. 37—38, 117; RIETZ, s. 550. Dottern Juditha Jacobsdaatter blef gift med kyrkoherden i Glemminge Eilert Barfoth; efter hennes död ärfdes dopnamnet af makens första dotter i ett senare gifte; denna Juditha Barfoth blef gift med handelsmannen Simon Palm(e). Se härom s. 241 med not 4.

Sld. 188. ¹ Källorna till framställningen af striden mellan magistraten och borgerskapet i Ystad under 1670-talets förra hälft intill juni månad 1675 samt de i samband

härmed stående frågorna rörande Jacob Palmes kyrkvärdskap äro främst följande: landshöfding A. Leyonskiölds deduktion till kanslikollegium ¹⁹/₈ 1675, utgörande en synnerligen lång och grundlig utredning med alla viktigare handlingar från tiden ¹⁷/₈ 1674—²²/₈ 1675 bilagda, *Kanslikollegii arkiv, RA*; YRD för hela denna tid, dock hufvudsakligast ⁴/₈ 1672, ²¹/₇ o. ²²/₁₀ 1673, ²¹/₈, ⁴/₈, ¹¹/₈, ²¹/₈, ¹⁶/₈, ¹⁷/₈, ¹⁸/₈, ²²/₁₀, ²²/₁₀, ²²/₁₂ o. ²¹/₁₂ 1674, ⁸/₈, ¹⁶/₈, ¹⁸/₈ o. ²²/₈ 1675; ett flertal suppliker till K. M:t samt andra handlingar, sammanförda under rubrik »Sysslorna i magistraten», *Städers acta*: Ystad, *RA*; *Riksregistraturet* ¹²/₈, ²²/₈ o. ¹⁰/₁₁ 1674, ²⁰/₈ 1675, *RA*; Oluf Carlsson till landsh. Leyonskiöld ¹²/₈ o. ¹⁸/₈ 1675, *Landshöfdingens i Landskrona etc. län arkiv, LLA*. — Om Oluf Carlssons verksamhet som borgmästare i Ystad se vidare i kap. »Simon Palmes släktgren». — Om Simon Jacobsøn se i texten s. 28, 73 och 77 samt Släkttaforna 9, 11, 15 och 16 (särsk. noten till Släkttaf. 16). Simon Jacobsøns ekonomiska maktställning framstår kanske tydligast i Ystads bouppteckningar och arfskiften, där han genomgående är en af de största fordringsägarna. Ett utprägladt ekonomiskt sinne synes hafva utmärkt honom. Trots sin rikedom talar han i bref ²⁴/₈ 1670 till landshöfding Leyonskiöld (*Landshöfdingens i Landskrona etc. län arkiv, LLA*) om sin inflyttning till Ystad i följande ordalag: »at ieg i disse dauge schall afftrede Smidstrup gaard, min fatigdomb der fraae til Ydsteed flyete». I samma bref säger han sig vara »en gamell bedauget, tung och suager mand, saa jag disvehr vndertiden ey haffr dend maugt att komme paa eller aff en vogn wden andre mennischers hielp». Som detta hör till ursäkten för en underlåten resa, kanske orden ej få tagas alltför noga. Hans ålder är ej känd. Han satt ännu ⁸/₈ 1675 i rätten som borgmästare, men nämnes död i konungens bref af ²²/₈ 1675, dog alltså i maj månad. — Striderna mellan magistraten och borgerskapet i Ystad 1665—1675 hafva flerstädes blifvit i litteraturen berörda, så i korthet hos CRONHOLM II, s. 112—114. En sammanhängande och något utförligare framställning finnes endast hos FABRICIUS II, s. 171—172. Denna framställning lider dock af flera svåra fel. Framför allt är det obegripligt, hvarifrån förf. fått uppgiften, att hela stridens slutliga resultat var, att »Harman og Kofod fik de to Stillingen». Den framställning af dessa strider, som i denna släkthistoria gifvits, gör ingalunda anspråk på fullständighet, utan är fastmera starkt sammanträngd. Striderna synas äga den principiella betydelse, att en utförligare framställning af desamma heltvisst torde vara befogad.

² YRD ²¹/₁₂, 1685.

Sld. 189. ¹ Christian IV:s recess af ²⁷/₈, 1643, I: 4: 86. *Corpus constitutionum Danicæ* V, s. 211.

Sld. 190. ¹ Om Rasmus Harboe se s. 103, 156, 216 m. fl. samt Släkttaf. 1. Om Peder Berntson se s. 102, 115, 120 o. 125 samt Bil. 5. Birgitte Hendricsdaatter Solter omtalas, dock ej namngifven, å s. 143; se äfven Släkttaf. 7. Å släkttaf. 7 synas, hurusom icke endast Birgitte Hendricsdaatter Solter var gift med Inger Koefoeds kusin Sifver Koefoed, utan också hennes syster Inger Hendricsdaatter Solter var gift med

Inger Koefoeds farbroder Jørgen Koefoed. En tredje frändskap var, att Birgitte Hendricsdaatter Solters kusin Giertrud Lauritzdaatter Solter var gift med Inger Koefoeds farbror Oluf Koefoed. En fjärde frändskap var (se Släktafla 6), att Birgitte Hendricsdaatter Solters kusin Birgitte Nielsdaatter Graa var gift med Inger Koefoeds kusin Peder Koefoed. En femte frändskap var, att Birgitte Hendricsdaatter Solters kusin Marne Jensdaatter Graa var gift med Inger Koefoeds kusin Hans Koefoed. — Det vill med bestämdhet synas, som om krafmålet mot Rasmus Harboe haft sin grund i svärfaderns, Peder Christensøns, kyrkräkenskaper. Att det ej kunde vinna framgång, framgår af ett i *YKA* i afskrift bevaradt, af magistraten den 3 mars 1666 utfärdadt intyg, att full riktighet blifvit gjord efter Peder Christensøn såsom kyrkvård, hvarigenom Jacob Palme och Rasmus Harboe uttryckligen befriades från hvarje vidare ansvar.

² Landshöfdingen skref bl. a. följande: »Migh hafwer kyrckiwärgaren här sammastädes Well¹ Jacob Palme till kienna giffwit, huruledes Magistraten icke allenast skall wehla påläggia honom att insambla kyrckiornes och vthe hooss owisse män ständhe restantzier, som för hans tijdh hadhe bordt warit infordradhe, vthan och vppehåller honom, att han intet åhrligen åhrs kan kom[ma] till att giöra räckningh och bliffwa qvitterat för sin vpbördh. Hwadh nu dett förra w[id]kommer, så ehuruwähl dett billigen hadhe bo[rdt] waret aff magistraten tillförne observerat, att för kyrckiornes medhel, som aff kyckiwärgerne åhr ifrån åhr hadhe bordt till kyrckiornes besta insamlas, richtigh räckningh och lefwerantz hadhe bleffwit giordh, så att denne Jacob Palme widh anträdandett aff wärgemåhlet hadhe kunnatt haftt richtigt att anamma kyrckiornes medhel, som dock intet skedd åhr, och man fördhenskull intet seer, huru Magistraten kan befrias för tilltahl, om kyrckian på något sätt för dhe förflutne åhren skulle komma till korta, likwähl effter Magistraten intet sielff kan haffwa tijdh dhen restantz, som utestår, att insamla, vthan moste fuller haffwa een, som dett för dhen sigh påtager, blifwer Jacob Palme såsom kyrckiwärgar för närmast dher till att wahra ehrachtadt, hwarwidh han skall giöra sin möjeligste flijth, dock swara allenast för dett, som han dher aff kan bekomma, men dett, som han intett kan för oförmögenheet nåå, moste Magistraten sielff swara till». Om själfva källan se not 1 till s. 192.

Sld. 191. ¹ »Effter Jacob Pallme ehr så trådtzig med ett och annett kiörckens middell att infoedra, för dhen skulldh som han såledis åhr der wed wtienlig och försømmelig, thy schall handh, vill Gudh, wid dette åhrs slutt j från samme kiörckewergeri afsettas». *YRD* ⁹/₁₀ 1675.

Sld. 192. ¹ För skildringen af striderna rörande Jacob Palmes kyrkvårdskap 1675—1676 märkas följande källor: *YRD* passim, främst ¹⁸/₄, ²²/₄, ³¹/₇, ¹/₉, ¹⁸/₉, ²⁸/₉, ⁹/₁₀, ²⁶/₁₁ o. ²⁰/₁₂ 1675, ⁷/₁₁, ¹/₉ o. ⁴/₄ 1676; landsb. A. Leyonskiölds skrivelser till magistraten i Ystad af ⁹/₉ o. ¹/₁₀ 1675, *YSA*; revisionsberättelse öfver Hans Bjørnsøns och Jacob Palmes kyrkräkenskaper för år 1674, dat. ³⁰/₁₂ 1675, *YKA*; *Skänninge landstings protokoll* ⁹/₁₀ 1676 (dombok saknas), *LLA*. — Det är anmärkningsvärdt, att Jacob Palme

först den 23 sept. 1675 till magistraten ingaf landshöfdingens bref af den 2 sept., som är dateradt Ystad och som tydligen lämnades Jacob Palme i handom såsom omedelbart svar på hans till landshöfdingen framburna klagomål. Var det Jacob Palmes afsikt att låta borgmästare och råd grundligt kompromettera sig genom ett beslut i rak strid emot landshöfdingens för dem ännu okända order? I så fall lyckades han förträffligt. Denna förmodan bestyrkes i hög grad af YRD ⁹/₁₀ 1675. Magistraten uttrycker nämligen här sin starka förtrytelse öfver, »at Jacob Pallme dwalde Hans Nådness siste breff aff d. 2 septembr. j gandske 3 wgger, innan han dett frå sig leffverede». — Magistraten hänvisar upprepade gånger till ett beslut rörande kyrkräkenskaperna af en kunglig kommission, som säges hafva besökt Ystad under den tid, då Jacob Palme var kyrkvård. Det är här tydligen fråga om den kommission, hvars stundande ransakning om kyrkans, skolans och hospitalets räkenskaper omtalas i YRD ¹⁰/₁ 1674. Denna kommissions papper finnas ej, åtminstone hvad Ystad angår, vare sig i Lunds Landsarkiv eller i Riksarkivet; de vid denna tid så talrika kungl. kommissionernas arkiv finnas i allmänhet ej alls eller endast till ringa del bevarade. Den kommission, hvarom här är fråga, uppgifves af magistraten hafva gifvit Jacob Palme en order rörande indrivandet af kyrkans fordringar, som stått i full öfverensstämmelse med den uppfattning, magistraten så länge envist häfdade.

Sld. 193. ¹ Härpå tyda med bestämdhet flera andra omständigheter. Att magistraten just år 1672 skulle kraftigt begynna med denna sak, förefaller föga sannolikt; ingen ny betydande kraft tillfördes detta år magistraten, men på sommaren blef Jacob Palme kyrkvård. Vi hafva vidare (i texten s. 169—170) sett den betydande roll, Jacob Palme just samma sommar 1672 spelade vid förberedelserna till hans vän och frände Lauritz Koefoeds riksdagsresa. När man då ser, att den första mera betydande åtgärden till tornbyggnadens befrämjande bestod i den af Lauritz Koefoed till riksdagen i Stockholm medförda gåfvoboken, torde det ej vara för djärft att redan på grund häraf sätta denna åtgärd i direkt samband med Jacob Palmes utnämning till kyrkvård.

² YRD ¹¹/₁ 1674. Att kyrkans kista förvarades hemma hos Jacob Palme, framgår af YKR ¹/₁ 1676, där bland utgifterna finnes en post för följande ändamål: »Giffuit dragerne for at bære kirchens kiste fra Jacob Palmis och ind i kirchen».

Sld. 194. ¹ YRD 1674 passim, främst ³⁴/₁₁. Om lånet finnas en del i allt väsentligt riktiga uppgifter hos BÆIJER och efter denne hos PSILANDER, s. 34. — Rådman Caspar Heublein i Malmö var gift med en dotter till borgmästaren därstädes Cornelius Ledebur och hans hustru Karine, som var dotter till handelsmannen Hans Berensen (Krudmeyer) och alltså sondotter till Inger Koefoeds morfader Jost Krudmeyer. Se härom i texten s. 33 med not 2, s. 124 samt Släkttafla 8, äfvensom främst ISBERG II b, s. 21—23, 117.

Sld. 195. ¹ Om Jacob Palmes verksamhet med afseende å kyrkans stolar och stolstånd se främst: YBD ²⁸/₄ 1673; YRD passim, i sht ⁴/₄ 1674, ⁴/₄ o. ³¹/₄ 1676; 1675 års stolståndslängd samt de i stort antal bevarade handlingar, som inlämnades vid ran-

sakningen åren 1674—1675 om S:ta Maria kyrkas stolar och stolstånd, *YKA*; revisionsberättelse ^{30/1}, 1675 öfver Hans Bjørnsøns och Jacob Palmes kyrkräkenskaper, *YKA*. Enligt sistnämnda källa var det visserligen Hans Bjørnsøn, som gjorde utbetalningen för stolarnas numrering, men att Jacob Palme härvid som i allt annat var den verkande kraften, framgår däraf, att han i domböckerna o. a. källor framstår som i detta hänseende ensam verksam. — K. M:ts i texten nämnda bref af ^{30/1}, 1622 rör. S:ta Maria kyrkas i Ystad stolstånd återfinnes i *Skaanske Registre*, vol. IV, *DRA*. Öfriga uppgifter om de allmänna förhållandena äro grundade främst på stolståndslängderna och stolståndshandlingarna i *YKA*. Dessa förhållanden äro alltför invecklade för att här tilllåta en verklig utredning. Se härom i andra sammanhang i texten s. 75 o. 102. Om stolståndslängdernas och handlingarnas stora värde såsom källa till genealogisk kunskap se inledningen till källförteckningen s. 6—7.

² Om Jacob Palmes verksamhet med afseende å kyrkans grafvar och grafstenar se främst 1675 års graflängd, talrika grafhandlingar samt revisionsberättelse ^{30/1}, 1675 öfver Hans Bjørnsøns och Jacob Palmes kyrkräkenskaper, allt i *YKA*. En anteckning å 1675 års graflängd har tolkats så, att längden uppgjorts först år 1682, hvilket är oriktigt; senare tillägg finnas dock. Om de allmänna förhållandena se i texten s. 75.

³ Klockans omgjutning år 1672 och dess inskrift af samma år finnas nämnda hos BÆIJER och efter denne hos PSILANDER, s. 35—36. Att Oluf Carlsson och Lauritz Koefoed här benämnas borgmästare, beror gifvetvis på författarnes kunskap om, att borgmästare med dessa namn vid ungefär denna tid funnits i Ystad. Att inskriften verkligen varit af år 1672, framgår af kyrkvärds- och rådmansnamnen; att Oluf Carlsson och Lauritz Koefoed nämnts rådmän och ej borgmästare, står då utom tvifvel.

Sld. 196. ¹ Med hänsyn till den stora barndödligheten samt därtill, att Jacob Palme och Inger Koefoed (se not 1 till s. 125) gifte sig redan omkring midten af 1650-talet, synes det ganska sannolikt, att de haft barn redan under detta årtionde. Om så är fallet, hafva dessa barn dött unga, ty de omtalas aldrig.

Sld. 197. ¹ Per Palm(e) säges i *YDB* ^{21/8}, 1692 hafva dött »30 åhr gamel». Det är sannolikt, att han döpts till Peder, såsom han stundom kallades (se ex. i not 1 till s. 218). Vanligen kallades han dock Per. Själf skref han sig »P. I. Palm» (se s. 219) eller »Pehr Palm» (så under ett af kämnerrätten utfärdadt immissionsbref af ^{21/1}, 1691, *YKA*).

² I *Östra Sallerups DB* ^{17/8}, 1726 heter det: »begrofs hr Simon Palm i lifztiden berömelig probst öfwer Frosta härad ock kyrkioherde vid Långaröds ock Sallerops församlingar. Dödde d. 20 julii, då han varit kyrkioherde i 37 år, probst i 6 år ock lefwat 62 år». Då talen 37 och 6, dragna från dödsåret, gifva de riktiga åren för resp. hans kyrkioherde- och prostutnämning, finner man heltvisst hans verkliga födelseår genom att från dödsåret draga den angifna lefnadsåldern, 62 år.

³ *Ystads mantalslängder*, passim, *KA*.

⁴ Se härom i kap. »Simon Palm i Östra Sallerup».

Sid. 198. ¹ Beskrifningen af Jacob Palmes hufvudgård vid Stora Västergatan är till allra största delen grundad på instrument af ¹⁶/₁₀ 1678 öfver syn å Jacob Palmes gård, bilagdt byfogden Jens Jacobsøns skrifvelse ²⁰/₁₀ 1678 till gen.-gouv., *Skånska generalguvernementets arkiv, LLA*. Det är att märka, att detta instrument endast afser det efter den stora plundringen i gården kvarlämnade lösöret. Ett par uppgifter äro hämtade från akterna i Jacob Palmes strid om Ystads skola.

² Se i texten s. 133 med not 1 till s. 134. För åren 1668—1675 saknas YSR, och i YSR 1676 o. 1677 finnas med få undantag endast skepparnes, ej befraktarnes namn upptagna vid inkomsterna af bropenningar; 1676 nämnes Jacob Palme såsom befraktare två gånger, 1677 ej alls. Om salthandeln se, förutom gårdsbeskrifningen, YSR ²¹/₁₀ 1676, YBD ¹⁸/₁₀ 1669, ⁹/₁₀ 1671, YRD ¹⁰/₁₀ 1677. Se äfven s. 214 samt not 2 till s. 217.

³ YBD ¹⁰/₁₀ 1669.

⁴ YSR ¹⁸/₁₁ 1676 samt en handling af ¹⁸/₁ 1690, hvarigenom de handelsmän i städerna, som drifvit handel med Andrarums alunverk, stämmas att infinna sig å alunverket för att göra ev. fordringar gällande, afskrift vidimerad af Per Palm(e), YSA. I sistnämnda handling äro blott tre Ystad-borgare särskildt nämnda; dessa äro Ifver Larsson samt de två afidna Laurs Graa och Jacob Palme.

Sid. 199. ¹ Jacob Palmes rörliga lif framgår af alla de källor, som användts för denna släkthistoria; att han reste med egen häst och vagn, framgår af handlingarna i skolstriden. Om hans vänskap med Rasmus Harboe se exempel å s. 156, 190—192, 216.

² YBD ¹⁸/₁₁ 1661.

³ YBD ¹⁰/₁₀ 1666.

⁴ YRD ¹³/₁₃ 1686.

Sid. 201. ¹ Om Palme-damm se främst: YBD ²⁸/₁₀ 1673, ⁴/₁₀, ¹⁰/₁₀, ²³/₁₁ o. ¹⁴/₁₃ 1674, YRD ¹⁶/₁₀ 1674, ⁹/₁₀ 1675; *Ystads jordebok* ²⁰/₁₀ 1688, KA (dammen är Inger Koefoeds, men äganderätten säges bero »under process under rådstugu retten»); YDB ¹⁹/₁₀ 1759; kartor i *Kungl. Landtmäteristyrelsens arkiv* och *Ystads Rådhusarkiv*; *Disponenten Sture Kemners fastighetshandlingar*. En äldre ägohandling, nämligen ett fastebref af år 1804 å det »vid staden Ystad och norra heden belägne engstykke Palme dam kallad», har af Palme-damms nuvarande ägare, Disponenten Sture Kemner, välvilligt öfverlämnats till PSA. Bland Disp. Kemners handlingar är äfven en karta af 1791, »Charta öfver Palme dammen belägen på Ystads norra heed»; dammens storlek angifves här till 3 tunnland 17 kappland. Palme-damms nu gällande beteckning är Skiftet Å, Trakten C (1 hektar 77 ar 20 kvm.). — Processen om dammen i YBD 1674 är ej slutförd, utan målet uppskötis ¹⁴/₁₃ 1674 till första ting år 1675, då emellertid YBD saknas. Saken såg ¹⁴/₁₃ 1674 ej odeladt ljus ut för Jacob Palme. Att han i fortsättningen afgick med segern, framgår med visshet däraf, 1) att Inger Koefoed sedermera ägde dammen, 2) att rådmännen ⁹/₁₀ 1675 appellerade saken till rådstufvurätten, där den dock ej synes blifvit fullföljd, 3) att dammen genom århundraden behöll namnet Palme-damm. — Om

Tillufsläkterna i Ystad hafva gjorts särskilda undersökningar, som blefve för vidlyftiga här referera. De i texten meddelade uppgifterna framgå ur framför allt följande källor: grafsten öfver borgmästaren Hans Søffrensen Schriffuer (Lerskof) och hans hustru Margrete Tillufsdaatter i S:ta Maria kyrka i Ystad; bouppt. o. arfsk. ¹²/₆ 1651 efter borgm. Hans Raffin, utkast till d:o sine dato (1678—1679) efter Hans Tillufsøn, *YSA*; *YBD* ²⁹/₆ 1673. Om Hans Schriffuer se s. 26; det å hans grafsten förekommande tillnamnet Lerskof är förmodligen ett hemortsnamn (af Lerskov i Vraaby s:n på Själland eller af ett okänt skänkt Lerskov?).

² Stolståndshandlingar och stolståndslängder i *YKA*. Se om dessa i inledningen till källförteckningen s. 6—7. Om stolen n:r 97 se s. 94 samt Bil. 2.

Sld. 202. ¹ *YSR* 1676. Till grund för uppgifterna ligger detta års första på skillingtal grundade skattelängd, nämligen längden för båtsmansskatten, som utgick den 1 mars, alltså före Tromps landstigning. Efter denna händelse förändras förhållandena ej oväsentligt. Att märka är, att i den skattelängd, som här lagts till grund, magistratsledamöternas skillingtal ej äro upptagna. Dessa återfinnas först i längden för den s. k. trumfskatten i juli (se s. 209). De äro påfallande låga; högst står Erhart Michelsøn med 3, medan Aage Laurson och Hans Graa hafva talet 2 samt Jens Jacobsøn, Mattias Frijs och Lauritz Koefoed talet 1. Om den sistnämnde vet man, att han var skuldsatt och hade trassliga affärer.

² *YRD* ¹⁹/₆ 1675.

³ Se härom i texten s. 180 samt kap. »Simon Palmes släktgren».

⁴ *YRD* ¹⁸/₆ 1672, ⁹/₁₀ 1673; bouppt. o. arfsk. ¹⁰/₁₀ 1673 efter Pernilla Søffrensdotter, *YSA*. Se äfven Bil. 7.

⁵ *YRD* ⁹/₆ 1675. Se exkursen om Palme Kopsetter.

Sld. 203. ¹ *YRD* ¹⁹/₆ 1678 o. ²²/₁ 1680; magistratens fullmakt af jan. 1678 för Jacob Palme att vara förmyndare för Hans Graas dotter Anna, orig. i *YSA*.

² Jacob Palme skrifver i april 1678 (se Bil. 7) följande ord: »foruden dett [at] ieg nu giøres en tung och suag mand». Detta betyder: »förutom det, att jag nu är på väg att blifva en åldrig och sjuklig man». Att »tung» skulle betyda korpulent, är alldeles uteslutet; detta ord var ganska vanligt i betydelsen åldrig, närmast med nyansen »åldrig och trög» eller »åldrig och ovig» (se t. ex. not 1 till s. 188). Med »suag» menades sjuklig eller kanske snarare skröplig; att här direkt afses det förra, framgår däraf, att Jacob Palme i samma inlaga säger sig ligga på sin »siuge seng»; ordet »siuglig» var sällsynt och användes hufvudsakligen om kvinnor i betydelsen hafvande.

Sld. 204. ¹ *YBD* ¹⁹/₆ 1670.

Sld. 207. ¹ Den starkt sammanträngda skildring, här gifvits af Ystad under skånska kriget intill juni 1676, är grundad på systematiska studier rörande Ystad under 1600-talets krig (se not 2 till s. 55). Hufvudkällan är *YRD*, särskildt under data ²⁹/₁ 1674, ⁴/₆, ⁸/₆, ¹⁰/₆, ²/₆, ⁹/₆ o. ²²/₆ 1675, ⁴/₈, ¹²/₈, ¹¹/₈, ⁴/₆, ¹⁸/₆ o. ⁶/₆ 1676.

Sid. 210. ¹ Se föreg. not! För Tromps landstigning och Ystad under kriget från juni 1676 till juni 1678 är hufvudkällan YRD ²⁹/_{1676—}³¹/₁₆₇₈. Några viktiga uppgifter i texten äro hämtade ur handlingar rörande vissa förhållanden vid Tromps landstigning, förvarade bland *Biographica*: Koefoed, RA.

² YRD ¹/₁, ²/₁, ³/₁ o. ¹⁰/₁₀ 1677, ⁴/₁ 1678; YSR 1676, 1677.

Sid. 213. ¹ Se not 1 till s. 207! Hufvudkällorna till skildringen af »stora plundringen» af Ystad den 4 o. 5 juni 1678 äro: koncept af K. M:ts order ²⁹/₁₆₇₈ till Niels Juel, dennes skrifvelse af juni 1678 (utan utsatt datum, men med full visshet skrifvet den 5 juni på kvällen) till K. M:t, med bilagor, båda å afd. *Krigskancelliet. Soetaten vedk., DRA*; talrika bouppteckningar o. a. handlingar efter ⁴/₁₆₇₈, YSA (särskildt den för kunskapen om Jacob Palmes flykt från Ystad grundläggande handling, som aftryckts såsom Bil. 8); Jens Jacobsøns (juniors) bref ²⁹/₁₆₇₈ till gen.-guv., dennes koncept till skrivelser ¹/₁₆₇₈ o. ²/₁₆₇₈ till K. M:t, *Skånska generalguvernementets arkiv, LLA*. Om de från Ystad på det danska örlogsskeppet flyktade personerna säger Niels Juel i sin skrifvelse helt kort: »Nogle folch med alt det, de eyer og hafuer, er gaaen offuer i woeres faertø, huilche wi wil laede skibe offuer paa Køge». Utförligare uppgifter finnas dels i Bil. 8, dels och främst i Jens Jacobsøns anförda skrifvelse, där det bl. a. heter: »Eders Exeltz vthi vnderdånigheed till kiende gifvis, det ehn deell af ydstedtz borgere erre frå staden reeste den 5 junij nest afuigte och gafve dem på ett skibrom till Kiøpenhaufn, formedelst dee store thrudseller, som fienden gjorde, når dee staden pløndrede, at efter pløndringen var ofuer standen, skulle heelle staden stickis i brand, och erre efterschr^{ne} borgere reedste, nembl: 1) Jacob Pallme med huustru, barn, och som hand hafuer efterlat sig enn deell saltt samptt noget huusgerådhe, huor på ieg med rådtzkiemner sampt gode mändtz hooss verellse till Kongl. May^{tes} tienneste på embethis veigner hafuer efterseett, huad som fanttis sampt forseiglett en deell dørre . . .»

Sid. 214. ¹ De viktigaste källorna till kännedomen om Jacob Palmes död, hans sista färd till Ystad och begrafning äro: två intyg rörande Jacob Palmes flykt från Ystad, hans död och begrafning, aftryckta såsom Bil. 8; YDB ²⁹/₁₆₇₉; YKR ²⁹/₁₆₇₉; K. M:ts resolution ¹³/₁₆₇₉ på Inger Koefoeds ansökan att få föra sin afidne makes lik från Köpenhamn till Ystad, *Sjællandske Registre, DRA*. Det är att märka, att det längre intyget är författadt af Ifver Larsson, som stod Jacob Palme mycket nära (se härom flerstädes i texten); när denne uppgifver skälet till, att Jacob Palmes lik fördes till Ystad, med orden »her hoess sine fäder att begrafwess», har man all skäl antaga, att detta var Jacob Palmes egen önskan. Om själfva begrafningen känna vi, förutom Magnus Lacanders ord i det kortare intyget om »en häderlig och ansseelig lijck process», endast genom kyrkräkenskaperna två detaljer, nämligen att Jacob Palme stod lik i Maria-kyrkan, där ljus brunno öfver honom, samt att det vid jordafärden ringdes i alla tre klockorna. Rörande intygen är vidare att nämna, att de blifvit uppsatta och inlämnade till rådstufvurätten i en ekonomisk tvist, där det låg i Jacob Palmes arfvingsars intresse

att få dessa förhållanden bevisade (se not 2 till s. 217). — Om sönerns skolgång i Köpenhamn se kap. »Simon Palm i Östra Sallerup».

² Se härom främst Jens Jacobsøns (juniors) bref ²³/₆ 1678 till gen.-gouv. med bilagdt instrument öfver syn å Jacob Palmes gård (se s. 198 med not 1) samt Olaus Harmans bref ²³/₆ 1678 till dens., *Skånska generalguvernementets arkiv, LLA*.

³ *YBD* ¹⁰/₉ o. ¹⁰/₁₀ 1681; *YRD* ⁹/₁₁ 1681; Inger Koefoeds inlaga ¹⁰/₉ 1681 till bytinget, *YSA*. Det belopp, som efterskänktes, var 7 ³/₄ dlr smt. Motiveringen lyder sålunda: »i betraktandhe at hennes Sahl. man har giordt åthskillige resor för stadhen och dher för intet bekommet».

Sid. 215. ¹ *YRD* ¹⁸/₃, ²¹/₃ o. ²³/₁₉ 1680, ¹⁶/₉ o. ³/₃ 1682, *YPB* ⁹/₈ 1682 (se not 2 till s. 125). Den summa, Inger Koefoed blef skyldig kyrkan, var 121 dlr 11 ¹/₂ öre smt. Ännu 1685 vände man sig till Inger Koefoed för att vinna upplysning rörande förhållanden under Jacob Palmes kyrkvårdstid, *YRD* ¹³/₆ 1685.

² *YRD* 1680—1681 passim, i sht ²¹/₄ o. ¹⁹/₄ 1681.

Sid. 216. ¹ Om Inger Koefoeds fortsättande af Jacob Palmes näring se främst: *YSR* 1682—1683 (salthandel); handlingar rör. mantalsskrifningen 1683 samt rör. fordringar hos Andrarums alunverk 1690—1691, *YSA*; förteckning af ¹⁴/₁₁ 1694 öfver Ystads borgare indelade efter yrken, *YSA* (se om denna källa not 2 till s. 219; Inger Koefoed uppräknas här bland spannmålshandlare och bryggare, men hon räknas inom denna hufvudafdelning till den ekonomiskt svagaste af tre grupper, grundade på förmögenhet); förteckning af 1682 öfver de borgare, som kunde brygga öl till afsalu, *YSA* (antalet är 51; Inger Koefoed angifves kunna brygga 12 tunnor i månaden; samma antal åtaga sig 15 personer, och 6 personer ansvara för högsta antalet tunnor eller 18; flertalet bryggare bryggde alltså mindre än Inger Koefoed); Ystads accisräkenskaper 1686, *YSA*; förteckning öfver leverans af öl till örlogsflottan 1689, *YSA* (se not 3 till denna sida).

² *YBD* ³¹/₁ o. ¹¹/₄ 1681. Det är tydligt, att Rasmus Harboes dotter, som ej här namngifves, icke endast tillfälligt bott hos Inger Koefoed, utan varit under årtal boende hos henne. Sammanhanget är nämligen följande: Rasmus Harboe har med sin första hustru Marne efter hennes fader, Peder Christensøn, ärfvt förutom hans hufvudgård äfven en annan, nära därintill belägen; till en början har den staden tillkommande sjättedelen af hyran — denna sjättedel tillkom staden för alla hus, som ägdes af utom staden bo satta personer — ordentligt elagts, men för de senaste åtta åren har staden ej fått sin andel; stadskämrenen instämmer då hyresgästen Mats Högh, men denne skyller på Rasmus Harboe, som å sin sida förklarar, att gården numera äges såsom modernearf af hans lilla dotter, som är bosatt i Ystad hos »Inger Sl. Palmes», och att alltså någon andel af hyran ej längre tillkommer staden. Ingen bestrider, att den lilla dottern bor hos Inger Koefoed i Ystad, men det bestrides, att denna dotter äger huset. Slutet blir, att Mats Högh (!) dömes betala till staden alla åtta årens sjättedel af hyran, hvars årliga totalbelopp är 8 dlr smt. Att Rasmus Harboes dotter nu är bosatt hos Inger

Koefoed såsom i eget hem, är fullt tydligt; det är möjligt, att hon varit bosatt där i alla åtta åren, alltså redan under Jacob Palmes lifstid, i hvilket fall ordalagen i texten få modifieras; vida mer sannolikt är det dock, att Rasmus Harboes dotter först 1679 eller 1680 upptagits af Inger Koefoed. — Det är anmärkningsvärdt, att till Inger Koefoeds hushåll räknas i Ystads i *YSA* förvarade mantalslängder fr. o. m. 1683 t. o. m. 1688 äfven en dotter (år 1686 t. o. m. två döttrar!). Att denna »dotter» är Margrete Rasmusdotter, står utom tvifvel; i 1684 års längd är också beteckningen »H^{ro} Jngrij Jacob Palmes mz jungfrun». Detta exempel är belysande för mantalslängdernas begränsade värde i genealogiskt hänseende (se härom vidare not 4 till s. 237 samt inledn. t. källfört. s. 7). — Rasmus Harboes dotter omnämnes och namngifves i *YKD* ¹⁴/₈ 1685. Hon trolöfvades ¹/₈ 1688 och vigdes ²⁴/₈ 1688 med den i Hildesheim födde, från Tyskland till Ystad inflyttade svarfvaren Bernt Hindricsson Syri, enligt utförlig anteckning i *YFB* ¹/₈ 1688, som bl. a. meddelar, att Per Palm(e) och Palme Simonsson afgåfvo försäkran, att å Bernt Syris sida intet hinder förelåg.

³ Detta framgår af nära nog alla de källor, som här anföras till Inger Koefoeds historia under änkeståndet; se särskildt alla handlingar och protokoll i de Lundellska tvisterna. Huru Inger Koefoed och sonen Per ännu år 1689 betraktades såsom en slags enhet, framgår af en i *YSA* förvarad förteckning öfver leverans af öl till örlogsfloktan under detta år; här uppgifves, att 6 fat öl den 25 och 26 juli levererats till skeppet Ulrica af »Huustru Jnger Palms och Per Palme».

⁴ Se kap. »Simon Palm i Östra Sallerup».

⁵ 1689 års stolståndslängd, *YKA*.

Sld. 217. ¹ *Morten Jenssons almanacksanteckningar, KB.*

² Om Peter Lundells processer emot Inger Koefoed se *YKD* ²⁷/₈ 1688, ²¹/₈ o. ¹⁰/₈ 1690, *YRD* ²⁰/₈ 1691 samt i sht ett flertal ineliggande handlingar, bland hvilka äfven den, som här är aftryckt såsom Bil. 8. Det är alltså genom de Lundellska processerna som vi fått dessa för Jacob Palmes historia så betydelsefulla uppgifter nedskrifna och bevarade. Hufvudinnehållet i dessa Lundellska processer utgjordes af en påstådd fordran för saltleverans till Jacob Palme, uppgående till öfver 500 dlr smt.

³ Se inledningen till källförteckningen s. 4—5, där bl. a. Morten Jenssons anteckning om själfva dödsfallet anføres. På begravningsdagen skrifver han i sin dagbok: »D. 10 dito [= jan. 1699] blef Sahl. moder Inger Sahl. Jacob Palms begrafven. Gud gifve henne med alle Gudz börn ehn gledelig och frögdelig upstandelse på dommens dagh, himmerig och det evige lifff och salligheet». Den 10 mars 1699 skrifver Morten Jensson: »D. 10 dito köpte min schwiger sohn Gierdt Langwagen Sahl. fahrmoder (!) Jnger Sahl. Jacob Palms gårdh med hos liggende hage och stall, gifve 1000 dsmt och 70 dsmt till descretion. Gudh gifve hann. mychen lyche och wellsignelse». *Morten Jenssons almanacksanteckningar, KB.* Gert Langwagen var gift med Morten Jenssons dotter i första giftet Christensa. — Om gårdsförsäljningen meddelas i *YRD* ²¹/₈ 1700:

»Vpwijste borgaren¹ och handelsmannen wehl¹ Gert Pettersson Langvang ett kiöpebref af kyrckioheerden till Sallerup vyrdige och vellerdhe h^r Simon Palm och handelsmannen hersammastedes wehl¹ Morten Jönss., hwarefter dhe å samptel. Sahl. Inger Jacob Palmes erfwingar sälja och afhendha till bem¹⁰ Langvang dhen gårdh på Westergatan, som bem¹⁰ Sahl. hustru Inger Iacob Palmes tillhörde och ibodde; hwarförre begeres första laga vpbodh, som och consenterades». Att skiftet efter Inger Koefoed ägde rum kort efter hennes död, framgår af YRD ⁹/₁₆₉₉; det är dock icke bevaradt.

Sid. 218. ¹ »Hustru Jnger Sl. Jacob Palmes wedh sin Sohn Pedher Palme lät i dag inlägga dhes uthgifne obligation och pantebreff» etc. YRD ⁹/₁₆₈₂.

² Mot den i texten framställda uppfattningen kan ej utan fog göras gällande, att namnformen Palm för Per Jacobssons del aldrig blef officiellt godtagen; om han skall kallas Per Palm eller Per Palme torde vara en smaksak. Se om hans namnteckning, vanligen »P. I. Palm», en gång »Pehr Palm», not 1 till s. 197. Se äfven s. 44! Att märka är ock, att Per Palm(e) veterligen är den förste af släkten, som i sitt sigill använder palm-trädet såsom symbol för namnet (se s. 51—52 samt afritningen af sigillet).

Sid. 219. ¹ YRD ²/₁₁ 1685, ¹/₁₁ 1687.

² I YSA förvaras en för kännedom om stadens förhållanden mycket betydelsefull »Förteckning vppå alle inwåhnare uthi staden Ystadh sampt hwars och eens stånd, wilkor och handtering, nu närwarande tijdh anno 1694», daterad ¹⁴/₁₁ 1694. Det särskildt värdefulla med denna förteckning är, att borgarne äro indelade icke efter rotar eller gator, utan efter yrken. Handelsmännen äro indelade i två hufvudgrupper. Den första gruppen utgöres af dem, »som handla med cram, salt, salt fisk och spannemåhl», d. v. s. kramhandlarne (det öfriga är bisaker); här märkas bl. a. Ifver Larsson och Morten Jensson (Dahl). Den andra gruppen utgöres af dem, »som handla med salt, spannemåhl och der hoos idka bryggerij»; bland dem märkas Palme Simonsson och »hust. Jnger Jacob Palmes». En tredje, mycket talrik, men gifvetvis mindre betydande afdelning utgöres af dem, »som bruka afuel, giöra malt och elliest lijten handel bruka»; här märkas borgmästaren Lauritz Koefoed och »hust. Birrete Per Palmes». Att Brita Watz som änka tillhör tredje gruppen, hindrar ej, att Per Palm(e) kan hafva tillhört den andra.

³ I YSA förvaras en längd öfver tobaksaccisen i Ystad år 1686. Den visar, att detta år infördes till Ystad 586 skålpund tobak; af dessa införde Per Palm(e) 50 skålpund, Palme Simonsson 15 skålpund.

⁴ Se not 2 till denna sida!

⁵ YRD ¹³/₁ 1690.

⁶ Om bytingets omdaning till kämnarsrätt se YBD ⁸⁰/₁—¹/₆ 1682, YKD ¹⁶/₆ 1682.

Sid. 220. ¹ YKD ⁴/₁₁ 1690—²/₆ 1692.

² Skattelängd för bakugnspenningarne ¹/₁₀ 1690, YSA.

³ Per Palm(e) nämnes första gången uttryckligen gift med Malmö-borgaren Pofvel Watzens dotter Brita i bouppt. o. arfsk. ²⁷/₆ 1688 efter Pofvel Watzén, MSA. Af denna

handling framgår, att Brita Watz' arfvedel utgjordes af dels 200 daler, ännu inestående af hennes möderne, dels en del i hufvudgården jämte möbler, husgeråd och varor till ett sammanlagdt värde af 326 daler 21 $\frac{1}{8}$ öre smt. I samma handling såges uttryckligen, att Pofvel Watzens efterlämnade änka Anne Krudmeyer var barnens styfmoder. Att hans första hustru med stor sannolikhet hetat Gäsche, framgår af Per Palm(e)s och Brita Watz' äldsta dotters dopnamn. Om Pofvel Watzens senare äktenskap se ISBERG II a, s. 129. Se äfven Släktafä 8! Om Pofvel Watzens hus i Malmö, som stått kvar ända in på 1900-talet, men nu fått lämna plats för en anskrämlig hyreskasern, se ISBERG II b, s. XLVI. — Om släkten Watz i Landskrona se främst, förutom arfskiftet efter Pofvel Wätzen, arfskifte $\frac{1}{4}$, 1626 efter »Willum Watzsen», *Landskrona Stadsarkiv*, LLA, samt *Landskrona kyrkoböcker*, passim, LLA. Om namnet Watson såsom inflyttade skottars se bl. a. FISCHER, The scots in Sweden, s. 29, 215 m. fl. (namnet Wass nämnes s. 221). — Kort före sin död köpte Per Palm(e) af svågern Willum Wätzen i Landskrona en andel i en gård och kvarn i Oderups by, Östraby s:n; se härom i YKD $\frac{1}{4}$, 1692.

Sld. 221. ¹ Om Per Palm(e)s och Brita Watz' barn märkes följande. Sonen JACOB döptes den 6 april 1688 och faddrar voro: Palme Simonssons hustru Anne Haagens-daatter, faderns syssling Giertrud Pedersdaatter Koefoed, morbrodern Erhart Watz, rådmannen Erhart Michelson (inflyttad till Ystad från Malmö, manne frände?) samt fränden Hindric Krudmeyer. Dottern GÄSCHA döptes den 28 juli 1689 och faddrar voro: rådmannen Aage Laursons hustru Anna Maria Erhartsdotter (dotter af rådmannen Erhart Michelson), barnets brylling Margareta Ifversdotter (Ifver Larssons dotter, se Släktafä 7), farbrodern Simon Palm i Östra Sallerup, fränden Herman Krudmeyer samt Jöran Erhartsson (son af rådmannen Erhart Michelson och själf sedermera rådman). Dottern MARGARETA föddes den 23 september 1690 kl. 12 och döptes den 26 september med följande faddrar: Simon Palms i Östra Sallerup hustru Margareta Aquilonia samt de mindre närstående Juliana Donner (gift med rådmannen Johan Rango), Dorotea Pedersdotter, Hans Bering och proviantmästaren Olaus Borck. Sonen PÅFVEL föddes den 7 maj 1692 kl. $\frac{1}{2}$, 12 f. m. och döptes den 13 maj med följande faddrar: borgmästaren Oluf Carlssons hustru Beata von der Hagen, borgaren Niels Adersøns hustru Magdalene Davidsdaatter, Morten Nermands änka Anna samt borgarne Morten Jensson Skogh och Hans Jacob Resner (son till kyrkoherden Hans Resen). Sonen Jacob afled år 1690 och begrofs den 19 mars, sonen Påfvel dog år 1692 och begrofs den 25 september.

² YKD $\frac{1}{4}$, o. $\frac{3}{8}$, 1692; YDB $\frac{1}{8}$, 1692; YKR $\frac{1}{8}$ o. $\frac{3}{8}$, 1692; *Morten Jenssons almanacksanteckningar* $\frac{1}{8}$, 1692, KB (»dito døde Pehr Pallme her i staden, Gudh glede siellen med alle Gudz börn i Gudz rige»); Ystads latinska skolas räkenskaper $\frac{1}{8}$, 1692, YLA; Ystads skomakarelags räkenskaper $\frac{1}{8}$ o. $\frac{10}{8}$, 1692, vol. W 398, UUB. Se om sist-nämnda källa s. 62 samt inledningen till källförteckningen s. 4 o. 5. Det förefaller, som om skomakarne utfått och utdruckit sin öltunna redan på själfva dödsdagen, ty då »blef förtärdt för Sl. Pär Palmes ligh at bortbära», medan den 16 augusti uttryckligen

angifves som begrafningsdagen. I *YDB* säges Per Palm(e) hafva dött »30 åhr gamel». I *YKR* kallas han »Per Pallmeson»; anmärkningsvärdt är afven, att en del af begrafningsavgiften till kyrkan förnyas den 24 september.

³ Om Brita Watz' lefnadsöden efter Per Palm(e)s död 1692 se främst följande källor: *YVB* ¹⁴/₁ 1695, ²²/₁ 1713; *YDB* ²⁰/₈ 1709, ²/₉ 1723, ⁹/₉ 1735 (anteckningen denna dag lyder visserligen endast »Fru Rådmanskan Bri», i det att fortsättningen af namnet är bortfuktad, men ingen annan rådmanska Brita eller Brigita fanns vid denna tid än Brita Watz; hon kallades, enligt hvad som med visshet framgår af *YFB*, där hon ej sällan nämnes som fadder, ända till sin död rådmanska efter sin andre man Morten Jensson); *YRD* ²⁶/₁ 1703; bouppt. ⁶/₁ 1709 efter Morten Jensson, *YSA*; *Morten Jenssons almanacksanteckningar* passim, i sht ¹⁶/₁₂ 1694, ²⁰/₈ o. ²/₉ 1695, ²⁰/₈ o. ²⁰/₈ 1702, *KB*; *Petter Mortenssons almanacksanteckningar* passim, i sht ²⁰/₈ 1702, ²⁴/₄ 1709, ¹⁷/₁ 1713, ²⁰/₈ 1723, ²²/₁ o. ⁹/₉ 1735 (af anteckningen här framgår med visshet, att det var Brita Watz som begrofs denna dag, jfr dödboken), *F. W. Grönwalls samlingar*. — Brita Watz' förste son i gifvet med Morten Jensson erhöi efter hennes förste man i dopet namnet Per. Morten Jensson berättar härom själf ²⁰/₈ 1702: »D. 28 dito, som war 4de pintzedagh bleff vohr vnge sohn christnet och bleff kalldet efter min hustrus förrige Sl. man Pehr Pallme, Gudh lätte hann. upvexa i ålder, wyssheet och nådhe för Gudh och menniskior, och gifve hann. med os lycha och sallighet».

Sid. 222. ¹ Om Gäscha Palm och Jacob From se främst följande källor: *YVB* ²⁰/₉ 1706 (där det af misstag står »Giesa Jacobs dotter Palm»); *YFB* ¹⁶/₈ 1709; *YRD* ²¹/₄ o. ²¹/₁₁ 1704, ²⁰/₈ 1706; bouppt. ¹⁸/₁₁ 1713 efter Jacob From och Gäscha Palm, *YSA*; *Petter Mortenssons almanacksanteckningar* passim, i sht ²/₉ 1706, ¹⁰/₈ 1708, ¹⁸/₈ 1709, *F. W. Grönwalls samlingar*. Det är anmärkningsvärdt, att det i bouppteckningen talas om mer än ett barn; huru många säges dock ej.

Sid. 223. ¹ Om Margareta Palms lefnadsöden se främst följande källor: *YVB* ⁶/₁₂ 1709, ²²/₁₀ 1715; *YFB* passim (se vidare nedan); *YDB* ²⁰/₈ 1714, ¹/₁ 1717; *Ystads S:t Petri DB* ²²/₁ 1767, ⁹/₈ 1770; bouppt. ¹¹/₈ 1770 efter Margareta Palm, *YSA*; *Petter Mortenssons almanacksanteckningar* passim, i sht ⁶/₁₂ 1709, ⁶/₁ 1711, *F. W. Grönwalls samlingar*; *Inrikes Tidningar* ¹/₈ 1770 (n:r 18). Under rubriken »Döde i landsorterne» heter det i denna tidning: »Ryttmästaren Emanuel Christopher Lydendahls enka, fru Margaretha Palm; hon war född år 1690 d. 23 september, en dotter af handelsmannen i Ystad Pehr Palm; gift första gången med handelsm. Jacob Andersson, som afled år 1714; andra gången gift med capitainen Pehr Riber, år 1716, hvilken efter 9 månaders egtenskap afled; tredje gången, år 1725, med ryttmästaren Lydendahl, som för några år sedan afled; och har hon således hunnit til en ålder af 79 år och 5 månader». Det är anmärkningsvärdt, att tidningens uppgift om Margareta Palms ålder är riktig, liksom dess uppgifter i öfrigt äro både detaljerade och exakta, medan dödboken oriktigt säger, att hon dött ⁹/₈ 1770 »81 år gl». — Margareta Palm hade i sitt äktenskap med Jacob

Andersson tre barn, nämligen sonen Per Palme (se om hans dopnamn s. 43), som föddes $\frac{28}{10}$ 1711, dottern Marina, som föddes $\frac{9}{8}$ 1712 samt sonen Jacob, som föddes $\frac{4}{10}$ 1713 (allt enligt *YFB*). Att hon hade några barn i det korta äktenskapet med Petter Rijber eller i äktenskapet med Emanuel Christoffer Lydendahl, är ej sannolikt, då inga sådana nämnas i Ystads födelseböcker; en Emanuel Lydendahl, som 1748—1749 gick i Ystads skola (*YLA*), kan näppeligen hafva varit hennes son. — Bouppteckningen visar, att Margareta Palm på ålderdomen hade det torftigt.

SIMON PALMES SLÄKTGREN.

Sld. 225. ¹ Se s. 98 med not 1.

² Om Simon Palmes handel se främst: *YSR* $\frac{19}{7}$ 1646; *YTR* $\frac{9}{7}$ 1647, $\frac{9}{8}$ o. $\frac{19}{8}$ 1648, $\frac{19}{8}$ 1649, $\frac{9}{11}$ 1653; *YBD* $\frac{9}{10}$ 1651, $\frac{9}{11}$ 1652. Åtskilliga upplysningar framgå äfven ur källorna till de processer, Palme Simonsson väckte emot sina förmyndare.

Sld. 226. ¹ *YSR* 1646—1648 (se not 1 till s. 98); *YRD* $\frac{19}{10}$ 1671 (se s. 125 med not 2).

² Simon Palmes skillingtal var visserligen ännu 1648 endast 1, alltså något under medeltalet i staden (se s. 103), men han hade då endast i ett eller två år varit handelsman, och senare skattelängder från hans tid finnas ej bevarade. Att han varit en verkligt förmögen man, framgår dels af hans omfattande handel och i synnerhet betydande utlåning af penningar, dels och främst af det betydande arf, han efterlämnade till sin ende son (se s. 226—231). Ett af de fall, där Simon Palme utlånade penningar, saknar ej intresse. Simon Palme hade åt Tomas Andersøn lånat 46 daler till byggande af en skuta, som också mycket riktigt byggdes och sedan ägdes af denne Tomas Andersøn och Peder Nielsøn Jyde gemensamt. Såsom säkerhet pantsatte Tomas Andersøn åt Simon Palme sin »schudesspart», d. v. s. sin andel af skutan. När Tomas Andersøn ej fullgjorde öfverenskommen likvid eller räntebetalning, utverkade Simon Palme på hösten 1652 s. k. arrest (se om ordets betydelse s. 153) på skutan, hvarigenom den hindrades utlöpa. Då stämde Peder Jyde, som härigenom led oförskyllt förlust, Simon Palme inför bytinget, kräfvande ej endast arrestens upphäfvande, utan ock ersättning för liden skada. Simon Palme förnekade, att Peder Jyde lidit någon skada, enär vinden varit motig. Peder Jyde förklarade, att det varit utmärkt gynnsam vind, och åtskillig diskussion uppstod härom. Slutet härpå blef, att arresten upphäfdes, dock utan ersättning åt Peder Jyde. Emellertid afled Tomas Andersøn kort därpå. Simon Palme stämde

då änkan för skulden inför bytinget, som vid utmätningsshot dömde henne betala. *YBD* ⁴/₁₀ 1652, ²¹/₁ o. ²¹/₁ 1653; *YPB* ¹⁰/₁₀ 1652.

³ *YBD* ¹⁰/₁₀ o. f. 1652.

⁴ Simon Palme lefde ännu och dref handel i december 1653, *YTR* ⁹/₁₁ 1653. Enligt *YBD* ⁹/₁₀ 1670 ägde arfskifte efter Simon Palme rum ¹¹/₁₀ 1654 (tvifvel om detta datum kan ej råda, enär själfva arfskiftet framlades i rätten och spelade en afgörande roll i processerna rörande förmynderskapet för Palme Simonsson). När en omkring trettioårig, kraftig man afidit midt i en svår pesttid, har man allt skäl antaga, att han fallit offer för pesten. Om pesten i Skåne under de första månaderna af år 1654 se bl. a. ISBERG, *Bilder från det gamla Malmö*, s. 182, samt MANSA, *Bidrag til Folkesygdommenes og Sundhedspleiens Historie i Danmark*, s. 390—410.

⁵ Den enda ledning, som det för denna släkthistoria genomgångna källmaterialet möjligen ger rörande Simon Palmes hustru, ligger i det förhållandet, att Simon Palme i oktober 1649 utsågs till och ända till sin död fungerade såsom förmyndare för två döttrar, Kirstine och Johanne, till Jørgen Andersøn Møller, efter hvilken arfskifte hölls vid nämnda tidpunkt, och dennes hustru Aane. Till förmyndare utsågos, såsom flerstädes påvisats, i regel släktingar. Om detta förmynderskap se äldsta skiftesboken ¹⁰/₁₀ 1649, *YSA*, samt *YBD* ¹⁰/₁₀ 1652, *YRD* ²⁰/₁₁, ¹⁸/₉, ⁹/₈, ⁸/₇, ¹⁰/₇, ¹⁷/₇, ⁷/₁₀ o. ²⁶/₁₀ 1666. Det är anmärkningsvärdt, att modernefränder till Palme Simonsson aldrig nämnas.

⁶ Exakta tidpunkten, t. o. m. klockslaget, för Palme Simonssons födelse känna vi därigenom, att vid den tid, då han blef myndig, tvist uppstod om rätta tidpunkten för hans myndighetsålder. Då uppvisades (*YBD* ²¹/₁ 1670) inför bytinget hans faders, Simon Palmes »bog», hvarmed afsågs en bibel, almanack eller anteckningsbok, hvari Simon Palme enligt tidens sed infört uppgifter om familjetilldragelser. Enligt anteckning i denna bok var Palme Simonsson född »anno 1649 den 25 8b som var een thorssdagen (!) klochen halff gaaen 6 om morgenen». Om namngifningen samt om karaktern af namnet Palme inom Simon Palmes släktgren se s. 36—40.

Sld. 227. ¹ År 1669, då Palme Simonsson blef myndig och strider uppstodo om arvet och förmynderskapet, voro Jacob Palme och Christen Blegensfar hans förmyndare. Att den förre varit det alltifrån Simon Palmes död, framstår här såsom fullt säkert (se härom dels de i nästa not anförda källorna, dels s. 125 med noter 1 och 2, s. 202 samt Bil. 7, där Jacob Palme säger sig hafva burit bördan af förmynderskapet för brorsonen i »en 16 aar», hvilken siffra är riktig, om man medräknar såväl Simon Palmes dödsår 1654 som Palme Simonssons myndighetsår 1669). Att äfven Christen Blegensfar varit förmyndare för hustruns brorson alltifrån 1654, säges uttryckligen i *YRD* ¹⁰/₁₀ 1666. I dessa senare källor omnämnas inga andra förmyndare än dessa två. Att jämte dem såväl Peder Christensøn som Søffren Trelborg år 1654 förordnats till förmyndare för Palme Simonsson, framgår med visshet af *YPB* ²⁸/₁₁ 1654, där det finnes upptecknad,

att »Søffren Jørgenssøn schomager» och »Peder Christenssønn borger» till hvar sin af tvenne Ystad-borgare, mot säkerhet i dessa borgares gårdar, utlånat kapital af »Palme Simonssøns arff och børnepenge». Det förtjänar tilläggas, att alldeles som de två kyrkvårdarne och de två stadskämnererna (så länge det fanns två af hvartera slaget) icke skötte kyrkans, resp. stadens ekonomi samfällt, utan hade hand om hvar sin afgränsad del där af, så hade också vid större förmynderskap, då flera förmyndare tillsattes, hvar och en af dem hand om sin afskilda del af myndlingens arf. Något samfällt ansvar fanns icke, utan hvar och en ansvarade för sin andel. Ett samfällt ansvar synes däremot hafva tillkommit de två öfverförmyndarne.

Sld. 231. ¹ Till Palme Simonssons historia åren 1668—1671, hans ungarlschem vid Stora Norregatan, hans giftermål och förhållandena i svärmoderns hem, hans tidigt begynta näring och i synnerhet hans krogdrörelse, hans vidlyftiga processer och hans slutliga förlikning med Jacob Palme äro hufvudkällorna: *YBD* 1667—1671 passim, i sht ¹⁰/₆ o. ²/₆ 1667, ¹/₈, ¹¹/₈, ²⁰/₁₁, ²¹/₈, ¹⁸/₁₀, ²²/₁₁ o. ⁸/₁₈ 1669, ²⁴/₁₁, ²¹/₁₁, ²⁰/₈, ²¹/₈, ¹⁸/₄, ²⁴/₄, ⁹/₈, ²⁰/₈, ²⁰/₆ o. ¹⁰/₁₀ 1670, ¹⁷/₁₁, ²²/₁₁, ²¹/₈ etc. 1671; *YRD* ²/₁₁ 1668, ¹⁹/₁₀ o. ¹⁰/₁₁ 1671; *Ystads rdd-stufvurätts renoverade domböcker, Göta hofrätts arkiv*, 1669—1671 passim, i sht ²⁴/₈ o. ¹⁴/₆ 1669, ¹⁹/₁₀ 1670; *YPB* ²⁸/₄ o. ²²/₁₁ 1669. Om Haagen Pedersøns släkt se Släktafla 12, äfvensom WEIBULL, *Släkten Weibull*, s. 85. Denne författare synes ej hafva någon närmare kunskap om släkten. Att han ej känner ens Daarette Giertsdaatters fadersnamn, är dock ingalunda anmärkningsvärdt, enär hon ytterligt sällan nämnes vid det samma; hon kallas under sin långa änketid nästan alltid »Daarette S. Haagen Peders» eller dylikt; hennes fadersnamn framgår tydligt bl. a. af stolståndshandlingar till stol n:r 25, *YKA* (se s. 235 med not 2). Att hon var dotter till Ystad-borgaren Giert Frølinghus och dennes hustru Anne Tomasdaatter Bring, framgår främst och med visshet af *YPB* ²⁹/₁₁ 1636 och ¹⁹/₆ 1638, hvar af uttryckligen framgår, att Haagen Pedersøns hustru var syster till bl. a. följande personer: a) borgaren Hans Giertsøn (hvars son Giert Hansøn Frølinghus blef Jacob Palmes företrädare som kyrkvård, se i texten s. 189), b) borgaren Lauritz Giødesøns hustru, som t. ex. å epitafiet öfver dessa makar i S:ta Maria kyrka i Ystad kallas »Giertrud Giert Frølinghuus daatter», c) kyrkoherden i Ystads S:ta Maria församling Lauritz Pedersøns hustru Mette, hvilka makars son Giert, som blef handelsman i Malmö, upptog modernenamnet Frølinghus (se *ISBERG* I, not 375 till s. 156, där förhållandet med utförlighet utredes), d) rådmannen, sedermera borgmästaren Hans Raffns hustru, som hette Anne Giertsdaatter Frølinghus (se om dessa makar bouppt. o. arfsk. ¹⁹/₆ 1651 med talrika tillhörande handlingar m. fl. källor i *YSA*). Om Haagen Pedersøn finnas rika upplysningar i *YTR* och *YSR*; att han afled mellan Michaelis 1646 och påsk 1647 framgår af skattelängderna i *YSR*. Rörande förhållandena i Dorete Frølinghus' hem kan anföras, att Palme Simonsson påstod, att hans hustru där hotats »med hug och slaeg samph thrudtzell och vndsiggellser, at hun maatte lœbe i schiull», hvartill Jens Haagensøn genmålte, att »hun haffr veret hinders moedher møgedt haar och opsti.

naes» (renov. domb. $12/10$ 1670). — Palme Simonsson blef äfven utsatt för åtal, hvarigenom mängden af hans processer starkt ökades. Såsom betecknande för tidens förhållanden kan anföras, att bland dem, som stämde Palme Simonsson för gäld, äfven befann sig kyrkoherden vid Klosterkyrkan Peder Jacobsøn, som kräfde 2 daler för ett par strumpor, som hans hustru stickat åt Palme Simonsson (*YBD* $22/1$ 1671). — Ej sällan var Palme Simonsson dessutom instämd som vittne. Ett af dessa tillfällen är betecknande för hans lynne. Det gällde ärekränkning, och Palme Simonsson vittnade: »Som i morgen bliffr fiortten dage, daa var Peder Henrichssen i mit huus och drach brende vin. Daa sagde hand, at Anders Madsen var en løessgienger och dagdriffuer. Daa suared ieg, at dagdriffuere och løessgiengere er kieltringe, kiellepinger och hestegiellere och iche erlige folch. Hand ehr fød och boeren her vdj staeden och en borger søn» (*YBD* $9/8$ 1670). — Med Christen Blegensfar synes Palme Simonsson icke hafva kommit till så fullständig eller åtminstone snar förlikning och vänskap; ännu $22/10$ 1672 stämde han nämligen denne sin förmyndare för gäld i samband med förmynderskapet, hvaraf under höstens lopp följde allehanda förvecklingar (*YBD*).

Sid. 232. ¹ Om Palme Simonssons verksamhet som handelsman, bryggare och krögare se, förutom redan anförda källor, främst följande: *YRD* passim, i sht $9/1$ o. $2/8$ 1677, $12/8$ 1681, $2/11$ 1685, $5/4$ o. $7/11$ 1687 (där han nämnes bland borgare, »som medh spannmåhl förnembliqast dheras handel drifwa»), $9/8$ 1697; *YKD* $10/8$ 1686; *YSR* 1682 m. fl. år; inlaga $8/10$ 1680 från bryggarne i Ystad till magistraten, accisräkenskaper 1686, förteckning $12/8$ 1700 över förråd af spannmål och malt i Ystad, inlaga $7/10$ 1701 från åtta malthandlare till magistraten, Ystads s. k. mätarebok 1703, handlingar rörande spannmålskontribution 1711, bouppt. $9/8$ 1715 efter Palme Simonsson och hans hustru med tillhörande handl., allt i *YSA*. Om ytterligare en hufvudkälla se not 2 till s. 219.

² *YRD* $22/1$ 1678, $12/8$ 1680.

³ *YRD* $12/1$ 1681, $8/1$ 1684, $14/1$ 1689, $7/1$ 1698, $10/1$ 1701, $9/1$ 1705.

Sid. 233. ¹ Om Palme Simonssons verksamhet som stadskämner se främst: *YSR* 1682—1683, för år 1682 förda, undertecknade och beseglade af Palme Simonsson; *YRD* $17/11$ 1681, särdeles ofta 1682, $1/8$ 1683, $12/8$ 1684; *YKD* $10/1$ m. fl. data 1683, $19/8$ 1689; ett flertal ineliggande handlingar till domböckerna 1682—1683, särsk. Palme Simonssons supplik $19/11$ 1682 till magistraten, hvori han anhåller om befrielse från stadskämnerskapet på grund af »hwadh mödsamheet jagh hafwer vthstaden bådhe uthj ähn som andra mätto»; han säger bl. a., att det vore honom »alt för besswerligt dend lengra [!] at hafwa, endssom jt åhr, som min formand för migh haft hafwer». (Ordet »lengra» är ett godt exempel på de falska försvenskningar, som vid denna tid talrikt förekomma, särdeles ofta gående ut på att i tid och otid ända orden på -a.) Af anteckning å räkenskaperna samt *YRD* $12/8$ 1684 framgår, att räkenskaperna först i mars 1684 inlämnades till revision. Än längre tid tog revisionen, förrättad af Morten Jonsson och Michel Hindricsson; revisionsberättelsen, förvarad i *YSA*, är nämligen daterad $20/11$ 1687; an-

märkningarna äro obetydliga, och det hela slutar med en skuld å 9 daler 7 öre 2 penningar silfvermynt af Palme Simonsson till staden.

² Om Palme Simonssons verksamhet som kyrkvärd 1686—1687 samt byggandet af Vårfrukyrkans torn 1688 se främst följande källor: *YKR* 1686—1688; *YRD* 1685—1690 särdeles ofta, för Palme Simonsson främst $\frac{21}{11}$, 1685, $\frac{24}{1}$, $\frac{29}{11}$ o. $\frac{30}{11}$, 1686, $\frac{21}{1}$, $\frac{21}{4}$, $\frac{11}{8}$, $\frac{21}{8}$ 1687, $\frac{10}{8}$ m. fl. data 1690, äfven $\frac{24}{1}$ 1698; *YKD* $\frac{21}{1}$, 1688. Till tornbyggnadens historia finnas rika källor äfven på andra håll, t. ex. i *RA*, där det (bland *Städers besvär*: Ystad) bl. a. finnes en af Oluf Carlsson å stadens vägnar undertecknad supplik till K. M:t af $\frac{22}{1}$, 1689, hvori hela tornbyggnadens historia (med förhistorien alltifrån kyrkans fall) i korta drag berättas och en teckning af det 1688 uppförda tornet bifogas; supplikens syfte är erhållande af hjälp till tornets täckande med koppar.

³ Palme Simonsson var revisor för 1689—90 och 1694—96 års stadsräkenskaper (*YRD* $\frac{22}{1}$, 1691, $\frac{20}{1}$, 1698); han utsågs (*YRD* $\frac{20}{1}$, 1686) till en af dem, som skulle bestyra med stadens staket, likaså (*YRD* $\frac{20}{11}$, 1686) till en af dem, som skulle granska Sven Bellins riksdagsreseräkning; han omhänderhade (*YRD* $\frac{1}{4}$, 1687) besiktningen af hästar, som skulle utskeppas; han utsågs flera gånger till taxeringsman i särskilda fall (t. ex. *YRD* $\frac{22}{1}$ o. $\frac{20}{11}$ 1699).

⁴ *YRD* $\frac{18}{8}$, 1703, $\frac{4}{11}$, 1706, brandsyneinstr. $\frac{20}{8}$, 1704 m. fl. handl rör. brandv., *YSA*.

⁵ *YRD* bl. a. $\frac{10}{1}$, 1704.

Sld. 234. ¹ *YRD* $\frac{18}{8}$, 1701; *YBD* $\frac{22}{11}$, 1669; *YKD* $\frac{20}{11}$, 1689, $\frac{9}{1}$, $\frac{22}{1}$ o. $\frac{2}{8}$, 1609, $\frac{10}{8}$, 1691, $\frac{2}{8}$ o. $\frac{6}{1}$, 1692, $\frac{21}{11}$, $\frac{1}{4}$ m. fl. data 1693, etc. Särdeles ofta var han bisittare i rätten för gästrättsmål; se *Dombok i gästrättssaker* $\frac{4}{1}$, $\frac{20}{1}$, $\frac{14}{11}$ 1673 etc. ofta, *YSA*.

² *YRD* särdeles ofta alltifrån $\frac{1}{10}$ 1704.

³ *YSR* 1681. Skillingtalet angifves nu något annorlunda än förr, nämligen i skillingar och fyrkar, af hvilka 3 gå på 1 skilling. Stadens sammanlagda tal är 71 skillingar 2 fyrkar, alltså $71\frac{2}{3}$ skillingar. Högsta skillingtalet, $2\frac{1}{3}$, innehafves blott af rådman Erhart Michelsøn, talet 2 blott af rådman Aage Loursøn, Ifver Larsson, Morten Jensson, Gert Sifvert och Sven Olsson.

⁴ Äfven 1710 räknas i skillingar och fyrkar, hvaraf tre gå på en skilling. Sammanlagda skillingtalet är 169 skillingar $\frac{1}{3}$ fyrk. Högsta skillingtalet, 4 sk. $1\frac{1}{3}$ f., har Jöran Lang. De öfriga höga skillingtalen innehafvas äfvenledes till största delen af nya män, yngre borgare i sin kraftigaste ålder. — I den längd af oktober 1690 öfver bakugns-penningarne, som omtalas s. 220, står Palme Simonsson uppförd för 2 daler, hvilket är fallet med 17 andra borgare. Endast två personer stå högre, nämligen Oluf Carlsson med 4 daler och Erhart Michelsøn med 3 daler. Betecknande är, att Oluf Carlsson, som här står främst, år 1710 har skillingtalet $1\frac{1}{3}$.

Sld. 235. ¹ Om Palme Simonssons hufvudgård se, förutom i texten s. 103 med not 5, främst följande källor: *YRD* $\frac{20}{1}$, 1674, $\frac{20}{11}$, $\frac{9}{11}$ o. $\frac{22}{11}$, 1686; *YBD* $\frac{11}{1}$ o. $\frac{21}{8}$, 1671, $\frac{10}{1}$, 1674; Ystads latinska skolas räkenskaper 1670—1707, *YLA*, samt Ystads latinska

skolas fundationsbok af ³⁰/₁, 1686, *YSA*, och af ³⁰/₁, 1688, *KA* (jordskyld till skolan ut-gick); handlingar till bouppt. ⁴/₁₁ 1674 efter rådmän Hans Pedersøn (Ring), instrument af ¹⁰/₁, 1682 öfver brandsyn i stadens västra del, *YSA*; förteckning af ¹⁰/₁, 1683 öfver Ystads invånare, *Städers acta*: Ystad, *RA*.

³ Stolståndshandlingar och stolståndslängder, *YKA*. I ett par af handlingarna kallas pelaren, tydligen af misstag, för den sydöstra.

³ Se flera af de i not 1 anförda källorna, äfvensom åtskilliga handlingar i *YLA* och *YSA* (här bl. a. ett instrument af ¹¹/₁, 1682 öfver brandsyn i stadens östra del).

Sld. 237. ¹ Om lybska husets öden från Peder Christensøns död 1665 till dess Palme Simonsson år 1698 ingick kontrakt om detsamma se, förutom s. 104 med dess not 3, främst följande källor: *YBD* ¹⁶/₁₁, 1673, ²²/₁, 1680; *YRD* ⁹/₁, 1684, ³⁰/₁, 1691; instrument af ¹³/₁, 1682 öfver brandsyn i stadens västra del m. fl. handlingar i *YSA*; förteckning af ¹⁰/₁, 1683 öfver Ystads invånare, *Städers acta*: Ystad, *RA*; Schonenfarer-kompaniets räkenskaper 1669—1687, dess protokoll ⁹/₁, 1686, ¹⁰/₁, ¹¹/₁, ³⁰/₁, o. ³/₁, 1696, ¹/₁, 1697, *LSchA*; Lütke Prael ¹⁴/₁, 1696 till Dietrich Kater (orig.), Palme Simonsson ⁹/₁, 1697 till Lütke Prael (orig., här aftryckt som Bil. 10), hyreskontrakt af Michaelis 1698 mellan Schonenfarer-kompaniet och Palme Simonsson (orig. och koncept), allt i vol. 31 (litt. U n:r 18), Hans Öser ⁹/₁, 1673 till Jacob Popp jämte dennes svar, orig. i vol. 31 (litt. U n:r 52), *LSchA*; Jöran Möring ⁹/₁, 1696 till rådet i Lybeck, orig. under n:r 17 i vol. *Land Schonen*, afd. *Suecica*, *LStA*. Om Jacob Pops fattigdom på gamla dagar se bouppt. o. arfsk. ¹⁴/₁ o. ⁴/₁₁, 1680 efter hans hustru Margareta Sifversdotter, *YSA* (»Jacob Popp ehr nu alldhells forarmitt och haffr en stoor alldherdom»). Om Lütke Prael se bl. a.: SCHNOBEL, *Lübeckische Geschlechter*, manusk. i *LStA*; *YRD* särdeles ofta, främst ¹/₁, 1692; Giert Siverts inlaga ³¹/₁, 1692 till magistraten i Ystad, *YSA* (talrika andra källor finnas, men de här anförda styrka de i texten gifna uppgifterna). Palme Simonsson kallar (se Bil. 10) Lütke Prael för sin kära sväger. Ett svägerskap dem emellan, som visserligen var rätt aflägsset, men enligt tidens sed fullt tillräckligt för att räknas och gifva skäl för sväger-namnet, låg däri, att Palme Simonssons son Simon Palm(e) var gift med en dotter till rådmannen Jens Jacobsøn (junior), medan en annan dotter till samma rådmän var gift med handelsmannen Giert Sivert, som tidigare varit gift med Lütke Praels moder (se om detta svägerskap, förutom här tidigare anförda källor samt skildringen af Simon Palm(e)s lefnad, talrika uppgifter bl. a. i *Morten Jenssens almanacksanteckningar*, främst ¹⁹/₁, 1692, ¹⁷/₁, 1694, *KB*). Emellertid är det ingalunda osannolikt, att något närmare svägerskap kan hafva förelegat, t. ex. genom Palme Simonssons okända moder eller genom Anne Haagensdaatter, hvars släkt icke varit föremål för någon mera grundlig undersökning. — Palme Simonssons första anbud om att hyra Schonenfarer-gården är ej i original bevaradt, men det refereras utförligt såväl i Lütke Praels anförda bref af ¹⁴/₁, 1696 som i Schonenfarer-kompaniets protokoll ¹⁰/₁, 1696. I det vidlyftiga original-kontraktet af Michaelis 1698 mellan kompaniet och Palme Simonsson heter det bl. a.: »Dz er H.

Simonsen schuldig seyn soll, sothanes steinneres haus auff seine unkosten wohl zubauen und zu repariren, auch nachgehents mit dessen zuehörnung nach aller nohtturfft in guten baulichen wesen zuunterhalten, und was er auff den wüstenhoff, platz oder grundt wiederumb zu seinen nutzen bauet, des hauses besten geschehen und dersselbe dem hause eigenthümblich verbleiben soll. Wie auch wan einer der Schonenfahrer zu Ühstade anlangen würde und bey ihm zu logiren begehrte, demselben für dergebühr[!] aufzunehmen und des hauses gelegenheit geniessen zulassen, auch sonsten alle der Schonenfahrer davon habende privilegia woll und also inacht zuhaben, damit dieselbe nirgents wovon verkürtzet werden mögen», etc. De något dunkla ordalagen om lybeckares besök torde böra tolkas så, att de skulle njuta härbärge i huset emot afgift. Om huru med »steinneres haus» eller »stenhus» afsågs ett sådant korsvirkeshus, där fyllningen mellan korsvirket utgjordes af tegel och ej af lera, se not 2 till s. 86.

² Om Palme Simonssons nybyggnader å gården talas i flera af källorna till husets försäljning 1727—1728; se härom s. 240 med not 1.

³ Öfver Palme Simonssons hem finnes bouppteckning bevarad, hvilket icke varit fallet med någon tidigare medlem af Palmeska släkten. Denna bouppteckning, som är af datum $\frac{9}{10}$, 1715 och som afser förhållandet efter både Palme Simonssons och Anne Haagensdaatters död, förvaras i koncept med talrika bilagda handlingar i YSA. Här uppföres först »Hufwudgården på St. Westergatan och emellan det så kallade Lybska härbärgat [eller Compagnie-huuset] och h^r handelsman Jöran Langes bakgård belegen» (orden inom klammer äro öfverstrukna). Gården är uppförd för ett värde af 700 dlr smt. I kontanter finnas 478 dlr 12 öre smt, i guld 2 ringar, i silfver 18 skedar jämte bägare, knappar etc., i tenn 19 fat och 19 tallrikar m. m. samt ganska mycket andra metallsaker. Mängden af dynvar, »benkedynor», »hyender», sparlakan etc. är stor, och än större den efter nutida begrepp nästan ofattligt stora mängden af sängkläder af de mest skilda slag. Linneförrådet är anseeligt: 16 dukar, delvis synnerligen stora, $14\frac{1}{2}$, par lakan, 14 fönstergardiner, 25 servetter etc. Anmärkningsvärdt ringa är endast antalet »handkleden», nämligen 6, dock alla i längd växlande mellan $5\frac{1}{2}$, och $6\frac{1}{2}$, alnar. Möblerna äro delvis präktiga: 1 uthuggen ekkista af gammaldags arbete, 5 stolar med bådas namn uppå, 2 gyllenlädersstolar, 1 »himblingsäng» etc. Af kreatur finnas 2 hästar och 1 ko, af spannmål 38 t:r malt, 7 t:r råg, 8 t:r korn. Ett antal fordringar finnas, mest hos bönder. Slutsumman är 2266 dlr $13\frac{1}{2}$, öre smt. Skulderna uppgå till 539 dlr $22\frac{1}{2}$, öre smt, hvaraf det mesta utgöres af kostnader för hushållets skötande sedan resp. makars frånfälle. Bland bouppteckningshandlingarna finnes en »auktionslista» af $\frac{16}{10}$, 1715, då hela lösöret försålles.

⁴ Enligt YKD $\frac{31}{10}$, 1688 föredrogos denna dag anmärkningar emot skattelängderna och företogos ändringar däri. Det heter här: »Palme Simonson opförth för een stadzmö Elsa Hermansd^r, är förklarath och bewijst medh klockaren Jöran Möringh, att hon var vng och på dhe tidjher kopskatten war teknat ey hadhe gåth till altars. Palme Simonson

föregif och wedh edh tillstår, att hon då ey war 15 åhr, vthan är ett fadherlöst och modherlöst barn, från Malmö är kommen och födhes för medhynk». Det är anmärkningsvärdt, att i Ystads i *YSA* förvarade mantalslängder finnes Palme Simonsson för åren 1684—1687 uppförd för 1 man, 1 hustru, 1 dräng och 1 piga, men för åren 1688—1690 samt 1692 därjämte för 1 dotter, hvilken tydligen är identisk med stadsmön Elsa Hermansdotter; för åren 1691—1694 finnes äfven en son, nämligen Simon, som vid början af förstnämnda år var 15 år fyllda (se härom ytterligare i not 3 till s. 238). Att Palme Simonsson skulle haft någon egen dotter, som nått 15 års ålder, torde vara uteslutet. Här föreligger alltså ett klart vittnesbörd därom, att mantalslängdernas uppgifter om söner och döttrar måste upptagas med den största försiktighet.

Sid. 238. ¹ Enligt *YFB* ⁹/₆ 1677 döptes denna dag en »Palme Simonsons son», med all sannolikhet samme son Håkan, som enligt *YDB* begrofs ¹⁴/₆ 1681; dock är identiteten här ej fullt viss (om ofullständigheten af Ystads kyrkböcker under åren 1677—1679 se inledningen till källförteckningen s. 3). Enligt *YFB* ²⁶/₁₀ 1680 döptes denna dag Palme Simonssons son Jacob. Denne har gifvetvis dött före ²²/₁, 1682, då åter en son till Palme Simonsson erhöll detta namn.

² *YFB* ²²/₁, 1682, *YDB* ¹⁸/₆ 1691; vol. med ryggtitel »N° 4. Dist. Beneficiorum», *YLA*. I en lista öfver beneficiernas utdelning ²²/₁₁ 1690 finnes bland andra (mellersta) klassens disciplar uppförd »Jacobus Pallme». Han förekommer hvarken tidigare eller senare; däremot finnes (i samma vol.) bland 1691 års inkomster för sång vid begrafningar 16 öre för »Pallme Simonssons sal. Jacob». Att det var denne, som 1690 var discipel i andra klassen, står utom tvifvel.

³ Hans ålder framgår dels af *YDB* ⁸/₆ 1709, där hans ålder angifves till »34 åhr och 18 weckor», dels af ett i *YSA* förvaradt intyg af prosten Magnus Lacander, dateradt ¹¹/₆ 1691, att »Palme Simonsons son Simon Palmeson blifwit examinerat uthi sin christendomb den 27 januarij anno 1690 och den 28 eiusdem medh sina käre föräldrar första gången warit till Herrans högwärdiga nattwardh». Detta intyg ligger jämte andra till grund för en längd öfver dem, som blifvit »uthelätne och förbijgångne wedh mannthallsskrifningens förrättande a^o 1690»; i denna längd upptages »Palme Simonss. 1 son öfuer 15 åhr». Jfr not 4 till s. 237.

⁴ Se s. 39—40 samt fotografier af Palme Simonssons namnteckning å s. 227 samt denna sida! Exempel på hans skriftspråk ges i Bil. 10 samt not 1 till s. 233. Den nämnda skriften af Anne Haagensdaatter finnes aftryckt som Bil. 11. Om språket i Skåne på denna tid se närmare i kap. »Simon Palm i Östra Sallerup», i sht s. 282.

Sid. 239. ¹ Om pesten i Skåne 1711—1712 se främst ISBERG, *Bilder från det gamla Malmö*, s. 194—282. För Ystads del finnas rika källor i *YSA* och annorstädes. I *YDB* slutar året 1712 med följande anteckning: »Summan af de i det åhret 1712 igenom pestilientien och annan siukdom bortdöde 600 personer».

² *YFB* ⁸/₆ 1712.

³ *YDB* ¹³/₈ 1712. Att han dött senast ¹¹/₈, framgår af den såsom Bil. 11 aftryckta skriften af Anne Haagensdaatter. Att han ej heller gärna kan hafva dött tidigare, framgår däraf, att de i pesten døde i regel begrofvos ögonblickligen, samma dag eller på sin höjd dagen efter.

⁴ *YDB* ²⁹/₁₁ 1714.

Sld. 240. ¹ Om lybska husets skiftande och intressanta öden från Palme Simonssons död 1712 till dess försäljning 1728 finnas rika källor såväl i *YSA* som i synnerhet i *LStA* och *LSchA*. Främst märkas, i sistnämnda arkiv, Schonenfarer-kompaniets protokoll ²⁴/₈, ³/₄, ¹¹/₁ o. ¹⁰/₁₀ 1727, ³/₁₁, ²²/₄ o. ¹/₆ 1728.

² Se s. 40 med not 1. Om han någonsin själf kallat sig Palme, är osäkert. Af andra börjar däremot denna namnform så småningom öfvergifvas först emot slutet af hans lefnad.

³ Om Simon Palm(e)s näring se talrika handlingar i *YSA*, såsom: förteckning ¹⁹/₄ 1700 öfver spannmålsförråd i Ystad; bouppt. ²⁹/₄ 1701 efter Anna Margareta Jönsdotter med tillhörande handlingar; inlaga ⁷/₁₀ 1701 till magistraten från åtta handelsmän, bland dem Palme Simonsson och Simon Palm(e), rörande ett af dem såldt malt-parti; Ystads mätarebok för år 1703; bouppt. ¹⁹/₈ 1709 efter Simon Palm(e) med tillhörande handlingar.

⁴ Om Simon Palm(e) såsom föreståndare för Ystads latinska skola se främst skolans räkenskaper för åren 1698—1707, förda af Simon Palm(e), samt talrika andra handlingar i *YLA* (räkenskaperna för en del år befintliga i originalexemplar jämväl i *KA*). Se äfven *YRD* särdeles ofta, t. ex. ⁶/₈ 1702, ⁸/₄ 1703, ²⁸/₉ o. ³⁴/₁₀ 1704, ³¹/₁ 1705.

Sld. 241. ¹ *Ystads S:t Petri VB* ¹⁷/₄ 1694. Mårten Jenson skriver i sin almanack följande om detta bröllop: »D. 17 dito hafde Simon Pallme bröllop med rådh^m Jens Jacobss. datter Anne Margarethe Jens datter. Gudh gifve dennem lyche och wellsignelsse. Gaff thill foræhring 1 rd. in sp. 1 cron.» *Morten Jenssons almanacksanteckningar, KB*.

² *YRD* ⁶/₁ 1696. Om hufvudgården se f. ö., utom i not 1 till s. 242 anförda källor, bouppt. ¹⁹/₁₀ 1701 efter rådman Aage Laurson samt de i not 3 till s. 240 anförda bouppt. efter Anna Margareta Jensdotter och Simon Palm m. fl. handlingar i *YSA*.

³ *YDB* ¹⁹/₄ 1700; bouppt. ²⁹/₄ 1701, *YSA*.

⁴ Hufvudkällan till detta bröllop är, förutom nedan anförda tryckta bröllopsverser, *Petter Mortenssons almanacksanteckningar*, där det under ²⁶/₈ 1701 heter: »Hadhe Simon Palme brölup medh magiste^r Ejlerzt dotter uthj Glemminge jungfru Jötta». *F. W. Grönwalls samlingar*. — Om Barfoth(Barfod)-släkten och särskildt Eilert Barfoth se ÖRNBERG VI, s. 65—75, samt CAVALLIN IV, s. 101—105, äfvensom ofvan not 1 till s. 180. Enligt Örnbergs ordningsföljd mellan Eilert Barfoths barn skulle Juditha varit tionde barnet i Eilert Barfoths senare äktenskap, hvilket är omöjligt, då detta senare äktenskap ingicks 1683 och Juditha Barfoth gifte sig med Simon Palm 1701. Dessa årtal visa, att Juditha med all sannolikhet var äldst af barnen i senare giftet, och af dopnamnet fram-

går, att hon var äldst af döttrarna; hon erhöll nämligen (se not 1 till s. 180) sin faders första hustrus dopnamn, och äfven om här ej rådde samma stränga konsekvens som för söner (se s. 97), så var det dock vanligt, att första dottern i en mans senare äktenskap uppkallades efter första hustrun (se anmärkning till s. 97). — Vid Simon Palms och Juditha Barfoths bröllop utdelades tryckta verser, författade af Michael Sode, son af Eilert Barfoths första hustru Juditha Jacobsdaatter i hennes tidigare gifte med Michael Sode och senare kyrkoherde i Hammenhög. Titelbladet till dessa verser börjar: »Kärleks SegersPalm Erhållit Då Den Ehreborne och Wällförförne Handels-Mannen Hr Simon Palm Som och Den Ehreborne och Dygdzjrade Jungfru Jf. Juditha Barfoth Genom den Christeliga Kyrkians wanlige Ceremonier uthi Högförförne Wänners Närvaro den 26 Junij Anno 1701 i Glemminge copulerades» etc. Ett prof ur dessa verser, som äro skrifna delvis på svenska, delvis på latin, finnes anfördt i not 1 till s. 40.

Sld. 242. ¹ YRD ³/₁₁ 1702; *Morten Jenssons almanacksanteckningar* ³⁰/₁₀ 1702, KB; *Petter Mortenssons almanacksanteckningar* ³⁰/₁₀ 1702, *F. W. Grönwalls samlingar*.

² YRD ²¹/₄ 1700. Det heter här, att denna jord »legat ödhe sedan a^o 1644».

³ Inlaga ¹²/₄ 1706 af Simon Palm(e) till borgmästaren och samtliga skiftesadministratörerna vid arfskiftet efter rådman Jens Jacobsøn (junior), YSA.

⁴ YRD 1702—1706 passim jämte talrika inneliggande handlingar, bevarade i YSA (en af dessa anføres i föreg. not). Se äfven Simon Palms m. fl:s inlaga till domkapitlet ⁹/₆ 1705 m. fl. handlingar bland AC.

⁵ Se den som Bil. II aftryckta testamentariska bestämmelsen af Anne Haagensdaatter! Den fragmentariska kunskap, vi om dessa personer och förhållanden äga, tillåter oss gifvetvis icke att fullt förstå innebörden af denna skrift. När Anne Haagensdaatter genom densamma dels testamentariskt gynnar en af sönerna, Jöns Jacob, i Simon Palm(e)s första äktenskap, dels om första hustrun säger »hun som var en redelige hustru mod mand och barn, jmod mig ven kenende», så synes häri med bestämdhet ligga en mindre välvillig stämning emot Simon Palm(e)s senare hustru. En liknande motsättning synes äfven framträda vid arfskiftet efter Simon Palm.

⁶ YDB ⁹/₆ 1709: »begrofs om dagen med ceremonier H^r Handelsmannen Simon Palm, som war 34 åhr och 18 weckor gammal». Se äfven almanacksanteckning af Petter Mortensson för samma dag, *F. W. Grönwalls samlingar*.

Sld. 243. ¹ Om Simon Palm(e)s barn i första giftet se främst YFB ³⁰/₁₀ 1694, ⁹/₁₁ 1695, ⁴/₆ 1697, ²¹/₁₁ 1698. Om dopnamnet Palme se s. 40. Att sonen Jöns Jacob erhöillit båda sina namn efter morfadern Jens Jacobsøn, framgår tydligt bl. a. däraf, att farmodern i sin såsom Bil. II aftryckta testamentariska bestämmelse kallar honom »min sonne son Jens Jackobssen». Sonen Håkan har måhända erhöillit sitt namn närmast efter faderns år 1681 afidne yngre broder (se not 1 till s. 238), som åter gifvetvis uppkallats efter morfadern Haagen Pedersøn.

² YDB ⁹/₆ 1696.

Sld. 244. ¹ Om Palme Simonsson d. y. (Palmlöf) se i texten s. 11—16 och 40 samt not 1 till s. 51. För honom och brodern Jöns Jacob se f. ö. följande källor: Ystads latinska skolas matrikel 1703—1715, befintlig i vol. med ryggtitel »N° 2. Album», samt skolans årliga lärjungeförteckningar 1704—1710, befintliga i vol. med ryggtitel »N° 4. Dist. Beneficiorum», YLA; YFB ¹/₈, ⁸⁰/₈ o. ¹⁰/₁₂, 1713, ³¹/₁ o. ¹⁰/₁₂, 1714, ³/₈, ³/₄ o. ²⁶/₁₀, 1715; Palme Simonsson Palmlöfs köpebref ²¹/₂, 1714 till Lars Hedenskog, bytesbref ⁹/₈, 1714 mellan Lars Hedenskog och Jöns Richert, den senare som förmyndare för Håkan Palm, Jöns Jacob Palms köpebref ⁸⁰/₈, 1715 till Lars Hedenskog, dessa tre bref befintliga i afskrift å samma blad i YSA; Palme Simonsson Palmlöfs skuldebref ⁹/₈, 1714 till Christian Frijs, Jöns Jacob Palms skuldebref ⁹/₈, 1715 till dens., inlaga ¹⁰/₈, 1715 till magistraten af samtliga Palme Simonssons och Anne Haagensdaatters arvingar, egenhändigt undertecknad af Palme Simonsson Palmlöf, Jöns Jacob Palm samt de yngre syskonens förmyndare Jöns Richert, Lars Hedenskog, Hindric Polchow, Christian Frijs och Petter Frijs, dessa tre handlingar befintliga i original i YSA. Årtalet å den förstnämnda af dessa sex handlingar är bortfuktadt; att den är af ²¹/₂, 1714 framgår bl. a. däraf, att Anne Haagensdaatter vid dess utfärdande lefde; dels har hon nämligen undertecknat den, dels börjar den med orden »Kiändes iag mig undertecknade Palme Simonson att hafwa såldt och afhändt med frij wilje och samtyke, så wähl som min Kiära Farmoders råd och samtyke» etc. Tillnamnet Palmlöf förekommer alltså icke i själfva brefvet, men underskriften är, såsom i texten angifves, »Palme Simonson Palmlöf». Bokstafligen likalydande är original-underskriften å skuldebrefvet af ⁹/₈, 1714, medan original-underskriften å inlagan af ¹⁰/₈, 1715, såsom af fotografi framgår, är »Palme Sim. Palmlöf». Dennes identitet torde redan genom det anförda vara fastslagen; i skuldebrefvet af ⁹/₈, 1714 talar han f. ö. om »min Sl. Fader Fader nu Sl. hooss Gudh Palme Simonss.» — I afsikt att finna, om någon af Simon Palms tre från Ystad bortflyttade söner Palme, Jöns Jacob och Eilart slagit sig ned i annan skånsk stad, hafva ett stort antal mantalslängder för skånska städer för 1700-talet blifvit genomgångna, dock utan resultat. Hvad det ovanliga namnet Palmlöf beträffar, har hänvändelse skett till de två personer af namnet Palmlöf, som kunnat påträffas. Den ene är lexikografen Nils Robert Palmlöf, som enligt SJÖSTRÖM, *Skånska nationen 1833—1889*, s. 497, antagit sin moders, Petronella Palmlöfs, släktnamn. Hr N. R. Palmlöf har haft vänligheten meddela, att hans moder var landtbrukaredotter från Helsingborgs-trakten, men att möderesläkten är en gammal ansedd landtbrukaresläkt från Stoby socken i Västra Göinge härad, hvilken sedan länge burit sitt släktnamn. Med anledning af denna upplysning hafva mantalslängderna för sagda socken blifvit genomgångna alltifrån dessa längders början 1742. Fr. o. m. 1749 t. o. m. 1760 finnes här i Ballingslöf by en ryttare »Ola Palmelöf» med hans hustru Nilla; tillnamnet skrifwes konsekvent »Palmelöf», förnamnet äfven »Olof». Ännu 1758 såges mannen vara i tjänst, för 1759 saknas längd, 1760 nämnes han »afsk. ryttaren»; för intet af åren finnes han själf uppförd i längden,

då han ju var borta i tjänst; där finnes endast hustrun uppförd, intet barn. I 1748 års längd saknas han, likaså i längderna för åren 1761—1763, 1770, 1780 o. 1790. Ingen annan af samma namn finnes heller i dessa års mantalslängder. Häradets bouppteckningar äro genomgångna för åren 1758—1762, utan resultat. Den andra person af detta namn, som tillfrågats, är innehafvaren af ett accidenstryckeri i Stockholm Herr G. A. Palmlöf; han uppgifver sig hafva antagit namnet utan någon som helst släktskapsanledning. — Att Palme Simonsson d. y:s täta förekomst som fadder i *YFB* tyder på frikostighet, framgår däraf, att det just var de förmögna och frikostiga som ofta ombådos att stå fadder och att de vid dessa tillfällen lämnade i regel betydande penninggåfvor. Palme Simonsson d. ä. hörde sålunda under sin krafts dagar till de i detta afseende mest anlitade i Ystad. I arten och storleken af de föräringar, som vid dessa och andra tillfällen gjordes i Ystad, får man en god inblick genom Morten Jenssons och Petter Mortenssons almanacksanteckningar.

² Om Simon Palm(e)s barn i senare giftet se främst: *YFB* ¹⁸/₆ 1702, ¹/₆ 1703, ¹/₆ 1704, ¹⁸/₁₉ 1705, ²⁰/₁₉ 1706, ¹¹/₁₀ 1708. Yngste sonens uppkallande efter en så aflägsen förfader som moderns morfader utgör ett godt exempel därpå, att det vid sådant uppkallande äfven kom an på att välja ut framstående personers namn; Ifver Larsson var, såsom i kap. »Jacob Palme och hans familj» närmare framställt, en af sin tids allra främste borgare i Ystad.

³ Att dottern Catharina dött som barn, framgår af *YDB* ¹⁶/₁₁ 1705, där bland begrafda nämnes: »H^r Simon Palms dotter». Visserligen namngifves denna dotter icke, men att det var Catharina och icke Anna Margareta, framgår däraf, att den sistnämnda förekommer bland arfvingarna såväl i bouppt. ¹⁸/₆ 1709 efter Simon Palm(e) som i bouppt. ⁹/₁ 1715 efter Palme Simonsson. Att märka är ock, att nästa dotter döptes till Karina (= Catharina). — Att dottern Dorotea dött som barn, framgår af *YDB* ²⁰/₉ 1710, där det heter: »begrofs Sal. Simon Palmesons dotter Margreta, som war 4 åhr gammal». Namnet Margreta är här med visshet felskrifning i st. f. Dorotea. I bouppt. ¹⁸/₆ 1709 efter Simon Palm(e) förekommer nämligen bland arfvingarna ingen annan dotter än den treåriga Dorotea och den sjuåriga Anna Margareta, hvilken sistnämnda lefde ännu 1715 (se ofvan); med Dorotea stämmer äfven dödsbokens åldersuppgift »4 åhr». — Att sonen Ifver dött som barn, framgår däraf, att han väl nämnes såsom arfving i bouppt. efter fadern, men icke i bouppt. efter farfadern; han har alltså dött mellan ¹⁸/₆ 1709 och ⁹/₁ 1715, måhända med farfadern i 1712 års pest.

⁴ Se föreg. not! I bouppt. ⁹/₁ 1715 efter farfadern Palme Simonsson kallas hon »Anna Greta» och säges vara på trettonde året, hvilket är riktigt. Någon senare uppgift om henne har icke påträffats. Det synes uteslutet, att hon vore identisk med den »Maria Palm», som först enligt *YFB* ¹⁸/₆ 1742 var fiskalen Martin Giutzelkes hustru, sedan enligt *YVB* ²⁹/₆ 1752 gifte om sig med hökaren Torsten Mählenberg och slutligen afled såsom änka före ²⁰/₄ 1776, då bouppteckning (*YSA*) hölls.

Sld. 245. ¹ Vol. med ryggtitel »N° 4. Dist. Beneficiorum», *YLA*. Han förekommer ännu, under namnet »Eilard Palm», i lägsta klassen i en förteckning af ¹⁰/₁₁ 1717 öfver beneficiernas distribution. I samma års »Album discentium» heter det om honom och en annan: »aliis negotiis sese addixerunt». — I bouppt. ⁹/₁ 1715 efter farfadern kallas han »Ellert».

² *YFB* ²¹/₁₀ o. ⁴/₉ 1729, ⁴/₁ 1732, ¹³/₁ 1735, ¹⁸/₉ 1737, ²¹/₁₁ 1739, ¹⁰/₇ 1741, ⁵/₂ 1745, *YDB* ⁶/₁₀ 1749. På sistnämnda ställe heter det: »Magnus Glimåkers hustru Karina Palm. 41 åhr. Rödsot». Åldersuppgiften stämmer väl ej alldeles med Simon Palm(e)s dotter Karina, men att det faktiskt var hon som var Magnus Glimagers hustru, framgår af *YFB* ²¹/₁₁ 1739 o. ¹⁰/₇ 1741, där såsom Magnus Glimagers hustru nämnes »Catharina Simonsdotter Palm», samt af den nära förbindelse med Håkan Palm, som framstår bl. a. i *YFB* under flera af anförda data. Om Magnus Glimager se CAVALLIN II, s. 350. Han såväl som brodern Olof gick verkligen, såsom Cavallin uppgifver, i Ystads skola, men icke år 1716. I en elevförteckning af ⁶/₈ 1713 upptagas båda bröderna; Magnus öfvergaf studiebanan enligt följande anteckning af år 1715: »Die 20 martii reversus est Mag: Glimager», vol. med ryggtitel »N° 2. Album», *YLA*. Om Magnus Glimagers lefnadsöden är ej mycket känt. Brodern Olof var liksom han skeppare; han drucknade 1767. Under senare delen af 1700-talet råkade släkten på djupt förfall.

³ Om Håkan Palm och hans hustrur se talrika handlingar i *YSA*, främst bouppt. ²⁰/₉ 1762 efter honom själf, där såsom enda bröstarfving nämnes dottern Gertrud Margareta. Se äfven *Ystads S:t Petri VB* ²¹/₈ 1734; *YVB* ¹⁰/₈ 1739; *YFB* ¹⁴/₁₀ 1735; *YDB* ²¹/₁₁ o. ⁶/₁₂ 1737, ¹⁸/₁₁ 1761, ²⁰/₁₂ 1777; *Petter Mortenssons almanacksanteckningar* ²¹/₈ 1734, ²¹/₁₁ 1737. Ystads S:ta Maria kyrka äger ett funtfat af silfver, skänkt 1749 af Lars Hedenskog och försedt med en lång inskrift af biografiskt innehåll, där det bl. a. heter: »Dottren Elsa Hedens. haft en köpman Håkan Palm i Ystad». Såsom dödsorsak angifves för Håkan Palm i dödboken »twinsot och miälsiuika». Håkan Palms tillnamn skrives stundom »Palme»; se t. ex. *YFB* ²⁰/₉ 1725.

⁴ Om Gertrud Margareta Palm se främst *YFB* ¹⁴/₁₀ 1735; *YVB* ¹/₁₀ 1762; *YDB* ¹⁰/₇ 1795, ²/₁ 1797.

KYRKORNA OCH PRÄSTGÅRDARNA.

Sld. 253. ¹ Här gifna uppgifter om kyrkornas och prästgårdarnas yttre äro grundade till väsentlig del på iakttagelser af förf:ne under resor i Skåne, till ej ringa del äfven på studium af litteraturen i ämnet, hvaribland främst märkes: RYDBECK, *Medeltida kalkmålningar i Skånes kyrkor*; PAULSSON, *Skånes dekorativa konst*; TYNELL,

Brunnby och dess kyrka; Allerum i Svenska bygder; CAVALLIN, Ur skånska prästhusens hufvud; HANSSON, Rustgården (i sht s. 36—41). För öfrigt har såväl för denna kapitlets inledande del som i vida högre grad för dess öfriga delar den rika litteraturen om den skånska landsbygdens lif och förhållanden varit af betydelse. För kapitlets alla delar gäller detsamma, som i not 2 till s. 55 säges om kap. »Staden och hafvet», nämligen att här »medtagits uteslutande sådant, som varit af direkt betydelse för uppfattningen af släkthistoriens biografiska del». Om prästerskapets rätt till prästgårdarna se främst WEIBULL, *Om de skånska sockenprästernas rätt till dem anslagen fast egendom*.

Sld. 254. ¹ Severin Cavallin till Aug. Palm ²⁰/₁₀₀, 1877, LUB.

Sld. 258. ¹ Hufvudsakliga källan till Aquilonius—Lesle-fallet är *Herredagsdombog* ²⁰/₁₀₀ (hänifrån citatet) o. ²¹/₁₀₀ 1653, ¹⁸/₁₀₀ 1656, *DRA*. En icke oviktig belysning ges dock äfven af *YBD* ¹/₁₀₀ 1653; se närmare härom not 1 till s. 300. Om släkten Aquilonius se i texten s. 299—300 samt Släkttafla 18. Om Claus Nielsøn Lesle och hans släkt se, förutom CAVALLIN IV, s. 82, främst CARØE, *Den danske Lægestand. Doktorer og Licentiatier 1479—1788*, s. 100, äfvensom *YBD* ²⁰/₁₀₀ 1659, ⁹/₁₀₀ 1661. Till kännedomen om släkten Lesle i Ystad finnas rika källor i *YSA*. Lesle är ett vanligt skotskt namn, känt af FISCHER, *The scots in Sweden*, äfven i Skåne (s. 38).

Sld. 259. ¹ Hvad här meddelats angående de skånska prästsläkterna är grundadt främst på systematiska iakttagelser under genomgången af det för denna släkthistoria använda källmaterialet, framför allt *YSA* och *AC*, hvilka sistnämnda blifvit fullständigt genomgångna för tiden 1681—1815. Det viktiga och intressanta konserverings-spörsmålet, som här endast i största korthet berörts, har tidigare på allvar behandlats hos CAVALLIN, *Ur skånska prästhusens hufvud*, s. 26—42, 60—64, samt flerstädes i herdaminnet, och vidare hos TROELS-LUND XII, s. 142—147. Den förstnämnde författaren ställer frågan i en historisk belysning, som heltvisst i allt väsentligt är riktig, om än ingalunda fullständig, samt meddelar talrika exempel på mer eller mindre märkliga fall. TROELS-LUND gör icke ens ett försök att framställa konversations-institutets ursprung och utveckling. Hans kategoriska och obestyrkta påstående, att konversationens innebörd och formel skulle varit, att »Den rette blev av Herren kaldet ved Enken», har sin grund endast i förf:s ytliga och oriktiga uppfattning af tidens bärande tankar. Heltvisst kunde slika mystiska föreställningar hos en och annan spela in, men någon dominerande roll spelade de icke; i den mängd fall, som belysts af det för denna släkthistoria genomgångna källmaterialet, har icke spårats en skymt af sådana föreställningar, liksom Cavallin ej heller synes kunna anföra något exempel därpå. Först i den af Jacob Böhme påverkade pietistiska riktnings uppfattning af prästtillsättningar synas mystiska föreställningar ingå (se ett exempel i kap. »Olof Palm i Frenninge»). Troels-Lunds ord om konversationsprincipens upphörande under adertonde seklets lopp gäller för Skånes del alls icke om seklets förra hälft; ända in på 1800-talet ske här, såsom i texten framhålls, regelrätta konversationer. — Frågan om prästhustrurnas ställning och syssel-

sättning belyses i korthet, men på ett träffande vis hos CAVALLIN, *Ur skånska prästhusens häfder*, s. 56—58. En iakttagelse må här anföras, nämligen den stora skillnaden i skrifskicklighet mellan de förnämligare borgarhustrurna i 1600-talets Ystad och de skånska prästhustrurna under 1700-talet. Medan de förra vanligen besutto en drifven piktur, stundom fullt jämförlig med männens, och en framställningskonst, som i regel ej står den visserligen ganska kläna manliga efter, framstå prästhustrurna såsom föga skrifkunniga, med en ofta miserabel piktur, ådagaläggande sällsynt bruk af pennan. Borgarhustrurnas skrifkunnighet och skrifvana var heltvisst en följd af deras sysslande med männens eller egen bokföring och handelskorrespondens.

Sld. 263. ¹ Här gifna uppgifter om lifvet och förhållandena i prästgårdarna äro grundade på de studier, som omtalas i not 1 till s. 253 samt not 1 till s. 259. Flertalet detaljuppgifter, särskildt hvad prästernas ekonomiska förhållanden angår, torde komma att noggsamt bestyrkas genom de följande kapitlens biografiska framställning.

Sld. 272. ¹ Den skildring, som här gifvits af det kyrkliga och religiösa lifvets utveckling, med särskild hänsyn till Skåne under den tid (1689—1815), som denna släkt-historias prästerliga del omfattar, är grundad dels på de specialstudier, som för skilda delar af den biografiska framställningen företagits och som finnas på vederbörliga ställen närmare angifna, dels på den rika litteraturen i ämnet. Framställningen af den allmänna utvecklingen och särskildt af pietismen är till väsentlig del grundad på LINDERHOLM, *Sven Rosén och hans insats i frihetstidens radikala pietism*, s. 3—120; ett begränsadt studium af de tyska pietisternas, särskildt Dippels och Franckes, skrifter har hos förf:ne endast befäst den grunduppfattning af utvecklingen, som Linderholm framlagt. För många värdefulla upplysningar och påpekanden rörande pietismen, såväl i dess allmänna utveckling i Tyskland och Sverige som i dess framträdande i fallet Bengt Frölich, stå förf:ne i tacksamhetsskuld till Docenten Emanuel Linderholm. Om pietismen i Skåne har åtskilligt varit att hämta hos CAVALLIN, passim, särskildt biskopsbiografierna, äfvensom samme förf:s *Ur skånska prästhusens häfder* (citatet om Allerums prästgård är hämtadt härifrån, s. 63, medan citatet om Johan Sundius är hämtadt från herdaminnet III, s. 375); HENNING, *Bidrag till kännedomen om de religiösa rörelserna i Sverige och Finland efter 1730*, s. 99—212; HENNING, *Johan Conrad Dippels vistelse i Sverige*, s. 21—28; RYDBERG, *Peter Murbecks verksamhet i Skåne*; JACOBSSON, *Den svenska herrnhutismens uppkomst*, passim, i sht s. 91—102. Till väsentlig del är dock hvad som säges om pietismen och herrnhutismen i Skåne, särskildt hvad Bengt Frölich och Johan Sundius angår, grundadt på specialstudier (se för den förre främst kap. »Olof Palm i Frenninge», för den senare främst kap. »Eric Palme i Nättraby»). Pietismen i Skåne synes väl värd en annan och bättre framställning än den, Henning presterat; om Johan Sundius och den skånska herrnhutismen torde en specialundersökning framgå ur de studier, som gjorts för denna släkthistoria. Om den religiösa väckelsen bland de fångna karolinerna se främst WRECH, *Wahrhafte und umständliche Historie von denen*

schwedischen Gefangenen in Russland und Siberien, samt LUNDSTRÖM, *Ett och annat om svenskarna i ryska fångenskapen 1709—21*. Bland de nio officerare, som i juni 1713 från Tobolsk skrefvo till Francke, befann sig kaptenen Carl Johan Creutz, från hvilken en yngre gren af släkten Palme härstammar.

SIMON PALM I ÖSTRA SALLERUP.

Sld. 277. ¹ Se s. 197 med not 2.

Sld. 278. ¹ Detta framgår af en i *YSA* befintlig inlaga af ³⁰/₁, 1687 från Inger Koefoed till rådstufvurätten med anledning af en henne i bouppteckningen efter Jens Torsøn påförd skuld till denne. Skulden, hvars påstådda grund icke närmare angifves, förnekar hon utan vidare under anförande af bl. a. följande: »Om gielden skulde reise sig fra den tijd, at mine børn gik der udj skole for en long tijd siden, kommer det mig end underligere forre, effterdi min Sl. mand betalte skolemesteren sself ssin lön och spissede hannem til med saa ofte, som det oss tilkom, och forskaffede hannem til med baade lyss och brende effter woriss portion». — Om Ystads latinska skolas dåliga tillstånd under åren närmast efter skånska kriget se RIETZ, s. 551—552. Riktigheten af denne förfs framställning bestyrkes af talrika handlingar äfven i *YLA* och *YSA*.

² Härom säger Sommelius i sin biografi öfver Peter Uppendick: »Föräldrarne höllo till honom private præceptorer, men hans moders fränfalle under fadrens bortovarande i Stockholm år 1675 och krigsoroligheterne, under hvilka Ystad och hans faders hus måste utstå en hård plundring, nödgade honom att på 4 års tid aldeles nedlägga sine studier» etc. *Sommeliis samlingar*, LUB.

Sld. 280. ¹ Att Per och Simon Palme medföljde föräldrarna på flykten till Köpenhamn i juni 1678, är säkert (se not 1 till s. 213). Sedan vet man om dem intet, förrän man i Köpenhamns universitets matrikel för år 1681 (*Kjøbenhavns Universitets Matrikel*, utg. af BIRKET SMITH, del II, s. 106—107) finner följande:

»Anno 1681., Rectore Olao Borrichio, et Decano eodem, die 18. Iulij post examen solennia albo academico inscripti sunt: — — — — —

Ex schol. Hafniens. — — — — —

Petrus Palmæus

Simon Palmæus»

(I en särskild kolumn angifves för hvarje student den professor, under hvars särskilda ledning han ställdes; för Petrus och Simon Palmæus står »D. Cosm. Bornem».)

Att det här är fråga om Per och Simon Palme från Ystad, står utom tvifvel. Främst följande omständigheter äro att beakta: 1) Jacob Palme bodde i Köpenhamn

från juni 1678 till sin död i september 1679; att sönerna sattes i stadens lärda skola för att fortsätta de många Ystad-studieärens arbete, hade man i och för sig haft alla skäl förmoda, äfven om intet direkt vittnesbörd funnits. Att de ej med modern flyttade tillbaka till Ystad, utan kvarstannade i Köpenhamn, framstår redan genom studiemöjligheterna såsom det nära nog enda tänkbara (se härom flerstädes i detta kapitel, t. ex. s. 277) samt framgår äfven däraf, att ingenderas namn förekommer i Ystad, förrän Per Palme där nämnes i mars 1682 (se s. 218 med not 1). Om Per Palme befunnit sig i Ystad under åren 1680—1681, hade han heltvisst, såsom han senare städse gjorde, uppträdt som moderns ombud i de talrika fall, då Inger Koefoed hade med magistraten eller kämnarsrätten att skaffa (se s. 214—217 med noter), medan hon nu härvid begagnade sig af olika vänner i staden (särskildt borgaren Niels Adersøn, om hvilken se not 1 till s. 221). Att Per Palmes ålder ej härför utgjorde något hinder, framgår bl. a. af YRD ^{10/10} 1677, där det omtalas, huru en af Jacob Palmes söner, sannolikt Per, tjänstgjorde som faderns ombud (dock endast genom inlämnandet af en skrift). 2) De två namnen stå intill hvarandra, den äldres omedelbart före den yngres, sist bland de från Köpenhamns skola till universitetet dimitterade. 3) Slutligt afgörande är heltvisst, att namnet Palme eller Palm vid denna tid var alldeles okänt i Köpenhamn. Fullständigt genomgångna äro för detta ändamål tvenne i komplett skick bevarade skattelängder för Köpenhamn, af resp. december 1678 och juli 1679, befintliga bland *Mandtal og Taxeringer vedr. Kjøbenhavns Krigsstyr 1676—1683, DRA*. Här förekommer icke Jacob Palme, liksom ej heller någon annan af namnet Palme, Palm eller liknande. Endast ett par af de till Köpenhamn talrikt öfverflyttade Ystad-borna nämnas f. ö. i dessa längder (i motsats till förhållandet under Gustaf Horns krig, se not 1 till s. 77). — I kommunitetets matrikel (i orig. befintlig i *Københavns Universitets-Bibliothek*) förekomma Per och Simon Palme i en afdelning med ingress: »Sequenter editis specimenibus ex regiæ foundationis præscripto digni fuere habiti a Ven. Fac. Theol. Collegis die 27 julii 1681, qvi in numerum alumnorum adsciscerentur» etc. Härefter uppräknas namnen; dock står nu ej Simons omedelbart efter Pers, utan de två brödernas namn uppräknas jämte andras i följande ordning: Erasmus Weggerslavius, Andreas Severini, Petrus Palmæus, Iohannes Michaelis Winding, Simon Palmæus, Canutus Thomæ. — I *Københavns Universitets-Bibliothek* hafva *Acta consistorii*, d. v. s. akademiska konsistoriets protokoll, blifvit genomgångna för Simon Palmes studenttid, dock utan resultat. — Om Petrus eller Peder Foss såsom rektor för Köpenhamns skola se RÖRDAM, *Historiske Samlinger og Studier* I, s. 115—116. I Vor Frue skoles, numera Metropolitanskolens, arkiv, förvaradt i *Landsarkivet for Sjælland etc.*, finnas inga lärjungeförteckningar från här ifrågavarande tid. Om släkten Foss se Släkttafla 19.

Sld. 280. ¹ Om Lunds universitet vid denna tid se främst WEIBULL-TEGNÉR.

² Sålunda kan FABRICIUS (II, s. 129) icke påvisa ett enda säkert exempel därpå, att den svenska regeringen under tiden 1663—1676 vid tillsättandet af kyrkoherdar till

regala pastorat utnämnt uppsvenskar, ehuru möjlighet härtill funnits i 41 fall. Att under sådana förhållanden församlingarna, när deras val var afgörande för en befodringsfrågas lösning, utsågo uteslutande skåningar eller danskar, är gifvet. Ett visst kuriositetsintresse har prokanslern Bernhard Oelreichs beskyllning mot biskop Winstrup år 1671, att denne ej lämnat församlingarna deras fria val af präst, utan hotat innevånarne i ett pastorat att »sätta dem en svensk präst på halsen», om de icke kallade den, som han rekom-menderade (CAVALLIN I, s. 49).

Sld. 282. ¹ FABRICIUS (II, s. 138 o. f.) påvisar, att i de fall, där vid tiden före skånska kriget prästerna sökte skrifva svenska, detta ofta skedde mycket tafatt, hvilket icke är förvånande, då vid denna tid blott hvar 16:de pastorat var besatt med svensk-född pastor. Om Simon Palms danismer i skriftspråket se s. 289 samt hans som bilagor återgifna skrivelser. I belysning häraf framstå en borgares som Palme Simonsson svårigheter med språket såsom helt naturliga (se s. 238 med not 4).

Sld. 283. ¹ Om prästerskapets särskildt svåra vedermödor under dessa tider se framför allt de hos WEIBULL, *Samlingar*, årg. 1871, s. 95—112, tryckta aktstyckena rör. de präster, som under skånska kriget vikit från sina församlingar. Källorna till den allmänna framställningen såväl häraf som af andra frågor rörande Skånes förvandling från ett danskt till ett svenskt land anföras i not 2 till s. 289.

Sld. 284. ¹ Att den vid Köpenhamns universitet såväl i universitetets egen som i kommunitetets matrikel använda namnformen Palmæus utgör latinisering af Palme, ej af Palm, står utom tvifvel. Namnet Palm skulle, ej minst enligt 1600-talets språkbruk, i latinsk form hafva hetat Palmius (i universitetsmatrikel för 1681 förekomma sålunda t. ex. Buschius, Frisius, Bøgius och Lundius, heltvisst i dansk form Busch, Fris, Bøg och Lund); dock hade namnet Palm i universitetets matrikel med all sannolikhet icke latiniserats, utan — liksom de flesta enstafviga tillnamn (under året 1681 Ernst, Weis, Hvass, Knoff, Holm, Birch, Muus m. fl.) — återgifvits i sin danska form. — I *Album academicum*, LUB, har Simon Palm ⁹⁹/₁₀₀ 1682 egenhändigt skrivit: »Simon Palme». I *Skånska nationens matrikel*, LUB, är namnet, såsom hos SJÖSTRÖM riktigt angifves, skrivet »Simon Palm». Visserligen är namnteckningen ej egenhändig, men med hänsyn särskildt därtill, att Simon Palm härefter konsekvent skref sitt tillnamn i den svenska formen, torde man utan tvekan få anse den i nationsmatrikeln förekommande namnformen vara af honom själf gifven. Allt detta hindrar icke, att han ännu någon gång af andra benämnades med den danska namnformen, så t. ex. af Axel Rosencrantz i bref ¹⁹/₁₀₀ 1687 till gen.-guv., *Skånska generalguvernemetets arkiv*, LLA (se not 1 till s. 303).

² Denna fråga är i annat sammanhang och från andra synpunkter behandlad s. 44.

Sld. 287. ¹ Svårast hade i detta afseendé gifvetvis de präster, som verkade i helt danska trakter, t. ex. Helsingborgstrakten, där den nitiske prosten Anders Schartow i Helsingborg öfvervakade prästernas arbete för uniformiteten. Härifrån förtäljas flera fall, då präster af sitt samvete ansett sig förhindrade att fullgöra myndigheternas påbud

i berörda afseende. CAVALLIN (III, s. 368) berättar sålunda, hurusom kyrkoherden i Allerum Nils Thulin på prostens anmärkning, att han endast läste evangeliet från predikstolen på svenska, men allt det öfriga på danska, svarade, att folket icke förstode svenska. Härtill skulle prosten hafva svarat: »Det gör ingenting, blott ljudet höres», hvarvid Thulin skall hafva utropat: »Du hvitmenade vägg! Vet du icke, att Guds rike icke består i tomma ord, utan i kraft!» Om befolkningens motstånd mot uniformiteten se bl. a. s. 319.

² En god bild af denna prästernas verksamhet, hvarunder hvarken hotelser eller bevekande böner sparades, lämnas i ett »Extract uthaf en dehl Sl. Probstens brefwe, utgångne i härradhet på åthschillige tijdher angående uniformiteten», hvilken sammanställning afser prosten Oluf Aquilonii i Löderup verksamhet och finnes bilagd ett bref af ²⁹/₁₀ 1684 från Eilert Barfoth till domkapitlet, AC. Af intresse för kännedomen om arbetet för uniformiteten äro dessa utdrag därför, att Oluf Aquilonius ingalunda gjort sig känd för någon mera utpräglad uniformitetsifver (se s. 300), hvarför det presterade snarare får anses utgöra ett minimum. För släkten Palmes historia är denna berättelse af särskildt intresse därför, att den afser Simon Palms svärfars verksamhet samt är egenhändigt undertecknad af Johan Ingelotz, från hvilken släkten Palme härstammar (se Släktafla 16). Margrete Simonsdaatters under handlingen äfvenledes befintliga namn torde vara skrifvet af broderns hand.

³ Johan Oelreich, från hvilken släkten Palme härstammar (se Släktaflor 20 o. 38), förklarar sålunda i sin skrifna prästed, daterad Lund ¹⁹/₁₀, 1685, bl. a. följande: »Skall jagh icke allenast skika och conformera migh efter det swänsche kyrkiowäsendet och uniformiteten medh all flijt och redelighet befordra, uthan och tilhålla klokaren, at han lærer barnen swänsch ABC-book, catechesin och psalmer. Och skall jagh, när mässan är ända, altijd tilhålla klokaren och folket at siunga: Gudh gifve Konung Carl och wår öfuerheet frijd och got regimente» etc. Orig. bland *Juramenta pastorum*, LDA. Simon Palms prästed är ej bevarad, men ederna voro af i stort sedt samma lydelse.

Sid. 289. ¹ Det anförda drastiska uttrycket är hämtadt från en skrifvelse af ⁸/₁₀ 1680 af prosten Sven Knutsson, citerad hos CAVALLIN I, s. 63.

² Den korta öfversikt, som här gifvits af Skånes försvenskning med särskild hänsyn till de kyrkliga förhållandena, är till väsentlig del grundad på de af WEIBULL i hans *Samlingar* offentliggjorda handlingarna samt på hans såväl här som i universitetshistorien häddade uppfattning. En rik, ehuru något belysning gifves af FABRICIUS i hans märkliga arbete *Skaanes Övergang fra Danmark til Sverige*, hvilket dock beklagligtvis ej ännu framförts till tiden för det verkliga försvenskningsarbetet. Talrika spridda upplysningar om försvenskningsverkets gestaltning i enskilda församlingar finnas hos CAVALLIN. En samlad, ehuru kortfattad framställning af det kyrkliga uniformitetsverket gifves af SUNDBERG i hans afhandling *Om införandet af uniformitet med svenska kyrkan i Skåne och Blekinge*. Öfriga arbeten, som beröra dessa frågor, äro af mindre betydelse. För de specialundersökningar, som skilda delar af denna släkthistoria nöd-

vändiggjort, har genomgåts åtskilligt förut obearbetadt arkivmaterial, ägnadt att gifva här berörda problem ytterligare belysning.

Sld. 292. ¹ Om Simon Palms kamrater vid Lunds universitet se främst *Skånska nationens matrikel*, *LUB*, samt SJÖSTRÖM, s. 37 o. f. (med tillägg i samme förf:s *Skånska nationen 1833—1889*, s. 500). Om Pelle Bång och hans släkt se s. 180 och i synnerhet därtill hörande not 1. Om Bartholdus Aquilonius se utförligt i den följande framställningen. Om Niels Graa se mycket talrika källor främst i *YSA*, i all synnerhet domböckerna med en stor mängd inläggande handlingar; den Niels Graa-ska kraschen vid 1680-talets midt var genom hans betydande arf af stora dimensioner och väckte såväl på grund af hans förnäma börd som genom skandalösa detaljer stort uppseende; att han råkade i händerna på den s. 217 omtalade Peter Lundell gjorde ej saken bättre. Niels Graas kusin borgmästaren Lauritz Koefoed tog sig an honom med rörande och uppoffrande omsorg, men hade däraf endast de största obehag. För hans romantiska flykt till Danmark finnes en ingående redogörelse i *YKD* ¹⁰/₈ 1686. Om hans släktskapsförhållanden se Släkttafla 6. Jöran Gabriels öde är vida mindre känt. Följande källor förtjäna särskildt nämnas: Magnus Lacanders bref ²⁷/₁ 1682 till biskopen, förvaradt i vol. *Handlingar angående Ystads skola*, *LDA* (med ingående berättelse om Lacanders förhör med Jöran Gabriel på grund af dennes excesser i Ystad); *Consistorii majoris renoverade protokoll* ⁹/₈ o. ⁴/₈ 1684, *LUB* (Jöran Gabriel inblandad i ett uppträde å torget i Lund); inlaga ¹⁰/₈ 1685 till Ystads rådstufvurätt från Giert Risoer och Jöran Gabriel, *YSA* (rör. ärekränkning); *YVB* ⁹/₈ 1688. Om släktskapsförhållanden rör. Jöran Gabriel se noten till Släkttafla 7.

Sld. 295. ¹ I universitetets i Wittenberg *Liber studiosorum*, nu förvarad å *Universitäts-Bibliothek, Halle*, står under den 10 september 1684:

»Simon Palm. Svecia. Scanus.

Bartholdus Aquilonius. Svecia. Scanus.»

Namnen äro icke egenhändigt skrifna, utan fint präntade å den vackra volymens pergamentblad. Öfriga detta år inskrifna svenskar (här ej inräknade tyskar från Sveriges besittningar) voro: ⁴/₈ »Iohan Berling Gothoburgo Svec.» ⁹/₁₀ »Andreas Gøeding, Holmiå-Svecus» och »Iohann Salenius, Vestmannia-Svec.» ⁹/₁₀ »Iahan Isacssohn Wattrangh Svec.» ⁹/₁₁ »Sveno Iohannis Österman Holmiensis Svecus». Uppgifterna i öfrigt om Wittenbergs universitet äro grundade på, förutom nu nämnda matrikel, främst *Annales academice Vitembergensis*, s. 78—83, *Gelehrten-Lexicon* af JÖCHER m. fl. biografiska handböcker samt GOTTFRIED ARNOLD, *Gedoppelter Lebens-Lauff* (hvari denne själf lämnat uppgifter om sin studietid i Wittenberg och sina lärare där). Om Turo Liebman och hans tyska studieresa se CAVALLIN V, s. 7—10, samt MEIDELL, *En skaansk-dansk Familiehistorie*, s. 471—480. Båda dessa författare godtaga en sannolikt ursprungligen från Sommelius stammande uppgift om att Turo Liebmans första hustru Anna Sophia Windlewen varit dotter till en teologie professor Michael Windlewen i Wittenberg. Någon professor af

detta namn fanns med all sannolikhet ej vid denna tid i Wittenberg, liksom näppeligen någon teolog i Tyskland öfverhufvud. När Meidell framställer denne Windlewen såsom t. o. m. en ledande teolog i Wittenberg, synes detta vara en fri fantasi på grundval af Cavallins oriktiga och af Meidell kritiklöst godtagna uppgift. Om någon Michael Windlewen existerat och hvem Turo Liebmanns hustru var dotter till, detta är frågor, som på grundval af tillgänglig litteratur icke kunnat utredas. — Tidpunkten för Simon Palms hemkomst har icke kunnat fastställas. Den bevägenhet, Axel Rosencrantz (se s. 296—297) redan i maj 1687 visade Simon Palm, tyder på, att denne åtminstone under vårens lopp varit hemma och därunder predikat i Öfraby och Benestad. Bartholdus Aquilonius benämnes af Jonas Linnerius i bref af ²¹/₈ 1687 till generalguvernören »een något för detta ifrån dee tyske academierne hembkommen ung magister Bartold Aqvilonius», *Skånska Generalguvernementets arkiv, LLA*. Alltså har Aquilonius dels studerat vid flera tyska universitet, hvarunder han eröfrat magistergraden, dels hemkommit från utlandet under våren 1687. Om Simon Palm varit honom följaktig under hans samtliga vandringar, är icke känt. Att deras vandringar företett olikheter, framgår däraf, att Simon Palm icke eröfrade den högt skattade magistergraden. Det bör ej heller förbises, att i Nils Hofverbergs just i detta hänseende så pålitliga släktanteckningar icke för Simon Palms del talas om studier vid annat utländskt universitet än just Wittenberg (se s. 13—14).

² Rutger von Aschebergs skrivelser ²¹/₈ o. ¹⁸/₈ 1687 till biskop Hahn, koncept i *Skånska generalguvernementets arkiv, LLA*. I den senare skrifvelsen säger generalguvernören, att Simon Palm »nyligen har mycket wähl contenterat mig uthi predikande». Redan i konceptet af ²¹/₈ omnämnes detta predikande, men orden därom äro öfverstrukna och satsen oafslutad.

Sld. 299. ¹ Hufvudkällan till denna afgörande vändpunkt i händelseförloppet utgöres af biskopens bref ¹/₇ 1687 till generalguvernören, heltvis utgörande svar på dennes bref af ¹⁸/₈. Det heter här bl. a. (brevet är delvis fuktskadadt): »Hoos Eders Höghwålborne Excell^{ca} har j[ag] för detta skolat med mit tienstl^o swar inkommit angående studenten Simon Palm, som affecterar Öfreby pastorat; men såsom han, senast han war hoos mig, begärede någon tijdh at betänkia sigh utj, om han wille resolvera sig till at ächta enkian eller icke, och han nu entelⁿ kommer och säger sig intet wara sinnader der till, som ock H^r Öfwerstleutⁿ Rosencrantzes bref, som copialiter häriempte föllier, med mehra uthwijsar, altså seer iag intet, huru han till ordines på sådan beskedh kan admitteras», etc. Om denna och öfriga källor till skildringen af Öfraby pastorat-fråga 1687—1688 se not 1 till s. 306.

Sld. 300. ¹ Om släkten Aquilonius se främst CAVALLIN I, s. 54—55, 73; IV, s. 29—30, 78—83, 302—303; V, s. 292—294; CAVALLIN, *Ur skånska prästhusens häfder*, s. 45, 53—54; RÖRDAM, *Bertel Knudsen Aquilonius*. Se äfven i texten s. 257—258 med not 1 samt Släkttafla 18 med därtill hörande not, för Margrete Simonsdaatter jämväl Släkttaflorna 15 och 16. På grundval af rikt källmaterial i *SkKH* (vol. litt. R),

YSA och annorstädes kan konstateras, att Cavallins uppgifter om Bertil Knudsen Aquilonii söner i väsentliga stycken äro oriktiga eller missvisande. Att äfven Oluf Bertilsen hade ett hetsigt lynne, framgår t. ex. af YBD ⁷/₈, 1653, hvarest redogöres för vittnesmål om ett uppträde i Löderups prästgård på hösten 1652. Bertil Knudsens efterträdare Claus Nielsen skall då hafva sändt sin dräng att hämta en kanna öl i prästgårdskällaren, hvarest dock drängen blifvit hindrad och hotad af Cornelius Aquilonius. När Claus Nielsen då själf följde med, kom det till ett häftigt uppträde, och under detta »kom Oluff Bertilssøn springendis vd aff dörren och sagde: Jeg tør slaa hannem 10 slaug paa hans mund for M. Claussis nesse», etc. Om Oluf Bertilsøns verksamhet för uniformiteten se not 2 till s. 287.

Sid. 301. ¹ I detta bref, af ²⁸/₄, 1688, säger Axel Rosencrantz på två skilda ställen, att Simon Palms skäl att vägra äkta Anna Trälundh varit, att han varit bunden på annat håll. På det i texten ej citerade stället falla orden så: »emedan han till gifftermåhl annorstedes woro inclinerat».

Sid. 302. ¹ Om dråpet å Bartholdus Aquilonius och dess följder se främst följande källor: *Consistorii majoris renoverade protokoll* ¹/₇, ¹⁸/₇, ¹⁹/₈ o. ¹⁸/₈, 1687, *Consistorii majoris koncept och registratur* ²⁸/₈, 1687, LUB; Jonas Linnerius till generalguvernören ²¹/₈, 1687, *Skånska generalguvernementets arkiv, LLA; Löderups DB* ¹⁸/₇, 1687. I protokollet för ¹⁸/₈ finnes en synnerligen ingående och som tidsbild märklig beskrifning af dråpet (genom vittnesförhör, främst med de Craux). Om Corfitz Ibinsulani ställning och betydelse inom Lunds studentvärld se t. ex. *Consistorii majoris konceptprotokoll* ⁸/₇ o. ¹⁸/₁₀, 1682, ¹⁸/₈, 1684, LUB. Dråpet å Bartholdus Aquilonius är i korthet omnämndt hos SJÖSTRÖM, s. 10 o. 38. Om en yngre akademi-dansmästare Ludvig Decreaux († 1764) se ibid. s. 105.

Sid. 303. ¹ Detta framgår af Axel Rosencrantz' bref ¹²/₈, 1687 till generalguvernören, där det heter, att Ascheberg »behaget at antage den häderlig studiosus Simon Palme [i] til hoffprädicant». Om källan se not 1 till s. 306.

² Om detta märkliga Malmö-hus se en utförlig redogörelse hos ISBERG, *Anteckningar om Malmö stad*, s. 96—100.

Sid. 306. ¹ Källorna till striderna om Öfraby pastorat 1687—1688 och i samband därmed stående omständigheter äro följande (många af breffen med här ej nämnda bilagor): Sven Bellin till domkapitlet ²⁰/₄, 1687, Axel Rosencrantz till biskopen ²⁰/₈, 1687, Sven Erlandsson Ehrenflycht till dens. ¹⁹/₈, 1687, Magnus Lacander till domkapitlet ²⁷/₁, 1688, Simon Palm till d:o ²³/₈, 1688, afskrift af kontrakt ⁴/₇, 1688 mellan Petrus Pontoppidanus och Anna Trälundh, allt i AC; *Domkapitlets brefkoncept* ¹/₇, 1687 (till generalguvernören) o. ⁸/₇, 1687 (till Axel Rosencrantz), LDA; Canutus Hahn till generalguvernören ¹/₇, 1687, Sven Erlandsson Ehrenflycht till dens. ¹⁶/₇, 1687, Axel Rosencrantz till dens. ¹⁹/₈, 1687, ²³/₄ o. ⁹/₈, 1688 (bland bilagorna till det mellersta brefvet äfven afskrifter af Carl XI:s frihetsbref ²⁴/₈, 1680 för Otto Engel samt af konungens bref ¹⁷/₈, 1688 för Petrus Pontop-

pidanus å Öfraby gäll), Lunds domkapitel till dens. ²³/₂ o. ²⁶/₂ 1688, koncept af generalguvernören till biskopen ²¹/₆, ²⁶/₆ o. ¹⁸/₆ 1687, diarium öfver inkomna suppliker från ¹⁹/₁₂ 1687 (under n:r 118 refereras kort en ej bevarad supplik af Hans Julius, hvars datum ej angifves, men som torde behandlats af gen.-guv. omkr. ¹⁸/₁ 1688), allt i *Skånska generalguvernementets arkiv, LLA*. I samma arkivs landsböcker 1688—1689 har under »General Gouvernementz-Statens» förgäfvess eftersökts uppgift om lön för hofpredikant; sannolikt döljes hofpredikantens lön bland de 7200 daler smt, som utbetalats till Rutger von Ascheberg »effter en apart räkningh». — I Rosencrantz-ska släktarkivet, förut förvaradt å Örup, nu i Majoren Holger Rosencrantz' villa vid Ystad, har denne välvilligt tillåtit forskningar efter eventuella bref i denna sak till Axel Rosencrantz; något sådant har dock ej där påträffats. — När det gällde, kunde äfven Rutger von Ascheberg förfäktat en skarp konversationsståndpunkt, t. o. m. gentemot biskopen. I koncept till bref till denne af ²¹/₆ 1687 säger han sig hafva mottagit Hahns rekommendation för Eric Åman till Ousby pastorat, men gör gällande, att Åman ej kan få detta gäll, enär »dher en enkia sitter, som billigt bör conserveras, så wähl som andra». Sannolikt ville Ascheberg befördra någon skyddsling till Ousby, och då visste han nog, hvilket argument, som lämpade sig för Hahn. Om Åman såsom sökande till Öfraby hör man mycket litet talas. Att han dock redan 1687 lagt ned mycken kraft därpå, framgår af Axel Rosencrantz' ord till generalguvernören ²³/₄ 1688, att »regimentz pastoren vthj Landzcrona wällärde H^r Erick Åman söckte förledit åhr medh största åtrå och ifver till att få Öraby pastorat». — Att under senare delen af år 1687 en stagnation inträdde i Öfraby-frågans utveckling, berodde heltvisst på Hahns utnämning ⁶/₆ 1687 till biskop i Växjö och i samband därmed stående frågor (se CAVALLIN I, s. 60 o. 91). Några notiser om Öfraby-frågan finnas hos CAVALLIN III, s. 5, IV, s. 115; denne förf. känner dock bl. a. icke, hvilket typiskt led denna fråga bildade i Eric Åmans af honom utförligt skildrade lefnad (IV, s. 183—186).

² Se föreg. not!

³ Simon Palms kyrkoherdefullmakt finnes i *Riksregistraturen* ²⁰/₄ 1689, RA. Domkapitlet skriver ²¹/₆ 1689 till Per Sommar, att »Dn Palm nu har satt sig före nestk^{de} söndag, will Gudh, att låtha sig där i församlingarne höra med predijkande», och beordrar prostens att då närvara för att kungöra utnämningen »och persohnen sielf på besta sätt för dhem att framställa»; kapitlet skriver ²⁶/₆ 1689 till Simon Palm, att han skall vara beredd till ordination i påföljande vecka; båda skrivelserna finnas i koncept i LDA. Ordinationsdatum, ⁶/₁ 1689, gifver *Album ordinatum*, LDA.

Sid. 307. ¹ Löderups VB ⁸/₁₀ 1689.

² Se not 3 till s. 306!

Sid. 308. ¹ De uppgifter, som här och i det följande lämnas om Östra Sallerups socken på Jens Hindricsöns och Simon Palms tid, äro grundade främst på tvenne omsorgsfullt gjorda sockenbeskrifningar, författade af Simon Palms måg och andre efterträdare som kyrkoherde i detta pastorat Johan Wilhelm Corvin. Den ena af dessa

sockenbeskrifningar, daterad ¹⁹/₁, 1747, ingår i den Stobæus-Benzeliska serien af sådana beskrifningar i *Engeströmska saml.*, KB, där den finnes i orig. i vol. B. VIII. 2. 35. Den andra af dessa sockenbeskrifningar finnes i del 13 af *Collectio Rönbeckiana*, LUB (där f. ö. äfven en afskrift af förstnämnda beskrifning förvaras). Denna senare beskrifning är, enligt i samma vol. inbundna handlingar, tillkommen på så vis, att en student i Lund vid namn Hornell, som ämnade disputerä på en beskrifning öfver Frosta och Färs härader, genom professor Munthes och häradshöfdingen Liljenbergs förmedling lyckades insamla ett antal sockenbeskrifningar af häradenas präster, hvarefter dock arbetet afbröts. Denna senare beskrifning, likaledes daterad ¹⁹/₁, 1747 och bevarad i original, synes vara omsorgsfullare gjord. J. W. Corvin uppgifver, att han här upptecknat, hvad han kunnat få kunskap om »dels af de anförde monumenter och gamla skrifter, dels af trowärdige berättelser».

Sid. 309. ¹ Se not 3 till s. 306!

² Om Jens Hindricsøn och hans anläggningar se, förutom CAVALLIN III, s. 2—5, främst Corvins i not 1 till s. 308 anförda sockenbeskrifningar. Numera finnes, såsom i texten framhålles, ej mycket kvar af Jens Hindricsøns anläggningar. Dock står den ättehöglignande kullen ännu orörd, söder om prästgården finnas stora fiskdammar, och längre bort i skogen ser man ännu tydligt jättebokstäfverna i kungainskriften, om än så öfverväxta af skog, mossä och örter, att inskriften som helhet knappast är läsbar. Se härom äfven i texten s. 346.

Sid. 314. ¹ Hvad här sagts och i det följande säges om folkundervisningsarbetet i Skåne under karolinska tiden, är grundadt på de aktstycken och arbeten, som finnas anförda i not 2 till s. 289, särskildt af handlingen af SUNDBERG, hvilken på goda grunder starkt framhäfver klockarnes roll. Se äfven CAVALLIN I, s. 75—76. Om de allmänna förhållandena se arbeten af RIETZ, WESTLING m. fl.

Sid. 315. ¹ Om Christian Baltzersøn och hans afgang från, Per Sörensson och hans tillträde till klockareämbetet i Östra Sallerups och Långaröds församlingar se främst *Östra Sallerups DB* ²⁹/₁₁, 1696, *Östra Sallerups VB* ²⁹/₁₀, 1690, Simon Palm till domkapitlet ¹/₁, 1690, AC. Simon Palm skrifer här, att Per Sörensson fått ett »gott eftermäla aff alla, som honom känna»; ordet »eftermäla» är ett godt exempel på en oriktig försvenskning af samma slag som för Palme Simonssons del påpekats i not 1 till s. 233. CAVALLIN (III, s. 2) känner icke Baltzer Hansøns son Christian; släktskapen framgår med full tydlighet af bl. a. anförda dödboksställe.

Sid. 316. ¹ Se CAVALLIN III, s. 4.

Sid. 318. ¹ Samtliga här meddelade siffror, äfvensom de, hvilka ligga till grund för den grafiska tabellen å s. 317, äro hämtade från häradsprosten Per Sommars årliga berättelser öfver sina visitationer, LDA (saknas för några få år). Det är att märka, att prosten Sommars siffra 1103 för dem, som år 1689 läsa utan bok i Frosta härä, beror på felsummering och bör vara 1104. För de flesta år har Sommar ej utfört några hop-

summeringar, utan de äro utförda för föreliggande undersökning. — De uppgifter i öfrigt, som lämnas rörande folkundervisningen i Östra Sallerup och Långaröd, äro grundade på dels dessa prostvisitations-berättelser, dels det såsom Bil. 16 aftryckta biskopsvisitationsprotokollet.

Sld. 319. ¹ Katekismilängder för Östra Sallerup och Långaröd, daterade $\frac{9}{1}$, 1703, LDA. De äro tydligen upprättade i och för den dagen därpå hållna biskopsvisitationen (Bil. 16).

Sld. 320. ¹ Se de anförda berättelserna öfver prostvisitationer samt protokollet öfver 1703 års biskopsvisitation. Huru segt uppfattningen af Sverige såsom ett främmande land dock kvarlefde, framgår af en anteckning i *Östra Sallerups DB* $\frac{4}{1}$, 1710, att då begrofs »en lijten tiggjare . . . , som war föd i Sverige, men döde her i Gummarp».

² Se härom särskildt SUNDBERG, *Om införandet af uniformitet med svenska kyrkan i Skåne och Blekinge*, s. [12], äfvensom CAVALLIN I, s. 77.

³ Den korta skildring, här gifves af det kyrkliga lifvet i Simon Palms pastorat, är grundad hufvudsakligen på 1703 års biskopsvisitationsprotokoll (Bil. 16), något ock på prosten Sommars årliga visitationsberättelser samt Simon Palms egna, i det följande som i det föregående på vederbörliga ställen anförda inlagor till domkapitlet, förvarade bland AC.

Sld. 322. ¹ Turo Liebman till domkapitlet $\frac{9}{1}$, 1713, AC.

² Den här följande framställningen af det stora nordiska krigets inverkan på förhållandena i Simon Palms pastorat, är grundad främst på följande källor: prosten Sommars årliga visitationsberättelser, LDA (slut-citatet är ur 1710 års berättelse); förbindelse af Frosta härads prästerskap, dat. Lyby $\frac{4}{1}$, 1700, P. Sommar till domkapitlet passim, i sht $\frac{4}{1}$, 1706, $\frac{24}{1}$ o. $\frac{19}{1}$, 1709, $\frac{10}{1}$, 1711 (särdeles utförligt om de »frivilliga» försträckningarna), allt bland AC; domkapitlets protokoll $\frac{4}{1}$, 1700, LDA; domkapitlets koncept till skrifvelse $\frac{1}{19}$, 1725 till K. M:t om Ö. Sallerups o. Långaröds pastorat, LDA; *Frosta härads dombok* $\frac{14}{1}$, 1718, *Frosta häradsrätts arkiv*, LLA (om en sommaren 1716 genom krigsfolk skedd skadegörelse å Ö. Sallerups prästgårds ägor); *Östra Sallerups kyrkböcker*, LLA. Hvad de ingångna giftermålen beträffar, höll sig antalet före kriget till omkring 5 om året; år 1701 uppgick detta antal till 9 för att under åren 1707—1709 nedgå till 2 eller 3; åren 1710—1714 skedde åter en stegring med kulmen år 1711, då 12 vigslar ägde rum, hvarefter antalet nedgick till 1 eller 2 för att först många år efter krigets slut nå sin förra höjd. Om domkapitlets skrifvelse $\frac{1}{19}$, 1725 till K. M:t med dess omnämnande af Simon Palms under krigsåren utståndna umbäranden se s. 357 med not 1. Om de allmänna förhållandena i Skåne se främst STILLE, *Kriget i Skåne 1709—1710*; ENGHOFF, *Tillståndet i Skåne under Magnus Stenbocks guvernräds tid 1707—1711*; AXELSON, *Bidrag till kännedomen om Sveriges tillstånd på Karl XII:s tid*.

Sld. 324. ¹ Se not 2 till s. 15.

Sld. 325. ¹ Domkapitlets skrifvelse $\frac{21}{11}$, 1719 till Simon Palm, utgörande förordnande som vice prost, bland domkapitlets breffkoncept, LDA. Här talas om »des gamble

giorde tjänster uti prediko embetet, såsom och kundskap uti kyrkiones saker; på grund häraf utnämnes Simon Palm till »vicarius præpositi uti Frosta härad under varande Sahl. Præpositi H. Sommars efterlämnade sorgbundne sterbhus nådår».

² Se härom främst: votum vid prostval i Frosta härad, dat. Hörby ¹⁸/₈ 1720, afgifvet gemensamt af J. Müller, A. Textorius, A. Fischer, H. Westerdahl och P. Sommar, AC; D. Knopf å egna och J. Schulths vägnar till S. Palm, dat. Högseröd ¹⁸/₈ 1720, med bilagdt votum, N. Ringius till biskopen, dat. Höör ¹⁸/₈ 1720, vota af P. Ifvarsson, dat. S. Rörum ¹⁸/₈ 1720, af P. Ingelström, dat. S. Rörum ¹⁹/₈ 1720, af A. Sture, dat. Gudmuntorp ¹⁹/₈ 1720, af P. Tamberg, dat. Klinta (Bosjökloster) ¹⁹/₈ 1720, allt bland AC.

Sld. 326. ¹ Fullmakt för Simon Palm att vara prost öfver Frosta härad, dat. Lund ²¹/₈ 1720, undert. af Jonas Linnerius, koncept i LDA. Det heter här äfven, att Simon Palm »sig hos allom ett berömmeligt omdöme förvärfvat, och således medelst sådan des förtjänst och merit så mycket häldre härutinnan venerande clero bijfall gifves»; häradets präster uppmanas, att »the H. Kyrkioherden H. Simon Palm för sin rätta præposito erkänna och honom uti des embetes förrättningar all tilbörlig heder och välvillighet bevijsa, såsom han och hvarjom och enom, som vederbör, efter sakernes beskaffenhet med goda råd och bijstånd, enär så betarivas, vählvilligen och benägit lärhr gå tilhanda».

Sld. 327. ¹ Se om denna sak Simon Palm till domkapitlet ²⁹/₈ 1720, AC.

² Om Simon Palms verksamhet som prost öfver Frosta härad se främst hans berättelse om 1722 års visitationer, dat. Ö. Sallerup ²⁸/₈ 1722, LDA, samt hans talrika ämbetsskrifvelser bland AC, de flesta citerade i här närmast efterföljande noter. Hans i 1722 års visitationsberättelse uttryckta allmänna omdöme om församlingarna lyder: »Wid denna visitations acten haf' iag befunnit alla ting wäll tillstå uthj församblingarne, vngdomen tillijka med de ållderstegna uthj deras christendoms stycken wäl och troligen underwijste».

Sld. 328. ¹ Anförda visitationsberättelse af 1722.

Sld. 329. ¹ Visitationsberättelsen af 1722.

Sld. 330. ¹ Om det odöpta barnet i Fulltofta se: Malto Textorius till Simon Palm ²⁷/₈ 1720, Simon Palm till biskopen ²⁷/₈ 1720, båda bland AC; domkapitlet till Simon Palm ²⁷/₈ 1720, koncept i LDA.

² Den efterföljande framställningen af fallet Sjöberg-Walkendorph är grundad på följande källor: visitationsberättelsen af 1722; Simon Palm till Anders Textorius ⁴/₈ 1722, Anders Textorius till domkapitlet ⁴/₈ 1722, domkapitlets kallelse ¹¹/₈ 1723 för kornetten Christian Walkendorph och dennes hustru Helena Sjöberg att infinna sig inför kapitlet, Christian Walkendorph till domkapitlet ²⁸/₈ 1723, allt bland AC.

Sld. 333. ¹ Om fallet Ursell-Bagger se Simon Palm till domkapitlet ²⁷/₈ 1722, AC, samt CAVALLIN II, s. 124.

Sld. 334. ¹ Simon Palm till domkapitlet ¹⁸/₈, ¹⁸/₈ o. ⁹/₈ 1721, AC.

Sld. 335. ¹ Se härom Frosta härads prästers memorial vid synoden i Lund, dat. Lund ⁴/₁₀ 1720, undert. å samtligas vägnar af Simon Palm, AC.

Sld. 336. ¹ Efterföljande framställning af Simon Palms inkomster och hushållning är till vida öfvervägande del grundad på 1695 och 1696 års officiella, af prästerskapet själfst inlämnade uppgifter. Om dessa uppgifter är följande att meddela. Enligt kungl. bref af ²¹/₁₀ o. ³⁰/₁₀ 1695 infordrades af prästerskapet i Skåne uppgifter om kyrkoherdarnas och kyrkornas inkomster i resp. församlingar. De inkomna uppgifterna, som förvaras i LDA, äro icke uppgjorda enligt gemensamt formulär och förete därför i fråga om fullständighet, uppställning etc. stora olikheter. Relationen för Östra Sallerup och Långaröd, daterad ¹¹/₁₀ 1695, är skriven af klockaren Per Sörenssons hand, men undertecknad af Simon Palm med namnet utskrifvet: »Simon Palm P. L. indignus» (det sistnämnda ett på denna tid icke ovanligt tillägg efter prästerliga namnteckningar). Emellertid befunnos de inkomna uppgifterna vara så öfverensstämmande och därför ojämförliga, att genom ett nytt kungl. bref, af ¹⁰/₁₀ 1696, nya relationer infordrades; dessa skulle upprättas enligt ett enhetligt tabellariskt formulär, de skulle omfatta äfven klockarnes inkomster, och de skulle insändas i två originalexemplar, det ena till domkapitlet, det andra till guvernementskontoret. Dessa relationer äro alltså befintliga i resp. LDA och *Skånska generalguvernementets arkiv, LLA*; som hvardera serien är något defekt, komplettera de hvarandra. För Östra Sallerup och Långaröd finnas, liksom för de flesta pastorat, två tabellariskt uppställda relationer, en större för pastors och kyrkans inkomster, en mindre för klockarens. Den förra är skriven af Per Sörenssons hand, men egenhändigt undertecknad af kyrkoherden »S. Palm. P. L. indignus.»; den senare är både skriven och undertecknad af klockaren. — För Östra Sallerup och Långaröd äro 1695 och 1696 års uppgifter, på några oväsentligheter när, så till vida alldeles öfverensstämmande, att intet i den ena relationen strider emot den andra; däremot finnas i hvardera relationen talrika uppgifter, som antingen saknas i den andra eller där ej framstå lika utförligt eller tydligt. Till grund för framställningen hafva lagts 1696 års uppgifter såsom varande dels slutgiltiga, dels mera utförliga; mycket, som där saknas, har dock hämtats ur 1695 års relation. På så vis har ernåtts den ganska fylliga bild af inkomsterna, som i texten gifves. Rörande dessa inkomster är följande att tillägga. Värderingen af vissa inkomster i penningar är företagen redan i 1696 års relation. Där heter det ock vid redogörelse för inkomsten af Långaröds annexhemman: »Saakfallet har och mine förmän af uhrminnes tijdh nutet, men är migh af cronobetjänterne förneekat». I 1695 års relation gifves samma uppgift. Dess innebörd synes dunkel. Betyde den manne, att de sakören, pastor enligt lag direkt uttog i Långaröds socken, skulle tillfalla honom själf? (Om dessa sakören se nedan anförda arbete af SCHUBERT o. PETERSSON I, s. 305—306.) — Om den ved, som årligen tilldelades Simon Palm, se *Frosta härads dombok* bl. a. ¹³/₁₀ 1702, ³⁰/₁₀ 1717 (här talas om hans »stora huushåldets förnödenheet»), ²¹/₁₀ 1719, ⁴/₁₀ 1721, ¹⁰/₁₀ 1725, ³⁰/₁₀ 1726, *Frosta häradsrätts arkiv LLA*.

Om denna ved rörde sig det enda mål, hvari Simon Palm veterligen varit part. Saken var följande. År 1715 blef Simon Palm i oundgängligt behof af 19 lass honom af rätten tilldelad ved, som dock icke hunnit blifva af kronohejderidaren (= kronoskogvaktaren) Stendorph behörigen utstämplad. Herr Simon sökte då på allt vis få bud till bemälda hejderidare, men denne var »bortta i Konungens ärende, på jakt och annorstädes», hvarför kyrkoherden fann sig nödgad att på Sallerups skog »fälla tränne st. iholige ekestubbar och 2de st. tätta dito, samt en liten risbok», alltså sex träd. För detta brott väckte Stendorph åtal mot Simon Palm vid Frosta härads ordinarie sommaring i Hörby. Här utreddes saken, hvarvid det bl. a. befanns, att alla sex träden voro torra, men först vid hösttinget föll domen. Rätten dömde då Simon Palm till 18 daler silfvermynts böter samt att »plantera 2de i stället för hvarie träå», som han bör värda till des dhe uthur boskapbeth wuxne åhro». *Frosta häradsrätts dombok* ⁶/₁, o. ¹⁰/₁₁ 1715, *Frosta häradsrätts arkiv, LLA*. — Om prästgårdens ägor före storskiftet se karta öfver Östra Sallerups by (odaterad, men med säkerhet från Simon Palms tid eller senast tiden närmast efter hans död) i *Malmöhus läns landtmäterikontors arkiv*. — Simon Palm brukade åtminstone någon tid jord utom prästgårdsägorna (helvisst mot arrende), nämligen rusthållshemmanet nr 1¹/₄ Sallerup, enligt *Frosta häradsrätts dombok* ⁹⁰/₁ 1717, *Frosta häradsrätts arkiv, LLA*. — Om prostetunnorna se äfven Peter Palm till domkapitlet ⁷⁷/₁ 1727 (med bilagor), *AC*. — Om de allmänna förhållandena se främst den förträffliga framställningen hos BRUZELIUS, *Underrättelse rörande skånska prästerskapets löne-inkomster*, men äfven *Kungl. förordn. af* ¹⁰/₁₀ 1723 *om skånska prästerskapets uppbörd* samt följande arbeten: ESPMAN, *Underrättelser angående skånska kyrko- och prest-rättigheter*; WEIBULL, *Om de skånska sockenprästers rätt till dem anslagen fast egen-dom*; SCHUBERT o. PETERSSON, *Sveriges kyrko-författning*. — Om skånska jordbruket vid en något senare tid se främst LINNÉ, *Skånska resa*; HALLENBORG, *Anmärkingar till Carl von Linnés skånska resa*; WEIBULL, *En berättelse om jordbruket i Malmöhus län år 1759*; *Anmärkingar om skånska åkerbrukets upphjelpande* (anon. 1754). En jämförelse af dessa framställningar (se särskildt HALLENBORG, s. 330—331) ger vid handen, att man i Frosta härad (som i bördighet ej får jämföras med slättbygden) kunde på-räkna i medeltal för råg omkr. 4:e kornet, för korn omkr. 8:e kornet. Detta ger för Östra Sallerups prästgård en skörd af omkr. 50 t.r. — Den med reservation framställda siffran för antalet nötkreatur å prästgården är grundad på en jämförelse med de helt-visst särdeles likartade förhållandena i det närbelägna Frenninge, om hvars prästgård man af bouppteckningen efter Olof Palm (se s. 406 med not 1) vet, att där höllos 19 hästar (hvaribland äfven unghästar) och 39 nötkreatur. Nu vet man om Östra Sallerups prästgård (se nedan), att spiltornas antal i stallet var 8, hvarjämte fanns ett »fölhús»; var proportionen mellan hästar och nötkreatur här densamma som i Frenninge, så var de senares antal i Sallerup lågt räknadt 20. — Om källan till åtskilliga uppgifter om Östra Sallerups prästgård se not 1 till s. 343.

Sld. 341. ¹ De siffror, som meddelas i tabellen å s. 342 och som å s. 341—343 diskuteras, äro samtliga hämtade ur 1696 års i föreg. not omnämnda relationer om inkomsterna af de skånska pastoraten. Såsom i texten s. 335—336 framhålles, voro förhållandena i skilda pastorat så olika, att hvarje mera nogrann jämförelse är omöjlig. Af förhållanden, delvis ägnade att i väsentlig mån modifiera innebörden af vissa bland tabellens siffror, må här följande anföras. I sista kolumnens siffra äro för vissa af pastoraten inräknade sådana särskildt förunnade friheter som kunna exakt angifvas i penningar (t. ex. för Högseröd kronotionden, förunnade genom kungl. bref af 1555, för Strö och Skarhult förunnad altarhafre, för Gårstånga och Holmby förunnade fodermarskpenningar). För Öfraby prästgård saknas uppgift om räntorna. För Borlunda och Skeglinge har originalet genom felsummering daler-talet 199 i st. f. det riktiga 191 för summan af räntor, tionden och helgonskyld. I Barkåkra och Rebbelberga utgick ej helgonskyld. I siffran för Gudmuntorp och Hurfva är inräknad en särskild ersättning för kvicktionde, som där ej utgick. I siffran för Bosjökloster äro inräknade ej mindre än 41 dlr 8 öre kronotionden från socknen, hvaraf största delen från Bosjöklosters gård, hvilken del dock under flera års tid »förnekats». — En ytterligare belysning af pastoratens inom Frosta härad relativa förmånlighet i ekonomiskt hänseende gifves af de afsevärdt olika siffrorna för den s. k. änkegenant, som i hvarje pastorat skulle utgå till icke konserverad prästänka. Denna genant uppgick i de olika pastoraten till följande belopp, allt i daler silfvermynt: Hörby o. Lyby, Harlösa o. Hammarlunda, Gårstånga o. Holmby 43; Högseröd, Borlunda o. Skeglinge, Strö o. Skarhult 24; Bosjökloster 20; öfriga sex pastorat (bland dem Ö. Sallerup o. Långaröd) 30. Se härom P. Sommar till domkapitlet ²⁹/₈ 1699, *AC*. — Slutligen torde här böra påpekas, att intet af pastoraten i Frosta härad tål någon jämförelse med vissa stora pastorat på slätten (t. ex. Löderup och Hörup, ett af de förmånligaste i Skåne).

Sld. 343. ¹ Beskrifningen af Östra Sallerups prästgård är grundad till vida övervägande del på 1758 års syn i *LDA*. Där redogöres ganska utförligt för alla åtgärder, som vidtagits med gården alltsedan 1689; någon syn hade nämligen alltsedan dess icke hållits, enär prästhuset kontinuerligt konserverats. Vissa uppgifter äro grundade på de i not 1 till s. 308 nämnda sockenbeskrifningarna. — I syn ⁹/₁₁ 1794 öfver den då nybyggda prästgården heter det bl. a.: »Prästegården, som blifwit tilträdt jämte Sallerups pastorat år 1792, har å den 1^{sta} septembris samma år genom wäldel afbrunnit och blifwit åter byggd» etc., *LDA*. — Man kan ännu mycket tydligt se grunden till Simon Palms prästgård. Sålunda kvarstår ännu på boningslängans södra sida, väster om utbyggnaden, den utskjutande, fyrkantiga grunden till den forna bakugnen. Denna ursprungliga grund har i den utsträckning, som varit möjlig, blifwit uppmätt och har utgjort en värdefull norm vid den ej alltid lätta tolkningen af 1758 års syn.

Sld. 346. ¹ Om tjänarne i prästgården se främst katekismilängd för Östra Sallerup 1703, *LDA*, samt mantalslängder för Östra Sallerup passim, *KA*.

Sid. 347. ¹ Om Olof Nordenberg se *Östra Sallerups FB* ²⁰/₈, 1707, ²⁰/₈, 1709 samt SJÖSTRÖM, s. 89. Att Olof Nordenberg faktiskt under längre tid vistades som informator i Östra Sallerups prästgård, framgår af följande omständigheter: 1) Hans hemort angifves 1707 uttryckligen med orden »i Sallerup», där då ingen annan familj fanns, som kunde tänkas hysa en student, än prästfamiljen. 2) Han stod fadder för Simon Palms två yngsta söner, hvilket, särskildt med hänsyn till det ringa antalet faddrar, visar nära vänskap med prästfamiljen. 3) Just under åren 1707—1709 började Simon Palms äldsta söner blifva i behof af en mera ordnad undervisning.

² *Östra Sallerups FB* ¹⁰/₈, 1691. Barnet föddes ¹⁰/₈. Faddrar voro: farmodern Inger Koefoed, jungfru Inger Christina Sture i Harlösa, moderns styffader Gilius Achtschelding i Löderup samt moderns morbroder Jacob Simonsøn i Efveröd. — *Östra Sallerups DB* ²¹/₁₀, 1691.

³ *Östra Sallerups FB* ¹⁰/₈, 1697. Barnet föddes ⁴/₈. Faddrar voro: farmodern Inger Koefoed, mostern Anna Aquilonia, ryttmästaren Johan Orrfelt i Sallerup samt kyrkoherden Lars Gemzæus i Västerstad.

⁴ *Östra Sallerups FB* ¹⁴/₈, 1692. Barnet föddes ⁶/₈. Faddrar voro: ryttmästaren Orrfelts hustru Eva Maja Modée, kyrkoherden Hans Holmbys i Västerstad hustru Anna Sture, guvernementskamreraren Göran Adlersten i Malmö samt en Tönnes Hansson, som var gift med barnets moster Dorotea Aquilonia.

⁵ *Östra Sallerups FB* ¹¹/₈, 1694. Barnet föddes ²/₈. Faddrar voro: farmodern Inger Koefoed, farbrodern Per Palm(ens änka Brita Watz samt ryttmästaren Johan Orrfelt i Sallerup. — *Östra Sallerups DB* ²⁰/₈, 1694.

⁶ *Östra Sallerups FB* ⁴/₈, 1695. Barnet föddes natten mellan ²⁰/₁ och ²⁰/₁; dopnamnet skrives i dopboken »Inger». Faddrar voro: farmodern Inger Koefoed samt ryttmästaren Orrfelts hustru Eva Maja Modée.

⁷ *Östra Sallerups FB* ²¹/₈, 1696. Barnet föddes ²⁵/₈. Dopnamnet skrives i dopboken »Oluf». Faddrar voro: farmodern Inger Koefoed, kyrkoherden Lars Gemzæus i Västerstad hustru Anna Sture, ryttmästaren Johan Orrfelt i Sallerup samt amiralitetspredikanten i Carlskrona, sedermera kyrkoherden i Vemmerlöf Lars Corvin (som på den senare orten gifte sig med företrädarens, Lars Bertilsøn Aquilonii, änka).

Sid. 348. ¹ *Östra Sallerups FB* ⁴/₈, 1699. Barnet föddes ²⁶/₈. Faddrar voro: mormodern Margrete Simonsdaatter, kyrkoherdens i Västerstad Lars Gemzæus hustru Anna Sture samt handelsmannen Hindric Ifversson i Ystad.

² *Östra Sallerups FB* ²⁰/₈, 1701. Barnet föddes ¹⁰/₈. Dopnamnet skrives i födelseboken »Petter». Faddrar voro: mormodern Margrete Simonsdaatter, jungfru Gunnil Cathrina Bergsten (dotter af prosten i Gladsax Andreas Clausøn och moderns moster Cathrine Simonsdaatter, se Släktafla 16), rektorn Johannes Jacobæus i Malmö (gift med mostern Catharina Aquilonia, se Släktafla 18) samt studenten Nils Westerdahl (son af kyrkoherden Hans Holmby i Västerstad).

³ *Östra Sallerups FB* ¹/₄ 1702. Barnet föddes natten mellan den ²⁹/₄ och ³⁰/₄. Faddrar voro: ryttmästaren Orrfelts hustru Hedvig Eleonora Cronacker, jungfru Catharina Maria Orrfelt, båda i Sallerup, kyrkoherdens i Västerstad Lars Gemzæi hustru Anna Sture samt jungfru Catharina Sture. — *Östra Sallerups DB* 1703 våren (datum oläsligt).

⁴ *Östra Sallerups FB* ¹¹/₄ 1703. Barnet föddes ⁹/₄. Faddrar voro: mostern Elisabeth Aquilonia (g. m. kyrkoherden i Tryde Joseph Bolmstadius), kyrkoherdens i Västerstad Lars Gemzæi hustru Anna Sture, »studenterna Wallgreen och Borgqwist» (den förre gifvetvis Bengt Wallgren, gift med Cathrina Sture och senare kyrkoherde i Össjö). — *Östra Sallerups DB* ¹⁰/₄ 1706.

⁵ *Östra Sallerups FB* ²⁰/₄ 1704. Barnet föddes ²⁰/₄. Namnet skrives i födelseboken »Cathrina». Faddrar voro: mormodern Margrete Simonsdaatter, kyrkoherdens i Västerstad Lars Gemzæi hustru Anna Sture, kyrkoherden Joseph Bolmstadius i Tryde samt studenten Nils Westerdahl (se not 2 till denna sida). — *Östra Sallerups DB* ¹⁰/₄ 1706.

⁶ *Östra Sallerups FB* ⁹/₁₀ 1705. Barnet föddes ¹/₁₀. Dopnamnet skrives i födelseboken »Petter». Faddrar voro: mormodern Margrete Simonsdaatter, mostern Dorotea Aquilonia, kyrkoherden i Tryde Joseph Bolmstadius samt morbrodern Simon Aquilonius.

⁷ *Östra Sallerups FB* ²⁰/₄ 1707. Barnet föddes ²⁰/₄. Faddrar voro: »Anna Lars Enerootz i Lyby och studenten Olaus Nordanbergh i Sallerup». Se s. 410.

⁸ *Östra Sallerups FB* ²⁰/₄ 1709. Barnet föddes ²⁰/₄. Faddrar voro: mostern Elisabeth Aquilonia, studenterna Hindric Westerdahl (senare kyrkoherde i Fulltofta) och Olaus Nordenberg. — *Östra Sallerups DB* ⁹/₄ 1709.

⁹ Se noterna 2, 3, 5, 6 o. 7 till s. 347. Jfr s. 216.

¹⁰ Se not 5 till s. 347.

Sld. 349. ¹ Såväl hvad här meddelas om Margrete Simonsdaatter i allmänhet under änkeståndet som skildringen af episoden från våren 1699 har framgått ur följande källor: gen.-guv. C. G. Rehnschöld till magistraten i Landskrona ¹⁴/₄ 1699, Margrete Simonsdaatter till biskopen ²⁰/₄ 1699, Simon Palm till Margrete Simonsdaatter ¹/₄ 1699 (Bilaga 14), Margrete Simonsdaatter till biskopen ⁹/₄ 1699 (Bilaga 15), Turo Liebman till domkapitlet ²¹/₁₁ 1699, allt bland AC; Lunds domkapitels protokoll ²⁴/₄ 1699, LDA. Se äfven noterna 1, 2, 5 o. 6 till s. 348. Det är anmärkningsvärdt, att Margrete Simonsdaatter i *Östra Sallerups FB* ²⁶/₄ 1704 o. ⁹/₁₀ 1705 angifves vara hemma »i Toolånga», medan hon ibid. ⁴/₄ 1699 säges vara hemma »i Landzcrona» (²²/₄ 1701 uppgifves ingen hemort). Kan manne Tönnes Hansson, som var gift med dottern Dorotea, hafva varit bosatt i Tolånga socken och Margrete Simonsdaatter i så fall bott hos dem?

Sld. 351. ¹ Se om Elisabeth Struck främst *Östra Sallerups DB* 1700, där det heter: »Dom. 10 p. Trin. jordades hustrun Elizabeth Struck, som af heder-wärde föräldrar war född i Bleeking ock Asarums präste-gårdh, men elliest een tijd lång sig her i Skåne uppehållit ock nu utj stor armod ock älendigheet her i Sallerup präste-gård wed döden afgick, war några till 60 åhr gl . . .» Se i öfrigt CAVALLIN V, s. 269.

Sid. 352. ¹ Om förmynderskapen för Jacob Simonsøns barn se främst följande källor: P. Collin till domkapitlet ²⁷/₇, 1713 o. ²¹/₁ 1715, AC, med följande två bilagor till den förra af dessa inlagor: kontrakt (i vidimerad afskrift) af ⁴/₆ 1700 mellan P. Collin å ena sidan, Johan Rango och Christian Sommar på Jacob Simonsøns efterlämnade barns vägnar å andra sidan; förteckning, dat. Efveröd ²⁷/₇, 1713, upprättad och under-tecknad af P. Collin, öfver allt hvad denne under åren 1700—1711 utbetalat till Jacob Simonsøns barn. I denna sista handling åberopas för hvarje post kvittenser. För sonen Simon Jacobsson åberopas alltifrån ²¹/₆ 1702 till ²⁰/₆ 1711 »H⁸ Åhrewyrdighetz H^r Simon Palms qvit^{co} af . . . » Att Simon Palm sålunda upptagit Simon Jacobsson Ingelotz såsom fosterbarn, bestyrkes ytterligare af den förres inlaga till domkapitlet af ¹⁰/₆ 1715, AC (Bil. 17), där han talar om sina sex söner, af hvilka tre snart skola undergå examen depositionis; Simon Palm hade nämligen vid denna tidpunkt själf blott fem söner, och af Skånska nationens matrikel (se SJÖSTRÖM, s. 140) framgår, att namnen Olof Palm, Simon Ingelotz och Jacob Palm där inskrefvos år 1715 samtidigt och i här nämnd ordning. Hvad Jacob Simonsøns dotter Helena beträffar, åberopar Collin kvittenser först af Margrete Simonsdaatter och sedan, efter hennes död, af Simon Aquilonius. Efter dennes död år 1713 ville domkapitlet lägga förmynderskapet på Eric Sinius i Brunnby, men han afböjde (se hans inlaga till domkapitlet af ¹⁰/₁₁ 1713, AC). Att efter Simon Aquilonii död Helena Jacobsdotter Ingelotz upptagits i Östra Sallerups prästgård, utgör enda rimliga förklaringen till Simon Palms ord i anförda inlaga till domkapitlet (Bil. 17), att han af barn »nu för tiden [= 1715] nie st. haffver att försörja», hvaraf sex söner. Simon Palm hade nämligen då endast sju egna barn, fem söner och två döttrar (se Släktafta 2); åttonde barnet att försörja var fostersonen Simon Ingelotz (se ofvan); nionde barnet måste då hafva varit en dotter, hvarvid ingen annan gärna kan komma i fråga än Helena Ingelotz. Fränderna i Östra Sallerups prästgård voro också närmare än några andra att taga hand om henne.

² Se noterna 3, 4 o. 7 till s. 347 samt 2, 4, 5, 6 o. 8 till s. 348.

³ Detta framgår främst däraf, att antingen ryttmästaren eller hans första hustru stod fadder för fem af Simon Palms under 1690-talet födda barn, d. v. s. för alla utom det första och det sista, som föddes ungefär samtidigt med fru Eva Majas död, hvarjämte ryttmästarens senare hustru stod fadder för ytterligare ett barn, som döptes några veckor innan Orrfelt stupade vid Klissow. Se om allt detta noterna 3, 4, 5, 6 o. 7 till s. 347 samt not 3 till s. 348. Därtill kommer, att Margareta Aquilonia stod fadder för ryttmästarens yngste son Johan, enl. *Östra Sallerups FB* ²⁶/₁₀ 1697.

Sid. 353. ¹ *Östra Sallerups DB* ¹⁰/₆ 1699.

² När C. D. Balcks och Christina Orrfelts son Carl Fredric döptes 1726, stodo bl. a. Inger Palm och Brita Sundia fadder; när deras andre son Carl Fredric döptes 1728, stodo bl. a. Peter Palm och Brita Sinia fadder; när deras dotter Hedvig Maria döptes 1731, stodo bl. a. Beata Sinia fadder. När rådman Jean Moderi och Catharina Maja

Orrfelts son Carl Detlof döptes 1730, bars barnet till dopet af fru Christina Orrfelt, och enda faddrar voro öfverstelöjtnanten C. D. Balck och Rutger Palm. Vid flera af dessa dop voro andra militära personer med, bl. a. en rytmästare Fredric Balck. *Östra Sallerups FB* ²⁶/₈ 1726, ⁴/₈ 1728, ²¹/₈ 1730, ²¹/₈ 1731. Se vidare not 1 till s. 360.

⁸ Se bl. a. noterna 2, 3, 4 o. 7 till s. 347 samt noterna 1, 2, 3, 4 o. 5 till s. 348.

Sid. 354. ¹ Se t. ex. s. 217 med not 3. Simon Palms förbindelser med Ystad voro ej alltid af angenämt slag; sålunda hade han att efter moderns död afvisa en del mot sterbhuset framställda ohemula kraf (*YRD* ⁸/₈ 1699 samt inneliggande handlingar i *YSA*), och några år senare blef han å sin fosterson Simon Ingelotz' vägnar inblandad i vidlyftiga arfstvister rörande bl. a. en del af arvet efter borgmästaren Simon Jacobsøn (se främst ett mycket stort antal inneliggande handlingar från året 1704, *YSA*).

² Se härom åtskilliga handlingar, underskrifna af bl. a. Simon Palm, bland *Biographica*: Koefoed, *RA*.

³ Se s. 334 med not 1 samt not 1 till s. 348.

⁴ Sålunda äro *Frosta härads domböcker* i *Frosta häradsrätts arkiv, LLA*, genomgångna för hela den del af Simon Palms kyrkoherdetid, från hvilken de finnas bevarade, nämligen åren 1694 (fragment), 1697—1703 och 1709—1726, utan att Simon Palm befunnits vara part i något annat mål än det, som omtalas i not 1 till s. 336.

⁵ Se CAVALLIN III, s. 223—228.

⁶ Se afritningen af sigillet! Detta sigill användes efter Simon Palms död af sonen Peter Palm och sedan af dennes son Simon Palm (kyrkoherde i Slågarp). Se t. ex. kontrakt af ¹⁸/₈ 1735, bevittnad af Peter Palm; Peter Palm till domkapitlet ⁸/₁₁ 1749, ²¹/₁ 1758; kontrakt af ⁸/₁₁ 1762 mellan Anders Möller och Simon Palm, allt bland *AC*.

Sid. 355. ¹ Se Bil. 17.

² Se härom, förutom den som Bil. 17 aftryckta, bland *AC* befintliga inlagen af Simon Palm till domkapitlet af ¹⁰/₈ 1715, äfven domkapitlets protokoll ¹¹/₈ 1715, *LDA*, där det heter: »Consistorium vil befordra H^t Kyrkoherden Simon Palm uti sin begiäran, och kan han framdeles sända in til Consistorium den person, som han förmenar vara tämlig at vara substitut vydh Sallerup».

Sid. 356. ¹ Simon Palm till domkapitlet ²⁰/₈ 1722, *AC*. Han skrifver bl. a.: »Emedan iag genom Guds nåd, effter det mig af Gud anförtrorde pund, hafwer uti 33 åhrs tijd förestådt dessa mig af Gud och Kongl. Maji^t nådigst anförtrorde församlingar Sallerup och Långaröd och nu mehra, dehls för esomofftast påkommande swaghet, dehls och för det mig af Max^{mo} Ven^{do} Consistorio höggunstigst anförtrorde probste-embete skull, befinner mig högst af nöden wara, at mit arbete genom en tienlig comministri trogna bijstånd måtte lijsas och understödias; fördenskull, emedan min äldsta son Olaus Palm tillijka med flere mine barn mig till stor omkåstnad nu uti 7 åhrs tijd stadigt warit hållen wid academien och iag gärna skulle önska honom nu wara kommen till den maturitet, at han hos sina höga förmän kunde komma uti gunstig consideration,

så anhåller hos Eders Faderl. Högwyrdighet och Max^{me} Ven^{dum} Consistorium iag ödmuikast, at bem¹⁶ min son mig till comminister höggunstigst måtte förordnas, på det iag såwähl mit probste- som präste-embete hädanefter wid min tillstundande ålderdom och hwariehanda tijd effter annan sig inställande swagheter med desto större fljtt och efftertryck wederbör¹⁷ skiöta må». Inlagan, som är egenhändigst undertecknad af Simon Palm, men i öfrigt skrifven af annan hand, slutar med en längre, motiverad anhållan, att sonen måtte såsom komminister fortfarande få uppbära klockare-inkomsterna.

² Domkapitlets protokoll saknas för åren 1720—1729, och något koncept till svar å Simon Palms inlaga af ²⁶/₁₀ 1722 finnes icke bevaradt bland domkapitlets brefkoncept. Att hans anhållan bifölls af domkapitlet, framgår emellertid med full visshet af *Album ordinatorum* ¹/₁₀ 1722, LDA, där det heter: »Dnus Olaus Palm scanus designatus a sacris ecclesiar. in Östra Sallerup och Långarydh...»

³ Simon Palm till domkapitlet ²⁶/₁₀ 1724, AC. *Album ordinatorum* ¹¹/₁₁ 1724, LDA. Simon Palm talar i denna inlaga om »åhrens tilltagande och åtskilliga swagheters tillstötande» samt om »den swåra wägen mellan kyrkiorne». Egendomligt nog säger han sig hafva hittills skött församlingarna »utan medarbetare»; med detta uttryck menar han sannolikt »utan främmande medarbetare».

Sid. 357. ¹ Se om hela denna sak, förutom Simon Palms såsom Bil. 18 aftryckta, bland AC befintliga inlaga till domkapitlet af ⁹/₁₀ 1725, domkapitlets koncept till skrifvelse till K. M:t af ¹/₁₁ 1725, LDA, samt Lunds domkapitlets skrifvelse till landshöfdingen af ¹/₁₁ 1725, *Malmöhus länsstyrelses arkiv*, LLA. Att K. M:t biföll domkapitlets hemställan om bifall till Simon Palms anhållan, framgår däraf, att Mathias Sundius, när han ⁶/₁ 1726 vigdes vid Inger Palm, i kyrkboken betitlades kyrkoherde; se nästa not.

² *Östra Sallerups VB* 1726: »d. 5 julii copulerades Kyrckioherden wid Salleropz ock Långaröd's församlingar H^r Matthias Wlrich Sundius mäd Jungfru Ingrid Palm».

³ *Östra Sallerups DB* ¹¹/₁₁ 1726. Se not 2 till s. 197!

⁴ *Östra Sallerups DB* ²⁶/₁₀ 1726: »begrofs Sal. H^r Probsten Palms enckia Margreta Aqvilonia, som dödde d. 14 septemb. 60 år gammal».

Sid. 358. ¹ Om Mathias Sundius såsom kyrkoherde i Östra Sallerup se främst följande källor: *Östra Sallerups kyrkböcker* 1726—1730 passim; Carl Detlof Balck till domkapitlet ²⁷/₁ 1730, Inger Palm till domkapitlet s. l. n. d. (trol. omkr. ²⁷/₁ 1730), Nicolaus Robelius till domkapitlet ²⁶/₁₁ 1730, allt bland AC; *Sorgekväde vid Mathias Ulric Sundii begrafning* ²⁶/₁₀ 1730. Öfverstelöjtnant Balck motiverar i anförda inlaga en begäran om utseende af nådärspräst med bl. a. följande ord: »så i anseende till den fromma och gudfrucktiga änkians bedröfweliga tillstånd, hwilken både af diup sorg öfwer sin altförkiära makas afsaknad, såsom och utaf det myckna wakande, som hon under stadig sorg och ängzlan, utj hela hans långwarige siukdom (af besynnerlig ömheet och sorgfälligheet om sin mans rätta skiötzel och upwacktning, med allas största förundran och henne siälf till odödeligit beröm af alla dem, som sådant sedt och wetha) haft och ut-

stådt, nu mehra både till kropp och sinne så uthmattadt är, att hon icke längre kan uthärda med att draga omsorg om församlingarnas skiötsel, hälst emedan grannprästerna här omkring, som under hela afledne salig kyrkioherdens siukdom och hijtintils hulpet att förrätta gudztiensterna, ej längre kunna uthstå med så swårt arbete både hemma och borta, som de här tils haft; såsom ock i anseende till den herdelösa församlingen . . . » Det heter här om Sundii död, att han »efter en mycket swår och långvarig, doch med ogement tålmod uthstånden siukdom förleden den 24 maj afsonnade».

² LEIJONHUFVUD, *Ny svensk släktbok*, s. 528. Vigseln skedde ej i Ö. Sallerup.

³ Om släkten Raffn (Corvin) se bl. a. ISBERG I, s. 68—75; CAVALLIN II, s. 7—10, 37, III, s. 146—147, V, s. 221; SJÖSTRÖM, s. 42. Hos dessa författare, i synnerhet hos Cavallin, möta dock åtskilliga ofullständigheter och oriktigheter. Sålunda uppgifver CAVALLIN (II, s. 37), att stadskommistern i Malmö Hans Corvin var son af prosten där Hans Raffn, medan han på ett annat ställe (II, s. 9) förmildrar påståendet medelst ordet »troligen». Påståendet är oriktigt. Prosten i Malmö Hans Raffn hade visserligen en son Hans, men denne blef, såsom ISBERG (I, s. 73) förmodar, borgmästare i Ystad. Om denne Hans Raffn, hvilken efter en lång och betydande rådmanstid efterträdde Richardus Lichton såsom borgmästare 1649, men afled redan 1651, finnas i YSA och annorstädes rika upplysningar; främst märkes bouppt. o. arfsk. ¹⁷/₆ 1651 efter Hans Raffn och hans hustru Anne Giertsdaatter Frølinghus (hvarom se bl. a. not 1 till s. 231); i denna omfångsrika handling gifves en grundlig utredning af släkten Raffns äldre släktled. — Denna släkt Corvin har heltvisst icke något gemensamt med den smålandssläkt Corvin, adlad Nordenanckar, med hvilken yngre grenar af släkten Palme blefvo befryddade och från hvilken en af dessa grenar härstammar.

Std. 359. ¹ Här lämnade uppgifter om Johan Wilhelm Corvins ungdom, liksom flera af de följande om hans senare öden, äro grundade på den likpredikan öfver honom, som i samtida, anonym handskrift förvaras bland *Sommeliis samlingar*, LUB.

² Om Johan Wilhelm Corvin se främst, förutom i föreg. not nämnda källa, visitationsprotokoll i LDA samt hans egna inlagor till domkapitlet, förvarade bland AC; viktigast äro inlagorna af data ¹/₁₂ o. ¹⁶/₁₂ 1735, ⁹/₈, ³⁰/₈, ⁹/₈, ³⁰/₈, ²⁸/₁₀ o. ⁹/₁₁ 1736, till väsentlig del afhandlande Orrfelt-Ekengrenska saken. Om hans död se äfven Inger Palms inlaga till domkapitlet, dat. mars 1756, AC.

³ Om Inger Palm under hennes andra änkestånd se, förutom i de två föreg. noterna anförda källor, främst *Sorgekväde vid Inger Palms begrafning* ²⁸/₁₁ 1773, författadt af hennes son SIMON P. SUNDIUS. Som Östra Sallerups kyrkböcker för denna tid förstördes vid prästgårdens brand 1792, framgår hennes dödsdag, ²⁸/₁₀ 1773, säkrast af detta sorgeskvåde; den långa tid, som förgick mellan dödsdag och begrafning, gör sannolikt, att begrafningen var ståtlig. Se vidare uppgifter i de bevarade delarna af *Östra Sallerups kyrkböcker* samt Inger Palms egenhändigt undertecknade rötsedel vid prästval i Östra Sallerup 1764, förvarad bland AC, så lydande: »Emedan ålderdom ock

annan kropsswaghet förhindrar mig at effter min hierteliga åstundan besöka Guds huus, ock i dag, då åter en siälaherde af församlingen kommer at wäljas; så har jag härmedelst skriffteligen welat i ödmuikhet min röst aflämna uppå första profsprädikanten. Sallerup d. 2 december 1764. I. Palm». Denna namnteckning är återgifven s. 359.

Sld. 360. ¹ Om Inger Palms två söner med Mathias Sundius se *Östra Sallerups FB* ²⁹/₁₀ 1727 o. ⁴/₁₀ 1728. Sonen Johannes Simon, som föddes ²⁹/₁₀ 1727, bars till dopet af mostern Margareta Palm, och faddrar voro jungfru Brita Catharina Sinia, jungfru Greta Knopf, morbrodern Rutger Palm, öfverstelöjtn. Carl Detlof Balck samt en löjtnant Schreiber. Sonen Simon Petrus, som föddes ⁴/₁₀ 1728, bars till dopet af fru Greta Schreiber, och faddrar voro kaptenen Nils Ekengrens hustru Eva Lisa Orrfelt, jungfru Brita Catharina Sinia, morbrodern Peter Palm, öfverstelöjtn. Carl Detlof Balck samt mormoderns kusin majoren Berndt Simon Ingelotz, nobil. Ingelotz (se Släktafla 16). Om den yngre broderns lefnad och om den gren af släkten Sundius, som från honom utgått, se CAVALLIN II, s. 221—222, m. fl. st. samt LEIJONHUFVUD, *Ny svensk släktbok*, s. 529—530.

² Om Elisabeth Corvin och Hans Horster se ingående upplysningar i Nils Hofverbergs anteckningar om Palmeska släkten, *LUB* (om dessa anteckningar se not 1 till s. 10). Se äfven CAVALLIN V, s. 163—164. Om Hans Horster skrifver Eric Palme i bref till sonen Johan Palme ²⁵/₁₀ [1807] följande ord: »Den gamle ährl^o prosten Horster i Esphult är död». *PSA*.

Sld. 361. ¹ Om Nicolaus Robelius, hans giften och hans lefnadsöden i öfrigt se CAVALLIN V, s. 112—113, SJÖSTRÖM, s. 86, samt Robelii inlagor till domkapitlet bland *AC*; främst märkas här inlagor af data ²⁵/₁₁ 1730 (om svägerskan Inger Palms nådårsförhållanden), ⁸/₁₀ 1736, ²⁹/₁₀ 1738, ⁴/₁₀ 1738, ⁴/₁₀ 1739 (om en ryttmästare Christopher Lydendahl — heltvisst icke Margareta Palms man — som synes varit pietist eller åtminstone haft särmeningar i religionen), ²⁷/₁₀ 1741 (med ingående själfbiografiska upplysningar och äfven uppgifter om hans släkt), ²¹/₁₀ 1743 (om dotterns stundande gifte med Hans Westerdahl), ⁹/₁₀ 1746 (om processerna till följd af tredje äktenskapet). Om processerna med tredje hustruns släktingar se utförligt i *Gärds härads dombok* 1746 passim, främst ¹⁴/₁₀, *Gärds häradsrätts arkiv*, *LLA*.

² Nicolaus Robelii och Margareta Palms kända barn voro: 1) Sonen Simon, född 1720, döpt ⁴/₁, enl. *Christianstads FB* ⁴/₁ 1720. Det är uppenbarligen denne son, om hvilken de barnlösa Olof Palm och Brita Sundia skrifa i sitt inbördes testamente af ²⁰/₁₀ 1757, genom hvilket de skifta ut sina ägodelar på de fattigare bland sina nära fränder. Bland desamma uppräknas: »En af Herr Westerdahls barn uthi Cimbrishamn, som studerar, eller yngsta flicke barnet, ty Robelius har igenom sin oförnuftiga förläfnings med en soldatetös twärt emot alla sina morbröders willja och wetenskap gjordt sig förlustig af all arfwedel i mitt bo». *Färs häradsrätts arkiv*, *LLA*. 2) Sonen Niclas, såsom namnet skrives i *Västra Vrams FB* ²¹/₁₀ 1725, då han döptes; han föddes ²⁴/₁₀. Om denne

son meddelar SJÖSTRÖM, s. 248, att han blef inskrifven i Skånska nationen 1741, men dog som student i Lilla Råby vid Lund ²⁴/₈ 1743. 3) Dottern Anna Maria, född ¹⁶/₈ 1731, enligt *Västra Vrams FB* ¹⁷/₈ 1731. Hennes öden äro okända. 4) Dottern Greta, gift med kyrkoherden i Arrie (från 1772) Hans Westerdahl (tidigare vice pastor i Simrishamn, se ofvan i denna not). Om denna dotter se CAVALLIN II, s. 70, V, s. 113, samt SJÖSTRÖM, s. 204. Sistnämnde författare angifver hennes födelseår till 1720, hvilket skulle betyda, att hon och brodern Simon, som med visshet föddes på sommaren detta år, varit tvillingar. Heltvisst har Sjöström sin siffra genom åldersuppgiften i *Arrie DB* ⁹/₁₂ 1796, där hon säges hafva dött vid 76 års ålder. Att Nicolaus Robelii dotter Greta Robelia var gift med Hans Westerdahl, framgår med visshet af bl. a. *Gärds härads dombok* ¹⁴/₁₀ 1746, *Gärds häradsrätts arkiv, LLA*.

Sld. 362. ¹ Vid Gilius Palms begrafning utdelades tvenne olika sorgekväden. Citatet är hämtadt ur det, hvars titel förkortad lyder: »Christelige dödztanckar . . . då för detta . . . Herr Inspectoren Gilius Palm . . . blef uti hög förnäm församblings närvaro till sin hwijlokammar ledsagat, som skiedde i Skurups kyrka den 20 nov. 1734». Detta kväde är anonymt. Det andra kvädets titel lyder förkortad: »Enfaldig sorge qwad, då för detta wähläreborne, ädle och wählbetrodde Inspectorens ock Arendatorens wid halfwa Swaneholm ock Bröda godz . . . Hr Giliu Palms andelösa lekamen blef till sitt hwilorum i jorden beledsagad, som skiedde uti Skurups kyrckia den 20 novembris anno 1734 . . . författad af den salige dödas Sörjande Enda Svåger». Gilius Palms ende svåger var Samuel Sinius, sedermera kyrkoherde i Norra Åsum. Det är att märka, att de tre begynnelsebokstäfverna i den såsom en underskrift anbragta författare-signaturen tillika äro initialerna i namnet Samuel Ericsson Sinius. Som Samuel Sinius år 1734 endast var tolf år gammal, synes det föga sannolikt, att han var den verklige författaren, ehuru kvädet tryckts i hans namn. Jfr not 3 till s. 427.

Sld. 363. ¹ Om Gilius Palm såsom inspektor på Svaneholm och Brodda se, förutom de i föreg. not anförda begrafningsverserna, bl. a. följande källor: *Vemmenhögs härads dombok* vintertinget 1734, Gilius Palm till kronolänsmannen Hans Hellstöm ²⁹/₁ 1734, kyrkoherden Ifver Barfoth till dens. ¹⁰/₁ 1734, allt i *Vemmenhögs häradsrätts arkiv, LLA*. Gilius Palm skrifer i anförda bref: »Och som jag omöyel. sielf för andra emellan kommande hinder och härskapetz ankomst ifrån Danmark får bewista detta ting» etc. Ifver Barfoth skrifer i anförda bref: »... emedan H. Inspectoren Palm kommer att resa bort under tillstundande ting påstående med sitt härskap...» Saken gäller ett svårt horsbrott bland underlydande till Svaneholm. Kyrkoherden förmenar, att Palm ej bedrifver aktionen mot de brottsliga med tillräcklig kraft, i det han bl. a. skrifer: »Jag talte i går med H^r Inspector Palm, som sade, at han wille skrifwa H^r Hellström till och skicka honom citationen. Gud wet, om så skier, ty jag tycker, att dett går ganska lamt till med den»a saken». — Uppgifterna om godsen Svaneholm och Brodda och deras uppdelning på två inbördes stridiga parter, en svensk och en dansk, äro

hämtade från en anonym, den 10 maj 1815 daterad »Historisk och topographisk beskrifning öfver Skurups socken och pastorat», befintlig i vol. 18 af *Collectio Rönbeckiana*, LUB. Denna sockenbeskrifning synes vara grundlig och pålitlig. Uppgifterna äro kontrollerade såväl genom *Malmöhus läns jordeböcker*, KA och LLA, som genom ANREP, *Svenska adelns ättartaflor* II, s. 145—146, samt *Danmarks adels aarbog* XXVIII, s. 461.

Sld. 364. ¹ Se not 1 till s. 360.

² Brunnby kyrkböcker hafva brunnit upp, hvarför man därifrån ej kan ernå någon kunskap om bröllopet. Att det ägde rum i slutet af september 1734, framgår af följande rader ur samma sorgekväde vid Gilius Palms död, som citerats i texten s. 362:

»Han dog, då han sin brud nys hämtat uthi huset,
Då hon skull börja först i werlden lefwa nögd.
När timlig lyckans sol tyckts gie dett bästa liuset,
Straxt slocknar then och wänds: gråt höres nu för frögd.
Hon saknar nu sin wän, då hon knapt fiorton dagar
Fåt ägan' som en skatt, från himmelen sig sänt».

Det är utan tvifvel dessa rader som utgjort grunden till den hos ÖRNBERG V, s. 380, och annorstädes förekommande uppgiften, att Gilius Palm ingått gifte 14 dagar före sin död. Att hans hustru var Eric Sinii äldsta dotter, Brita Catharina Sinia, framgår uttryckligen bl. a. af bouppteckningen efter henne. Se härom not 1 till s. 402.

³ *Skurups DB* 1734: »D. 8 octobr dödde H^r Inspect. Gilius Palm på Swaneholm, des åhlder 35 åhr och 7 månader och blef begrafwen d. 20 novembr». Om de tryckta sorgekvädena se not 1 till s. 362.

Sld. 365. ¹ Hvad här meddelats om Jacob Palm är grundadt till väsentlig del på hans måg Nils Hofverbergs anteckningar om Palmeska släkten, LUB. Om dessa anteckningar se not 1 till s. 10; de äro särskildt utförliga om antecknarens svärfader Jacob Palm. Emellertid hafva vid genomgången af AC äfven samtliga Jacob Palms inlagor till domkapitlet samt bref till biskop och andra studerats och antecknats. Af särskildt intresse äro bref eller inlagor af följande data: s. d. (mottaget ²¹/₈) o. ¹¹/₁₂, 1728, ²¹/₈ o. ¹⁸/₁₂, 1729 (dessa tidigare inlagor mest om hans svårigheter i Hardeberga och hans önskan att komma därifrån), ²⁰/₈ 1732, ¹⁶/₈ 1735 (om skolförhållandena i Efveröd), ²⁰/₁ 1735 (till kyrkoherden R. Broocman i Norrköping om en af denne projekterad nyttigt hushållsbok), ¹²/₈, 1740, ⁹/₈ 1740 (intimt bref till professor Magnus Rydelius, som han titulerar »Min gunstige H^r Morbroder»), ¹⁰/₈ 1741 (om den stora vanligheten af barns kväfvande i sängen och om åtgärder emot denna »wårdslöshet»), ¹¹/₁, 1743 (om adelns förakt för kyrklig liksom världslig lag), ²¹/₁ 1743, ¹/₈ 1752, ¹⁴/₁ 1756, ⁸/₁₂ 1757, ¹⁸/₁ 1760 (bl. a. om sina barn), ¹⁴/₁ 1761, ¹⁸/₄ o. ²¹/₈ 1762, ⁹/₈ 1762 (om Hans Westerdahl). Änkan »Caisa Fried. Weltzin» underrättar ²⁴/₁ 1772 om makens död, AC. — Se om Jacob Palm och hans familjeförhållanden äfven *Efveröds FB* ²⁴/₈ 1732, ¹⁰/₈ 1734, ⁶/₄ 1737, ³/₄ 1740,

¹⁰/₁₁ 1743, ¹⁰/₁₁ 1745, ²¹/₁ 1748, ²¹/₁ 1751, ¹¹/₆ 1753, ²⁶/₁ 1758, ⁹/₁₀ 1763 etc., *Efveröds VB* Palmsöndag 1765, 15:e sönd. efter tref. 1765, *Efveröds DB* ²¹/₁₁ 1735, ¹⁰/₁ 1741, ²¹/₁₁ 1744, ⁹/₁₁ 1745, ¹⁴/₆ 1748, ⁹/₁ 1751, ¹⁰/₄ 1752. — Den omdömda, år 1756 tryckta »tractaten» (det citerade omdömet är Nils Hofverbergs) föreligger i tvenne till titeln i det allra närmaste lika, men till innehållet och omfånget alldeles olika editioner, båda författade af Jacob Palm, enligt BYGDÉN, *Svenskt anonym- och pseudonym-lexikon*, sp. 502. Jacob Palm har äfven utgifvit en i Lund tryckt likpredikan öfver en Malte Ramel. Om en oriktighet i den i texten anförda titeln å den disputation, för hvilken Jacob Palm presiderade se not 1 till s. 411. — Jacob Palms framför samtliga syskonen goda ekonomiska ställning påpekas uttryckligen i och framgår tydligt af Olof Palms och hans hustrus i not 2 till s. 361 omdömda testamente; se härom not 2 till s. 407.

Sld. 366. ¹ Hvad här meddelats om Peter Palm är grundadt till väsentlig del på den biografi öfver honom, som ingår i den af hans samtida SOMMELIUS författade *Skånska clereciets historia*, del III (endast denna del utkom), s. 223—225. Denna biografi är af så mycket större värde, som dess förf., enligt samma arbete s. 152, i sina studier stått »under Regiments Predikantens och Collegæ Sch. Magist. Pet. Palms handledande». Emellertid hafva för Peter Palm såväl som för Jacob Palm vid genomgången af *AC* studerats alla där befintliga bref, inlagor m. m. af honom. De viktigaste äro af följande data: ²¹/₆ 1727 (se not 1 till s. 411), ²⁰/₆ o. ²⁰/₆ 1733, ⁹/₁₁ 1734, ¹⁰/₁₁ 1735, ²⁰/₆ 1740 (dessa tidigare bref mest om hans befordran o. dyl.), ⁹/₁₁ 1749, ²⁰/₆ 1750 (om tvister med en kornett Carl Uppendick), ¹⁴/₆ 1751 (bl. a. om hans svaga hälsa). — Om Peter Palm och hans familjeförhållanden se äfven *Lunds FB* ²⁰/₆ 1736, ¹⁹/₆ 1737, ¹/₁₁ 1738, ²⁰/₆ 1740, ¹⁰/₆ 1741, *Löfvestads FB* ⁹/₁₁ 1742, ⁴/₁₁ 1743, ⁹/₁ 1745, ²⁶/₄ 1746, ²¹/₁ 1747, ²¹/₆ 1749, ²¹/₁ 1753, ²⁰/₄ 1754, ¹¹/₆ 1755, *Löfvestads DB* ¹/₁ 1744, ²⁰/₆ 1745, ⁹/₆ 1747, ⁹/₁₁ 1750, ¹⁴/₁₁ 1753, ¹⁰/₁ 1754, ⁹/₆ 1760. — Se äfven trenne tryckta kväden, nämligen ett sorgeskvåde vid teol. stud. Jacob Nehrman's begrafning ¹⁰/₁₀ 1727, författadt af Peter Palm, samt två bröllopskväden vid Peter Palms och Catharina Elisabeth Krögers bröllop ¹¹/₄ 1752, det ena författadt af Peter Palms styfson Christian Kemner. — Om Beata Magdalena Sinia se s. 423 med not 1. Om Peter Palms dotter Catharina, som upptogs såsom eget barn af farbrodern Olof Palm, se flerstädes i kap. »Olof Palm i Frenninge», i sht s. 400, 403—404. Om Peter Palms ekonomiskt bekymmersamma ställning se äfvenledes i senast anförda kap., i sht s. 407 med not 2.

OLOF PALM I FRENNINGE.

Sld. 369. ¹ Här lämnade uppgifter om Frenninge och Vollsjö kyrkor och församlingar äro grundade, förutom på besök å orten, främst på den beskrifning af dessa

församlingar, upprättad och undertecknad af Olof Palm, hvilken tillkommit genom en student Hornells bedrivande och numera i original förvaras i vol. 13 af *Collectio Rönbeckiana*, LUB. Se om dessa Hornellska sockenbeskrifningar från Frosta och Färs härader not 1 till s. 308. Denna beskrifning öfver Frenninge och Vollsjö är odaterad, men stammar heltvisst liksom de öfriga från 1746 eller möjligen 1747.

Sid. 371. ¹ Se om Clemens Curtilius, hans förseelser och brott CAVALLIN III, s. 141—143, samt flertalet af de källor till hans mellanhafvanden med Olof Palm, som anföras i not 1 till s. 375. Till Curtilii där anförda inlaga till domkapitlet af ²/₁ 1729 finnes bilagd en förbön för honom, undertecknad af ett flertal bönder. Åberopande kyrkolagen förklara dessa sig vilja höra allenast Curtilius, ej Palm. Endast sympati för Curtilius, ingen ovilja mot Palm präglar suppliken. Curtilii goda och vänskapsfulla förhållande till sina församlingsbor intygas af såväl denna som åtskilliga andra handlingar bland AC och annorstädes. Se om den Curtiliska saken notiser å s. 425 o. 477. Den kunde vara värd en närmare undersökning.

² Uppgiften, att Olof Palms första gudstjänst i pastoratet ägde rum första advents-söndagen 1733, återfinnes i hans egen, i not 1 till s. 369 anförda sockenbeskrifning. Emellertid säger han i inlaga till domkapitlet ²/₈ 1733, AC, att han »nu snart i fem åhr wijd dessa församlingar uthi fattigdom och med oräckneliga förtretligheter både uthi och uthom ämbetet arbetat hafwer». Curtilius säger i bref till biskopen ²/₈ 1730, AC, att hans »suspensionstijd warat öfwer halfft annan åhr tijd». Dessa tre uppgifter kunna förefalla något motsägende, men det vill synas, att de kunna förenas på sätt som i texten angifves.

³ Se s. 347 o. 355—356.

Sid. 372. ¹ Om Lunds universitet under Olof Palms studietid se WEIBULL-TEGNÉR, i sht I, s. 170—171. Om Andreas Rydelius se, förutom fortsättningen af detta kapitel, främst BRING, *Minne öfver And. Rydelius*, samt EKLUND, *Andreas Rydelius och hans lifsåskådning*.

Sid. 373. ¹ Om källan till dessa uppgifter rörande klockareinkomsterna i Östra Sallerup och Långaröd, nämligen 1696 års relation om de ecklesiastika inkomsterna därstädes, se not 1 till s. 336. — Om Olof och Jacob Palm vet man icke, att de någon sin konditionerat, detta i stark motsats till de yngre bröderna Peter och Rutger, om hvilka ingående uppgifter i detta hänseende föreligga (se s. 365—366 samt 411).

² Om Olof Palm såsom prebendekommisminister se CAVALLIN III, s. 143; om hans goda förhållande till Jacob Benzelius se bl. a. s. 374.

Sid. 375. ¹ Om Olof Palms mellanhafvande med Clemens Curtilius se främst följande inlagor till domkapitlet eller bref till biskopen: från Clemens Curtilius ²/₁ 1729, ²/₈ 1730, från Clemens Curtilius och hans hustru Elisabeth Nubb ²/₈ 1729, från Olof Palm ²/₈ o. ²/₈ 1729, ²/₈ 1733, från Eric Sinius ²/₈ 1, ²/₈ o. ²/₈ o. ²/₁ 1732, allt bland AC. Curtilius skrifver ²/₈ 1730 bl. a. följande: »Högwördigste Fader och Biskop, det är den

ewige och allzmecktige Guden allena bekant, utj hwadh hiertans sårg och ängzlan iag fattig förföljder prästman såsom een främbling här på orten måste lefwa, i synnerheet att iag alldeles skall wara afstängdt ifrån min predickstohl, hwartill den högtbesittne Guden och högsta öfwerheeten på jordene mig kallat hafwer, så mycket meera som många Gudz barn, som warit under min siäla wård, der öfwer sig beklagat, at dhe icke kunna understundom få någon tröst af dhe gáfwor, den alldra högste Guden till sitt heliga namns ähra mig förlänt hafwer». Se i not 2 till s. 371 ett utdrag ur Olof Palms inlaga af ²⁹/₆ 1733. Han börjar denna supplik så: »Sedan det nu behagat den högsta Guden genom döden at sluta den långwariga och för mig både förtretliga, såsom och medelst sidsta commissionens underhållande ganska kåstsamma Curtiliska actionen . . .»

² Olof Palm till biskopen ²⁹/₆ 1729, AC.

Sid. 376. ¹ Om de omständigheter, hvarunder Olof Palm blef kyrkoherde i Freninge och Vollsjö, se Olof Palm till domkapitlet ²⁹/₆ 1733, Lars Gemzæus till domkapitlet ¹⁰/₆ 1733 med två bilagor nämligen en förklaring af allmogen i Vollsjö, dat. 3:e sönd. efter tref., samt ett votum af grefve Bengt Frölich, dat. ¹⁰/₆ 1733, allt bland AC. Gemzæus säger sig till domkapitlet öfversända båda församlingarnas enstämmiga förklaringar, att de önskade få Olof Palm till sin kyrkoherde.

² Dessa uppgifter om Bengt Frölich äro väsentligen hämtade från ANREP, *Svenska adelns ättartaflor* I, s. 888—889, samt HENNING, *bidrag till kännedomen om de religiösa rörelserna i Sverige och Finland efter 1730*, s. 127—128.

Sid. 377. ¹ Bengt Frölichs bland AC förvarade votum (se not 1 till s. 376) börjar sålunda:

I. N. I.

Evang. Johan. 3. v. 24. E. Johan. 4. v. 34.

Såsom denna församlingens ledamöters vota fordras till detta vacanta prediko embetet besettande och man har funnit igenom erfarenheten uti så långa tider, huru olyckligt ofta menskliga wahl och vota i detta angelägna måhlet uthfallit, alt så emedan detta är en sak, som så högeligen angår Gudz heliga nams ähras utbredande och många siälars ewiga wälfärdz befrämjande, derföre ock aldranogast bör i acht tagas, att man för sitt wahl och votum inför den stora härliga Gudens domstohl intet må komma på ett swårt answar, så håller för min dehl före, att wij här i församlingen göra best till Gudz heliga nams ähra och war egen nytta samt predikantens stora tröst och frimodighet, att wij med djupaste wördnad hemskiuta den stora Guden wahlet sielf etc. I sitt votum yttrar Bengt Frölich ej ett ord eller en antydan om Olof Palm. Där emot skrifwer häradsprosten Lars Gemzæus ¹⁰/₆ 1733 till domkapitlet (se not 1 till s. 376) om Bengt Frölichs ställning till prästvalet följande: »Högwällb. H^r Grefwen och Öfwerst Lieutⁿ Frölich gaf och sin skriftliga mening tillkänna, som här och skickas. Jag frågade då Hr Grefwen, om han hade något emot Hr Palm som nu på 5te åhret effter Ven^{di} Consistorij förordnande haft församblⁿ under siählewård? Swarade han ney.

Berömbde Hr Palm och ställdtet under Gudz Alltmäcktigas råd och wälliande, så att, om lotten föll på Hr Palm, skulle han wara där med förnögd».

Sid. 378. ¹ Fadern, Carl Gustaf Frölich, var känd för en säregen religiositet. På Carl XI:s tid uppträdde såväl i Sverige som i Tyskland och Holland en Eva Margareta Frölich, som uppgifves hafva varit syster till Carl Gustaf Frölich, med profetiska uttalanden på ett uppseendeväckande vis. Se om Carl Gustaf Frölich bl. a. BRULIN i *Nordisk Familjebok*, 2:a uppl., IX, s. 63—64, om Eva Margareta Frölich bl. a. *Biographiskt Lexicon öfver namnkunnige svenska män* V, s. 97—98.

² Så skrifver Bengt Frölich t. ex. ^{10/11} 1732 till Andreas Rydelius om huru det är, när »tron är riktig ock Gud bor i ås, ty då et helt annat lif ock lius utj menniskian upgår, än hon tillförendet utj otron hade, ock det lifwet ock liuset är sanning, ock den, som unfått det, han känner igen Christj röst eller ord». Orig. bland *Handlingar, Religionsmål, LDA*. Många liknande ställen kunde anföras. Se äfven Bil. 21.

Sid. 381. ¹ Den allmänna karakteristik af Bengt Frölich och de biografiska fakta om honom, som här gifvits, äro grundade dels på framställningen hos HENNING, *Bidrag* etc. s. 127—135, dels och till nästan alla delar på själfständiga forskningar, hvarvid af källorna till Bengt Frölichs historia följande blifvit genomgångna: alla inlagor af Bengt Frölich och handlingar rörande honom bland *AC*; likaledes allt, som finnes bland *Handlingar, Religionsmål*, samt i berättelserna öfver *Prostvisitationer*, båda i *LDA*, medan domkapitlets *protokoll* endast på enstaka punkter kommit till användning; *Färs härads domböcker* 1741—1743 samt de härtill hörande *Inneliggande handlingar, Färs häradsrätts arkiv, LLA*. Det här uppräknade utgör hufvudkällorna till kunskap såväl om Bengt Frölichs personliga utveckling som äfven om Olof Palms förhållande till honom. De af Henning nyttjade källorna i Göta hofrätts arkiv samt bland justitierevisionens papper i Riksarkivet torde i förenämnda hänseenden gifva särdeles föga; hvad de gifva, inskränker sig hufvudsakligen till ett antal delvis mycket viktiga fakta och data, hvilka nämnde förf. på ett heltvisst tillfredsställande vis extraherat. Hennings framställning af de Frölichska striderna synes genomgående vara särdeles pålitlig, hvad fakta och data samt den yttre processuella utvecklingen beträffar. När det åter är fråga om uppfattningen af lynnen och karakterer samt i synnerhet om meningsbrytningarnas lefvande innebörd och händelsernas inre utveckling, ger Henning intet. Dessa problem, som äro de väsentliga, synas icke hafva existerat för denne författare; i den mån han af framställningens kraf nödgas beröra dem, nöjer han sig med schablonmässiga omdömen och intetsägande fraser. Stundom blifva dessa omdömen eller fraser missvisande eller rentaf oriktiga. Några exempel! Påståendet (s. 128), att »Frölich icke omfattat den ädlare pietismen hvarken med hjertat eller hufvudet» har sin grund endast däri, att förf. icke följt den utveckling, som ledde till Frölichs svåra förlöpningsar emot slutet. När förf. (s. 131) säger, att Frölichs lärosatser »i allmänhet kunna sägas vara ett blott återuppreparande af hvad Dippel yttrat», har han möjligen

rätt så till vida, att Frölich törhända icke uttalat någon lärosats, som icke gjorts gällande af Dippel, men han förbiser, att det väsentliga i Frölichs religiösa lif, det karakteristiska för hans fromhetstyp, icke var dessa Dippelska lärosatser, utan något helt annat, som icke hade mycket med Dippel att skaffa. Frölich har aldrig, såsom Henning (s. 131) påstår, gjort gällande, att honom »tillkomme det egentliga läroämbetet i församlingen»; hans läggning och anda var icke förkunnarens. Ett särdeles betecknande exempel på hos Henning talrikt förekommande schablonmässiga och oriktiga omdömen utgör hans uppgift (s. 128), att Frölich år 1732 vände sig till Andreas Rydelius »med sina tvifvelsmål». I Frölichs bref till Rydelius finnes ej en skymt af tvifvelsmål, lika litet som i något annat uttalande af honom; bergfast visshet och öfvertygelse möta öfverallt. — Att den uppfattning af Bengt Frölichs lynne och anda, som här framlagts, är i det väsentliga riktig, torde bestyrkas af den följande framställning med dess noter samt Bil. 19—22. Hvad särskilt beträffar påståendet, att Bengt Frölich ej läste mycket, stödes detta ingalunda blott på hans stil och framställningssätt, utan på flera direkta uttalanden af honom, t. ex. i 7:e punkten af den som Bil. 21 delvis aftryckta förhørsberättelsen; Frölich säger här, att han nästan blott läser Bibeln. Att han läst något, men ej mycket, af Dippel, erkänner han i brefvet till Andreas Rydelius af ²⁴/₁ 1733 (se not 1 till s. 384).

² Om Olof Palms samtal med Bengt Frölich intill den egentliga kätteriförföljelsens början år 1734 se främst följande källor: Olof Palm till domkapitlet ¹⁶/₁₁ 1733 (Bil. 20), Bengt Frölich till domkapitlet ¹⁸/₄ o. ²⁸/₈ 1734, domkapitlet till K. M:t ²⁹/₈ 1736, äfvensom Frölichs i not 1 till s. 384 anförda brefväxling med Andreas Rydelius, allt bland *Handlingar, Religionsmål, LDA*.

Sld. 382. ¹ Bengt Frölich till domkapitlet ²⁹/₁₁ 1735, *AC*.

Sld. 383. ¹ Bengt Frölichs egna framställningar af sina eskatologiska och apokalyptiska tankar och fantasier äro i regel så långt utdragna, att af utrymmesskäl ingen här kunnat anföras i hela sin utformning. Därför har, i Bil. 21, intagits en samlad dylik fantasiskapelse, sådan den mera koncentrerad framställes i berättelsen öfver förhöret med Frölich ¹⁰/₆ 1735. Större delen af det 43 folio-sidor starka bref till Andreas Rydelius af ¹⁷/₁₁ 1732, hvarur ett utdrag om de eviga straffen anføres såsom Bil. 19, fylles af eskatologiska och apokalyptiska fantasier; mot slutet förekommer en framställning af skapelsen, Lucifers fall, helvetet och den slutliga återställelsen, som mycket liknar framställningen i slutet af Bil. 21, men som är vida mer ingående, äfven djärfvare och intressantare. Utrymmet har förbjudit dess införande här. — Här har ingalunda afsetts att gifva någon samlad framställning af Bengt Frölichs afvikande meningar i läran. Under samtalen med Olof Palm synes han hufvudsakligen drivit de i texten nämnda satserna om dopet (detta dock minst), nattvarden, personerna i gudomen samt apokatastasis, hvarjämte han äfven gick till rätta med det yttre kyrkoväsendet. Gifvetvis har han dock äfven nu drivit åtskilliga andra satser, som vid senare tillfällen spela

en större eller mindre roll, t. ex. den grundläggande satsen om det inre ljuset eller ordet (se Bil. 22, midt på s. XLII, samt not 2 till s. 378). Bland de af Bengt Frölich omfattade lärosatserna finnas flera, som icke voro vanliga bland pietister. En af dessa refereras i punkt 19 af den såsom Bil. 21 delvis aftryckta förhørsberättelsen sålunda: »Polygamien hade han tilförena trodt wara tillätelig och presterna endast wara förbundna til monogamie, men hafwer nu ändrat sin mening, efter han besinnar, at en christen icke bör lämna sina begärelser tygeln, utan twinga köttet med fasto och bön och winlägga sig om det, som tienar til fulkomlighet.» — Om den starka makt, bilder och liknelser hade öfver Bengt Frölichs religiösa lif, vittnar den i Bil. 21 aftryckta 16:e punkten af meromnämnda förhørsberättelse, där Frölich säger sig under lång tid hafva varit i en viktig fråga vilseledt endast genom en missvisande liknelse.

² Domkapitlet till K. M:t ²⁰/₈ 1736, *Handlingar, Religionsmål, LDA*.

Sld. 384. ¹ Denna brevväxling förvaras, Bengt Frölichs bref i original, Andreas Rydelii bref i koncept, bland *Handlingar, Religionsmål, LDA*, och utgöres af följande fem bref: Frölich till Rydelius ¹¹/₁₁ o. ¹⁰/₁₉ 1732, ²⁴/₁ 1733, Rydelius till Frölich ⁴/₁₉ 1732 och sine dato (vid nyårstiden 1733). Samtliga bref äro särdeles långa. Ur Frölichs bref af ¹¹/₁₁ 1732 anföres ett utdrag såsom Bil. 19, och brefvet omtalas i not 1 till s. 383. Om Hennings missuppfattning af denna brevväxlings innebörd se not 1 till s. 381. — Andreas Rydelius förklarar i sitt senare bref, att vidare korrespondens är omöjlig, enär Frölichs »upsåt icke är at låta sig af Gudz ord underrätta». Han skriver: »Synes H. w. H^r Grefwen hålla alla sina tanckar ock infall, då han talar om de gudomeliga sakerna, för at wara den Helige Andas ingifwelser». Gentemot detta fastslår Rydelius, att de »meningar, som H. w. H^r Grefwen menar wara Gudz Andas wärck, intet annat är än ett blindt förlitande på Democriti autorite» (törhända är det härifrån Henning hämtat sitt i not 1 till s. 381 anmärkta oriktiga och öfverskattande omdöme om Dipfels betydelse för Frölich). Rydelius anbefaller slutligen i anförda bref Frölich att läsa »Gudz ord med ödmuikt och lydigt sinne». Det är gifvet, att sådan ton och sådana uttalanden måste djupt sår Bengt Frölich.

Sld. 385. ¹ Se t. ex. inledningsorden i Bil. 20.

Sld. 386. ¹ Bengt Frölich till domkapitlet ²⁰/₈ o. ¹⁸/₄ 1734, *Handlingar, Religionsmål, LDA*.

² Se föreg. not! Frölich anför flera skäl till sitt uteblifvande från det förhör hvar till han af domkapitlet kallats, sålunda t. ex. sjuklighet (¹⁹/₄) samt det hos HENNING, *Bidrag* etc., s. 129 omtalade skälet, att Rydelius ej borde vara domare i egen sak (²⁸/₈). Såsom det dräpande hufvudskälet framstår emellertid det i texten anförda.

³ Den mest betydelsefulla af dessa skrifter är Bengt Frölichs långa inlaga till domkapitlet af ²⁷/₁₁ 1735, förvarad bland AC (liksom öfriga där befintliga källor till Frölichs historia förbisedd af HENNING). Han skriver här bl. a.: »Gud hielp den som står till att hielpa! Jag tror att den som seer, att korpen är swart, bör inte låta inbilla sig, att han

är wit. Iag tillstår och, att iag hafwer en sanferdig afsky för legoherdar, för hwilcka Guds Son ey förgefwes warnat*. Frölich återopar Guds löfte, att »den tid skall komma, att ten ena brodern ey skall lära then andra, utan the skola alla warda lärde af ten Heliga Anda», och han utropar: »Gud, för Christj skull, lätt os åter träda in utj den första kerleken igen!» Han utför äfven rätt ingående pietisternas vanliga Babel-liknelser.

Sid. 387. ¹ De anförda verserna äro hämtade ur ett särdeles långt poem, dateradt Vollsjö ¹/₁ 1735 och befintligt bland AC (oriktigt lagdt såsom bilaga till Frölichs inlaga af ²⁹/₁₁ 1735). Större delen af detta poem upptages af temat om Babel och skökan, utfördt i delvis mycket grofva variationer. Andra verser finnas intagna här och hvar i Frölichs skrifter (törhända ej alla författade af honom). I sin inlaga till domkapitlet af ²⁸/₃ 1734 talar han om af honom författade »biffogade vers», hvilka dock nu synas vara förkomna.

² De i Bil. 21 icke aftryckta punkterna i berättelsen om förhöret ¹⁰/₃ 1735 handla om följande frågor: 2) om skadligheten af prästeståndet såsom riksstånd; 3) om fri religionsutöfning; 7) om bibelns värde (se not 1 till s. 381); 8) om filosofiens skadlighet; 9) om akademiernas förkastliga världslighet; 10 och 11) om personerna i gudomen; 12) om arfsynden; 13) om Kristi förhållande till synden; 14) om dopet; 15) om hedniska barns salighet; 19) om polygami (se not 1 till s. 383); 20) om apokatastasis (vida mindre utfördt än i Bil. 19).

³ Se om själfva processerna HENNING, *Bidrag* etc., s. 130—132.

⁴ Ett godt exempel bland många, som kunde anföras, på huru Bengt Frölich under dessa år var mycket borta och huru grefvinnan med sina söners bistånd svarade för gården, gifves hos L. Gemzæus och J. M. Pontoppidan till domkapitlet ⁹/₃ 1737, AC, där de redogöra för en öfverläggning med allmogen i Frenninge och Vollsjö om Vollsjö kyrkas reparation. Viss förbindelse afgifves här af »H^{rar} Grefwar Frölicker, som på sin Fru Moders wägnar woro närwarande».

Sid. 388. ¹ Se om denna nattvardsfråga 1736 Olof Palms (såsom Bil. 22 aftryckta) inlaga till domkapitlet ¹⁰/₃ 1736, AC, samt domkapitlets protokoll ²⁰/₃ 1736, LDA. I detta protokolls 12:e paragraf refereras Olof Palms inkomna inlaga, hvarefter det heter: »Swaras, det han har att förhålla sig effter ed och ämbete, i synnerhet der hon skulle fortfara att påstå den willfarelsen, at Fadren är större än Sonen i hänseende till gudomen och at en oomvänd präst ey kan wisa någon rätta vägen el. rättel. predika Gudz ord». Med ordern till Olof Palm att förhålla sig effter ed och ämbete afses gifwetvis, att han skulle vägra grefvinnan nattvarden o. s. v., därest hon framhårdade i sin vantro.

² Enda källan till denna sorgliga händelse är Olof Palms inlaga till domkapitlet af ¹⁸/₁ 1740, befintlig endast i en afskrift bland AC. Han skrifver: »Som jag af Wählbemälte Her Öfwerste Lieutenant [= Bengt Frölich] är worden anmodad, at nästkommande lögerdag d. 19 hujus begrafwa samma grefwinna, så har jag funnit mig föranlåten, at hos Högwürdige Her Biskopen och Max. Ven. Consistorium i ödmuikheet förfråga,

huru med hennes begrafning förhållas skall i hänseende thertill, at hon på några åhrs tid afhållit sig ifrån den heliga nattwardens begående och äfwen uti sitt yttersta ej blefwit dehlacktig af densamma. Ty ehuruwähl hon tå låtit kalla mig till sig och begärt, det wille jag henne med then helige nattwarden betiena, så har jag likwähl ej underståt mig sådant, i synnerhet som hon ibland annat ej welat tillstå sig hafwa någon ånger öfwer thet, at hon så länge afhållit sig ifrån detta dyra nådemedlet». — Om domkapitlets ståndpunkt i själfva sakfrågan se föreg. not!

Sld. 389. ¹ Färs häradsrätts vidlyftiga protokoll från dessa förhör ¹⁸/₆, ⁹/₁, ¹/₁, o. ⁹/₁, 1742 förvaras i original bland *Handlingar, Religionsmål, LDA*.

Sld. 390. ¹ Om Bengt Frölichs utländska resa skrifver Olof Palm till domkapitlet ¹⁸/₆, 1740, *AC*, »at han [= Bengt Frölich] gör nu mine af at han ofördröyeligen och innan pingst will resa uth» samt »at han har budh uthi Malmö efter resepass åth sig». Att denna resa faktiskt då anträdde och räckte till inemot årets slut eller åtminstone till hösten, framgår af många senare källor till sakens historia, i all synnerhet det i föreg. not anförda protokollet, där resan af flera skäl utförligt omhandlas. Sålunda finnas i detta protokoll intagna titlarna till de tvenne hos HENNING, *Bidrag* etc., s. 134—135, omtalade skrifter, Frölich låtit trycka på tyska språket. Under förhöret ¹/₁, meddelar Frölich, att båda skrifterna äro tryckta i Hamburg och att boktryckaren med orätt och utan Frölichs vilja eller vetskap utsatt tryckort Stockholm på den ena. När nu Henning om denna skrift säger, att den »utgafs i Stockholms 1740», visar detta, att han icke ordentligt läst nämnda protokoll, men det visar också, att han med stor sannolikhet haft ett exemplar af skriften tillgängligt. Emellertid hafva förf:nne förgäfves efterfrågat dessa två skrifter å våra större offentliga bibliotek. Hvad detta Bengt Frölichs författarskap vidare beträffar, så anføres hos HENNING, *Bidrag* etc., s. 135, den svenska titeln på en af Frölichs två tryckta tyska skrifter med tillägg, att skriften äfwen »utkom», d. v. s. trycktes, under denna titel på svenska. Det ifrågasättes, om icke denna uppgift kan vara grundad på ett missförstånd af meromnämnda förhörsprotokoll för ¹⁸/₆, där hela den tryckta tyska skriften finnes införd i svensk öfversättning under just den titel, Henning uppger. Genom denna öfversättning äger man alltså kännedom om den ena skriftens innehåll. Detta är af så mycket större värde, som denna skrift är den enda, mot hvilken kritik riktades; om den andra skriften intygade prostén Bildstein ¹⁸/₆, att han emot densamma just intet hade att anmärka. — Det är anmärkningsvärdt, att Henning ej ens observerat den vändpunkt, hustruns död och tyska resan betyda i Frölichs utveckling. Han ignorerar dessa två händelser, förefaller vara okunnig om dem.

² Källorna till den följande framställningen af Bengt Frölichs processer åren 1741—1743 äro följande: Olof Palm till domkapitlet ³/₁₁, 1741, ²¹/₁₁, 1742, dens. till häradshöfdingen Carl Finerus ⁶/₆, 1743, *AC*; *Färs häradsrätts dombok* 1741—1743 passim, i sht ¹⁰/₆, ¹⁹/₁₁, — ²³/₁₁, 1741, ²²/₁₁—²³/₁₁, 1742, ²⁸/₆—⁶/₆, 1743, äfvensom till denna dombok hörande ineliggande handlingar, hvaribland främst märkas Olof Palm till domkapitlet ¹/₁, 1741,

Johan Gadd å sina och Olof Palms vägnar till häradsrätten $\frac{1}{2}$, 1743, Bengt Frölich till häradsrätten $\frac{19}{11}$ o. $\frac{22}{11}$, 1741, $\frac{21}{10}$, 1742, $\frac{10}{1}$, $\frac{22}{1}$, $\frac{10}{2}$ o. $\frac{22}{2}$, 1743, allt i *Färs häradsrätts arkiv, LLA*; Bengt Frölichs inlaga till Göta hofrätt sine dato, men med visshet utgörande den inlaga (heltskyddat daterad mars 1743), som Frölich ingaf till hofrätten jämte sina besvär öfver domarna vid Färs härads vinterting 1743, i vidimerad afskrift befintlig bland *Handlingar, Religionsmål, LDA*. Åtskilliga uppgifter, särskildt om målens fortsättning inför hofrätten, äro hämtade ur HENNING, *Bidrag* etc. s. 133—134.

Sid. 391. ¹ Sin första inlaga i denna sak, af $\frac{19}{11}$, 1741, begynner Bengt Frölich på följande vis: »Efter iag sielf ej kan wara tillstädes, utan igenom fullmektig, och de instämde måhl emot presten Oluf Pahlm äro af särdeles wigt, så hafwer till Gudz heliga namns ähra och rettwisans befremjande, samt Guds och höga öfwerhetens christeliga budz dierfwa öfwerträdande till blygd och straff, detta bordt skriftelig inför Lofl. Färs häradz ting andraga. Emedan ingen större styggelse för Gudz ögon och christeliga sinnen kan finnas, än när en lärare, som igenom Gudz anda och des rena lära bör leda själar till Gudz rike, twärt om emot Christj lära och höga öfwerhetens förordnande leder folk igenom sitt exempel till dylika steg emot laag, som äro de nässeligaste och kan förord-saka hwar ärlig man en stor osäkerheet med sina creatur at gå på marken och utjens bete» etc. Om själfva källan se föreg. not.

Sid. 393. ¹ Om Bengt Frölichs fängslande 1743 och landsflykt 1744 se HENNING, *Bidrag* etc., s. 134.

Sid. 394. ¹ Om Bengt Gustaf Frölichs förhållande till faderns sak och särskildt till Olof Palm se CAVALLIN III, s. 143—144, samt ett flertal af de i det föregående nämnda källorna till Frölichska sakens historia, främst förhørsprotokollet af juni—juli 1742 samt domböcker och handlingar från Färs härads ting.

² Om löjtnant Lundgren se främst *Färs härads dombok* $\frac{22}{10}$, 1741, *Färs häradsrätts arkiv, LLA*, samt protokoll från förhör med Bengt Frölich $\frac{1}{1}$, 1742, *Handlingar, Religionsmål, LDA*. Han dog dock först $\frac{6}{1}$, 1752, *Vollsjö DB*.

Sid. 395. ¹ Om det kyrkliga lifvet i Frenninge och Vollsjö vid denna tid se främst berättelser öfver prostvisitationerna $\frac{1}{10}$, 1730, $\frac{1}{10}$ och s. d. 1736, $\frac{6}{10}$, 1741, *LDA*, samt Olof Palms inlagor till domkapitlet, passim, *AC*. I visitationsberättelsen af $\frac{1}{10}$, 1736 heter det bl. a.: »Man kunna af deras förkofring uti catechismi lära, som och deras tilltagande i lust och begiär efter underwisning i lärorna, grant märkia, att kyrkioherden sin trogna flit anwändt till sina ähörares själawählfärd både med lära och förmaning samt till hielp af comministro, klockare och scholæ-mästare, hwilckas waksamma omsorg om försambl^{ns} framsteg uti trones läro man i lika måtto skönja kunna».

² *Elmgrens anteckningar, LUB*.

³ Se CAVALLIN III, s. 144.

Sid. 396. ¹ Om de ombyggnader och reparationer, som under Olof Palms tid företogs å Frenninge och Vollsjö kyrkor, samt om dessa kyrkors tillstånd se främst de

i not 1 till s. 395 anförda visitationsberättelserna samt Lars Gemzæus och Magnus Pontoppidan till domkapitlet $\frac{1}{8}$ 1737 (dat. Frenninge), AC. — Inskriften å den under Olof Palms tid omgjutna kyrkklockan i Frenninge (afbildad i öfverstycket till detta kap. s. 369) lyder i sin helhet:

[Omskrift öfverst]: GLORIA IN EXCELSIS DEO

[Å ena sidan:]

TIL THESSA KLÅCKORS OMGJUTNING
HAR FRENNINGE FÖRSAMBLING
GODWILLIGEN GIFWIT 60 DAHLER SMT
WARANDE KYRCKIOHERDE
OLOF SIMONSSON PALM
KYRCKIO WÄRDARNA
ANDERS NILSSON UTI HÅLDERUP
OCH OLA IONSSON I FRENNINGE.

[Å andra sidan:]

I STELLET FÖR BASUNE ROP
FOLKET KALLE WI IHOP
TIL BÖN OCH SÅNG
TIL KYRCKIOGÅNG.
GIUTEN I MALMÖ AF
ANDREA WETTERHOLTZ
KONGL. PRIVIL. STYCK- OCH
KLOCKGJUTARE ANNO 1744 N° 161

² Om eldsvådorna å Frenninge prästgård under Olof Palms tid och prästgårdens ombyggnad se främst följande källor: Olof Palm till domkapitlet $\frac{1}{8}$ 1736, AC; domkapitlets prot. $\frac{10}{8}$ 1736, LDA; testamente af Olof Palm och Brita Sundia, dat. Frenninge $\frac{20}{8}$ 1757, *Färs häradsrätts arkiv, LLA*; Olof Palms berättelse af omkr. år 1746 om Frenninge och Vollsjo, orig. i *Collectio Rönbeckiana*, vol. 13, LUB; *Elmgrens anteckningar, LUB*. I 1746 års berättelse säger Olof Palm uttryckligen: »Hade intet then olyckeliga wädeliden twenne gånger öfwergådt prästegården och derjämte kyrkokistan, hwaruti låg nedlagd många gamla dokumenter» etc. De eldsvådor, som här åsyftas, äro tydligen 1) den eldsvåda af $\frac{30}{8}$ 1724, som omtalas hos WEIBULL, *Vägledande förteckning vid person- och släktforskning i landsarkivet i Lund*, s. 16, 2) den eldsvåda, som utgör förutsättningen för Olof Palms ofvannämnda inlaga till domkapitlet af $\frac{1}{8}$ 1736 och uttryckligen omtalas i domkapitlets protokoll $\frac{30}{8}$ 1736 och som alltså ägde rum före (sannolikt kort före) förstnämnda datum. Denna 1736 års eldsvåda, ej omförmäld hos WEIBULL, har alltså äfven bidragit till arkivets förstöring. Datum för 1749 års eldsvåda, nämligen $\frac{17}{1}$, framgår ej ur någon af ofvan uppräknade källor, men meddelas i anförda arbete af WEIBULL. När alltså prästgården brann i januari, är det ytterst sannolikt, att den nya byggdes samma år på sommaren.

Sid. 397. ¹ Kyrkoherde Boströms manuskript till skildringen af huru en prästgårds byggnad fordom tillgick är öfverlämnad till PSA.

Sid. 399. ¹ Man känner ej datum eller ens året för Olof Palms giftermål med Brita Sundia, men i sitt testamente af $\frac{20}{8}$ 1757, *Färs häradsrätts arkiv, LLA*, säga de med hänsyftning på de fem år (från 1728 till 1733), då Olof Palm delade pastoratets inkomst med Clemens Curtilius, följande ord: »huru wij begynt på bar botn, sutit utj 5 år på half kaka» etc. Det vill häraf synas, som om de varit gifta redan 1728,

då Olof Palm först kom till Frenninge. Emellertid säger Brita Sundia i det bref till biskopen af $\frac{1}{10}$, 1760 (AC), hvarigenom hon underrättar honom om Olof Palms död, att de lefvat tillsammans »uti 31 år». Detta uttalande angifver 1728 eller 1729 såsom året för giftermålets ingående.

² I bouppt. efter Olof Palm $\frac{21}{10}$, 1760 säges uttryckligen, att han »med döden afgådt utan lifsarvingar», *Färs häradsrätts arkiv, LLA*. Att han och Brita Sundia ej någonsin haft barn, framgår såväl af *Frenninge kyrkböcker* som af deras gåfvobref till fosterdottern af 1755 samt deras testamente af 1757, i hvilka detta faktum, utan att direkt utsägas, dock framstår såsom en grundförutsättning.

Sld. 400. ¹ Om Clemens Curtilii änka, Elisabeth Nubb (stafningen Nub förekommer äfven), samt hennes dotter Anna Caisa Curtilia och deras kvarboende i prästgården hos Olof Palm se främst följande källor: *Frenninge FB* passim, främst $\frac{21}{10}$, o. $\frac{28}{10}$, 1734, $\frac{18}{10}$, 1742, $\frac{20}{11}$, 1745, $\frac{21}{10}$, 1760, $\frac{22}{10}$, 1768; *Frenninge DB* $\frac{1}{11}$, 1764; Olof Palm till domkapitlet $\frac{1}{10}$, 1736, AC (säger sig »hysa» Elisabeth Nubb i prästgården); domkapitlets protokoll $\frac{20}{10}$, 1736, LDA. — En »Stina Curtilia i Fren.», heltvisst en annan dotter till Clemens Curtilius, bär under vintern 1731—1732 ett barn till dopet, *Frenninge FB* (datumkolumnen samt kolumnerna för barnets och föräldrarnas namn äro bortfuktade).

² Se om Catharina Palm främst följande källor: *Lunds FB* $\frac{26}{10}$, 1736; *Frenninge FB* $\frac{21}{10}$, 1752, $\frac{9}{10}$, 1753, $\frac{19}{11}$, 1754, $\frac{4}{10}$, 1757, $\frac{1}{10}$, 1758 (etc. ofta såsom susceptrix eller bland test.); *Frenninge FB* $\frac{1}{10}$, 1765, $\frac{9}{11}$ o. $\frac{20}{11}$, 1768, $\frac{22}{10}$, 1770, $\frac{22}{10}$, 1771, $\frac{14}{10}$, 1772, $\frac{2}{4}$, 1773, $\frac{14}{10}$, 1774, $\frac{10}{11}$, 1775, $\frac{9}{10}$, 1777 (alla dessa data är hon själf moder); *Frenninge VB* $\frac{19}{10}$, 1764; *Frenninge DB* $\frac{1}{10}$, 1792; gåfvobref af Olof Palm och Brita Sundia $\frac{1}{10}$, 1755, testamente af dem $\frac{20}{10}$, 1757, *Färs häradsrätts arkiv, LLA*. ÖRNBERG (V, s. 380) känner rätta förhållandet, att Mathias Feuks hustru Catharina Palm var dotter till Peter Palm i Löfvestad, men detta sakförhållande synes SJÖSTRÖM (*Blekingiska nationen*, s. 134) af någon anledning betvifla. Själva faktum framgår ur de rika källorna och står utom tvifvel. ÖRNBERG torde hafva sin kategoriska och riktiga uppgift om saken genom den länge lefvande traditionen inom släkten Feuk, om hvilken Severin Cavallin $\frac{26}{11}$, 1877 skrifver till bibliotekarien Aug. Palm: »Enligt prosten Feuks i Lemmeströ uppgift var det Petrus Palms dotter Katrina, som var gift med pastorsadjunkten M. Feuk. Dessa makar hafva en ganska talrik afkomma». *Aug. Palms samlingar, LUB*.

Sld. 401. ¹ Om släkten Sinus se s. 415—416 och 423—427; om de åtta systrar- nas åldersföjd se not 1 till s. 423.

Sld. 402. ¹ Om Brita Catharina Sinia under hennes änketid se *Löfvestads FB* $\frac{27}{4}$, 1746 (»Änke-inspectorskan Britta Catharina Sinia från Frenninge» bär sin systerdotter Margareta Palm till dopet), *Frenninge DB* $\frac{22}{10}$, 1757 samt främst bouppt. o. arfsk. $\frac{20}{10}$, 1757 efter Brita Catharina Sinia, *Färs häradsrätts arkiv, LLA*. Ingressen lyder här: »År 1757 den 20 september uppå anmodan och efter behörig kallelse instälte sig undertecknad uti Fränninge prästegård at i följte af Färs härads lofl. tings

rätts utslag af d. 16 juni 1757 hålla laga bouppteckning, wärdering och arfskifte efter afidne Frälse Jnspectoren Giliu Palms nu äfwen med döden afgångne änka, Fru Brita Catharina Sinius, som qwarlämnat följande dess syskon och syster barn, neml.: 1° afl. systeren Fru Beata Magdalena Sini än lefwande mans, Herr Kyrkoherden Magister Peter Palms i Löfwestad, 3no yngsta barn, sonerna Eric, 14 år gl, och Ola, 12 år gl, samt doteren Greta, 11 år gl; 2° Fru Catharina Sinii med Herr Kyrkoherden Magister Rutger Palm i Barkåkra sammanafade 3no deras yngsta barn, sonerne Simon, 15 år gl, och Johannes, 3 år gl, samt doteren Cath. Maria, 11 år gl; 3° systeren Jungfru Emerentia Sinius, 40 år gl; 4° systeren Jungfru Antonetta Sophia Sinius, 38 år gl; 5° systeren Fru Christina Sinius, gift med Herr Kyrkoherden Johan Gadd i Kierstorp; 6° systeren Jungfru Jeanna Marie Sinius i Fränninge, 36 år gl; och 7° brodern Herr Adjuncten Magister Samuel Sinius i Lund; hwilka alla bem^{te} Sal. afidne Fru Jnspectorskan Palms ärkände arfwingar blifwa tillagde gåfwor och arf, som dispositionerne, hwaraf afskrifter tagne blifwit och i denna förrättning inryckte warda, innehålla och förmå . . . » Att af de två gifta systrarnas barn endast de tre yngsta upptagas i ingressen, beror på ett i akten senare intaget testamente af Brita Sinia af 16/8 1757, hvari hon bestämmer, att »mina systrars Beata Sinius och Catharina Sinius arfwelotter» skola delas upp emellan dessa två systrars tre yngsta barn »och ingen af di andra, utan di till en liten hjälp till deras upfostran». Hela detta arfskifte gjordes upp i den största frid och endräkt. Från Peter Palm och Johan Gadd företeddes bref, hvari de sade sig förtroendefullt öfverlämna allt i Olof Palms hand. Personligen infunno sig Catharina Sinia, försedd med fullmakt af sin man Rutger Palm, samt de ogifta systrarna Emerentia, Antoinetta och Jeanna Sinia. Från brodern Samuel Sinius inlämnades en skrift, som något afvek från den eljest rådande fridfulla tonen och stämningen, i det att han ej utan en viss skärpa förde de ogifta systrarnas talan gentemot de gifta; tonens skärpa hade dock törhända mera sin grund i Samuel Sinii allmänna koleriska temperament än i något missnöje eller några farhågor i detta särskilda fall. — Af utlånad kapital märkas i bouppteckningen följande poster till de närmaste släktingarna: Rutger Palm i Barkåkra 100, Olof Palm i Fränninge 250, Samuel Sinius 223, Johan Gadd i Kärrstorp 100, allt daler silfvermynt. — Enligt ett i arfskiftet intaget testamente af 16/8 1757 erhöll Jeanna Sinia dels 400 dlr smt af de utlånade penningarna, dels »mitt gatehus nummer 26 uti Fränninge by, som hon bebor med alt hwad däruti är mig tillhörigt», dels ock några småfordringar. När denna bestämmelse skulle verkställas, befunns det, att af lösöret i gatehuset endast en till 18 dlr värderad ugn tillhörde Brita Sinia. Vidare företeddes vid skiftet ett testamente af 24/8 1757, hvari Brita Sinia i detalj bestämt om fördelningen af gångkläder, sängkläder, nipper etc. Hon hade härvid ihågkommit en vid krets af släktingar. Sålunda fingo Rutger Palms två äldsta söner, Eric och Gilius Palme, hvar sitt minne af Brita Sinia, nämligen den förre en kröningspenning af år 1721, den senare två »silfwer brilliants knappar». — Sedan alla dessa särskilda disposi-

tioner vid arfskiftet verkställets, trädde Jeanna Sinia, som fått så mycket mer än de andra, frivilligt tillbaka, hvarefter återstoden, endast 540 dlr 9 öre smt, enligt ofvan först anförda testamente delades mellan de tre öfriga ogifta systrarna, brodern Samuel Sinius samt de två gifta systrarna Beatas och Catharinas tre yngsta barn. Rutger Palms barn fingo: Simon och Johan 30 dlr 27 ²²/₁₀₀ öre smt hvardera, Catharina Maria 15 dlr 13 ²⁴/₁₀₀ öre smt.

² Att Christina Margareta Sinia upptagits som eget barn af Olof Palm och Brita Sundia, säga dessa i sitt testamente af ²⁰/₁₀₀ 1757, *Färs häradsrätts arkiv, LLA*; de tala här om »vår fosterdoter Christina Margareta Sinius uti Kjärstorp». Stina Sinia nämnes tidigast i *Frenninge FB* ²¹/₁₀₀ 1734, då Olof Holst och Margareta Frenning (se i texten s. 404) fingo en son, som ²⁴/₁₀₀ bars till dopet af »jungfru Stina Sinia». Att hon icke nämnes tidigare, förklaras af hennes ålder och behöfver alls icke betyda, att hon först detta år kom till Frenninge prästgård. Hon nämnes f. ö. i *Frenninge FB* ¹⁰/₁₀₀ 1736, ¹/₁₀₀ 1738, ¹⁶/₁₀₀ 1742. Se vidare de två föregående noterna samt not 1 till s. 403.

³ *Frenninge FB* ¹⁶/₁₀₀ 1742, ¹⁰/₁₀₀ 1744, ⁹/₁₀₀ 1746; *Löfvestads FB* ¹/₁₀₀ 1742. Se vidare not 1 till s. 401, not 1 till s. 402 och not 2 till s. 404.

⁴ *Lunds FB* ¹/₁₀₀ 1738, ¹¹/₁₀₀ 1739 (»jungf. Sinia», med all sannolikhet Jeanna Maria), ²¹/₁₀₀ 1741 (»jungfru Susanna Sinnia», förnamnet heltvisst felskrifning för det ovanliga namnet Jeanna); *Löfvestads FB* ²⁶/₁₀₀ 1746 (»jungfrun Johanna Maria Sinia af Löfwesta prästgård»), ¹⁰/₁₀₀ 1750; *Frenninge FB* ¹/₁₀₀ 1743 (»jungfru Schianna Sinia»). Själff skrifver hon sig »Jeanna Maria Sinius» under bouppt. o. arfsk. ²⁰/₁₀₀ 1757 efter systemen Brita Sinia. Se härom samt om hennes bosättning i Frenninge och arfvet efter system not 1 till denna sida. Se äfven not 1 till s. 401 och not 3 till s. 404.

Sid. 403. ¹ Om Johan Gadd se i texten s. 392, hvartill källorna anföras i not 2 till s. 390; han nämnes äfven i flera andra sammanhang i samband med de Frölichska processerna under 1740-talets första år och framstår här såsom Olof Palms goda vän och stöd. Han nämnes äfven i *Löfvestads FB* ¹/₁₀₀ 1742 samt *Frenninge FB* ¹⁰/₁₀₀ 1744. Om hans giftermål med Stina Sinia och deras vidare öden se *Frenninge VB* ²⁰/₁₀₀ 1753, samt CAVALLIN II, s. 107, ÖRNBERG X, s. 216—218, och SJÖSTRÖM, *Blekingska nationen*, s. 85. Om släkten Gadd se dessa arbeten.

Sid. 404. ¹ Om Catharina Palm och Mathias Feuk se not 2 till s. 400. Om honom och släkten Feuk se f. ö. SJÖSTRÖM, *Blekingska nationen*, s. 134.

² *Norra Åsums FB* ¹¹/₁₀₀ 1764, *Frenninge DB* ⁹/₁₀₀ 1766.

³ Ännu i mars 1764 står Jeanna Sinia fadder för en son till sin broder Samuel i Åsum, men det sker ej personligen, utan genom ombud (detsamma gäller om systemen Antoinetta, se föreg. not), hvilket sannolikt innebär, att hon då bodde kvar i Frenninge. *Norra Åsums FB* ¹¹/₁₀₀ 1764.

Sid. 405. ¹ Om Lars Mullstrup och hans söner af namnet Frenning se CAVALLIN III, s. 140—141, samt SJÖSTRÖM, s. 57 o. 80. Om Olof Holst, hans första hustru

Margareta Frenning och andra hustru Anna Catharina Runneberg, öfriga medlemmar af dessa släkter samt prästhusets umgänge med både det gamla och det nya klockarehuset se *Frenninge kyrkböcker* passim, främst *Frenninge FB* ¹⁰/₄ o. ²¹/₄ 1731, ²¹/₄ 1734, ¹⁶/₄ 1742, ⁴/₁₁ 1750, ¹⁸/₁₁ 1754, ¹⁸/₁₁ 1763; *Frenninge VB* ⁴/₁₀ 1743; *Frenninge DB* ¹⁶/₄ 1751, ²⁰/₁₁ 1752, ²/₉ 1770, ⁴/₇ 1780.

² Om familjen Gripenschütz (ANREP II, s. 18, Tab. 1) och dess umgänge med prästfamiljen förmåla dels kyrkböckerna, främst *Frenninge FB* ¹⁰/₄ 1736, ²¹/₄ 1740, ¹⁰/₁ 1744, ¹⁸/₁₁ 1753, ⁴/₁₀ 1757, och *Frenninge DB* ¹/₆ 1768, dels ock ett flertal af de tidigare anförda källorna till Olof Palms strider mot Bengt Frölich. Sålunda var den unge Christian Gripenschütz instämd som vittne vid extra tinget i Färs härad ¹/₇ 1742 (se härom s. 389 med not 1). Bengt Frölich anförde jäf mot Gripenschütz, dels på grund af dennes nära vänskap med »prästen i socknen, som är Herr Grefwens uppenbara fiende», dels emedan Gripenschütz »fallit i någon owänskap emot Herr Grefwen för det Herr Grefwen uppå en söndag, då han [tydl. = Gripenschütz] varit på iackt och länt af prästen en iackthund, låtit uti dess hästhage uptaga densamma». Rätten förklarade Gripenschütz ojäfvig, hvarpå denne med styrka vittnade till Olof Palms stöd.

³ Om familjen Palm på Bjälkhult och dess umgänge med prästhuset se *Frenninge kyrkböcker*, särdeles ofta. Såsom exempel kunna anföras: *Frenninge FB* ¹⁶/₄ 1742 (då en son till Olof Holst och Margareta Frenning föddes, vid hvars dop ²¹/₄ Stina Sinia var susceprix och bland testes voro Christian Palm, Antoinetta Sinia och Anna Caisa Curtilia) ¹⁰/₁ 1744, (då en dotter till Christian Palm och Inger Petronella Hampe föddes, vid hvars dop ¹⁴/₁ majorskan Helena Gripenschütz var susceprix och bland testes voro Brita Sundia, Antoinetta Sinia och Johan Gadd), ²⁸/₁ 1745 (då en dotter till Christian Palm och Inger Petronella Hampe föddes, vid vars dop ²/₉ fröken Lena Greta Gripenschütz var susceprix och bland testes voro Brita Sundia och Anna Caisa Curtilia). Christian Palm dog ²⁸/₉ 1753 (*Frenninge DB*), och hans änka blef omgift med en inspektör Johan Schultz; med dem fortsatte prästfamiljens umgänge. Fyra döttrar Palm växte upp på Bjälkhult och lefde kvar inom församlingen; två af dem blefvo gifta. — År 1766 fanns i Frenninge en handelsbokhållare Eric Palm, som dog där ²⁰/₁₁ sagda år af lungсот i en ålder af 25 år (eller i sitt 25:e år, formuleringen ej fullt tydlig); se *Frenninge FB* ¹⁸/₄ 1766, *Frenninge DB* ²⁰/₁₁ 1766. Det synes sannolikt, att denne Eric Palm var den son Eric, som, enligt *Löfvestads FB* ⁸/₁₁ 1742 föddes ²⁰/₁₀ till Peter Palm och Beata Sinia. — Om Olof Palms resor till Ystad se i texten s. 392. Om hans förbindelser med Lund se talrika handlingar i de Frölichska striderna; till Frölichs anklagelser mot Olof Palm hörde, att han reste till Lund och sålde hästar.

Sld. 406. ¹ Här lämnade uppgifter om Olof Palms ekonomiska ställning äro grundade, förutom på källan till tabellen å s. 342, främst på bouppteckningen efter Olof Palm ²¹/₄ 1760 med där bilagda vidimerade afskrifter af hans och hans hustrus gifvobref af ⁴/₉ 1755 och deras inbördes testamente af ²⁰/₉ 1757, *Färs häradsrätts arkiv, L.L.A.*

Om borgensförbindelsen å 600 dlr smt, som var en invecklad sak, talas ingående i bouppt. o. arfsk. efter Brita Sinia (se not 1 till s. 402). I sitt testamente af 30/1757 tala Olof Palm och Brita Sundia om, »huru wij begynt på bar botn, sutit uti 5 år på half kaka, medelst begges wår swaghet måst 5 år åth rad ligga wid Helsingborgs surbrun, 3de gånger undergådt fäsjukan med flera nogsamt bekanta tryckande omständigheter, förutan then bedröfweliga eldswådan, som os senast öfwer gick, wij ej heller aldrig ätit wår beta ensamma».

² I sitt testamente af 30/1757 (se föreg. not) säga Olof Palm och Brita Sundia, att de »redan för en 14 å 15 åhr sedan» författat och för häradsrätten uppvisat ett testamente, som dock senare förkommit.

Sld. 407. ¹ Om gåfvobrevet af 6/1755 se not 1 till s. 406. De ville själfva beakta denna handling såsom ett gåfvobref, bestämma t. ex. i testamentet af 30/1757 följande: »At wårt gåfwo bref af den 5 febr. 1755, som wij begge i lefwande lif och med warm hand gifwit wår uptagna doter Catharina Palm, till alla dehlar efter thess lydelse behåller sin fulla kraft och ej i någon mätto rubbas eller ändras». Emellertid har handlingen af 6/1755 närmast karakteren af en testamenterisk bestämmelse. Den räknas i ingressen till bouppteckningen såsom den ena af »2de testamenteriska dispositioner», som företeddes. Huru härmed förhållit sig och i hvad mån gåfvobrevet effektuerats, har emellertid ej befunnits nödigt utreda.

² Om testamentet se not 1 till s. 406. De fattiga släktingar, som skulle dela kvarlåtenskapen, voro, i detalj uppräknade, följande: 1) Peter Palm i Löfvestad, 2) Rutger Palm i Barkåkra, 3) något af Hans Westerdahls barn (se not 2 till s. 361), 4) Elisabeth Corvin (kallad »syster Lisa Corvin» och under förutsättning, att halfbrodern Simon Petrus Sundius finge Grönby Pastorat, ty då »behöfwer han intet detta lilla»), 5) Johan Sundius i Allerum, 6) Peter Palms barn i äktenskapet med Beata Sinia, 7) Catharina Sinia i Barkåkra, 8) Stina Sinia i Kärrstorp (se not 2 till s. 402), 9) Antoinetta Sinia, 10) Mathias Feuk (fick en större andel »i anseende der till at hans hela fäderne arf igenom thess wördesamma ämbet om thess sal. moder gick honom utur händerne»). — Det heter vidare i testamentet: »Är det min wilja, at om min k. broder Herr Jacob Palm uthi Efweröd skulle taga någon skada uppå det penninge län, som han uppå mitt tillstyrckande gjorde till trädgårds mästaren Lundgren här uthi Frenninge, så bör sådant honom af min qwarlåtenskap med 40 d. s^{mt} årsättjas, tå huset sedan wähl betalar resten». Vidare heter det: »Således hafwa wij nu yttrat wår yttersta wilja med wår lilla qwarlåtensckaz fördehlning emellan them af w. kära syskon, som wij weta torftigast wara, i det fulla förtroende, at the af våra k. syskon, som ej äro nämde till dehltagande uthi thenna lilla qwarlåtenskapen, lära så mycket mindre finna sig missnöjde med thenna wår wählbetänckta disposition, som the först måga wara aldeles försäkrade, at then ej skedt af någon then ringaste owilja eller mindre kärlek och förtroende till them än till the öfrige kära syskonen, utan endast i afseende på the uthnämbdas dels stora

torftighet och trångmål, dels ock många barn, och sedan emedan wij weta, at the, som ej äro uthnämde till dehltagare häruthi, hwarken behöfwa, ej heller i någor måtto äro belätne med en så ringa dehl» etc.

³ *Frenninge DB* $\frac{1}{8}$, 1760. Brita Sundia till biskopen $\frac{3}{8}$, 1760, *AC*. Hon skrifver bl. a.: »Det har behagat den aldra Högste, som har alla menniskiors lif uti sina händer och om hwilken wi hafwe den säkra förtröstning, at Hans gierningar, ehuru widriga de ofta kunna synas wara för vårt swaga kiött, likwäl altid syfta på vårt bästa, efter en med christeligt tålmod i 7 weckor utståndens siukdom, den 1 i denna månad från detta timmeliga til sin ewiga härlighet förflyttia min mycket kiära man, med hwilken jag uti 31 år lefwat et förnögd t äktenskap» etc. Hon undertecknar »B. C. Sundius, en högt bedröfwad äncka». I en senare, likaledes bland *AC* befintlig supplik af $\frac{1}{8}$, anholder Brita Sundia om att få Mathias Feuk till nådårspredikant.

⁴ *Frenninge DB* $\frac{3}{8}$, 1768 (begravningsdatum, dödsdatum står ej angifvet). Såsom dödsorsak uppgifves endast »åhlder».

⁵ Vid Olof Palms död utdelades tryckta verser med titeln: »Bitter Klagan, förd wid i lifstiden Härads-Probstens och Kyrkoherdens i Frenninge och Wålsjö församlingar Högärewördige och Höglärde Herr Olof Palms graf i Frenninge then 4 junii 1760 af dess sorgande brodersöner Simon och Gilius Palm». Författarne voro Peter Palms söner Simon och Gilius. De tala bl. a. med uppriktig tacksamhet och rörelse om den vård, Olof Palm tog om dem efter faderns år 1759 timade död.

RUTGER PALM I BARKÅKRA.

Sld. 410. ¹ De uppgifter, som här lämnats om Barkåkra sockens allmänna utseende och prägel äro grundade, förutom på iakttagelser vid besök å platsen, främst på äldre kartor (se not 1 till s. 442) samt på uppgifter af gamla personer inom socknen, främst af Fru Petronella Nilsson, född år 1834 i Erarps by af gammal Barkåkra-släkt. Hon minnes från sin barndom, huru en mycket stor del af de nu uppodlade vångarna utgjordes af karga ekbackar. Hon minnes äfven, huru i hennes barndom ingen orgel fanns och huru klockaren då stod i klockarestolen och sjöng. Hon har äfven omtalat, att komministergården, så länge hon kan minnas tillbaka, haft samma utseende som nu, dock att en länga fanns äfven på södra sidan. Hon minnes ej den gamla prästgården, men har i sin barndom hört gammalt folk utpeka dess plats.

² Se kap. »Simon Palm i Östra Sallerup», främst s. 348, 355, 365—366.

³ Se not 7 till s. 348.

Sld. 411. ¹ De uppgifter, som här lämnats om Rutger Palms ungdoms- och studieår äro till väsentlig del hämtade ur den trots sin korthet mycket innehållsrika lefnadsteckning öfver honom, som, skriven af Gustaf Sommeli egen hand, förvaras bland *Sommeli samlingar*, LUB. På talrika punkter hafva de delvis mycket ingående och preciserade uppgifterna i denna lefnadsteckning kunnat kontrolleras genom bevarade källor af primär natur och hafva därvid undantagslöst befunnits vara riktiga. Om Olof Tranæus och hans privata skola i Ousby se CAVALLIN IV, s. 419—420, samt RIETZ, s. 265—266. — Om Rutger Palms inskrifning vid universitetet och i nationen se SJÖSTRÖM, s. 171, samt främst *Album studiosorum*, *Lunds universitets arkiv*, och *Skånska nationens matrikel*, båda i LUB. I *Album studiosorum* lyder anteckningen om Peter och Rutger Palm, under datum den 9 juni 1724, så:

»Petrus Palm } Pastoris et Præpositi in Sallerup filii,
Reutcher Palm} ante hoc scholam lundensem frequentarunt.»

Det är att märka, att orden »ante hoc» innebära, att de två studenterna icke kommo direkt från Lunds skola, utan att de tidigare där studerat. — Om prostetunnorna under nådåret se Peter Palm till domkapitlet ²¹/₈ 1727, AC. Han skriver bl. a.: »Altså hade jag tillika med en min ännu aldeles oförsörjde broder hugnat oss med hopp om samma förmåhn, men som vår SI Faders successor till probsteämbetet sig icke will beqwämma låta, att till oss aflåta det som för nådåret utfaller, så nödsakas wij wärmlösa till Hög-wördige H^r Biskoppen och Maxime Venerandum Consistorium taga vår tillflykt» etc. Domkapitlets protokoll saknas för åren 1720—1729, och mellan ²¹/₈ och ²⁰/₁₁ 1727 finnes bland domkapitlets brefkoncept intet om denna sak. Utan twifvel bifölls Peter Palms anhållan; se härom not 1 till s. 440. — Enligt LIDÉN, *Catalogus disputationum* II, s. 122, responderade Rutger Palm år 1727 för sin broder Jacob Palms disputation »De harmonia rectæ rationis et revelationis». I texten anföres å s. 364, bland de biografiska uppgifterna om Jacob Palm, denna disputations titel annorlunda och beklagligtvis heltvisst felaktigt; källan till den där angifna lydelsen af disputationens titel är de i not 1 till s. 365 berörda Hofverbergska släktanteckningarna. Själva disputationen har icke varit för förf.na tillgänglig. — Om Magnus Ljungfelt och hans barn se ANREP II, s. 795, samt *Carls crona amiralitetsförsamlings kyrkböcker* 1720-talet, passim; enligt FB ²¹/₈ 1726 döptes en son till Rutger, hvilket dock ej gärna kan hafva något med den år 1727 anställde informatorn att skaffa. — Om Johan Sundius i Ousby se CAVALLIN III, s. 371. Om Rutger Palms anställning i Allerum år 1731, sannolikt på sommaren, se Johan Sundius till domkapitlet ²¹/₈ 1731, AC (se närmare nästa not).

Sld. 412. ¹ Johan Sundius till domkapitlet ²¹/₈ 1731, AC. Han skriver bl. a.: »Och som studiosus wällärde Rutger Palm ett par gånger låtit höra sina af Gud förlänta gåfwor i predikstolen för dessa församlingar och icke allenast allmogen, men ock de öfrige ståndspersoner i soknerna funnit sitt nöije i honom, såsom han för öfrigt synes till dätta heliga ämbetet bögd och tjänlig, så är, jämte Herrskapet hosgående recomman-

dation, jämwäl min och församlingarnes enhälliga ödmuika begiäran, dät behagade Hög-
 wyrdige H^r Biskopen och M. Ven. Consistorio wårt christeliga förslag gunstigt bifalla
 och honom, Rutger Palm, jämte oss här till utkohra samt någon behagelig tid före-
 lägga, då han till at undergå examen får sig vidare infinna». Om denna begärans före-
 dragning i domkapitlet se domkapitlets protokoll ²⁹/₁₀ 1731, LDA. Se vidare s. 413
 med not 4.

² Maria Euphrosyne Cronström till domkapitlet, dat. Kulla Gunnarstorp ⁸/₉ 1731, AC. Hon skrifver bl. a.: »Och som han [= Johan Sundius] här till utsedt, för däss skickelighet, studiosum wällärde Rutger Palm, hwilken ock ett par gångor i församlingarne till allas christeliga nöije predikat, så recommenderas» etc. Om henne och hennes ställning inom fromma, senare direkt pietistiskt-herrnhutiska släkter se, förutom de i följande noter nämnda likpredikningarna, bl. a. M. WEIBULL i *Skånska samlingar*, 1891 I: 2, s. IV.

Sld. 413. ¹ J. SUNDIUS, *Likpredikan öfver Christian Diedric von Conowen*.

² J. SUNDIUS, *Likpredikan öfver Maria Euphrosyne Cronström, änka efter Christian Diedric von Conowen*.

³ Se t. ex. GJÖRWELL, *Anteckningar*, s. 53. Han skrifver om sitt besök på Allerum år 1750 bl. a.: »Här på Allerums prästegård var jag ock i den första conventikel, om jag skal bruka detta orthodoxernas skälsord. Från denna tiden fick jag ock helt andra tankar om orthodoxerna, vår lutherska församlings tilstånd och andra hithörande saker. Efter tilbakakomsten til Helsingborg lånte jag af rådman Pripp gref Zinzendorfs Berlinsche Reden, och tilstår jag upriktigt, at boken uppbydde mig ganska mycket och at jag ej i den fant något kätteri».

⁴ Johan Sundius till domkapitlet ¹⁰/₁ 1732, AC. Han tackar kapitlet »för thän bewista gunst at examinera och approbera studiosum theologiæ Dn Rutger Palm, såsom ock för thät bewägna löfftet at nu effter helgen ordinera honom thässa församlingar till tjänst» etc. Om Rutger Palms prästvigning se *Album ordinatorum* ²⁴/₈ 1732, LDA, där anteckningen om honom lyder: »Rutger Palm designat. a sacris eccl. Allrum et Fleninge nomarchiæ Luggudensis».

⁵ Eric Sinius till domkapitlet ¹¹/₁₀ 1733, AC. Han skrifver bl. a.: »hafwandes af Comministrens i Allrum H^r Rütger Palms, min på min hustrus sijda jämwäl förwantes, röönte hederliga upförande ock dygdiga wäsende i lefwerne så wäl som sielfwa ämbetets förrättningar, fattat en särdeles åstundan at få honom til min uti prädiko-ämbetet medhiälpare» etc. Och vidare: »Hwarutinnan iag om höggunstig böönhörelse mig så mycket meera hopp gör, som jag nu i treetijo års tijd utan någon sådan understöd tiänssten wid denne Brunby försambling genom Guds nåd förestått, ock min swåger H^r Johan Sundius i Allrum gärna broderwänligen lämbnar honom at i så måtto få komma til mig, när Eders Faderlige Högwördighet och Högwördige Consistorium der til höggunstigt samtycker ock med en annan comministri uti H^r Rütger Palms ställe wid

Allrums församling tillförordnande honom mildast willfarer». — I Sommeli biografi öfver Rutger Palm (se not 1 till s. 411) heter det: »År 1733 vid Michaëlli tid blef han comminister hos Probstsen Sinius i Brunby». Eric Sinii anförda supplik af ²¹/₁₀ utesluter ingalunda, att Sommeli uppgift kan vara riktig; det, som Sinius bad om, kan mycket väl hafva varit en fait accompli. Att Rutger Palm i hvarje händelse flyttade till Brunby på hösten 1733, framgår af flera hans egna uttalanden. Så talar han i inlägga till domkapitlet ⁹/₁ 1743 (AC) om »Brunby församling, hwar wjd iag genom Guds nåd 10 åhr tiänt, utom den tjden iag war i Allerum.»

Sld. 416. ¹ Om Ericus Magni Danmarchius, hans hustru och svärfader se, förutom FANT o. LÅSTBOM, *Upsala ärkestifts herdaminne* II, s. 351, följande källor: Enköpings Näs äldsta kyrkbok, *Enköpings Näs kyrkoarkiv, ULA*; Ericus Magni Danmarchius till ärkebiskopen ²⁸/₁₀ 1641, ⁹/₁ 1643, ²⁸/₁₀ 1650, ²⁸/₁₀ 1658, landshöfdingen öfver Uppsala län Svante Banér's öppna bref af ¹/₁₀ 1660, Enköpings Näs församlingsbor till ärkebiskopen ⁹/₁ 1662, Brita Larsdotter till dens. ¹⁰/₁ 1662 och två gånger sine dato, m. fl. handlingar rörande förhållandena i Enköpings Näs efter Ericus Danmarchii död, allt bland *Handlingar ordnade efter pastorat*: Enköpings Näs, *Uppsala domkapitels arkiv, ULA*. I Enköpings Näs äldsta kyrkbok, som på titelbladet säges vara upprättad, egentligen till inventarie- och räkenskapsbok, den 2 januari 1623 »aff Domino Erico Magni Danmarchiano», märkes bl. a.: 1) Under år 1625 följande anteckning: »Samma åhr gjorde min S. Swärfader, som war för mig här i Näss sochn kyrkioherde, et vthskurit kors af trä, som han gaf till kyrkian och sattes på vapenhuset.» 2) Ett tacksägelsebref af Ericus Danmarchius till fru Görvel Sneckenborg, dat. ⁹/₁ 1631, egenhändigt undertecknad (se fotografi i texten) »Ericus Magni Danmarchius Pastor in Näss», hvaraf framgår, att den af FANT, förmodligen efter denna kyrkboks titelblad, uppgifna tillnamnsformen »Danmarchianus» icke var den, han själf nyttjade. — En af Brita Larsdotters odaterade suppliker till ärkebiskopen bär påteckning »insin. in julio 1680»; när hon dessutom i denna supplik talar om »mig uthfattig och högtåldrige änkia hele denn tijdh iag min Sahl⁸⁰ förlengst och 20 åhr tillbaka afledne mann beklageligen öfwerlefwat», så är det uppenbart, att hon lefde ännu 1680.

² Om Lars Sinius se flera af de i föreg. not nämnda källorna, främst faderns supplik till ärkebiskopen ²⁸/₁₀ 1650, där han säger sig ej längre hafva råd att »vppehålla min sohn Laurentium Sinium, som nu hafuer warit stadigt vthj Vpsala, sedan han kom ifrån Tysslandh». Han ber därför, att ärkebiskopen måtte »anse min fattiga sons nöödh och förhielpa honom till någon barnskola i Stäckhålm eller och annorstädes.»

³ Om Eric Sinius d. ä. och Brita Silentz se, förutom SJÖSTRÖM, *Blekingeska nationen*, s. 34 o. 36, bl. a. följande källor: *Carlshamns rådstufvurätts dombok* 1660-talet passim, t. ex. ²¹/₁₀ 1668, ¹⁰/₁ o. ⁹/₁ 1669, samt talrika ineliggande handlingar, *Carlshamns stadsarkiv, LLA*; Johan Melchior Hyphoff till biskopen ²¹/₁₀ o. ²⁸/₁₀ 1699, Casparus Hammerus till dens. ²⁰/₁ 1699, *Handlingar rörande Carlshamns skola, LDA*; *Biogra-*

phica: Sinius, *RA*. Bland de ineliggande handlingarna i *Carlshamns stadsarkiv* finnes en egenhändig skrifvelse af »Erichsson Sinius», dat. Helsingborg $\frac{1}{2}$, 1672; han var då nyligen ditkommen. I *RA* finnes en supplik till K. M:t, dat. Helsingborg $\frac{17}{1}$, 1672, hvori »Erichsson Sinius», i det han söker tullnärstjänsten i Christianopol, lämnar ganska ingående själfbiografiska upplysningar. Se vidare exkursen »Identitet och släktskap».

Sld. 417. ¹ Om Govert Silentz, se, förutom ANREP I, s. 578, främst talrika handlingar, hufvudsakligen om hans slutliga affärskatastrof, bland *Biographica*: Silentz, *RA*. Särskildt märkes ett skuldebref (i afskrift, som fullt öfverensstämmer med öfriga handlingar i saken), dateradt $\frac{30}{8}$, 1630, utgifvet af »Gowert Sijlentz», »Wilhelm Sijlentz» och »Wolter Sijlentz», dock affattadt i jag-form af fadern; denne talar här bl. a. om »meine beide Söhne Wilhelm vndt Walter». Äfven märkes en supplik till K. M:t af Wolter Silentz, sine dato, men med mottagningspåteckning $\frac{30}{1}$, 1648, hvori han ber om hjälp i en process, riktad »wider so woll meinen lieben alten Vater Govert vnd Bruder Wilhelm Sylentz, wie auch meine wenige Person». Alltså lefde Govert Silentz då ännu. Han nämnes utryckligen död i *Säters rddstufvurätts dombok* $\frac{11}{1}$, 1654, *Säters stadsarkiv*, *ULA*. Se om Govert Silentz vidare i nästa not.

² Om Wilhelm Silentz och hans hustru Karin Nilsdotter Skytte se, förutom ANREP I s. 578, främst *Säters rddstufvurätts dombok* 1644—1653 passim, *Säters stadsarkiv*, *ULA*. I äldsta domboken, omfattande tiden $\frac{4}{9}$, 1644— $\frac{13}{9}$, 1649, då Johan Noltinck var borgmästare, nämnes Wilhelm Silentz flera gånger, utan tvifvel såsom bofast borgare i staden, t. ex. $\frac{19}{1}$, 1646. En ny dombok uppläggdes $\frac{4}{9}$, 1649 af Wilhelm Silentz, enligt anteckning å titelbladet, jämförd med första protokollet, nämligen för $\frac{1}{9}$, 1649, då Wilhelm Silentz' utnämning till borgmästare utförligt behandlas. Under hans ordförandeskap fortgå sedan rättsförhandlingarna t. o. m. $\frac{9}{11}$, 1652, då en lucka i domboken inträder. När domboken $\frac{28}{9}$, 1653 ånyo begynner, är Wolter Silentz borgmästare, enligt hans egenhändiga och undertecknade anteckning å ett nytt titelblad. Att äldre brodern Wilhelm då är död, framgår uttryckligen af talrika rättsförhandlingar under den närmast följande tiden, alltifrån $\frac{30}{9}$, 1653. Domboken förmåler äfven mycket om Karin Nilsdotter under hennes änkestånd; hon råkade nämligen i processer med svågern Wolter Silentz och andra; se särskildt under data $\frac{1}{4}$ o. $\frac{27}{10}$, 1657. Från en af dessa processer finnes äfven, bland samma rätts *ineliggande handlingar*, en rättegångsfullmakt, daterad Säter $\frac{19}{1}$, 1666, utfärdad af Karin Nilsdotter (se i texten fotografi af hennes egenhändiga underskrift). Bland *Biographica*: Silentz, *RA*, finnes en supplik till K. M:t af Karin Nilsdotter, sine dato, men med påteckning »Jnsinu. d. 28 april 1667». Hon talar här om »dätt beswärliga tillstånd och elende, som iagh mädh mina faderlösa och deelss omyndige barn effter min Sahl. Mans Wilhellm Silentzes dödeliga frånfälle är råkadh vthi, så att, sedan minn Sal. Swärfader Govert Silentz medh minn Sal. Mann och the andra sina barn effter Konung Gustaf Adolphs . . . nådigste vocation hade in-fördt, iämppte några andra nödiga manufacturer, koppargärmakerijt i rikjet, som han

förr uthi Lübeck sielf possidera- och ijdjade, icke allenast bem¹⁰ minn Swärfadher, uthan och min Sal. Mann . . . äro komne ifrån the widh Säter och Äfwerstafors mädh stoort beswär uprättade wärcken och endteligen ifrån thes förre wällständh vthi owanligh fattigdom, giäld och osällheet brachte, hwilket på mig och mina faderlösa barn, som sidst igenlefwa, mäst och swärast redunderar». — Se vidare om källorna till släkten Silentz' historia noten till Släktaftafla 21. — Bevisning, att Karin Nilsdotter, såsom Anrep uppgifver, var dotter till Lars och Johan Skyttes broder Nils Bengtsson, framlägges i exkursen »Identitet och släktskap».

Sld. 418. ¹ Se om dessa borgmästaren Bengt Nilssons ättlingar ANREP III, s. 797—IV, s. 3, om Nyköpingsborgaren Nils Bengtsson dessutom ett egenhändigt bref, dat. Nyköping ¹⁰/₁ (?) 1606, bland *Biographica*: Skytte, RA.

² Se härom närmare i exkursen »Identitet och släktskap».

³ Se de i not 3 till s. 416 anförda källorna samt *Carlshamns DB* ¹/₀ 1699.

Sld. 419. ¹ Om Johan Ingelotz, Cathrina Oelreich och hennes två senare giften se främst CAVALLIN III, s. 345, V, s. 151. Af henne finnes en till K. M:t inlämnad supplik, som är af ganska stort allmänt intresse, af dat. ⁰/₁₀ 1716, bland *Biographica*: Sundius, RA, äfvensom ett betydande antal bref och inlagor bland AC.

² Om släkten Oelreich se ANREP III s. 76—77. Om Bernhard Oelreich se främst CAVALLIN V, s. 146—151, samt WEIBULL-TEGNÉR passim, i sht I, s. 47—53, II, s. 21.

Sld. 421. ¹ Om släkten Foss se en utförlig och märklig skildring, till stor del återgifvande samtida biografier och själfbiografier, hos RØRDAM, *Skaaninger fra Adskillesestiden* II—IV, i *Historiske Samlinger og Studier* I, s. 102—159. Om Tøger Jønsen se *Dansk Biografisk Lexikon* VIII s. 430—431. Om Peder Tøgersøn se samma arbete XVII, s. 388—389.

² Året 1735 uppgifves af Sommelius i dennes meromnämnda biografi öfver Rutger Palm. Då intet annat af de i denna biografi förekommande årtal eller data är oriktigt, torde äfven detta årtal vara riktigt. Det stämmer f. ö. fullständigt öfverens med alla säkert kända omständigheter, så t. ex. därmed, att Rutger Palms andre son i äktenskapet med Catharina Sinia föddes ⁰/₁₀ 1737. Se f. ö. not 1 till s. 366.

Sld. 422. ¹ Om Rutger Palms bostad i Brunnby klockaregård se handlingar bifogade Samüel Sinii supplik till domkapitlet af ¹⁰/₁ 1743, AC. Siniius anhåller här att äfven efter faderns död, under nådåret, få behålla klockaretjänsten i Brunnby. Bilagda äro följande handlingar: 1) En inlaga till domkapitlet af ⁰/₁₀ 1742, underteknad af några bönder i Brunnby, hvari dessa förklara, att Rutger Palms bostad i klockaregården hindrar deras samling i klockarestugan före gudstjänsterna, »som med alla församlingar brukeligt är», så att de få »stå under bara himmelen i rägn och owäder»; det är själfallet, att denna supplik icke bilagts af Samuel Siniius, utan att biläggandet skett senare; fastmera förefaller det sannolikt, att denna bonde-inlaga varit en af anledningarna till Sinii supplik. 2) Ett af många bondenamn (synnerligen mycket fler än under föregå-

ende bilaga) undertecknad tillstyrkande af Samuel Sinii supplik; det heter här bl. a.: »3° Har kläckare stugan, som utaf Hårr Comminstren Rutger Palm bebos, aldrig varit oss förment, utan få wij oss der inställa så wäll förr som effter gudstiensten, rätt så många som i stugan kunna få rum». — Om Samuel Sinius såsom innehafvare af klockare-tjänsten i Brunnby se, förutom senast anförda källa samt CAVALLIN III, s. 392, äfven Samuel Sinii inlaga till domkapitlet af $\frac{2}{3}$, 1745, AC.

¹ Att Catharina Maria Ingelotz dött omkring år 1734, framgår af följande rader ur det af SAMUEL SINIUS författade *Sorgekväde vid Eric Sinii graf* 1742:

»Han lämnat efter sig en mängd af barn och släckt,
Som gå ock jämra sig i sorgeliger dräckt

— — — — —

Iblandt dem är jag en delacktig uti sorgen
Med åtta systrar är jag sist hans enda son

— — — — —

Jag förr har mist min mor nu åtta år förflutna,
I hwilka jag har måst en huld och faster stöd
Olycklig sakna — — — — —

Sid. 423. ¹ På grund af Brunnby äldre kyrkböckers förstöring sakna vi noggranna uppgifter om Eric Sinii barn. En sammanställning af på skilda håll befintliga källor gifver oss emellertid en någorlunda pålitlig och fullständig kunskap härom. Förnämsta grundvalen till denna kunskap utgöres af det i denna släktbok (mellan s. 424 och s. 425) återgifna oljemålade epitafiet öfver Eric Sinius och hans familj, befintligt i Brunnby kyrka. Å detta epitafium ser man prosten själf och hans hustru, åtta döttrar samt en son, som tydligt är framställd såsom den yngste i barnaskaran (att så är fallet, framgår äfven af ordalagen i det i föreg. not anförda sorgediktet vid faderns död); dessutom skymtar man nedtill framför döttrarna en barnlikkista prydd med en liten krans, ett vittnesbörd om att en dotter dött vid späda ålder. Hvilka äro nu dessa åtta döttrar? Svaret lyder: 1) Om en dotter vid namn BRITA CATHARINA och kallad Brita, som blef gift med frälseinspektoren Gilius Palm, äga vi åtskillig kunskap genom säkra källor (se s. 363—364 o. 401—402 med tillhörande noter). I *Frenninge DB* $\frac{20}{1}$, 1757 säges hon hafva dött denna dag, och hennes ålder uppgifves i den kolumnuppställda kyrkbokens kolumn för »Åhlder» till »52 åhr». Hon var alltså född omkring år 1705 och visar sig därigenom, såsom af det följande torde framgå, vara den äldsta af systrarna Sinia. 2) Om en dotter BEATA MAGDALENA, som kallades Beata och som blef gift med kyrkoherden i Löfvestad Peter Palm, äga vi likaledes kunskap genom talrika säkra källor (se främst s. 365—366 med tillhörande not). I *Löfvestads DB* $\frac{4}{11}$, 1750 säges hon hafva dött $\frac{8}{11}$, hvarvid hennes ålder angifves med orden »på sitt 42 åhlders åhr»; hon säges alltså vid sin död vara 41 år gammal och sålunda född omkring år 1709. 3) Om en dotter CATHARINA, som blef

gift med Rutger Palm i Barkåkra, äga vi likaledes säkert grundad kunskap (se hela detta kap). I *Norrvidinge DB* 1789 lyder anteckningen om hennes död så: »Oct. 22 dödde i Norrved. presteg. Encke Prostinnan Palm, född Catharina Sinius, af ålder och bröstsiuka, samt begrofs d. 4 novembr, 77 år och 7 mån. gammal». Denna preciserade uppgift stammar gifvetvis från dottern, i hvars hem hon dog, och torde därför böra godtagas. Catharina Sinia var alltså född år 1712, sannolikt i mars månad, och visar sig därmed vara den tredje af Eric Sinii döttrar. Detta stämmer ock med Sommelii egenhändiga biografi öfver Rutger Palm (*Sommeli samlingar, LUB*), där det heter: »Imedlertid hade han år 1735 ingådt i äktenskap med bem^{te} probsts 3^{dje} dotter, Catharina Sinius». 4) Om en dotter EMERENTIA äga vi äfven kunskap genom flera säkra källor (se s. 456 med not 1 samt s. 464 med not 3). I *Norra Åsums DB* 1778 uppgifves hon denna dag hafva dött 64 år 7 månader 14 dagar gammal. Uppgiften stammar gifvetvis från brodern Samul Sinius, i hvars hem hon dog. Alltså var hon född i midten af november 1713 och var den fjärde af de åtta systrarna Sinia. Visserligen uppgifves i bouppt. o. arfsk. år 1757 efter system Brita (se not 1 till s. 402) hennes ålder till 40 år, men öfriga åldersuppgifter i denna handling äro (se i det följande) genomgående oriktiga. 5) Om en dotter ANTOINETTA SOPHIA, kallad Antoinetta, äga vi äfven åtskillig säker kunskap (se s. 402 med not 3 och s. 404 med not 2). I *Frenninge DB* 1766 uppgifves hennes ålder till »50 åhr». Denna allmänna uppgift får törhända ej tagas alltför noga, detta så mycket mindre som ingen af hennes närmaste anhöriga bodde kvar i Frenninge; dock lefde där ännu Brita Sundia, från hvilken åldersuppgiften torde stamma. Man torde alltså, med tonvikten lagd på ordet »omkring», kunna säga, att Antoinetta Sinia var född omkring år 1716. Hon var därmed den femte af döttrarna. Äfven hennes ålder uppgifves i bouppt. efter system Brita oriktigt (se nedan). 6) Om en dotter CHARLOTTA föreligger i olikhet emot förhållandet med de andra systrarna, en enda uppgift, nämligen i *Barkåkra DB* 1756: »D. 6 febr. dödde jungfru Charlotta Sinius i prästegården. Beg. d. 3 martij. Dess ålder 36 åhr». Anteckningen är skriven af svågern Rutger Palm och åldersuppgiften sålunda med all sannolikhet riktig. Hon var alltså född år 1720 eller snarare år 1719 och därmed den sjätte inom systerkretsen. 7) Om en dotter CHRISTINA MARGARETA, kallad Stina och gift med kyrkoherden i Västra Kärrestorp Johan Gadd, äga vi åter fullare kunskap. Att hon var född omkring år 1720 och alltså var den sjunde af systrarna, visas nedan i denna döts 10:e punkt. 8) Om en dotter JEANNA MARIA, kallad Jeanna, äga vi åtskillig och säker kunskap (se s. 402 med not 2). Om henne finnes ingen annan åldersuppgift än den, som anföres i bouppt. efter system Brita af år 1757, där hennes ålder säges vara 36 år. Hon skulle alltså varit född omkring år 1721 och därmed yngst bland systrarna. Att detta är rätt och bouppteckningens uppgift alltså i denna del riktig, visas nedan i 10:e punkten. 9) Samuel Sinius, ende sonen, var född år 1723 och alltså yngst af syskonen (se preciserad, men efter vanligheten obestyrkt

uppgift om hans födelsedag hos SJÖSTRÖM, s. 247, en uppgift, som stämmer med *Norra Åsums DB* ³/₁₀, 1796, där han säges hafva dött 73 år gammal). Att han var yngst, öfverensstämmer som nämndt med epitafiets tydliga framställning och med hans egna ord i sorgeskvådet vid faderns död (se föreg. not). 10) Att de Siniska syskonens namn och åldersföljd var den här anförda, bestyrkes för dem alla utom för Charlotta Sinia af meromnämnda (i not 1 till s. 402 utförligt behandlade) bouppt. o. arfsk. efter Brita Sinia af ¹⁰/₁₀, 1757. Emellertid äro som nämndt åldersuppgifterna i denna handling till väsentlig del oriktiga. Vid närmare granskning visa de sig dock innebära ett mått af sanning. Vi jämföra dem med de åldersuppgifter, vi ofvan godtagit såsom riktiga och finna då:

	Bouppteckningens åldersuppg.	födelseår	Säkert kända födelseår
Emerentia	40 år	o. 1717	1713
Antoinetta Sophia	38 år	o. 1719	o. 1716
Charlotta	—	—	o. 1719
Christina Margareta	—	—	?
Jeanna Maria	36 år	o. 1721	?
Samuel	—	—	1723

Af denna sammanställning framgår såsom ganska sannolikt, att i bouppt. åldersuppgifterna endast förväxlats, så att Emerentia fått Antoinettas ålder och Antoinetta fått Charlottas, men att man sedan kommit på rätt bog därigenom, att den aflidna Charlotta gifvetvis öfverhoppats. Detta förklarar riktigheten af uppgiften om Jeanna; att denna uppgift måste vara åtminstone i det närmaste riktig, framgår dessutom däraf, att sonen Samuel föddes år 1723. Men när nu Charlotta var född 1719 eller möjligen i början af 1720 och när Jeanna var född 1721 eller möjligen under förra delen af 1722, så måste Stina hafva varit född 1720 eller möjligen under förra hälften af 1721. 11) Att dessa nu uppräknade syskon faktiskt voro Eric Sinii barn, framgår för alla utom för Charlotta af bouppt. efter Brita Sinia, där alla utom hon äro upptagna såsom syskon och arfvingar. I bouppteckningens syskonskara, jämförd med epitafiets, saknas blott en, som alltså måste hafva dött mellan epitafiets år 1743 och bouppteckningens år 1757. Att denna var den år 1756 i Barkåkra vid 36 års ålder aflidna Charlotta, framgår af bl. a. följande omständigheter: a) Omkring år 1720 fanns i Skåne ingen annan Sinius, som kunde varit hennes far, än Eric Sinius i Brunnby. b) Ingen konkurrent om 8:e platsen i syskonskaran finnes. c) Hon hade sitt hem i en prästgård, där en af de åtta systrarna var husfru och en annan var medlem af huset. d) Hennes ålder stämmer i syskonskaran och förklarar oriktigheten i nämnda bouppteckning.

Sld. 424. ¹ Eric Sinius till domkapitlet ¹¹/₁₁, 1737, AC.

Sld. 427. ¹ Den karakteristik, här gifvits af Eric Sinius, och de uppgifter, här lämnats om hans kamp mot Murbeck och von Bergen, äro grundade dels på framställ-

ningen hos flera författare, dels på källstudier. Författarna äro CAVALLIN III, s. 389—393; HENNING, *Bidrag till kännedomen om de religiösa rörelserna i Sverige och Finland efter 1730*, främst s. 161—162, 176, 190—200; RYDBERG, *Peter Murbecks verksamhet i Skåne*, främst s. 138—145, 177—178. Källorna utgöras hufvudsakligen af Eric Sinii utomordentligt talrika bref och inlagor till biskop och domkapitel, förvarade bland AC, af hvilka åtskilliga af de viktigaste äro af följande data: ¹⁸/₁₁ 1701, ⁹/₁ o. ²⁰/₂ 1702, ⁷/₉ 1704, ²/₉, ²¹/₆, ¹⁸/₁₀ o. ²¹/₁₀ 1705, ²⁸/₉, ¹¹/₄, ¹/₁₀, ¹⁸/₁₀ 1706, ²⁸/₁ 1707, ²⁹/₆ 1712, ¹⁰/₁₁ 1713, ²⁰/₉, 1714 etc. ofta. Äfven finnas bland AC talrika bref, af skilda personer, rörande Eric Sinii. — Att här i detalj gendrifva den grofva och vilseledande framställning, såväl HENNING som RYDBERG gifver af Eric Sinii personlighet, skulle föra för långt. Skefheten af deras omdömen torde hafva sin grund delvis i den oriktiga framställning, som redan CAVALLIN gifver. Sistnämnde författare uttalar (III s. 393) sin stora förvåning öfver, att Sinii ägde »sina förmäns förtroende och aktning». Han inser icke, att Eric Sinii var en man med stora gåfvor och af stora mått, om än med flera fränstötande och föga prästerliga eller åtminstone kristliga egenskaper. Dock har Cavallins skildring, här såsom alltid, lif och anda. Helt annat med HENNING och RYDBERG. Hvilket märkligt material till en både dräplig och gripande tidsbild ligger ej i de af i synnerhet sistnämnde författare begagnade och delvis refererade berättelserna om Sinii visitation hos Murbeck! Mot sin vilja har förf. gifvit ett ganska starkt intryck af Sinii märkliga och mäktiga visitor-typ, ett intryck som borde leda till ett helt annat grepp på ämnet än denne förf:s skolmästaraktiga mästrande. Förf. slutar (s. 145) med orden: »Historien och — hvad mera är — kyrkans Herre dömer sådant». Slik framställning har intet med vetenskap, föga med något som helst slag af litteratur att skaffa.

² Rutger Palm till domkapitlet juli (sine dato) 1743, AC. Orden om von Kochen gifva ingen inblick i arten af det spända förhållandet. Se not 6 till denna sida.

³ Samuel Sinii till domkapitlet ²¹/₁₁ 1742, AC. *Sorgekväde vid Eric Sinii graf* ⁴/₉, 1743, författadt af den dödes »Sorgbundne Endaste Son» (= Samuel Ericsson Sinii). Se ett utdrag ur detta sorgkväde not 2 till s. 422.

⁴ Sommeli biografi öfver Rutger Palm, *Sommeli samlingar*, LUB; CAVALLIN IV, s. 277. Dessa uppgifter bestyrkas af inlagor af Rutger Palm bland AC, anförda i följ. noter.

⁵ Rutger Palm till domkapitlet ¹/₉, 1742, AC.

⁶ Rutger Palm till domkapitlet ⁹/₉, och juli (sine dato) 1743, AC. Han ordar i den senare af dessa inlagor om »hwad lön wällbårne H^r Capiteinen von Cochen mig ämnar för mit här uti församlingen gjorde 10 åhrs trogna tjänst», etc. i dunkla ordalag.

⁷ CAVALLIN III, s. 393 o. f. Om släkten Klerck i Ystad se bl. a. s. 28, 180.

Sid. 428. ¹ Hufvudkällan till den mycket sammanträngda framställning af striderna om Barkåkra och Rebbelberga gäll år 1744 samt af de allmänna förhållandena inom pastoratet, som här i det följande gifves, är kronobefallningsmannen Jacob Stares ingående redogörelse för sina förhör med Barkåkra och Rebbelberga församlingsbor

²⁰/₁₁ o. ²⁰/₁₁ 1744, till riktigheten bestyrkt af vittnen och nu befintlig såsom bilaga till landshöfding N. Silfwerschiölds skrifvelse till domkapitlet ²¹/₁₁ 1744, AC. I öfrigt märkas följande källor: domkapitlets protokoll ¹⁰/₈, ⁸/₉, ¹²/₉, ¹⁰/₁₀ o. ²⁴/₁₀ 1744, domkapitlets koncept till skrivelser ⁴/₈ o. ²¹/₈ 1744 till Fredric Botsacc, ²⁴/₁₀ o. ⁸/₁₁ 1744 till landshöfdingeämbetet i Christanstads län, ⁷/₁₁ 1744 till K. M:t, LDA; Rutger Palm till domkapitlet ¹⁹/₁₁ 1744, AC. Se äfven CAVALLIN IV, s. 254 o. 276. — Om Engeltofta gods se dels [STJERNSVÄRD], *Engeltofta förr och nu*, s. 3—5, där dock uppgifterna om godsets äldre öden delvis äro svårt felaktiga, dels och främst original-processhandlingarna i de äldre Pahl-Eberhardtska tvisterna, befintliga på flera skilda håll, hufvudsakligen bland *Topographica*: Barkåkra, RA, samt i *Westinska samlingen* (W 1552), UUB, dels slutligen *Bjära härads domböcker*, *Bjära häradsrätts arkiv*, LLA (se om dessa särskildt i not 1 till s. 439). — Om familjerna Pahl och Eberhardt se dels de anförda källorna till uppgifterna om Engeltofta, dels framställningen å s. 457—461 med tillhörande noter, dels äfven ANREP III, s. 127—128.

Sid. 433. ¹ För Rutger Palms kyrkoherdeutnämning se *Registraturet i inrikes civil-ärenden* ¹⁰/₈ 1745, RA. Om hans flyttning till Barkåkra med sin familj se dels framställningen å s. 451—456 med tillhörande noter, dels Sommeli biografi öfver Rutger Palm, *Sommeli samlingar*, LUB. Om i samband med hans tillträde till pastoratet stående förhållanden se dels nästa sida med i noterna 2 och 3 anförda källor, dels H. P. Leche till domkapitlet ¹⁰/₈ 1745, Mathias Rönbeck till domkapitlet ⁴/₈ 1745, Rutger Palm till domkapitlet ⁹/₈ 1745, AC.

² Se framställningen å s. 448—451 med not 1 till sistnämnda sida.

Sid. 434. ¹ Om Rutger Palms benbrott se dels hans egen berättelse i inlaga till domkapitlet af ²⁰/₈ 1749, befintlig bland AC och här aftryckt såsom Bil. 23, dels Sommeli uppgift i sin meromnämnda biografi öfver Rutger Palm. Sommelius säger härom: »Innan han här varit ett år till slut, hände honom den olyckan, att då han skulle gå up för en brant och honom ovand trappa, steg han miste och bröt vänstra benet tvärt utaf, huilket ock, sedan det var nästan läkt, brast andra gången utaf, men blef dock omsider så helat, att han hade föga hinder och känning deraf i sin gång».

² Om P. Lunnus se hans inlaga till domk. ¹²/₈ 1745, AC, samt CAVALLIN I, s. 375.

³ Om HANS OCREANDER se främst hans egna uppgifter till domkapitlet ⁹/₈ 1742, AC, samt *Barkåkra DB* ¹⁴/₁₁ 1748, i öfrigt CAVALLIN V, s. 432, och SJÖSTRÖM, s. 78.

Sid. 435. ¹ Om Paul Lybeck se främst de till *likpredikan* öfver honom fogade *personalierna*, författade af C. C. BILLING och innehållande Lybecks anteckningar i sin bibel aftryckta in extenso. Se äfven de af LYBECK författade *likpredikningarna öfver C. F. Radier* och *S. P. Segerwall*. Om hans tjänst såsom komminister i Barkåkra se, förutom hans egen i texten anförda kortfattade berättelse härom, Rutger Palms bland AC befintliga, såsom Bil. 23 aftryckta inlaga till domkapitlet af ²⁰/₈ 1749 med bilagdt kontrakt mellan honom och Lybeck, här mellan s. 436 och 437 afbildadt i fotografi,

äfvensom domkapitlets bifallande resolution å denna Rutger Palms supplik, i domkapitlets protokoll ¹⁹/₁, 1749, *LDA*. Se slutligen äfven Paul Lybeck till domkapitlet dat. Barkåkra ⁸/₁, 1757, *AC* (han ansöker här om pastorat).

Sld. 438. ¹ Om befolkningens sinnelag och tillståndet inom detta pastorat och detta härad se främst *Bjära härads dombok* med dess *inneliggande handlingar*, passim, *Bjära häradsrätts arkiv*, *LLA*. Bland de inneliggande handlingarna finnas ett flertal bref, intyg etc. af Rutger Palm, de flesta utan större intresse. Härifrån utgör hans egenhändiga bref af ¹⁶/₁, 1753 till häradsskrifvaren Olof Kjellman ett bestämdt undantag. Detta bref utgör ett för kännedomen om allmogens lif, lynne och förhållanden särdeles betydelsefullt dokument och skulle haft en gifven plats bland bilagorna till denna släkthistoria, därest icke beskaffenheten af ett bland de brott, som där ingående skildras, gjort brevet fullständigt olämpligt för tryckning. Till brevet, hvars afsikt är att åstadkomma brottens lagliga beifrande, fogar Rutger Palm följande P. S.: »Will Gud, kommer iag sielf till tinget, då wi wjdare få talas wjd om et och annat. Imedlertjd kunde intet . . . H^r Wichelius resa till Wejby och gör sig wjdare kunnog i träto-sakerna, ty hwad iag skrifwit ter om är sant, fast te effter wanligheten lära söka in-wäfwä sina gärningar i mörkret». — Till 1746 års vinterting nödgades Rutger Palm genom en inlaga till rätten af ¹⁴/₁, 1746 angifwa den skadegörelse, som föröfvades på prästgårdsägorna, bestående i »allehanda åwårkan genom olaga wägar öfwer ängiar och besädda åckrar, giärdsgårdars nedkastande och den lilla skogens utödande, som här finnes». — Intrycket af en patriarkalisk församlingsswård i den ortodoxa tidens anda gifwer ej blott den som Bil. 25 aftryckta visitationsberättelsen, utan ock flera af Rutger Palms inlagor till domkapitlet bland *AC*, t. ex. ¹/₁, 1750 om en pigas nattvardsgång och bortflyttning ur församlingen.

Sld. 439. ¹ Om Petrus Hindh se CAVALLIN IV, s. 297. Om Rutger Palms befattnings med processerna mot Hindh se följande källor: Rutger Palm till domkapitlet ²¹/₁, ²²/₁ o. ¹³/₁₂, 1758, ²⁰/₁ o. ¹³/₁, 1760 (²⁰/₁, 1760 med Rutger Palms slutpåstående till häradsrätten bilagdt), *AC*; *Bjära härads dombok* 1758—1759 passim, i sht ²¹/₁, ¹⁸/₁, ⁹/₁, 1758, ²⁰/₁, 1759, *Bjära häradsrätts arkiv*, *LLA*. Beklagligtvis saknas alla inneliggande handlingar för åren 1758 och 1759, och för år 1760 finnas blott några få; vidare äro domböckerna för åren 1760 och 1761 så angripna af fukt, att de icke kunnat göras tillgängliga för forskning; därför är den bild, man kan få af Hindhska saken, helt ofullständig. — Enligt här anförda och andra källor hade Rutger Palm å domkapitlets vägnar åtskillig befattnings äfven med flera invecklade mål, som rörde en prästman vid namn Nils Malmvik och af hvilka CAVALLIN (IV, s. 267) omnämner ett.

² Se fotografier af kyrkan! Det råder näppeligen något tvifvel därom, att klockarestolen, som är af samma byggnad och målning som den öfriga bänkinredningen, äfven är samtidig med denna. Å den mot altaret vända (främsta) sidan af högra (södra) bänkkvarteret står årtalet 1754. När på klockarestolen står »J. S. 1745 d. 5 Ap.», så

torde detta datum blott betyda den dag, då Jonas Söderström tillträdde sin tjänst el. dyl. Att den vackra bänkinredningen under hela 1800-talet (redan 1828) varit hotad af förstörelse, framgår af *visitationsprotokoll* o. a. handlingar i *Barkåkra kyrkoarkiv*.

Sld. 440. ¹ Om tillsättandet af prost öfver Bjära härad år 1760 se Olof Ingelgren, Rutger Palm och Jöns Thulin till biskopen ²⁸/₁, 1760, *AC*; domkapitlets protokoll ¹⁸/₆, 1760, *LDA*. — Rutger Palm begärde genom supplik till domkapitlet ⁹/₁₁, 1761, *AC*, att få åtnjuta prostetunnorna för året 1761. Domkapitlet resolverade emellertid (domkapitlets protokoll ¹⁸/₁₁, 1761, *LDA*) med hänvisning till rådande häfd, att Botsacchs änka skulle åtnjuta sitt nådårs prostetunnor och att samma förmån en gång skulle tillkomma äfven Palms änka och barn. Jfr s. 411 om den fördel, Rutger Palm själf efter faderns död haft af denna förmån!

Sld. 441. ¹ Prosten öfver Luggude härad S. Trägårdh till domkapitlet ¹⁰/₁, 1761 med bilagda yttranden af häradets präster (bl. a. af Johan Sundius) om storskiftet, *AC*.

² Det i texten refererade yttrandet af Bjära härads präster om storskiftet förvaras bland *AC* såsom bilaga till Rutger Palms inlägga af ¹⁸/₁₁, 1760.

Sld. 442. ¹ Här lämnade skildring af Barkåkra prästgårds ägor före och efter storskiftet är byggd på 1726 och 1763 års *kartor* med tillhörande *beskrifningar* öfver Barkåkra bys jord, befintliga såväl i *Kungl. Landtmäteristyrelsens arkiv* som i *Christianstads läns landtmäterikontors arkiv* (i detta senare arkiv är beskrifningen till 1763 års karta betydligt utförligare). De i texten meddelade kartorna öfver prästgårdens ägor äro med ledning af de i båda arkiven befintliga beskrifningarna uppgjorda efter de i förstnämnda arkiv befintliga exemplaren. — Om storskiftets genomförande i allmänhet se främst THULIN, *Historisk utveckling af den svenska skifteslagstiftningen*, s. 8—19.

Sld. 447. ¹ Om kyrkoherdens i Barkåkra och Rebbelberga pastorat inkomster se främst tabellen å s. 342 med dess i not 1 till s. 341 angifna och diskuterade källa.

² Se sid. 407 med not 2.

Sld. 451. ¹ Den beskrifning jämte planer, här gifvits af Barkåkra prästgård, är grundad i allt väsentligt på *syner* af åren 1739, 1745 och 1764 i *LDA*, till en del äfven på de i not 1 till s. 442 omnämnda kartorna.

Sld. 454. ¹ Om denne äldste son känna vi (då Brunnby kyrkböcker för denna tid saknas) knappast mera än Sommeli tvifvelsutan trovärdiga uppgift i sin meromnämnda biografi öfver Rutger Palm, att hans hustru »födde honom 6 barn, 5 söner och 1 dotter, af hvilka den äldste sonen för honom afidete». Att denne äldste son existerat och sannolikt varit född ²⁸/₁₀, 1736, framgår dock äfven af de förhållanden, som beröras i nästa not. Att han med stor sannolikhet varit född år 1736, framgår däraf, att föräldrarna gifte sig år 1735 och att andra barnet i deras äktenskap föddes i december 1737. Att denne äldste son sannolikt hetat Simon och lefvat ännu 1741, framgår af den stränga namngifningsprincip, som här följdes, i förening med den omständigheten, att tredje sonen, som ej gärna varit född tidigare än 1741 (se not 3 till denna

sida), döptes till Gilius; hade ej vid tiden för detta dop en son, som bar farfaderns namn Simon, lefvat, så hade förvisso denne tredje son döpts till Simon i st. f. till Gilius. Samma förhållanden medföra, att äldste sonen sannolikt var död före 1743; omkring detta år föddes nämligen fjärde sonen, som döptes just till Simon.

² Eric Palme har själf lämnat skiftande uppgifter om sin födelsedag och sitt födelseår. Med denna sak förhåller det sig på följande vis. Den äldsta uppgiften är den i not 2 till s. 44 in extenso anförda egenhändiga uppgift af Eric Palme, som han, tydligen på begäran af G. Sommeliuss, inlämnat till denne i och för hans arbete på en matrikel eller ett herdaminne öfver Lunds stift; uppgiften stammar från tiden 1756—1761 (Eric Palme studerade i Lund, fadern lefde). Denna Eric Palmes egen uppgift från studentåren förtjänar vitsord framför hvarje annan, enär han då saknade hvarje anledning att uppgifva oriktigt födelseår; det särskilda syfte, uppgiftens inlämnande till Sommeliuss var afsedt att tjäna, torde utgöra en borgen för, att något slarf eller någon felskrifning ej föreligger. Utan tvifvel uppgaf Eric Palme här till Sommeliuss sin rätta födelsedag, och han var alltså född $\frac{9}{10}$ 1737. Nästa uppgift om hans ålder finna vi i faderns såsom Bil. 27 aftryckta inlägga till domkapitlet af $\frac{9}{11}$ 1761. Rutger Palm säger här, att sonen Eric är »något öfver 25 år gammal». Eric Palme skulle enligt denna uppgift varit född något före november 1736. Nu var emellertid syftet med Rutger Palmes inlägga att få sonen till komminister, och kyrkolagen stadgade uttryckligen (kap. XIX, § 2), att en komminister skulle vara fyllda 25 år gammal. Att Rutger Palm här afsiktligt uppgaf oriktig ålder för sonen, är uppenbart; att han gjorde detta, får på intet vis fattas såsom något bedrägligt, utan stod i full öfverensstämmelse med tidens allmänna uppfattningssätt; en sådan åtgärd, med all säkerhet icke fördömd för domkapitlet, törhända rent af företagen på uppmaning från kapitlets sida, betraktades då heltvisst ej annorlunda än man i våra dagar betraktar antedatering af en handling, företagen med alla vederbörandes goda minne. När nu Eric Palmes prästerliga bana börjat från ett afsiktligt förändradt födelseår, måste därmed fortsättas. Vi finna alltså, att när Eric Palme till sin ansökan af $\frac{19}{4}$ 1780 om Borlunda pastorat (AC) bifogar sedvanliga lefnadsuppgifter, begynner han dem med följande ord: »Jag blef född till werlden d. 26 octobr. 1736». När man vet (se föreg. not), att Eric Palme haft en äldre broder, som med all sannolikhet var född år 1736 och som dött vid späd ålder, måste det anses mycket sannolikt, att det preciserade datum, Eric Palme här anför, icke tillgripits på måfå, utan varit just denne äldre broders födelsedatum. När Eric Palme ej längre hade något behof af det fingerade födelseåret, återgick han till det rätta året, 1737. I *Nättraby husförhörslängd* 1814—1819, *Nättraby kyrkoarkiv*, uppgifves Eric Palmes födelsedatum vara $\frac{9}{10}$ 1737, tecknad just på detta sätt medelst siffror. Vi finna här både år och dag öfverensstämma med den här såsom riktig godtagna uppgiften, medan månadssiffran är en annan. Denna kan gifvetvis förklaras som felskrifning eller genom den gamle prostens minnesslöhet (se Bil. 37), men kan äfven lätt

tänkas hafva uppstått genom en förväxling mellan siffran 10 för oktober månad och den fordom mycket vanliga beteckningen »10br» för december. I *Nättraby DB* ¹/₁, 1815 uppgifves också Eric Palmes ålder vid hans död till 77 år, detta i full öfverensstämmelse med det här såsom riktigt godtagna födelsedatum.

⁸ Gilius Palme kan gifvetvis hafva varit född året efter brodern Eric, liksom ända inemot året 1743, då brodern Simon sannolikt föddes. Det förhållandet, att Gilius och Simon Palme år 1763 tillsammans började sina akademiska studier (se s. 464), gör emellertid sannolikt, att åldersskillnaden ej var stor och att Gilius Palme sålunda ej gärna var född tidigare än år 1741.

⁴ I *Riddarholms församlings DB* ²⁴/₁, 1789, *Stockholms S:t Nicolai kyrkoarkiv*, uppgifves Simon Palme hafva afidit ²²/₁, »45 år gammal». Denna uppgift, som gifvetvis icke är någon fast grund att bygga på, ger närmast födelseåret 1743. Att han var född ungefär detta år, står i god öfverensstämmelse med såväl hans syskons födelsedata som öfriga data ur hans eget lif. Att hans ålder i bouppt. o. arfsk. ²⁰/₁, 1757 efter farbrodern Gilii änka Brita Sinia (se not 1 till s. 402) då uppgifves till 15 år, hvilket ger 1742 såsom mest sannolika födelseåret, betyder föga, när man sett denna handlings många oriktiga data (se not 1 till s. 423 och märk äfven, att den med visshet 2-åriga brodern Johan säges vara 3 år gammal).

⁶ I *Norrvidinge DB* 1798 lyder anteckningen om hennes död: »Junji 24 dödde i Norrvidinge af bröstfeber Prosten och Kyrkoherden Mag. I. Östmans k. hustru Fru Prostinnan Catharina Maria Palme och begrofs den 17 julji uti dess ålders 53 år». Denna uppgift angifver tiden ²²/₁, 1745—²⁴/₁, 1746 såsom den, hvarunder hennes födelse inträffat. Emellertid voro föräldrarna i juni 1745 nyss inflyttade i Barkåkra prästgård, och i Barkåkra födelsebok finnes dotterns födelse ej omtalad. Det är alltså mycket sannolikt, att hon var född i Brunby kort före föräldrarnas flyttning därifrån till Barkåkra. Jfr föreg. not samt not 1 till s. 402. I *Inrikes Tidningar* ²¹/₁, 1798 uppgifves hon hafva dött »uti des 53 ålders år».

⁶ *Barkåkra FB* 1755: »D. 12 ian. föddes Herr Kyrkioherden Rutger Palms son Iohannes. Bapt. d. 15 hujus B. B. Fruu Capitainskan Charlotta Sackenschiöld på Engeltosta. Faddr. Ryttmästar Erencrona på Konggården och Capitain Sackenschiöld på Engeltosta. Q. Faddr. Ryttmästerskan Erencrona på Konggården».

Sid. 455. ¹ Om Eric Palmes teckning af sitt namn se närmare not 1 till s. 487. — Johan Palmes namnteckning, »Joh: R: Palme», finnes flerstädes i de källor, som i not 1 till s. 467 anföras till skildringen af hans lefnad, särskildt i landsböckerna, där han alltid egenhändigt undertecknat sin s. k. specialräkning och där rubriken till hans balansräkning lyder: »Befallningsman Johan R. Palmes Balance Conto». — Simon Palmes namnteckning är visserligen ej känd, men flera omständigheter visa, att han skref sig »Simon R. Palme». Sålunda heter det i det första för honom vid postverket utfärdade konstitutorialet (om källan se not 1 till s. 465), att »Studenten

Simon Rutgersson Palme igenom ingifwen supplique^a anhållit om anställning vid posten; heltvisst kommer sig den benämning, som här gifves honom, däraf, att han dels undertecknat sin supplik »Simon R. Palme», dels uppgifvit sig vara student samt son till prosten Rutger Palm.

^a Se föreg. not. Om den oriktiga tolkningen »Rutger» i st. f. »Rutgersson» se för Eric Palmes del not 1 till s. 487. För Johan Palmes del förekommer den ett par gånger i de i not 1 till s. 467 anförda källorna, t. ex. i Christianstads länsstyrelses skrivelse ¹⁰/₁₀ 1781 till kammarkollegium om tjänstebyte mellan »kronofogden uti Ingelstad och Jerrestad härader af detta län Johan Rutger Palm» och en annan.

^a *Barkåkra DB* ⁹/₁₀ 1756. Se anteckningen in extenso i not 1 till s. 423.

Sid. 456. ¹ Om Emerentia Sinia i Barkåkra se *Barkåkra FB* ²⁰/₄ 1747, ²⁰/₁₀ 1756, ⁴/₁ 1760.

² CAVALLIN IV, s. 267.

³ Om Jonas Söderström, hans familj och prästhusets umgänge med dem se främst *Barkåkra FB* ²⁰/₄ 1747, ²/₁₀ 1748, ⁹/₄ 1749, ²⁴/₁₀ 1753. Om hans död se T. Hellman till domkapitlet ⁹/₁₀ 1786, *AC*.

Sid. 457. ¹ Rutger Palm till biskopen ¹⁰/₁₀ 1758, till domkapitlet ⁹/₁₀ 1758.

² *Bjära häradsrätts dombok* ²¹/₁₀ 1758, *Bjära häradsrätts arkiv, LLA*.

³ Denna äganderätt bestreds aldrig af Bengt Gustaf Frölich, när han gjorde sin stora aktion (närmare omtalad å s. 461) emot Anna Pahls närmaste arvingar.

Sid. 458. ¹ Se om dopet not 6 till s. 454, om Charlotta Eberhardts giftermål med Hugo Sackenschiöld *Barkåkra VB* ²⁰/₁₀ 1749, samt ANREP III, s. 594.

² *Barkåkra DB* ²⁰/₁ 1755.

³ Se s. 461 med not 2.

⁴ Se t. ex. *Barkåkra FB* ⁴/₁ 1760.

⁵ Se de i not 3 till s. 456 anförda dopboksställena.

⁶ *Barkåkra FB* ²⁰/₄ 1747 m. fl. st.

⁷ Detta meddelas af ANREP I, s. 32, och öfverensstämmer med *Christianstads läns jordeböcker, KA*.

Sid. 459. ¹ Hans namn står sålunda jämte Anna Pahls främst under det emot Rutger Palm hjärtligt sympatiska uttalande, som finnes infördt i Bil. 23. Se om honom bl. a. en bilaga till Rutger Palms inlaga till domkapitlet ¹/₄ 1750, *AC*.

² Se not 6 till s. 454.

Sid. 460. ¹ *Barkåkra DB* ⁴/₁₁ o. ⁹/₁₀ 1748.

² *Barkåkra VB* ²⁰/₁₀ 1747, *Barkåkra DB* ⁹/₁₀ 1747. Se om honom ANREP II, s. 612, tab. 5, där detta Magnus Wilhelm Lannerstjernas förste gifte är ignoreradt.

³ *Barkåkra DB* ²⁰/₁ 1757. Att hon dog utan att efterlämna något barn, framgår såväl af *Barkåkra kyrkböcker* som af de i not 2 till s. 461 anförda källorna till de Frölichska processerna om Engeltöfta.

⁴ *Barkåkra DB* ³⁰/₈ 1756.

⁵ Hans obotliga sinnessjukdom bestrides af ingen i de Frölichska processerna (se källorna i not 2 till s. 461), där fastmera förmynderskapet för denne sinnessjuka spelar en betydande roll.

⁶ Om Hugo Sackenschiölds giftermål med Hedvig Fredrica Tigerschiöld se ANREP III, s. 594; om deras enda, vid späd ålder afidna barn se *Barkåkra FB* ⁴/₁ 1760, *Barkåkra DB* ²¹/₁ 1760. Att Hugo Sackenschiöld var förmyndare för Johan Jacob Eberhardt, framgår tydligt af de å nästa sida omtalade Frölichska processerna.

Sld. 461. ¹ Se om de Frölichska släktförhållandena ANREP I, s. 889—890, III, s. 128. Om Bengt Gustaf Frölichs stöd åt fadern i dennes strider mot Olof Palm se s. 394 med not 2. Hans lynnesart framstod redan skarpt under denna hans ungdomstid och gjorde sig äfven gällande i de processer, han nu begynte.

² Se om dessa processer främst *Bjära härads dombok* 1758—1759 passim, främst ¹¹/₁₀ o. ⁹/₁₁ 1758, ³⁰/₈, ¹³/₈ o. ¹⁰/₈ 1759, *Bjära häradsrätts arkiv LLA*. Om Hugo Sackenschiölds död se *Barkåkra DB* ²¹/₈ 1760.

Sld. 462. ¹ [STJERNSVÄRD] *Engeltofta förr och nu*, s. 5; *Christianstads läns jordeböcker, KA*; *Barkåkra FB* ³⁰/₁₁ 1761 etc. Själftva hufvudkällan till processernas slutförande efter Hugo Sackenschiölds död, nämligen Bjära härads domböcker, hafva för åren 1760 och 1761 icke varit tillgängliga; se härom not 1 till s. 439. — Den framställning, som här gifvits, ådagalägger, att uppgiften hos STJERNSVÄRD, att Bengt Gustaf Frölich »erhöll genom arf denna egendom år 1750 eller 1751» är alldeles oriktig.

² Domkapitlets protokoll ¹⁰/₁ 1762, *LDA*.

Sld. 463. ¹ Rutger Palm till domkapitlet ⁹/₁₁ 1758, *AC*.

² Om Lars Laurén se CAVALLIN II, s. 146, SJÖSTRÖM, s. 281. Om hans tjänst i Barkåkra se Bilaga 27 samt *Barkåkra FB* ⁴/₁ 1760, där han benämnes »Comministeren Magister Herr Lars Lauréen i prästeg.» Se äfven nästa not.

Sld. 464. ¹ Om Rutger Palms sista sjukdom och död se, förutom Bil. 27—29 främst följande källor: Sommeli biografi öfver Rutger Palm, *Sommeli samlingar, LUB*; *Barkåkra DB* ⁹/₁ 1762; Catharina Sinia till biskopen ⁹/₁ 1762, *AC*. Hon under-tecknar brevet »Catharina Sinius, en af hiertat bedröfwad änka» och skrifver bl. a.: »Det bedröfweliga tillståndet, uti hwilket det behagat den allstyrande Guden försätta mig, i det han hädankallat min i lifstiden kiära man Probstens Rutger Palm, som skiedde d. 3 i innearande månad, lærer nu blifwa Högwyrdige H^r Biskoppen kund-gjordt af Herr Magister Laureen, hwilken jag öfwertalt at resa till Lund och gifwa sådant tillkiänna», etc. se vidare nästa not. Sommeli redogörelse för Rutger Palms sista sjukdom lyder: »År 1761 första bönedagen feck han en känning af slag. Efter brukad brunscur blef han väl något bättre tills mot hösten, men 3 veckor för iulhelgen tog sjukdomen öfverhanden och gjorde ända på hans lif d. 3 ianu. 1762».

² Catharina Sinia skrifver ⁹/₁ 1762 till biskopen (*AC*), sedan hon begärt få sonen

Eric Palme till nådärspredikant, bl. a. följande: »Mitt tillstånd är ganska fattigt, och jag fruktar, at när skulden blifwer betalt, litet eller intet då blifwer till öfwers för mig och mina fattige barn. Altså hoppas jag, at Högwyrdige H^r Biskoppen är så god och besinnar, huru swårt det är för mig at utgifwa en så stor lön, som en främmande bör hafwa och med rätta kräfwer. Jag kan ock wänta mig större hielp och huldna af min son än af en annan, wid åtskilliga tillfällen. Wähl är det wist, at min son är nyligen ordinerad och fölgacktelⁿ intet så wahn wid ämbetet som den borde wara, i hwilkens wård en församling helt och hållet anförtrös, men jag gör mig försäkrad, at Högwyrdige H^r Biskoppen hyser den goda tanckan om min Sahl. Man, at han satt församlingarne i godt och försvarligt stånd» etc. Se vidare CAVALLIN IV, s. 278, V, s. 239, samt Eric Palmes självbiografiska uppgifter, bilagda hans inlaga till domkapitlet ¹⁸/₁ 1780, AC, där han bl. a. skrifer: »Då bemalte min k. fader straxt derpå med döden afgick, förrättade jag ensam ämbetet wid dessa församlingar under vacancen till d. 2 majj 1764». Se slutligen äfven domkapitlets protokoll ¹⁸/₁ 1762, LDA.

³ *Norra Åsums DB* ²/₆ 1778.

⁴ *Norrvidinge DB* ²²/₁₀ 1789. Se not 1 till s. 423. Att hon från Barkåkra först flyttat med dottern Catharina Maria till Norra Åsum, förefaller föga sannolikt med hänsyn därtill, att hon i denna församlings födelsebok aldrig nämnes såsom personligen närvarande fadder, medan dottern flera gånger nämnes såsom sådan.

⁵ *Album studiosorum* ⁸⁰/₆ 1754, *Lunds universitets arkiv*, LUB.

⁶ SJÖSTRÖM, s. 326. — Gilius Palme nämnes jämte brodern Eric såsom fadder i *Barkåkra FB* ²²/₁₂ 1757, ²⁰/₁ 1758.

Sld. 465. ¹ Om Simon Palme se, förutom den i not 5 till föreg. sida anförda källan, främst följande källor: *öfverpostdirektörens registratur* ²/₆ 1769 (»Constitutorial för Simon Palme at wara extra ordinarius wid Stockholms påst contoир», ⁴/₁₀ 1775 (»Till Postmästaren Lidiin i Stockholm om 60 d. s^{mt} utbetalande til extra ordinarie post contoirs skrifwaren Palme af fattigmedlen»), ²⁶/₁₁ 1777 (»Fullmakt för Simon Palme at wara contoirs skrifware wid Stockholms postcontoир», ²⁴/₆ 1778 (»Fullmakt för Simon Palme at wara contoirs skrifware i sjettem rummet wid Stockholms postcontoир», *generalpostböcker* 1778—1789, *förteckning öfver fullmaktskvittenser* 1768—1786, allt i *Kungl. generalpoststyrelsens arkiv*; *Riddarholms församlings DB* ²⁴/₁ 1789, *Stockholms S:t Nicolai kyrkoarkiv*; bouppteckning efter Simon Palme ¹⁷/₃ 1789, *Stockholms Rådhusarkiv*; *Stockholms Post-Tidningar* ²/₆ 1771 (med uppgift om Simon Palmes konkurs). I bouppt. säges, att ingen annan arwving är känd än brodern »Eric Rutger Palmé». Boet bestod af, förutom sigillstampen, litet kläder och möbler samt några osäkra fordringar. Sedan lön »till 2 personer, som skiött den döda under siukdomen», begrafningskostnad m. m. afgått, återstod något mer än 70 dlr smt. Egendomen uppgafs wid bouppteckningen af kontrollören Carl Cronland och kontorsskrifwaren Lars Askerqvist.

² CAVALLIN IV, s. 277.

Sld. 467. ¹ Om Johan Rutgersson Palme se, förutom den i not 6 till s. 454 anförda källan, främst följande källor: *landsböcker* 1777—1781, *landskansliets protokoll* ²⁴/₄, ¹⁸/₄ o. ²¹/₇, 1781, *landskansliets registratur* ²¹/₄, ¹⁸/₄ o. ¹¹/₉, 1781, *landskontorets konceptbok* ²¹/₄ o. ²⁸/₄, 1781, allt i *Christianstads länsstyrelses arkiv, LLA*; *Malmö garnisonsförsamlings DB* ¹⁹/₄, 1788, *MSA*.

² Om Samuel Sinius se dels s. 422 med not 1, dels CAVALLIN V, s. 155—157, och SJÖSTRÖM, s. 247, dels talrika bref och inlagor af Samuel Sinius bland *AC*, viktigast under följande data: ²/₄ 1745 (om hans studier), ²⁸/₄ 1759 (en ganska ingående själfbiografi), ²¹/₁₀ 1762 (om systersonen »Gilius Pehrson Palm»).

³ Om Catharina Maria Palme i Norra Åsums prästgård se, förutom i not 2 till nästa sida anförda källa, *Norra Åsums FB* ¹⁰/₄ o. ²/₄ 1767, ²/₄ 1768, ¹⁰/₄ 1771, ¹⁰/₄ 1774.

Sld. 468. ¹ Jacob Östman till domkapitlet, dat. Åsum ¹/₄, 1773, *AC*.

² *Norra Åsums VB* ²²/₇, 1774.

³ Om Jacob Östman, hans hustru och hem se, förutom CAVALLIN III, s. 260, bl. a. följande källor: Jacob Östmans bland *AC* befintliga inlagor och bref, de viktigaste af data ¹/₄, 1773 (se not 1 till denna sida), ²⁴/₄, 1777 (med själfbiografiska uppgifter); *Elmgrens anteckningar, LUB* (Martin Elmgren var — se Släkttafla 26 — gift med Jacob Östmans syster, hvarför hans ganska utförliga uppgifter om Östman äro af särskildt värde); *Norrvidinge kyrkböcker* passim, främst *DB* ²⁶/₄, 1798, ²¹/₄, 1799; tryckt sorgenotifikation om Jacob Östmans död, befintlig bland *AC*; bouppt. ¹¹/₄, 1798 efter Catharina Maria Palme, *Harjagers häradsrätts arkiv, LLA*. I denna bouppteckning, som visar ett ganska förmöget bo, finnes infördt ett inbördes testamente mellan makarna af ¹⁰/₄, 1785, hvari helt kort bestämmes, att efter den enas död allt skall tillfalla den öfverlevande, men att efter dennes död rätt delning skall ske mellan bådas arfvingar. Till detta testamente har Eric Palme, »såsom afledne Fru Prostinnan Catharina Maria Palmes ende broder och arfwinge», antecknat sin belåtenhet, under datum Norrvidinge ¹/₄, 1798.

ERIC PALME I NÄTTRABY.

Sld. 472. ¹ Om Eric Palmes födelse, barndom och ungdom intill flyttningen från Barkåkra i maj 1764 se kap. »Rutger Palm i Barkåkra», främst s. 433, 454—455, 464, 468—469. Om hans tjänst såsom nådärspredikant och den synpunkt, som här lägges därpå, se de med citat styrkta källhänvisningarna i not 2 till s. 464.

² Johan Sundius till domkapitlet ²¹/₄, 1767 med bilagdt intyg af Samuel Billing, dat. Svedala ²/₄, 1767, *AC*. Sundius skrifver bl. a.: »Och som Commministren i Svedala,

Herr Eric Palme, funnit sig hogad at komma mig till hjelp i ämbetet samt Herr Kyrkoherden Mag. Samuel Billing gifwit der till sitt närlagde skrifteliga bifall; altså är . . . min ödmjukaste begäran» etc. Billings intyg lyder: »Dett hafwer Herr Kyrkoherden Sundius utj Allerum begärt Comministren Herr Eric Palme, som af Högwürdige Herr Doctoren och Biskoppen samt Max. Ven. Consistorio fådt missive at wara min medhielpare utj ämbetet, till sin comminister, och som bemälte Comminister ei är theremot, efter han är en nära anhörig till omrörde Kyrkoherde, så will jag och icke hel^l wara theremot, ehuru jag medelst en nog wanskel. hälsa nödwändigt får see mig om någon annan i hans ställe». — Se f. ö. Eric Palmes egenhändiga själfbiografiska uppgifter, bilagda hans inlaga till domkapitlet af ¹⁸/₄ 1780, AC.

Sid. 473. ¹ Om släkten Sundius finnes en ingående genealogisk framställning hos LEIJONHUFVUD, *Ny svensk släktbok*, s. 525—534. Uppgifterna om släktens ursprung äro här mycket knappa. Äldste stamfaderns tillnamn Rivius tyder med ganska stor bestämdhet på, att han var bördig från Å socken i Östergötland. Någon undersökning häraf föreligger icke hos LEIJONHUFVUD och har gifvetvis icke ansetts för föreliggande släkthistoria behöfva ifrågakomma. Rörande Petrus Magni Rivius och hans hustru hafva förf.ne inskränkt sig till att i de närmast till hands liggande källorna kontrollera och komplettera uppgifterna hos LEIJONHUFVUD. Dessa källor äro: Petrus Magni Rivius till biskopen ⁷/₁₁ 1638, ⁹/₈ 1640, ¹⁴/₈ 1646, ¹¹/₁₁ 1650, ¹⁸/₈ 1651, ²⁷/₈ o. ¹⁸/₈ 1653 samt talrika handlingar rörande dels prästvalet efter Petrus Magni död, dels den ekonomiska uppgörelsen mellan Anna Kiliandsdotter och efterträdaren, bland *Handlingar ordnade efter församlingar*: Sund, slutligen äfven domkapitlets *protokoll* ¹⁸/₈ 1655, allt i *Linköpings domkapitels arkiv*.

² Se de i föreg. not anförda källorna samt dessutom: *Asby DB* ¹⁸/₈ 1697, *Vadstena landsarkiv*; Magnus Petri Sundius till biskopen ⁹/₁ 1675, sine dato 1676 m. fl., bland *Handlingar ordnade efter pastorat*: Asby, *Linköpings domkapitels arkiv*.

Sid. 474. ¹ Om släkten Torpadius se HÄHL, *Linköpings stifts herdaminne* III, s. 87. Om Zacharias Torpadius, hans familj och dottern Brita Torpadia se följande källor: *Torpa DB* ¹¹/₁₁ 1672, *Asby DB* ¹¹/₈ 1704, *Vadstena landsarkiv*; ekonomisk öfverenskommelse ³⁰/₈ 1664 mellan Petrus Rivii änka Anna Kiliandsdotter och hans efterträdare (här talas om Zacharias Torpadii begrafning), bland *Handlingar ordnade efter församlingar*: Sund, församlingsborna i Torpa till domkapitlet ⁹/₈ 1665, Jonas Torpadius till biskopen ¹¹/₈ 1666 m. fl. handlingar bland *Handlingar ordnade efter församlingar*: Torpa, allt i *Linköpings domkapitels arkiv*.

² LEIJONHUFVUD, *Ny svensk släktbok*, s. 527—533; CAVALLIN II, s. 297; ISBERG II b, s. 36—38.

Sid. 475. ¹ LEIJONHUFVUD, a. a. s. 528; CAVALLIN III, s. 345—348. Se äfven Johannes Sundii bref och inlagor bland AC, främst af följande data ¹/₁₁ 1693, ²⁷/₈ 1697, ¹⁴/₈ 1699, ¹⁹/₁₁ 1700.

² Om Laurentius Blanxii ursprung se, förutom CAVALLIN V, s. 74—75, främst följande källor: två anonyma biografier öfver Laurentius Blanxius bland *Sommeli samlingar*, LUB; *Nakskovs kyrkböcker* 1640-talet passim, särskildt *Nakskovs FB* ²⁰/₈ 1643, äfvensom *Nakskovs Børnebøger* 1638—1646, i *Landsarkivet for Sjælland etc.* Full visshet kan törhända icke sägas råda därom, att Laurentius Blanxius var son till Christopher Basunbleser i Nakskov, men den allra största sannolikhet kan utan tvekan sägas föreligga. Af de tvenne biografier öfver Laurentius Blanxius, som finnas i *Sommeli samlingar*, är den ena mera utarbetad och är af Gustaf Sommelii egen hand. Den andra biografien är af en handstil, som eljest icke förekommer i samlingarna. Den är äldre, sannolikt från tiden vid eller kort efter Laurentius Blanxii död. Dessa två omständigheter göra det mycket sannolikt, att denna biografi är upprättad af någon mycket nära initierad person i samband med de till hans begrafning författade personalierna. Uppgifter i sådana personalier hafva i denna släkthistoria i allmänhet godtagits, där icke särskildt skäl till misstro förelegat; de äro i regel upprättade af eller i nära samråd med dem, som i lifvet stått den döde närmast. I denna äldre biografi heter det: »Probstens och Kyrkioherden Lars Christophersson Blanxius war född i Danemark på öen Laland, hwaräst hans fader war organisten Christopher Blanxius och modren Christina». Det är tydligt, att Sommelius begagnat denna äldre biografi. Han gör dock i den del, som här återgifvits, två betydelsefulla tillägg, nämligen att födelseorten var »Nachscov» och födelseåret 1642 eller 1643. Sistnämnda uppgift har Sommelius utan tvifvel från *Österslöfs DB* ⁹/₁₀ 1713, där det meddelas, att Laurentius Blanxius dött ²/₁₁ »anno ætatis 71 åhr gl.»; samma uppgift ligger tydligen till grund för Cavallins uttryck om hans födelseår, nämligen att han var född »omkring 1642» (hvilket årtal beklagligtvis kommit att stå i texten i st. f. det riktiga 1643, som anföres t. ex. i *Släktafta* 28). Hvarifrån Sommelius fått uppgiften om Nakskov såsom födelseort, är tillsvdare okänt. Gå vi emellertid till de ganska rika källor till Nakskovs personhistoria på 1640-talet, som finnas i *Landsarkivet for Sjælland etc.*, så finna vi i kyrkböcker och annorstädes vid detta årtiondes början såväl en »Christopher Klocher» som en »Christopher Basunbleser». Att den förre, hvars fadersnamn var Christophersøn (*Nakskovs Børnebog* ²⁰/₈ 1646) och som dog på våren 1646 (*Nakskovs DB* ¹¹/₈ 1646), tillika skulle varit organist, synes uteslutet därigenom, att vi omkring 1650 finna en »Peder Organist» nämnd (se t. ex. *Nakskovs DB* ⁶/₄ 1652 med uppgift om hans hustrus död) samtidigt med att klockare nämnas. Alltså fanns i Nakskov såväl organist som klockare. Eftersom basun på 1600-talet var ett ganska ovanligt instrument, medan orgeln då som nu hade basun-stämmor och basunen i öfrigt genom de bibliska berättelserna alltid framstått såsom ett alldeles särskildt kyrkligt instrument, ligger det mycket nära till hands att förmoda, att denne Christopher Basunbleser just var organist. Se vi så efter, om någon son Laurentius eller Lauritz till honom föddes inom den tid, som den något otydliga dödboksuppgiften från Österslöf angifver, eller något

af åren 1642 eller 1643, så finna vi i *Nakskovs FB* ¹⁰/₁₆, 1643 anteckning, att »Christopher basunblers barn (Lauritz)» denna dag döptes. Det kan då med till visshet gränsande sannolikhet sägas, att detta barn var Laurentius Blanxius. Äfven framstår det såsom mycket sannolikt, att Christopher Basunbleser var stadens organist, ehuru det härvid alltid såsom en svag möjlighet kan tänkas, att det varit namnet Basunbleser som förledt den äldre Sommeliska biografiens författare till att uttala ordet organist. Härvid är ytterligare en omständighet att märka. Enligt *Nakskovs DB* ¹¹/₁₁ 1639 begrofs då »Organistens h[ustru]». Någon organist i Nakskov vid denna tidpunkt finnes eljest icke omtalad i de källor, som för denna släkthistoria blifvit genomgångna. Om denne organist var Nakskovs tjänstgörande organist, så var han med största sannolikhet icke identisk med Christopher Basunbleser, enär två barn till denne döptes ¹¹/₁₆, 1640 (*Nakskovs FB*), hvilket icke hindrar, att Christopher Basunbleser senare kan hafva blifvit organist. Christopher Basunblers fadersnamn var Lauritzøn (enligt *Nakskovs DB* ¹⁴/₁₆, 1645, då »Christopher Lauritssøns Basunb. mindste datter» begrofs). Hustrun namngifves icke i de källor, som genomgåts.

Sld. 476. ² (Genom tryckfel saknas not 1). Se de i föreg. not anförda källorna, främst de två Sommeliska biografierna, samt CAVALLIN V, s. 74—75. Om Pernille Jørgensdatters död se *Österslöfs DB* ¹¹/₁₆, 1705, där Laurentius Blanxius egenhändigt skrivit: »Gud förlehnne henne en ärefuld upståndelse på domens dag och tröste mig, fattige gamble man, som på mijn ålderdomss dagar denna stora sorg fresta skulle, han och samle os igen utj sitt ewige rike». Se vidare äfven Laurentius Blanxii bref och inlagor bland AC, främst af data ¹⁰/₁₁ 1696, ²⁹/₁₆ o. ⁹/₁₆ 1697.

³ För denna uppgift, att Jørgen Simonsøn Schees moder blef bränd som häxa, hafva förfinne att tacka Docenten Emanuel Linderholm, som i samband med sina forskningar om häxprocesserna i Norden påträffat källorna till kunskap härom.

Sld. 477. ¹ Om Jørgen Simonsøn Schee, hans härkomst och familj se, förutom CAVALLIN IV, s. 364—365, främst en af Gustaf Sommelii egen hand skriven, särdeles utförlig biografi i *Sommeli samlingar*, LUB. Se äfven *Visseltofta DB* ⁹/₁₆, 1692, 10:e sönd. efter tref. 1703.

² CAVALLIN V, s. 64—66, 140—142.

Sld. 478. ¹ Om Ivar Blanxius se främst CAVALLIN IV, s. 316—317, men äfven bref och inlagor af honom bland AC, främst af data ¹⁰/₁₆ o. ²⁹/₁₆, 1711. Se äfven *Vinslöfs DB* ²¹/₁₆, 1744. Om Cecilia Blanxius födelse se *Vinslöfs FB* ²¹/₁₆, 1712.

Sld. 479. ¹ Om Johan Lauremberg och hans släkt se främst DAAE, *Om humanisten og satirikereren Johan Lauremberg*; kompletterande och delvis beriktigande uppgifter finnas dock såväl i *Dansk biografisk Lexikon* X, s. 132—134, dels i nyare tyska biografiska handböcker.

² Om Johan Oelreich se främst, förutom CAVALLIN V, s. 151—152, Gustaf Sommelii egenhändiga och mycket utförliga biografi öfver honom, *Sommeli samlingar*,

LUB. Se äfven Johan Oelreichs bref och inlagor bland *AC*, främst af data $^{18}/_8$ 1693, $^{10}/_8$ 1700.

Sld. 480. ¹ Om Anders Olufson Rogge och hans familj se främst följande källor: *Christianstads rådstufvurätts domböcker* 1660- och 1670-talen passim, *Christianstads borgarematrikel* från 1600-talet (i en längd öfver borgmästare och råd finnes »Anders Olsen Rogge» med utnämningssår 1654), *Christianstads stadsarkiv, LLA*; *Christianstads kyrkböcker* passim, främst *Christianstads FB* 22 sönd. efter tref. 1646, $^{1}/_4$ 1647, $^{5}/_8$ o. $^{11}/_8$ 1648, $^{29}/_{10}$ 1650, $^{2}/_8$ 1652, $^{28}/_{11}$ 1653 (han kallas här borgmästare, jfr ofvan), $^{14}/_8$ 1655 (denna dag döptes »B. Anders Olss. datter Löcke»), $^{10}/_8$ 1657, $^{29}/_1$ 1660, $^{9}/_8$ 1661, *Christianstads DB* $^{9}/_8$ 1651, $^{20}/_{12}$ 1657, $^{24}/_4$ 1659, $^{18}/_8$ 1695; *Kverrestads DB* $^{1}/_8$ 1702; Lycka Rogge till biskopen $^{19}/_8$ 1702, *AC*. — Det är ett typiskt exempel på den bristfälliga forskning, som ligger till grund för den digra historiken öfver *Kristianstad 1614—1914* af ENGHOFF, att Anders Olufson Rogge, oaktadt han, s. 132—135, ganska ingående beröres, icke namngifves med sitt släktnamn, utan kallas endast »Anders Olofsson». Förklaringen härtill är tvifvelsutan den, att han verkligen i domböckerna nästan alltid benämnes blott »Anders Olss.» el. dyl.; dock händer det någon gång, att han äfven där benämnes Rogge, såsom i domboken för $^{11}/_8$ 1669, där han i samma mål benämnes dels »borgemester Anders Oelsen Rogge», dels »borgemester Anders Olufssen». Denna brist måste anses vara så mycket allvarligare som ENGHOFF tydligen afsett att skriva ett slags krönika af stark personhistorisk läggning; därest han afsett att skriva Christianstads historia, hade främst ett helt annat fel förelegat, nämligen att han ej på allvar ställt stadens politiska problem och ej behandlat Anders Olufson Rogges märkliga roll i striden mellan svenskt och danskt, men någon sådan afsikt har tydligen icke förelegat. Bristen hos ENGHOFF med hänsyn till Anders Olufsons tillnamn är så mycket mera betänkelig som detta namn finnes angifvet hos åtminstone tvenne äldre författare, nämligen CAVALLIN IV, s. 128, samt i synnerhet JANTZEN, *Efterretningar om Familien Jantsen*, not 2.

Sld. 481. ¹ Om Johan Sundius och hans familj se, förutom LEIJONHUFVUD, *Ny svensk släktbok*, s. 530—531, CAVALLIN III, s. 371—375 m. fl. st., CAVALLIN, *Ur skånska prästhusens häfder* passim, bl. a. följande källor: *Johan Sundii självbiografiska anteckningar* (hufvudsakligen om barnens födelse, förda i en 1694 tryckt psaltare, i hvilken står skrifvet »Ivar Blaxius d. 20 dec. a:o 1712» och »Cicilia Blaxia», tydligen egenhändigt af dessa personer; mot slutet finnas biografiska anteckningar om Johan Sundius och Cecilia Blaxia, skrifna af Berndt Darin), Johan Sundii bref till anonym (utan tvifvel kyrkoherden Zacharias Arsenius i Tryde) af dat. $^{4}/_8$ 1768, *Cavallinska släktarkivet*; Johan Sundii bref och inlagor bland *AC*, främst af data $^{9}/_8$ 1731 (se s. 412 med not 1), $^{10}/_1$ 1732 (se s. 413 med not 4), $^{19}/_8$ 1738 (om brodern Magnus Sundii död), $^{1}/_{11}$ 1753, $^{9}/_8$ o. $^{21}/_4$ 1767 etc. flera inlagor från hans senare år, närmare berörda på skilda ställen i detta kapitel; Johan Sundii likpredikningar, anförda i noterna 1 o. 2

till s. 413; GJÖRWELL, *Anteckningar*, s. 52—53; Christian Sundius till Gabriel Thulin, dat. London ²⁹/₁₀ 1796, *PSA*; *Allerums kyrkböcker* passim; epitafer öfver Johan Sundius i Allerums och Fleninge kyrkor. Talrika suppliker af Johan Sundius bland *AC* höra till vittnesbörden om hans varma intresse för styfsonen Håkan Hellichius.

² Så skrifer Johan Sundius ⁴/₃ 1768 till Zacharias Arsenius: »Här heter det gjerna med saknad och sorg: Nu är den bortgången och nu den. Men der heter det alltid med låf och glädje: Nu är den inkommen derifrån och nu den derifrån. Der wilje wi då ock i vår anda flitigt omgås med vår blodige Frälsare och så länge se på hans sår i trone, tils wi i himla-gamman få kyssa dem tillsammans!» Om själfva källan se föregående not.

Sld. 482. ¹ Ur det i föregående not anförda brevet.

² J. SUNDIUS, *Likpredikan öfver Maria Euphrosyne Cronström, änka efter Christian Diedric von Conowen*.

³ Den karakteristik af Johan Sundii personlighet och kristendom, som här gifvits, är grundad till väsentlig del på de källor, som anföras i not 1 till s. 481. Beklagligtvis föreligga, med få undantag, inga mera intima källor till kunskap om Johan Sundius under hans senare år; man är här väsentligen hänvisad till den mäktiga Cavallinska familjetradition, för hvilken i texten närmare redogöres, med hänsyn till Eric Palme; denna tradition kan dock på väsentliga punkter kontrolleras och verifieras. Dess betydelsefulla vittnesbörd torde med all säkerhet i det väsentliga stå sig inför den historiska kritiken. När JACOBSSON i *Den svenska herrnhutismens uppkomst*, s. VII—VIII affärdar *Lunds stifts herdaminne* med en högdragen axelryckning, sägande, att hvad där meddelas om skånska herrnhutare är »föga användbart i en historisk framställning», så visar detta endast, att han icke förstått, hvad han läst. Det visar, att han icke begripit ett ord af den i så många hänseenden betydelsefulla Cavallinska traditionen, något som är mindre förvånande, enär rätt uppfattning af en tradition hör till det mest vanskliga inom historisk forskning. Men de nedsättande orden om *Lunds stifts herdaminne* visa också något annat och mera, nämligen att JACOBSSON icke förstått, att CAVALLIN i detta märkliga verk skrivit den enda svenska stiftshistoria, som finnes, ett verk af anda och kraft och af vida större betydelse för vår historiska vetenskap än Jacobssons egna förvisso förtjänstfulla arbeten. — Att här i detalj motivera den totaluppfattning af Johan Sundius, som göres gällande, förbjudes af utrymmet; en sådan i detalj gående framställning sparas till en närmare undersökning om Johan Sundius och den skånska herrnhutismen.

⁴ Johan Sundius till Zacharias Arsenius ⁴/₃ 1768, *Cavallinska släktarkivet*.

Sld. 483. ¹ Johan Sundius till domkapitlet ¹⁰/₁₀ 1753, *AC*.

² Om det Quidingska prästhemmet i Västra Karup och de söner, som därifrån utgingo, se förutom biografier hos CAVALLIN främst *Janne Quidings anteckningar om Quidingska släkten* bland *Hélésine Westdahls, f. Quiding, släktpapper*. — Om den år

1767 lediga komminstraturen i Allerum och dess besättande med Eric Palme se not 2 till s. 472.

Sld. 484. ¹ Se t. ex. GJÖRWELL, som i sina *Anteckningar* om besöket i Allerum år 1750 skriver, förutom de i not 3 till s. 413 anförda orden om konventiklar, bl. a. följande: »Här i Allerum råkade jag ock i en aimable conaissance med åtskilliga hederliga och gudfruktiga männer, såsom där och rundt omkring äro åtskilliga herrskaper, som älska Frälsaren. Alt detta tilhopataget gjorde, at jag kom liksom i en ny värd, fick helt nya insigter, nya sentiments och nya planer. Jag talte åtskilligt med pastor Sundius och andra om gref Zinzendorf och hans församling. De försvarade väl honom och uplöste åtskilliga af mina dubier och inkast, man sade altid tillika, at jag ej borde bry mig med honom eller stöta mig på hans församling, utan endast söka efter at alt mera lära känna och följa Frälsaren».

Sld. 486. ¹ CAVALLIN III, s. 374.

² CAVALLIN, *Ur skånska prästhusens häfder*, s. 74.

³ Eric Palme till Johan Palme ²¹/₈ 1808, *PSA*.

⁴ Eric Palme till Carolina von Sydow ⁹/₁₁ 1806, *PSA*.

Sld. 487. ¹ Första gången Eric Palme veterligen skrivit sitt namn »Eric R. Palme» är i en år 1739 i Leipzig tryckt *Biblia hebraica*, som äges av Änkefru Ida Palme, f. Svensson. Där har han under den gamla versen »Liber est meus» etc. skrivit sitt namn på detta sätt och tillfogat datum »Barckåkra d. 2 augusti 1758». Om inskrifningen vid Lunds universitet se s. 464 med not 5. Om hans namnteckning »Eric Palm» under studenttiden se not 2 till s. 44. Om brödernas teckning af sina namn se s. 455 med not 1. Om Eric Palmes namnteckning »Eric R. Palme» se f. ö. hans bref och inlagor bland *AC* alltifrån ¹/₁₁ 1771, hans bref till sonen i *PSA* m. fl. talrika källor, de flesta anförda i noterna till den följande framställningen. Första gången misstaget »Eric Rutger Palme» veterligen förekommer, är anmärkningsvärdt; det är nämligen hospitalsföreståndaren Mathias Sundius, Eric Palmes sväger, som ⁶/₁₂ 1783 skriver namnet på detta sätt i en inlaga till domkapitlet, *AC*. Senare förekommer detta misstag någon enstaka gång. Inom yngre släktled har det ledt till förekomsten af dubbelnamnet »Eric Rutger» såsom dopnamn.

Sld. 488. ¹ Eric Palme till Johan Palme ⁹/₁ 1810, *PSA*.

Sld. 489. ¹ *Allerums VB* ⁹/₁₀ 1768; CAVALLIN III, s. 316.

² Johan Sundius till domkapitlet ¹⁴/₈ 1769, *AC*; CAVALLIN V, s. 448.

Sld. 490. ¹ Om Eric Palmes sjukdom 1771 och tjänstledighet från Allerum, hans tjänstgöring i Fosie, hans återtagande af tjänsten i Allerum, hans förflyttning till Husie 1773 samt om detta års komministerombyte i Allerum se främst följande bref och inlagor bland *AC*: Johan Sundius till domkapitlet ⁴/₈ 1771 o. ¹/₈ 1774, Eric Palme till Knut Johan Billberg ¹/₁₁ 1771, Knut Johan Billberg till biskopen ¹/₁₂ 1771, Johan Sundii intyg rör. Jöns Lindström ⁴/₈ 1772 och rör. Eric Palme ¹⁸/₈ 1773. — Johan Sun-

dius skriver ¹/₁₀ 1771: »Under så wäl min egen långwariga sjuklighet som sedermera bägge mina *comministrars* iråkade swära sjukdomar, har Herr Kyrkoherden i Hesnunda Mag. Petrus Lindström warit så benägen och lofwat mig sin son och *comminister*, Philosophiæ Candidaten Herr Löns Lindström, till hjelp i ämbetet på ett åhrs tid, medan man finge se, huru Herren behagar göra med mina ordinarie *comministrars* och i synnerhet Herr Eric Palms (!) swaga hälsa». — Eric Palme skriver från Rebbelberga (!) ¹/₁₁ 1771 till Knut Johan Billberg, som var vice pastor i Fosie och Lockarp, att eftersom han redan blifvit »till hälsan restituerad», skall han gärna villfara Billbergs i bref af ²²/₁₀ framställda begäran, att bestrida ämbetet i Fosie och Lockarp under en Billbergs mycket angelägna resa; Billberg underrättar ¹/₁₂ biskopen härom. — Johan Sundius angifver själf orsaken till Eric Palmes förflyttning till Husie med orden, att »denne min frende kan derwid få större lön, än jag, som måste hålla twänne *comministrar*, har kunnat lämna honom».

² Cecilia Blanxia till biskopen ²⁰/₁₀ 1774, AC; *Allerums DB* ²¹/₁₀ 1774.

³ Se bref till biskopen eller inlagor till domkapitlet af Severin Cavallin passim, t. ex. sine dato 1762, sine dato 1765, sine dato 1768, af Johan Sundius ⁹/₁₀ 1767.

Sld. 491. ¹ CAVALLIN IV, s. 120—121.

² CAVALLIN V, s. 157; J. P. ORRBERG, *Predikningar*.

³ CAVALLIN III, s. 376—377.

⁴ Salomon Henschen till domkapitlet ¹⁰/₁₀ 1775, AC; Eric Palmes självbiografiska uppgifter, bilagda hans inlaga till domkapitlet ¹¹/₄ 1780, AC.

Sld. 492. ¹ *Allerums VB* ⁹/₁₀ 1776 (lysningsdatum).

² Eric Palmes egenhändiga, 7 sid. fol. långa beskrifning af Backaryds gamla kyrka, daterad ²⁰/₁₀ 1782, finnes i *Backaryds kyrkoarkiv LLA*, där äfven åtskilliga handlingar finnas om denna gamla kyrkas rifning och den nyas uppförande. Den nya kyrkan blef färdig att invigas 1799. Ett fåtal inventarier från den gamla kyrkan finnas nu i den nya.

Sld. 493. ¹ Om Backaryds församlings ställning såsom själfständigt pastorat och såsom annex till Ronneby se, förutom CAVALLIN V, s. 217, 222—226, bl. a. Salomon Henschen till domkapitlet ²⁰/₁₀ o. ¹¹/₄ 1794 med flera bilagor sistnämnda datum, bl. a. en af Eric Palme egenhändigt skriven och vidimerad afskrift af K. M:ts resolution af ²⁰/₁₀ 1771, hvarigenom Backaryd gjordes till annex åt Ronneby. Frågan gäller komministraturen i Backaryd efter Eric Palme.

² Vål daterar t. ex. Eric Palme sina bref under Backaryd-åren »Backary», men själfva prästgården benämnas städse, i kyrkböckerna och annorstädes, »Långsjöry prästegård» el. dyl. Se ett exempel s. 497.

³ »*Min första utflykt ur fädernehuset*», manuskript af Johan Palme i *PSA* (finnes i tvenne, ganska skiljaktiga exemplar).

⁴ Uttrycket förekommer i den i föreg. not anförda skriften.

⁵ Se *sockenstämmoprotokoll och handlingar i Backaryds kyrkoarkiv, LLA*, äfvensom den i not 3 till denna sida anförda skriften af Johan Palme, som bl. a. skriver (i det på denna punkt utförligare exemplaret): »Född och upfödd i det ensliga Långsjöryd, var jag, med undantag af 2no gånger om året, då jag träffade Doctor Henschens familie, aldrig van att se andra ansigten än den annars verkligt beskedliga och hyfsade allmogens i Backaryd församling».

Sld. 495. ¹ Den karakteristik, som här gifves af Salomon Henschen, är — såsom i texten angifves — till väsentlig del grundad på den särdeles ingående beskrifning af honom, hans krets och förhållandena i Ronneby, som gifves i *Nils (Jönsson) Quidings själfbiografi* bland *Annie Åkerhielms, f. Quiding, släktpapper*. Nils Quidings omdömen om Henschen bestyrkas af de talrika källor, som i öfrigt finnas till kunskap om denne, framför allt hans egna talrika bref och inlagor bland *AC*. Det råder näppeligen något tvifvel därom, att CAVALLIN i sin karakteristik af Salomon Henschen (V, s. 216—217), om han än berör faktiska svaga sidor hos denne, dock begär svåra orättvisor och ger en i hufvudsak missvisande bild. Den präst, som på en yngling af Nils Quidings läggning kunnat göra ett så gripande och för lifvet bestämmande intryck som Salomon Henschen, kan icke hafva varit den något narraktiga person, CAVALLIN framställer.

² Se Nils Quidings i föreg. not anförda själfbiografi.

Sld. 496. ¹ Se Nils Quidings i not 1 till föreg. sida anförda själfbiografi samt CAVALLIN V, s. 239, och LEIJONHUFVUD, *Ny svensk släktbok*, s. 533. I Släktafä 25 angifves efter CAVALLIN Christian Andreas Sundins titel till »färgerifaktor» (LEIJONHUFVUD säger »färgare»). Detta torde vara oriktigt, ty Quiding uppgifver i sin själfbiografi, att denne Sundin var innehafvare af ett stort garfveri, men att han mot slutet gjorde konkurs.

² När Johan Palme i sin (i not 3 till s. 493 anförda) själfbiografi, beskriver sin och faderns resa från Långsjöryd till Ronneby, meddelar han bl. a., att fadern tog »sitt vanliga kvarter — Doctor Henschens hus». Om det goda förhållandet mellan familjerna vittnar äfven det faktum, att Salomon Henschens hustru bar Eric Palmes ende son till dopet; se not 2 till s. 497.

³ (Notsiffran är i texten feltryckt 1). Det anförda uttrycket är hämtat från en $\frac{1}{4}$ 1794 daterad skrift, undertecknad af ett mycket stort antal bönder i Backaryds församling och inlämnad till Salomon Henschen, bilagd dennes inlaga till domkapitlet $\frac{11}{4}$ 1794, *AC*.

Sld. 497. ¹ Om Carl Magnus Lilja, hans familj och prästhusets umgänge med dem se, förutom de i nästföljande tvenne noter anförda källorna, främst de talrika och omfattande källorna från striden åren 1804—1805 om Liljas klockaretjänst i Nättraby, hvarom se s. 514—519 med not 1 till sistnämnda sida.

² *Backaryds FB* 1778: »D. 13 febr. föddes comministren Eric R. Palmes och des k. hustru Helena Catharina Sundii son Iohannes i prästegården Norra Långsjöryd.

Modren war 29 år g¹. Barnet bars till dopet d. 15 dito af wäladla Fru Probstinnan Henschen i Rönneby. Faddrarne woro . . . [ett par ord nästan oläsliga] . . . Lilja i W. Hall, Abraham Håkansson i Hjorshålan, Håkan Håkansson i Pinckaremåla, Sven Pärssons hustru Sigrid ib^m och pig. Elin Pålse^f i Södra Långsjöry.

⁸ Backaryds FB ¹⁷/₁₁ 1776, ¹⁸/₁₁ 1778, ²⁰/₁ 1780, ²²/₁₁ 1782, ²³/₄ 1785, ²¹/₁₁ 1787, ¹⁸/₁₁ 1793.

Sld. 498. ¹ Hufvudkällorna till kunskap om Dorotea Lilja såsom Eric Palmes fosterdotter äro Eric Palmes bref till Johan Palme, PSA, samt *mantalslängder* i *Blekinge länsstyrelses arkiv, LLA*. Af allt att döma hade Dorotea Lilja varit i Eric Palmes hus från sin tidiga barndom.

² *Mantalslängder* i *Blekinge länsstyrelses arkiv, LLA*.

³ Genom någon tillfällighet finnes i *Kungl. generalpoststyrelsens arkiv* bevarad en enda, mycket diger volym *verifikationer* från 1700-talet. Den afser året 1787 och omfattar endast en del af landet, bl. a. Blekinge. Här får man en fullständig förteckning öfver bref, som under året afsänts medelst allmänna posten. Afsändarens namn uppgifvas icke, endast adressortens och adressatens. Man finner sålunda, att å Ronneby postkontor ⁹/₁ 1787 inlämnades ett bref till »Joh. R. Palme» i Malmö; något mer bref till denna adress inlämnades icke under årets lopp.

⁴ Om källan se föreg. not. Man finner, att å Ronneby postkontor inlämnades bref till »Cath. Sinius» i Lund (hvarintill Norrvinge ligger) ²⁰/₆, ²⁴/₈, ¹⁴/₁₀ o. ²⁷/₁₁ 1787.

⁵ Se not 2 till s. 499.

⁶ Eric Palme till domkapitlet ²²/₆ 1777, AC.

Sld. 499. ¹ Eric Palme till domkapitlet och till biskopen ¹³/₄ 1780, AC.

² Eric Palme till biskopen ¹⁰/₆ 1783 och till domkapitlet ²²/₁₁ 1783, Mathias Sundius till domkapitlet ⁶/₁₁ och ¹⁶/₁₁ 1783, AC. Eric Palme skrifer till biskopen ¹⁰/₆: »Det lediga Twings consistoriela pastorat, som jag söker, gränsar intill denna Backary församling, wid hwilken jag tjenar, och som en stor del af folket der känner mig och har godhet för mig, tyckes något hopp för mig wara at få kallelse, om jag allenast blefwe så lyckelig, at jag wunne förslaget. Ett fattigt och gäldbundit tillstånd, som år ifrån år förwärras, gör mig lefwernet alt för bekymmersamt, om med min befordran skall ännu längre på tiden ankomma». — I sin inlaga af ⁶/₁₁ anhåller Mathias Sundius, »å min kjära Swäger Herr Magister Eric Rutger Palmes wägnar» om »ett behörigt och fullständigt» utdrag ur domkapitlets protokoll rörande förslaget till Tving. Sannolikt har från domkapitelshåll, kanske i afsikt att från början oimtetgöra den heltvisst utsiktslösa aktionen, för Sundius förklarats, att han borde vara försedd med fullmakt af Palme. Sundius har då anmält detta för swägern, och denne har omedelbart sändt honom en fullmakt, som han då fogat såsom bilaga till en ny inlaga, af ¹⁶/₁₁, till domkapitlet. Eric Palmes fullmakt är af följande lydelse: »Min kjära Swäger Herr Hospitalsföreståndaren Matthias Sundius befullmäktigas härmed att hos Maxime Veneran-

dum Consistorium Ecclesiasticum i Lund begiära och emottaga öfwerläggnings- och woteringz protocollet öfwer dett till Twingz pastorat uprättade förslag för att i stöd af Kongl. Tryckfrihetsförordningen af den 26te april 1774 kunna samma till tryckett befördras. Backary den 9de december 1783». Härefter har tydligen Eric Palme blifvit utsatt för ytterligare påtryckning, hvilket ledt till hans återtagande af ²¹/₁₉.

Sld. 500. ¹ Hvad här meddelas om naturen vid Nättraby är grundadt främst på besök å platsen, men äfven på åtskilliga dels handskrifna, dels tryckta reseskildringar, där omdömena i regel öfverensstämma. Bland de handskrifna reseskildringarna märkas den af P. J. HJELM författade *Dagbok vid cousinernas resa dr 1805, LUB* (med uppgift om färjeförbindelse mellan Carlskrona och Nättraby), samt den af C. A. PALME gjorda skildringen af hans första resa, *PSA* (C. A. Palmes första resa, företagen på 1820-talet, gällde Carlskrona, och en dag ägnades åt Nättraby).

Sld. 501. ¹ Om Johan Quiding se, förutom CAVALLIN V, s. 238, främst *Janne Quidings anteckningar om Quidingska släkten* bland *Hélésine Westdahls, f. Quiding, familjepapper*. Författaren af dessa anteckningar, konsistorienotarien i Lund Janne Quiding, var — se Släktafla 27 — sonson till Johan Quiding i Nättraby. Säsom född posthum var han visserligen icke delaktig af någon familjetradition direkt från fadern, men genom andra fränder, främst fastern Ebba Quiding, hade han del af släktens muntliga arf. Episoden om Chapman återfinnes ursprungligen i *Nils (Jönsson) Quidings självbiografi* bland *Annie Åkerhielms, f. Quiding, släktapper*.

² Se om ställningen i Quidingska hemmet efter faderns död främst de i föregående not närmare berörda *Janne Quidings anteckningar*, men äfven Salomon Henschen till domkapitlet ²⁴/₁₀ 1791, *AC*.

Sld. 502. ¹ Se om Eric Palmes val och utnämning till kyrkoherde i Nättraby, förutom CAVALLIN V, s. 239, vallängd vid kyrkoherdeval i Nättraby ²¹/₄ 1792, *Nättraby kyrkoarkiv, LLA*.

² Om Ebba Quidings upptagande som Eric Palmes fosterdotter omedelbart efter faderns död se främst de här flera gånger nämnda *Janne Quidings anteckningar*. Att hon flyttade till fosterföräldrarna, medan dessa ännu bodde kvar i Backaryd, framgår af *Backaryds FB* ¹⁸/₁₉ 1793, då vid barndop i Carl Magnus Liljas hem Helena Sundia bär barnet till dopet och »Mademoiselle Ebba Quiding i Långsiöry prästegård» står fadder.

³ Om Eric Palmes tillträde till pastoratet förmåla åtskilliga källor, t. ex. *Nättraby FB* ¹/₄ 1794, där Eric Palme egenhändigt antecknat: »Efter Kyrkoherden Eric R. Palmes tillträde, som skedde d. 1 maji, äro följande döpte». — I *Medelstads prostarkiv, LLA*, finnes en cirkulärskrifvelse af Salomon Henschen af ¹/₄ 1794 (årtalet felskrifvet 1793), som har en ingress, hvori häradsprosten önskar Eric Palme »välkommen såsom ledamot af contractet»; på skrifvelsen har Eric Palme antecknat sin tacksägelse, dat. ⁸/₄ 1794.

⁴ Om denna Nättraby gamla prästgård se dels de meromnämnda *Janne Quidings anteckningar*, dels och främst *syn å Nättraby prästgård* ¹¹/₁₆, 1794, *Nättraby kyrkoarkiv, LLA*. Bevarade fotografier af prästgården öfverensstämma alldeles såväl med de gamla beskrifningarna som med den såsom plansch här införda pastellen.

Sld. 503. ¹ Uppgifterna om Nättraby kyrka äro grundade till väsentlig del på iakttagelser vid besök å platsen, till någon del äfven på spridda skriftliga källor, hufvudsakligen *visitationsbok* i *Nättraby kyrkoarkiv* samt kyrkans *annotationsbok* i *Nättraby kyrkoarkiv, LLA*; i dessa tvenne källor kan man steg för steg följa kyrkans byggnads-historia och förändringarna i dess inredning i nyare tid.

² Denna uppgift, som stundom möter, torde vara grundad på SJÖBORG, *Utkast til Blekinges historia och beskrifning*, s. 287. I detta arbete, tryckt samma år Eric Palme utnämndes till kyrkoherde i Nättraby, säges dock endast: »Folkmängden är icke öfver 1000, och af dem äro 550 skattskrefne och 136 åkerbrukare». Detta är något helt annat. En hel del invånare voro till yrket skeppare, sjömän, fiskare etc., andra stodo i tjänsteförhållande till ståndspersonerna o. s. v.

³ Se om dessa förhållanden på Eric Palmes tid, förutom spridda notiser i den följande framställningen, främst anförda arbete af SJÖBORG samt den synnerligen ingående, år 1777 eller 1778 författade beskrifningen af Nättraby i *Samlingar till en beskrifning öfver Bleking, KB* (den är odaterad, men datum framgår däraf, att prästgården säges vara bebodd af änke-pastorskan Uppendick, som nu efter mannens, kyrkoherden Gerhard Uppendicks, död år 1777 (se CAVALLIN V, s. 238) åtnjöt sitt nådår, hvilket till fullo stämmer med alla andra uppgifter i beskrifningen).

⁴ *Nils (Jönsson) Quidings själfbiografi* bland *Annie Åkerhielms, f. Quiding, släkt-papper*.

Sld. 508. ¹ Här gifna framställning af skolförhållandena i Nättraby under Eric Palmes tid är grundad främst på en »Historik öfver Nättraby folkskola från dess början till år 1847», befintlig bland *Handlingar rörande Kalmar län och Blekinge (W 1205), UUB*; denna historik, som saknar datum och är anonym, utgör en af tvenne skollärare vidimerad afskrift af ett okänt original. Det synes ej osannolikt, att den ene af dessa skollärare, P. Paulsson, är författare till historiken; han nämnes nämligen hos F[AGERLUND], *Beskrifning om Nettraby socken*, s. 26, 5:e noten, såsom författare till en sådan »Historik», då (1861) befintlig i själfva skolan. Uppgifterna i historiken i *UUB* äro vida mer ingående än i nämnda arbete af F[AGERLUND] eller i samme förf:s arbete *Om folkundervisningen inom Nettraby församling*; dessa arbeten gifva intet utöfver anförda historik. Förf. till denna historik har fullständigt utnyttjat *visitationsprotokoll* och liknande källor, bland dem äfven den såsom Bil. 36 här aftryckta prostberättelsen af Eric Palme; dessa källor hafva dock anlitats direkt jämväl för föreliggande framställning. Se vidare om tillkomsten af Nättraby äldsta folkskola Johan Quiding till domkapitlet ¹/₁₆, 1786, *AC*.

Sld. 509. ¹ Se för denna framställning främst följande källor: *protokoll öfver prostvisitation* ¹⁰/₁, 1799, *Nättraby kyrkoarkiv* och *LDA*, äfvensom den af Eric Palme såsom prost öfver egen församling aflåtna berättelsen öfver församlingens tillstånd af ¹¹/₁, 1812, här aftryckt såsom Bil. 36; Eric Palme till Johan Palme 1807—1810 passim, t. ex. ²⁹/₁₁, 1808 med uppgift om den dryga bördan af husförhören samt med utförlig beskrifning af ett nattvardsläsningsfall, *PSA*.

Sld. 510. ¹ Se främst de i föreg. not anförda källorna. Märk t. ex. den fullständiga resignationen i 2:a punkten af den såsom Bil. 36 aftryckta prostberättelsen.

Sld. 511. ¹ Se främst samma källor som anföras i de två här närmast föregående noterna, samt dessutom de flerstädes i det föregående anförda sockenbeskrifningarna och reseskildringarna. Om allmogen såges i den märkliga sockenbeskrifningen af år 1777 eller 1778 (i *KB*, se not 3 till s. 503) bl. a. följande: »Lefnadssättet är tariffeligt och nyttjas til uppehälle mäst korn-bröd, fisk-wahror, kjøtt & fläsk, ärter och kål, gröt och potatoes, mjölk och hwad deraf tillwärfkas. Men de förmögnare äro nog begifna på wät-wahror. Klädedräkten är sådan som den allmänt brukas här i Blekingen, men de förmögnare af qwinnokjönet lägga sig till mycket silfwer arbete, som silfwer-hakar, knapp-söljor, snören» o. s. v. Äfven heter det: »Merendels alla, som bo på landet här i församlingen, idka fiskeri, dels i hafwet, dels i insjöar och strömmar». — C. A. Palme talar i sin i not 1 till s. 500 anförda reseskildring om »den Blekingska luxen» bland allmogen såsom en känd sak; han finner, när han nalkas blekingska gränsen, att denna lyx utbredd sig in i Småland, och meddelar en del om dess detaljer. — Om krogen vid kyrkan upplyser bl. a. Bil. 36. Utförligare om de två krogarna samt om lönkrogen, som hölls af en båtsmanshustru, upplyser Eric Palme i ett särskildt intyg rörande dessa förhållanden af dat. ²⁹/₁, 1812, egenhändigt skrifvet af honom, *Medelstads prostarkiv*, *LLA*. Intyget slutar med orden: »Warningar för dessa ohyggeligheter hjelpa intet». — Om församlingsborna får man slutligen rika upplysningar i Eric Palmes bref till Johan Palme 1807—1810, *PSA* (det citerade uttrycket är ur brefvet af ²⁹/₁, [1808]).

Sld. 512. ¹ Eric Palme till Johan Palme ¹¹/₁, o. ²⁹/₁, 1810, *PSA*.

² Om dessa byggnadsarbeten se främst *annotationsbok*, *räkenskaper* och *handlingar* i *Nättraby kyrkoarkiv*, *LLA*.

Sld. 513. ¹ CAVALLIN V, s. 239.

Sld. 519. ¹ För skildringen af striden 1804—1805 om klockaretjänsten i Nättraby se främst följande källor: Eric Palme till domkapitlet ¹¹/₁, 1804 med alla handlingar rörande det första klockarevalet bilagda i original (biläggandet har skett senare, ty där ligger äfven Eric Palmes af domkapitlet infordrade förklaring öfver besvären, hvilken är af ⁹/₁, alltså af betydligt senare datum än ¹¹/₁), *AC*; Eric Palme till domkapitlet ²⁹/₁, 1805 med bilagda originalhandlingar rörande det andra klockarevalet i Nättraby, *Valhandlingar*, *LDA*; domkapitlets *protokoll* ¹¹/₁, ²⁹/₁, o. ¹¹/₁, 1804, ²⁹/₁, o. ¹⁰/₁, 1805, *LDA*. Vid valet ¹¹/₁, 1804 yttrade Eric Palme enligt valprotokollet, förutom de i texten an-

förda orden, äfven följande: »Och som Lilja var född och upfödd samt all sin tid vistats och bodt i Bakary församling, der Herr Prosten förvaltat präste-embetet på 20:de året, så hade han ock haft de ymnigaste tillfällen att lära känna Lilja altifrån hans ungdom för en i alla afseenden dygdig, ärlig och beskedelig karl, förståndig och driftig i sina göromål, nyckter och stadig, godhertig och tjenstagtig med mera. Herr Prosten försäkrade ock, att vid den med de sökande hållne examen hade ingen öfverträffat Lilja i kunskaper» o. s. v.

Sid. 521. ¹ Enda källan till framställningen af denna kyrkvärds-strid på sommaren 1809 utgöres af Eric Palmes bref till Johan Palme ¹/₁, 1809, ¹⁰/₁, [1809] o. ¹¹/₁, 1809, *PSA*. Den fullständiga öfverensstämmelse, som i andra stridiga frågor, särskildt den i det följande skildrade striden om blekingska prästerskapets påstådda väghunderhållsskyldighet, visat sig råda mellan å ena sidan Eric Palmes bref, å andra sidan officiella handlingar och andra källor ger gifvetvis full trovärdighet åt Eric Palmes framställning. Att han i dessa intima bref till sin son städse med fullständig öppenhet och ärlighet framlägger fakta, sådana han fattat dem, står utom tvifvel. Själlfallet är, att man städse får hafva för ögonen, att tingen, sådana de framstå i dessa bref, äro sedda genom den gamle prostens mycket utpräglade, i texten på flerfaldiga ställen närmare karakteriserade temperament. — Om ståndspersonernas traktan efter posten skrifver Eric Palme bl. a. (¹/₁): »Denna heders sysla will grefwinnan Fejff hafwa för at slippa cronoskjutts, och om hon intet får den, så will Humblen på Tjäre-torp och äfven andra ståndspersoner ha den, hwarmed jag dock skulle blifwa alt för illa belåten». Om bröderna Kihlgren skrifver han (¹⁰/₁): »Mine herrar Kihlgrenar äro nu i den saken emot mig». Om Jonas Humbles besök hos landshöfdingen och om själfva valet heter det (¹¹/₁): »J söndags 14 dagars på utlyst socknestämman fick jag min beskedelige Carl Mårtensson i Emmahult till kyrckewärd utan minsta motsägelse. Humble war den förste, som dertill jakade, och det har jag wår Lhf⁸⁰ at tacka före, ty då jag onsdagen derpå kom till honom med berättelse derom, sade han, at H. hade sjelf warit hos honom för at recommendera grefwinnan F. till den syslan, men at han gaf honom ett negativt swar och rådde honom till at intet sätta sig emot mig i sådana saker, hwars afgjörande mäst kommer an på mig».

² Eric Palme till Johan Palme ¹¹/₁, [1808], *PSA*.

³ I samband med kyrkvärdsstriden skrifver Eric Palme ¹/₁, 1809 till Johan Palme (*PSA*) följande ord: »Sådana bryderier möta mig ännu». I detta sista ord ligger utan tvifvel ett erkännande af att slika bryderier numera voro sällsynta.

Sid. 528. ¹ Källorna till framställningen af det blekingska prästerskapets väghunderhållsskyldighet och striden därom åren 1807—1808 äro hufvudsakligen följande: cirkulärskrifvelser af Mathias Sundius till kontraktisterna af data ⁴/₁, 1807, ¹¹/₁, o. ¹¹/₁, 1808 (alla tre med påtecknade eller bilagda svar af kontraktisterna), skrifvelse af Mathias Sundius till Konungens Befallningshafvande ¹¹/₁, 1807 (egenhändig renskrift

af koncept), förklaringar af Eric Palme (dat. $\frac{9}{8}$ 1808) och af Mathias Sundius (af maj 1808) om de hos kammarkollegium anförda besvären öfver Konungens Befallningshafvandes utslag af $\frac{9}{11}$ 1807 i vägunderhållssaken, allt i *Medelstads prostarkiv, L.L.A.*: Eric Palme till Johan Palme $\frac{22}{3}$, $\frac{10}{6}$, $\frac{20}{8}$ o. $\frac{24}{10}$ 1808, $\frac{3}{1}$ o. $\frac{1}{1}$ 1809, *PSA*. — Samtliga Eric Palmes yttranden bland de i prostarkivet befintliga handlingarna äro egenhändiga. Hans förklaring öfver de hos kammarkollegium anförda besvären är för vidlyftig för att kunna här i sin helhet intagas. Följande må anföras såsom exempel på förklaringens anda och innehåll: »Alla de hemmansägare, som jag i detta ämne talat med, hafwa ansett deras påstående för både obilligt och onödigt på den grund, at deras hemmansdelar skulle genom prästegårdarnes deltagande i vägerödnigen knapt kunna vinna en eller en half alns minskning hwardera i sine wägelotter, men prästegårdarne däremot belastas med en betydelig tunga. — Fjerde § af prästerskapets privilegier d. 16 oct. 1723 förmår, at prästerskapet i Skåne och Blekinge etc. skola effter fredsfördragen och Malmö recesse under wanlig frihet behålla dess prästegårdar. Då nu inga specifika resolutioner ifrå danska tiden på hwar och en af prästerskapets i dessa provincier fri- och rättigheter hafwa någonsin funnits eller kunna upwisas, så skulle ju prästerskapet wara aldeles osäkert om alla de fri- och rättigheter, som det under danska regeringen hade, om dansk resolution nödvändigt skulle uptes, enär fråga uppstår om en eller annan af dessa friheter. Men då nu aldrig visas kan, at prästegårdarne i Blekinge den tiden hade wägelotter och de nu sedan snart i 150 års tid warit derifrå fria, hwilket de ju aldrig hade kunna wara, om de icke äfwen i danska tiden warit det, så är ju påståendet högst obilligt, at de nu skola dermed betungas. Detta är ju til at just wilja öfwer ända kasta prästerskapets wälfångna privilegier alt ifrå danska tiden, och på samma grund skulle ju äfwen åtminstone en del af ridderskapets och adelens privilegier ifrå den tiden kunna kullkastas». — I det yttlande af $\frac{22}{3}$ 1808, hvari Eric Palme besvarade Mathias Sundii cirkulärskrifvelse af $\frac{20}{8}$, skref han bl. a.: »At låta denna betydliga sak falla, kan wäl aldrig förnuftigtwis anses för rätt och försvarligt gjort mot antingen oss sjelfwe eller wåre effterträdare, helst som cammarcollegii utslag grundar sig på en § i lagen, hwars klara och tydel^a bokstaf är med och icke emot oss... Wi hafwa ock så mycket större skäl att wänta oss ett rättwist utslag hos Konungen, som detta såsom en privilegii sak måste af honom sjelf sluteligen pröfwas och afgöras.» — Till sonen Johan skref Eric Palme $\frac{22}{3}$ en begäran, att denne skulle med det snaraste meddela honom pålitliga upplysningar om förhållandena i Kalmar län, detta såsom eventuellt material till den af kammarkollegium infordrade förklaringen. Emellertid försummade Johan Palme att härmed hjälpa fadern, hvilken häröfver blef så ledsen, att han $\frac{10}{8}$ skref: »Saken, hwarom jag begärde din underrättelse, war mig och mina camerater angelägen, och om wi nu tapa saken i Stockholm, så skjuta wi skulden på dig». Omedelbart efter kontraktisternas slutliga besked om resignationen skref Eric Palme till sonen ($\frac{24}{10}$ 1808): »Med wårt besvär till

Konungen öfwer cammar collegii utslag i wägrödnings saken blir intet af, och dertill är Sundius skuld. Han har häruti gjordt som en sk. Allt förtroende emellan honom och mig har derigenom uphördt och kan omöjelⁿ återställas».

Sld. 529. ¹ Se om dem, som bodde i Nättraby prästgård under Eric Palmes tid, främst Medelstads härads *mantalslängder*, *Blekinge länsstyrelses arkiv*, *LLA*. Spridda upplysningar lämnas äfven i Eric Palmes bref till Johan Palme, *PSA*.

Sld. 530. ¹ Eric Palme till Johan Palme ⁹/₁ 1810, *PSA*.

² De bref af Eric Palme till Johan Palme, på hvilka den följande framställningen är grundad, äro till antalet 30 och sträcka sig från ⁹/₁ 1808 till ¹⁷/₁₀ 1810. Förutom dessa 30 bref finnas bevarade endast 3 bref från Eric Palme till sonen, alla af år 1807. Det är tydligt, att brefven från de svåra krisåren sparats inom släkten just på grund af alla meddelanden om dagshändelserna. De allra flesta brefven äro fullständigt daterade; där datum någon gång är ofullständigt (särskildt saknas någon gång årtalet), framgår städse det rätta datum med full tydlighet och visshet ur kända fakta, ofta just af dagshändelserna (t. ex. det såsom Bil. 33 aftryckta brefvet), stundom af uppgifter om dödsfall o. dyl. Samtliga bref äro helt egenhändigt skrifna af Eric Palme.

Sld. 531. ¹ Så skrifver Eric Palme t. ex. ¹⁰/₈ 1808: »At Guds rättfärdige straffdomar skola öfvergå äfwen vår förfallna christenhet här i landet, wisar sig klariⁿ, och at de lära blifwa i skarpaste laget, kan nog säkert deraf slutas, at folkets i allmenhet säkerhet och gudlösa lefwerne här ännu icke det minsta aftagit, utan snarare ökar sig dagelⁿ. Iesus förbarme sig öfwer oss!» Han skrifver ²⁴/₁ 1809: »Hwad är wäl detta annat än Guds rättfärdiga straffdomar öfwer ett i allmenhet ogudaktigt folk! Wille de i tide, då de redan mycket wäl kunna se, hwad olyckor dem öfwerhänga, låta sig deraf upväckas till bättring, så kunde man hoppas, att Herran ännu åtminstone lindrade straffet; men dertill är icke minsta liknelse».

² Han uppger mer än en gång sådana andra källor, så t. ex. i odat. bref af midten af juli 1808, där han berättar sig hafva fått bref från en Johan Palmes sväger i Landskrona (sannolikt Christian von Sydow), hvilken bl. a. omtalat, »at ingen krigsfruktan märckes der, at dock danskar om nattetid smyga sin [i] in på kusterna och stjäla kreatur, dem de öfwerföra till Seland, hwarest är ganska stor hungersnöd» etc.

Sld. 535. ¹ Se Bil. 34! Han skrifver, med ganska tydligt uttalad antipati mot österrikaner, ¹⁰/₇ [1809] följande: »J sista avisorne, dem jag ännu intet sjelf sedt, säges stå, at österrikiska armeen skall nu hunnit till den styrka, at franska armeen skall wara i stor fara; men förmodelⁿ är detta de förras wanliga skryt, hwarmed de wilja locka ryske kejsaren till at börja krig med Frankrike igen».

² Det mellan s. 536 o. 537 i fotografi meddelade stycket lyder: »Utsigten för vårt stackars Sverige har wäl aldrig warit så farlig, som den nu är. Blir intet snart krig mellan Franckerike och Ryssland, så blir Sverige delat mellan Danne-marck och Ryssland, det förra tager landet till Norköping och det senare alt det öfriga. Så blef

det afgjort mellan franska och ryska kejsarne, då de woro tillsammans i Erfurt. Mycket mer kunde jag säga dig, om wi fingo muntelⁿ widtalas. Hälsa tusende falt min älskade swärdoter» etc.

Sld. 536. ¹ Så skrifver Eric Palme ¹⁰/₁₀ 1809: »At freds contractet med Ryssland skall innehålla, det alla swenska hamnar skulle igenstängas för engelsmännen, lærer du wäl hafwa hört; men i dag sîck jag höra, det ordres från konungen kommit till commendanten i Carlsrona, at hamnarne skola stå öppna för dem, hwilket war i synnerhet för wår ort en stor lycka, ty annars hade icke allena Carlsrona, utan ock sjökusterne här snart blifwit af dem förstörde. Häröfwer war en stor suckan och klagan».

² Eric Palme skrifver ³/₈ 1810 om kronprinsens död, efter att hafva relaterat själfwa händelsen: »Ack, hwad jämmer och orolighet lærer wäl icke detta beklageliga dödsfall förorsaka vårt arma Sverige. Utan twifwel få wi nu snart riksdag igen för at wälja en annan kronprins, och Gud wet, hwem den skall blifwa. Den aflednes like lærer knapt stå till at finna».

³ I detta bref, af ¹¹/₁₀ 1810, skrifver Eric Palme bl. a.: »Ett ryckte är nylⁿ hitkommit, som säger, at ett förfärdeligt tumult har åter warit i Stockholm, i hwilket den wackra grefwinnan Piper och en baron Taub blifwit ihjälslagne ute på gatan, utom mycket annat owäsende. Här säges ock, att Stockholms borgerskap begärdt, at konungen skulle låta riksdagen blifwa i Stockholm, annars wilja de inga riksdagsmän wälja och intet godkänna riksdagsbeslutet. Här säges ock, att 200 dalkarlar nu äro komna till Stockholm för att understödja borgerskapet. Är alt detta sant, så ser det förskräckligt ut».

Sld. 537. ¹ Eric Palme till Johan Palme passim, främst ¹⁸/₁₀ 1810, där han med anledning af sina svimningsanfall utförligt berör rumsfrågan. *PSA*.

Sld. 538. ¹ Bouppt. ¹⁹/₁₀ 1798 efter Helena Sundia, *Medelstads häradsrätts arkiv, LLA*; bouppt. ¹⁷/₈ 1815 efter Eric Palme, *Medelstads häradsrätts arkiv, LLA*.

² Bouppt. efter Eric Palme; se föreg. not.

³ Se t. ex. Eric Palme till Johan Palme ¹¹/₁₀ 1810: »Hwad orsak har nu icke jag at prisa Guds milda försyn, som långt för detta gaf mig in at antaga brukare på min lilla prästegård, ty det har altid gjordt mig en stor besparing både i min kostnad och mitt besvär, men nu gör det mig den i mångdubbel grad». Om brukaren och hans familj se *mantalslängder i Blekinge länsstyrelses arkiv, LLA*.

⁴ Särskildt vållade det den gamle bekymmer, att Johan Palme år 1810 sålde sin gård Råby och köpte en annan och vida större, Applerum. Härom skrifver han bl. a. [sept. el. okt.] 1810: »Din beskrifning på gårdens ägor utwisar wäl dess godhet i dess flästa delar, men höwäxten är ju alt för liten, ty hwad wilja 50 lass hö förslå till gödsel för 27 tunnelands åker, och som gården ligger längre frå Calmar än Råby, lærer du wäl ingen gödsel kunna få derifrån» o. s. v.

⁵ Det citerade uttrycket fälles i *Janne Quidings anteckningar* (se om källan närmare not 1 till s. 501). Gerhard Uppendick skriver ²¹/₄ 1761 om »det lilla Nättraby prästegjäll», *AC*. Fler exempel kunde lätt anföras. När under 1700-talets senare hälft pastoratens klassindelning ägde rum, hänfördes Nättraby själfället till 3:e klassen.

Sld. 539. ¹ Eric Palme till Johan Palme ²¹/₆ 1810, *PSA*.

² Se den samtida tryckta *Förteckning uppå de friwilliga sammanskott, som i Blekinge lähn blifwit gjorde til Kongl. Örlogs-Flottans utrustande*.

Sld. 540. ¹ Teckningslista för bidrag till den afbrända delen af Uppsala, odate-rad, men liggande bland 1810 års papper, *Medelstads prostarkiv, LLA*.

² Se talrika cirkulärskrifvelser från häradsprosten med påskrifter af kontraktisterna m. fl. handlingar i *Medelstads prostarkiv, LLA*.

³ *Nättraby DB* ¹⁸/₉ 1798.

Sld. 541. ¹ Om Ebba Quiding och hennes ställning i Nättraby prästgård på Eric Palmes tid se främst de flerstädes tidigare nämnda *Janne Quidings anteckningar*, Eric Palmes bref till Johan Palme 1807—1810, *PSA*, samt mantalslängder i *Blekinge länsstyrelses arkiv, LLA*. Janne Quiding kände från sin tidigaste barndom »faster Ebba» synnerligen väl; det anförda uttrycket är hämtadt ur hans anteckningar.

² Eric Palme till Johan Palme ²⁰/₆ 1810, *PSA*.

³ Eric Palme till Johan Palme ²⁰/₆ 1808, *PSA*.

Sld. 542. ¹ Eric Palme till Johan Palme ²¹/₆ 1808, *PSA*.

² Eric Palme till Johan Palme 1807—1810 passim, *PSA*.

³ Eric Palme till Johan Palme ²¹/₆ 1810, *PSA*.

Sld. 543. ¹ Eric Palme till Johan Palme ²¹/₆ 1808, *PSA*.

² Se CAVALLIN V, s. 266. Denne förf:s omdöme om Gyllenskepp bestyrkes af talrika handlingar i *Medelstads prostarkiv, LLA*, och annorstädes.

³ Se CAVALLIN V, s. 218. Här gäller detsamma som sagts i föreg. not för Gyllenskepps del.

⁴ Anförda ord begagnas af Eric Palme i bref till Johan Palme ²¹/₆ 1808, *PSA*.

⁵ Se främst Eric Palmes bref till Johan Palme, särdeles ofta, *PSA*.

⁶ Eric Palme till Johan Palme ²⁰/₆ 1808, *PSA*.

⁷ Ett sådant bref finnes bevaradt i *PSA*, nämligen Christian Sundii bref till svågern Gabriel Thulin, dat. London ²⁹/₆ 1796. I utanskriften af brefvet adresseradt endast till Thulin (adr. »Allerum via Helsingborg»), men i öfverskriften adresserar sig Christian Sundius till »Min egen käraste Swäger och Syster», och i första sidans öfre vänstra hörn har han skrivit: »Till alla mina kära Systrar och Swågrar». I en efterskrift till brefvet, som är 7 stora sidor 4:0 stort, säger Christian Sundius uttryckligen, att brefvet är afsedt att cirkulera bland syskonen. Tydligt har så skett, och så har brefvet råkat stanna hos Eric Palme. Sundius skriver bl. a.: »Det är nu min bedröfweliga lott at underrätta Syskonen, at det behagat den alwise Guden at från detta

iordiska bortkalla min på det högsta älskade och wördade kära Maka Ann Sundius, doter af Iames Richardson, esquire af Newent Gloucestershire (som dog då hon war ung). Hennes faders faders farfader war den siste lord Crammond uti Scotland, som förlorade titelen uti rebellionen i förra hundra åhratalet. Hon afled den 23de uti denna månad efter en 5 månaders martyrlig sjukdom, som slutades uti kräftan, för hwilken hon utstod flera chirurgiska operationer med ett tolamod och ståndagtighet, som war Guds andas eget arbete ock förundrade äfven doctorerna, för hon hade ej mindre än fyra at skjöta henne och af the förste i Engeland. Hon lefde och dog en Iesu lärjunge. Hennes själ och hjerta blef uti hennes yngre åhr, då hon kom på en visit till London, dragen genom hörande af en af prästerna eller bröderna uti Herr Wessleys församlingar. Hennes ögon blefvo öppnade, hon lärde känna sitt fäfanga och syndiga hjerta samt naturligen djupa elende. Hon mottog med tacksamhet den himmelska rösten, åtlodde dess rörelser samt natt och dag kämpade med Gud för twagning i Iesu blod samt full kännedom om at hennes synder blifwit henne förlätne». Härefter ger Sundius en detaljerad skildring af sin egen omvändelse — huru han plötsligt fick se »ett himmelskt sken och med samma Frälsaren uti sin blodsgestalt» — af sin bekantskap med Ann Richardson i religiösa kretsar, af huru hon för hans skull bröt förlofningen med en general, af huru han sedan genom hennes förnåma släktingar gjorde karriär i England; slutligen äfven om sina barn. — Att förbindelsen mellan Christian Sundius och hans systrar och svågrar senare alltjämt hölls vid makt, framgår af flera omständigheter, bl. a. af de vackra och dyrbara epitafier, Christian Sundius 1806 lät uppsätta i Allerums och Fleninge kyrkor öfver fadern; epitafiet i Allerum innehåller uppgifter om samtliga Johan Sundii barn och mågar.

Sld. 344. ¹ Eric Palme till Johan Palme ⁹/₁ 1808, ⁹/₁ o. ³/₆ 1810, *PSA*.

² Se s. 7 med not. 1.

³ *Evangeliska sällskapet af Kongl. Maj:t allernådigst fastställde statuter; Förteckning på evangeliska sällskapets ledamöter ifrån början af 1809 till slutet af 1814* (äldsta tryckta matrikeln).

Sld. 345. ¹ Om Neuendorff se CAVALLIN V, s. 218. Om Eric Palmes vänskap med honom se brefvet till Johan Palme af ²¹/₆ 1808, *PSA*, där det bl. a. heter: »Min goda wän major Neuendorff i W. Esketorp gick salig ur tiden i lördags aftton» etc. om vännens saliga hädanfärd.

² Se Eric Palme till Johan Palme ofta, t. ex. ²⁹/₁ o. ²⁹/₁₁ 1808, ¹/₇ 1809, ¹⁸/₆ o. ²⁰/₆ 1810, *PSA*, äfvensom talrika handlingar i skilda twistigheter inom Nättraby församling, de flesta anförda å vederbörliga ställen. Om bröderna Kihlgren se CAVALLIN V, s. 143, SJÖSTRÖM, *Blekingska nationen*, s. 191, samt i synnerhet NAUCKHOFF, *Åtten af Klint*, s. 41, 169—170, 192. Magnus Gabriel Kihlgrens hos NAUCKHOFF in extenso anförda själfbiografi synes i all sin korthet dock visa, att han var en verkligt from man. Samuel Kihlgrens medlemskap i det år 1814 tillsatta kyrkorådet synes visa detsamma om honom.

³ I Eric Palmes bref till sonen nämnes väl Carl Johan Humble blott en enda gång och då ganska flyktigt (³⁰/₁₀, 1810), men det goda förhållandet mellan Carl Johan Humble och prosten framstår såväl under striderna om Liljas klockareval (se s. 519) och andra tvistigheter inom Nättraby församling som äfven under Carl Johan Humbles deltagande i Nättraby kyrkoråds förhandlingar under Eric Palmes sista år (se s. 547). Om Carl Johan Humble se bl. a. SJÖSTRÖM, *Blekingska nationen*, s. 373.

⁴ Om honom gäller detsamma som i föregående not blifvit sagdt om Carl Johan Humble. Ödman namngifves icke i något af Eric Palmes bevarade bref till sonen.

⁵ Att Dorotea Lilja i hemmet intog ungefär samma ställning som Eric Palmes två andra fosterdöttrar, framgår tydligt af Eric Palmes bref till Johan Palme i *PSA*. Hon räknas jämte Ebba Quiding och Malena Sundia till »flickorna» eller »mina beskedeliga flickor», som den gamle prosten i nära nog hvarje bref skrifver om, hon låter liksom de andra systerligt hälsa till Johan Palme o. s. v. Det är då anmärkningsvärdt, att Dorotea Lilja i *mantalslängderna* i *Blekinge länsstyrelses arkiv, LLA*, väl stundom räknas såsom fosterdotter vid sidan af de två andra, men stundom räknas såsom piga eller placeras i en mellanställning. Sålunda heter det i *mantalslängderna*: 1806: »Pupillen Ebba Qviding, pig. Dorothea, Segrid, paupillen Magdalena» etc., 1807: »Pupill Ebba Quiding, flickan Dorothea, pig. Segrid, Magdalena» etc., 1808: »pup. Qviding et Lilja, pig. Segrid, pup. Sundius» etc., 1809: »pupiller Qviding och Sundius, jungfru Lillja, pig. Segre», 1810: »Pupiller Qviding, Sundius och Lillja» o. s. v. Beteckningarna växla alltså år för år och te sig ganska godtyckliga. Mantalslängders uppgifter voro också i själfva verket detta och äro, såsom flerstädes i denna släkthistoria framhållits, ej mycket att bygga på. Hvad dessa mantalslängder från Nättraby beträffar, kan anföras ett så påtagligt fel som att den af Eric Palme upptagne gossen Håkan i 1806 års mantalslängd benämnes Fredrik, och talrika smärre fel kunna med lätthet konstateras. — Att mellan de två prästdöttrarna å ena sidan, klockaredottern å den andra en viss skillnad i ställning förelåg, framgår såväl af hennes giftermål med en handtverkare som af *Nättraby kyrkböcker*, där Eric Palme själf skrifer fosterdottern Ebbas namn »Demoiselle Ebba Christina Quiding i prästeg.», medan han kallar Dorotea för jungfru. Se t. ex. anteckningen om hennes giftermål i *Nättraby VB* 1810: »D. 5 october wigdes guldsmeden Mäster Pär Emanuel Holmberg ifrå Carlscrona och jungfru Dorothea Lilja i prästegården». — Se slutligen Eric Palme till Johan Palme ²¹/₁₀, 1808, ¹⁸/₁₀, 1810, *PSA*. Han skrifer i det senare af dessa bref: »Dorothea är förlåfwad med en rätt hyggelig guldsmeds gesäll wid namn Holmberg, som i dessa dagar är rest till Stockholm för at der taga examen och derpå bli mästare i Carlscrona. Effter alt utseende kunde hon aldrig bättre man få».

Sld. 546. ¹ Eric Palme till Johan Palme ²¹/₁₀ [1807], *PSA*.

² Om Ebba Quidings giftermål, liksom om hennes senare öden, se den ingående skildringen i de ofta nämnda *Janne Quidings anteckningar*. Att Sven Peter Wetter-

quist om somrarna plägat besöka Nättraby och där råkat Ebba Quiding, framgår af *Nättraby FB* ²²/₈ 1813, då de båda stodo fadder. — Ebba Quiding lefde i barnlöst äktenskap med Wetterquist till år 1821, då denne afled; hon flyttade då tillbaka till Nättraby prästgård, där under tiden Eric Palme dött och efterträds af Ebba Quidings broder Nils. — Om sitt hälsotillstånd ger Eric Palme i breffen till Johan Palme i *PSA* ingående upplysningar. Om de i texten omtalade »gamla krämporna» talar Eric Palme redan i brev till Carolina von Sydow ⁹/₁₈ 1806 (»mina wanliga krämpor colique och hosta») och i brev till Johan Palme ²²/₈ 1807 (»mine gamle krämpor hosta och colic»). I brefvet till sonen af ⁹/₁ 1808 säger Eric Palme sig hafva svåra magplågor, hvarom han säger: »Efter all sannolikhet fick jag denna besynnerl^a sjuka af en olidelig stank hos en sjuk gumma i en båtsmans koja 14 dagar för jul. Knappt en timma efter min hemkomst börjades plågan, och i mer än 14 derefter kom denna stanken som oftast för mig, liksom den kommit ur min egen hals. Twifwels utan hafwa ångorne angreppit nerverne i magen, hälst som jag då var fastande. Med stor möda förrättade jag sjelf gudstjensten här 2 söndagar derefter och sielfwa juldagen». I brefvet af ²²/₁ 1808 kan Eric Palme omtala, att sjukdomen är öfverstånden, men att han lider af sömnlöshet. »Ett medicament», säger han, »hwarpå jag fick recept af am^l rådet Kihlgren, gör hos mig en dräpelig värkan». I breffen af ²²/₁₁ 1808 och ²⁴/₁ 1809 berättar Eric Palme om »en beswärlig ögonfluss», en »ögenesjuka, som jag intet kan slippa af orsak, at jag så ofta får fara ut i kölden, har ock ingen tid at nyttja spanskt flugeplåster, som säges wara säckraste botemedlet». Så inträffar den olycka, hvarom förtäljes i det såsom Bil. 35 aftryckta brefvet af ²¹/₁₀ 1809. Om en ny, liknande dånning kan Eric Palme berättat ⁹/₁ 1810. I de följande breffen af år 1810 talar han om åtskillig skröplighet, men synes på sommaren vara kryare. Han skrifver sålunda ¹¹/₁ 1810 till sonen: »Min hälsa har, Gud ske lof, mycket förkofrat sig, så at jag nu känner mig intet ondt; dock är jag ännu liksom något stagrande i min gång, hwilket sjelfwa ålderdomen lärer förorsaka». — Detta är endast det allra viktigaste om Eric Palmes ålderdomskrämpor. Vid bedömandet af hans hälsotillstånd bör man minnas, att han ej ens i dessa intima bref till sin son på ringaste vis beskärmar sig öfver krämporna, samt framför allt, att dessa bref, hur mycket de än stundom innehålla om hans krämpor, dock hufvudsakligen förmåla om kraftig och rastlös prästerlig verksamhet. — I ett par fall synes Eric Palmes egen uppfattning af sina krämpor ej sakna intresse. Om hans medicinska begrepp se äfven Bil. 32.

Std. 547. ¹ Mathias Sundius till domkapitlet ⁹/₈ 1814, *AC*. Hans begäran säges vara företagen »på Herr Prosten Palmes begäran». Det heter vidare: »Sedan nyåret har prosten för skröplighet icke kunnat bestrida någon del af sitt embete. Hans svaghet tilltager med hvarje dag. Icke dess mindre är Håkansson sällan hemma och söker stedse med hvarjehanda obehageliga tillställningar oroa gubben. Och som han dessutom i afseende på embetsförvaltningen är för Nättraby församling högst otjenlig, vågar

jag ödmjukeligen understödja prosten Palmes önskan etc. Håkanssons olämpliga beteende mot den gamle framgår ock med tydlighet af 1814 års *kyrkorädsprotokoll* i *Nättraby kyrkoarkiv*; så använder t. ex. Håkansson i det af honom själf förda protokollet öfver kyrkoräds sammanträdet ²¹/₆ 1814 om prosten uttrycket, att »Comminister Håkansson funnit, att H^r Prosten Palme gordt motstånd i somliga delar» etc.

² Se föregående not.

³ *Sockenstämmoprotokoll* ²⁴/₆ 1814, *Nättraby kyrkoarkiv*.

⁴ *Kyrkorädsprotokoll* 1814 fr. o. m. ²⁰/₆, *Nättraby kyrkoarkiv*. Sammanträden höllos ofta flera gånger i veckan. I protokollet för ¹⁰/₁ 1814 heter det för första gången: »Prosten Palme hindrad af ålderdom och sjuklighet». — Bland de angelägna frågor, hvarmed kyrkorådet var sysselsatt, var äfven bristande bokföring af Eric Palme för kyrkans och de fattigas medel. Johan Palme infann sig för detta ändamål i Nättraby, var närvarande i kyrkorådet och hade all möda ospard att för fadern ordna de tilltrasslade affärerna. Det befanns emellertid, hvad fattigkassan angick, att den gamle prosten i sin sjuklighet försummat bokföringen till den grad, att hvarje upplärande var omöjligt. Kyrkorådet framlade då saken för sockenstämma ²⁹/₁ 1815. Enligt denna dags *sockenstämmoprotokoll* (i *Nättraby kyrkoarkiv*) förklarade kyrkorådet, att en »redogörelse, i anseende till prostens ålder och swaghet wore omöjlig att ernå». Stämman beslöt då på kyrkorådets förslag enhälligt att låta all talan emot prosten falla. Det är att märka, att i de talrika protokoll, som röra denna sak, icke en skymt af kritik eller ovilja mot Eric Palme kommer fram; den bristande bokföringen och redovisningen förklaras hafva försakats uteslutande af hans sjukdom. När häradsprosten, Mathias Sundius, kort efter Eric Palmes död höll visitation i Nättraby, förklarade han, enligt *visitationsprotokoll* ²/₁ 1815 i *Nättraby kyrkoarkiv*, för församlingen bl. a. följande: »Salig Prosten Palme har på sin döda mull af hwar och en, som honom rätt kände, det vittnesbörd, att han i sina friska år med all en rättskaffens lärares sorgfällighet, nit och wälmening förestod sin församling och äfwen wakade så för kyrkans ekonomiska angelägenheter, att ingen kan med skäl klandra hans åtgärder. Men han blef mot slutet af sina dagar genom ålderdomens swaghet aldeles ur stånd satt att sjelf wårda hwad embetet tillhörde. Det var då som ett kyrkoråd här formerades».

⁵ 1815 års *mantalslängd* för Nättraby socken, i *Blekinge länsstyrelses arkiv, LLA*, upprättad medan Eric Palme ännu lefde, upptager icke Malena Sundia.

⁶ Se *kyrkorädsprotokoll och handlingar* i *Nättraby kyrkoarkiv*. I det af Wigren själf skrifna och undertecknade kyrkorädsprotokollet för ²¹/₁ 1814 heter det bl. a.: »Kyrkorådet, som ännu icke utan med wälvilja omfattat comminister Wigren, ådagalade ock nu den godhet, på hvilken Wigren grundat sitt framtida. Ett enhälligt samtycke stadgade Wigrens företag. Ett allmänt wälbehag blef den borgen, på hvilken han tryggar sig» etc.

⁷ *Nättraby DB* ¹⁰/₁ 1815.

Sid. 548. ¹ *Kyrkorädsprotokoll 1815, Nättraby kyrkoarkiv.* Mathias Sundius till domkapitlet ¹⁹/₁ o. ²⁹/₁ 1815, *AC*.

² *Nättraby DB* ¹/₆ 1815 (dödsdatum). Begravningsdatum är ¹⁹/₆.

³ Om akacia-trädet på Johan Quidings med en än i dag någorlunda bibehållen gravvård försedda graf se det år 1861 tryckta arbetet af F[AGERLUND], *Beskrifning om Nättraby socken*, s. 39, 2:a noten. Enligt uppgift darsammastädes ligger Nils Quiding begravnen i samma graf. Såväl genom befintliga gravvårdar som genom tradition är det känt, att församlingens kyrkoherdar i allmänhet ligga begravna strax söder om kyrkan, på det område, som beskuggas af akacian. Det åldriga trädet, som högt, glest och lutande synes äfven i öfverstycket till detta kapitel, är sällsynt stort och vackert.

⁴ Se bouppt. ¹⁷/₆ 1815 efter Eric Palme, *Medelstads häradsrätts arkiv*. Enligt anteckning å bouppt. hölls auktion ²/₆. Något auktionsprotokoll finnes ej bevaradt i häradsrättens arkiv.

IDENTITET OCH SLÄKTSKAP.

Sid. 554. ¹ *YSR* 1633—1634.

² Schonenfarer-kompaniets räkenskaper 1632—1633, *LSchA*. Öfriga år är hennes förnamn ej utskrifvet, utan hon kallas blott Palme Lyders änka.

³ *YTR* 1635—1640.

⁴ Se den tämligen ingående framställningen härom i texten s. 86—91; se äfven sid. 98 med not 8.

⁵ Detta framgår tydligt af 1624 års mönstringsrulla; se härom i texten s. 19—20.

⁶ Finnes i original bland bilagorna till *Ystads Byfogedregnskab* 1637—1638, *DRA*.

⁷ Se om honom i texten s. 96.

⁸ *YPB* ⁴/₄ 1637.

Sid. 555. ¹ Detta ådagaläggas af de namnlängder, som framgå ur de, såsom flerstädes tidigare är nämndt, i stor omfattning bevarade kyrkräkenskaperna och tullräkenskaperna. Se inledningen till källförteckningen s. 7—8.

² Se flerstädes i kap. »Palme Lyder och hans familj».

³ *YBD* ¹¹/₆, 1667.

Sid. 556. ¹ Se i texten s. 103.

Sid. 557. ¹ Detta framgår med full visshet ur de från en stor del af hans verksamhetstid i nära nog obruten följd bevarade tullräkenskaperna, liksom af de rika källorna af skilda slag i *YSA*.

Sld. 558. ¹ Se t. ex. bouppt. ⁹/₁₀ 1676 efter Christen Blegensfar, hvars änka är »Kirstene Pallmis daatter»; det säges, att »paa enckens weigner war tillsteedhe hendis broder Jacob Pallme» (*YSA*). Se äfven de i texten s. 201 berörda arfs- och ägare-förhållandena rörande stolar och stolstånd, ej endast rörande stolen n:r 97, utan äfven rörande stolen n:r 44.

² Stolståndshandlingar i *YKA*. Se om stolen n:r 44 framställningen å s. 201.

³ Intyget förvaras i vidimerad afskrift i *YKA*.

Sld. 559. ¹ Se flerstädes i kap. »Jacob Palme och hans familj».

² *YRD* ¹⁹/₁₀ 1668. Ett lika godt vittnesbörd utgör det s. 230—231 anförda domboksstället, *YRD* ¹⁹/₁₀ 1671, då Palme Simonsson kallade Jacob Palme för sin käre farbroder.

³ *YRD* ¹⁸/₁₀ 1666.

⁴ *YBD* ²¹/₁ 1670.

Sld. 560. ¹ *YSR* 1647—1648.

² Se not 2 till s. 225.

³ Se husets ägareföljd i den släkthistoriska skildringen s. 86—91, 98—101, 104, 235—236.

⁴ *YPB* ²²/₁₀ 1648.

Sld. 561. ¹ Penningbeloppen voro ej desamma med hänsyn till siffrorna, men voro det måhända dock — på grund af dalerns obestämda värde — i verkligheten. Förhållandet har synts så uppenbart, att hvarje närmare undersökning af penningevärdernas öfverensstämmelse ansetts obehöflig.

² *YBD* ¹⁴/₁₀ 1663.

³ *YBD* okt.—dec. 1652.

⁴ *YSR* 1646—1648.

⁵ *YBD* ¹⁴/₁₀ 1657.

Sld. 562. ¹ Arfskifte ¹⁰/₁₀ 1673 efter Pernilla Söffrensdotter, *YSA*.

² Se utförligt om allt detta i kap. »Palme Lyder och hans familj».

Sld. 563. ¹ Inledningen till källförteckningen, ofvan s. 4—5.

² *Barnaboken* ¹⁸/₁₀ 1637, *MSA*.

³ Se dels *ISBERG* II a, s. 192, dels ofvan i kap. »Jacob Palme och hans familj».

⁴ Kommissorialrättens protokoll ¹⁹/₁₀ 1659, *RA*.

⁵ *YBD* ¹/₁₀ 1669. Som det rörde sig om en pant, förekommer saken äfven i *YPB* under samma datum; svägerskapet nämnes där i ungefär samma affattning.

⁶ Se främst *ISBERG* II a, s. 127—129, 200—201, 203—205, samt i del II b synnerligen ofta.

⁷ Bouppt. efter Jens Nielsøn Roed ¹⁰/₄ 1673, *MSA*. Daarete Frølinghus omnämnas såväl i denna bouppteckning som i de i not 5 till denna sida anförda ställena ur *YBD* och *YPB* med sitt förnamn jämte makens namn, alltså — i bouppteckningens formulering — »Daarete Haagen Persens».

Sid. 564. ¹ YFB ¹⁴/₈ 1685.

² Morten Jenssons *almanacksanteckningar* ¹⁸/₁₂ 1698, ¹⁰/₈ 1699, KB. Se inledningen till källförteckningen ofvan s. 4 samt not 3 till s. 217.

³ Löderups VB ⁹/₁₀ 1689.

⁴ YRD ⁹/₈ 1699.

Sid. 565. ¹ YRD ²⁸/₈ 1699.

Sid. 566. ¹ CAVALLIN III, s. 389.

² SJÖSTRÖM, *Blekingska nationen*, s. 36.

³ Eric Sinius till domkapitlet ¹⁸/₈ 1698, AC.

Sid. 567. ¹ FANT och LÅSTBOM, *Upsala ärkestifts herdaminne* II, s. 351.

² Se den släkthistoriska framställningen, särskildt s. 415 o. f. med tillhörande noter.

³ Se s. 416—418 med deras noter.

⁴ ANREP I, s. 578.

OM PALME KOPSETTER.

Sid. 569. ¹ GRÖNWALL, *Staden Ystads gatunamn*, s. XI.

Sid. 570. ¹ Att här utreda dessa förhållanden, förbjödes af utrymmet. Den i texten häfdade uppfattningen är grundad på omfattande systematiska iakttagelser vid studium särskildt af de skånska städernas domböcker. Denna uppfattning har underställt granskning af den främste kännare af dessa förhållanden, Norden äger, nämligen Herr Doktor Kristian Carøe i Köpenhamn, som icke blott förklarar den vara riktig, utan jämväl sagt sig hafva rika materialsamlingar till belysning af denna sak; bland annat känner han processer från bardskärers sida emot kopsättare för intrång i de förras ämbete o. s. v.

² Att här framlägga ens det väsentliga af hvad som är känt om Bertel Kryger Bardscher i Ystad, är ogörligt. Intet samband med Kopsetter-släkten kan spåras. Bertel Kryger, ofta af andra kallad Kröger, har själf undertecknat en i YSA befintlig stämningssedel af ⁹/₈ 1680 »Bertel Kryger chirurg mp». Bouppt. efter honom, i original bevarad i YSA, bär datum ¹⁴/₈ 1680; det framgår af denna, att han efterlämnade änka, Cathrine Mathisdaatter (som f. ö. i flera år efter hans död utöfvade läkaryrket i staden) samt barnen Bengte och Johan. Bertel Kryger dog alltså år 1680. Både den äldre och den yngre Bertel Kopsetter var då längesedan död, enligt hvad som framgår bl. a. af 1670-talets arfskiften inom Kopsetter-släkten (se nästa not). Hvad Bertel Bardscher och äfven Hans Bardscher beträffar, kan f. ö. särskildt hänvisas till YBD ⁹/₈ 1652. Då var nämligen före ett ärekränkningsmål mellan Bertel Bardscher och Hans Bardscher

rörande åtgärder med en mördad kvinnas kropp, ett af de talrika vittnesbörden därom, att heltvisst ingen närmare frändskap förelåg mellan dessa tvenne läkare. Bland de i detta mål instämde vittnena var äfven Hans Kopsetter! — Om Bertel Kryger finnas rika källor ej endast i Ystads olika myndigheters arkiv, utan äfven på andra håll. Den i föreg. not nämnde framstående kännaren af äldre nordiska läkareförhållanden, Herr Doktor Kristian Carøe, har haft vänligheten meddela, att Bertel Kryger var son af bardskären i Rönne Johan Kryger, att han verkade som bardskär å Hammershus på sommaren 1645 och äfven 1658, då han af Printzensköld utnämndes till garnisonsfältskär, samt att han därifrån flyttade till Ystad.

⁸ De viktigaste källorna till denna släkttafla äro: *YKR* 1617 och 1676; bilagor till *Ystads byfogedregnskab* 1625—1626, *DRA*; bouppt. o. arfsk. ¹/₉ efter Hans Bertelsøn Kopsetter, ⁹/₈ 1675 efter dennes änka Anne Trølsdatter, ²⁹/₈ 1675 efter Palme Bertelsøn Kopsetter, ²/₁₁ 1676 efter Bertel Hansøn Kopsetter (d. y.), *YSA*; *YPB* ²²/₁ 1649; köpebref af ⁸/₁ 1632, utgifvet af borgmästaren Niels Graa, fragment af taxeringsinstrument af år 1676 öfver rådman Hans Graas fasta egendom samt handlingar af år 1677 rörande arfskiftet efter denne m. fl. diverse handl. i *YSA*; *YBD* ¹⁸/₁₀ 1651 — ⁶/₄ 1652 (Hans Kopsetter stockeman), ⁹/₈ 1652, ²⁷/₉ o. ¹⁸/₁₁ 1658, ¹⁰/₉ 1659, ²²/₁₀ 1660, ²⁸/₉ 1664, ⁷/₈ o. ⁸/₁₃ 1670, ¹⁰/₈ o. ²²/₉ 1674, ²⁸/₁₁ 1681; *stadsräkenskaper* 1634, 1663, 1666 o. 1667, *YSA*.

Sld. 571. ¹ Se de i föreg. not anförda källorna. Att Palme Kopsetter utöfvade kopsättare-yrket, framgår framför allt af bouppteckningen efter honom, där förteckningen öfver hans medicinska verktyg och redskap är af följande lydelse (värde-siffrorna här uteslutna): »Handt wercks thøig. Messingskopper 31 stycker, en lampe aff messing, en thinne, som kopperne vdj ligger, en jffvenholtts ladhe thauffe med 12 jern vdj, 3 koppe jern medh sølff angler paa, lederfell der hooss hengendis medh ett lidhett padscher och ett sølff lench, en claster spøitte, ett claester, 1 lidhen messings spøitte, 2 ragge knifve, noch dito, en ballbere sagx, ett foederall, 1 skieerfoeder med lidhett messing beslag paa, 1 dito vell beslagen, 1 dito vdhen beslag, 1 ballbere bechen, en jern kam, 1 skeigge jern, 2 scheer remmer med messing beslag, 1 thend thang, 1 maffven thang, 1 maffven steen, 2 vecht skaahle, 1 thu pundhe vecht, 1 stor, 3 smaa steene till rage knifve, 8 glassfladscher, 1 blick bindhe thøig med 6 jnstrumenter vdj, 1 polffveseer bøsse, 7 leer krucker, 8 smaa edscher».

² Se källan i not 3 till föreg. sida!

Sld. 572. ¹ *YKR* ²¹/₄ 1617.

SLÄKTTAFLOR.

Att i detalj bestyrka alla uppgifter i släkttafloerna, skulle kräfva ett utrymme, som icke står till buds, och har så mycket mindre ansetts nödvändigt, som dessa släkttafloers uppgifter, i den mån de röra Palmeska släkten och med den befryndade personer, blifvit i noterna till den släkthistoriska skildringen vederbörligen bestyrkta, medan dessa släkttafloers uppgifter om andra släkter i stor utsträckning äro godtagna ur skilda specialarbeten af personhistorisk eller genealogisk art.

Släkttaflo 1 och 2. Dessa två släkttafloer äro grundade på alla de studier, som ligga till grund för detta arbete och hvilkas resultat framläggas och bestyrkas i den släkthistoriska framställningen med dess noter.

Släkttaflo 3. Se främst i texten s. 95—97 med till dessa sidor hörande noter! Om släkten Glimager se CAVALLIN II, s. 349—350, samt SJÖSTRÖM, s. 61 o. 142. Om Magnus Glimager och hans giftermål med Karina Palm se i texten s. 245.

Släkttaflo 4. Se i texten s. 105—106 med noten till sistnämnda sida, äfvensom Bil. 6 med tillhörande inledning! Om Hindric von Møinichens och Adam Daniel Aspachs ställning såsom kungl. läkare se flerstädes hos MANSA, *Bidrag til Folkesygdommenes og Sundhedspleiens Historie i Danmark*, m. fl. arbeten.

Släkttaflo 5. Se i texten s. 111—112 med noterna 1—7 till sistnämnda sida! Att Enevold Christoffersson Dahl och Christoffer Sörensson Dahl varit nära befryndade, framgår 1) af namnen, 2) af deras giftermål med tvenne systrar, 3) af den befattning, Enevold Dahl tog med David Mortensøns efterlämnade egendom, 4) i öfrigt af åtskilliga af de i not 7 till s. 112 nämnda källorna. Den i släkttafloen uttryckta förmodan, att denna nära frändskap bestått däruti, att Enevold Christoffersson Dahl och Christoffer Sörensson Dahl varit halvbröder på så vis, att den senares moder Inger (som i Ystads S:t:a Maria församlings kommunionlängd 1689 nämnes) tidigare varit gift med den förres fader, utgör den mest naturliga, för att icke säga enda rimliga, förklaringen till ett flertal omständigheter, nämligen: 1) att Enevold Christoffersson stundom benämnas Sörensson — alltså efter styffadern, 2) att skoflickaren Sören Michelssons son erhöi dopnamnet Christoffer — alltså efter hustruns förre man (såsom sig borde, se i texten s. 97 m. fl. st.), 3) att Christoffer Sörensson, hvars fader veterligen aldrig kallade sig Dahl, upptog detta släktnamn — alltså efter moderns förre man (ej ovanligt, se typiska exempel i texten s. 32), 4) att Christoffer Sörensson, oaktadt han var betydligt yngre än Enevold Christoffersson, icke kunde vara den senares brorson, enär faderns namn var Sören Michelsson. Att Christoffer Sörensson Dahls fader var skoflickaren Sören Michelsson, framgår af följande: i YKR meddelas under 18/10 1687, att begravningsavgift erlades af »Christopher Felbereder [under hvilket namn Christopher Dahl i regel omtalas] för sin Sahl. fader Sörren skoefflecker»; enligt YDB för samma dag begrofs »Sören

Michelson 87 år gl.» — För flera påpekanden rörande denna släkt Dahl stå förf:ne i tacksamhetsskuld till Hofrättsrådet F. W. Grönwall.

Släkttafla 6. Om släkten Graa i Ystad se en sammanhängande framställning hos GRANDJEAN, *Den Graa'ske Slægtetog*, s. 8—14, samt talrika spridda notiser hos PSILANDER m. fl. författare. En jämförelse mellan denna släkttafla och utredningen hos GRANDJEAN visar för den del av släkten, som släkttaflan omfattar, betydande luckor hos denne författare. Förutom de af honom åberopade källorna hafva för föreliggande släkttafla kommit till användning alla de omfattande källor, som i främst YSA blifvit för denna släkthistoria genomgångna. Säsom bestyrkande några af de viktigaste bland släkttaflans fakta må följande källor anföras: bouppt. o. arfsk. ¹⁰/₁₀ 1676 efter rådmän Hans Graa med talrika handlingar, YSA; YVB ²⁰/₁₀ 1678, ⁸/₁₀ 1688; *Lunds domkyrkas ringbok* ²⁸/₁₁ 1726, ¹/₁₀ 1739; talrika grafhandlingar, alldeles särskildt om det Graa-ska grafkoret vid Ystads S:ta Maria kyrka, YKA. Särskildt af dessa grafhandlingar framgår det med full tydlighet, att uppgiften hos ISBERG II b, s. 427, godtagen hos SJÖSTRÖM, s. 105, att Lene Graa var gift med Vitus Habereger, är oriktig.

Släkttafla 7. Se framställningen i texten s. 122—125 med tillhörande noter, i all synnerhet not 2 till s. 122.

Släkttafla 8. Se not 1 till s. 123 samt de talrika och nästan undantagslöst mycket väl grundade uppgifterna hos ISBERG, II a och II b passim, om de olika borgmästarne och rådmännen Krudmeyer.

Släkttaflorna 9 och 10. Dessa släkttaflor utgöra allenast genealogiska sammanställningar af i andra släkttaflor (främst Släkttafla 7) framställda släktförhållanden.

Släkttafla 11. Här gäller detsamma som sagts om föregående två släkttaflor med tillägg, att flera uppgifter äro hämtade från WEIBULL, *Släkten Weibull*.

Släkttafla 12. Om Haagen Pedersøn och hans släkt samt i all synnerhet om hans hustru och släkten Frølinghus se i texten s. 229—231 med not 1 till sistnämnda sida. Om Jacob Ebbesøn och hans ättlingar se Släkttafla 15.

Släkttafla 13. Om denna släkttafla gäller detsamma som sagts om Släkttaflorna 9 och 10. Åtskilliga uppgifter äro hämtade från ISBERG II a och II b.

Släkttafla 14. Om de äldre leden af denna släkttafla gäller detsamma som sagts om Släkttaflorna 9 och 10. Om Ifver Larsson se kap. »Jacob Palme och hans familj», där han spelar en framträdande roll och där källorna till hans historia flerstädes anföras. Om hans barn se främst *kyrkböcker* i Ystad och annorstädes, om Per Ifvarsson äfven CAVALLIN III, s. 50—51, samt den släkthistoriska framställningen s. 334—335.

Släkttafla 15. Själftva grunden till denna släkttafla utgöres af WEYSER, *Likpredikan öfver Jacob Ebbesøn*. Att här utreda misstaget hos CAVALLIN V, s. 117, som gör Ystad-borgmästaren Simon Jacobsøn till rådmannen Jacob Ebbesøns son, skulle föra för långt. Vare nog sagdt, att rätta förhållandet, sådant det i denna Släkttafla

framställes, med full visshet framgår af anförda likpredikan, liksom af talrika källor i *YSA*, *YKA* och annorstädes; sålunda säges i 1675 års stolståndslängd i sistnämnda arkiv uttryckligen, att det var Karne Jacobsdaatter, icke hennes man, som var barn till Jacob Ebbeson. Se f. ö. *WEIBØLL, Släkten Weibøll*.

Släkttaforna 16 och 17. Dessa släkttaflor, i all synnerhet n:r 16, beröra släktförhållanden, som på ingående vis beröras och bestyrkas i den släkthistoriska framställningen.

Släkttafla 18. Här gäller detsamma som sagts om Släkttaforna 16 och 17 med tillägg, att särdeles många uppgifter äro hämtade från *CAVALLIN*, passim.

Släkttafla 19. Se i texten s. 420—421 med not 1 till sistnämnda sida.

Släkttafla 20. Här gäller detsamma som sagts om Släkttaforna 16 och 17.

Släkttaforna 21 och 22. Se framställningen i texten s. 415—423 med tillhörande noter, för släkttafla 22 i synnerhet not 1 till s. 423.

Släkttafla 23. Se framställningen i texten s. 472—475 med tillhörande noter.

Släkttaforna 24, 25 och 26. Dessa släkttaflor äro främst grundade på *LEIJONHUFVUD, Ny Svensk släktbok*, s. 525—534, samt *CAVALLIN*, passim.

Släkttafja 27. Se främst *Janne Quidings anteckningar* bland *Hélsine Westdahls, född Quiding, släktpapper*, utgörande en på grundval af grundliga och omfattande studier sammanskrifven släkthistoria.

Släkttafla 28. Denna släkttafja utgör allenast ett af denna släkthistorias direkta geneologiska resultat. Här finnas ingen uppgift, som icke såvidt möjligt noga pröfvats, enligt hvad den släkthistoriska skildringen på skilda ställen torde fullt bestyrka.

K Ä L L O R I T R Y C K

I denna förteckning, som direkt anknyter sig till källförteckningen ofvan sid. 24, upptagas icke samtida editioner af lagar och förordningar, ej heller sådana religiösa och teologiska arbeten, som studerats uteslutande för kännedom om den allmänna utvecklingen, slutligen ej heller tidningar. Titlar å likpredikningar och personverser anföras icke, utan de angifvas på det mest kortfattade och därmed bekväma sätt.

SAMTIDA SKRIFTER.

- Anmärkningar om skånska Åkerbrukets upphjelpande. (I Kongl. Svenska Vetenskaps-academiens handlingar år 1754, s. 229—232).
- Annales academiae Vitembergensis. Wittenberg 1775.
- BERGEN, ARENT BERNTSEN. Danmarckis og Norgis fructbar Herlighed. Köpenhamn 1656.
- En berättelse om jordbruket i Malmöhus län år 1759. (I Historisk Tidskrift för Skåneland II, s. 372—380. Lund 1908).
- Evangeliska sällskapets af Kongl. Maj:t allernådigst fastställdes statuter. Sthlm 1814.
- Förteckning på Evangeliska sällskapets ledamöter ifrån början af 1809 till slutet af 1814.
- Förteckning uppå de friwilliga samman-skott, som i Blekinge lähn blifwit gjorde til Kongl. Örlogs-Flottans utrustande. Carlskrona 1794.
- HALLENBORG, CARL. Anmärkningar till Carl von Linnés Skånska resa. (I Historisk Tidskrift för Skåneland IV, s. 293—373, Lund 1913).
- HOLBERG, LUDVIG. Den berømmelige norske Handel-Stad Bergens Beskrivelse. Köpenhamn 1757.
- HYLANDER, AND., Likpredikan öfver Paul Lybeck. Lund 1797.
- KEMNER, CHRISTIAN. Kväde vid Peter Palms och Catharina Elisabeth Krögers bröllop år 1752.
- Kväde vid Simon Palms och Juditha Barfoths bröllop år 1701.
- Likpredikan öfver Jost Krudmeyer. Köpenhamn 1619.
- LINNÉ, CARL VON. Skånska resa. Sthlm 1751.
- LYBECK, PAUL. Likpredikan öfver Carl Friedrich Radier. Lund 1773.
- LYBECK, PAUL. Likpredikan öfver Sven Friedbjörn Segerwall. Lund 1793.
- ORRBERG, J. Predikningar. Christianstad 1812.
- PALM, JACOB. Förberedelse til catechismi läran. Stockholm 1756.
- PALM, GILIUS o. SIMON. Sorgekväde vid Olof Palms graf år 1760.
- PALM, P. S. Sorgekväde vid Jacob Nehrmans graf år 1727.

- PALME, ERIC, GILIUS o. SIMON. Sörgekväde vid Rutger Palms graf år 1762.
- PEDERSØN, LAURITZ. Likpredikan öfver Oluf Koefoed. Köpenhamn 1636.
- Seel. Hn Gottfried Arnolds gedoppelter Lebens-lauff, wovon der eine von ihm selbst projectiret und aufgesetzt worden. Leipzig u. Gardelegen 1716.
- [SINIUS, SAMUEL.] Sörgekväde vid Eric Sinii graf år 1743.
- [SINIUS, SAMUEL.] Sörgekväde vid Gilius Palms graf år 1734.
- SUNDIUS, J. Likpredikan öfver Christian Diedric von Conowen. Lund 1731.
- SUNDIUS, J. Likpredikan öfver Maria Euphrosyne Cronström, änka efter Christian Diedric von Conowen. Lund 1736.
- SUNDIUS, SIMON P. Sörgekväde vid Inger Palms graf år 1783.
- Sörgekväde vid Christina Margareta Sinias, Johan Gadds makas, graf år 1765.
- WEYSER, BONAVENTURA JACOBSON. Likpredikan öfver Jacob Ebbeson. Malmö 1657.
- WREECH, C. F. VON. Wahrhaffte und umständliche Historie von denen schwedischen Gefangenen in Russland und Siberien. Sorau 1725.

KÄLLPUBLIKATIONER.

- Bergens Borgerbog 1550—1571. (Utg. af N. NICOLAYSEN.) Kristiania 1878.
- Corpus constitutionum Daniæ. Forordningar, Recesser og andre Kongelige Breve. Udgivne ved V. A. SECHER. Bd 1—5. Köpenhamn 1887—1903.
- Danske Kirkelove. Udgivne af HOLGER FR. RØRDAM I—III. Köpenh. 1883—1886.
- Den Møinichenske Slægtetog. (I Personalhistorisk Tidsskrift, 1 R., 2 Bd, Köpenhamn 1881).
- GJØRWELL, CARL CHRISTOFFER. Anteckningar om sig själf, samtida personer och händelser 1731—1757. (I M. WEIBULL, Samlingar etc., årg. 1874).
- Handlingar hörande till Skånes historia under öfvergångstiden. (I M. WEIBULL, Samlingar till Skånes historia, fornkunskap och beskrifning samt Samlingar utgifna för de skånska landskapens historiska och arkeologiska förening. Lund 1868—1880.)
- Handlingar rörande Sverges historia ur utrikes arkiver, samlade och utgifna af AND. FRYXELL. I—IV. Stockholm 1836—1843.
- Kancelliets Brevbøger 1551—1608. Köpenhamn 1885—1915.
- Kjøbenhavns Diplomatarium. Udg. af O. NIELSEN. Bd. VI. Köpenhamn 1884.
- Kjøbenhavns Universitets Matrikel udgivet af S. BIRKET SMITH. 2 Bd. 1667—1740. Köpenhamn 1894.
- Kong Frederik den förstes danske registranter udgivne ved KR. ERSLEV og W. MOLLERUP. Köpenhamn 1879.
- Norske Herredagsdombøger. 1 R. IV Bd. Dombog for 1597. Kristiania 1895.
- Norske Rigs-Registranter. 1 Bd. 1523—1571. Kristiania 1861.

L I T T E R A T U R

Här upptagas endast sådana arbeten, som direkt anföras i noterna, och af dem icke ens alla, sålunda icke kalendrar, ej heller lexikaliska eller andra rena uppslagsböcker. Vissa af här uppräknade arbeten diskuteras i inledningen till källförteckningen s. 13 o. 17.

- AHNFELT, P. G. Lunds universitets historia. Sthlm 1859.
- Allerum. (I Svenska bygder, Sockenschildringar utgifna af A. Vernborg, Bd I, s. 213 o. f., Sthlm 1905.)
- ANDERBERG, A. Studier öfver skånska triumfkrucifix. Ak. afh. Lund 1915.
- ANDERSON, WILLIAM. Svenskt stadslif under 1700-talet. Tidsbilder från Karlskrona. Sthlm 1912.
- ANREP, G. Svenska adelns ättar-taflor. I—IV. Sthlm 1858—1864 (cit. ANREP).
- ARUP, E. Studier i engelsk og tysk handelshistorie. Köpenhamn 1907.
- AXELSON, G. E. Bidrag till kännedom om Sveriges tillstånd på Karl XII:s tid. Ak. afh. Visby 1888.
- BAAACH, ERNST. Die »Durchfuhr« in Lübeck. Ein Beitrag zur Geschichte der lübeckischen Handelspolitik im 17 und 18 Jahrhundert. (I Hansische Geschichtsblätter, Jahrg. 1907, Leipzig 1907.)
- , —. Hamburgs Seeschiffahrt und Waarenhandel vom Ende des 16 bis zur Mitte des 17 Jahrhunderts. (I Zeitschrift des Vereins für Hamburgische Geschichte, Bd 9, Hamburg 1894.)
- BENDIXEN, B. E. Et omrids af Norges handelshistorie, 2:a uppl., Bergen 1908.
- Bidrag till Lunds stifts herdaminne, utgivet af ett sällskap. Lund 1846.
- BIDSTRUP, JUL. Stamtavle over Familien Koefoed fra Koefoedgaard i Østermarie Sogn paa Bornholm. Köpenhamn 1887.
- Biographiskt Lexicon öfver namkunnige svenska män. I—XXIII. Uppsala o. Örebro 1835—1857.
- BRAKEL, S. VAN. De hollandsche handelscompagnieën der zeventiende eeuw. Haag 1908.
- BREHMER, W. Das häusliche Leben in Lübeck zu Ende des fünfzehnten Jahrhunderts. (I Hansische Geschichtsblätter, Jahrg. 1886, Leipzig 1888.)
- BRIESKORN, ROLAND. Bidrag till den svenska namnhistorien, Borgerliga sammansatta familjenamn. Första häftet. (I Uppsala universitets årsskrift 1912, Uppsala 1912.)
- , —. Några medeltida yrkesnamn och titlar. (I Uppsala universitets årsskrift 1912, Uppsala 1912.)
- BRING, ERLAND, SAMUEL. Minne öfver And. Rydelius. Stockholm 1806.

- BRUZELIUS, NILS. Underrättelse rörande skånska prästerskapets löne-inkomster. Lund 1832.
- BRUZELIUS, NILS G. Katalog öfver forn-saker och etnografiska föremål i Ystads femklassiga läroverks museum. Malmö 1885.
- BYGDÉN, L. Svenskt anonym- och pseudonym-lexikon. I—II. Uppsala 1898—1915.
- BØGH, JOHAN. Bergens haandværkere i 300 aar. (I Vestlandske konstindustrimuseums aarbog for aaret 1909, Bergen 1910.)
- CARØE, KRISTIAN. Den danske Lægestand, Doktorer og Licentiatier 1479—1788. Köpenhamn 1909.
- CAVALLIN, S. Lunds stifts herdaminne I—V. Lund 1854—1858. (Citeras CAVALLIN.)
- . Ur skånska presthusens häfder. Lund 1878.
- CLEMENSSON, GUSTAF. Malmö stads historia. (Särtryck ur Malmö, en skildring i ord och bild, Malmö 1914.)
- CRONHOLM, ABRAHAM. Skånes politiska historia. I—II. Lund 1847. Stockholm 1851. (Citeras CRONHOLM.)
- DAAE, LUDVIG. Nordmænds udvandring til Holland og England i nyere tid. Christiania 1880.
- . Om humanisten och satirikeren Johan Lauremberg. Christiania 1884.
- Dansk Biografisk Lexikon. Utg. af C. F. BRICKA. Köpenhamn 1887—1905.
- Dansk Navneskik, se NIELSEN.
- EKLUND, J. A. Andreas Rydelius och hans lifsåskådning. Sthlm 1899.
- ELGENSTIERNA, G. Svenska släktkalendern 1914. Sthlm 1913.
- ELLINGER-BANG, NINA. Tabeller over Skibsfart og Varetransport gennem Øresund 1497—1660. I. Tabeller over Skibsfarten. Köpenhamn 1906.
- ENGHOFF, KARL. Kristianstad 1614—1914. Historisk festskrift. Lund 1914.
- . Tillståndet i Skåne under Magnus Stenbocks guvernörstid år 1709—1711. Ak. afh. Lund 1889.
- ESPMAN, CASPAR M. Korta underrättelser angående skånska kyrkio- och presterättigheter. Lund 1768.
- FABRICIUS, KNUD. Skaanes Overgang fra Danmark til Sverige, I—II. Köpenhamn 1906. (Citeras FABRICIUS.)
- F[AGERLUND], EDV. Beskrifning om Nettaby socken i Blekinge. Carlskrona 1861.
- . Om folkundervisningen inom Nettaby församling. Carlshamn 1867.
- FALBE-HANSEN, V. och SCHARLING, WILH. Danmarks Statistik. III. Köpenhamn 1878.
- FANT, J. E. o. LÅSTBOM, A. TH. Upsala ärkestifts herdaminne. I—III. Upsala 1842—1845.
- FISCHER, TH. A. The scots in Sweden. Edinburgh 1907.
- FRIDERICIA, J. A. Adelsvældens sidste Dage. Köpenhamn 1894.
- FÖRSTEMANN, E. W. Altdeutsches Namenbuch. Bd 1. Personennamen. Bonn 1900.
- Gamla svenska städer. Gator och gränder, hus och gårdar. Samlingsverk i bilder. 1:2—5:e häftet. Sthlm 1911—1916.
- GRANDJEAN, POUL BREDO. Den Graae'ske Slægtetog. Köpenhamn 1914.
- GRÖNWALL, F. W. Staden Ystads gatunamn. (I Gamla svenska städer, 1:a häftet, Sthlm 1911.)

- HAGEDORN, BERNHARD. Betriebsformen und Einrichtungen des Emder Seehandelsverkehrs in den letzten drei Jahrzehnten des 16. Jahrhunderts. (I Hantische Geschichtsblätter, Jahrg. 1909 o. 1910.)
- —. Die Entwicklung der wichtigsten Schiffstypen bis ins 19. Jahrhundert. Berlin 1914. (Veröffentlichen des Vereins für hamburgische Geschichte, n:r 1.)
- —. Die Entwicklung und Organisation des Salzverkehrs von Lüneburg nach Lübeck im 16. und 17. Jahrhundert. (I Zeitschrift des Vereins für lübeckische Geschichte und Altertumskunde, Bd XVII, H. 1, Lybeck 1915.)
- HALLENBORG, AUGUST. Skånska kommissionen af år 1669—1670 och Skånelands kyrkliga förhållanden. Ak. afh. Uppsala 1907.
- HAMMARSKJÖLD, NINA. Ätten Hammarskjöld. Sthlm 1915.
- HAMMERICH, FR. Bidrag til Belysning af den danske Stats Folkemængde, Næringsveie og Finantser i Midten af det syttende Aarhundrede. (I Historisk Tidsskrift 3. R., 2. Bd, Köpenhamn 1860—1863.)
- HANSSON, OLA. Rustgården. Malmö 1910.
- HENNING, KARL. Bidrag till kännedom om de religiösa rörelserna i Sverige och Finland efter 1730. Uppsala 1891.
- —. Johan Conrad Dippels vistelse i Sverige samt Dippelianismen i Stockholm 1727—1741. Ak. afh. Upsala 1881.
- HUHNHÄUSER, ALFRED. Rostocks Seehandel von 1635—1648. I. Die Schifffahrt. (Beiträge zur Geschichte der Stadt Rostock, 8 Bd.) Rostock 1914.
- HÄHL, J. I. Linköpings stifts herdaminne. Norrköping 1846—1847.
- ISBERG, A. U. (S. R.). Anteckningar om Malmö stad. Malmö 1876.
- —. Bidrag till Malmö stads historia I—II. Malmö 1895—1900. (Citeras ISBERG.)
- ISBERG, A. U. (J. R.). Bilder från det gamla Malmö. Kulturhistoriska skildringar. Malmö 1898.
- JACOBSSON, NILS. Den svenska herrnhutismens uppkomst. Ak. afh. Uppsala 1908.
- JANTZEN, A. Efterretninger om Familien Jantzen, Köpenhamn 1911.
- JASTROW, J. Die Volkszahl deutscher Städte zu Ende des Mittelalters und zu Beginn der Neuzeit. (Historische Untersuchungen, H. 1, Berlin 1886.)
- JÖCHER, C. G. Allgemeines Gelehrten-Lexicon. I—IV. Leipzig 1750—1751.
- KERNKAMP, G. W. De sleutels van de Sont. Haag 1890.
- KINCH, J. Ribe Bys Historie og Beskrivelse indtil Reformationen. Ribe 1869.
- KLUGE, FR. Seemannssprache. Halle 1911.
- LARSSON, FRITZ W. (m. fl.) Gamla och nya Ystad (med omgifningar) i ord och bild. Ystad 1912.
- LEIJONHUFVUD, KARL. Ny svensk släktbok. Sthlm 1906.
- LIND, E. H. Norsk-isländska dopnamn och fingerade namn från medeltiden. Uppsala 1905 o. f.
- LINDERHOLM, EMANUEL. Sven Rosén och hans insats i frihetstidens radikala pietism. Ak. afh. Uppsala 1911.
- LUNDBERG, A. W. Ur svenska Båt-släktens häfder. Lund 1905.

- LUNDGREN, M. F. o. BRATE, E. Personnamn från medeltiden. (I Svenska landsmål 1892, 1896, 1915, Sthlm s. a., 1896, 1915.)
- LUNDSTRÖM, HERMAN. Ett och annat om svenskarne i ryska fångenskapen 1709—21. (I Skisser och kritiker, Sthlm 1903.)
- LÜBBEN, A. Etwas über niederdeutsche Familiennamen. (I Jahrbuch des Vereins für niederdeutsche Sprachforschung, Jahrg. 1880, Bremen 1881.)
- MACKEPRANG, M. Dansk Købstadstyrelse fra Valdemar Sejr til Kristian IV. Köpenhamn 1900.
- MATTHIESEN, HUGO. Bøddel og Galgefugl. Et kulturhistorisk Forsøg. Köpenhamn 1910.
- . Fredericia 1650—1760. Studier og Omrids. Köpenhamn 1911.
- . Gamle Gader. Studier i Navnenes Kulturhistorie. Köpenhamn 1917.
- . Natten. Studier i gammelt Byliv. Köpenhamn 1914.
- MANSA, F. V. Bidrag til Folkesygdommenes og Sundhedspleiens Historie i Danmark. Köpenhamn 1873.
- MEIDELL, FR. En skaansk Familiehistorie. (I Dansk Tidsskrift, årg. 1900, Köpenhamn 1900.)
- MUNCH, P. Købstadstyrelsen i Danmark fra Kristian IV:s tid til det 18. Aarhundredes midte. Köpenhamn 1900.
- NAUCKHOFF, ADELAIDE. Åtten af Klint. Sthlm 1905.
- NIELSEN, FR., OLRİK, A. och STEENSTRUP, J. C. H. R. Dansk Navneskik, Betænkning afgiven af den af Justitsministeriet den 4 Maj 1898 nedsatte Kommission. Köpenhamn 1899.
- N[ILSSON], AX. Ystad. (I Gamla svenska städer, 1:a häftet, Sthlm 1911.)
- OLAFSEN, O. Humledyrkningen i Norge fra ældre Tid til Nutiden. (I Historisk Tidsskrift, 4. R. 6. Bd., Kristiania 1910.)
- PAULSSON, GREGOR. Skånes dekorativa konst. Ak. afh. Sthlm 1915.
- PEDERSEN, LAURITS. Godt Folk og uærligt Folk i det gamle Helsingør. (I Fra Frederiksborg Amt, Aarbog for 1906, Helsingør 1906.)
- PREUSS, O. Die Lippischen Familiennamen. (I Jahrbuch des Vereins für niederdeutsche Sprachforschung, Jahrg. 1883, Norden 1884.)
- PSILANDER, N. C. Ystads historia. Ystad 1858. (Citeras PSILANDER.)
- RIETZ, J. E. Skånska skolväsendets historia. Lund 1848. (Citeras RIETZ.)
- RYDBECK, OTTO. Bidrag till Lunds domkyrkas byggnadshistoria. Lund 1915.
- . Medeltida kalkmålningar i Skånes kyrkor. Lund 1904.
- RYDBERG, ALEXANDER. Peter Murbecks verksamhet i Skåne. Lund 1904.
- RØRDAM, HOIGER. Bertel Knudsen Aquilonius. (I Kirkehistoriske Samlinger, 3. R. 3. Bd., s. 241—310.)
- . Skaaninger fra Adskillesestiden. (I Historiske Samlinger og Studier, 1. R. 1. Bd., Köpenhamn 1891.)
- SCHÄFER, DIETRICH. Das Buch des Lübeckischen Vogts auf Schonen. Halle 1887 (Schäfers inledning).
- . Das Zeitalter der Entdeckungen und die Hanse. (I Hansische Geschichtsblätter, Jahrg. 1897, Leipzig 1898.)
- . Geschichte von Dänemark. V. Gotha 1902.

- SCHUBERT, FR. W. Sweriges kyrkoförfattning och lärowerk. Öfversatt (och betydligt omarbetad) af *Abr. Z. Pettersson*. I—II. Lund 1822, 1825.
- SIEWERT, F. Die lübecker Rigafahrer-Compagnie im 16 und 17 Jahrhundert. Berlin 1896.
- —. Die zur Vertretung des Handels in Lübeck geschaffenen Einrichtungen der älteren Zeit. Lybeck 1903.
- SJÖBORG, N. H. Skånes historia och beskrifning I—II. Lund 1801—1812.
- —. Utkast till Blekings historia och beskrifning. Lund 1792.
- SJÖSTRÖM, CARL. Blekingska nationen 1697—1900. Lund 1901.
- —. Skånska nationen före afdelningarnas tid (1682—1832). Lund 1897. (Citeras SJÖSTRÖM.)
- —. Skånska nationen 1833—1889. Lund 1904.
- SOMMELIUS, GUSTAF J. Skånska clereciets historia. III. Lund 1763.
- STEINHAUSEN, G. Vornamenstudien. I. Die Namenarmut im ausgehenden Mittelalter. (I Zeitschr. f. d. deutschen Unterricht, Jahrg. 7, 1893.)
- STILLE, ARTHUR. Kriget i Skåne 1709—1710. Sthlm 1903.
- [STJERNVÄRD, C. G.] Engeltofta förr och nu. Lund 1819.
- STORM, GUSTAV. Vore Forfædres Tro paa Sjælevandring og deres Opkaldelsessystem. (I Arkiv för Nordisk Filologi, Bd 9, Lund 1893.)
- SUNDBERG, A. N. Om införandet af uniformitet med svenska kyrkan i Skåne och Blekinge efter freden i Roeskilde 1658. Akad. progr. Lund 1862.
- SØRENSEN, S. A. Kjøbenhavns Belejring og Fyens Gjenerobring. Skildringer fra Carl-Gustavs-Fejden 1658—59. Köpenhamn 1896.
- THULIN, GABRIEL. Historisk utveckling af den svenska skifteslagstiftningen. Sthlm 1911.
- —. Utredning rörande patronatsrättigheterna i Skåne, Halland och Bohuslän. Sthlm 1901.
- THURGREN, J. A. Handbok i svenska pressterskapets rättigheter. Sthlm 1886.
- TROELS-LUND, T. F. Dagligt Liv i Norden i det sekstende aarhundrede. Illustreret udgave. I—XIV. Köpenhamn s. a. (Citeras TROELS-LUND).
- TYNELL, LARS. Brunnby och dess kyrka. (I Lunds stifts julbok 1913, Malmö 1913).
- WEIBULL, CARL GUSTAF. Släkten Weibull, Lund 1911.
- WEIBULL, LAURITZ. Om de skånska sockenprästers rätt till dem anslagen egenom. Historisk utredning. Landskrona 1914.
- —. Vägledande förteckning vid person- och släktforskning i landsarkivet i Lund. Lund 1916.
- WEIBULL, MARTIN och TEGNÉR, ELOF. Lunds universitets historia. I—II. Lund 1868. (Citeras WEIBULL-TEGNÉR.)
- VESSBERG, VILHELM. Bidrag till historien om Sveriges krig med Danmark 1643—1645. I. Gustaf Horns fälttåg. Stockholm 1895.
- WESTLING, B. G. W. Hufvuddragen af den svenska folkundervisningens historia. Sthlm 1900.
- WILSKMAN, SVEN. Swea rikes ecclesiastique werk. I—II. Örebro 1781—1782.

- WINKLER, J. De nederlandsche Geslachtsnamen. Haarlem 1885.
- , —. Friesche Naamlijst. Leeuwarden 1898.
- VOGEL, WALTHER. Zur Grösse der europäischen Handelsflotten im 15, 16 und 17 Jahrhundert (I Forschungen und Versuche zur Geschichte des Mittelalters und der Neuzeit, Festschrift Dietrich Schäfer zum siebzigsten Geburtstag dargebracht, Jena 1915).
- WÄGNER, S. Skånska kommissionen af 1669—1670. Ak. afh. Lund 1886.
- ZAHRTMANN, M. K. Bornholms Tilskikkelser i Christian IV:s sidste Svenskerkrig. (I Bornholmske Samlinger IV, Rønne 1909.)
- ÖHLANDER, C. Det egentliga Sveriges försvar mot Danmark-Norge under Carl den X:s danska krig 1657—1660. Uppsala 1904.
- [ÖRNBERG, V.] Svensk släktkalender (de senare delarna, från och med den femte, betitlade Svenska ättartal). I—XIV. Sthlm o. Vadstena 1884—1908. (Citeras ÖRNBERG.)
-

ANMÄRKNINGAR
och
T I L L Ä G G

A N M Ä R K N I N G A R

De grundsatser, författarne sökt följa i vissa vetenskapligt-tekniska hänseenden, skola här i korthet framläggas.

Hvad *personnamnen* angår, råda för 1600-talets Skåne särskildt svåra förhållanden. Redan under danska tiden befinna sig de till antalet så dominerande fadersnamnen på -søn på väg att aflösas af samma namn i formen -sen. Härtill kommer under den svenska tiden den så småningom skeende öfvergången till -son. Samma försvenskning märkes af talrika andra namn, såväl af förnamn (Niels blir Nils, Haagen blir Håkan o. s. v.) som af tillnamn (Barfoed blir Barfoth, Neermand blir Nehrman o. s. v.). Det är regel, att de skåningar, som lefde några årtionden in i svenska tiden, öfvergingo till den svenska namnformen; detta gäller främst männen — kvinnorna voro i detta hänseende mera konservativa. I det kaos, som här i själfva källorna råder, hafva vid namnens återgifning i texten följande grundsatser iakttagits. Kända och gängse dopnamn och tillnamn hafva i såväl dansk som svensk tid normaliserats till den samtida form, som synts brukligast och enklast. Fadersnamn och öfriga namn, hvilka förete en utveckling från dansk till svensk form, hafva under öfvergångstiden återgifvits för hvarje särskild person i den form, som för denna person med visshet eller sannolikhet varit slutgiltig, alltså i den svenska formen, så snart det varit känt, att personen antingen själf brukat denna form eller i öfrigt varit så försvenskad, att den svenska namnformen synts falla af sig själf. Från denna grundsats hafva medvetet tvenne undantag gjorts. Det ena undantaget gäller alla medlemmar af Palme-släkten; här har nämligen just namnets utveckling och försvenskning haft en afgörande betydelse för själfva släkthistorien, och den säkra kunskap, som vunnits, har möjliggjort att för de släktmedlemmar, hvilkas öden mera ingående skildras, använda de namnformer, som de själfva vid olika tider begagnade. Det andra undantaget gäller handelsmannen i Ystad Ifvar Larsson, som väl under slutet af sin lefnad skref sitt namn i denna svenska form, men som tidigare under namnet Ifver Laursøn var en af de danskes ledare i staden; då anledning förelegat, att ganska ofta nämna hans namn i denna hans strid för den danska saken, har det synts ogörligt att under detta skede af hans lif nämna honom i hans svenska namnform; detta skäl har framstått så mycket starkare som ett par af hans skarpaste motståndare, hvilka alltså stodo på den svenska sidan, aldrig öfvergingo till svensk namnform. Förutom dessa medvetet gjorda undantag, hafva här och hvar smärre inkonsekvenser icke kunnat undgås.

Ett särskildt påpekande kräfvat fadersnamnen på -søn (-sen) och -daatter (-datter) under den danska tiden. Här har å ena sidan för hvarje särskild person sådan inkonsekvens befunnits råda, medan å andra sidan formerna -søn och daatter befunnits i så hög grad dominera, att normalisering till dessa sistnämnda former genomgående skett. Särskildt starkt dominerar, åtminstone i Ystad, under 1600-talet formen -daatter öfver formen datter; om uttalet varit a eller å, synes oviss.

Ortnamnen hafva genomgående normaliserats, icke till nu gängse stafsätt, ty det hade medfört svårare inkonsekvenser än någon annan grundsats, men till ett förnuftigt nutida stafsätt; rent oriktiga former, såsom det nu vedertagna »Bjäre härad», hafva alltså i görligaste mån undvikits. Äfven här hafva dock smärre inkonsekvenser icke undgåts.

De grundsatser, som iakttagits vid *dtergifning* af de såsom bilagor aftryckta handlingarna samt i *citat* i text och noter, angifvas i inledningen till dessa Bilagor (sid. III).

Slutligen bör här i korthet beröras frågan om vissa *danska ord och uttryck*, som hade en alldeles särskild, i danska förhållanden grundad betydelse och som delvis brukades långt in på Skånes svenska tid, men som numera fullständigt eller nära nog fullständigt kommit ur bruk. Härvid har det varit utomordentligt svårt att finna en enande grundsats, och man har nödgats i ganska stor utsträckning betrakta hvarje fall för sig. De grundsatser man härvid dock sökt följa, kunna sammanfattas på följande vis. Där ett danskt ord på ett naturligt sätt öfvergått i ett svenskt och såsom sådant vunnit häfd, har detta svenska ord användts äfven i de fall, där dess betydelse i danska tiden var en väsentligt annan. Ett sådant ord är ordet kirkeverge, som öfvergått till det svenska kyrkvärd samtidigt med att själfva den institution, ordet betecknar, undergått en betydande förändring. En svensk kyrkvärd var och är en bra mycket ringare och beskedligare person än de danska och skånska städernas myndiga kirkeverger, som utöfvade den borgmästare och råd tillkommande myndigheten att vara »kirkernis forsvare», kyrkornas värjare. Att här använda det på svenska obefintliga ordet kyrkovärjare, när faktiskt ordet i förening med själfva institutionen undergått en genomgripande förändring och försvenskning, har dock icke kunnat finnas lämpligt. Därför har formen kyrkvärd, om än med tvekan, användts äfven om 1600-talets skånska kirkeverger. Helt annat är förhållandet med ett ord sådant som stockeman, den gamla danska benämningen å bisittarne i bytinget. Själfva institutionen är här för länge sedan försvunnen, den omdanades vid början af den svenska tiden till en helt annorlunda beskaffad kämnarsrätt. Här har ingen utveckling fört öfver ordet i en svensk form, och därför har det danska ordet här användts i sin ursprungliga bemärkelse. Alldeles detsamma är förhållandet med ord sådana som lensmand, byfogde, förislof, arrest och många andra. Själfallet hafva dessa ord och uttryck på vederbörliga ställen erhållit nödig förklaring.

T I L L Ä G G

TEXTEN.

Sld. 11. *Rad 10 nedifrån* uppgifves Håkan Palm hafva dött 1762; rätta dödsåret är 1761 (se not 3 till s. 245).

Sld. 17. *Rad 5—7 uppifrån.* En »Palme Peder i Hollebye» nämnes ²⁹/₁₀ 1570 i *Kancelliets Brevbøger*. Att det här verkligen skulle vara fråga om ett dopnamn Palme, synes mycket osannolikt; heltvisst är Peder här dopnamn och Palme ett tillnamn af det slag, som ofta tillades före dopnamnet. Såsom sådant saknar det ingalunda intresse för frågan om namnet Palmes ursprung. — Ren tillnamnskarakter har Palme gifvetvis i namnet »Hans Palme», en borgare i Nakskov på 1640-talet, om hvilken se bl. a. *Nakskovs FB* ⁴/₈ o. ¹/₁₁ 1643, ²/₁₁ 1644 och som i en *skattelängd för Nakskov* af ²⁹/₁ 1644 benämnes »Hans Palm», allt i *Landsarkivet for Sjælland etc.*

Sld. 18. *Rad 6—3 nedifrån.* Härmed afses endast, att egentliga borgareböcker, som vanligen vid denna tid finnas för t. ex. de tyska städerna, saknas för de danska. Förutom mönstringsrullorna finnas för åtskilliga danska städer redan från 1500-talet skattelängder, hvilka lika väl som mönstringsrullorna kunna förtjäna namn af borgarlängder i en vidsträcktare bemärkelse af detta ord.

Sld. 27. *Rad 6—5 nedifrån* står »att någon son till honom icke är känd», läs »att någon son till honom icke lefde kvar i Ystad». Se om denna rättelse s. 112 med noter 1 och 6.

Sld. 29. *Rad 4—5 uppifrån.* De tre Ystad-borgmästarne Koefoed stodo, såsom af Släktafta 7 närmare framgår, i det släktskapsband till hvarandra, att den andre, Sifer Koefoed, väl var son till den förste, Oluf Koefoed, men att den tredje, Lauritz Koefoed, var den andres, Sifer Koefoeds, brorson.

Sld. 32. *Rad 13 uppifrån.* Jens Torsøn gifte sig med Anne Jacobsdaatter först vid 1660-talets början, sannolikt år 1662, enligt hvad som tydligt framgår af bl. a. inskriptionen å epitafiet öfver henne och hennes båda män i S:ta Maria kyrka.

Sld. 38. *Rad 9 nedifrån* står »1664», läs »1665».

Sld. 56. *Rad 5 uppifrån* står »1647», läs »1648». Rörande tidpunkten för Vårfrukyrkans fall hafva olika uppgifter redan mycket tidigt kommit till synes. Årtalet 1647 angifves sålunda redan i nästan samtida uppteckningar och har godtagits bl. a. af LARSSON, *Gamla och nya Ystad*, s. 24. Emellertid visar en jämförande undersökning

af det rika källmaterialet, att rätta datum torde vara den 20 april 1648, hvilket datum angifves bl. a. i ingressen, daterad ¹⁰/₁₁ 1699, till den då upplagda gåfvoboken för anskaffande af medel till en ny orgel i S:ta Maria kyrka, YKA. Det riktiga årtalet återfinnes i texten s. 102.

Sid. 97. Rad 10—5 nedifrån. Denna framställning bör, i enlighet med hvad som säges i not 4 till s. 241, modifieras därhän, att första dottern i en mans senare äktenskap ofta erhöill hans första hustrus dopnamn; dock rådde här icke samma konsekvens som för förste sonen i en kvinnas senare äktenskap; det undantagslösa faktum, att en sådan son erhöill förste makens dopnamn, berodde, såsom å s. 32 närmare beröres, på det egendomliga samband, som ansågs råda mellan en kvinnas olika män, ett samband, som alls icke i samma grad förefanns mellan en mans hustrur.

Sid. 112. Rad 10 uppfifrån. I Ystads S:t Petri kyrkas räkenskaper (se inledn. till källfört. s. 3) finnes under datum ¹/₁₀ 1655 en inkomst, som angifves med orden: »Søffren Trelleborg for klochen». Det är sannolikt, att härmed afses klockringningsinkomsten vid Søffren Trelborgs begrafning. Dock är detta ingalunda säkert. Under datum ⁹/₁₀ 1657 finnes t. ex. en liknande inkomst »for Anne Sl. Peitter Vpendichs», som dog först 1675; när det är fråga om begrafningar, står dessutom ofta ordet »liig» utsatt, t. ex. ²⁰/₁₁ 1657 »for Jacob Ebbessens liig for klochen».

Sid. 112. Rad 8—7 nedifrån står »före 1665», läs »före den 23 maj 1665»; se härom not 8.

Sid. 116. Rad 8 nedifrån. Huru nära inpå kyrkogården Peder Christensøns senare af Palme Simonsson ägda hufvudgård var belägen, framgår af följande ord i *Petter Mortenssons almanacksanteckningar* ²⁰/₁₀ 1712: »Hafuer Gudh hedankallat . . . min söster Marna Sl. Oluff Svens sohn Märten . . . ligger begravnen på kyrkiogården åfwanpå sin Sahl.-fader, nest up till kyrkiemuhren widh Sl. Palme Simons finster uthføre».

Sid. 201. Jacob Palme ägde äfven en stol i Ystads Klosterkyrka, nämligen stolen n:r 75 (om tre stånd), enligt Ystads S:t Petri kyrkas räkenskaper 1667—1669, vol. litt. B, SkKH.

Sid. 226. Rad 14—12 nedifrån. Att Simon Palmes hustru aflidit före eller kort efter honom, framgår af YRD ¹⁰/₁₀ 1671, där det uttryckligen säges, att Jacob Palme varit förmyndare för Palme Simonssons arf »effter sine Sl. förældre», hvilket bör jämföras med Jacob Palmes egna ord (Bil. 7), att detta förmynderskap räckt i en tid af 16 år, gifvetvis räknade fram till Palme Simonssons myndighetsår 1669 (se not 1 till s. 227).

Sid. 230. Rad 13—15 uppfifrån. Palme Simonssons myndling var den år 1667 aflidne handelsmannen Christen Aalborgs son Jöran. Se härom främst YRD ¹⁰/₁₁ 1671 etc. passim samt YBD ⁹/₁₀ 1672 etc. passim, särsk. ²⁰/₁₀ 1680. Sistnämnda dag ger Jöran Aalborg »afkald» åt Palme Simonsson för förmynderskapet, afkaldsbrevet säges vara dateradt ²⁰/₁₁ 1680 och bevittnadt af bl. a. Jacob Palme; här måste antingen dennes namn eller datum vara oriktigt. Ett annat Palme Simonssons förmynderskap för-

tjänar äfven nämnas. Enligt YRD ²²/₁ 1680 ordnades denna dag förmynderskapen för Hans Graas barn; af förmyndarne var nämligen Jacob Palme (se s. 202—203) nu död, medan Peder Gode flyttat öfver till Köpenhamn (se s. 213); i den sistnämndes ställe utsågs nu Palme Simonsson till en af förmyndarne för Lena Graa (se Släkttafla 6).

Sid. 232. *Rad 12 uppfifrån* står »1700», läs »1701».

Sid. 258. *Rad 6—3 nedifrån.* Genom ändring i korrekturet har framställningen här blifvit ofullständig och därigenom oriktig. Efter Johannes Sundius fick Bernhard Oelreichs son Johan Oelreich Åsums och Skepparslöfs pastorat, och det var efter dennes död år 1700 som Severin Risberg blef utnämnd hit. Det säger sig själf, att här gjorda rättelse icke det minsta rubbar framställningen af fallet Åsum i öfrigt; fastmera bygger denna framställning, såsom af uppgiften om de »tio Åsum-prästerna» framgår, äfven på Johan Oelreichs namn.

Sid. 333. *Rad 13 uppfifrån* står »1621», läs »1721».

Sid. 339. *Rad 16—18 uppfifrån.* Det synes sannolikt, att annexhemmanet här, såsom i Skåne vanligen var fallet, utarrenderades på lifstid. Huru det i själfva verket härmed förhöll sig i Östra Sallerups och Långaröds pastorat, är icke utredt.

Sid. 345. Å prästgårdsplanen har väderstreckspilen blifvit oriktig, i det att öster och väster förväxlats. Som pilen, hvad norr och söder angår, är fullt riktig, torde misstaget näppeligen behöfva vålla några svårigheter.

Sid. 361. *Rad 10 uppfifrån* står »Westerstad», läs »Västerstad».

Sid. 364. *Rad 2—1 nedifrån* anföres titeln på Jacob Palms disputation orätt. Rätta titeln är »De harmonia rectæ rationis et revelationis». Om misstaget se not 1 till s. 411.

Sid. 421. *Rad 9 uppfifrån* står »Per och Jacob Palme», läs »Per och Simon Palme».

Sid. 437. *Rad 14 uppfifrån* står »tog», läs »togo».

Sid. 458. *Rad 5—4 nedifrån* står »Adelstjerna», läs »Adlerstjerna».

Sid. 475. *Rad 12 uppfifrån* står »Ingeltofta», läs »Isvetofta».

Sid. 475. *Rad 3 nedifrån* står »1642», läs »1643».

Sid. 493. *Rad 11 nedifrån* utgår notsiffran 3.

Sid. 496. *Rad 4 nedifrån* skall notsiffran vara 3, icke 1.

SLÄKTTAFLORNA.

Släkttafla 1. *Rad 14 uppfifrån* uppgifves bland de personhistoriska data om Simon Palm(e), att han blef häradsprost 1722. Årtalet skall vara 1720.

Släkttafla 19. *Rad 4 nedifrån* står »tre», läs »två». Visserligen härstammar släkten Palme på tre vis från Bernhard Oelreich, men — såsom af Släkttafla 20 närmare framgår — endast på två vis från hans andra hustru, Marne Foss.

Släkttafla 20. *Rad 1 uppfifrån* står »Oelriech», läs »Oelreich».

Släkttafla 28. *Rad 11 från vänster* af de lodrätt stående raderna står »Lisbet», läs »Lisebet».

KÄLLORNA.

Sld. 24. Bland beteckningar, använda i noterna för vissa arkiv, bibliotek och arkivaliska samlingar har beklagligtvis utglömts *YPB* = Ystads Pantebok (i *YSA*).

NOTERNA.

Sld. 38. *Rad 8 uppfifrån* (not 1 till s. 39) står »YKA», läs »YSA».

Sld. 38. *Rad 2—1 nedifrån.* Ett fullt lika tidigt vittnesbörd utgör gifvetvis de tre brödernas namn, skrifvet »Palme», i *Album studiosorum, Lunds universitets arkiv, LUB*.

Sld. 39. *Rad 9—8 nedifrån.* Här borde snarare hafva hänvisats till *Album studiosorum*, ⁸⁶/₁, 1789, *Lunds universitets arkiv, LUB*. Äfven här stafvas de tre brödernas namn »Palmé».

Sld. 57. *Rad 21 uppfifrån* (not 5 till s. 103) står »YPB ²¹/₁», läs »YPB ²¹/₂, 1648».

Sld. 62. *Rad 6—7 uppfifrån* (not 8 till s. 112) står »Palmesdotter», läs »Palmes-daatter».

Sld. 90. *Rad 3—6 uppfifrån.* Hos SJÖSTRÖM, s. 296, omtalas en år 1752 i Skånska nationen inskrifven student Emanuel Lydendahl, som af denne förf. göres till Margareta Palms son i äktenskapet med E. C. Lydendahl. Detta torde dock ske med orätt. Denne Emanuel Lydendahl är heltvisst densamme, som i okt. 1748 gick i Ystads latinska skolas lägsta klass för att i nov. 1749 egendomligt nog stå näst sist bland högsta klassens disciplar. Emellertid visar detta på en ålder af 10—14 år. Vidare låg inskrifningsåldern vid universitet och nation vanligen närmare 15 än 20 år. Heltvisst var alltså denne Emanuel Lydendahl född omkring 1736, tidigast 1733 eller 1734. Att Margareta Palm skulle blifvit moder vid så hög ålder, är gifvetvis högst osannolikt. Måhända är här fråga om två olika ryttmästare Lydendahl, hvarpå tyder såväl förnamnsolikheten (Sjöström har endast Christoffer) som äfven de motsäggande födelsedata, denne förf. uppgifver; se förutom anförda ställe äfven SJÖSTRÖM, *Skånska nationen 1833—1889*, s. 502 (rättelse till n:r 524) och s. 508 (rättelse till n:r 1533).

Sld. 106. *Rad 3 nedifrån* står »Sld. 280», läs »Sld. 281».

ORNAMENTIKEN
och
ILLUSTRATIONERNA

ORNAMENTIKEN

TITELBLADET.

Ramen. Motivet hämtadt från Östra Sallerups kyrkas gamla altarduk, nu befinnlig i Kulturhistoriska museet i Lund.

Vignetten. Fältet i Per Palms sigill.

TILLÄGNAN.

Öfverstycket. Motivet hämtadt från Sven Palmes sigill.

Anfangsbokstafven. Motivet hämtadt från Östra Sallerups kyrkas gamla altarduk.

NAMNET OCH URSPRUNGET.

Öfverstycket (sid. 3). En bojert, som tänkes afsegla från ett holländskt eller västtyskt kustlandskap. Bojerten ritad efter illustration n:r 10, sid. 84, i Hagedorn's arbete »Die Entwicklung der wichtigsten Schiffstypen». I medaljongen Jacob Palmes bomärke efter hans sigill.

Anfangsbokstafven (sid. 3). Skepp från 1500-talets senare hälft, efter illustration n:r 8, sid. 74, i nämnda arbete af Hagedorn.

Slutvignetten (sid. 52). Palmkvistar, sammanbundna medelst tåg.

STADEN OCH HAFVET.

Öfverstycket (sid. 55). Skepp från öfvergången mellan det sextonde och det sjuttonde seklet, hämtade från utsikterna af danska och nordtyska städer i Braunii »Theatrum urbium». I medaljongen Ystads stads sigill från 1500-talet, använt under hela 1600-talets lopp.

Anfangsbokstafven (sid. 55). Det hus i Ystad, som på 1600-talet och ända in på 1800-talet rymde stadens latinska skola eller lärdomsskola, efter fotografi tagen före husets restaurering i nyaste tid.

Slutvignetten (sid. 79). Den karta, amiral Tromp lät uppgöra öfver Ystad vid sin eröfring af staden i juni 1676, efter originalet i Danska Riksarkivet.

PALME LYDER OCH HANS FAMILJ.

Öfverstycket (sid. 81). Fyra af de åtta konsoler, som räddats från det lybska Schonenfarer-kompaniets hus i Ystad, när detta hus brann ned år 1908, nu förvarade bland Ystads fornminnesförenings samlingar.

Anfangsbokstafven (sid. 81). Lybska Schonenfarer-kompaniets vapensköld å kompaniets år 1506 förfärdigade stol, »der Schonenfahrer-Stuhl», i S:ta Maria-kyrkan i Lybeck.

Slutvignetten (sid. 113). Motivet hämtadt från en kyrkstol i S:ta Maria kyrka i Ystad.

JACOB PALME OCH HANS FAMILJ.

Öfverstycket (sid. 115). Motivet hämtadt från en fönsterpost i rådmannen Jens Jacobsens (seniors) hus i Ystad. I medaljongen: Ystads Vårfrukyrkas sigill af år 1615.

Anfangsbokstafven (sid. 115). Gafvelstykke å stol i S:ta Maria kyrka i Ystad.

Slutvignetten (sid. 223). Motivet hämtadt från Jacob Palmes stol (n:r 44) i S:ta Maria kyrka i Ystad.

SIMON PALMES SLÄKTGREN.

Öfverstycket (sid. 225). Parti af dörr från borgarhus i Ystad, nu befinthlig i Kulturhistoriska museet i Lund. Initialerna å dörren äro antingen Palme Simonssons eller Peter Størlis, båda förnämna handelsmän i staden och de enda af stadens förnämre invånare på 1600-talet, som begagnade initialerna P. S. L.

Anfangsbokstafven (s. 225). Ystads Vårfrukyrkas torn.

Slutvignetten (sid. 246). Ystads Vårfrukyrkas kista. Ramen med motiv från Östra Sallerups kyrkas gamla altarduk.

KYRKORNA OCH PRÄSTGÅRDARNA.

Öfverstycket (sid. 249). Medeltida ornamentik i Lunds domkyrka.

Anfangsbokstafven (sid. 249). Brunnby kyrka.

Slutvignetten (sid. 275). Medeltida triumfkrucifix i Långaröds kyrka.

SIMON PALM I ÖSTRA SALLERUP.

Öfverstycket och *anfangsbokstafven* (sid. 277) samt *slutvignetten* (sid. 367). Samtliga motiv hämtade från Östra Sallerups kyrkas gamla altarduk.

OLOF PALM I FRENNINGE.

Öfverstycket (sid. 369). Till alla delar grundadt på en af Frenninge kyrkas klockor.

Anfangsbokstafven (sid. 369). Gammal port å södra sidan af Frenninge kyrkas torn.

Slutvignetten (sid. 407). Frenninge kyrka.

RUTGER PALM I BARKÅKRA.

Öfverstycket och *anfangsbokstafven* (sid. 409) samt *slutvignetten* (sid. 469). Samtliga motiv hämtade från kalk af silfver i Barkåkra kyrka.

ERIC PALME I NÄTTRABY.

Öfverstycket (sid. 472). Nättraby kyrka, sedd från söder. Å sidorna ornamentik från kyrkans orgelläktare från 1600-talets slut eller 1700-talets början.

Anfangsbokstafven (sid. 473). Motivet hämtadt från en kyrkstol i Nättraby kyrka med året 1677.

Slutvignetten (sid. 549). Allerums kyrka.

ILLUSTRATIONERNA

PLANSCHERNA.

Efter sid. 16. *Öfverst:* Slutet af Rasmus Harboes köpebref af den 8 april 1665 å en stol i S:ta Maria kyrka i Ystad (afskrift). Se sid. 38 med not 1. *Underst:* Ur Nils Hofverbergs anteckningar om Palmeska släkten. Se sid. 10—16 med not 1 till sid. 10. (Fotograferade af Olof Palme.)

Efter sid. 24. Palme Lyders namn i Ystads och Köge tullräkenskaper. Se sid. 22—23. (Fotograferade å Kungliga Biblioteket i Köpenhamn.)

Efter sid. 40. Sigill hörande till släkten Palmes borgerliga grenar. Sigillen tillhöra följande personer: 1) *Peder Christensøn*, handelsman i Ystad, † 1665. Efter sigill å konfirmationsbref af ¹¹/₁, 1654 för borgmästaren Niels Graa å hans grafkapell, *YKA*, samt å köpebref af ²⁴/₁, 1662, utfärdadt af Peder Christensøn till Jørgen Prytz, *YSA*. 2) *Christen Pedersen Blegensfar*, skeppare i Ystad, † 1676. Efter sigill å köpebref af ²⁷/₁, 1669, utfärdadt af Christen Blegensfar till Gierdt Frølinghus, *YSA*. 3) *Simon Jacobsøn*, borgmästare i Ystad, † 1675. Efter sigill å ett köpe- och pantebref af ¹¹/₁, 1669, utfärdadt af honom, *YSA*. 4) *Jacob Palme*, handelsman i Ystad, † 1679. Efter sigill under bouppteckning och arfskifte af ¹/₁, 1669 efter Hans Kopsetter, *YSA*. 5) *Palme Simonsson*, handelsman i Ystad, † 1712. Efter sigill under af honom såsom stadskämner förda stadsräkenskaper för år 1682 samt å sonen Simon Palms skuldebref af ¹⁴/₁, 1695 till S:t Petri kyrka, båda i *YSA* (sigillet är å sistnämnda handling, där det begagnats af sonen, särdeles tydligt). 6) *Per Palm(e)*, handelsman i Ystad, † 1692. Efter sigill under bouppteckning och arfskifte af ¹⁹/₁, 1688 efter Pofvel Watz, *MSA*. 7) *Laurits Koefoed*, borgmästare i Ystad, † 1698. Efter sigill å samma handling som Simon Jacobsøns ofvan nämnda, här afbildade sigill.

Efter sid. 88. Schonenfarerkompaniets hus i Ystad. Efter fotografier, tagna före husets brand år 1908 af Fotografen S. Marcus, Ystad.

Efter sid. 104. S:ta Maria kyrka i Ystad. Efter fotografier, tagna före kyrkans senaste förödande restaurering af Fotografen S. Marcus, Ystad.

Efter sid. 160. Borgmästaren Nils Palms order af den 18 januari 1666 till Jacob Palme om utbetalande af 10 daler, i afskrift af Jacob Palmes hand och vidimerad af honom. Efter original i *vol. litt. X* af *SkKH*. Reproduktion direkt efter originalet, i det allra närmaste i dess storlek.

Efter sid. 256. Bernhard Oelreich. Efter oljemålning i Lunds Universitetsbibliotek, fotograferad af Olof Palme.

Efter sid. 264. Ivar Blanxius. Efter oljemålning i Lunds domkapitel, fotograferad af Olof Palme.

Efter sid. 344. *Öfverst:* Östra Sallerups prästgård. *Nederst:* Östra Sallerups kyrka. Efter fotografier tagna af Olof Palme.

Efter sid. 352. Slutet af Simon Palm's bref till sin svärmoder Margrete Simons-daatter af den 1 april 1699. Efter original bland AC. Reproduktion direkt efter originalet, i det allra närmaste i dess storlek.

Efter sid. 360. Sigill hörande till släkten Palmes prästerliga släktled. Sigillen tillhöra följande personer: 1) *Simon Palm*, prost i Östra Sallerup, † 1726. Efter sigill å hans tvenne bref till biskopen af ²⁸/₈, 1688 och ¹/₁, 1690 bland AC. 2) *Densamme*. Efter sigill å hans bref till biskopen af ¹/₁, 1722 bland AC. 3) *Eric Sinius*, prost i Brunnby, † 1742. Efter sigill å hans inlaga till domkapitlet af ¹¹/₈, 1733 bland AC. 4) *Olof Palm*, prost i Frenninge, † 1760. Efter sigill å hans inlaga till domkapitlet af ¹⁰/₁₁, 1733 samt å hans bref till häradshöfdingen Carl Finerus, båda bland AC. 5) *Densamme*. Efter sigill å bref af ¹/₈, 1760 från hans änka, Brita Sundia, till biskopen bland AC. 6) *Rutger Palm*, prost i Barkåkra, † 1762. Efter sigill å kontrakt mellan honom och sonen Eric Palme af ¹¹/₁₁, 1761 bland AC. 7) *Johan Sundius*, kyrkoherde i Allerum, † 1774. Efter sigill å hans inlagor till domkapitlet af ¹/₈, 1767 och ⁴/₈, 1771 bland AC. 8) *Eric Palme*, prost i Nättraby, † 1815. Efter sigill å flera bref af honom och andra i PSA.

Efter sid. 400. Frenninge prästgård. *Öfre bilden* visar gårdens nordöstra hörn, *nedre bilden* visar norra längan, byggd af Olof Palm. Efter fotografier tagna af Olof Palme.

Efter sid. 424. Eric Sinius med familj. Efter epitafium i Brunnby kyrka, fotograferadt af Olof Palme.

Efter sid. 432. Kontrakt mellan Rutger Palm och Paul Lybeck af den 29 juni 1749 bland AC. Reproduktion direkt efter originalet, i det närmaste i dess storlek.

Efter sid. 440. Barkåkra kyrka. Efter fotografier, tagna af fotografen G. Brink, Engelholm.

Efter sid. 464. Jacob Östman och Catharina Maria Palme. Efter oljemålningar i Norrvidinge kyrka, fotograferade af Olof Palme.

Efter sid. 496. Utsikten åt söder från Långsjöryds prästgård. Efter fotografi, tagen af Olof Palme.

Efter sid. 504. Nättraby kyrka och Nättraby prästgård. Efter pasteller, befinthliga i Friherrinnan Annie Åkerhielms, född Quiding, ägo och daterade, såsom å planscherne närmare angifves, år 1826. Friherrinnan Åkerhielm berättar, att de två pastellerna lära förskrifva sig från ett besök af hennes fader, sedermera rådmannen i

Malmö Nils Herman Quiding, hos kyrkoherden Nils Quiding i Nättraby, som var hans faders kusin (se Släkttafla 27). Enligt familjetraditionen skall den i båten till höger sittande personen vara Nils Herman Quiding.

Efter sid. 536. Slutet af Eric Palmes bref till sonen Johan Palme af den 1 juli 1809 i *PSA*. Reproducerade direkt efter originalet, i dess storlek.

NAMNTECKNINGARNA.

Sid. 102. *Peder Christensen*, handelsman i Ystad, † 1665. Under köpebref af ¹⁴/₁₀, 1662, utfärdadt af honom till Jørgen Prytz, *YSA*.

Sid. 178. *Simon Jacobsen*, borgmästare i Ystad, † 1675. Under hans bref till landshöfding Augustin Leyonskiöld af ¹⁰/₁₁, 1674, i original bilagdt dennes till kansli-kollegium ingifna deduktion af ¹⁰/₁₀, 1675, *Kanslikollegii arkiv, RA*.

Sid. 203. *Jacob Palme*, handelsman i Ystad, † 1679. Under hans inlaga till magistraten i Ystad af ¹¹/₄, 1678, *YSA*.

Sid. 217. *Inger Koefoed*, f. 1631, † 1698, g. m. handelsmannen Jacob Palme. Å teckningslista till Ystads hospitals pingstfest 1685, *YSA*. Att detta är Inger Koefoeds egen namnteckning, står utom tvifvel. Å de 12 bevarade teckningslistorna för bidrag till hospitalets årliga fester, nämligen för resp. påsk-, pingst- och julfesterna åren 1682, 1683, 1684 och 1685, äro borgarnes namn i allmänhet tecknade antingen egenhändigt eller med en särdeles klumpig handstil, som sannolikt är kringbärarens. Med denna klumpiga stil är Inger Koefoeds namn tecknad vid påsk 1682 och 1683, pingst 1684 och jul 1685. Å öfriga listor är hennes namn tecknad med två olika stilar, nämligen 1) vid jul 1682 och 1683 med en särdeles prydlig stil och med makens namn Jacob stafvad »Jacob», 2) vid pingst 1682 och 1683, påsk och jul 1684, påsk och pingst 1685 med den i texten efter 1685 års pingstlista reproducerade namnteckningen. Att denna namnteckning är hennes egenhändiga, framgår ej endast af flera karakteristiska egenheter, utan äfven och främst däraf, att den förekommer så ofta. Den förekommer f. ö. redan under Inger Koefoeds inlaga till magistraten i Ystad af ¹⁰/₁₀, 1681, *YSA*. Att Inger Koefoed vid alla dessa vidt spridda tillfällen från 1681 till 1685 skulle haft samma person till hands för att skriva sitt namn, torde få anses uteslutet.

Sid. 219. *Per Palm(e)*, handelsman i Ystad, † 1692. Under bouppteckning och arfskifte efter hans svärfader Povel Watz af ¹⁰/₁₀, 1688, *MSA*.

Sid. 222. *Margareta Palm*, f. 1690, † 1770, g. 1:o m. handelsmannen Jacob Andersson, 2:o m. kaptenen Petter Rijber, 3:o m. ryttmästaren Emanuel Christoffer Lydendahl. Under kvittens af ⁹/₁₀, 1716 bland handlingar rör. arfskiftet efter Jacob Andersson, *YSA*.

Sid. 227. *Palme Simonsson*, handelsman i Ystad, † 1712. Under arfskifte efter borgaren Jacob Popps hustru Margrete Sifersdaatter af ¹⁶/₁₀, 1680, *YSA*.

Sid. 238. *Palme Simonsson*, handelsman i Ystad, † 1712. Under brandsyne-instrument af ³⁹/₁₀, 1704, *YSA*.

Sid. 239. *Anne Haagendaatter*, f. o. 1642, † 1714, g. m. handelsmannen *Palme Simonsson*. Under den handling, hvilken anföres såsom Bil. 11 och där karakteriseras.

Sid. 241. *Simon Palm*, handelsman i Ystad, † 1709. Under hans skuldebref till Ystads S:t Petri kyrka af ¹⁴/₁₀, 1695, *YSA*.

Sid. 243. *Palme Simonsson Palmlöf*, f. 1694, flyttade bort från Ystad omkr. 1715. Under inlaga till magistraten af ¹⁰/₁₀, 1715 af samtliga *Palme Simonssons* och *Anne Haagendaatters* arvingar, *YSA*.

Sid. 297. *Simon Palm*, prost i Östra Sallerup, † 1726. Under hans bref till biskopen af ⁷/₁, 1690, *AC*.

Sid. 300. *Oluf Bertilsen Aquilonius*, prost i Löderup, † 1684. Under hans inlaga till domkapitlet ⁹/₁₀, 1682, *AC*.

Sid. 355. *Simon Palm*, prost i Östra Sallerup, † 1726. Under hans inlaga till domkapitlet ¹⁰/₄, 1726, *AC*.

Sid. 358. *Johan Wilhelm Corvin*, kyrkoherde i Östra Sallerup, † 1756. Under hans inlaga till domkapitlet ¹/₁₁, 1735, *AC*.

Sid. 359. *Inger Palm*, f. 1695, † 1773, g. 1:o m. kyrkoherden *Mathias Sundius*, 2:o m. kyrkoherden *Johan Wilhelm Corvin*. Under hennes votum vid prästval af ³/₁₁, 1764, *AC*.

Sid. 361. *Nicolaus Robelius*, prost i Ö. och V. Vram, † 1747. Under hans inlaga till domkapitlet af ³⁰/₁₁, 1730, *AC*.

Sid. 363. *Gilius Palm*, frälseinspektör, † 1734. Under hans bref till kronolänsmannen *Hans Hallström* ²²/₁, 1734, *Vemmenhögs häradsrätts arkiv, LLA*.

Sid. 389. *Olof Palm*, prost i Frenninge, † 1760. Under hans inlaga till domkapitlet af ¹⁰/₁₀, 1736, *AC*.

Sid. 415. *Eric Magni Danmarchius*, kyrkoherde i Enköpings Näs, † 1661. Under hans tacksägelsebref af ⁹/₁, 1631 till fru *Görvel Sneckenborg*, *Enköpings Näs kyrkoarkiv, ULA*.

Sid. 416. *Eric Sinius d. ä.*, tullkontrollör i Carlshamn, sedan i Helsingborg, † 1672. Under hans supplik till kommerskollegium af ¹⁷/₁, 1672, *Biographica: Sinius, RA*.

Sid. 417. *Karin Nilsdotter (Skytte)*, lefde ännu 1667, g. m. borgmästaren *Wilhelm Silentz*. Under en af henne utgifven rättegångsfullmakt af ¹⁰/₁, 1666 i *Säters stadsarkiv, ULA*.

Sid. 418. *Johan Ingelots*, kyrkoherde i Norra Åsum, † 1686. Såsom vittnes-påskrift under en afskrift, bilagd E. Barfots inlaga till domkapitlet af ²⁰/₁₀, 1684, *AC*.

Sid. 419. *Bernhard Oelreich*, professor, superintendent i Bremen, † 1686. Under hans skrifvelse till K. M:t af ¹⁰/₁₀, 1673, *Acta ecclesiastica, RA*.

Sld. 424. *Eric Sinius*, prost i Brunnby, † 1742. Under hans inlaga till domkapitlet ¹⁸/₄ 1732, *AC*.

Sld. 462. *Rutger Palm*, prost i Barkåkra, † 1762. Under hans såsom Bil. 23 afstryckta inlaga till domkapitlet.

Sld. 463. *Catharina Sinia*, f. 1712, † 1789, g. m. prosten Rutger Palm. Under bouppteckning och afskrifter ²⁰/₉ 1757 efter system Brita Sinia, *Färs häradsrätts arkiv, LLA*.

Sld. 472. *Petrus Magni Rivius*, kyrkoherde i Sund, † 1655. Under hans bref till biskopen ¹⁸/₆ 1653, *Handlingar ordnade efter församlingar: Sund, Linköpings domkapitels arkiv*.

Sld. 473. *Magnus Petri Sundius*, kyrkoherde i Asby, † 1697. Under hans bref till biskopen sine dato, mottaget ⁹/₆ 1676, *Handlingar ordnade efter församlingar: Asby, Linköpings domkapitels arkiv*.

Sld. 475. *Johannes Sundius*, prost i Helsingborg, † 1701. Under bref till biskopen ¹⁷/₁₁ 1700, *AC*.

Sld. 476. *Laurentius Blanxius*, prost i Österslöv, † 1713. Under kontrakt af ⁹/₄ 1692, *AC*.

Sld. 477. *Ivar Blanxius*, kyrkoherde i Vinslöv, † 1744. Under inlaga till domkapitlet ¹⁹/₉ 1711, *AC*.

Sld. 479. *Johan Oelreich*, kyrkoherde i Norra Åsum, † 1700. Under inlaga till domkapitlet ¹⁸/₆ 1700, *AC*.

Sld. 480. *Johan Sundius*, kyrkoherde i Allerum, † 1774. Under kontrakt mellan honom och Severin Cavallin af ²/₄ 1751, *AC*.

Sld. 481. *Cecilia Blanxia*, f. 1712, † 1789, g. m. kyrkoherden Johan Sundius. Under hennes bref till biskopen af ²⁰/₆ 1774, *AC*.

Sld. 487. *Eric Palme*, prost i Nättraby, † 1815. Under en af honom utgifven fullmakt af ⁹/₁₁ 1783, bilaga till inlaga af Mathias Sundius till domkapitlet ¹⁸/₁₁ 1783, *AC*.

REGISTER

PERSONREGISTER

Registret omfattar icke bilagor, släktaflor eller noter. Titlar angivas så kortfattadt som möjligt. Yrkesnamn och hemortsnamn räknas såsom tillnamn, där ej annat sådant är känt; son-namn räknas såsom tillnamn endast i de ytterst få fall, då det med visshet är känt, att de öfvergått till släktnamn och alltså ej längre äro fadersnamn. Tecknet * framför en sidas nummer betyder, att ifrågavarande persons namnteckning där återgifves. Där vid en persons namn en tidpunkt angifves inom parentes, afses den tidpunkt, då denna person i detta arbete omtalas.

- AAGE LAURSSON, rådman i Ystad, † 1701.   ANDERSSON se JACOB.
     Sid. 176—177, 181, 189, 200.   ANDERSSON se LAURITZ.
 AAGESØN se JACOB.   ANNA KILIANSDOTTER, lefde ännu 1664.
 AALBORG, CHRISTEN, handelsman i Ystad   G. m. kyrkoherden Petrus Magni Rivius.
 (1600-talet).   Sid. 473.
 ABEKAAS, SØFFREN, borgare i Ystad (1600).   ANNA KIRSTINA KNUTSDOTTER. G. m.
     Sid. 25.   kyrkoherden Björn Olofsson Glimager,
 ABELIN, JOHAN PETER, f. 1721, lands-   som dog 1702.   Sid. 97.
 sekreterare i Blekinge, † 1790.   ANNA MARGARETA JENS DOTTER, f. 1670,
     Sid. 496.   † 1700. G. m. handelsmannen Simon
 ABRAHAM, LYDER, handelsman i Malmö   Palm.   Sid. 241—244.
 (1610-talet).   Sid. 19.   ANNE HAAGENSDAATTER, f. o. 1642, † 1714.
 ACHTSCHELDING, GILIUS, prost i Lands-   G. m. handelsmannen Palme Simonsson.
 krona, † 1698. Sid. 305, 315, 348—349.   Sid. 216, 229, 237—240 (*239), 242, 244.
 ADLERSTJERNA, GABRIEL, f. 1688, major,   ANNE JACOBSDAATTER, f. trol. 1625, † 1675.
 † 1767.   Sid. 430—433, 458—459.   G. 1:o m. handelsmannen Peter Uppen-
 ADRIANSØN se HANS.   dick, 2:o m. handelsmannen Jens Torsøn,
 AHLEFELD, FRIEDRICH VON, f. 1627, kom-   Sid. 32, 73, 278.
 mendant i Köpenhamn, † 1672.   ANNE TRØLSDAATTER. G. m. Hans Ber-
     Sid. 78, 130.   telsøn Kopsetter, † 1666.   Sid. 570.
 ANCKARLOO, OLOF, f. 1755, major, † 1827.   AQUILONIA, ANNA, lefde ännu 1730. G. 1:o
     Sid. 515, 519, 540.   m. prosten Turo Liebman, 2:o m. kyrko-
 ANDERS ISACSSON, fattig gubbe i Nätraby   herden Johan Sjöwall. Sid. 294, 351—352.
 (o. 1810).   S. 529.   AQUILONIA, BIRGITTE (1650-t.). Sid. 257.
 ANDERS JACOBSSON, rektor för Ystads latin-   AQUILONIA, CATHARINA, lefde ännu 1723.
 ska skola, † 1670. Sid. 127, 145—167, 203.   G. 1:o m. komministern Hans Bering,

- 2:o m. kyrkoherden Johannes Jacobæus. Sid. 348, 352.
- AQUILONIA, ELISABETH, † senast 1714. Sid. 570.
G. 1:o m. kyrkoherden Niels Londin, Sid. 241.
2:o m. kyrkoherden Joseph Bolmstadius. Sid. 241.
Sid. 352.
- AQUILONIA, MARGARETA, f. o. 1666, † 1726. Sid. 241—244.
G. m. prosten Simon Palm(e). Sid. 241—244.
- Sid. 13, 301, 307, 346—357, 363, 371.
- AQUILONIUS, BARTHOLDUS, student, Sid. 127—128.
† 1687. Sid. 292, 294, 299—302.
- AQUILONIUS, BERTIL KNUDSSØN, f. 1588, Sid. 475.
prost i Löderup, humanist, † 1650. Sid. 417.
- Sid. 257, 299.
- AQUILONIUS, MAGNUS, kyrkoherde i Önnestad, † 1708. Sid. 112.
- Sid. 251.
- AQUILONIUS, OLUF BERTILSSØN, f. 1630, Sid. 475.
prost i Löderup, † 1684. Sid. 417.
- Sid. 258, 260, *300, 315, 351.
- AQUILONIUS, SIMON, f. o. 1680, kyrkoherde i Håslöf, † 1713. Sid. 33.
- Sid. 352.
- ARNDT, JOHAN, f. 1555, generalsuperintendent i Celle, † 1621. Sid. 33.
- Sid. 265, 362, 413.
- ASCHEBERG, RUTGER VON, f. 1621, grefve, generalguvernör, † 1693. Sid. 33.
- Sid. 13—14, 131, 295—306, 348.
- AULIN, CASTEN, f. 1687, prost i Malmö, † 1763. Sid. 376, 387—388.
- Sid. 425.
- BAGGER, CARL, nådårspredikant i Harlösa 1721. Sid. 333—334.
- BALCK, CARL DETLOF, öfverstelöjtnant, † 1738. Sid. 353, 358.
- BALTZER HANSØN [TEXTORIUS], kyrkoherde i Östra Sallerup, lefde ännu 1648. Sid. 314.
- Sid. 314.
- BALTZERSØN se CHRISTIAN.
- BANÉR, GUSTAF, f. 1618, friherre, generalguvernör, † 1689. Sid. 148.
- BARDSCHER, HANS, läkare i Ystad (1600-talet). Sid. 570.
- BARFOTH, EILERT, f. 1646, prost i Glemminge, † 1709. Sid. 241.
- BARFOTH, JUDITHA, f. o. 1684, lefde ännu 1709. G. m. handelsmannen Simon Palm. Sid. 241—244.
- BARTOLOMEUS MICKELSØN, ägare af Limhamns gård, afträttad 1659. Sid. 127—128.
- BASUNBLESER, CHRISTOFFER, invånare i Nakskov (1640-talet). Sid. 475.
- BENGT NILSSON, borgmästare i Nyköping (1500-talet). Sid. 417.
- BENGTA HERMANSDOTTER. G. 1682 m. Hindric Clausson Ficke. Sid. 112.
- BENGTSSON se NILS.
- BENZELIUS, HENRIC, f. 1689, ärkebiskop, † 1758. Sid. 365, 372, 436.
- BENZELIUS, JACOB, f. 1683, ärkebiskop, † 1747. Sid. 371—374.
- BERENSEN, HANS (kallad HANS KRUDMEYER), handelsman i Malmö, † 1630. Sid. 33.
- BERGEN, CARL VON, f. 1702, kyrkoherde i Frillestad, † 1760. Sid. 270—272, 425—427, 436.
- BERNER, ELISABETH, † 1740. G. m. öfverstelöjtnant grefve Bengt Frölich, som gick i landsflykt 1744. Sid. 376, 387—388.
- BERNTSØN se PEDER.
- BIGH, ANNE PEDERSDAATTER, f. o. 1622, † 1703. G. m. kyrkoherden Jørgen Simonsson Schee. Sid. 476.
- BILDSTEIN, GUSTAF ERNST, f. 1703, professor i Lund, † 1769. Sid. 389.
- BILLBERG, OTTO, f. 1741, prost i Stora Harrie, † 1808. Sid. 543.
- BILLING, SAMUEL, f. 1713, prost i Svedala, † 1790. Sid. 472.

- BIRGITTE NIELSDAATTER. G. 1624 m. kyrkoherden Peder Bertilsøn Struck. Sid. 351.
- BISTERFELD, LYDER, borgare i Malmö (o. 1620). Sid. 19.
- BJØRNSØN se HANS.
- BLANXIA, CECILIA, f. 1712, † 1789. G. m. kyrkoherden Johan Sundius. Sid. 475—478, 480, 490.
- BLANXIUS, CHRISTOPHER, f. 1680, prost i Ifvetofta, † 1730. Sid. 477.
- BLANXIUS, IVAR, f. 1676, kyrkoherde i Vinslöv, † 1744. Sid. *477—478, 480.
- BLANXIUS, LAURENTIUS, f. 1643, prost i Österslöv, † 1713. Sid. 475—477 (*476).
- BLANXIUS, PRIDBJÖRN, f. 1678, prost i Köpinge, † 1739. Sid. 477.
- BLEGENSFAR, CHRISTEN PEDERSØN, skeppare i Ystad, † trol. 1676. Sid. 27, 34—35, 107—111, 117, 120—121, 132, 134, 227—228, 557.
- BLEGENSFAR, PEDER JENSØN, skeppare i Ystad (1620-talet). Sid. 27.
- BOLMSTADIUS, JOSEPH, f. 1669, kyrkoherde i Tryde, † 1739. Sid. 352.
- BONDE, CLAES, f. 1664, grefve, riksråd, † 1726. Sid. 366.
- BONDE, FREDRIC LORENTZ, f. 1715, kammarherre, † 1783. Sid. 366.
- BONDE, ULF, f. 1635, landsdomare i Skåne, † 1687. Sid. 158, 161.
- BORNEMANN, COSMUS, f. 1637, professor i Köpenhamn, † 1692. Sid. 279.
- BOTSACC, FREDRIC, f. 1692, prost i Hjärnarps, † 1760. Sid. 432, 440, 448.
- BREMER, HERMAN, borgare i Ystad (1600-talet). Sid. 26.
- BRITA LARSDOTTER, lefde ännu 1680. G. m. kyrkoherden Ericus Danmarchius. Sid. 415—416.
- BROMLEY, THOMAS, f. 1629, mystiker, † 1691. Sid. 379.
- BRUN, JOCHIM, borgare i Malmö, † 1659. Sid. 127—128.
- BRUZELIUS, JONAS, f. 1714, prost i Össjö, kyrkoherde i Hvellinge, † 1787. Sid. 457.
- BRUNINGK, HINDRICH, borgare i Lybeck (1600-talet). Sid. 83, 89.
- BRUNINGK, JOCHIM, borgare i Lybeck (1600-talet). Sid. 89.
- BÅNG, PALLE, f. 1660, kyrkoherde i Allerum, † 1695. Sid. 292.
- BÄCKMAN, JONAS, klockare i Nätraby, † 1804. Sid. 514.
- BØDICKER, MORTEN, skeppare i Ystad (1600-talet). Sid. 26.
- BØDICKER, PEDER, skeppare i Ystad (1600-talet). Sid. 26.
- BÖHME, JACOB, f. 1575, mystiker, † 1624. Sid. 265, 379.
- BØLLICKEN, ABELE, † 1639. G. m. handelsmannen Jost Krudmeyer. Sid. 124.
- BØNN, LAURITZ, skeppare i Ystad (1600-talet). Sid. 83.
- CAMPEN, LYDER VON, skeppare i Bremen (o. 1600). Sid. 20.
- CARL MÅRTENSSON, bonde i Nätraby (o. 1810). Sid. 520—521.
- CARLSSON se OLUF.
- CARSTEN HERMANDSØN, borgare i Ystad (1670). Sid. 204.
- CARSTEN LORENTZØN, skeppare i Lybeck (1600-talet). Sid. 83.
- CATHARINA IFVERSDOTTER. G. 1683 m. prosten Eilert Barfoth. Sid. 241.

- CATHRINE SIMONSDAATTER [INGELOTZ].
G. 1:o 1668 m. prosten Andreas Clausøn,
2:o 1678 m. kyrkoherden Mads Sture.
Sid. 353, 456.
- CAVALLIN, släkten. Sid. 485—486.
- CAVALLIN, OLIVA CATHARINA, f. 1770,
† 1824. Sid. 7.
- CAVALLIN, SAMUEL, f. 1772, prost i Bor-
lunda, † 1841. S. 7, 8, 44, 485, 544.
- CAVALLIN, SEVERIN d. ä., f. 1723, kyrko-
herde i Kjells Nöbbelöf, † 1783.
Sid. 7, 483, 485, 489, 490.
- CAVALLIN, SEVERIN d. y., f. 1820, kyrko-
herde i Hvellinge, † 1886.
Sid. 5—9, 44, 485—487.
- CEDERFELT, HELENA, f. 1698, † 1768. G.
m. majoren Anders Gripenschütz. S. 405.
- CHAPMAN, FREDRIC HENRIC AF, f. 1721,
amiral, † 1808.
Sid. 500—501, 519, 545.
- CHORIN, SUSANNA, f. 1729, † 1806. G. m.
prosten Zacharias Aron Kihlgren.
Sid. 545.
- CHRISTEN JENSØN, rådman i Ystad (o.
1670). Sid. 148, 175.
- CHRISTEN PEDERSØN, handelsbiträde i
Ystad (1600-talet). Sid. 126.
- CHRISTEN TOMESØN, tingfogde i Herre-
stads härad (1660-talet). Sid. 157—160.
- CHRISTENSØN se PEDER.
- CHRISTIAN BALTZERSØN [TEXTORIUS], f.
1629, klockare i Östra Sallerup, † 1696.
Sid. 314—315.
- CHRISTIANSDAATTER se KIERSTI.
- COLDING, NIELS, borgare i Ystad (1600-
talet). Sid. 25.
- CONOWEN, CHRISTIAN DIEDRIC VON, f.
1652, stadsmajor i Malmö, † 1731.
Sid. 413, 481.
- CORVIN, ELISABETH, f. 1734, † 1809. G.
m. kyrkoherden Hans Horster.
Sid. 360, 407.
- CORVIN, JOHAN WILHELM, f. 1695, kyrko-
herde i Östra Sallerup, † 1765.
Sid. 346, 358—359.
- CRANTZ, HUBERT, sekreterare hos amiralen
Cornelius Tromp (1676). Sid. 209.
- DE CRAUX, dansmästare vid Lunds univer-
sitet (1687). Sid. 301—302.
- CRONACKER, HEDVIG ELEONORA, † 1750.
G. m. ryttmästaren Johan Orrfelt. S. 353.
- CRONHIELM, HEDVIG CHARLOTTA, f. 1695,
† 1738. G. m. generalen friherre Axel
Roos. Sid. 363.
- CRONSTRÖM, MARIA EUPHROSYNÉ, f. 1668,
† 1736. G. 1:o m. lagmannen Johan
Cedercrantz, 2:o m. stadsmajoren Chri-
stian Diedric von Conowen.
Sid. 412—413.
- CURTILIA, ANNA CAISA, prästdotter i Fren-
ninge (1700-talet). Sid. 400, 402.
- CURTILIUS, CLEMENS, kyrkoherde i Fren-
ninge, † 1733.
Sid. 370—375, 399, 425, 477.
- DAABELSTEN, HINDRIC, bryggare i Malmö
(1600-talet). Sid. 106.
- DAABELSTEN, MARGRETE, f. 1608, † 1677.
G. m. läkaren Morten Sixen von Møi-
nichen. Sid. 106.
- DAHL, CHRISTOFFER SÖRENSON, sämsk-
makare i Ystad (1600-talet). S. 112, 216.
- DAHL, ENEVOLD CHRISTOFFERSSON,
sämskmakare i Ystad, † 1685.
Sid. 112, 202, 235—236.
- DAHL, OLUF MOGENSØN, rådman i Malmö,
† 1644. Sid. 33.
- DALEN, PEITER VAN, borgare i Ystad
(1600-talet). Sid. 25.

- DANMARCHIUS, ERICUS MAGNI, kyrkoherde i Enköpings Näs, † 1661. S. *415—416, 566—567.
- DANTZER, DAVID, borgare i Ystad (1600-talet). Sid. 26.
- DARIN, BERNDT, f. 1743, prost i Öfraby, † 1820. Sid. 7, 490—491.
- DELPHIN, HANS ANDERSØN, skolmästare i Ystad, kyrkoherde i Stora Köpinge, † 1677. Sid. 143—144, 146.
- DEUTSCHMANN, f. 1625, professor i Wittenberg, † 1706. Sid. 295.
- DIPPEL, JOHAN CONRAD, f. 1673, teolog, † 1734. Sid. 266, 269—271, 378—379.
- DONATUS, CHRISTIAN, professor i Wittenberg (1680-talet). Sid. 294.
- DORETE MICHELSDAATTER. G. 1:o m. bryggaren Børge Andersøn, 2:o 1660 m. handelsmannen Hans Koefoed. Sid. 124.
- DORETE PEDERSDAATTER. G. 1:o 1631 m. kyrkoherden Jacob Jensøn, 2:o m. kyrkoherden Bonaventura Jacobsøn Weiser. Sid. 127, 145, 146.
- DRUCKEN, HANS PEDERSØN, skeppare i Ystad (1610). Sid. 25.
- DRYSELIA, CATHARINA, † 1734. G. 1:o m. kyrkoherden Olof Hellichius. 2:o m. kyrkoherden Johan Sundius. Sid. 480.
- EBBESØN se JACOB.
- EBELTOFT, MAJA, f. 1688, † 1745. G. m. prosten Nicolaus Robelius. Sid. 361.
- EBERHARDT, CHARLOTTA, f. o. 1720, † 1757. G. m. kaptenen Hugo Sackenschiöld. Sid. 458—460.
- EBERHARDT, ELISABETH, † 1747. G. m. majoren Magnus Wilhelm Lannerstierna. Sid. 460.
- EBERHARDT, JOHAN JACOB d. ä., f. 1680, ryttmästare, † 1744. Sid. 429, 457—458.
- EBERHARDT, JOHAN JACOB d. y., sinnessjuk (1700-talet). Sid. 460.
- EBERHARDT, MARCUS, f. o. 1722, † 1756. Sid. 429—432, 457—458, 460.
- EHRENCRONA, SAMUEL WILHELM, f. 1704, major, † 1759. Sid. 459.
- EHRENFLYCHT, SVEN ERLANDSSON, öfverkrigskommissarie i Skåne, † 1713. Sid. 298.
- EKENGREN, NILS, amiralitets-kapten (1700-talet). Sid. 359.
- EKLUND, MATHIAS, kyrkoherde i Norra Åsum, † 1693. Sid. 258.
- ELMGREN, MARTIN, f. 1724, prost i Bårslöf, † 1797. Sid. 395.
- ELSA HERMANDSDOTTER, stadsmö i Ystad (1600-talet). Sid. 237.
- ENEROTH, HANS, kyrkoherde i Engelholm, † 1762. Sid. 441.
- ENGEL, OTTO ERICSSON, kyrkoherde i Öfraby, † 1686. Sid. 296—298.
- ENGESTRÖM, JOHAN, f. 1699, biskop i Lund, † 1777. Sid. 435, 436.
- ERHART MICHELSON, f. o. 1629, rådman i Ystad, † 1693. Sid. 176—181, 189, 200.
- ERIC ERICSSON, mystiker, sektledare, † 1761. Sid. 379.
- ERICSSON se ERIC, JACOB.
- ESSEN, ELISABETH VON. G. m. öfverdirektören Johan Oelreich (1600-talet). Sid. 419.
- EURODIUS, HANS, f. 1703, kyrkoherde i Förslöf, † 1756. Sid. 456.
- FAXE, LAURITZ, skeppare i Ystad (1600-talet). Sid. 83.
- FEGTER, HANS, borgare i Ystad (1663). Sid. 134.
- FEIF, CARL DONAT, f. 1759, öfverstelöjtmant, † 1808. Sid. 515, 519.

- FERSEN, EVA SOPHIA VON, f. 1757, † 1816.
G. m. kammarherren greve Adolph Ludvig Piper. Sid. 536.
- FERSEN, FABIAN VON, f. 1626, friherre, generalguvernör i Skåne, riksråd, † 1677.
Sid. 207, 210.
- FEUK, MATHIAS IVAR, f. o. 1730, komminister i Frenninge, † 1787. Sid. 403—404.
- FICKE, HINDRIC CLAUSSEN (1682).
Sid. 112.
- FINERUS, CARL, häradshöfding (1740-talet).
Sid. 393.
- FLEMMING, JOHAN PETER, klockare-substitut i Hjortsberga (1804). Sid. 514.
- FORSSELL, ANDERS, f. 1737, kyrkoherde i Allerum, † 1786. Sid. 491.
- FOSS, CHRISTIAN NIELSEN, f. o. 1554, kanik i Aarhus, † 1625. Sid. 420.
- FOSS, MARNE. G. 1660 m. superintendenten Bernhard Oelreich.
Sid. 419, 420, 421, 454, 478.
- FOSS, NIELS, f. 1588, provincial-medicus i Skåne, † 1645. Sid. 420—421.
- FOSS, PEDER, f. 1631, rektor i Köpenhamn, † 1698. Sid. 279, 421.
- FRANCKE, AUGUST HERMAN, f. 1663, professor i Halle, † 1727. Sid. 266—271.
- FRENNING, FREDRIC, f. o. 1675, klockare i Frenninge, † 1752. Sid. 404—405.
- FRENNING, MARGARETA, f. o. 1709, † 1751.
G. m. klockaren Olof Holst. Sid. 404.
- FRIBONDE, JENS, borgare i Ystad (1600-talet). Sid. 129—130, 163.
- FRIJS, JOHAN, borgmästare i Ystad, † 1633.
Sid. 300.
- FRIJS, MATHIAS, borgmästare i Ystad (1676).
Sid. 208.
- FROM, JACOB, handelsman i Ystad, † 1712.
Sid. 222.
- FRÖLICH, BENGT, f. 1684, greve, öfverste-löjtnant, landsflyktig 1744. Sid. 269, 272—273, 333, 376—395, 405, 460.
- FRÖLICH, BENGT GUSTAF, f. 1715, greve, landshöfding i Malmö, † 1783.
Sid. 376, 394, 460—462, 468.
- FRÖLICH, CARL GUSTAF, greve, kungl. råd, † 1714. Sid. 376.
- FRÖLICH, DAVID, f. 1682, greve, öfverste, † 1748. Sid. 461.
- FRÖLICH, JOHAN, f. 1717, greve, major, † 1761. Sid. 376.
- FRÖLINGHUS, DAARETTE GIERTSDAATTER. G. m. handelsmannen Haagen Pedersøn (1600-talet). Sid. 229, 563.
- FRÖLINGHUS, GIERT HANSØN, handelsman i Ystad (1600-talet). Sid. 189—190.
- FØNBO, JØRGEN, borgare i Ystad (1600-talet). Sid. 26.
- GABRIEL, JÖRAN, student i Lund (1680-talet). Sid. 292.
- GADD, JOHAN, f. 1709, kyrkoherde i Västra Kärrstorp, † 1773. Sid. 392, 403, 423.
- GAVELIUS, JONAS HANSSON, borgmästare i Ystad, † 1666. Sid. 148, 153, 176.
- GEMZÆUS, LARS, f. 1667, prost i Västerstad, † 1740. Sid. 353, 395, 404.
- GERSDORFF, GUSTAFVA REGINA, † 1819.
G. m. öfverstelöjtnanten Baltzar Philip Horn. Sid. 514—515, 519.
- GIEDSCHE NIELSDAATTER, G. m. Palme Bertelsøn Kopsetter, † 1674. Sid. 570.
- GLIMAGER, BJÖRN OLUFSSON, f. 1641, kyrkoherde i Högestad, † 1702.
Sid. 97.
- GLIMAGER, MAGNUS, f. 1702, postjakt-skeppare i Ystad. Sid. 28, 97, 245.
- GODE, PEDER, handelsman i Ystad (1678).
Sid. 213.

GODE se äfven GUODE.

GOLÉN, ERIC, prost i Västra Sallerup, † 1734.

Sid. 354.

GRAA, ANNE, f. o. 1655, † 1737. Sid. 203.

GRAA, HANS, rådman i Ystad, † 1676.

Sid. 132, 148, 181—182, 202—203.

GRAA, JENS, rådman i Ystad, † 1668.

Sid. 102, 148, 175.

GRAA, MARNE JENS DAATTER, † senast 1668. G. 1:o m. handelsmannen Hans Koefoed, 2:o m. rådmannen Lauritz Pedersen Weibøll. Sid. 32.

GRAA, NIELS d. ä., f. 1600, borgmästare i Ystad, † 1664.

Sid. 83, 107—110, 121, 125, 132.

GRAA, NIELS d. y., student i Lund, rydde till Danmark 1686, dog där mellan 1688 och 1696. Sid. 292.

GRAFFSTEDE, LYDER, skeppare i Bremen (o. 1600). Sid. 20.

GREGERSØN se PALME.

GRIPENSCHÜTZ, ANDERS, f. 1679, major, † 1745. Sid. 405.

GRIPENSCHÜTZ, CHRISTIAN, f. 1723, hofjägmästare, † 1793. Sid. 405.

GUODE, JACOB, handelsman i Ystad (1630). Sid. 94, 557.

GYLLENBORG, CARL, f. 1679, riksråd, kanslipresident, † 1746. Sid. 438.

GYLLENSKEPP, WILHELM MAGNUS, f. 1740, prost i Fridlestad, † 1820.

Sid. 524—526, 539, 543.

GYLLENSTJERNA, JOHAN, f. 1635, riksråd, generalguvernör i Skåne, † 1680.

Sid. 163.

GYLLENSTIERNA, SOPHIA, † 1730. G. m. översten Jens Sehested. Sid. 363.

HAAGEN PEDERSØN, handelsman i Ystad, † o. 1646. Sid. 229, 563.

HAAGENS DAATTER se ANNE.

HAAGENSØN se JENS, NIELS.

HAGEDORN, öfversteljöjtnant (1676).

Sid. 207.

HAHN, CANUTUS, f. 1633, biskop i Lund, † 1687. Sid. 285—287, 291, 296—305.

HALS, ANDERS, rådman i Ystad (1660-talet).

Sid. 145—148, 175.

HAMMARSKIÖLD, PEDER, f. 1616, landshöfding i Landskrona, senare i Kalmar, † 1671. Sid. 137, 147—159, 163.

HAMPE, INGER PETRONELLA. G. 1:o m. brukshjederidaren Christian Palm, 2:o 1756 m. inspektoren Johan Schultz.

Sid. 405.

HANS ADRIANSØN, borgare i Ystad, hans hustru INGER (1611). Sid. 63.

HANS BJØRNSØN, handelsman i Ystad (1670-talet). Sid. 145, 172—183, 188, 191, 195.

HANS HANSØN [KOPSETTER] (1675).

Sid. 570.

HANS JENSØN, borgare i Ystad (1670).

Sid. 204.

HANS LAURSØN, handelsman i Ystad (1672).

Sid. 168.

HANS TILLUFSØN, handelsman i Ystad (1660-talet). Sid. 134, 143, 148, 200.

HANSØN se BALTZER, BERTEL, HANS, JACOB, MICHEL, TRØLS, TØNNES.

HARBOE, RASMUS JENSØN, f. 1631, kyrkoherde i Sjörup, † 1699. Sid. 38—39, 103, 156, 190—192, 199, 216, 235, 558.

HARMAN, OLAUS, borgmästare i Ystad (1600-talet). Sid. 179—188, 208, 210, 215.

HEDENSKOG, ELSA, f. 1708, † 1737. G. m. handelsmannen Håkan Palm.

Sid. 28, 245.

HEDENSKOG, LARS, handelsman i Ystad (1700-talet). Sid. 245.

- HELLICHIUS, OLOF, kyrkoherde i Allerum,
† 1728. Sid. 412, 480.
- HEMMINGSSON se PER.
- HENDRICSDAATTER se KARINE, LENE.
- HENSCHEN, SALOMON, f. 1719, prost i
Ronneby, † 1796.
Sid. 491—496, 499, 502, 523, 539.
- HENSCHEN, WILHELM PETER, f. 1766,
kyrkoherde i Ronneby, † 1816.
Sid. 526, 540, 543.
- HERMANDSØN se CASTEN.
- HERMANDSDOTTER se BENGTA, ELSA.
- HESSLÉN, NILS, f. 1728, biskop i Lund,
† 1811. Sid. 490, 517.
- HEUBLEIN, CASPAR, rådman i Malmö,
† 1680. Sid. 194.
- HILLEBRAND, PETERSØN, handelsman i
Ystad (1640-talet). Sid. 101—102.
- HINDH, PETRUS, f. o. 1692, kyrkoherde i
Båstad, † 1762.
Sid. 438—439, 441.
- HINDRICSØN se JENS.
- HJORTSBERG, LARS, f. 1758, prost i Backa-
ryd, † 1826. Sid. 523—526.
- HOFVERBERG, JOHANNES, f. 1652, prost i
Malmö, † 1728. Sid. 349—350.
- HOFVERBERG, NILS, f. 1725, prost i Barse-
bäck, † 1788. Sid. 10—13, 20.
- HOLBERG, LUDVIG, f. 1684, professor,
† 1754. Sid. 116.
- HOLMBERG, PER EMANUEL, guldsmed i
Carlskrona (1810). Sid. 545.
- HOLMBY, HANS, f. 1627, kyrkoherde i
Västerstad, † 1693. Sid. 353, 361.
- HOLST, OLOF, f. o. 1706, klockare i Fren-
ninge, † 1770. Sid. 404—405.
- HORN, AGNETA JULIANA REGINA, f. 1779,
† 1851. G. m. öfverstelöjtnanten Carl
Donat Feif. Sid. 520—521, 540.
- HORN, GUSTAF, f. 1592, grefve, riksmarsk,
† 1657. Sid. 28, 77, 100, 115, 126, 139,
178, 183, 186, 205, 211, 242, 263, 299.
- HORSTER, HANS, f. 1723, prost i Esphult,
† 1807. Sid. 360.
- HUMBLE, CARL JOHAN, handelsman i
Carlskrona, senare kommerseråd, † 1841.
Sid. 519, 545, 547.
- HUMBLE, JONAS, f. 1755, hofjägmästare,
† 1814. Sid. 514—521.
- HÅKANSSON, ANDERS AF, f. 1749, fri-
herre, landshöfding i Blekinge län,
senare president i kommerskollegium,
† 1813.
Sid. 511—512, 520, 525, 526.
- HÅKANSSON, JEPPA, f. 1770, komminister
i Nätraby, aflägsnades från denna be-
fattning 1814. Sid. 547.
- IBINSULANUS, CORNIFICIUS, student i Lund,
rymde till Danmark 1687.
Sid. 301—302.
- IFVER LARSSON, handelsman i Ystad,
† 1703. Sid. 132, 145, 148, 176—180,
199, 202, 206, 241, 244, 334, 354.
- IFVARSSON se PER.
- IFVERSDAATTER se CATHARINA.
- INGEBORG JACOBSDAATTER, lefde ännu
1681. G. m. prosten Hans Resen.
Sid. 145, 213.
- INGELGREN, OLOF, prost i Förslöf, † 1784.
Sid. 441, 456.
- INGELOTZ, CATHARINA MARIA, † o. 1734.
G. m. prosten Eric Sinus.
Sid. 363, 418, 421, 422.
- INGELOTZ, HELENA JACOBSDOTTER (1700-
talet). Sid. 352.
- INGELOTZ, JOHAN SIMONSSON, kyrkoherde
i Norra Åsum, † 1686.
Sid. 258, 356, 363, *418—419, 454.

- INGELOTZ, SIMON JACOBSSON, f. 1697, student i Lund, militär. Sid. 352, 355, 371.
- INGEMARSDOTTER se INGRID.
- INGER LAURITZDAATTER, † trol. 1650. G. m. skepparen Christen Pedersøn Blegensfar. Sid. 107.
- INGER PEDERSDAATTER. G. m. Peder Koefoed, † 1616. Sid. 123.
- INGRID INGEMARSDOTTER. G. m. klockaren Carl Magnus Lilja (1770- till 1790-talet). Sid. 496—497.
- IPSON se LAURITZ.
- ISACSSON se ANDERS.
- JACOB ANDERSSON [SYLVAN], handelsman i Ystad, † 1714. Sid. 43, 222.
- JACOB EBBESØN, f. 1586, rådman i Ystad, † 1657. Sid. 73, 300.
- JACOB ERICSSON, mystiker, sektledare, † 1737. Sid. 379.
- JACOB HANSØN, borgare i Ystad (1600-talet). Sid. 200.
- JACOB HANSØN AAGESØN, handelsman i Ystad, † 1703. Sid. 30.
- JACOB JENSØN, f. o. 1585, prost i Ystad, † 1652. Sid. 127, 145.
- JACOB RASMUSSEN [BÅNG], inspektör på Söfdeborg, † 1686. Sid. 180, 292.
- JACOB SIMONSSON [INGELOTZ], f. o. 1656, kyrkoherde i Efveröd, † 1699. Sid. 351.
- JACOBÆUS, JOHANNES, kyrkoherde i Kropp, † 1710. Sid. 348, 350, 352, 498.
- JACOBÆUS, MATHIAS, kyrkoherde i Sölvesborg, † 1777. Sid. 498.
- JACOBSDOTTER se ANNE, INGEBORG.
- JACOBSSON se PER PALME, PETER.
- JACOBSSON se ANDERS, JENS, PEDER, SIMON, TILLUF.
- JENS HAAGENSØN, handelsman i Ystad, † 1677. Sid. 229.
- JENS HINDRICHSEN, f. 1622, kyrkoherde i Östra Sallerup, † 1689. Sid. 309—311, 314, 316, 343, 346.
- JENS JACOBSSON, senior, f. 1608, rådman i Ystad, † 1689. Sid. 24, 59, 68, 73, 168, 221.
- JENS JACOBSSON, junior, f. o. 1635, byfogde, senare rådman o. justitiekämner i Ystad, † 1703. Sid. 24, 127, 145, 208, 219, 241, 242.
- JENS TORSØN, f. o. 1618, handelsman i Ystad, † 1686. Sid. 32, 132, 134, 170, 199, 202, 278.
- JENSDOTTER se ANNA MARGARETA.
- JENSØN se CHRISTEN, HANS, JACOB, KNUD, TØGER.
- JENSSON se MORTEN.
- JOHAN JÖNSSON, bonde i Rebbelberga (1744). Sid. 430.
- JOHAN JØRGENSEN, borgare i Malmö, † 1659. Sid. 127—128.
- JOHANNE PEDERSDAATTER. G. m. borgaren Simon Jacobsøn Schée (1600-talet). Sid. 476.
- JONÆ se LAURENTIUS.
- JUEL, NIELS, f. 1629, amiral, † 1697. Sid. 78, 211—215, 217, 232, 292.
- JULIUS, HANS, f. 1656, kyrkoherde i Lemmeströ, † 1732. Sid. 296—305.
- JUTMAN, PER, häradsskrifvare i Bräkne och Listers härader (o. 1780). Sid. 466—467.
- JUUL, BERNDT, ryttmästare (1700-talet). Sid. 363.
- JYDE, PEDER, handelsman i Ystad (1600-talet). Sid. 134, 148.
- JÖNSSON se JOHAN.
- JÖRGEN SÖFFRENSON [TRELBOG], f. i Ystad, lefde 1689, i Holstein. Sid. 112.

JØRGENSDAATTER se SCHEE.

JØRGENSEN se JOHAN.

KAREN MATTHISDAATTER (JACOBÆA). G.

1625 m. provincial-medicus Niels Foss.

Sid. 421.

KARIN NILSDOTTER [SKYTTE], lefde ännu

1667. G. m. borgmästaren Wilhelm

Silentz. Sid. *417—418, 567—568.

KARINE HENDRICSDAATTER, † trol. 1645.

G. m. skomakaren Søffren Jørgensen

Trelborg. Sid. 112.

KARNA SØFFRENSDOTTER, lefde 1689.

Sid. 112, 202.

KEMNER, HENRIC, f. 1695, kyrkoherde i

Mjellby, † 1750. Sid. 366.

KIERSTI CHRISTIANSDOTTER. G. m. kloc-

karen Per Sörensson, † 1715.

Sid. 315.

KIERTEMINDE, OLUF, handelsman i Ystad

(1600-talet). Sid. 134, 213.

KIHLGREN, JOHAN, f. 1712, prost i Fren-

ninge, † 1795. Sid. 404.

KIHLGREN, MAGNUS GABRIEL, f. 1757,

amiralitetsråd, † 1822.

Sid. 519, 521, 545.

KIHLGREN, SAMUEL, justitiarie (1800-talet).

Sid. 519, 521, 545, 547.

KILIANSDOTTER se ANNA.

KIRSTINE PALMESDAATTER, f. o. 1622,

† 1686. G. m. skepparen Christen

Pedersøn Blegensfar.

Sid. 35, 97, 101, 107—111, 201, 556—562.

KJELLMAN, OLOF, kronofogde i Ingelstads

och Järrestads härader (1770-talet).

Sid. 466.

KLERCK, JOHANNES, f. 1711, kyrkoherde i

Brunnby, † 1755. Sid. 427.

KLERCK, REINHOLD, f. 1633, handelsman

i Ystad, † 1692. Sid. 180.

KLOW, IVER, kyrkoherde i Österslöv, lefde

ännu 1674. Sid. 476.

KNOPFF, DANIEL, prost i Högseröd, † 1730.

Sid. 353.

KNUD JENSEN, skeppare i Ystad (1600-

talet). Sid. 83.

KNUD OLSØN, handelsman i Ystad, † 1650.

Sid. 58, 74, 96, 107, 245, 555.

KNUTSDOTTER se ANNA KIRSTINA.

KOCHEN, PETER GOTTHARD VON, f. 1685,

kapten, † 1764. Sid. 427.

KOCK, BENGT, gästgivare o. postmästare

i Ystad (1700-talet). Sid. 245.

KOCK, PETRONELLA BENGTSDOTTER, f.

1704, † 1777. G. m. handelsmannen

Håkan Palm. Sid. 245.

KOCK se MØLLER.

KOEFOED, ANNE, † troligen ung.

Sid. 124, 563.

KOEFEDE, HANS PEDERSØN, handelsman i

Malmö, † före 1689.

Sid. 124, 199, 563, 565.

KOEFOED, HANS LAURSØN (tillhörde egent-

ligen släkten Weibøll, antog sin moders

förre mans släktnamn), handelsman i

Ystad, † 1680. Sid. 32.

KOEFOED, HANS OLUFSSØN, handelsman i

Ystad, † 1652. Sid. 32, 123.

KOEFOED, INGER, f. 1631, † 1698. G. m.

handelsmannen Jacob Palme. Sid. 42,

79, 124—126, 194, 196—203, 214—218,

223, 277, 280, 347, 348, 562—565.

KOEFOED, JENS, kapten, »Bornholms Be-

frier», † 1691. Sid. 128.

KOEFOED, JØRGEN, borgmästare i Slagelse,

† trol. 1641. Sid. 123.

KOEFOED, LAURITZ, f. 1641, borgmästare

i Ystad, † 1698.

Sid. 170—189, 199, 201, 208, 354.

- KOEFOED, LAURS, rådman i Malmö, † trol. 1689. Sid. 123.
- KOEFOED, MADs, till Koefoedsgaard (1600-talet). Sid. 123.
- KOEFOED, MARGRETE, f. o. 1642, † 1704. G. m. handelsmannen Ifver Larsson. Sid. 334.
- KOEFOED, OLUF, f. 1588, borgmästare i Ystad, † 1636. Sid. 92, 123.
- KOEFED, PEDER, f. 1548, till Koefoedgaard, † 1616. Sid. 122—123.
- KOEFOED, PEDER OLUFSSON, f. 1619, handelsman i Ystad, † 1667. Sid. 123, 125, 128, 170.
- KOEFOED, PEDER PEDERSØN, rådman i Malmö, † 1637. Sid. 123—124, 196, 562—564.
- KOEFOED, POUL, borgare i Stralsund (1600-talet). Sid. 123.
- KOEFOED, SIFVER OLUFSSON, f. trol. före 1616, borgmästare i Ystad, † 1665. Sid. 123, 128—129, 132, 134, 143, 148, 150, 170, 175—176, 190.
- KOEFOED, SIFVER PEDERSØN, handelsman i Ystad, † 1683. Sid. 199, 202, 213, 215, 292.
- KOPSETTER, BERTEL, kopsättare i Ystad, lefde ännu 1634. Sid. 569—572.
- KOPSETTER, HANS, kopsättare i Ystad, † 1666. Sid. 202, 569—572.
- KOPSETTER, PALME, kopsättare i Ystad, † 1674. Sid. 95, 202, 569—572.
- KREMBERG, JACOB, bildhuggare (1600-talet). Sid. 250.
- KRUDMEYER, ANNE HERMANSDAATTER, f. 1649. G. 1:o m. handelsmannen Pofvel Watz. Sid. 216, 220.
- KRUDMEYER, HERMAND JOSTSØN, borgmästare i Malmö, † 1653. Sid. 124, 220.
- KRUDMEYER, JOHAN, rådman i Malmö, † 1654. Sid. 124.
- KRUDMEYER, JOST HERMANDSØN, f. 1553, handelsman i Malmö, † 1619. Sid. 33, 124.
- KRUDMEYER, KARINE HANSDAATTER, † trol. 1678. G. m. borgmästaren Cornelius Ledebur. Sid. 194.
- KRUDMEYER, MARGRETE JOSTSDAATTER, † 1635. G. m. handelsmannen Peder Koefoed. Sid. 123—124, 563—564.
- KRUDMEYER, TIDEMAND, rådman i Malmö, † 1645. Sid. 124.
- KRYGER, BERTEL, läkare i Ystad, † 1680. Sid. 570.
- KRÖGER, CATHARINA ELISABETH. G. 1:o m. kyrkoherden Henric Kemner. 2:o 1752 m. kyrkoherden Peter Palm. S. 366.
- KRÖGER, JOHAN, handelsman i Ystad (1712). Sid. 239.
- LACANDER, MAGNUS, f. o. 1641, prost i Ystad, † 1701. Sid. 564.
- LAGERBRING, SVEN, f. 1707, professor i Lund, kansliråd, † 1787. Sid. 262.
- LANGWAGEN, GERT, handelsman i Ystad (1600-talet). Sid. 217.
- LANGWAGEN, JOHANNES, f. 1734, handelsman i Ystad, † 1796. Sid. 245.
- LANGWAGEN, PER, borgare i Ystad (1550-talet). Sid. 31—32.
- LANNERSTIERNA, MAGNUS WILHELM, f. 1722, major, † 1773. Sid. 460.
- LARSDOTTER se BRITA.
- LARSSON se IFVER.
- LAURÉN, LARS, f. 1731, prost i Häslöf, † 1808. Sid. 463.
- LAUREMBERG, ELISABETH, † 1658. G. m. professor, superintendent Bernhard Oelreich. Sid. 478.

- LAUREMBERG, JOHAN, f. 1590, professor i Sorö, † 1658. Sid. 478—479.
- LAUREMBERG, WILHELM, professor i Rostock (1500-talet). Sid. 478.
- LAURENTIUS JONÆ, kyrkoherde i Enköpings Näs, † 1626. Sid. 415.
- LAURITZ ANDERSØN, borgare i Ystad (1600-talet). Sid. 107.
- LAURITZ IPSØN, skräddare i Ystad (1650-talet). Sid. 117—118.
- LAURITZ PEDERSØN, rådman i Ystad, † 1656 el. 1657. Sid. 24.
- LAURITZDAATTER se GIERTRUD.
- LAURITZSØN se PEDER.
- LAURSØN se AAGE, IFVER.
- LENE HENDRICSDAATTER. G. m. borgmästaren Anders Olufsen Rogge (1600-talet) Sid. 479.
- LERSKOF se SCHRIFFUER.
- LESLE, CLAUD NIELSØN, kyrkoherde i Löderup, läkare i Aarhus, lefde ännu 1685. Sid. 257, 258.
- LEIJONSKIÖLD, AUGUSTIN, f. 1632, landshöfding i Landskrona, lagman, † 1682. Sid. 167, 176—196.
- LICHTON, RICHARDUS, borgmästare i Ystad, † 1649. Sid. 28, 37, 61, 77, 82, 83, 92, 96, 101.
- LICHTON WILLOM, handelsman i Ystad (1600-talet). Sid. 101.
- LIEBERATH, CLAUD, handelsman i Ystad. (1675). Sid. 189.
- LIEBMAN, TURO, f. 1660, prost i Christianstad, † 1718. Sid. 293—294, 322, 351, 352.
- LILIE, MARIA. G. m. professorn Johan Lauremberg, † 1658. Sid. 479.
- LILJA, CARL MAGNUS, klockare i Nättraby (1800-talet). Sid. 496—497, 514—519.
- LILJA, DORETHEA, f. 1782. G. m. guldsmeden Per Emanuel Holmberg. Sid. 479—498, 502, 529, 545.
- LINDELL, NICLAS, klockaresubstitut i Fridlefsstad (1804). Sid. 514—519.
- LINDSCHÖLD, ERIC, f. 1634, grefve, kungl. råd, † 1690. Sid. 179, 184, 187.
- LINDSTRÖM, SOPHIA LOVISA, † 1795. G. m. bagaren Hans Lyckou. Sid. 506.
- LINNÉ, CARL VON, f. 1707, professor i Uppsala, kungl. archiater, † 1778. Sid. 477.
- LINNERIUS, JONAS, f. 1653, biskop i Lund, † 1734. Sid. 326, 356.
- LISEBET NIELSDAATTER, f. o. 1602, † 1663. G. m. prosten Bertil Knudsen Aquilinius. Sid. 257—258, 299, 351.
- LJUNGFELT, CARL HANS, f. 1716, fänrik, † 1741. Sid. 411.
- LJUNGFELT, MAGNUS d. ä., f. 1686, öfverkommissarie vid amiralitetet i Carlskrona, † 1733. Sid. 411.
- LJUNGFELT, MAGNUS d. y., f. 1714, ryttmästare, † 1760. Sid. 411.
- LOCH, ANDRIS, handelsman i Ystad, † 1646. Sid. 38—39, 96, 98, 201, 555, 558.
- LOCH, FADDER OLUFSEN, rådman i Malmö, † 1676. Sid. 33, 41.
- LOCH, HANS, handelsman i Ystad, † 1640. Sid. 83, 85, 96, 554—555.
- LOCH, HELVIG, † 1679. G. m. handelsmannen Knud Olsson. Sid. 74, 96, 97, 555.
- LOCH, MARNE, † 1648. G. 1:o m. handelsmannen Palme Lyder. 2:o m. handelsmannen Peder Christensson. Sid. 16, 21, 23, 37, 38, 41, 42, 93—99, 103, 111, 115, 201, 225, 554—562.
- LOCH, MOGENS OLUFSEN, borgare i Malmö, rymde ur riket 1675. Sid. 33, 41.

- LOCH, PETER, handelsman i Ystad, † 1632. Sid. 83, 85, 96.
 Hans hustru ANNE. Sid. 96, 555.
 LOCH, SIMON, handelsman i Ystad, † senast 1621. Sid. 16, 37, 95—98, 197, 225.
 Hans hustru KIRSTINE, † 1622. Sid. 95, 97, 554—555.
 LOLICKE, HANS, borgare i Ystad (1600-talet). Sid. 26.
 LONGEUIL, JOHANNA. G. m. professor Wilhelm Lauremberg (1500-talet). Sid. 478.
 LORCK, BALZER, handelsman i Malmö (1658). Sid. 128.
 LORENTZØN se CARSTEN.
 LUNDBERG HANS, korpral i Rebbelberga (1744). Sid. 430.
 LUNDE, NILS, handelsman i Carlskrona (1700-talet). Sid. 506.
 LUNDELL, PETER, prokurator i Ystad o. Malmö (1600-talet). Sid. 217.
 LUNDGREN, f. o. 1683, löjtnant, † 1752. S. 394.
 LUNNIA CHRISTINA, prästdotter i Barkåkra (1700-talet). Sid. 429.
 LUNNIUS, ANDERS, f. 1682, kyrkoherde i Barkåkra † 1734. Sid. 429.
 LUNNIUS, PETTER, f. 1714, kyrkoherde i Kyrkheddinge, † 1792. Sid. 434.
 LYBECK, PAUL, f. 1722, prost i Storby, † 1797. Sid. 435—437, 458, 462, 468, 471, 482, 483, 484, 500, 528.
 LYDENDAHL, EMANUEL CHRISTOFFER, f. 1679, ryttmästare, † 1767. Sid. 222.
 LYDER, krämare i Malmö (1610). Sid. 19.
 LYDER OTTESØN, handelsman i Malmö, (1600-talet). Sid. 19.
 LYDER se PALME.
 LÜTZOW, BERNARD VALENTIN, major (1676). Sid. 209.
 LÜTZOW, EGIDIUS CHRISTOFFER, f. 1630, öfverste. Sid. 211.
 LÖFGREN, MATHIAS, medelstyrman (o. 1804). Sid. 514.
 MAREN PEDERSDAATTER, f. 1571, † 1588. G. m. kaniken Christian Foss. Sid. 420.
 MARCUS WILLOMSØN, ridefogde på Högestad (1651). Sid. 118—119.
 MARGRETE JENSDAATTER. G. 1:o m. biskopen Peder Tøgersøn, † 1538. S. 420.
 MARGRETE PALMEDAATTER, † trol. vid slutet af 1650-talet. G. m. skomakaren Söffren Jørgensøn Trelborg. Sid. 35—36, 97, 111—112, 556—562.
 MARGRETE RASMUSDAATTER, † 1669, G. m. sämskmakaren Enevold Christoffersson Dahl. Sid. 216.
 MARGRETE SIFVERSDAATTER, † 1620. G. m. borgmästaren Oluf Koefoed. Sid. 123.
 MARGRETE SIMONSDAATTER, † 1707. G. 1:o m. prosten Oluf Bertilsøn Aquilonius. 2:o 1684 m. prosten Gilius Achtschelling. Sid. 300, 315, 348—352, 363, 404.
 MARNA SÖFFRENSDOTTER, † 1697. G. m. sämskmakaren Christoffer Sörensson Dahl. Sid. 112, 202, 216.
 MARGRETE TILLUFSDAATTER. G. 1:o m. borgmästaren Hans Söffrensen. 2:o m. borgmästaren Richardus Lichton. S. 199.
 MARNE PEDERSDAATTER, g. 1665 m. kyrkoherden Rasmus Jensøn Harboe. Sid. 38, 103, 199, 201, 216, 558.
 MATZ PEDERSON, skeppare i Rostock (1600-talet). Sid. 83.
 MAYER, JOHAN FRIEDRICH, f. 1650, generalsuperintendent i Pommern, † 1712. Sid. 294.
 MEIJER, JACOB, smedsgesäll, kvacksalfvare (1720-talet). Sid. 328—329.

- MEYER, JÜRGEN, borgare i Lybeck (1600-talet). Sid. 89—90.
- MICHEL, HANSØN [KOPSETTER] (1675). Sid. 570.
- MICHELSDAATTER se DORETE.
- MICHELSØN se BARTOLOMEUS, ERHART.
- MODÉE, EVA MAJA, † 1699. G. m. ryttmästare Johan Orrfelt. Sid. 348, 352—353.
- MORTEN JENSSON [DAHL], f. 1652, rådman i Ystad, † 1709. Sid. 73, 188, 217, 221, 564—565.
- MULLSTRUP, LARS, kyrkoherde i Frenninge, † 1666. Sid. 404.
- MUNCK, SÖFFREN ANDERSØN, borgare i Ystad (1600-talet). Sid. 34, 38—39, 143—144.
- MUNCK, PETRUS, f. 1732, biskop i Lund, † 1803. Sid. 517.
- MURBECK, PETER, f. 1708, kyrkoherde i Fridlefstad, † 1766. Sid. 270—272, 425—427, 436.
- MYRRE, SVEND, borgare i Christianstad (1656). Sid. 121.
- MÅRTENSSON se CARL.
- MØINICHEN, HINDRIC VON, f. 1631, hof- och lifmedicus i Köpenhamn, † 1709. Sid. 106.
- MØINICHEN, MARGRETE MORTENSDAATTER VON, f. 1640, † 1661. G. m. handelsmannen Hans Palme. Sid. 106.
- MØINICHEN, MORTEN SIXEN VON, f. 1599, bardscher först i Malmö, senare i Köpenhamn, † 1663. Sid. 105—107.
- MØINICHEN, SIXTUS VON, f. 1550, bardscher i Ystad, † 1613. Sid. 106.
- MØLLER KOCK, HANS, byskrifvare i Ystad (1630-talet). Sid. 27.
- MÖRING, JACOB, läkare i Ystad (1663). Sid. 134.
- MÖRING, JÖRAN, klockare i Ystad, † 1699. Sid. 236—237.
- NELANDER, BENGT, f. 1786, prost i Högestad, † 1843. Sid. 548.
- NERMAND, DORETE JOSTSDAATTER. G. 1:0 m. handelsmannen Hans Koefoed. 2:0 m. handelsmannen Tomas Jyde. Sid. 124.
- NERRP, kapten (1665). Sid. 131.
- NETZLEROTH, ANNA SOPHIA. G. 1:0 m. kyrkoherden Jöns Schulths. 2:0 1720 m. komminister Carl Bagger. Sid. 333.
- NEUENDORFF, major, † 1808. Sid. 544.
- NIELS HAAGENSØN, borgare i Ystad (1600-talet). Sid. 202.
- Hans hustru ELNE. Sid. 215.
- NIELSDAATTER se BIRGITTE, LISEBET.
- NIELSØN se SEGUD, STEPHEN.
- NILS BENGTSØN, borgare i Nyköping (1600-talet). Sid. 417, 567—568.
- NILSDOTTER se KARIN GIEDSCHE.
- NILSSON se BENGT, TURE.
- NORDENBERG, OLOF, kollega i Malmö, † 1712. Sid. 347, 410.
- NORDRUP, KNUD NIELSØN, kyrkoherde i Kongsted (1500-talet). Sid. 299.
- NUBB, ELISABETH. G. m. kyrkoherden Clemens Curtilius, † 1733. Sid. 370, 399—400.
- OCREANDER, HANS, komminister i Barkåkra, † 1748. Sid. 434.
- ODDER, ANNE MADSDAATTER, † 1673. G. m. handelsmannen Hans Koefoed. Sid. 124.
- OELREICH, BERNHARD, f. 1626, professor, superintendent i Bremen, † 1686. Sid. 164, 254, 258, 418, *419, 478—479.

- OELREICH, CATHRINA, lefde ännu 1718.
 G. 1:o m. kyrkoherden Johan Ingelotz.
 2:o m. kyrkoherden Mathias Eklund.
 3:o m. prosten Johannes Sundius.
 Sid. 258, 356, 418, 419, 454, 474—475.
- OELREICH, HELENA CATHARINA, f. 1693,
 lefde ännu 1750. G. m. kyrkoherden
 Ivar Blanxius. Sid. 478—480.
- OELREICH, JOHAN, öfverdirektör för Is-
 ländska kompaniet i Köpenhamn (1600-
 talet). Sid. 419.
- OELREICH, JOHAN, f. 1653, kyrkoherde i
 Norra Åsum, † 1700.
 Sid. 419, *479—480.
- OELREICH, NICLAS CHRISTIAN VON, f. på
 1660-talet, lagman, † 1698. Sid. 419.
- OLSØN se KNUD.
- OLUF CARLSSON [BECKMAN], borgmästare
 i Ystad, † 1714. Sid. 176—192, 200,
 207, 208, 232, 241—242.
- OLUF SUENDSØN, borgare i Ystad, tings-
 skrifvare (1665). Sid. 38.
- OLUFSØN se LOCH, ROGGE.
- ORRBERG, ANNA CATHRINA, † 1791. G.
 m. kyrkoherden Johan Quiding.
 Sid. 501.
- ORRBERG, JOHAN PETER, f. 1748, prost i
 Norra Åsum, † 1807.
 Sid. 259, 490—491, 501.
- ORRFELT, CHRISTINA, f. 1696, † 1736.
 G. m. öfverstelöjtnanten Carl Detlof
 Balck. Sid. 353.
- ORRFELT, EVA LISA. G. m. kaptenen
 Nils Ekengren (1700-talet). Sid. 359.
- ORRFELT, JOHAN, ryttmästare, † 1702.
 Sid. 348, 352—353, 359.
- OTTERSTRÖM, JACOB, kyrkoherde i Össjö,
 † 1746. Sid. 456.
- OTTESØN se LYDER.
- PAHL, ANNA, f. 1688. G. m. ryttmästaren
 Johan Jacob Eberhardt.
 Sid. 429, 433, 457—460.
- PAHL, ELISABETH. G. m. öfversten David
 Frölich, † 1748. Sid. 461.
- PAHL, HANS, sekreterare, † 1708.
 Sid. 429, 461.
- PALLMEIRER, JACOB, skeppare (1603).
 Sid. 48.
- PALM, ANNA CATHARINA, f. 1740, † 1782.
 G. m. prosten Nils Hofverberg. Sid. 11.
- PALM, ANNA CATHRINA, f. 1695, † 1696.
 Sid. 243.
- PALM, ANNA MARGARETA, f. 1702, lefde
 ännu 1715. Sid. 244.
- PALM, AUGUST, f. 1826, bibliotekarie i
 Lund, † 1907. Sid. 10, 15.
- PALM, CATHARINA, f. 1703, † 1705.
 Sid. 244.
- PALM, CATHARINA, f. 1736, † 1792. G. m.
 komministern Mathias Feuk.
 Sid. 400, 402—404, 406.
- PALM, CATHRINA, f. 1704, † 1706.
 Sid. 348.
- PALM, CHRISTIAN, f. o. 1710, brukshejde-
 ridare, † 1753. Sid. 405.
- PALM, DOROTEA, f. 1705, † 1710.
 Sid. 244.
- PALM, EILART, f. 1704, lefde ännu 1717.
 Sid. 244.
- PALM, GERTRUD MARGARETA, f. 1735,
 † 1795. G. m. handelsmannen Johannes
 Langwagen. Sid. 245.
- PALM, GILIUS, f. 1699, frälse-inspektör,
 † 1734. Sid. 12, 348, 361—364 (*363),
 400, 401, 423.
- PALM, GÄSCHA, f. 1689, † 1712. G. m.
 handelsmannen Jacob From.
 Sid. 221—222.

- PALM, HÅKAN, f. 1698, handelsman i Ystad, † 1761. Sid. 11, 40, 243, 245, 405.
- PALM, IFVER, f. 1708, † före 1715. Sid. 242.
- PALM, INGER, f. o. † 1694. Sid. 347.
- PALM, INGER, f. 1695, † 1773. G. 1:o m. kyrkoherden Mathias Sundius. 2:o m. kyrkoherden Johan Wilhelm Corvin. Sid. 12, 347, 356—360 (*359).
- PALM, JACOB, f. 1688, † 1690. Sid. 221.
- PALM, JACOB, f. o. † 1691. Sid. 347, 454.
- PALM, JACOB, f. 1697, kyrkoherde i Efveröd, † 1772. Sid. 10—16, 44—45, 347, 355, 364—367, 371, 411, 455.
- PALM, JACOB, f. 1774, akademisekreterare i Lund, † 1845. Sid. 45—46.
- PALM, JOHAN, f. 1703, † 1706. Sid. 348.
- PALM, JOHANNES (JOHAN), f. 1778, lagman, † 1834. Sid. 45—46.
- PALM, JÖNS JACOB, f. 1697, lefde ännu 1715. Sid. 243—244.
- PALM, KARINA, f. 1706, † 1749. G. m. postjaktsepparen Magnus Glimager. Sid. 244, 245, 405.
- PALM, MAJA, f. 1702, † 1703. Sid. 348.
- PALM, MARGARETA, f. 1690, † 1770. G. 1:o m. Jacob Andersson, 2:o m. Petter Rijber. 3:o m. Emanuel Christoffer Lydendahl. Sid. 43, 221—223 (*222), 405.
- PALM, MARGARETA, f. 1692, † 1732. G. m. prosten Nicolaus Robelius. Sid. 12, 347, 360—361.
- PALM, NILS, borgmästare i Ystad, afsatt 1674. Sid. 39, 150—163, 176—177.
- PALM, OLOF, f. 1696, prost i Frenninge, † 1760. Sid. 14, 272, 347, 355—356, 364, 367, 369—407 (*389), 415, 428, 447, 462, 489.
- PALM(E), PER, f. o. 1662, handelsman i Ystad, † 1692. Sid. 6, 9, 42—44, 51, 73, 196, 216—222 (*219), 240, 279, 284, 348, 421, 564—565.
- PALM, PETER, f. 1701, † späd. Sid. 454.
- PALM, PETER, f. 1705, kyrkoherde i Löfve-stad, † 1759. Sid. 12, 14, 44, 46, 348, 355, 365—367, 400, 402, 407, 410, 411, 423, 455.
- PALM, PÄFVEL, f. o. † 1692. Sid. 221.
- PALM, RUTGER, f. 1707, prost i Barkåkra, † 1762. Sid. 8—13, 44—46, 272—273, 285, 348, 355, 363, 366—367, 400, 407, 409—469 (*462), 471, 484, 489, 566.
- PALM, RUTGER, f. 1776, öfverstelöjtnant, † 1832. Sid. 45—46.
- PALM(E), SIMON, f. 1664, prost i Östra Sallerup, † 1726. Sid. 6—16, 42—46, 131, 197, 216—218, 223, 240, 249, 272, 274, 277—367 (*297, *355), 371, 391, 395, 399, 402, 410, 421, 422, 475, 489, 504—505, 564—566.
- PALM(ESSON), SIMON, f. 1675, handelsman i Ystad, † 1709. Sid. 6, 11—16, 40, 238, 240—245, 405.
- PALM, SIMON ISRAEL, f. 1734, kyrkoherde i Efveröd, † 1785. Sid. 11—14, 20, 45.
- PALM, SOPHIE LOUISE, f. 1828, † 1916. Sid. 45—46.
- PALME GREGERSØN, norrtman (1597). Sid. 17.
- PALME LYDER, handelsman i Ystad, † 1630. Sid. 5, 11—16, 20—23, 27, 31, 34—42, 46—51, 55, 57, 58, 68, 74, 81—113, 115, 223, 225, 245—246, 277, 347, 554—562.
- PALME PERSSON, kungl. fogde i Västman-land (1600-talet). Sid. 17.
- PALME SIMONSSON, f. 1649, handelsman i Ystad, † 1712. Sid. 6, 11—16, 37—40, 111, 113, 120, 173, 180, 202, 205, 215, 219, 226—242 (*227, *238), 559—562.

- PALME, CATHARINA MARIA, f. 1745, † 1798.
G. m. prosten Jacob Östman.
Sid. 454, 464, 467—468, 498.
- PALME, CHRISTIAN ADOLPH, f. 1811, lagman, † 1889. Sid. 7—10.
- PALME, ERIC, f. 1737, prost i Nättraby, † 1815.
Sid. 6—9, 44—45, 273, 367, 442, 454—455, 463, 464, 468—469, 471—549 (*487).
- PALME, FREDRIC AUGUST, f. 1807, kamrer i kommerskollegium, † 1859.
Sid. 488.
- PALME, GILIUS, f. något af åren 1738—1743, † trol. före 1783. Sid. 454, 464.
- PALME HANS, f. o. 1626, handelsman i Köpenhamn, † 1661.
Sid. 36, 42, 98, 104—107, 119, 556, 560—562.
- PALME, HANS, borgare i Lybeck (1526).
Sid. 18.
- PALME, HELENA LOVISA, f. 1809, † 1853.
G. m. kronofogden Otto Fredric Waldow.
Sid. 488.
- PALME, JACOB, f. o. 1629, handelsman i Ystad, † 1679.
Sid. 6, 11—16, 36—39, 42—44, 46, 50—51, 78—79, 98, 104, 110—112, 115—223 (*203), 226—231, 237, 240, 241, 254, 277—280, 292, 300, 334, 347, 555—565.
- PALME, JACOB, f. 1682, † 1691. Sid. 238.
- PALME, JOHAN, f. 1755, kronofogde, mönsterskrifvare, † 1788.
Sid. 454—455, 458—459, 465—467, 498.
- PALME, JOHAN, f. 1778, kronofogde, assessor, † 1845.
Sid. 7, 486, 488, 493, 497, 498, 202, 527, 530—548.
- PALME, SIMON, f. o. 1624, handelsman i Ystad, † 1654.
Sid. 11—16, 36, 37, 42—43, 98, 112—113, 223, 225—226, 228, 230, 231, 245, 555—562.
- PALME, SIMON, f. o. 1743, postkontorskrifvare i Stockholm, † 1789.
Sid. 454—455, 464—465, 498.
- PALMESDAATTER se KIRSTINE, MARGRETE.
- PALMLÖFF, PALME SIMONSSON, f. 1694, lefde ännu 1715.
Sid. 11—16, 40, 242—244.
- PAPKE, CARL, f. 1687, professor, biskop i Lund, † 1740. Sid. 365, 366, 371.
- PAPKE, CHRISTIAN, f. 1634, biskop i Lund, † 1694.
Sid. 293—294, 301, 304—305.
- PEDER BERNTSØN, hattmakare o. kyrkvärd i Ystad, † 1681.
Sid. 102, 115, 120, 125, 145, 189—192.
- PEDER CHRISTENSØN, handelsman i Ystad, † o. 1665. Sid. 38, 42, 98—104 (*102), 110, 115—116, 120, 148, 197, 201, 225—227, 234—235, 556—561.
- PEDER JACOBSON, kyrkoherde i Ystad, † 1677. Sid. 127, 145.
- PEDER LAURITZSØN, gästgifvare i Ystad (1600-talet). Sid. 134—135.
- PEDER TØGERSØN, f. 1532, biskop i Viborg, † 1595. Sid. 420.
- PEDER TØNNESØN, borgare i Ystad (1600-talet). Sid. 189.
- PEDERSDAATTER se DORETE, INGER, JOHANNE.
- PEDERSØN se BLEGENSFAR, HAAGEN, LAURITZ, MATZ.
- PER HEMMINGSSON, bonde i Barkåkra (1744). Sid. 432.
- PER IFVARSSON, kyrkoherde i Norra Rörum, † 1721. Sid. 334—335.

- PER PALME JACOBSSON [SYLVAN], f. i Ystad 1711. Sid. 43.
- PER PERSSON, bonde under Vollsjö gård (1741). Sid. 390—391.
- PER SÖRENSON, klockare i Östra Sallerup, † 1715. Sid. 314—319, 355.
- PERNILLA SÖFFRENSDOTTER, † 1672. Sid. 112, 202, 562.
- PERNILLE se SCHEE.
- PERSOON se PALME, PER.
- PETER JACOBSSON, brukare i Nättraby (o. 1810). Sid. 538.
- PETER SEGUDSØN [LANGWAGEN], handelsman i Ystad, † 1696. Sid. 31, 180, 202, 558.
- PETERSØN se HILLEBRAND.
- PONTOPPIDAN, MAGNUS, f. 1691, prost i Wanstad, † 1755. Sid. 391, 394, 395.
- PONTOPPIDANUS, PETRUS, f. 1659, kyrkoherde i Öfraby, † 1705. Sid. 305—306.
- POPP, JACOB, hattstofferare i Ystad, † 1684. Sid. 104, 135, 235—236.
- PORDAGE, JOHN, f. 1607, rektor i Bradfield, † 1681. Sid. 379.
- POSSE, CARL, f. 1687, öfverste, † 1737. Sid. 366.
- PREST, OLUF, handelsman i Ystad (1600-talet). Sid. 29, 82.
- PRAEL, LÜTKE, handelsman i Lybeck, † 1721. Sid. 236.
- QUENSTEDT, JOHANN ANDREAS, f. 1617, professor i Wittenberg, † 1688. Sid. 295.
- QUIDING, EBBA, f. 1779, † 1851. G. m. kammarskrifvaren Sven Peter Wetterqvist. Sid. 501—502, 529, 533, 540—541, 543, 545—547.
- QUIDING, JOHAN(NES) d. ä., f. 1735, kyrkoherde i Nättraby, † 1791. Sid. 500—501, 504—506, 548.
- QUIDING, JOHAN d. y., f. 1778, kyrkoherde i Hoby, † 1818. Sid. 501, 543.
- QUIDING, NILS, f. 1705, kyrkoherde i Västra Karup, † 1749. Sid. 435—436.
- QUIDING, NILS [JOHANSSON], f. 1777, prost i Nättraby, † 1828. Sid. 501.
- QUIDING, NILS [JÖNSSON], f. 1773, prost i Malmö, † 1855. Sid. 260, 495, 503.
- QUIDING, PAUL, pastorsadjunkt i Ronneby, † 1774. Sid. 483.
- RASMUSSEN se JACOB.
- REHNSCHÖLD, CARL GUSTAF, f. 1651, grefve, guvernör öfver Skåne, kungl. råd, fältmarskalk, † 1722. Sid. 350.
- RESEN, HANS HANSØN, prost i Ystad, † 1676. Sid. 136—138, 143—172.
- RESEN, HANS POULSØN, f. 1561, biskop i Köpenhamn, † 1638. Sid. 137.
- RETZIA, ANNA, f. 1707, † trol. 1741. G. m. kyrkoherden Jacob Palm. Sid. 11, 365.
- RETZIUS, ISRAËL, f. 1660, kyrkoherde i Vånga, † 1717. Sid. 365.
- RIJBER, PETTER, f. o. 1682, kapten, † 1717. Sid. 28, 222.
- RING, CARL, komminister i Allerum, † 1794. Sid. 489—490.
- RING, HANS PEDERSØN, rådman i Ystad, † 1674. Sid. 34, 109—110, 120, 145—148, 162—165, 166, 558, 571.
- RISBERG, JOHAN, kyrkoherde i Åsum, † 1760. Sid. 258.
- RISBERG, SEVERIN, f. 1669, prost i Åsum. † 1741. Sid. 258.
- RISOER, HENDRIC, rådman i Ystad, † 1670. Sid. 110, 175.
- RIVIUS, PETRUS MAGNI, kyrkoherde i Sund, † 1655. Sid. *472—473.
- ROBELIA, GRETA, f. o. 1720, † 1796. G. m. kyrkoherden Hans Westerdahl. Sid. 361.

- ROBELIUS, NICOLAUS, f. o. 1678, prost i V. och Ö. Vram, † 1747. Sid. 360—*361.
- ROBELIUS, SIMON, f. 1720, prästson. Sid. 361.
- ROED, JENS NIELSØN, handelsman i Malmö, † 1673. Sid. 563—564.
- ROGGE, ANDERS OLUFSSØN, borgmästare i Christianstad, flydde till Danmark 1678. Sid. 479.
- ROGGE, LYCKA, f. 1655. G. m. kyrkoherden Johan Oelreich. Sid. 479—480.
- ROOS, AXEL, f. 1686, generallöjtnant, † 1765. Sid. 363.
- ROOSVAL, ERICA, f. 1795, † 1834. G. m. prosten Samuel Cavallin. Sid. 7.
- ROSÉN VON ROSENSTEIN, NILS, f. 1706, professor i Uppsala, kungl. archiater, † 1773. Sid. 463.
- ROSENCRANTZ, AXEL, f. 1650, öfverstelöjtnant, † 1712. Sid. 296—305.
- ROSENBLAD, EBERHARD, f. 1714, professor i Lund, † 1796. Sid. 359.
- RYDELIUS, ANDREAS, f. 1671, biskop i Lund, † 1738. Sid. 11—12, 270, 365, 371—372, 384—394, 410.
- RYDELIUS, MAGNUS, f. 1676, professor i Lund, † 1742. Sid. 365, 371.
- RÅLAMB, CLAES, f. 1622, friherre, riksråd, † 1698. Sid. 163.
- RØLL, HANS, borgare i Ystad, † 1681. Sid. 135.
- RÖNBECK, CARL, f. 1765, kyrkoherde i Åsum, † 1841. Sid. 259.
- RÖNBECK, MATHIAS, f. 1708, prost i Ystad, † 1772. Sid. 428—429, 434, 451.
- SACKENSCHILD, HUGO, f. 1724, kapten, † 1760. Sid. 458, 460—462.
- SANTESSON, SANTE JOHAN, f. 1722, prost i Hjortsberga, † 1806. Sid. 507, 539.
- SCHEE, JØRGEN SIMONSSØN, f. 1612, kyrkoherde i Visseltofta, † 1692. Sid. 254, 476.
- SCHEE, MARNE. G. m. kyrkoherden Samuel Brodersonius (1700-t.) Sid. 476—477.
- SCHEE, PERNILLE JØRGENSDAATTER, f. 1642, † 1705. G. 1:o m. kyrkoherden Iver Klow. 2:o m. kyrkoherden Laurentius Blanxius. Sid. 476—477.
- SCHEE, SIMON JACOBSSØN, borgare i Stavanger (1600-talet). Sid. 476.
- SCHRIFFUER, HANS SØFFRENSØN, kallades äfven LERSKOF, f. o. 1551, borgmästare i Ystad, † 1659. Sid. 26, 199—200.
- SCHULTH, JÖNS, kyrkoherde i Harlösa, † 1721. Sid. 325, 333, 353.
- SCHULTH, METTA STINA. G. m. kyrkoherden Hans Ursell, † 1751. Sid. 333.
- SCHURZFLEISCH, CONRAD SAMUEL, f. 1641, professor i Wittenberg, † 1711. Sid. 295.
- SCHUTTE, PETER, skeppare i Lybeck (1600-talet). Sid. 82—83.
- SCHWARTZ, JOSUA, f. 1632, generalsuperintendent i Schleswig-Holstein, † 1709. Sid. 164.
- SCHÖNBECK, CASPAR, f. o. 1665, prost i Vålinge, † 1744. Sid. 425.
- SCRIVER, CHRISTIAN, f. 1629, öfverhofpredikant i Quedlinburg, † 1693. Sid. 362, 413.
- SEGUD NIELSØN, rådman i Ystad, † 1662. Sid. 31.
- SEGUDSSØN se PETER.
- SEHESTED, JENS, öfverste (1700-talet). Sid. 363.
- SIFVERSDAATTER se MARGRETE.
- SILENTZ, BRITA, † 1699. G. 1:o m. tullkontrollören Eric Sinus. 2:o m. rådmannen Georg Wedege. Sid. 416, 418, 566—568.

- SILENTZ, GOVERT, skapare och ledare af
gärmakeriet i Säter, † mellan 1648 o.
1654. Sid. 416—417, 567.
- SILENTZ, HERMAN, kapten, † 1677.
Sid. 418.
- SILENTZ, WILHELM, borgmästare i Säter,
† 1652 el. 1653.
Sid. 417—418, 567—568.
- SILENTZ, WOLTER, f. 1600, borgmästare i
Säter, † 1670. Sid. 417.
- SIMON JACOBSSØN [INGELOTZ], borgmästare
i Ystad, † 1675.
Sid. 28, 58, 73, 77, *178—189, 206, 292,
300, 418, 421, 480.
- SIMONSDAATTER se CATHRINE, MAR-
GRETE.
- SIMONSSON se PALME.
- SIMONSSØN se JACOB.
- SINIA, ANTOINETTA SOPHIA, f. 1716, †
1766. Sid. 402, 404, 423.
- SINIA, BEATA MAGDALENA, f. o. 1709, †
1750. G. m. kyrkoherden Peter Palm.
Sid. 366, 402, 423.
- SINIA, BRITA CATHARINA, f. o. 1705, †
1757. G. m. frälseinspektoren Gilius Palm.
Sid. 364, 401—402, 406—407, 423.
- SINIA, CATHARINA, f. 1712, † 1789. G. m.
prosten Rutger Palm.
Sid. 414, 421, 422—423, 433, 451, 454,
455, *463—464, 471, 498, 566.
- SINIA, CHARLOTTA, f. o. 1719, † 1756.
Sid. 423, 433, 455.
- SINIA, CHRISTINA MARGARETA, f. o. 1720,
† 1765. G. m. kyrkoherden Johan Gadd.
Sid. 402—403, 423.
- SINIA, EMERENTIA, f. 1713, † 1778.
Sid. 423, 433, 456, 464.
- SINIA, JEANNA MARIA, f. o. 1721, lefde
ännu 1764. Sid. 402, 404, 423.
- SINIUS, ERIC ERICSSON d. ä., tullkontrollör
i Carlshamn, sedan i Helsingborg, † 1672.
Sid. *416, 418, 566—567.
- SINIUS, ERIC d. y., f. 1669, prost i Brunnby,
† 1742. Sid. 254, 272, 363—364, 366,
375, 400—402, 413—415, 418, 421—427,
*424, 436, 468, 484, 566—568.
- SINIUS, LARS, magister i Greifswald (1650).
Sid. 416, 567.
- SINIUS, SAMUEL, f. 1723, kyrkoherde i
Norra Åsum, † 1796.
Sid. 258, 422, 427, 464, 467—468.
- SIÖWALL, JOHAN, kyrkoherde i Tygelsjö,
† 1730. Sid. 352.
- SJÖBERG, HELENA. G. på 1690-talet m. kor-
netten Christian Walkendorff. S. 330—331.
- SKYTTE, CARL, landt- och proviantmästare
i Riga, † 1668. Sid. 417—418.
- SKYTTE, CARL GUSTAF, friherre, guvernör
i Skåne, † 1717. Sid. 566—568.
- SKYTTE, BERTIL, öfverste, † 1667.
Sid. 417—418.
- SKYTTE, NILS, f. 1653, öfverste, † 1720.
Sid. 566—568.
- SKYTTE AF DUDERHOFF, JOHAN, f. 1577,
friherre, riksråd, † 1645. Sid. 417, 567.
- SKYTTE AF SÄTRA, HÅKAN, f. 1603, lands-
höfding i Christianstad, † 1688.
Sid. 417—418.
- SKYTTE AF SÄTRA, LARS BENGTSON, ståt-
hållare öfver Stockholm och Uppsala
län, † 1634. Sid. 417.
- SLAGTER, ANDERS, skeppare i Ystad (1600-
talet). Sid. 26.
- SMID, JACOB, skeppare i Ystad (1600-talet).
Sid. 26.
- SOLTER, BIRGITTE HENDRICSDAATTER,
† 1677. G. m. borgmästaren Sifver
Koefoed. Sid. 143, 190—192.

- SOLTER, GIERTRUD LAURITZDAATTER, † 1642. G. 1:o 1623 m. borgmästaren Bengt Wallgren. Sid. 456.
Oluf Koefoed. 2:o m. Hach Søffrensen. Sid. 123.
- SOMMAR, PER, f. 1643, prost i Hörby, † 1719. Sid. 306, 308, 316, 320, 323—327.
- SPENER, PHILIP JACOB, f. 1635, prost i Berlin, † 1707. Sid. 266—271.
- SPIT, ANDERS, borgare i Ystad (1600-talet). Hans hustru MARNE. Sid. 63.
- SPIT, TOMAS, borgare i Ystad (1600-talet). Sid. 83.
- STAMPERE, OLUF, invånare i Ystad (1666). Sid. 156.
- STATS, LUDVIG, snapphaneledare (1658). Sid. 127.
- STENBOCK, GUSTAF OTTO, f. 1614, riksråd, generalguvernör i Skåne, † 1685. Sid. 147.
- STENBOCK, MAGNUS, f. 1664, kungl. råd, fältmarskalk, † 1717. Sid. 303, 323—324.
- STEPHEN NIELSØN, kyrkoherde i Öja, † 1671. Sid. 154—155.
- STEUCHIUS, MATHIAS, f. 1644, biskop i Lund, sedan ärkebiskop, † 1730. Sid. 320.
- STIREN, ISAC LARSSON, landsbokhållare i Malmö (1675). Sid. 186, 206.
- STRUCK, ELISABETH, † som änka 1700. Sid. 351.
- STRUCK, PEDER BERTILSØN, prästvigdes 1624, kyrkoherde i Asarum. Sid. 351.
- STURE, ANNA, † 1713. G. 1:o m. kyrkoherden Hans Holmby. 2:o m. prosten Lars Gemzæus. Sid. 353, 404.
- STURE, CATHARINA. G. m. kyrkoherden Lars Mellstrup, † 1683. Sid. 404.
- STURE, DOROTHEA MARIA, f. 1719, † 1749. G. m. kyrkoherden Jonas Bruzelius. Sid. 457.
- STURE, KAREN, † 1716. G. m. kyrkoherden Bengt Wallgren. Sid. 456.
- STURE, MADS, f. o. 1650, kyrkoherde i Gladsax, † 1694. Sid. 353, 404, 456—457.
- SUEND SUENDSØN, handelsman i Ystad, † 1676. Sid. 168, 180, 188.
- SUENDSØN se OLUF, SUEND.
- SUMMAR NILSSON, varfstimmerman (o. 1804). Sid. 514—515.
- SUNDIA, ANNA BEATA, f. 1742, † 1809. G. 1:o m. kyrkoherden Severin Cavallin. 2:o m. prosten Berndt Darin. Sid. 7, 480.
- SUNDIA, BRITA CATHARINA, f. 1700, † 1768. G. m. kyrkoherden i Frenninge Olof Palm. Sid. 399—407, 411, 475.
- SUNDIA, BRITA STINA, f. 1747, † ung. Sid. 480.
- SUNDIA, EVA MARIA, f. 1750, † 1801. G. m. kyrkoherden Johan Peter Orrberg. Sid. 481, 491, 501.
- SUNDIA, HELENA CATHARINA, f. 1749, † 1798. G. m. prosten Eric Palme. Sid. 7, 480—481, 488, 492—493, 495, 497, 540.
- SUNDIA, MALENA, f. 1793, prosten Eric Palmes fosterdotter. Sid. 527, 529, 548.
- SUNDIA, MARIA CHRISTINA, f. 1752, † 1820. G. 1:o m. kyrkoherden Anders Forssell. 2:o m. kyrkoherden Gabriel Thulin. Sid. 481, 491.
- SUNDIN, CHRISTIAN ANDREAS, f. 1747, fabrikör i Ronneby. Sid. 495.
- SUNDIN, JOHANNA MARIA, f. 1741, † 1782. G. m. lands- och hofsekreteraren Johan Peter Abelin. Sid. 495—496.
- SUNDIUS, CHRISTIAN, f. 1754, grosshandlare i London, † 1835. Sid. 481, 543.

- SUNDIUS, IVAR, f. 1745, kammarskrifvare, + 1766. Sid. 481.
- SUNDIUS, JOHAN(NES NICOLAUS), f. 1699, kyrkoherde i Allerum, + 1774. Sid. 7, 254, 271—273, 407, 411—415, 425, 435, 440, 468—469, 472, 475, *480—491, 501, 528.
- SUNDIUS, JOHANNES, f. 1662, prost i Helsingborg, + 1701. Sid. 258—259, 356, 474—*475.
- SUNDIUS, JOHANNES SIMON, f. 1727, trol. + ung. Sid. 360.
- SUNDIUS, JOHANNES, f. 1744, assessor i Åbo, + 1792. Sid. 481.
- SUNDIUS, MAGNUS PETRI, f. 1625, prost i Asby, + 1697. Sid. 472—474 (*473).
- SUNDIUS, MAGNUS, f. 1697, kyrkoherde i Ifvetofta, + 1738. Sid. 475.
- SUNDIUS, MAGNUS, f. 1697, öfverstelöjtnant, + 1751. Sid. 495.
- SUNDIUS, MATHIAS (ULRIC), f. 1695, kyrkoherde i Östra Sallerup, + 1730. Sid. 356—360, 363, 399, 411, 475.
- SUNDIUS, MATHIAS, f. 1748, hospitalsföreståndare i Malmö, + 1786. Sid. 481, 499.
- SUNDIUS, MATHIAS, f. 1766, prost i Tving, + 1823. S. 518, 522—528, 539—540, 547.
- SUNDIUS, PETRUS, f. trol. 1660, kyrkoherde i Västra Nöbbelöf, + 1707. Sid. 474.
- SUNDIUS, SIMON PETRUS, f. 1728, kyrkoherde i Grönby, + 1780. Sid. 360, 518.
- SUNDIUS, ZACHARIAS, f. 1664, justitieborgmästare i Malmö, + 1710. Sid. 474, 495.
- SYDOW, CAROLINA VON, f. 1787, + 1854. G. m. assessoren Johan Palme. Sid. 7, 486, 541—542.
- SYLVANDER, PETER, f. 1697, kyrkoherde i Nosaby, + 1739. Sid. 365.
- SÖDERSTRÖM, JONAS, klockare i Barkåkra, + 1786. Sid. 456.
- SÖFFRENSDOTTER se KARNA, MARNA, PERNILLA.
- SÖFFRENSON se JÖRGEN.
- SÖRENSON se PER.
- SÖRMAN, LARS PERSSON, kronofogde i Ljunits o. Herrestads härader (1666). Sid. 153—157.
- TAUSEN, HANS, f. 1494, biskop i Ribe, reformator, + 1561. Sid. 420.
- TESSIN, CARL GUSTAF, f. 1695, grefve, riksråd, + 1770. Sid. 438.
- TEXTORIUS, ANDERS, f. 1679, kyrkoherde i Borlunda, + 1745. Sid. 314, 330—331.
- TEXTORIUS, MALTO, f. 1681, kyrkoherde i Burlöf, + 1738. Sid. 314, 329.
- THORN, HANS, f. 1766, kyrkoherde i Hjortsberga, + 1819. Sid. 526.
- THULIN, GABRIEL, f. 1751, kyrkoherde i Allerum, + 1827. Sid. 491.
- THULIN, JÖNS, f. 1706, kyrkoherde i Västra Karup, + 1768. Sid. 430—432, 441.
- THULIN, LARS, kyrkoherde i Hofby, + 1797. Sid. 430.
- THYNNBY, STAFFEN AFF, borgare i Ystad (1500-talet). Sid. 25.
- TIGERSCHIÖLD, HEDVIG FREDRICA, f. 1742, + 1782. G. m. kaptenen Hugo Sackenschiöld. Sid. 459, 460.
- TIGERSCHIÖLD, WICKMAN FREDRIC, f. 1703, ryttmästare, + 1757. Sid. 458—459.
- TILLING, HANS, rådman i Ystad (1600-talet). Sid. 83, 118.
- TILLUF JACOBSON, handelsman i Ystad, + 1674. Sid. 200.
- TILLUFSDAATTER se MARGRETE.
- TILLUFSON se HANS.

- TORPADI, BRITA, f. 1630, † 1703. G. m. TØNNESØN se CHRISTEN, PEDER.
prosten Magnus Sundius. Sid. 473—474. ULFELD, CORFITZ, f. 1606, rikshofmästare, † 1664. Sid. 303.
- TORPADIUS, ZACHARIAS, f. 1597, kyrkoherde i Torpa, † 1663. Sid. 474. UPPENDICK, PETER d. ä., f. trol. 1612, handelsman i Ystad, † 1654. Sid. 29, 32, 35, 74, 278.
- TORSLOW, JOHAN, kyrkoherde i Esarp, † 1730. Sid. 331. UPPENDICK, PETER d. y., f. 1661, kyrkoherde i Västra Nöbbelöf, † 1696. Sid. 278, 292.
- TORSLOW, JOHANNA MARIA, 1715. G. m. prosten Nicolaus Robelius. Sid. 360. URNE, CHRISTIAN, f. 1626, öfverste, † 1667. Sid. 78, 130.
- TORSLOW, SEVERIN, f. 1652, stadskommis- nister i Lund, † 1698. Sid. 360. URSELL, HANS, kyrkoherde i Harlösa, † 1751. Sid. 333.
- TRANÆUS, OLOF, f. 1682, prost i Ousby, † 1751. Sid. 410, 411. WADMAN, NILS ADOLPH, f. 1739, prost i Tving, † 1795. Sid. 539.
- TRELBORG, SØFFREN JØRGENSEN, sko- makare i Ystad, † o. 1656. Sid. 27, 111—112, 561—562. WALLGREN, BENGT, kyrkoherde i Össjö, † 1731. Sid. 456.
- TRIER, CLAUS VON, rådman i Ystad, † 1593. Sid. 25. WALLGREN, GRETA MAJA. G. 1733 m. kyrkoherden Jacob Otterström. Sid. 456—457.
- TROMP, CORNELIUS, f. 1629, amiral, † 1691. Sid. 192, 208—210, 215. WALKENDORFF, CHRISTIAN, kornett (1700- talet). Sid. 330, 332.
- TRUMMESLAGARE, GERT, privatlärare i Nättraby (1700-talet). Sid. 505. WATZ, BRITA, f. 1668, † 1735. G. 1:o m. handelsmannen Per Palm. 2:o m. råd- mannen Morten Jensson. 3:o m. han- delsmannen Jochim Petter Volckman. Sid. 43, 73, 217, 220—221, 348.
- TRÄGÅRDH, ELSE-GRETA, bosatt på 1740- talet på Engeltöfta gård. Sid. 458. WATZ, ERHART, handelsman i Malmö (1600-talet). Sid. 220.
- TRÄGÅRDH, SVEN, f. 1691, prost i Helsing- borg, † 1773. Sid. 458. WATZ, POFVEL, f. 1649, handelsman i Malmö, † 1688. Sid. 220.
- TRÄLUNDH, ANNA. G. m. kyrkoherden Otto Ericsson Engel, † 1686. Sid. 296—305. WATZ, WILLUM, handelsman i Landskrona (1600-talet). Sid. 220.
- TRØLS HANSØN [KOPSETTER] (1675). Sid. 570. WEDEGE, GEORG, rådman i Carlshamn, † 1705. Sid. 418.
- TRØLSDAATTER se ANNE. TURE NILSSON, bonde i Rebbelberga (1744). Sid. 430. WÆIBØLL, LAURITZ PEDERSØN, rådman i Ystad, † 1680. Sid. 24, 32, 145, 148, 170, 178, 180, 191, 202, 208.
- TØGER, JENSØN, kyrkoherde i Viborg, † 1538. Sid. 420.
- TØNNES HANSØN [TILLING], prokurator i Ystad (1650-talet). Sid. 118.

- WELTZIN, CAISA FREDRICA. G. 1:o m. kyrkoherden Peter Sylvander. 2:o 1741 m. kyrkoherden Jacob Palm. Sid. 365.
- WESTERDAHL, FREDRIC, klockare i Westerstad (1700-talet). Sid. 361.
- WESTERDAHL, HANS, kyrkoherde i Arrie, † 1797. Sid. 361, 407.
- WESTERDAHL, HENRIC, kyrkoherde i Fulltofta, † 1735. Sid. 353.
- WESTERDAHL, NILS, predikobitråde, † 1710. Sid. 353.
- WETTERQVIST, SVEN PETER, f. o. 1782, kammarskrifvare vid Kungl. flottan, † 1821. Sid. 546.
- WEYSER, BONAVENTURA JACOBSON, f. o. 1627, kyrkoherde i Ystad, † 1660. Sid. 127.
- VIBORG, ANDERS KNUDSØN, skolmästare i Ystad (1600-talet). Sid. 44, 161—163.
- WIGREN, PETER ANDREAS, komminister i Nättraby, † 1815. Sid. 548.
- WILFANG, EVERT, borgmästare i Malmö, † 1661. Sid. 128.
- WILLOMSØN se MARCUS.
- WINSTRUP, PEDER, f. 1605, biskop i Lund, † 1679. Sid. 137, 146—167, 285.
- WIMMERBERG, DANIEL, f. o. 1722, präst i Fulltofta, † 1770. Sid. 463.
- VOLCKMAN, JOCHIM PETTER, f. o. 1681, handelsman i Ystad, † 1723. Sid. 221.
- WOLFF, JOHAN BERNHARD, f. 1740, prost i Listerby, † 1821. Sid. 523—526, 546.
- VREDEN, LYDER VAN, rådman i Malmö (1510-talet). Sid. 19.
- ZINZENDORF, NICOLAUS LUDWIG VON, f. 1700, grefve, Brödräfsamlingens stiftare, † 1760. Sid. 267—271.
- ÅMAN, ERIC, kyrkoherde i Höja, afsatt och landsförvist 1694. Sid. 296.
- ÖDMAN, GUSTAF, kunglig sekter (o. 1810). Sid. 545, 547.
- ØRLING, HAGEN, borgare i Ystad (1600-talet). Sid. 26.
- ÖRN, JENS, prokurator (1660-talet). Sid. 229—230.
- ÖSTMAN, ANNA MARIA, † 1789. G. m. kyrkoherden Samuel Sinius. Sid. 468.
- ÖSTMAN, JACOB, f. 1738, prost i Norrvidinge, † 1799. Sid. 464, 468, 498.

ORTSREGISTER

I detta register äro upptagna endast orter inom Skåne och Blekinge.

Allerum 252, 271, 272, 273, 406, 411—415, 472, 480—492. Anderslöf 360. Andrarum 268. Arrie 361, 463. Asarum 351. Asmundtorp 349.

Backaryd 273, 491—496, 498, 500, 504, 523. Barkåkra 250, 251, 272, 342, 409—469, 471. Benestad 295, 296, 342, 343. Bjersjöholm 199. Bjälkhult 405. Borlunda 314, 330—332, 342, 485, 499. Boråkra (Nättraby s:n) 519, 545. Bosjökloster 342, 343. Brodda 362. Brunnby 250, 272, 273, 363—364, 414—427, 454, 455, 471. Brönnestad 262. Båstad 438, 441.

Carlshamn 7, 211, 416, 418, 544. Carlskrona 268, 411, 466, 499—501, 503, 506, 510, 519, 523, 524, 526, 530—531, 533, 534, 535, 543, 545. Christianstad 46, 162, 269, 294, 299, 323, 365, 418, 466—467, 479.

Dagstorp 468.

Edestad 507. Efveröd 250, 351, 365. Engelholm 409, 441, 461. Engeltofta 409, 428, 431, 457—462. Erarp (Barkåkra s:n) 428, 431. Esarp 330—332. Espult 360. Espinge se Östra E.

Falsterbo 19. Felestad 489. Fosie 489. Frenninge 272, 342, 369—407, 423, 428, 447, 451. Fridlestad 514—518, 524—539. Frillestad 270, 425—426. Fulltofta 314, 329, 342. Fågeltofta 366. Förslöf 409, 441, 456.

Gladsax 353. Glostorp 403. Gudmuntorp 342. Gredby (Borlunda s:n) 330. Grefvie 441, 456. Grönby 360. Gårstänga 342.

Hall se Västra H. Hallaröd 334, 342. Hammarlunda 342. Hardeberga 365. Harlösa 325, 333, 342. Harrie se Stora H. Hedeskoga 154—156. Hellestad 352. Helsingborg 258, 270, 282, 324, 356, 411, 416, 435, 458, 474. Hesslunda 425—426. Hjersås 462. Hjortsberga 507, 524, 526, 539. Hjärnarp 409, 430, 432. Hoby (Bräkne h:d) 543. Holmby 342. Houf 441. Hurva 342. Husie 490, 517. Håslöf 352, 463. Häglinge 342. Högestad 97, 118, 141. Högseröd 342, 353. Hörby 308, 322, 324, 325, 341, 342. Hörröd 427. Höör 308, 342.

Ifvetofta 475, 477. Ingelstad 28, 58.

Karup se Västra K. Katslösa 103. Kjells Nöbbelöf 489. Knislinge 462. Kungsgården (Rebbelberga s:n) 428, 457—458. Krappertorp 427. Kärrstorp se Västra K. Kärrtorp (Nättraby s:n) 514. Köpinge (Gärds h:d) 477. Köpinge se äfven Stora K.

Landskrona 296, 348—351, 474. Linderöd 360. Listerby 523, 546. Lockarp 489. Loushult 410. Lyby 308, 341, 342, 410. Lyngsjö 477. Lund 155, 166, 289—290, 323, 360, 366, 402, 405, 498. Långaröd 250, 272, 306, 367, 369—370, 372—373, 406. Långsjöryd (Backaryds s:n) 496—497, 519. Löderup 13, 250, 257—258, 260, 292, 294, 299, 300, 302, 307, 315, 468. Löfvestad 366, 400, 402, 404, 423.

Maglehem 427. Magnarp (Barkåkra s:n) 428, 431—433. Malmö 4—5, 18—19, 29, 33, 41, 55, 77, 106, 122, 123, 124, 126—129, 131, 170—171, 172, 181, 184, 192, 193, 199, 207, 220, 237, 239, 261, 270, 286, 293, 299, 303, 336, 349—350, 358, 474, 495, 499, 523. Matvik 25. Mjellby 366. Munka Ljungby 409, 441. Munkarp 342.

Norra Rörum 262, 334, 342. Norra Sandby 365. Norra Åsum 254, 258, 418—419, 464, 467, 468, 474, 479. Norrvinge 464, 468, 498. Nosaby 360. Näflinge 477. Nättraby 7, 273, 471—549. Nöbbelöf se Västra N.

Ousby 410, 411. Ousby (Hörby s:n) 324.

Ramlösa 406. Rebbelberga 273, 342, 409, 410, 428—469. Ronneby 121, 358, 491, 493, 495, 496, 524, 539—540. Råby (vid Lund) 360. Röddinge 146. Rörum se Norra R., Södra R.

Sallerup se Västra S., Östra S. Sandby se Norra S. Simrishamn 19, 222, 269. Sjörup 103, 141, 156, 190, 199. Skanör 19. Skarhult 342. Skeglinge 342, 499. Skepparlöf 258, 418, 474, 479. Skifarp 278, 474. Skurup 362. Skärfva (Nättraby s:n) 545. Slimminge 360. Smedstorp 58, 250. Stoby 462. Stora Harrie 543. Stora Köpinge 374. Strö 342. Stångby 373. Svaneholm 362—363, 423. Svedala 472. Södra Rörum 342. Sölvesborg 498. Sönnarslöf se Östra S.

Tommarp se Östra T. Torekov 438. Tossjö 456. Tostarp 409, 430. Trelleborg 19. Tryde 352. Tving 499, 519, 522—528, 539. Tygesjö 352.

Vallkärra 373. Vejby (Barkåkra s:n) 428, 431. Vinslöf 250, 477. Visseltofta 254. Vollsjö 272, 342, 369—407, 428, 460—461. Vram se Västra V., Östra V. Västerstad 308, 353, 395. Västra Hall (Backaryds s:n) 496—497. Västra Karup 430, 435, 436, 441, 483, 495, 500. Västra Kärrstorp 403, 423. Västra Nöbbelöf 278, 474. Västra Sallerup 354. Västra Vram 360.

Ystad 5—246, 250, 254, 257, 277—278, 280, 292, 294, 295, 296, 300, 354, 358, 392, 405, 428, 434, 454, 480, 553—572.

Åhus 19, 120, 489. Åsum se Norra Å.

Öfraby 216, 295, 296—299, 301—306, 342, 343. Öja 154—155. Önnestad 251. Örup 58, 96, 103, 296. Östra Espinge 342. Östra Sallerup 216, 250, 272, 277, 367, 369, 371, 372—373, 395, 406, 410, 423, 505. Östra Sönnarslöf 365. Östra Tommarp 87. Östra Vram 250, 360. Österslöf 477. Össjö 456.

S A K R E G I S T E R

Med detta sakregister afses själfallet icke någon fullständighet. Till hjälp för den, som tilläfventyrs vill finna de ställen, där några af de i denna släkthistoria väsentliga frågorna behandlas, har ett begränsadt antal uppslagsord här sammanförts. Det bör nämnas, att härvid alldeles uteslutits sådana frågor, som äro bärande för mera betydliga delar af arbetet och som därför skulle kräfvä hänvisning till alltför många ställen eller till alltför omfattande afdelningar.

Begrafningar 62, 95, 140, 239, 322, 364. Bibliotek 261, 295, 366, 448. Bomärken 34—35, 50—51, 431—432, 439. Boskapsskötsel 125, 219, 337—340, 346, 390—391. Brott 70—72, 301—302, 321, 328, 333, 370—371, 373—375, 391—392. Brygd 59, 63—64, 91—92, 215—216, 219, 346. Bränvinsutskänkning 92.

Dopet 329, 370.

Eldsvådor 72—73, 233, 241, 396, 406, 415—416, 473, 539, 540.

Farsoter 15, 76, 222, 239, 324—325, 530—533. Fiskdammar 75, 199—201, 340, 346, 451. Fiskhandel 58—59, 84—85, 96, 120, 260—261. Folkmängdsförhållanden 35, 131—132, 324—325. Fosterbarn 351—352, 400, 406, 497—498, 501—502, 527, 540, 545. Förmynderskap 119—120, 202—203, 226—231. Förmögenhetsförhållanden 92—94, 103—104, 132, 201—202, 220, 234—235, 260—262. Grafvar 75, 195, 201, 214, 310—311, 548. Gästgifveri 134—135, 197, 206—207.

Handel 3—5, 57, 68—70, 73—74, 81—92, 95—97, 101, 104, 107—110, 117—122, 126, 133—135, 198, 210, 215—216, 219, 221—222, 225—226, 227, 231—232, 260—261, 405, 541. Handverkare 25, 26, 61—63, 66, 111—112. Herrnhutismen 266—273, 411, 415, 435—437, 480—491, 500—501, 504, 528, 543—545. Holländare 4—5, 61, 81. Humleodling 59, 340, 346. Hyror 89—90. Hästhandel 58—59, 81—82, 86, 95, 101, 120, 133, 225, 232, 405.

Inkvarteringar 131, 206—207, 234, 324.

Kapitalplacering 139—140, 142, 173—175, 182—184, 189—192, 228—230, 232, 401—402. Klockare-institutionen 135—167, 259, 313—315, 354—355, 372—373, 404, 422, 427, 456, 458, 505, 508, 514—519. Klockarestolar 141, 251, 456. Konservationer 255—259, 295—306, 333—335, 351, 356—359, 399—400, 404, 418—419, 428—429, 456—457, 474—475, 480, 491. Korsvirkeshus 56, 59, 68—73, 86—91, 99—100, 197—198, 251—252, 343—346, 397—399, 449—451. Kramhandel 58—59, 61, 221, 222. Kvinnans ställning 73—74, 98—99, 107, 214—217, 229, 255—258. Kyrkklockor 195, 252, 311,

369, 396. Kyrkoherdetillsättningar 295—306, 375—385, 427—433, 490—491, 498—499, 501—502. Kyrkor 249—251, 310—311, 369, 395—396, 408—410, 421—422, 439—440, 468, 492, 503, 512. Kyrkoråd 511, 547. Kyrkstolar 38—39, 61, 75, 100, 102, 194—195, 201, 216, 322. Kyrkotukten 263—265, 312, 320—322, 327—335, 381—395, 424—427, 437—439, 508—511. Krigshärjningar 76—78, 100, 130, 139, 173—174, 205—213, 220, 242, 279, 299, 322—325. Krögeri 58, 63—64, 72, 86—92, 98, 134—135, 197—198, 215, 227, 231—232, 510—511.

Läkare 105—106, 463, 569—570.

Magi 328—329, 476, 477. Majfester 140—141. Mystiken 265—269, 376—394.

Namnförhållanden i allmänhet 17—52, 103, 218, 226, 238, 240, 242—245, 305, 415, 455, 487—488, 553—572. Namngifning 32, 40, 43, 97—98, 196—197, 221, 238, 242—244, 347—348, 451—455, 571—572. Nattvarden 263, 312, 329, 330—333, 335, 381—382, 387—388, 394, 508—511. Nådårsförhållanden 348—349, 411, 427, 440, 471—472, 501.

Ortodoxien 263—265, 293—295, 372, 393—394, 413—414, 424—427, 436—438, 467. Oxhandel 58—59, 81—82, 86, 133.

Pest se Farsoter. Pietismen 265—273, 332, 376—394, 411—415, 425—427, 435—437, 460—462, 480—481. Prästerlig ekonomi 260—262, 335—343, 373—375, 390—391, 405—407, 440—448, 537—540. Prästgårdar 251—253, 309, 338—340, 343—346, 349—351, 373, 395, 399, 433—434, 442—453, 493, 502—503, 538. Prästhem 259—263, 351—354, 399—405, 422—423, 455—457, 480—484, 493—497, 528—530, 537—538, 541—546. Prokuratorer 118, 146, 217, 228—230. Prosttillsättningar 325—327, 440, 513. Pålshandel 117—118.

Revision af räkenskaper 188—191. Räkenskapsböcker 122, 143, 151.

Salthandel 58—59, 83—84, 85, 120, 133, 198, 210, 219, 231. Sigill 34—35, 39—40, 43, 51, 354, 407. Sjukdom 106, 221, 242, 261, 357, 406, 433—434, 435, 463, 488—490, 546—547. Sjöfart 57—60, 81—83, 96—97, 107—111, 117, 133—134, 173—174, 210. Skattefrågor 66—67, 92—94, 103—104. Skolförhållanden se Undervisnings- och skolförhållanden. Skottar 61, 95. Skåninge landsting 65, 118, 158—161, 192. Släkttraditioner 5—17, 485—486. Sockenstämmor 155, 511—512, 514—521. Spanmålshandel 58—59, 84, 96, 108—110, 118—121, 133, 219, 225, 231. Stadsmör 73, 237. Stadsstyrelse 64—68, 175—191. Storskiftet 440—447.

Tobak 219, 232, 301. Trädgårdsskötsel 84, 340, 451, 497. Tyskar 61.

Undervisning och skolförhållanden 116—117, 135—168, 197, 277—279, 313—320, 325, 331, 346—347, 354—355, 395, 410, 412, 471, 483, 501, 504—508. Universitetsstudier 218, 261, 279—281, 289—295, 355, 358, 364—366, 371—372, 410—411, 416, 464, 471, 479.

Veckopredikningar 321. Visitationer 327—328, 425—427, 438, 507. Vägghållning 522—527.

Ystad: Hospitalet 84—85, Latinska skolan 56, 135—168, 240, 277, 292, 296, Lyb-
ska Kompaniets hus 86—91, 99—100, 103—104, 234—237, 240, Skeppsbron 212, 232,
St. Maria Kyrka 38—39, 56, 61, 62, 75, 94, 100—102, 172—196, 233, St. Petri Kyrka
56, 144.

Ärekränkning 72, 118, 120, 143—147. Ättiktillverkning 91—92.

